

57

1842. a 10.

Arch. Bodl. C inf III 3

Vet. Di B. 4

25

Arch. B b. 7

15-15-0

Petrus Appianus, "a man of great name in the arts mathematical," has shown Wotton that, hearing of Henry's learning and delight in liberal sciences, he meant to present a book of his own, named Astronomicum Cesareum, containing divers new things. He has printed it himself, as he does all his books, and not above sixteen or seventeen copies, and, albeit it is dedicated to the Emperor and his brother, he would send it because otherwise Henry could not come by it. This Appianus is the ordinary reader of the "mathematicales" in the University of Ingolstadt, and is very familiar with the Fowlers, ^{through} whose agent in England an answer may be sent him. (R. H. HULL)

Letters and papers, foreign and domestic, of the reign of Henry VIII.
Vol. XIX, pt. 1. p. 423

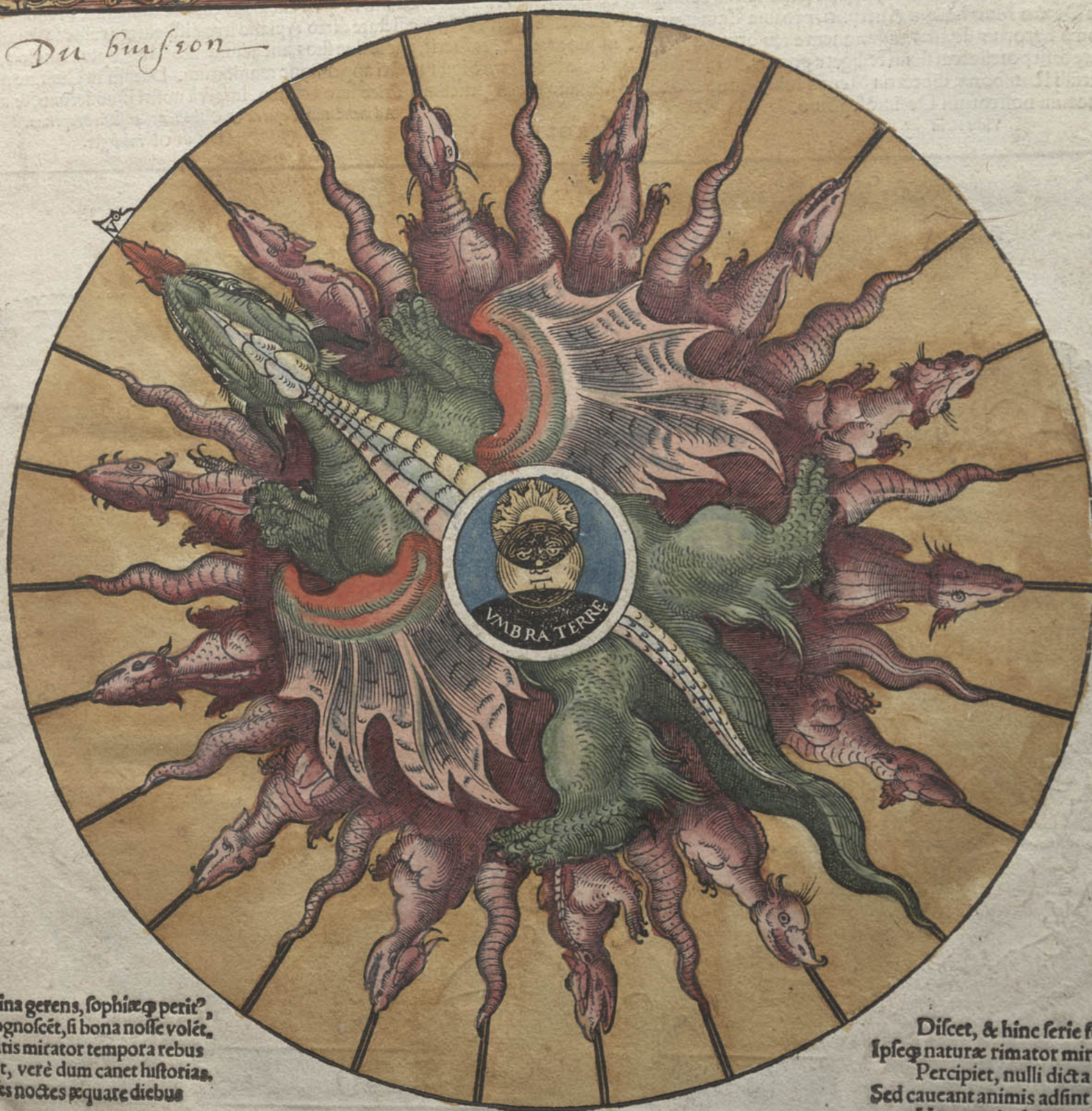
Remains of pearls
found between
DIV + DII

EIV + FIR

Arch. Bodl.
E.

Astronomicum Nasareum.

Da Bufion

Historicus, diuina gerens, sophiaq; perit,
Hic sua cognoscet, si bona nolle volet,
Namq; veritatis mirator tempora rebus
Distribuet, verè dum canet historias,
Ipsè facti præles noctes sequare diebus

Disceat, & hinc serie festa locare sua,
Ipseq; naturæ rimator mira cometæ
Percipiet, nulli dicta vel acta prius,
Sed caueant animis adfuit liuore perustis,
Hæc etenim labes cernere vera neget

stricq; ducibus adiuta sint, dictu est est promptum sic rursus præ copia difficile, Initium autem summenti à Divo Alberto secundo, potestissi-
mo Cæsare, Boemia, Vngariæ rege in hac nostra tempora Imperium vestrum continua serie demittente, occurrit præter alia studia
æque admirari Mathematicam tanta fide cultam nomini Austriaco, Ioannem Gmündensem, Peurbachium, Ioann. Regiomontanum,
Stabium, mathematicos incomparabiles, nec vlli veterum dissimiles, nonne vestri maiores tulerunt Austriæ duces, sacratissimiq; Imperato-
res Albertus, Fridericus, Maximilianus? Ut interim Poetas, Oratores, Historicos, Iurisprudentes, Medicosq; sciam, quibus profecto
nulla ætas, aut vidit copiosiores, aut mirata est doctiores. Nominarem aliquos, nisi omnes malint, nominarem omnes, nisi complures nolint,
proinde dum hocce prætereo posteritati nunquam tacitura cunctos relinquo, Quis autem enumeret eos quos nunc vos Inuictissimi fratres pro-
ductis huic æuo, indiesq; excitatis? quos sane, ingenue dicam, qui referre conabitur, nō aliud facturum, quā arenas litri, aut folia Hercinæ
distincturus est, Atqui hæc est vna ratio cur Cæsaribus potissimum tutoribus gestiam, quia hanc aram non plurius vsipiam, neq; tutius, neq;
perennius cultam uideam. Sicut etiam altera quare Austriaci Ducibus, quando mathematicis excellentibus saluberrimam hæcenus an-
coram hanc extitisse sciam. Nec minus animi mihi addidit Regum Hispaniæ benevolentia longe semper in Mathematicos studia propensissima,
quod abunde Alfonso Rex Castellæ Clementissimus, Mathematicusq; eminentissimus, partim opere ipso comprobauit, partim Alfonso
rex Arragoni, dubitū an eruditior, an potentior, in Louiano Pontano artis mathematicæ scientissimo, splendidissime per lulium Massanensem p-
fectum tractato, ostendit. Idem spei fecit Mathias Rex Vngariæ Christianissimus (quod nomen nunc alter vestrum induit, sicut & prius
regum nomina vestrum alter quoq; tenet) qui Ioannem de Monte Regio Germanum, mathematicæ alterum Hipparchum amplissimis hono-
ribus, diuicijsq; auxit, ita planè, Hispania, Vngaria & Austria (quæ omnia vos Augustissimi Cæsares estis) sibi similes sunt in alendis, fouen-
dis, honestandisq; mathematum interpretibus, Summatim dicam, quam grati fuerint, sintq; nunc, harum disciplinarum doctores Austriæ
Archiducibus, testis est celeberrima, talū virorum, parens, Academia Viennæ, Ducatus Austriaci metropolis, vnde non secus atq; ex quo
quodam troiano, aut Amaltheæ cornu, omni nationi, omniq; regioni mathematici sufficiunt. Ea igitur in arte cum nos quoq; videremur ea
præstitisse, quæ ante nos nemo, cuperemus autem hoc pacto mundo prodesse, auscultantes Platoni, non potuimus adduci, vt crederemus il-
lud rectius confiteri posse q̄ Cæsaribus tutantibus. Cum enim alteri occasus, alteri ortus pareat, facile vtrinq; sperauimus nos, sub vestra
rutela, plurimum momenti hominibus allaturos. Adhæc cum subinde astronomia in hoc opere tractaremus, occiduiusq; sic & orientis
partem assiduo contempleremur, non potuerant non Cæsares nobis ob oculos, mentemq; versari creberimus. Quod postremum mediis si-
dius non mediocrem etiam vestris maiestatis hoc muneri deferendi aniam iam pridem fingit hoc opus, prestauit. Accedit his quod Co-
smia Augustana me iam olim vestris maiestatis deuouerunt integrè, quibus non solum illud, sed totum me deberi fateor. Nondū enim
exiderunt vestra mihi indigno collata beneficia, pro quantulacūq; opella instrumenti scz per me vestris maiestatis exhibita, vbi non mo-
do inuit vestrum in studia sublimis fauor, verum matheseos singularis amor cognitus est, ita vt omnino quod de Archiducibus Austriæ cele-
bratur, videlicet quod mathematicos nemo illis adimet sincerius, neq; honeste largius, verissimum esse ipse comperirem. Quæ res me gratum
quoq; in præfens, volentem & nolentem, vt dicitur esse compulit. Habetis igitur quo consilio & scripserim & inscripserim hunc librum
Cæsares Sanctissimi, proculdubio patrocinii vestris clientelam hanc non grauatiū admitturi, Apiani q; non magis opus hoc, quā vestrum
asserunt. Delibri ordinem non est vt quicquā addam, quando omnia suo loco patent clarissime. De vsu vero & præstantia eiusdem, ver-
bo dicam. Quæ mathematicorum turbahunc vsq; in diem, difficultatibus, laboribus tedijsq; non dicendis, per numeros, calculationes, spe-
culationesq; &c. in motibus celestibus, stellarum fixarum locis veris, longitudinibus, latitudinibusq; planetarum septē, Solis, Lunæq; eclipsi-
bus, breuiter, omnibus primi mobilis commoditatibus inuestigandis, ægerunt, ea tanta facilitate, citra omnem supputationem, & contem-
plationem, præfenti volumine traduntur, vt asserere audeam, vix vllibi syderalis scientiæ studiosis, aliud quicq; vtilius extare. Inter quæ
omnia, non vltimum opere precium reor, monstratum à nobis, quo pacto historiæ mendæ corrigi debeant, prius à nullo vniquā dictum,
neq; animaduersum, quæ res quantum momenti habeat, ille demum videbit, qui quid historiæ ordo in rebus humanis quæat, perpendet. Quo
in loco etiam alia quædā recensere nō ab re foret, vt æquinoctii euidētē cognitionē, neq; ante à quoquā tanta facilitate relatā, similiter cometarū
obseruationes, nemini ante nos ita certe sincerèq; proditas, pluraq; quæ operis processus ostendit, sed tamen ne vltro mea cantare, Sybaritæq; iuxta
adagium per plateas ferri videar, prudens omitto. Postremo deum Optimum Maximum precor, vt vestras Maiestates orbis humani bina
subsidia, quā diuissime publicis commoditatibus reseruet.

DE INVICTISSIMIS, CARLO ET
FERDINANDO Fratribus, Orbis Rho-
mani Imperatoribus, Epigramma Chri-
stophori Statmionis M. D.

Ipse sub affini moderamine gaudet olympus,
Terræq; cognato gaudet in imperio.
Sydera cum Lucis noctes, fraterna gubernat,
Ortus, Occasus, frater uterq; regit.
Ambo Rhomanæ gentis, hunc lassus inumbrat,
Phæbus, cum vigili roridus orbe videt.
Dic igitur coelum potius tellure quid ornet?
Hoc habet, est posthac illa datura deos.

EIVSDEM IN AVTOREM.

Inuenit Hipparchus, Ptolemæus illustrat, at illos,
Eiusdem facti singula fama colit.
Nunc Apianus erit modicus? qui prestat vtrumq;
Prima simul nobis & manifesta ferens?
Si meruit graius statuas puer arte Berolus,
Quid ni germanus templa magister habet?

ARGVMENTVM OPERIS PER EVNDEM.

Quos petagant cursus errantia sydera, quosue
Fixa: quibus phæbe subtrahat ora viis.
Quis sit inæquato figendus terminus anno,
Vt numeret festos litera sacra dies,
Quam variet graius, quam nec latius sibi constet,
Historicus, Crises tempora quæq; ferant.
Cuncta bipartito sed prima volumine cernes,
Mille quibus species membræq; mille fluunt.
Altera pars subdet primo quotus vsus ab orbe:
Sit, veluti caudam à Sole Cometa ferat.
Innumeros fructus Torqueti nobilis inde,
Structuramq; suo quæq; nitore decens.

Omnia

Omnia quæ tanto spectabis acumine nata,
Quam poteras nūq; si prius acta forent.
Adde quod est numeris sine quiduis & sine calcis,
Quod tenuit prius nosq; moratur opus,
Estimet auctori quid lector debeat ergo,
Estimet & prudens hoc bene posteritas.

IN ASTRONOMICVM CAESAREVM P.
Apiani Sebast. Linckius ad lectorem.

Sedula quæ frustra quæ fuit sepe veritas,
Abdita linigeri varibus astra chori.
Quæ nec marmatæ, perspexit sensus Atlantis,
Sustinuit qui humeris sydera clara suis.
Cuncta suis numeris dimensus quæq; sagacis
Nescit Euclidis calculus ingenii.
Optabat radiis quæ & puluere scire notato,
Confundens artis sanguine signa suo.
Quæ nec Dædaleæ monumentum circinus artis
Tortilibus gyris vel sinuare potest.
Hæc tamen cuncta docent, Apianæ rara Minervæ
Pignora: tum facili (lector amice) modo.

LIBER LOQVITVR.

Quid faciam? vulgi sum memet in ora daturus
Vltro, num tutus malo latere domi?
Posterior certe satius: sed publica cogit
Quem magis vtilitas depræcor huic quid agas?
Huic ego parendo nil non sum ferre paratus,
Nec fieri mundo fabula nota queror.
Spes tamen est ingens fructurum sydere fasto,
Tectum cæsaris non male nominibus
Huius etenim semel acceptus, semel huic probatus,
Iudicium vulgi nil moror instabilis.
Quem penes incerti certi quoq; norma vacillat,
Consimili censens æqua & iniqua fide.

APIANVS LECTORI

VM VIDEREMVS, CHARISSIMVS
Lector, pleriq; insignia, artiq; Astronomice auidis-
sima ingenia, hoc nostro æuo passim extare, verum
ad eam capessendam accedentia, illico præ numero
rum copia, computi difficultate, speculationisq; acu-
mine, aucti, immo profus in fugam cogi, indeq;
adeo altorum disciplinarum, quantumvis scientissi-
mos innumeros, paucissimos huius liberrime artis, vel aliquatenus
petitos reperiri, ex animo non dolet non potuimus. Sed dic obse-
cro quæ nam huius rei causa sit? alia profecto nulla, quā quod pri-
ma ætate sinistris in Arithmetici instigantur plurimi, sine quibus,
neq; Astronomica, neq; cætera recte dici possunt. Numerosq; enim
cognitio, non tantum syderali scientiæ seruit, verum sed ingenia ho-
minum omni alio studio præparat, magisq; idonea reddit, vt non te-
mere Pythagoras cum omnia nouisse dixerit, qui numeros norit.
Hoc inquam cum videremus, tantumq; matheseos odium, difficulta-
tis nomine, conciliare sibi animaduertimus, cogitare cepimus quo
nam pacto huic nauo remedium inueniretur, auxiliumq; illis adhuc
quos Arithmetica quoniam defecisset, Astronomia saltem non re-
pudiaret, ferri queat. Cogitantibus diu tandem, si theoria cele-
stis vniuersa, sine numeris & calculis ad instrumenta redigeretur, fieri
posse succurrit. Facies horrenda sine, & quæ vix animi cogitatio susti-
nere valeret primo visa est, nisi tēpore sui asperitatē poneret, tractabi-
liorēq; seclē post longū offerret. Nonnulla igitur cū de se adhuc colen-
da spem promitteret, adnūti deo duce nos (quamvis nihil quidquā
eiusmodi à quocumq; mathematicorum hæcenus somnium, nedū
opere tentatum sit) aduenimus, quomodo Astrorum cursus, errā-
tium syderum motus, eclipsium rationes, aliorumq; celestium con-
templationes, citra calculandū labores vltos inquirere, dicto citius
per instrumenta nemo non nostro auspicio posset. Inter laboran-
dum interim nos non semel dehortati, qui sic insipientes iter tam
impliciter tam inexpectatum, tam nullis omnino vestigijs, nulli plā-
tæ, nullis pedibus tactum, ingredi sic confidentes auderemus. Imo
cum res omni conatu aliquandū superior appareret, partim rei dif-
ficulitate terri, partim nouitate attoniti, pedem non semel retulim?
progressuri non tantillum, fatemur, quantumvis nobis occideret in
arduo positam virtutem Heliodus, laboremq; improbum omnia vin-
cere Maro, nisi labori summo, fructum longe maximum, tuum scz
quicumq; sis proxime bonum sciremus responsum. Quo dum re-
specimus, vniuersi oneris facile obliuisci potuimus. Tibi enim na-
tum iam olim me docuerat præter Platonē diuina institutio. Quod
victissim & tu, dum perpendes meq; tibi consuluisset vere persuadebis,
nō dubito, quin nostrā operā, sis quā optime interpretaturus. Reliquū
est quod te ignorare nolum, totius operis structurā seu instrumenta
per Cæsarem genituras Rhomanorum CAROLI & FERDI-
NANDI illustrata esse, ita tamen vt tempora qualia afferri
tur nequaq; ita se habeant, dies enim & anni tantummodo
in his cognosci possunt, quod ad horas & minuta attinet
neutiq;. Hæc autem exempla duplici ratione motus
subintuli, partim, quia demonstratione omnino ali-
qua opus esse viderem, citra quā inutile quodam
modo erat, nudum instrumentorum vsum propo-
nere, partim, quia demonstrationes non aliq;
quas perpetuati remittere digniores oc-
curret. In his ergo, si nihil aliud me-
morabitur, dies tamen & annus quē
solum æternæ posteritati memorā-
dum nemo non videt certus ve-
rūq; legetur. Hoc in de-
monstrandi opere quan-
tum sudauerimus, esti-
ma tu, lector candi-
de, dum tuo vsui
inuigilauimus
indefessim.
Hoc enim quicquid
laboris est, tuo nomine sub-
latum putare omni-
no debes.
Quod si feceris,
ris, coges me olim,
Deo luuante, quoddam
de eclipsibus, peculiare opus
parere, sicut & tabulas, quas vo-
cant resolutas expediet, succinetio-
tisq; via, breui post polliceri venturas tibi, sic, id
est, nostro conatui fauens, poteris. Vale optime.

INDEX

INDEX IN QVO OCVLIS PA-
TENT OMNIA QVECVNQVE IN
hoc opere continentur scitu digniora, alphabe-
tica serie expolita.

A Nni ab Adam ad Christum iuxta alfonsum, Eusebium, Albu-
mazar & Hebreos. Enunciatio. 1
Artaxerxis, Asueri dicti, regnum quando fuerit. Enunciatio. 1
Aristoteles quando exstiterit. Enunciatio. 1
Alexandri mors quot annos Christum præcesserit. Enunciatio. 1
Aratus poeta & Astronomus quo æuo scripserit. Enunciatio. 1
Archimedis geometriæ ætas. Enunciatio. 1
Abrahami Astronomus quando vixerit. Enunciatio. 1
Andromachus Cretensis Theorice inuentor quādo floruerit. Enunciatio. 1
Agrias astronomus quando stellas considerat. Enunciatio. 1
Alcmeon medicus & Astronomus quando floruit. Enunciatio. 1
Albategni Mathematici ætas. Enunciatio. 1
Azophi Arabis seculum. Enunciatio. 1
Aucemæ medici tempus. Enunciatio. 1
Abrahami Auenæzæ Iudei seculum. Enunciatio. 1
Alfonso Rom. & His. regis & astronomi clarissimi ætas. Enunciatio. 1
Artis Impressoriæ inuentio, per quem & quando facta. Enunciatio. 1
Annus Solaris quid. Enunciatio. 1
Annus Bisextilis. Enunciatio. 1
Annus intercalaris. Enunciatio. 1
Annus civilis quid. Enunciatio. 1
Annus L. uaris. Enunciatio. 1
Annorum diuersitates variæ. Enunciatio. 1
Astronomis à meridie in meridiem dies computantur. Enunciatio. 1
Astronomorum error per radicem Christi, annos Christum præcedē-
tes, computantur. Enunciatio. 1
Arietis principium veræ eclipticæ vbi situm sit. Enunciatio. 2
Æquinoctii punctum subinde variari in æquatore, iccirco & tempo-
ra ipsa. Enunciatio. 1
Æquinoctiū vernale Christi tpe quando cōtigit. Enunciatio. 2
Æquinoctiū vernum quando nostro æuo contingat. Enunciatio. 2
Æquinoctii dies quā vmbra describat. Enunciatio. 13
Æquinoctium tempore vrbis conditæ. Enunciatio. 39
Æquinoctia quibus temporibus eueniant. Enunciatio. 39
Æquinoctia meridianis omnibus adaptare. Enunciatio. 39
Abominabilis error quorundam de æquinoctio vernali. Enunciatio. 2
Auges planetarū ante & post Christi tempora quomō sciatur. Enunciatio. 4
Auges errantium diuini tempore. Enunciatio. 4
Auges planetarum Caroli & Ferdinandi Cæsarū tēporibus. Enunciatio. 4
Auriga variis nominibus insignis. Enunciatio. 4
Aquila celestis forma. Enunciatio. 4
Andromedæ figura in cælo statuta. Enunciatio. 4
Australes stellæ vbi prius cum Sole occidunt quā oriuntur. Enunciatio. 4
Atlantides Pleiades vnde dicte, & quot numero sunt. Enunciatio. 4
Asini stellæ vbi locata. Enunciatio. 4
Argonauis situatio. Enunciatio. 4
Argumentum latitudinis lunaris vt inuenias. Enunciatio. 18
Aspectus quid sit & quid per eum intelligendum. Enunciatio. 19
Aspectuum numerus quis sit. Enunciatio. 19
Aspectus quoslibet Lunæ cum planetis omnibus quomodo per calculi
los assequaris. Enunciatio. 20
Aspectus planetarū inter se excepta Luna qua rōne depræhēdas. E. 21
Aspectus planetarum inter se Lunam præter quomodo per numeros
inuenias. Enunciatio. 21
Applicare planeta quando dicatur. Enunciatio. 21
Argumentum Solis medium quomodo habeatur. Enunciatio. 25
Argumentum Lunæ medium quo pacto indagetur. Enunciatio. 25
Anaxagoras qñ egerit de motu Lunæ scribere. In exēplo. Enunciatio. 30
Athenienses mensium suorum numeros quomodo Lunæ ætatibus
aptarint. In exemplo. Enunciatio. 30
Aureus numerus veluti reperitur. Enunciatio. 35
Aurei numeri inuentio. Enunciatio. 35
Aurei numeri vsus. Enunciatio. 35
Aureus numerus quare sit à posterioribus posthabitus. Enunciatio. 35
Aureus numerus Iulii Cæsaris tempore. Enunciatio. 35
Anni bisextilis inquisitio. Enunciatio. 37
Annus Solaris quot diebus constet secundum Iulii Cæsare. Enunciatio. 37
Astra diuine virtutis instrumenta vt sint. Enunciatio. 40
Astrorum dispositio in inferna omnia affici. Enunciatio. 40
Arealis Meteoroscopii ingressus quid sit. Enunciatio. 1 ptis secundæ
A III Bassus

INDEX

B Affus quando vixerit. Enunctia. 1
 Blanchini ferrariensis tempus. Enunctia. 1
 Bisextilis diei ratio. Enunctia. 4
 Bootes quomodo vocetur, qualisq; vbi in celo luceat. Enunctia. 4
 Bellum Nicias quando in Sicilia gestu sit. En. 1 & exemplo E. 30
C Aius Sulpici? Gall? qñ eclips. apud Liuui prædixit. E. 1 & 30.
 Claudii Ptolomæi Alexandrini Mathe. & philo. seculi. E. 1
 Concilium in Nicea factum. Enunctia. 1
 Caroli Quinti Romanorum Imperatoris ortus. Enunctia. 1
 Christus 25 Decembris die natus. Enunctia. 1
 Christus natus anno intercalari. Enunctia. 4
 Coronæ Septentrionalis situs. Enunctia. 4
 Cigni alterius & nomina. Enunctia. 4
 Cor Leonis quomodo dicatur. Enunctia. 4
 Cetus quibus ex stellis componatur & quâ varie appelletur. Enunctia. 4
 Cassiopeæ stellæ. Enunctia. 4
 Canicula vel Canis maior. Enunctia. 4
 Canicular tempus quando sit. Enunctia. 4
 Canis minor siue Procyon, quomodo plinio dicatur. Enunctia. 4
 Crater quibus stellis connectatur. Enunctia. 4
 Corvus vbi in celo videatur. Enunctia. 4
 Centaurus quæ astra possideat. Enunctia. 4
 Corona meridionalis quæ sit. Enunctia. 18
 Capris Caudæq; draconis Locum ceu reperias. Enunctia. 19
 Coniunctio quid sit & vnde dicatur. Enunctia. 32
 Combustus planeta quando dicatur. Enunctia. 32
 Coniunctiones magnas veluti quis indaget. Enunctia. 32
 Coniunctionum magnarum vires. Enunctia. 32
 Coniunctionum magnarum appellationes triplices. Enunctia. 33
 Conceptionis horâ ex natiuitate cognoscere. Enunctia. 33
 Caephei constellatio & nomina. Enunctia. 35
 Clauem festorum mobilium quomodo indages. Enunctia. 37
 Cycli Solaris inuentio. Enunctia. 37
 Concurrentes dies quomodo noscantur. Enunctia. 37
 Cylus Solaris vnde dicatur. Enunctia. 38
 Christianog. Cœcilium primum vbi gentiū & qñ habitū sit. Enū. 38
 Criticos dies inuenire. Enunctia. 40
 Critis cognitio quibus perscripta. Enunctia. 40
 Criticorum dierum necessitas. Enunctia. 40
 Critis quid. Enunctia. 40
 Critis dies quadruplices. Enunctia. 40
 Critis vnde auspicianda sit. Enunctia. 40
 Critis hora veluti inquirenda sit. Enunctia. 40
 Critis qua ratione contingat. Enunctia. 40
 Critis quomodo salubris vel insalubris cognoscatur. Enū. 40
 Crites quibus de causis variantur. Enunctia. 40
 Critis inditium quale eclipsis coincidens. Enunctia. 40
 Critis sit sit iudicanda secundum planetas. Enunctia. 40
 Comete terrij motus contra signorū ordinem vt fuerit, parte secunda. Enunctia. 1
 Caudas Cometarum à Sole generari quomō cognitū sit parte secunda. Enunctia. 1
D Aniel & Ezechiel prophetæ quando extiterint. Enunctia. 1
 Diocletiani dominium. Enunctia. 1
 Draconis constellatio & appellatio. Enunctia. 4
 Delphini situs. Enunctia. 4
 Dierum naturalium æquatio. Enunctia. 5
 Dierum naturalium inæqualitas. Enunctia. 5
 Dies naturales duplici ex causa inæquales sunt. Ibidem
 Dies apparentes & differentes qui sint. Ibidem
 Dierum æquatio in supputatione motuum quid valeat. Ibidem
 Dierum æquatio in aspectibus quid agat. Ibidem
 Darius quo tempore ab Alexandro victus sit Eusebio teste. Enū. 29
 Darius qñ ab Alexandro debellat? sit Ptolemæo & Alfonso E. 1 & 29
E Euclides geometer quo tempore fuerit. Enunctia. 1
 Ecliptica quo in celo vera statuenda sit. Enunctia. 2
 Eridanus siue Padus quibus ex stellis continetur. Enū. 22
 Eclipses Lunæ Solisue quo die possibilis contingere sit. Enū. 24
 Eclipses die cognitio horam & minutum vt inueniantur. H. ii & H. iii.
 Eclipses colorem prælagire. Enū. 29
 Eusebius quantum erret in eclipsi tradenda, sub qua Darius ab Alexandro victus est. Enū. 30
 Eusebii error de Macedonici imperij fine. Enū. 30
 Eusebius in hystoria Nicias quot annis euariet, in exemplo. Enū. 30
 Eclipses in quascunq; libet formas redigere. Enunctia. 31
 Ferdinandi Romanorum Vngarie & Bohemie regis ortus. En. 1
F Romahant stella que sit. Enunctia. 4
 For? victuri, cur neq; citra 7. neq; vltra 10 mensem nascatur E. 33
 Fortunæ partes veluti inueniantur. Enunctia. 33
 Fortunæ pars quid sit. Enunctia. 33
 Fortunæ pars & ascendens Lunæ, cur idem. Enunctia. 34
 Galeni Medici ætas. Enunctia. 1
 Guidonis Bonati astrologi seculum. Enunctia. 1
 Georgii Peurbachi mathematici obitus. Enū. 29
 Gentes quomodo tempora sua numerantur. Enū. 29
 Homerus

INDEX

H omerus poeta quo tempore floruerit. Enunctia. 1
 Heliodus qua ætate vixerit. Enunctia. 1
 Hippocrates Caus quo tempore fuerit. Enunctia. 1
 Helicon Cizicenus Astrologus quando vixit. Enunctia. 1
 Hipparchus quo seculo clauent. Enunctia. 1
 Hadriani Imperatoris regnum. Enunctia. 1
 Hali Habenrægel Astrologi seculum. Enunctia. 1
 Hercules situatio & nomenclatura. Enunctia. 4
 Hyades stellæ vbi sint sitæ & vnde dicantur. Enū. 4
 Hydra quem asterisum habeat. Enunctia. 4
 Horam aspectus Lunæ cum planetis qua via quis pernoscat. Enū. 20
 Historiæ quomodo per eclipses emendari possint. Enunctia. 29
 Historicorum in annis mundi & conditæ romæ asserendis variatio. Enunctia. 29
 Hippocrates cur quartum & 20 criticos statuerit. Enunctia. 29
I ulii firmici Materni æuum. Enunctia. 29
 Ioannes de Gmünden mathematicus quando clauit. Enū. 1
 Ioannis Regimontani germani exitus miserabilis. Enunctia. 1
 Intercalare quid. Enunctia. 2
 Iouis motum accidentiaq; eiusdem quomodo sciantur. Enunctia. 2
 Iupiter calidus & humidus. Enunctia. 2
 Iupiter solius vitæ veteribus dictus. Enunctia. 2
 Iouis aux quantum à ventre sui Draconis distet. Enunctia. 2
 Iouis locus Rhomæ conditæ æuo quis fuerit. Enunctia. 2
 Inditionis Romanæ cyclum inuestigare. Enunctia. 2
 Inditionis romanæ origo. Enunctia. 2
 Inditionis romanæ dignitas & vsus necessitasq;. Enunctia. 2
 Inditionis quadriennis cur non sufficiat ad veram anni quantitatem obtinendam. Enunctia. 2
 Intercalli cognitio. Enunctia. 2
 Intercalationis necessitas. Enunctia. 2
 Iudeorum error in celebrando paschate. Enunctia. 2
 Iudeorum superstitio in die paschali eligendo. Enunctia. 2
 Iudici paschalis cognitio tabularis. Enunctia. 2
 Indicatus dies quis sit. Enunctia. 2
 Intercidens dies quis sit. Enunctia. 2
 Ignem & supremam ætris sphaeram non rapi à Luna. In oblatione tertii Comete. Enū. 1 & 30
L ogitudo stellæ ante & post Christi tpa quomō sciatur. E. 4
 Lyra constitutio & appellationes. Enunctia. 4
 Leonis cor quomodo dicatur. Enunctia. 4
 Lepus quale sydus. Enunctia. 4
 Lupi sydus quale sit. Enunctia. 4
 Latitudo Saturni quomodo noscatur. Enunctia. 4
 Latitudo stellatum fixarum quo pacto haberi queat. Enunctia. 4
 Latitudo Iouis quomodo haberi possit. Enunctia. 4
 Latitudo Iouis vrbis extructæ tempore. Enunctia. 4
 Latitudinem Martis veluti inuenias. Enunctia. 11
 Latitudo Veneris quomodo inueniatur. Enunctia. 14
 Latitudinis Veneris causæ tres. Enunctia. 14
 Latitudo Veneris conditæ vrbis tempore. Enunctia. 14
 Latitudinem Mercurij quomodo quis inuestiget. Enunctia. 14
 Luna motum omni tempore quomodo quis sciat. Enunctia. 17
 Latitudinem Lunæ quomodo quis reperiat. Enunctia. 18
 Luna cū Capite vel Cau. draconis sui cōiunctio vt habeat media. E. 3
 Liuus quo tempore vixit. Enunctia. 1
 Liuus quo tempore vixit. Enū. 39
 Liuus quo tempore vixit. Enū. 39
 Liuus quo tempore vixit. Enū. 39
 Liuus quo tempore vixit. Enū. 39
M ofes quando vixerit. Enunctia. 1
 Maritus Tyrius geographus quo æuo extiterit. Enunctia. 1
 Mardocheus quo tempore vixerit. Enū. 1
 Miles Astronomus quando clauit. Enunctia. 1
 Mahomet quo tempore reheretum efflauit. Enū. 8
 Martis aux quantum distet à capite vel cauda sui draconis. Enū. 10
 Martis cursum ceu inuenias quocūq; tempore. Enunctia. 10
 Mars temperaturne calidæ & sicæ. Enunctia. 10
 Mars flauæ bili non absimilis. Enunctia. 10
 Mars quare vocetur pyrois. Enunctia. 10
 Mars quem locum tenuerit Troiæ dirite temporibus. Enunctia. 11
 Martis latitudo excidit Troiani tempore. Enunctia. 11
 Mercurij motus quo pacto sit inueniendus. Enunctia. 15
 Mercurius quare Stilbon dicatur. Enunctia. 15
 Mercurius Proreos similis. Enunctia. 15
 Mercurius anceps. Enunctia. 15
 Mercurij in fluxu alterabilis quare. Enunctia. 15
 Mercurij motus fundata: vrbis tempore. Enunctia. 15
 Mercurius falso translati in Scorpionem à Lucio Tarratio mathematico. Enunctia. 15
 Mercurius cur raro appareat. Enunctia. 15
 Mercurius

INDEX

Mercurij distantia à Sole. Enunctia. 15
 Mercurius triplicem latitudinis sue causam habet. Enunctia. 16
 Mercurij episcopus in qua latitudine sit. Enunctia. 16
 Mercurij latitudo fundata: vrbis seculo. Enunctia. 16
 Mora media eclipsis Lunaris quomodo inueniatur. Enunctia. 28
 Metus Nicias ob eclipsi vifam. Exemplo Enū. 30
 Mensium græcorum latinorumq; collatio. in exemplo Enū. 30
 Moram infantis in vtero reperire. Enunctia. 33
 Mora infantis in vtero triplex. Enunctia. 33
 Moræ inquirendæ ratio communis quæ sit. Enunctia. 33
 Moræ indagandæ modus à communi diuersus. Enū. 33
 Meteoroscopium quid sit. Enunctia. 1 partis secundæ.
 Meteoroscopium quid sit. Enunctia. 1
 Nō diluuium quo seculo fuerit. Enunctia. 1
 Nabodonosoris regnum quando cæperit. Enunctia. 1
 Notus piscis quibus stellis constet. Enunctia. 4
 Nicias ducis Atheniensis exemplum. Enunctia. 30
 Naniuitatis horoscopus qualis sit secundum Ptolemeum & Hermem. Enunctia. 33
O rionis clarissimi syderis constitutio. Enunctia. 4
 Oppositio quid sit & vnde dicatur. Enunctia. 10
 Oppressus planeta quis sit. Enunctia. 21
 Obfessus planeta quis sit. Enunctia. 1
P lato philolopus quando vixerit. Enunctia. 1
 Philippi Alexandri patris obitus. Enunctia. 1
 Proclus astrologus quando clauit. Enunctia. 1
 Plinius secundus. Enunctia. 1
 Ptolemæi mathematici alexandrini seculum. Enunctia. 4
 Perseus sydus. Enunctia. 4
 Pegali astra sint & quomodo vocentur. Enū. 4
 Polo inclinant stellæ ortum suum priorem occasu peragant. Enū. 4
 Pleiades vnde dicat & quot numero sint. Enunctia. 4
 Præcepta stella que sit. Enunctia. 4
 Protrigetes siue anteindecimior stella virgis alâ dextrâ occupat E. 4
 Pictis notus quibus stellis constet. Enunctia. 4
 Puncta eclipsica quomodo per instrumentum reperiantur. Enū. 28
 Perseus iuxta Eusebium quando regnauerit, & quando victus sit à Lucio Paulo Romano consule. Enunctia. 30
 Perseus captiuitatem quam eclipsis designet. Enunctia. 30
 Plutarchi interpres arguitur trillatidis iniquioris, in exem. E. 30
 Ptolemæi sententia de horoscopo nati inueniendo. Enunctia. 33
 Pars Fortunæ quid sit. Enunctia. 34
 Pars Fortunæ & Lunæ ascendens cur idem. Enunctia. 4
 Partium loca omnium omnia quomodo eligantur. Enunctia. 34
 Pascha & reliqua festa mobilia ex cyclo suo veluti haberi queat. E. 38
 Pascha quomodo primitus in primo mense cultum sit. Enunctia. 38
 Pascha decimaquarta mēis primi iuxta Moysen celebrari soluit. E. 38
 Paschas colendi tū primitiue, tū sequentis ecclēsi diuersitas. E. 38
 Pascha quando celebrandum sit. Enunctia. 38
 Pascha in Ariete celebrandum. Enunctia. 38
 Pascha Iudeorum cur errat. Enunctia. 38
 Pascha vt varietur ratione meridianorum. Enunctia. 38
 Planete quos humores imitentur. Enunctia. 40
 Planetarum exaltatio & casus. Enunctia. 40
 Planete quos morbos respiciant. Enunctia. 40
 Planetarum passionēs. Enunctia. 40
Q uot anni ab Adam ad Christum, iuxta Alfonso, Eusebium, Albimazari & hebreos. Enunctia. 1
 Quæ sint & quomodo vocentur Pegali astra. Enunctia. 4
 Quo die possibilis sit aspectus aliquem fieri. Enunctia. 19
 Quartus aspectus quid sit. Enunctia. 19
 Quomodo astronomie incumbenti sedendum sit in studio. Enū. 19
 Quomō Cosmographiæ opē daturō sedes instituenda sit. Enū. 19
 Quare Cosmographus & astronomus sedendo disconueniant. E. 19
 Quare Theologus & poeta diuersi diuersa respiciant. Enū. 19
 Quomodo diurnus planetæ motus inueniatur. Enunctia. 20
 Quomodo eclipsis Lunæ in plano sit formanda, vt partes obscuratæ Lunæ cognosci queant. Enunctia. 27
 Quibus nam opus sit ad eclipses prælagiendas. Enunctia. 27
 Quid per puncta eclipsica intelligendum. Enunctia. 27
 Quare intercalatio Bis sexti Kalendas in Februario fiat. Enū. 37
 Quæ membra, tum signa, tum domos tueantur. Enunctia. 40
 Quot triplex meteoroscopij ingressus. Enū. 1 partis secundæ.
 Quomodo Plinius intelligendus sit de occasu Comete loquens Ca. 16 secundæ partis.
 Quid per Metagitonem Plutarchi mensēm intelligendum sit, in exemplo. Enunctia. 30
R oma quando condita. Enunctia. 1
 Radices omnes à fine anni sumuntur nō à die 24 Decē. E. 1
 Romanum Kalendarium quomodo Dionisius abbas fundauerit. Enū. 38
 Ratione meridianorum vt Pascha varietur. Enū. 38
S ologenes Astronomus quādo annū Solis cursui adaptarit. E. 1
 Strabo Geographus quando fuerit. Enunctia. 1
 Sole principium veræ eclipsicæ tenente æquinoctium vniuerso orbe sit. Enunctia. 2
 Serpentarius

INDEX

Serpentarius vbinam in celo sit. Enunctia. 4
 Septentrionalis stellæ prius cum Sole oriuntur q̄ occidunt. E. 4
 Stellæ quanto longius ab eclipsica distant tanto maturius cum Sole occidunt & serius oriuntur. Enunctia. 4
 Septentrionalium stellarum summa quantitas & appellatio. Enū. 4
 Saturni motus vt inueniatur. Enunctia. 6
 Saturni passionēs & accidentia vt reperias. Enunctia. 6
 Saturnus ex colore & effectu deprehensus frigidus & siccus est. E. 6
 Saturni latitudo ab eclipsica. Enunctia. 7
 Saturni aux quantum à ventre draconis sui abist. Enū. 12
 Solis locus quemadmodum inueniatur nullo non tempore. Enū. 12
 Solis locus qui fuerit abeunte Alexandro Macedonū rege. En. 12
 Sextilis aspectus quid sit. Enunctia. 19
 Separari planeta quando dicatur. Enunctia. 21
 Solis & Lunæ & ☿ & ♀ dras medias quomodo aliquis cito cognoscat. Enunctia. 22
 Solis eclipses quomodo cerni oculis innoxie possint, in fine E. 30
 Sol & Luna cur nature parentes crediti sint. Enunctia. 37
 Solaris cycli inuentio. Enunctia. 40
 Solaris annus quot diebus cōstet secundum Iulium Cæsarem. E. 38
 Signa duodecim triplicia. Enunctia. 1
T roia capta quando sit. Enunctia. 1
 Timo caris astronomus quando floruerit. Enunctia. 1
 Theon & Pappus mathematici. Enunctia. 1
 Turcarum origo quando cæperit. Enunctia. 1
 Trepidationis motus 7000 annorum spacio absoluitur. Enū. 2
 Trepidationis motus quomodo fiat. Enunctia. 2
 Tempus supputationi electum cuius meridianum adaptare. Enū. 3
 Telum astrum vel sagitta qua cœli regione locetur. Enunctia. 4
 Tempus casus in eclipsi Lunari quomodo cognoscatur. Enū. 28
 Trianguli constellatio quæ sit. Enunctia. 4
 Thunbuli syderis concinnatio. Enunctia. 4
 Trinus aspectus quid sit & vnde dicatur. Enunctia. 19
 Triangulorum latera quomodo nominentur. E. 1 secūde partis
 Triangulorum sphaeralium non rectangulorum enodatio. Ibidem
 Triangulorū nō rectangulorum in duos rectangulos resolutio. Ibidem
 Triangulorum sphaeralium omnium tam rectangulorum quā in rectangulos, id est, totius primi mobilis geometrica demō. Ibidem
 Torqueti compositio quomodo fiat. In fine operis.
 Torqueti commoditates quæ sint. Ibidem
V ictruii architecti ætas. Enunctia. 1
 Vitellionis mathematici tempus. Enū. 1
 Vrbis minoris constitutio & nomenclatura. Enunctia. 4
 Vrbis maioris nomina & stellarum numerus. Enunctia. 4
 Vergiliæ vnde dicat & quot numero sint. Enunctia. 4
 Veneris locus quomodo inueniatur. Enunctia. 13
 Veneris appellatio. Enunctia. 13
 Veneris aux quomodo cum Sole conueniat. Enunctia. 13
 Veneris locus tempore vrbis extructæ. Enunctia. 13
 Veneris motus quid participat cum Sole. Enunctia. 13
 Veneris distantia maxima à Sole. Enunctia. 13
 Venus à Tarratio perpetam in Scorpione locata est tempore vrbis conditæ. Enunctia. 13
 Veneris episcopus qua latitudine sit. Enū. 16
 Vacuus Planeta quando dicatur. Enunctia. 21
 Veræ & ♀ nis luminarium tempora vt sint inquirenda Enū. 26
 Videre alcor, adagium. Enunctia. 4

Yed stellæ duæ sinistram manū serpentarii occupantes, enunctia. 4
 Zodiacalium signorum stellæ quot sint & quantæ, ortusq; & occasus earundem qui sit. Enunctia. 4

AD LECTOREM.

¶ FIERI nō potest, opti Lector, quin inter eundē mēdē nōnūq̃ incidant, quas nisi pius lector antea certior cognoverit, authori non raro negligentia aut inordinis notam inuenerit, quapropter eas que passim in hoc volumine se ingerunt, formula quadam succinctiori proponere libuit.

Legatur igitur Enunciatio Tertia, columna prima, versu viceſimo ſecundo, Quoties pro quoties.
Ibidem verſu 23. Quod notat, lege, quod notat.
Verſu 29 Huius itaq̃ rei exemplum eſt, pro eſt lege eſto illud.
Enunciatio 4. Verſu 8, ni fallor, legendum ni fallor.
Titulus imaginum celeſtium habet ſellas de 4. mag. 44. lege, 474.
Enunciatio 6. verſu 22. Legendū, deprehēderunt altrologi varietatē.
Ibidem verſu 36. Agendis & bellicis, lege, bellicis.
Ibidem verſu 42. legendum non temere, pro non tenere.
Enunciatio 8. verſu 4. hūmide, lege, hūmide.
Folio D 1. verſu 14. Argumentum, lege, Argumentum.
Ibidem in margine, pro aquarum, lege, aquarum.
E ii Enunciatio 13 in exem. Regis, verſu 34 ſimulari pro ſimulari.
Ibidem verſu 36, p 30 vel diſſentio, lege, 30 vel 40 ſi diſſentio.
Ibidem linea 65 pro, & Mercurio, ſcribe, de Mercurio.
In ſequenti columna, verſu 13, excidiſſet pro excidiſſet.
Enunciatio 14. verſu 17. diametri ponendum.
Enunciatio 15. verſu 5 pro cuius pla. legendū, cuiusq̃ planetarum.
Ibidem verſu 6. appellat eiſdem, lege eidem.
Enunciatio 17. verſu 15. pro tranſi, ſcribe, tranſi.
Ibidem verſu 33. pro reduco, lege, reduco.
Ibidem verſu 48. inquire lege, non inquire.
Ibidem verſu 52. legendum intueus, pro intuearis.
verſu 58. pro cernis, ſcribe cernis.
Verſu 68. Lege innuere pro innuere.
Verſu 73 pro illicq̃, legendum illicq̃.
Verſu penultimo ſcribe volens pro velens.
Enunciatio 18 verſu 23 lege monſtra pro monſtra.
Enunciatio 29 verſu 1 ſcribe Aſpectuum non Aſpectuum.
Verſu 17 lege impendet non impendet.
Ibidem verſu 58. Coſmographia legendum.
Ibidem colum. ſecunda, pro trinus lege trini aſpectus.
Enunciatio 21 verſu 28. Aperiis, ſcribe aperiis.
Columna ſecunda verſu 44 pro ardioris lege tardioris.
Enunciatio 22 verſu 19 lege diſtribuire, non diſtribuire.
Verſu 25 pro euenient legendum eueniunt.
Verſu 39 Luminarum, lege luminarium.
Ibidem in margine, Cautela lege non Contela.
Enunciatio 24 verſu 17. Pari ratione & examinabis, legengum eſt.
Pari ratione & oppoſitiones examinabis.
Enunciatio 25 verſu 2. coniunctionis autē, lege aut, non autem.
Enunciatio 26 ver. 15. ſi argumento, ſcribe, Argumentum.
Verſu 32 pro intelliges ſcribe ſcribere intelligas.
Verſu Ibidem 40 pro litera lege literam.
Verſu 46. pro maiori, in limbo &c. ſcribendū eſt, maiori in limbo.
Ibidem pro A ſcribe A.
Ibidem in exemplo ante Chriſtum ab Alexandro abeunte mutuatū,
verſu 10. pro, Quo exempta, lege, Quo exempta.
Verſu 18 pro pomeridianos, ſcribe, pomeridianis.
Verſu 20. pro poſtulat. Indicē, lege, poſtulat, adducerem. Indicem
H 1 col. 1. verſu 4 ſcribe, vtrum ſex necne certo fiat.
Ibidem col. 2. ver. 1. Hæc omnium, ſcribe, Hæc omnia.
H ii col. 1. verſu 48 pro Lunæ lege Lunæ.
Ibidem verſu 59. pro G andauo lege Gandauo.
H iii col. 1. verſu 15 ſcribe præcellentiore non præcellentiore.
I iii col. 2. HVIUS ECLIPSIS HANC SVMME IMA. &c.
Ibidem col. 4. verſu 3 pro cognofcis lege cognofcitur.
I iii col. 2. verſu 3 lege, obſervationum tempora (quæ poſt Saluatoris noſtri natiuitatem 152 anno ceperant) &c.
Ibidem verſu 15 pro tpōra lege tempora.
Enunciatio 30 verſu 18 pro contingit lege contingit.
K II col. 1. verſu 10 pro eclīpsē quas fuſiſſime deſcripſi, lege, eclīpsē Solares, oculari &c.
Enunciatio 32 verſu 10. pro ortus in tertiusq̃ ſcribe ortū interitusq̃.
Ibidem verſu 18. ſimiliter & alius, lege ſimiliter & reliquus.
Linea 25 tabula, ſicut planetarum, lege, tabula, planetarum duorū vel trium vel quocunq̃.
Verſu 28 legendum, Annorum numero, Radix &c.
K ii col. 3. verſu 2 exprimat, & eſſet, lege eſt pro eſſet.
Verſu 4 pro etiam in 2 uem, lege, etiam 2 uem.
Enunciatio 33 verſu 25. ſecunda manſio vocata eſt media, pro media ſcribe minor.
Verſu 28. pro minor dicta, ſcribe Media dicta.
Verſu 34 pro nono mēſe, vt patet, ſcribe, nono mēſe aut poſtea, vt patet &c.

Ibidem verſu 41. pro aſcendens erat, ſcribe, aſcendens erit.
K iii. col. verſu 39 legendum Apotelesmaticon non Apotheſi.
Ibidem verſu 48 lege ambas non ambobus.
Verſu 69 pro, quæ 44 Solis, lege, quæ & Solis &c.
Ibidem in limbo, pro futurorum partes lege futurorum partis.
Ibidem col. 4. verſu 35 In parte anorum lege, nocte contra, non in nocte contra.
Ibidem Pars hereditatum, pro tacti, lege tam.
In parte pacis lege exercituum.
Enunciatio 35 verſu 17 pro Quem, lege Quum.
Verſu 30 hoc tempore lege, hoc, tempore.
Ibidem literam alphabeticam, lege litera alphabetica cominus repetita, non repetita.
Verſu 32 pro Annos lege Annus.
Ibidem præſtitutos lege præſtitutus.
Enunciatio 36 verſu 8 pro vſu habita, lege vſu habitus.
Verſu 9 pro ſe melius lege, ſeu melius.
Columna 2 huius enunciatio verſu 2 pro deputati ſunt, legendum deputata ſunt.
Verſu 10 pro, argentum ſtipendiis lege, argentum ſtipendiis.
Verſu 13 pro es & ferrum lege, æs & ferrum.
Verſu 31 lege pro addo, adde.
Verſu 44 quæ reſtantia lege que reſtant.
Tabula radicū aurei numeri ſic habet.
Tabula aut numeri & Cycli Indictionis, ſcribe, (NOVALIS).
TABULA AVREI NUMERI SIVE CYCLI DECEMI.
Enunciatio 37 verſu 16 pro, ex biſextilibus duobus, lege, & ex biſextilibus duobus.
Verſu 26 lege. Intercalatio iſta nullibi commodius fieri poſſet.
Enunciatio 38 verſu 62 lege, terminus Theophili eſt, non Theophili.
Ibidem col. 2 verſu 12 pro ſanctum lege ſanctum.
Linea 29 pro. Quod æquinoctium, lege, Quod vero æquinoctium.
L iii col. 1. linea 30 pro vacarunt lege vacarent.
Verſu 39 lege. dum ſit, non vltima ſeſſuitatis &c.
M ii col. 1. linea 10 legendum, non nihil.
Verſu 11. Obuia ſunt, euidentiora &c.
Verſu 13 legendum pernitentem, non pernitentem.
Verſu 62 lege perambulat, non perambulat.
Col. 2. verſu 40. ab iniquiori aliorum contuitu vel commercio &c. legendum.
Col 4 linea 9, quorum alter, lege, quod eorum.
Verſu 27 pro Aut lege, Vſu &c.
Linea 35 pro animaduſerſu lege animaduſerſo.
Linea 47 pro carens alio, lege carens aliquo.
Verſu 3 prologi ſecunda partis, lege completitur.
Ibidem col. 2. verſu 13 enun. 1 duplicem aditum, non additum.
Ibidem verſu 31 pro cui rei, lege cuius rei.
Verſu 38 legendum, arealis numero, ingreſſus arealis dicif &c.
N i col. 1. verſu 45 lege, trigoni, qui, pro trigon, iqui.
Ibidem verſu penultimo lege, litera M, finem D exprimat.
Col 3 linea 2. perq̃ merito F L, lege, perq̃ iplum F L &c.
N ii col. 1. linea 40 lege, quam interim pro quem interim.
Columna 4 verſu 2 pro iuſſum lege iuſſum.
Verſu 32 pro forſam lege forſam.
N iii col. 2. in titulo cap. 6 pro alius amplitudine lege alius &c.
Verſu 3 huius cap. lege G dicendi, cuius.
Ibidem col. 4. verſu 29 pro occidentali lege occidentalis.
N iii col. 2. linea 21 lege à Sole tractos, non tractus.
Ibidem col. 3. linea 21 pro verē autem, lege, ferē autem.
Linea 6. mane deſit, lege mane deſit.
Linea 8. pro propinquor lege propinquior.
Verſu vel linea 17 pro poſſederet lege poſſideret.
Verſu vltimo pro contingunt lege contingunt.
Col. 4. verſu 28 lege, heliaci occidit.
O i col. 2. linea 3 pro ab ætris lege ob ætris.
O ii col. 4. verſu 14. pro eodem rectos tranſuerſos, lege, eodem tranſuerſos.
Verſu 16. lege tendentem, ſignorum &c.
Verſu 23 pro gigni lege gigni.
O iii col. 1. linea 12. quam alius, lege, quam alius.
Verſu 28 paterat lege, par erat.
O iii verſu 4 QVETI MAGO lege QVETI IMAGO.

Tempus CAROLI Imperatoris Romani, & FERDINANDI Rom. Bohe. & Vngarie Regis.

ASTRONOMICAE CAESAREI PER PETRVM APIANVM MISNENSEM EXACTISSIME CONCINNATI, INDVCTIONVM, DEMONSTRATIONVM, EXEMPLORVMQVE FIDELISSIMAE REFERTI. ENUNCIATVM PRIMVM.

Tempora ſequentibus instrumentis vſui futura colligere.

ANNORVM DIVERSITATES, quæ multitudine gentib' ſunt, in præſentia, neſciō quid ſim, prætermittō. Aliis enim vt Romanis, annus Solaris, cuius principiu Ianuari' eſt. Aliis, vt Arabib' Lunar'is, quæ Septēber aſpicitur, habetur &c. Huiusmodi autē varietates in vniuerſum omnes ſemel miſſas facio, anno Solar'is, quæ nobis Sol curſu ſuo de ſcribit, tāmmodo intēctus. Hic autē quia impari Solis motu designatur (quādo quidē Sol nō idē pūctū quotannis aſſequitur, ſed quartā partē vnius diei propemodū adiciat) facit, vt quare quilibet annus integro die ſuperet tres præcedentes, qui quartus proæterea vocatur intercalaris, quali dicas Interpoſiti'. Intercalare enim veteres appellabant, quod nos interponere. Et re ipſa vnus dies interponitur, qui in aliis annis nō eſt, dicif idē alio nomine Biſextilis. Hunc inq̃ Rōmānū Solis annū in præſentibus ſequar, ſecundū quē motus celeſtes omnes inuenire docebo. Orſurus eundē à Ianuario, qui eſt finis præcedentis cuiuſlibet anni. Hoc ita intelligas volo, vt à meridie nouiſſimū diei Decēbris, inſitū fiat. Aſtronomi etenim à meridie in meridie perpetuū rationes inueniunt, ſic vt tēpus ante meridiē præcedenti ſemper diei annueretur. Cū autē motus celeſtes ab anno Chriſti p̃ omnia inueſtigē, radicemq̃ ad eundē annū ponā, Chriſti ſcē, nō exiſtimandū eſt viceliūq̃mū diei Decēbris me inuenire, tamēſi eo Saluator noſter natus ſit, ſed finē eiūſdē anni, in quo Chriſtus Orbi editus eſt, reuoluerit, ibiq̃ ſtabiliuerit. Eſt autē finis illius anni, principiu ſequentis. Radice ad diē natiuitatis Dominicæ inqueſtituro, retro querendū erit, tot dieq̃ ſpaciū, vt dicetur. Hic tacere nō poſſum hætenus ferē omnes errore proſum abominabili deceptos Aſtronomos, dum per Radice Chriſti, ſtellæ curſus, Cōiunctiones, Oppoſitiones, Aſpectusq̃ reliquos, conati ſunt deprehendere, aqua em̄ Cōmunes & Biſextiles ratione ſepone nō animaduertit, dū ante & poſt Chriſtū annos, ſimili p̃porione diuidi carēt, cū tamē Saluatoris noſtri natiuitas non Cōmuni vel Ciuili, ſed intercalari annis cōſiſſet. Atqui hoc dico cōmonefaciē eos, qui instrumentis tabuliſq̃ illorū aliquando ſunt vſi, quod & agant cautius, & tentent prouidentius. In præſenti opere, ni hil hoc ingeret dubiū. Ad hæc cū Aſtronomos antiquiores religione quādam vidē radices ſuas variē ad regū dūcūq̃ principia & interit' fundiſſe, vcluti ad obitū Philippi, & ad regni Nabuchodonozoris initū. Memini ego pariter aliquot, memorabiliū actōq̃, quale eſt diluuiū illud vniuerſale &c. Præterea aliquorū inſigniorū doctrina & nomine Aſtronomorū eō, vt ſi qui forent qui curſus ſyderales ad eorū tēpā, reuoluerent, in promptu habere poſſint. ¶ Exēpli gratia. Si noſſe quis cupiat q̃ loca ſtellæ Ouidia tēp. tenuerint, querat in ſequenti tabula, q̃m Ouidius vixerit. Reperiet autē 19 poſt Saluatorē anno eū obitū, ad illam ergo annorū numerū, ſtellæ motus inquirēdi ſint. ¶ Aliud. Audis q̃ diluuiū ferē biennio præceſſit cōiunctio magna. Hocq̃ vtrū ſit, ambigis. Annos ergo diluuii qui fuerunt, 3102 ante Seruatoris aduentū ſcribis, addiſq̃ 2 & habes. 3104. Illū iā annū ſi examinas per inſtrumentū, quale inſtra pater, vtrū in. 3104. anno cōiunctio euenierit magna necne, cōſciſſimū liquebit. ¶ Adhuc aliud. Fertur Lunæ eclīpsis fuiſſe, ſecūdo anno, poſt auguſtiſſimū Cæſaris CAROLI Quintinarii uitam

ASTRONOMICA CAESAREVM

uitatem, vel proximo anno ante FERDINANDVM, Potentiſſimum Romanorū, Vngariæ & Bohemiæ Regem &c. natum, dubitans vero, vtrum ita res habeat. Queret in tabula temporum nomen Regis FERDINANDI, iuxta illud enim annus poſt Chriſtum. 1503. obit fertur. Videnti nunc an priori, hoc eſt, ſecundo poſt ſeſquimilleſimum eclīpsis Lunæ viſa ſit, 15 Octobris die fuiſſe, & tertia vnus horū par te pomeridiana, reperietur. Eodē modo in cōſimilibus operaberis.

SEQUITVR TABVLA TEMPORVM.

Ab Adam ad Chriſtum ſecundum Alfoſum ann.	6984 dies 121
A Mundi exordio ad Chriſti aduentum, ſm Albumazar, ann.	5328
A Creatione mundi ad Chriſtum ſecūdu 70 interſp. ann.	5199
A principio mundi ad Chriſtum natum, ſm Hebræos anni	3952
Diluuium Noë præceſſit Chriſtum, annis	3103 dieb.
Conſulio linguarum ante Chriſtum	3000
Mōſes in deſerto præceſſit genti Iudaeorum.	1495
Mōſes legiſlator obit ante Chriſtum, annis	1470
Troia capta ante Chriſtum	1149
Homerus poëta græcus floruit ante Chriſtum	989
Heliodorus ante Chriſtum claruit, annis	889
Daniel & Ezechiel prophetabant ante Chriſtum	760
Rhoma condita eſt ante Chriſtum 11 Kalen. Maias, ann.	753
Nabochodonozor regnare cepit ante Chriſtum, ann.	746 dieb.
Mardocheus ante incarnationem agnoſcitur, anno	721
Thales Mileſius eclīpsim prædixit, ante Chri.	584
Darius primus regnare cepit ante Chriſtum, anno	521
Hippocrates Couſ medicus floruit ante Chri. annis	440
Nicias dux athenienſis ob eclīpsim meriti opes athe. aſſixit aſi chr.	414
Helicon Cirieneus aſtologus vixit tempore Aſueri, ante Chri.	400
Plato & Ariſtoteles philoſophi claruerunt ante Chri.	343
Philippus pater Alexandri obit ante Chri. an.	323 dieb.
A morte Alexandri Magni ad Saluatorem anni	311 dies 93
Timocæris aſtronomus conſiderauit ſtellas ante Chri.	202
Euclydes geometer tpe Ptolæmi p̃imi regis Aegypti, aſi Chri.	201
Aratus poëta græcus & aſtronomus ante Chri.	282
Archimedes ſyracusanus geometer præceſſit Chriſtum, annis	199
L. Aemilius Paulus, C. Sulpitius Gallus eclīps. p̃. p̃dix. ante chr.	172
Hipparchus Rhodius in Alexandria cōſiderauit ſtellas, ante C.	120
Abrahdus ſtellas in Rhodo contemplatus eſt, ante Chri.	115
M. T. Cicero & Lucius Tarutius aſtologus claruerunt, ante Chri.	59
Iulius Cæſar opa Soligenis aſtolog. annū ad Solis curſum reduxit.	47
Virgilius poëta & Victorius architectus ante chr. floruerunt	45
Cæſar obit ante incarnationem Saluatoris anno	38 die 1
Ptolæmi & regnum Aegyptiorum deſierunt, ante Chri.	30
Strabo Geographus antecellit incarnatum Chriſtum	20

CHRISTVS FILIVS DEI IN BETLEEM IUDÆE NATUS, quo anno cepit Chriſtianorum ſalus.

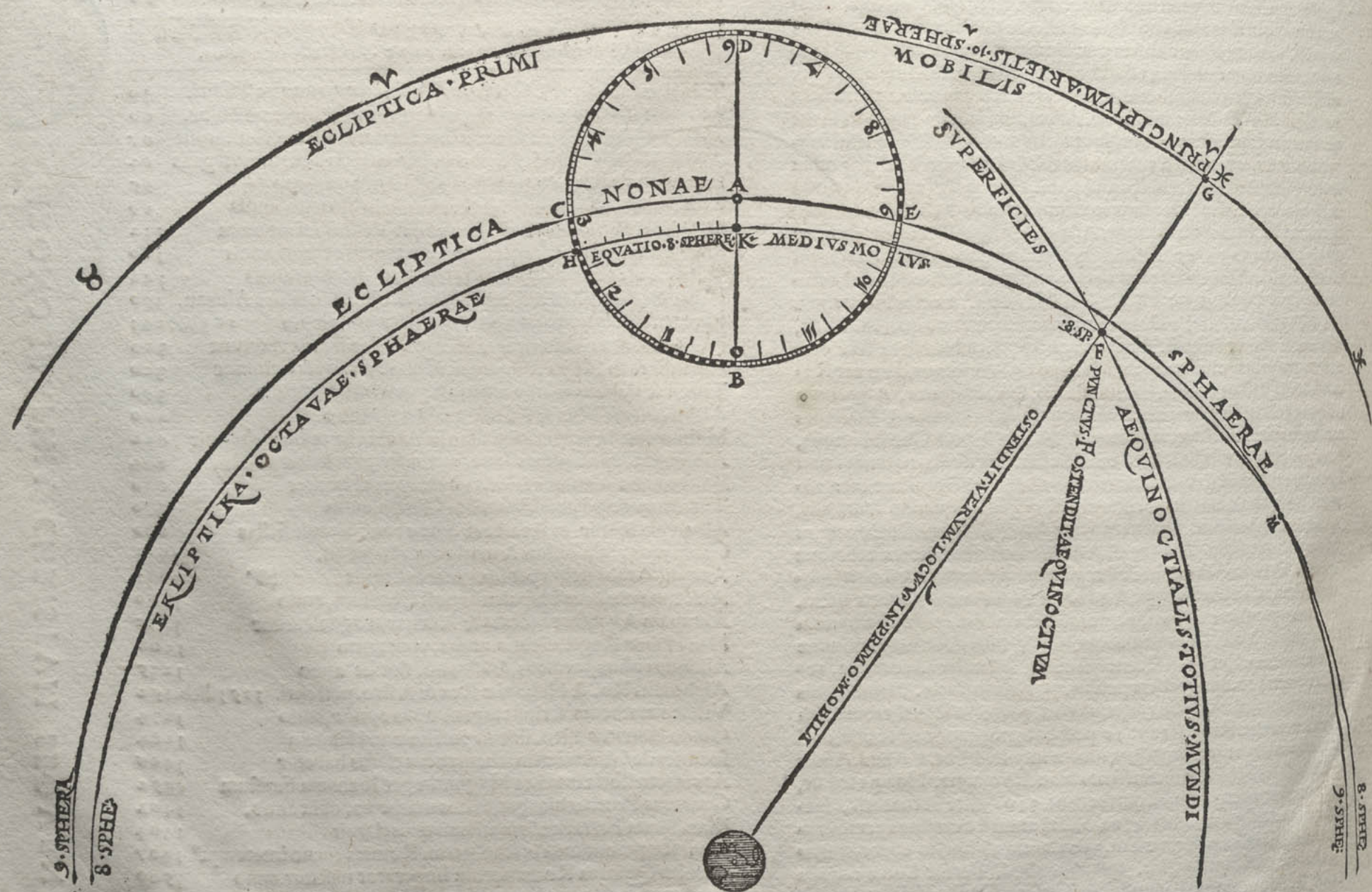
T. Lilius patavinus & Ouidius poë. obierunt, anno poſt Chri.	19
Marinus Tyrius geographicus ſcriptor agnoſcitur, poſt Chri.	60
Andromachus Cretenſis theoricę inuē. & Lucanus po. floruerunt	67
Agrias contemplatus eſt ſtellas in Bithinia poſt partum virginis	94
Proclus Aſtologus agnoſcitur poſt Chriſtum, anno	95
Mileus ſtellæ loca quæſiuit Romæ à Chriſto nato, annis	99
C. Plinius Secundus periit, dum inuiſit Veſuuium montem	112
Hadrrianus Imperator poſt Chriſtum regnare cepit, annis	120
Galenus medicus Pergamenſis ſequitur Chriſtum annis	142
C. Ptolæmus p̃ſus & mathe. Aegypt. obſeruauit ſtellas Alexan.	150
Diocletiani regnum incepit ab incarnationis anno 283 die 24	283
Julius Firmicus Maternus & Mauortius Lollianus vixerunt	320
Concilium in Nicea congregat, in quo Arius cōdemnatur	320
Theon & Pappus mathematici alexandrinī floruerunt	390
Alchmeon medicus & Aſtologus claruit anno	490
Mahumet cum Sergio monacho in Arabia hæreſim inchoauit	622
Albumazar ab aliquibus lauar dictus ſcriptiſ circiter annum	844
Baſſus, anno humanæ ſalutis vitam egit vel circiter	849
Turcarum origo poſt humanam ſalutem, annis	870
Albategni mathe. in Aracta ci. Syriæ conſiderauit ſtellas	880
Campanus philoſophus & mathe. claruit an.	1031
Azophi Arabs ſtellas per imagines deſcripſit	1061
Auicenna medicus Hiſpalenſis poſt Chriſtum, anno	1100
Abraham Auenſtre Iudeus & Auenzoar agnoſcuntur	1145
Hali Haben Ragel aſtolog. arab. vixit anno	1202
Alkindus p̃ſus, medicus, & aſtolog. floruit anno	1235
Alphonſus Ro. & Hiſpaniæ Rex & Aſtolog. poſt chri. 1257 dieb.	1257
Vitelio mathe. ſcripſit ingens opus optice, anno	1274
Guido Bonatus aſtolog. floruit ingens opus optice, anno	1284
Ioannes de Gmūden mathematicus claruit	1406
Arſimpreſſoria inuenta Maguntia per Ioannem Fauſtum	1452
Georgius Peurbachius germanus mathe. obit anno,	1462
Blanchinus Ferrarienſis mathematicus claruit	1464
Ioan. Regimontanus mathe. germ. Romæ veneno interempt'	1467
Carolus Quintus Romanorum Imperator naſcitur, anno	1500
Ferdinandus Romanorum Vng. & Bohe. Rex naſcitur	1503

CHRONOGRAPHIA CHRISTVM PRÆCEDENS CHRONOGRAPHIA CHRISTVM SEQVENS

ENVNCTIATVM SECVNDVM.

committere non potui, quin flatim ab initio, hoc dubi diceretur. Ne minem lateat, postea per errantium syderum orbis, adhuc tere super-
est, Nempe octauum, cui stellæ fixæ insunt, Nonum insuper & Deci-
mum, qui & vltimus est. Decima sphaera ab ortu in occasum 24 horis
fertur, veluti cuncti indies dicimus. Videmus enim quemadmodum So-
lar & astra reliqua (quæ fecit vna vltimissime rapit) oriuntur & occidunt.
Nonā ab occasu in ortum per cæli summum agitur, contraria deci-
mæ, & naturaliter loquendo, cursum suum in 40000 annorum abso-
lut. In huius cursum medio eclipticam nos imaginabimur, signatam
in fractionalibus C A E M, Arietis initium est A, quod circum intel-
ligendus est circulus, qui in semidiametro nouem gradus complecta-
tur, quig, in duodecim signa diuiditur, non secus ac alijs quidā cir-
culus aut Epicyclus. Signa in eo norantur numeris à B versus C, quia
B parui huius cæli caput est, declinans in Septentrionem. Eodem mo-
do cogita circulum paruum describi ex opposito litteræ A, vbi libræ
principium statues. In hac inq. Nonæ sphaeræ ecliptica 12 signa,
si libet, loces, quanquā nullius vsus sunt, ferre Arietis extorū, quod lite-
ra A refert. Huius nono ortu octauū subesse intellige, Cuius mediū par-
ter ecliptica quadam occupat, in qua punctum suppones, (quale se-
cus figura per H litteram exprimit) quod itidē vocabimus initū
Arietis, sed octauæ sphaeræ. Huius sphaeræ motus, non est alius, nisi qd
cū puncto H in minori circulo roretur, secundū signorum successum, hoc
est, ab ipso B versus C, cursum suum peragat per D & E rursum
in 7000 annorum spatio, & ille motus trepidationis vocatur. Sic
etiā punctum diametrale H statues, quod libræ principii appellabis,
octauæ scē sphaeræ, æqualiter mobile cū principio libræ nonæ sphaeræ.
Et quamuis

VLLA ERAT HIQ OPVS DE
claratione,Decima,Nonæ,& octauæ
Sphæræ,cum fit institutum non aliud
huius operis,quam docere, quomodo
extra vllam speculationem motus celestis
inueniuntur. Verum, quia interdum
controuerfia quedam suboritur solet, ut
principio Dicitur, quæ in duodecim li
bra distribuitur, ytrum in octaua nona
vel decima, poni debeat. Præterea, cum
crebra, per totum hunc librum, huius li
neæ, signorumq; duodecim, mentio fiat,
statim ab initio, hoc debet discutere, ne
nonum fyderum orbis, adhiectus super
alios fixæ insunt, Nonum insuper & Deci
ma sphæra ab ortu in occasum 24 horis
viuent. Videmus enim quemadmodum Sol
virescentissimè rapit) orientur & occidat,
et cæli summum agitur, contraria deci
cursum suum in 40000 annorum abso
luta, non nos imaginabimur, signatam
Arietis initium est A, quod circum intel
midiametro nouem gradus complecti
diuidatur, non fecus ac alius quidā cir
culus notatur numeris à B versus C, quia
declinans in Septentrionem. Eodem mo
do scribi ex opposito litteræ A, vbi libræ
quæ Nonæ sphæræ elliptica 12 signa,
vbi sunt, per Arietis exordium, quod li
tæ autum subesse intellige, Quid mediū par
tē in qua punctum suppones, quales se
exprimunt quod itide vocabimur initium
libræ spheræ mō, nõ est aliud, nisi quod
notetur, secundū signorū succellum, hoc
sum suum peragat per D & E rursusq;
& ille motus trepidationis vocatur, Sic
statues, quod libræ principii appellabis,
mobile cū principio libræ nonæ sphære.
Et quamvis

[illegible]

ENVNCTIATVM TERTIVM.

VM TERRA SIT GLO
bi modo rotunda, fieri non possit, ut
regiones uniuersae, eundem simul me-
ritum habeant, sed hec maturus, ille fe-
lax est, adices ut omnes sequentes, pa-
lam efficit meridiano respondent, pa-
lam etiam, horas aliorum locorum, non esse
eandem cum nostris, Fieri enim potest,
ut nobis lunc deliquim apparet hora
10 pomeridiana, alius uero hora 6
temeridiana, lectico, ut huius nostris la-
boris, nulla non orbis pars, esse queat
quamdam tabulam, in qua regionum,
et descensum, quibus numeri quique, nunc
antes, adiungitur, quibus item, ex vno la-
20 M. adiungitur. A notus fides, M. mi-
nus A, iuxta horas ut minuta, significetur
uenta adeo oportere, temporis nonnulli, ple-
niusculis aspectus, a te reperi, quonies
30 quies dextra M. referte debet, Quod no-
stris, in quo adeo tempus aliquod certum, fere
potest, tondem horas & minuta, penes
40 superabundat eia a proposito ubi tempo-
re, subtrahuntur, et hoc modo hora istius
retem radicem, qua cum, planetarum cursus,
50 rei exemplum est.

Imperator noster fempit Augufius, CAROLVS Quintus,
Gauda, Flaudia nempit, 15 hora 44 pofit meridiem. Qua-
re iam Gaudam in tabula regionum, iuxta quod M inuenies, ho-
ram nullam, minuta 39 et A. Vbi M hortatur, ut quoties Gauda
minuta conjunctionis, oppofitionis, eclips, aut alterius afpectus, hora
minutaq; per inftrumenta indagat, demas horam o minut, 39. Si
vero ad natiuitatis horam Imperatoris cupias mori planetæ aliciui
noſſe, ſcilicet ad horam 15 minut. 44. tum adde horam o minu-
ta 39 Ex quo 16 hora 23 min. conſurgunt, quibus cum planetarum
loca inueſtigat licet.

Aliud Exemplum, Rex FERDINANDVS. Oriūdu est ex Medina, ciuitate Hispaniæ. Quære in Tabula nomen Medinæ, cui additum uidetur literam M, Horam, 1^m 12, Ab aspectibus auferrent da est 1^{or} Hor. 12^m Sed quia hora 20^m 47^{or} post meridiem, natus est idem Rex FERDINANDVS, ad eam quæsituto, cursu serran-
iū, hor 1^m 12^m sunt addenda, quod facit hora 21^m 59^m cum summa illa planetarum motus, inquiri deinde poterunt.

Noia locorū.	Pro ° ♀ celſibz, & planeta, aſpecta.		Pro motu planetarum inueniendo.	Oſtendit orientalitem & Occident.	Noia locorū.	Pro ° ♂ celſibz, & planet, aſpectibz.		Pro motu planetarum inueniendo.	Oſtendit Orientalitem & Occide.
	Horæ. Minuta.	HM				Horæ. Minuta.	HM		
Thertos	M	1 24	A	C	Sarragoſſa	M	1 13	A	C
Nadar	M	1 21	A	C	Valentia	M	1 11	A	C
Lammon	M	1 39	A	C	Toletum	M	1 29	A	C
Reba	M	1 20	A	C	Medina cā. ♀	M	1 12	A	C
Lundunum	M	1 15	A	C	Pampilona	M	1 15	A	C
Oxonium	M	1 25	A	C	Compiſtella	M	1 44	A	C
ſorg	M	0 56	A	C	Rodes	M	0 54	A	C
Ettenburgum	M	0 47	A	C	Nantes	M	1 20	A	C
Granatum	M	1 30	A	C	Turonia Tors	M	0 48	A	C
Corduba	M	1 29	A	C	Amiens	M	1 2	A	C
Iſpais	M	1 39	A	C	Bugantium	M	0 39	A	C
Portugalia	M	1 48	A	C	Lugdunum	M	0 31	A	C
Liſybona	M	1 47	A	C	Vienna Prou.	M	0 31	A	C
Barſalona	M	0 59	A	C	Lutecia Pariſio.	M	0 36	A	C
Burges	M	1 27	A	C	Geneuora	M	0 22	A	C

Noia locuri.				Noia locuri.			
Pro	HM	Pro mot	Otend	Pro	HM	Pro mot	Otend
Thertos	M	1	24	A	C		
Nadar	M	1	21	A	C		
Lammon	M	1	39	A	C		
Reba	M	1	20	A	C		
Lundunum	M	1	15	A	C		
Oxonium	M	1	25	A	C		
Iorg	M	0	56	A	C		
Ettenburgum	M	0	47	A	C		
Granatum	M	1	30	A	C		
Corduba	M	1	29	A	C		
Ispais	M	1	39	A	C		
Portugalia	M	1	48	A	C		
Lifibona	M	1	47	A	C		
Barfalona	M	0	59	A	C		
Burges	M	1	27	A	C		
Sarragofia	M	1	13	A	C		
Valentia	M	1	11	A	C		
Toletum	M	1	29	A	C		
Medina ca. ♀	M	1	12	A	C		
Pampilona	M	1	15	A	C		
Compitella	M	1	44	A	C		
Rodes	M	0	54	A	C		
Nantes	M	1	20	A	C		
Turonia Tors	M	0	48	A	C		
Amiens	M	1	2	A	C		
Biantium	M	1	39	A	C		
Lugdunum	M	0	31	A	C		
Vienna Prou.	M	0	31	A	C		
Lutecia Parisio.	M	0	36	A	C		
Geneura	M	0	22	A	C		

RESIDVVM TABVLAE REGIONVM
& Ciuitatum insigniorum,

Noia locorū.	Pro ♂ & eclipsib. & planet. aspe.		H M	Pro motu planetarū inueniēdo.	Offendit orientatū & uel occidē.	Noia locorū.	Pro ♀ & eclipsib. & planet. aspe.		H M	Pro motu planetarū inueniēdo.	Offendit orientatū & uel occidē.
	Horæ.	Minuta.					Horæ.	Minuta.			
Marsilia	M	0 26	A	C		Dresen	A	0 10	M	R	
Mons Pessul.	M	0 35	A	C		Egra	A	0 4	M	R	
Narbona	M	0 38	A	C		Praga	A	0 14	M	R	
Tolosa	M	0 44	A	C		Orlicum	A	0 16	M	R	
Gandaum †	M	0 30	A	C		Ormunza	A	0 20	M	R	
Valentines	M	0 36	A	C		Sittauia	A	0 14	M	R	
Marteburgum	M	0 54	A	C		Vraßlauia	A	0 23	M	R	
Bruxella	M	0 27	A	C		Martisburgū	M	0 9	A	C	
Antuerpia	M	0 36	A	C		Erphordia	M	0 1	A	C	
Metis	M	0 25	A	C		Monsterium	M	0 15	A	C	
Treueris	M	0 20	A	C		Vuitenbergæ	A	0 6	M	R	
Cruciacum	M	0 15	A	C		Prunßuiga	M	0 3	A	C	
Luzelburgum	M	0 22	A	C		Luneburgū	M	0 3	A	C	
Geldria	M	0 21	A	C		Lubeca	M	0 1	A	C	
Cleue	M	0 24	A	C		Brandeburgi	A	0 8	M	R	
Iuliacum	M	0 22	A	C		Frâcof. ad od.	A	0 16	M	R	
Aquifgranum	M	0 23	A	C		Groninga	A	0 2	A	C	
Constantia	M	0 10	A	C		Hamburgum	M	0 6	A	C	
Basilica	M	0 17	A	C		Rostochium	A	0 6	M	R	
Spira	M	0 26	A	C		Stettinum	A	0 20	M	R	
Vurmatia	M	0 13	A	C		Dantiscum	A	0 42	M	R	
Argentina	M	0 16	A	C		Culmen	A	0 55	M	R	
Moguntia	M	0 13	A	C		Riga	A	1 22	M	R	
Colonia Agr.	M	0 18	A	C		Reualia	A	0 27	M	R	
Dauentia	M	0 23	A	C		Roshilde	A	0 23	M	R	
Sclatium	M	0 32	A	C		Copenhagna	A	0 26	M	R	
Vrbs S. Galli	M	0 10	A	C		Vpsalia	A	0 44	M	R	
Lucerna	M	0 13	A	C		Stocholma	A	0 58	M	R	
Nordlinga	M	0 4	A	C		Nodrofla	M	0 5	A	C	
Vlma	M	0 6	A	C		Rumefalche	A	1 12	M	R	
Augusta	M	0 3	A	C		Parentium	A	0 11	M	R	
Tubinga	M	0 9	A	C		Ragusia	A	0 37	M	R	
Laubinga	M	0 5	A	C		Calnefouo	A	0 38	M	R	
Erlinga	M	0 8	A	C		Vratara	A	0 40	M	R	
Badena term.	M	0 15	A	C		Belgradum	A	0 50	M	R	
Phorocena	M	0 11	A	C		Breßpurgum	A	0 30	M	R	
Pretta	M	0 14	A	C		Buda Ofen	A	0 37	M	R	
Heydelbergē	M	0 12	A	C		Varadinum	A	0 51	M	R	
Amberga	M	0 2	A	C		Cracouia	A	0 38	M	R	
Nouum forū.	M	0 1	A	C		Poznanua	A	0 26	M	R	
Ingolfstadum	A	0 0	M	R		Lipnicea	A	0 43	M	R	
Monachi Ba.	A	0 1	M	C		Vuischegrad	A	0 45	M	R	
Neoburgum	M	0 1	A	C		Vuille					

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM QVARTVM.

Stellarum fixarum longitudines in Zodiaco, earundemque latitudines, id est, ab ecliptica deviationes, à mundi usque creatione factas, gradus insuper, minuta, augescq; planetarum ante & post Christi tempora certas, Adhuc quibus stellis fixis, quilibet planetæ indies appropinquent, quasue vicinia sua obtegant, indagare.

SECUNDVM NI FAL

lor, pronuntiatum abunde docuit, Octava, Nonæ, Decimæque sphaeræ motus. Quocirca in præsentem nihil amplius, quantum ad theoricam attinet, addam. Verum, breuiter & sine ambage, quomodo omnium stellarum fixarum cursus, planetarumq; auges, dicto citius, per instrumentum sequens, deprehendas, aperiam.

¶ Quandoquidem decimus orbis, ab ortu in occasum mouetur, ut dictum est, ecliptica uero uel Zodiacus in eodem caelo nobis statuitur, nihil ultra de motu huius agemus, qui per Zodiacum illum immobilem seu fixum intelligitur, sed Zodiacum ita firmum per omnia instrumenta, tanquam decimum coelum, extitit post hæc tempus posuit sumus. Qualem igitur & nunc uides, post quem & consequenter rotulam, quandam uolubilem, cui insit imago cæli, Imaginem quilibet, suas stellas complectitur, stellarum quædam sunt in medio alba, sex in extremitate acies gerentes, cuiusmodi est, quæ oculum tauri, quæq; os canis maioris, possidet, cuius figura hæc est. ¶ Et illæ sunt quantitates primæ, quales nō plures, 15, astronomi descriperunt. Post hæc, 45, secunda magnitudine lucent, paulo minores inferioribus primis, tales sunt septem, vltimam maiorem constituent, præcipue caudam representantes tres, quæ etiam ad differentiam aliarum, nigræ depinguntur, in sex acumina deferat, qualem hic uides. ¶ Quamquā uero astronomis in sextam usque differentiam stellarum descriptæ sunt, ego tamen primam & secundam magnitudines saltem indicauit, stellas quoque nebulosas cum nota huiusmodi. ¶ Reliquarum discrimina, ob instrumenti angustiam, significare non potui, uerū simpliciter nota quadam, o. expressi.

In medio ferè istius rotæ circulus quidam niger cernitur, qui eclipticam refert, in quo duodecim signa ex ordine describuntur. Iuxta Scorpionem transuersa quadam linea apparet, in 16 gradus secta, utrinque ab ecliptica, 8, continens, quia latitudinem zodiaci demonstrant. Sub finem Eridani, stellamq; nomine Acarnæ est, iuxta quā index habetur, cui inest, Y, cœm augē notans, per quem notitur, quot gradus octaua & nona sphaera simul, in tempore aliquo proposito, similiter stellæ fixæ, etiam augē auges, peragant. Penes stellam Canis maioris alius index est, augem Solis & significans. Rursus ad nauium indices bini sunt, auges σ & τ cresents. Apud Centaurum γ . Apud Aram θ augem deseri uides. Huius indices perpetuo in eadem & equali ab inuicem distantia manent. Postremo circulus quidam undequaque in partes diuisus, Ceto uicinis cum indicibus, cui signum est X, uidetur, qui circulum illum paruum, de quo prius dixi, qui uidelicet principium, V, nonæ sphaeræ ambit, representat. Quoniam uero Arietis exordium, 8, sphaeræ, huius circuli circumferentiam in 7000, annis semel circumit, secū hunc quoque circulum in totidem partes, ita ut quilibet sectio, 100, annos notaret. Annorum post Christum numerus, interiori circulo inferui, de 500, in 500, procedendo, ab indice inchoando. Anni autem ante Incarnationem Christi elapsi, exteriori circuli parte scribuntur, per quos octauæ sphaeræ trepidatio indagatur. Patribus instrumenti declaratis, eiusdem usum subiungam.

¶ Si uis stellas fixas vnā cum planetarum augibus, ad tempus propositum tibi qualecunque, uerificare, eluam rotam iuxta, V, decimæ sphaeræ, ubi gradus quosdam reperies, quorum singuli, 100, annos continent. Si tempus propositum ante Christum sit, numerabis deorsum à γ , incipiendo uersus principium X. Si autem post Christum, numerabis à γ , incipiens sursum, secundum signorum ordinem, finis inuenti numeri, ostendit in zodiaco proximè, quantum nonus orbis sub decimo, in totidem annorum spacio promouetur: cui loco indicem cum X signatum admove. Post hæc totidem annos in circulo paruo trepidationis ab indice ordiens (uel intus, & hoc si tempus post Christi natiuitatem, uel extra: si tempus ante Christum proponatur) numerat, & finis annorum requisitorum filum applica, quod ex centro rotæ pendet. Quo bene extenso, obserua, quot inter filum & indicem, in zodiaco gradus sint, illi namque aequationem octauæ sphaeræ cum nona indicant. Immo sic filo permanente, duc indicem, Y, qui est aux communis, sub idem, atque ita rotam inuariatam relinque, ad tempus enim tuum iam uerificata est. Qua si acente, filum è centro eius, stellæ, cui cuncti libuerit, super extende, quod in zodiaco gradum, in quo, uel fuerit, uel futura sit, tempore præfinito, demonstrat. Præterea indices planetarum, docent, gradus & minuta augium, in quibus eo tempore sint uel fuerint, Cuius rei exemplum esto,

Auges planetarum perpe- tuo in eadem & equali ab inuicem distan- tia.

Operandi mo- dus.

CAESAREVM

¶ CAROLVS Quintus Romanorum Imperator, semper Aug- gustus 23. Februarii natus est, 15. hora 44. si pomeridianis, post Christi annum seque milliesimum. Ad tempus hocce figuram præsentem cū suis indicibus, ubi direxi (quamuis dies, horas & min., in motibus huiusmodi dioribus, non adeo consideremus) scire uolo, quem locum coeli tenuerit, eo tempore cor leonis. Extendo itaq; filum per stellam, & inuenio eam in longitudine, 22. gradum. 8. m. 57. occupare. Sic agas etiā in reliquis, & uerus motus semper in zodiaco ostenditur.

¶ Aliud Exemplum FERDINANDVS Romanorum Bohe- Vngariæ Rex, anno Christi. 1503. in hunc orbem prodit, 10. Martii 8. hora 47. si ante meridiem. Ad quem, numerum, figuram locatam, cor- na septentrionalis stellæ, 4. g. 15. m. tenere reperitur. Aux O. 1. g. 12. m. 25. h. 13. g. 10. m. 24. 23. g. 24. m. 12. g. 14. g. 59. m. 2. g. 0. g. 26. m. m.

¶ Latitudines autem si requiris, id est, distantias ab ecliptica cuiusdem stelle, duc filum per ipsam, & quo in loco ecliptica secatur, illic al- terum pedem circini fige, altero extenso in corpus stellæ, illic eadem circini extensionem deinde examina in scala latitudinis, iuxta caudam Sagittarii de liniatam, in qua manifeste cognoscies, quanta sit latitudo. Si stella ab ecliptica uersus centrum, in septentrionali, si uersus limbum ab ecliptica declinauerit, in meridionali latitudine esse dicetur. Neque uero scitu est inuicundius, cui stellarum fixarum planeta aliquis affu- stat, eamue obtegat. Qua de re documentum illud habet. FERDINANDI Regis natiuitate Luna primum gradum, 21. m. 17. tenuit, latitudo eius ab ecliptica, 3. g. 24. m. Septentrionalis erat, ita si in scala, quæ poenæ caudam Scorpionis est, ab ecliptica incipiens, Aram uertas, 3. g. 24. m. numeres, per quæ ca filum trahes, margaritam super gradum & m. imponas, filum deniq; una cum margarita immobili super, 1. gra- dum. 21. m. ubi Luna secundum longitudinem erat, dirigas, tum mar- garita inter, 17 & 18. stellas δ , quæ sunt in uentre ϕ locum demon- strat, quo tempore natiuitatis regis, uisa fuit. Propter diuersitatem uero aspectus eius, duas illas stellas in uentre ϕ positas, 17. uidelicet, & 18. luna obsecutauit seu obtegit.

Operere precium facturus es hoc loco, si annorum, qui sunt ante Chri- stum rationem habere, ad quos stellas fixas & planetarum auges dedu- cere uis, quam rem, ut citius intelligas, exemplo proponam.

¶ Auges & stellas fixas ad Diluuii tempus inquisiturus, quipiam si sit. Primo in tabula temporum Noë Diluuium, 3101. anno, 319. die- bus ante Christum euenisse discet, mox à Cruce γ inchoans contra si- gnorum successum, 3101. annos, diesq; uerisimili coniectura, qui quod- dammodo annum efficiunt, querat, quæ sitis indecem X, qui 11. g. 6. m. 29. monstrabit, super imponet. Deinceps uero totidem anni in par- tio circulo (qui circulus trepidationis motus octauæ sphaeræ nomina- tur) extimo numero requirit, & per requisita filum dictum, in zodiaco 11. g. 3. m. 8. quæ sunt aux communis, indicabit, super quod filum, si denuo ostensorem Y, posteris, rotam uerisimile locaueris. Si uero li- buerit poteris orbem alio modo quoque præparare (hoc autem ideo di- co, ut uideas in omnibus instrumentis theoricarum, non hac uia uis, sed etiā adhuc altera nos ita posse) Est autem huiusmodi, Principio Di- luuii æratem è tabula scribe, quæ 3101. annorum 319. dierum est. Pro- ximus nunc centenarius, qui est, 3200. assumendus, totq; anni à cru- ce γ incipienti retrorsum numerandi, quibus inuentis index X, aptan- dus, qui mox in zodiaco 11. g. 6. m. 29. ostendit. Post in trepidatio- nis circulo, numero exteriori, ante Christum uidelicet, 3200. queran- tur, punctumq; notetur, cui B nomen erit. Ab hinc 3101. anni 319. dies, à 3200. annis subtrahantur, remanent, 98. anni. 47. dies, qui, 16. Februarii lucem contingunt. Iam denuo à 3200. annis retro & contra signorum ordinem annos reliquos, 98. (diebus ob instrumenti parui- tatem neglectis) numerat, quibus rursus indicem X adiunge, qui in lim- bo Zodiaci fig. 11. g. 7. m. 12. indicabit. Deinceps punctum B rursus in circulo trepidationis, antea iuxta 3200. notatū, uideatur, à quo iteq; retro, 98. anni summantur (dies enim haberi non possunt) per 98. an- num ducatur filum ex centro, quod augem communem, in zodiaco 11. g. 4. g. 8. m. refert. Quib. index Y rursus applicabis, & facto rotula ad diē Diluuii omnino uerificata erit, qui fuit, 16. Februarii & dies louis, & tempore ligera dominicalis A esse debuit. Aux Solis, 15. g. 34. m. 1. Aux. h. 27. g. 32. m. 2. Aux. 4. g. 45. m. 2. Aux. σ in. 29. g. 20. min. 11. Aux. τ in. 14. grad. 48. min. 11. Quæ auges omnes, cum ostensio- nis suis patent, simulac prima communis scilicet aux locum suum ueritè nuerit. Stellarum fixarum loca uera, si filum per earum centra, seu mo- ditates extenderis, in zodiaco uidebis. Hoc autem omnino uidebu- tur esse necessarium, cur admonerem.

ASTRONOMICVM

SEQ VVNTVR
NVNC XXXXVIII.

IMAGINES COELI VNA CVM STELLIS
suis interfectis, quarum numerus est 1022. à peructus
Astronomis animaduertus, inter has stellas, primæ ma
gnitudinis sunt 15 secundæ 45. tertiæ 208.
quartæ 474 quintæ 217 sextæ 49, ne
bulosæ quing, obscuræ nouem.

PRIMA IMAGO EST VRSÆ MINOR.

URSA MINOR SEPTEM
stellis conspicua est. Hæc, quæ polo ui
cina ipsi nomen dat arctico, iam æque
ursæ est. Prima vrsæ sit la quæ ul
tima caudæ est, polaris vocatur, ideo quæ
proxima polo sit, à nautis sit la maris.
Et est magnitudinis tertiæ, sequentes
hanc quatuor quartæ, reliquæ duæ se
cundæ. Hoc astrum dicitur quoque septē
trio minor, Arctos, Gynofura, plaustrū
minus, phœnice pariter ab inuictoris no
mine. Cerni huius vrsæ imminet quæ
dam stella informis, quarta magnitudine insignis. Vrsæ illa minor no
stro Clima nunquam occidit, nec oritur, quapropter missam facio.

Vrsæ minor.

Vrsæ maior.

Adagium.
Vidisti alcor,
sed non lunam
plenam.

Draco.

Cepheus.

Bootes.

Corona septē
trionalis.

* Vrsæ maior uiginti septem stellas continet, quarum septem illu
stiores plaustrum constituunt, dicitur Arctos maior, Plaustrum Ma
ius, Hamaxa, græce Helice, Calisto, Maior septentrio. Stellæ tres quæ
rotas repræsentant, secundo quantitatibus gradu sunt, quarta tertio.
Temonem referentem proxima, alioth nomine, secundæ dignita
tis est. Extrema autem caudæ Arabibus Benenatz uel Benenaim, quæ
uero in dorso est diuise iisdem appellatur, Vtra has infidere videtur ad
huc mediæ caudæ stella minutissima quadam, inter quas vna lucis
dior est, secunda lucis differentia, sicut in Persei latere dextro insignior,
eiusdem magnitudinis quædam est Alchenib dicta. Nostro parallelo
parum de corpore Persei oritur occidit. Sed Georgonis astrum orit
nobis cum 19 Ianuarii, Mox 16 Februarii ante Solem cernitur,
12 Maii post eundem uespere absconditur.

* Draconis imago triginta stellarum est, quarum luminosior caput
habet, Babylonis dicta raldaben, tertii ordinis, alio nomine ferpens,
anguis, hesperidum custos nuncupatur. Ille nobis semper manifestus
quoque est. Ex draconis constellatione facit Azophi Arabes quing, dro
medarios duosque lupos.

* Cepheus nunc uidetur, Babylonio Phicæ, Arabi Cheichus, quod est infirmatus, Flammi ger,
Incentus sonans, yndecim habens stellas, cum duabus
informibus, aliis clarior humerum dextrum possidet,
Caldeorum Alderamin, semper à ipsa climati nostro
conspicitur. E duabus stellis in dextera manu collocatis
facit Azophi duas alas, & ex illis quæ sunt in pede de
astro & sinistro, pastorem, canem & oues.

* Bootes sequitur, quia bubulus, Arctophilax, id est, vrsæ uel plau
stri custos, Arabibus Thegius, quasi dicas plorans aut uociferans dici
tur, uiginti duas stellas gerens, nostro Hemisphærio celatur totus,
præter quatuor sinistra manus stellæ. Apud hunc stellam quædam insignis
talis, informis tamen lucet, quam græci Arcturum, Caldæi Azimech,
Ariamech, uel Colanza, uocant, Interdum Arcturus pro Boote usur
patur, & rursus Bootes pro arcturo, qui iuxta Plinium nunquam ferè
sine procellosa grandine emergit. Nobis oritur adunguem cum sole 14
die Septembris, cum tri diu ante in oriente non conspicitur fuisse, sed
in occasu post solis descensum, Post vicissim sextum diem Septem
bris cernitur in parte orientis & occidentis usque in 15 Nouembris
diem, quo rursus occultatur hælice, id est, sub sole. In parte occidua
ita, ut post solis occasum non amplius uideatur. Sexto Decembris præ
cise cum sole absconditur, Cernitur stella quæ est in humero sinistro Bo
otis occidit, 14 Ianuarii, & surgit 15 Augusti, luxta Azophi senten
tiam Arcturus significat gladium aut pugionem, Stellarum autem, quæ
pes dexter obtinet, clauam quandam esse uult, eam quæ sinistro pedis
habet lanceam. Ex aliis autem stellis Bootis similiter eius lancea alius
constituit, sicut ex tribus, quæ sinistra debentur, tres asellas.

* Corona sequitur septentrionalis, quam Aziphi Arabes parma fa
cit, Balionii Alpha, Caldæi Malphelcare dicunt, aliis Ariathene no
men habet. Rursus eandem gnosiam stellam appellat. Hæc nomina
tamen tribuantur omnia lucidiori huius sydæris stellæ, quæ secundi or
dinis

CAESAREVM.

dinis est, cui alia septem quartæ & quintæ duntaxat dignitatis sunt. Id
cum arcturo est in apparentis 21 Septembris oritur cum Sole, & ideo
in parte occidentali cernitur post occasum scilicet Solis. Tertiū No
uembris conspuitur denuo in oriente, Nec minus in occidente à solis de
scensu, decembris, 15 occultatur, nec amplius occidentalis apparet, 31
vero eiusdem mensis vna cum sole infra horizontem labitur.

* Hercules hinc considerandus uenit, alio nomine Engonasis, id
est genia flexus uel nixus, ingeniculus, Saltator, aper, Cerber, Algier,
thi, id est, Incuruatus, stellis 29 constans. Fulgidior est in capite, & Gal
dæis Ralsalgierthi, quod est caput Herculis, nominatur. Stella ista ro
tius constellationis appellationem fortitur, oritur 4 Ianuarii, occidit
23 Octobris.

* Lyra se ostendit, aliis Testudo, Lyra orphica, Chelid, Fidula,
Chaldaicè Afange, Allohare, Albegala, Vultur cadens, quod ultimū
quare dicitur non memini equidem me legisse. Constat ex decem lu
minibus, inter quæ vnum primo quantitatibus discrimine super pupillam
uuega dictū lucet, Reliquis tertiæ quartæque differentia existunt. Vae
ga cum sole horizontem scandit 7 Octobris, videturque ante ortum
Solarem 19 die eiusdem mensis 22 Februarii cum eodem obscu
ratur.

* Cygnus uideri gessit, græcis κύων καὶ ὄρνις, id est, latins Ous
& Auis, Gallinag, 17 stellis micans, quatuor tres præ cæteris clari
or, Prima in rostro gallinæ Albyreo uocatur, Secunda in extremitate dext
rae sinistræ, Albyph noie. Tertia uero de secunda magnitudine cauda
Vropygium Gallinæ, Arrioph addigege Arabibus dicta. Nebulosa
una stella adhuc genui dei imminens, præfulgens autem hæc stel
la caudæ, de qua dictū est, nobis semper apparet.

* Cassiopeam deinceps intueri, Throni, Sellæ, Siliquastrum nomen
obtinuit, astrum quod pectori inest, Chaldaicis Scheder dicitur, Syd
hoc semper conspicuum nobis manet.

* Persey Effigies offertur, Chelub Arabice deferentis caput Mes
duse, Algol, Diaboli, Gorgoniuse, Constellatio ista tribus figuris con
cinatur, Imago Persei, Enkeps eiusdem & capite algol. Enlis dicitur
Falk Adamanthina, Gladius Falcatius, Incuruus, uel Harpe, Capitis
Meduse stellæ quatuor, Gorgoneæ nominantur, inter quas vna lucis
dior est, secunda lucis differentia, sicut in Persei latere dextro insignior,
eiusdem magnitudinis quædam est Alchenib dicta. Nostro parallelo
parum de corpore Persei oritur occidit. Sed Georgonis astrum orit
nobis cum 19 Ianuarii, Mox 16 Februarii ante Solem cernitur,
12 Maii post eundem uespere absconditur.

* Auriga sydos, quod heniochum graui, latini aurigatorem, agitato
rem curris, Caprarum custodem, habentem hircum, Capellam uel He
dos, Oleniam capram, Arabes Alhaioth uocant, sequitur. Sinistro au
rige humero incidit quædam stella primæ differentia, quæ septimo di
mat semper conspicitur, multo magis septentrionalibus. Vniuersa
hæc configuratio quatuordecim stellis constat, quarum, quæ dicitur
hircus, primam quantitatibus obtinet, dextere uero humerus secundum,
Hæc quatuor, Sinistrum cubitum possidentes Arabice Sodatheni stel
la nuncupantur. Horizontem leuissime subeunt, sicut & dextri hu
meri stellæ nihil omnino.

* Serpentarius modo contemplandus uenit, alio nomine anguie
nens, Aeculapius, Arabice Alangu, græce ὀφιορ, id est, anguiger,
Effeminatus, Serpentis lator, eo quod serpente inuolutus circumda
tusque est. Ptolemæus & Alfontus Serpentario tribunt stellas 24 tertii,
quarti, & quinti luminis, cum tamen non sint adeo insignes, præter du
as sinistra manus, dictas Yed Arabice 7 & 8 in ordine existentes,
quæ tertiam quantitatibus referunt, sicut etiam alia eiusdem magnitu
dinis stella in capite est serpentarii, Rafalangu, quæ 28 die Octo
bris surgit cum Sole, die præcedenti uero 27 Yed, id est, palma sinistra
serpentarii oritur. Eadem 5 die Decembris occidit. Caput autem
6. Ianuarii. Adhæc 6 sunt informes stellæ serpentarii uicine.
* Succedit hinc telum siue sagitta, quæ & temon meridianus ap
pellatur, quing, stellas quarti, quinti, sextique discriminis gerens, 17.
Nouembris Cosmice prodians. Iterum 3, & 4. Februarii oc
cumbens.

* Aquilam mox conspicaberis seu uulturem uolantem astris con
stitutam 9 formalibus, informibus, 6 Luminosior omnium inter
spatulas Alkayr nomen habet, secundæque dignitatis est. 12. Ianuarii in
occidente uideri desinit, mox 25. eiusdem mensis Cosmice omnino ca
dit. Cum illa pariter stella occidit, Antinous nomine, quæ caudam aquil
la occupat, 28. autem Nouembris Alkayr uidetur, sequenti die pars
quæ Alkayr præcedit, colli uidelicet aquilini, 13 Decembris apparet
rursus hælice.

* Delphin Delphinus ab hiis cernitur, decem luminibus tertiæ,
quarta, & sexta magnitudine insignibus, medium horum clarior est, Delphi
& 3 decembris cum Sole emergit 7 uero Ianuarii rursus cum eodem
occidit.

ASTRONOMICVM

Equiculus.

Pegasus.

Hecula.

Lyra.

Andromeda.

Cygnus.

Triangulus.

Cassiope.

Perseus.

Aries.

Stelle septem
trionales pri
mo Sole orit
cum Sole ori
tur, quæ occi
dit Australis
contra.

Taurus.

Serpens.

Gemini.

Telut.

Cancer.

Aquil.

Leo.

* Stellarum globus post hac ostenditur, uocatus Equus minor uel
Equus prior, caput Equi, quod quatuor quidam, sed occulta aspra, consti
tuunt, duo quæ insunt ori 16 & 17 Decembris supra finitiori ele
natur, 11 Februarii infra eundem labuntur. Alia duo fronti inheren
t, 23 Decembris sese tollunt, 7 & 8 Februarii rursus precipitāt.
* Nunc Equus secundus chorum suum profert stellarum 20, paucior
autem, Equus volans, Equus Aereus, Pagalus, Equus dimidiatus, Ala
tus, Arabice Alpheratz audit, Ille quidem non integre sed Aluotenus
conspicitur. Quatuor stellæ lucidioribus de secunda magnitudine insi
gnitis, Præsignor vna, ad radicem dextre alæ, aut dextri humeri, quar
ta in ordine ponit, uocata alias Yed Alpheratz, Marcaba 9 Ianua
rii surgit, iterum 6 Martii occidit. Quæ finis alæ dextre efficit, Mus
cida pegasi alias dicta, oritur 4 Februarii, 19 eiusdem occidit. Vmbi
licum Equi capitis Andromedæ summitatem tenens, Alpheratz no
mine oritur 4 Ianuarii, mox primo Aprilis Cosmice occidit. Quæ
autem Equi pectus habet stella, tertia in ordine, Scheat Alpheratz no
mine, surgit 14 Decembris, 19 uero Martii occidit. Quatuor iam
enumeratæ stellæ quatuor sibi vendicant quantitatibus gradum.
* Andromedæ figura præ oculis uersatur, aliter Cadentia mulier ap
pellata, cuius sydæris & li 23 stellarum numerus sit, trium tamen pau
potissimum ratio haberi solet, uelut primæ caput obtinetis, cuius pau
lo ante memini, quæ & Vmbilicus Pegasi dicitur. Secundæ Alhamæ
nuncupatur, in sinistro pede sitæ, magnitudinis tertiæ, cuius ortus in fi
ne anni, occasus 21 Maii. Tertiæ qui Mirach in Vmbilico Andromæ
dæ, de 3 luminis ordine, quæ 2 & 3 Ianuarii supra, 23 & 24
Aprilis infra horizontem it.

* Vltimo triangulus, qui græcè ἄλγών vocatur, se aperit, quatuor
stellis constans, quarum quæ est in vertice huius tertiæ quantitatibus, 13
Februarii affurgit, 22 Aprilis occumbit. Reliquæ tres 7 & 8 die
Februarii uidentur. Quarta uero Maii obscuratur.

* Hæc de stellis quæ 28 Imaginib, Septentrionalibus inferuntur. Nu
merus hæc 260 est, inter quas primæ magnitudinis tres, Secunda 10, Ter
tiæ 32, Quartæ 177, Quintæ 58, Sextæ 13, Nebulosa vna, obscuræ 9.
Sequitur nunc ligina 12 Zodiaci arcu p cuius mediū trāsīt eclip
tica. In Zodiaco obserua circuli ducti per medium eius, cui inuenies
inscripum iuxta caudam in nomen ECLIPTICA. In illo circulo re
peries ex ordine signa Zodiaci scripta, per quæ Sol, Luna, reliquique pla
netæ continuo cursu feruntur, quorum principium gerit Aries.

* Aries itaq; primum in ordine fides 13 stellis cōstat, tertiæ, quartæ,
ti & quinti luminis, quarum quæ est in cornu est, tertia quantitatibus, decimo
quarto Martii oritur, 23 Aprilis occidit. Altera quoque cornu stella
eiusdem magnitudinis 12 Martii oritur, 11 Aprilis occidit. Vltima
caudæ, quartæ luminositatis, surgit 30 Aprilis, & 26 eiusdem mensis
eadit. Subit autem hoc loco mirari illos, qui hanc vltimam caudæ stel
lam eximparibus quibusdā decipi, septentrionali supponere audient,
cum tamen prius cum 0 occidat quam oritur, 26 enim Aprilis occi
dit, 30 uero eiusdem oritur. Argumentum autem est certissimum atq;
adeo infallibile. Quod quæque alia sint latitudine meridionalis, prius
cum sole occidant, quam cum eodem oriatur, Et quæ longius distet
ab Ecliptica, tanto maturius cum Sole occidant, & ferius oriatur,
Quæcunque uero polum versus arctum inclinant, ortum suum prio
rem occulto peragant, & tanto citatiorem ortum, segnitiorem uero occa
sum, quanto remotiora ab ecliptica fuerint.

* Taurus sequens 13 stellas complectitur, extra formā 11 adhuc
habens. In huius dorso apparet globus quidem stellarum, quæ dicuntur
pleiades, à Phione matre, Atlantes, ab Atlante patre, à latinis Vergi
lii. Vestis infitoris, Massa, Gallina, Septisellium, Angli Butrio, quæ
dicas gallinæ, pullos fouet, teutho, Bruthem. Prima & quarta plei
adum cum 21 Aprilis, Secunda 24 Aprilis die, Tertia 26 eiusdem
ortæ, Sexto Maii occidit. Caput tauri in fronte huius stellæ gestat,
& græco uerbo iug, quod est pluer, deriuatus, succellæ alias, Pallidium
& Pariliū sydos appellatur. Illarum vna primæ quantitatibus, oculo
inest, dicta Aldebaran, quæ & Martis qualitate participat, 9 autē Maii
cum 0 occidit 24 eiusdem oritur.

* Gemini tertii sunt, qui & δίδυμοι vocantur, 18 stellis cōtinentes, quas
circum & extra constitutionē septem alie existunt. In capitis synicipi
te stella lucet secundæ differentia, apud Chaldeos Anelaz, græcis Apol
linis astrum nominata, 19 Iulii occidit. Altera quæ caput sequens
gemelli ornat, eiusdem magnitudinis est prior, & à Chaldeis Abracha
leus, à græcis Hercules Astru dicti, 13 Iulii planè occidit, orit 21 eius
dem. Earum autem quæ circa formā sunt, prima Propus, latine Præpes,
gri luminis, ideo dicta est, quod pedē sinistra gemelli priores pcedat,
& Cæter quatuor græcè ὀφειον 9 stellas habet. Quatuor præterea, quæ
formæ nihil addunt. Prima corporis est nebulosa, animaduertsa astro
logis, qñ in ascendente aut aliquo positionis circulo cum luminarib' re
periatur, oculorum pernitiem portendere. Hæc stella etiam præsepe
vel præsepium, Arabibus pefebre, Meef, græcis Phame, quod est ple
pe, Nepheloides i. nebulosa, Syrtrophæ appellatur. Ascendit 13 Iu
lii, 15 eiusdem descendit. Stella alia sinistra gemelli priores pcedat,
capite cancri, occidit 14 Iulii, emergit 15 eiusdem. Quarta stellæ
in capite cancri nomen est, alio septentrionalis.

* Leonis quinto, stellæ sunt 27, extra statutam corporis octo, vna in
formium nebulosa est, splendidiore aut, quæ in pectore consistit, Tuber
roni, Cor Leonis pectus Leonis, Basilica, id est, stella regia, Chaldaicè
Calb Eleced, nota accepit, Est autē de natura louis pcepit, de
de

CAESAREVM

de, prima magnitudine insignis. Sexto Augusti exoritur & eodē die
occidit. Altera stella fulget in Leonis ceruice luba dicta, quæ 30 Iu
lii oritur. Primo autem Septembris occidit. Tertia quoque stella inter
lucidiores numeratur, qñ in dorso magnitudine secunda est. Illa oritur
10 Augusti, Octobris 2. omnino occidit. Quarta pariter est prime
quantitatis stella, caudam Leonis extremam occupans, Sarurni colo
rem, & parum de Mercurio referens, Chaldaicè Deneb Alazer, 22 Au
gusti oritur, quarto Octobris occidit. Videntur etiā alie stellæ iuxta
Leonis caudam, quibus altera Triches, altera Rosa dicitur. Triches
stella nebulosa est, quæ crines Berenices quoque dicitur. Trichas enim
græci crines vocant. Oritur 9 Augusti, 27 Septem, occidit, Rosa
18 Augusti, oritur, 15 Nouembris occidit.

* Virginem sextus locus excipit, ornatam stellis 26, inter quas duæ
præ cæteris clarent, scilicet Spica & proterigetes, id est, anteindemia
tor, Spica est de prima luminis quantitate, quam virgo sinistra manus
fert, hæc Arabes, Chaldaici aut Saraceni Azimech uel Azimō, Inher
mis, Alazel, Græcis, Stachin, uel latini vindemiatores. Enigonæ
dicunt, Ea latitudinem habet meridionalem ab ecliptica, proinde occi
dit priusquam oritur. Ortus sit 23 Septembris, Occalus 1 Octo
bris, Proterigetes in dextera virginis ala, dictus, quasi anteindemiator,
quia præcedit vindemiatores, Tertium quantitatibus gradum tenens,
octauo die Septembris affurgit, 27 Octobris occidit.

* Libra septimus ordo debetur, cui lugo nomen alias est, græci fre
quentius Chelas appellant, antiquiores enim libram non nouerunt,
sed Scorpionum duorum signorum loca assignantes, alterum, quod nos
libram uocamus, ipsi Chelas, id est, brachia Scorpionis, Chaldei Che
las, Azubene nuncupant. In hoc signo duæ notantur præcipue stellæ,
Lanx meridionalis & septentrionalis, Hæc 22 Octobris tollitur, 23
eiusdem premittit. Illa 21 Octobris oritur, 13 Nouembris cū Sole
absconditur. Nouem alie stellæ iuxta libram informes consistunt.

* Scorpium uel Scorpio octauus est, Stellis 21 cōstans, uocat alia dictio
ne Napa, Omnibus stellis duæ prælucent, vna in corde secūdo lumi
nis ordine nobilitata, unde & cor Scorpionis nominatur, Chaldaicè Ala
erab, græcis αὐρήνη, id est, stella Martia, stella quoque rapinæ intendens
quibusdā exponitur. Hæc 19 Nouembris oritur, 6 Decembris ite
rum cum Sole succumbit. Secunda consideratur in extremitate caudæ
Scorpionis, de quarta magnitudine, 25 Octobris occidit, 20 Decem
bris exurgens, Cum tres informes Scorpionum quoque assistant, vna tan
tum obseruatur, quæ nebulosa est, prope spinam, sub sagittarii sagitta,
Occalus 30 Octobris, ortum 27 Decembris habens.

* Sagittarius nono loco, siue Arcientem aut Chironem dicas, idē
agis, 31 stellarum sydos decog, cui nebulosa vna in maxillo est, quæ
cum Sole 16 Decembris occidit, 18 eiusdem mensis oritur. Post hæc
duæ alie secundæ quantitatibus, formales ambæ, vna popitem sinistrum
habet, indies vix tribus horis super nostrum horizontem extans, Alter
ra eiusdem pedis vngulam insignit, nobis perpetuo occulta. Stellæ quæ
fasciam capitis efficiunt, satis alie supra horizontem nostrum tollitur,
9 Capricorni effigies decima est, qui Egocerus, Capet, Arabice Alcā
tarus, imbrifer, Capricornus appellat. Stellæ huic 28, quarum vna
in radice caudæ, tertia magnitudine, reliquas superat, Chaldei Deneb
Algedi uocant, 24 Ianuarii occidit, 31 eiusdem oritur.

* Aquarius signum penultimū stellis 42 cōstituit, Ganimedes, alias
Hidrydus, stellæ tres extra imaginem adduntur. Vas quod sinistra
genitur, Amphora & Cocyte dicti, stellas habet duas. Estiuus uel aqua
perfulsa, alio nomine aqua Ganimedis 19 stellas continet, quarū po
strema, prima magnitudine paulo luminosior Fomahad Arabice, 19
Ianuarii occidit planè. Primo Maii iterum eleuatur. Pannus quem
leua Aquarii extendit, tribus stellis notatur, harum eleuatur, tertia lu
minis dignitate, tertia uero quarta constant.

* Piscibus datur nouissimus locus, insignitis 24 stellis. Nō adeo qui
dem clari, ut quæ tertiam magnitudinem non excedant, græci pisces
ἰχθες, Arabes Ichiguen uocant. Connectuntur autem hæc cum filo
quodam varias appellationes sortito, nunc enim filum, nunc vinctū,
nunc linea, nunc linum, nunc alligamentum, nunc cingulum, piscium
subaudi semper, nominantur. Nodus etiam in medio fili & colligatura,
ligamentum, coniunctio, commissura, Syndemos quoque dicitur. Ille
nodus 29 Martii occidit, 25 Aprilis oritur.

* Summatim Zodiaci stellæ nūero 346 reperiunt, primi luminis quing,
Secundi nouē, Tertiū 54, Quarti 133, Quinti 105, Sexti 27, Ne
bulosæ tres hæc. Septentrionales stellæ declarate sunt, nūc cōsequē
ter de meridionalibus tractabitur, primumque à Ceto exordii sumetur.

* Cetus 22 stellis compositus multifariam appellatur, Pistris, Pistrix
Belua Marina, Leo marinus, Vrus marinus, & Balena, inter reliquas
stellas tres lucidiores habet, quamquam non ita magnas, nec multo ma
iores tertia quantitate. Prima Naris Ceti uocatur, Arabice Mencar,
quæ decimo Aprilis cadit, 16 Maii surgit. Secunda uenter Ceti est,
Chaldeis Baten Kaytos, occidit 15 Martii, Oritur rursus 14 Maii.
Tertia cauda ceti, Arabice, Deneb Kaytos nomen accipit, cuius occa
sus 24 Februarii, ortus 4 Maii est.

* Orion lucet 38 stellarum numero, plerique insignibus, asterisimus
præclarissimus omnium quos cœlum nobis ostendit, tum visu graui
mus, cum cognitu facilissimus, præter quam in Maio & Iunio, ubi paulo
obscurior, nec multa sui parte cernitur. Huius nomina quoque multipli
cia sunt, Audax enim, Sublimatus, Gigas fortissimus, lugalum insup
veteribus vocabat. Sinistri pedis stella primo sydæris gradu Arabice
Algeutze

Rosa.

Triches.

Virgo.

Spica m

Proterigetes.

Libra.

Scorpius.

Sagittarius.

Capricornus.

Aquarius.

Pisces.

Summa stella
rum in toto zo
diaco, 346.

Cetus.

Orion.

ASTRONOMICVM

Algeutze 25 Aprilis occidit. Prima Iulii rursus cū Sole attolitur. Se-
quuntur deinde tres stellæ, ferè in vna linea cōprehensæ, de secunda
magnitudine, cingulū Orionis efficiens, quas Sancti Iacobi baculū
vulgus appellat. Prima eartū, & polo nostro vicinior, 6 Maii, secūda 7.
tertia 8. eisdē occidunt, 27. autē Iunii iterū prima, 28. secūda 29. ter-
tia oriuntur. Præterea in sinistro humero stella est secunde dignitatis,
quæ dicitur Bellatrix, illa occidit 9 Maii, 19 Iunii oritur. Dexter hume-
rus Orionis Bedalgeutze arabib. vocatur, cui primæ magnitudinis stel-
la inest, ea occidit 10 Maii, oritur 25 Iunii. Præter has, singulariter ob-
seruatur hic, stella nebulosa capitis, quæ occidit 11 Maii, & horizontem
rursus scandit 23 Iunii. Post hac nouē adhuc stellæ sudarioli, aliās corij
bouis dicti, numerantur, quod sinistra manus sustinet. Has, quia saltem
3 & 4 splendoris locum habent, prætereo. Postremo dextra clauam
quandam gestat, quæ pariter duas stellæ continet.

Eridanus. *Eridani figura, stellis triginta quatuor concinnata, duabus splendi-
dioribus, vna primæ, altera secundæ claritatis existente, tertia quoq;
Eridano Orioniq; cōmuni, q; principij Eridani, sinistrumq; Orionis
pedē possidet, de qua antea, reliqs stellis, vltra tertiā dignitatē, nihil sibi
allumentibus. Vocatur Eridanus alias Padus, Gyon vel Nilus, Ocea-
nus etiā. Stella curuaturq; Eridani inferta, Angentenar Arabicē dicta,
occidit 17 Martij, Oritur 15 Iunii. Extima Eridani primij luminis lo-
cum tenēs, Acarnar nomine, 15 Februarii abscondit, 28 Iulij surgit.

Lepus. *Lepus 12 stellarum est, tertiā claritatem non excedentium. Qua-
tuor stellæ leporis auriculæ vtriq; binæ, insidentes, 22 Aprilis occi-
dunt, 6 Iulij rursus emergunt.

Canis maior. *Canicula, Canis maior vel Canis secundus, idē est, 18 stellæ cōple-
ctens, Infortes 11. Vna omniū fixarū stellarū fulgentissima, Arabicē
Alhabor, vocabulo satis visitato. Dicitur & Syrius siue Syron, Afehe
re, Aliemien. Huius sub ortū, Solaris calor augetur multiplicaturq;
adeo vt tellus quali vrat, canesq; in rabiem agantur. Nostro climati,
occidit ferè 8 Maii. Rursus 26 Iulij cū Sole ascendit, cū 12 ferè gra-
dū, hoc est, circa festū Sancti Iacobi, quando initij clima habitauit
Caniculariū. Illarū autē principij subinde, iuxta regionū climatumq;
diuersitates, mutatur. Hippocratis seculo, qui quartū clima habitauit
aū natū Christi 400. ferè annis principij illud 13 vel 14 Iulij euenit.
Sub Auicenna, quiddē in 4 Climate degit, à Christo 1100. annis quo
dammodo, coepit hoc, 15 vel 16 Iulij. Iā nostra ætas, & leptimo Clima-
ti subiecta, 15 & 16 Iulij experit, quo tēpore etiā Canicula Cosmice ele-
uatur. Apparet primo 9 ferè die Augusti. Post cōtinuū magis ante or-
tum Solis cōspicua, quæ apparētia finē canicularib; paulatim inducit.

**Tempus Cani-
culare.** *Procyon, qui Canis minoris nomē gerit, duas stellæ tantū præfert,
dicitur & Canis primus, & præcanis, quia aliū in ortu præuenit, Ara-
bibus Alchere, Algomeisa, Afcemie, Hanc Plinius Caniculā esse vult.
Nos autē veteres sequuti 700. id est, Antecanem vel Præcanem
vocamus. Incipit hac 19 Maii Vespertina obscurari 1 die Iunii post
verē occidere, 16 tandem Iulij rursus præcē cum Sole eleuatur, 31
Iulij à Sole elongatur, id est, heliacē oritur cerniturq; in oriente.

Canis minor. *Nauis, Argo, Nauis Iasonis, Argonauis, quibuldam Arca Noë,
appellatur. Hæc stellæ 45 complectitur. Tres eminentiores, quarum
vna est quantitatis primæ, in Remo sita, nostro climati semper operta,
quocirca, eandem huic cartæ non inserui. Ratione namq; latitudinis,
hanc cartam multo capitiorem desiderasset. Vocatur eadem Cano-
bus, 700. id est, æquis, Subhel aut Suhel Arabibus. Præter hanc
Canobum adhuc Nauis insunt 4 stellæ, quantitatis secundæ.

Nauis. *Hydra, Hydrus aquaticus, Anguis, Magnanimus Anguis à recen-
tioribus vocatus. Componitur ex 25 stellis tertia magnitudine non
superioribus, præter vnam, quæ in secunda claret, & dicitur Alphare
Hydræ, id est, lucida Hydræ. Cuius occasus Cosmicus 24 Iunii, ortus
15 Augusti fit. Sunt præterea duæ quoq; informes iuxta sistentes.

Hydra. *Crater sequitur (sicet aliqui Craterem, Coruum, Hydram vñ ima-
ginem faciūt) qui & Vas & Patēra dicitur, 7 stellis conficitur, quarta
magnitudine omnibus. Prima Hydræ Crateriq; communis est, Basis
seu fundus vasis dicta. Hæc occidit 5 Iulij, oritur 11 Septembris.

Crater. *Coruus habet 7 tertio splendoris gradu non maiores, quarum quæ
in ala dextra, Arabicē Algorab vocata, retia est dignitate prædita. Il-
lius occasus cōtingit cū Sole 4 die Augusti, ortus eodē 25 Septēbris.

Coruus. *Centaurus 37. stellæ possidet. Ex illis sex clarent 5, de secūda quan-
titate, & vna de prima. Spatula Centauri dextra 26 Iulij se subducit,
7. Nouembris rursus emergit.

Centaurus. *Lupus, Fera, Bestia seu Bestia, 19. astris constat, 3 4 &
quintæ luminositatis. Sed quoniam nihil hic est notatū dignum, plura
dicere superfedeo.

Lupus. *Thuribulum frequentiori notioriq; vocabulo Aram vel altare appel-
lant, Sacrarium quoq; Latem, Templum, Pureum & Focum. Illud 7
stellæ constituunt, duæ quinti luminis, reliquæ quartæ.

Thuribulum. *Corona quoq; meridionalis habetur, quæ & Corona notia, Coro-
na australis, græcis 700. id est, paruum ecelum, aliis rota Ixonis
nominatur. Cuius stellæ, quoniam quartum magnitudinis ordinem
non excedunt, superfedeo.

**Corona meri-
dionalis.**

CAESAREVM

*Piscis notius postremus est, meridianus, austrinus magnus pariter
vocat 11 stellis, quarto & quinto gradu, luminosus gent. E quibus
quæ in dorso est 16 Ianuarii occidit 21 Martij oritur.

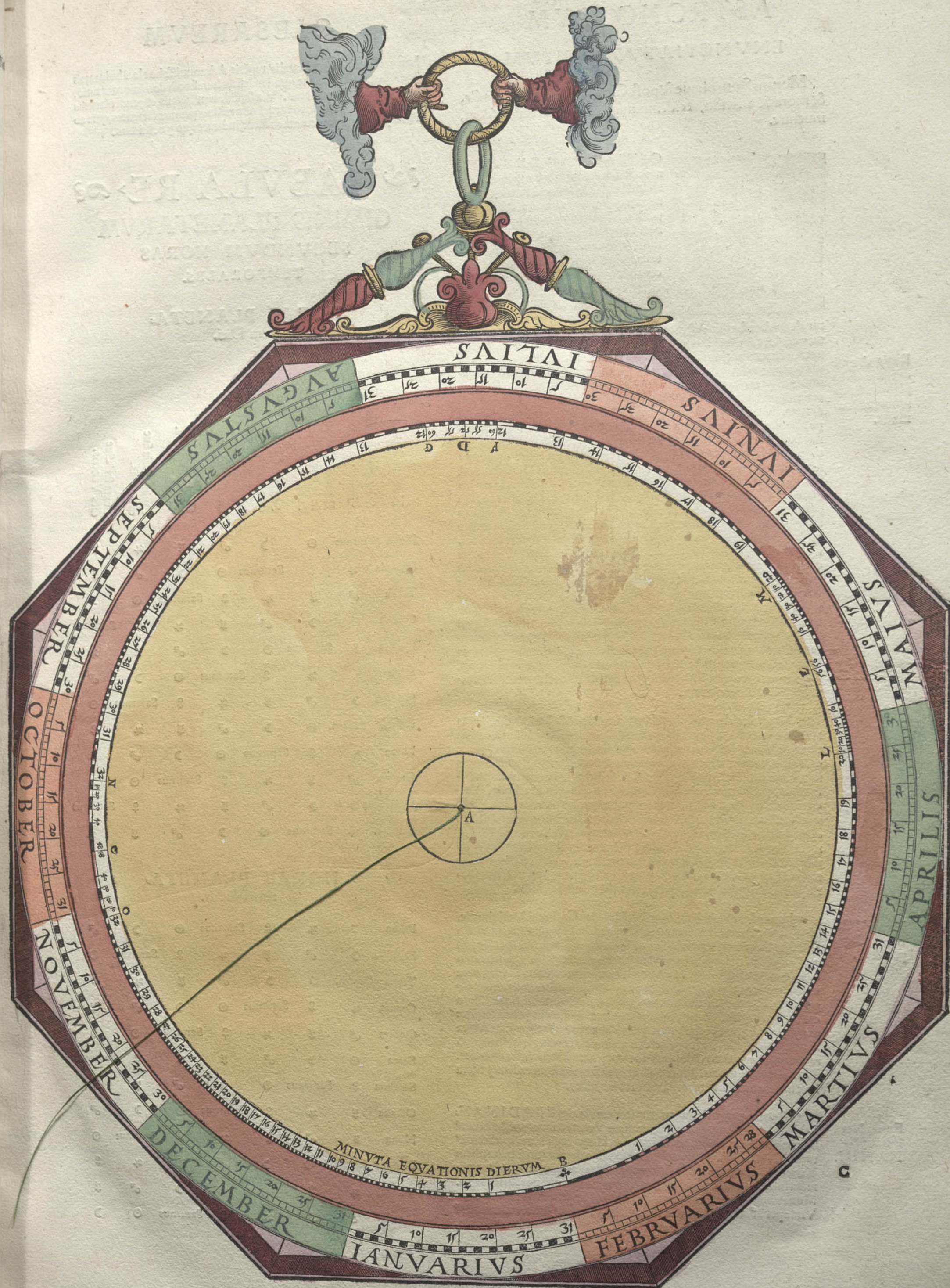
Breuiter itaq; stellarum summa est meridianarum 316, prima lumi-
nositate insignes septem, Secunda 18, Tertia 63, Quarta 164, Quinta
54, Sexta 9. Nebulosa vna. Numerus vero stellarum omnium octauū
orbis ordine nūc enumeratarum tam maiorum quam minorum 1022.
Sic ergo tractationem de stellis fixis, absolutam habes.

ENVNCTIATVM QVINTVM.

Dies inter se naturales (causis earundem inaequalitatis in-
tellectis) conferre vel æquare.

QVONIAM DIES NATV-
rales de meridiē in meridiem numeran-
tur, scilicet, à momento Solis meridia-
num contingētis, in quo merides est,
qd fit tanto spatio, quāto Aequinoctia-
lis vniuersam terram ambit, & paulo
plus hoc est, tanta portione aequinoctia-
lis respondente zodiaco, in quo Sol mo-
uetur, quanta æquator integre circum-
uoluitur. Portio autē illa æquinoctialis
additamentū nobis vocabitur in post-
rum, quod quidem additamentum, quo-
niam nō omni dici equale est, sequitur necessario easdem dies distimes-
fieri oportere, ita dies quoq; naturales motibus astorum inueniendos
indoneæ sunt. Duplici autē ratione contingit huiusmodi diei diue-
sitas, Vna, quod cū sol vniuersum motum in circulo eccentrico abso-
uat, in zodiaco non possit, tēporibus iisdem arcus eosdem describere.
Altera, quod quantumvis Zodiaci arcus pares, sicut nō fit, vt dictū est,
à sole indies designantur, illis tamen propter obliquitatem distimes-
tudinē diue declinationū ascensionē equales vel additamenta æquato-
ris similia non sint. Iteco dies naturales, qui ab vno meridiē in altero
rum computantur, sibi in quantitate discunueniunt. Eadem de causa,
aspectuum inquisitioni, & planetarum cursibus inueniendis nihil con-
ferunt. Dies autem ille apparentes quoq; & differentes vocantur. Ad
motus ergo siderū certo inuestigandos opus erat dierum paritate seu
mediocritate. Tamēti vero diei naturalis & equalis distime videtur
quasi nullum, pluribus tamen collectis, sensibilibus differentia temporis
efficitur, quæ in motibus velociorib; maxime lunæ & eius aspectibus,
non negligenda est. Quo autē & secundæ huius theorematiss parti satis
fiat, instrumētū sequitur, ab hinc aliquot centenis annis seruicū. Cuius
circumferētia extrema pars, dies anni, intima vero minuta æquationis
refert. Principij illius iuxta Februarii diē primij, signatū æquationis
B est, à B autem vtriq; gradus nigri & albi coloris occurrunt, quo-
rum quilibet decem secunda temporis cōtinet, sextus quilibet gradus
cum cifra, minuta temporis notante, signatur, ita vt à B vsq; ad L dex-
trorsum 20 minuta habeantur. Ab L vsq; ad E singuli gradus & se-
cunda indicant, sed à 50 secundis vsq; in E litteram, quælibet diui-
sio 1 secundum notat. Eadem ratio est ab M vsq; ad E. Præterea
numeranti à B sinistrorsum quælibet graduū pars 10 secunda, cifra
cum lineis suis minuta significat, vsq; in O quod 32 minuta comple-
ditur, ab O autem in C vsq; sectio quæuis 10. secunda. Similiter ab
N vsq; ad C, nisi quod proximus gradus vtriq; apud C 8 secūda
plusquam 32 minuta notet. Sciendum quoq; gradus singulos in-
tra litteras F D G vñ secundum refert, quorum initium D est
cum 52 secundis, id est, vltra 11 minuta. Filo enim præcise supra
D litteram cadente, dierum equatio erit 11 minutorum 52 secūdo-
rum. Deinde reliqua secunda vsq; ad 60 id est, 12 minuta iuxta F
& G reperies. ¶ Vñ instrumenti cuiusmodi est. Si cursus planetarū
velociores (tardiores enim non egent) ad certum aliquem diem requi-
ris, quare primo diem quem constituis extimo circulo inscripum, cui
filum à centro propendens applica, simul aduertens minuta & secū-
da in interiori circulo à filo tacta, quæ tempori tuo subtrahes, rum dies
& horæ æquata erunt, cum quibus motus, vt infra audies, inuestigare li-
cebit. In coniunctionibus tamen & aspectibus alia est ratio, vbi enim
(vt in sequētib; discēs) diem, horam minutūque cuiuspiam aspectus
inuenieris, aspectus adhuc dicitur diebus non equatis, quando per tem-
pus inuentum inquirenda sunt primum minuta & secunda æquationis
in instrumento, inuenta autem tempori non æquato addenda, & tum
aspectus diebus æquatis prodibit. ¶ Exēplo res patebit. Pone 23 diem
Februarij 15 horæ 44 minu. natalē Imperatoris CAROLI esse,
ad quē cursus erroneos certō cognoscere vis. Die itaq; quæsto, filoq;
huic aptato 2 minuta 56 secūda à filo interiori circuli parte secta,
cernuntur. Ista cum subtrahis tempori natui proueniunt 23 dies
equati 15 horæ 41 in 4 secūda. ¶ Aliud, Rex FERDINANDVS
10 die Martij, licet anno non eodē genitus est, ideo eius æquatio 7 in
30 secūda erit. Illam demes à tempore uatuitatis scilicet horis 20
minuta 47, supererunt 20 horæ 39 minuta 30 secūda. Et hoc
dicitur tempus equatū regis Ferdinand. Quod si eodem Natuitatis
die coniunctio vel aspectus euenisset, ad certam aliquam horam & mi-
nutū, hiis iam addenda forent 7 minuta 30 secūda. Et sic tempus
illius coniunctionis vel aspectus tempus diebus æquatis dici possit.

ASTRONOMICVM ENUNCIATVM SEXTVM.

Motum Saturni ante & post Christi aduentum, sine ulla, & mora & Calculo, accidentia in super & passiones eiusdem, inuenire.

ROSTEAQVAM DE DECIMA nona & octaua sphaera, stellis fixis abunde nobis & distincte dictum est, in posterum quoque, ne ordinem turbemus, operam dabimus. Saturni itaque planetarum supremi & primi, orbem, ut cuius superficies conuexa ab octaua coelicon caua tangatur, paucis absolucimus. Cui orbis ille Septimus vnum duxat astrum regat, a peruersis Astronomis, non semel, nec indiligenter obseruatus, talis, qualis in sequenti instrumento tradetur, depræhensus istius est motus. Temperamentum vero illius planetæ ex colore & effectibus iudicatum est frigidum & siccum, interperici pessime correspondens, nempe Melancholicæ. Præterea cum horæ diei naturales (quarum binæ domum cœli unam perpetuo constituunt, temporales, erraticæ uel inæquales nominantur) iuxta influentias errantium siderum sub octaua sphaera reperiuntur uariari depræhenderunt. Varietatem illam temporum & effectuum considerantes, cui potissimum diei Saturnus, ueluti primus & summus errantium, dominaretur, inueniunt. Illam autem diem, Sabbati nobis appellatam esse uiderunt, quia Saturnus primus post Solis ortum precipue operatio nem suam in hæc inferiora transfunderet, exerceatque. Diuidetes post hæc noctem & diem in 24 partes inæquales (ueluti uberior ex nostro planisphaerio discēs) cuilibet diuisioni, id est, horæ, suum planetam, a su præmo ad infimum descendendo, assignarunt, ita, ut qualibet dies appellationem suam a planeta primam diei horam, post Solem ortum tenente, summeret. Quobiam uero ueterum astrologorum nemo nō, Saturni alio tribuerit, solitudines, imaginatōes altissimas, profum dissimatasque speculationes, ingenii acumen solidissimum, adeo ut mens etiam uocaretur, quasi emens & diuina contemplan. Non iniuria Moyses legumlator hanc, cui præflet Saturnus lucem, rebus fueris ribus agendis & bellicis ineptam, sed diuinis potius tractandis idoneam esse iudicauit. Qua ratione eandem Iudeis Sanctificandam uel feriandam, cum dei cultu præcepit. Hunc motem Christiani inuenerunt, a Christi Saluatoris & nati & rediuii diebus, qui ambo Solis dies fuere, festum mutauerunt. Solis scilicet, diem dominicum appellantes, ad discrimen iudaicæ festiuitatis, quæ Saturni die celebratur, honorare non tenere decreuerunt.

Ratio ab anti quis tradita in planetarū do minis cōside randa.

¶ Licet aut aliis, ut in planisphaerio nostro cōsumatoriæ de planeta rum dominis seu regimine, horarum scilicet, quibus præfunt, domina tibis, reperies. Nunc tamen, quia columna subsequens uacatura plane erat quicquam huic loco quoque inferere super eadem re placuit. Horas igitur, planetarias in præfens allatas, ne fastidiat quis, quasi intentum p ter insertas, obsecro, Tabellæ insequenti argumentum est tale. Diei cuiuslibet horam, quam uocant temporariam, seu diuinam seu noct nam uis, simulac habueris, eam in præfentis tabellæ linea prima descen dens querendo discipe. Diem insuper in capite tabellæ considera, a qua recta linea deorsum pergens, itidem ab hora inuenta recta aream, quousq; lineam diei attingas, intrans, communem angulū, qui est diei & ho ræ quæ sita & tactus, ostendit, quo in loco planeta apparet, illius ho ræ præfens uel gubernator, qui & eidem horæ nomen indit.

Exemplū CA ROLI Imperatoris.

¶ Id quod exemplo liquidum fiet, Maiestas Cæsarea Dominica die, id est, Solis, Orbi natus fertur, in nocte, diem Solis sequuta, hora autem post occasum iam (loquendo secundum temporales horas) peracta. Id tempus modo quis planetarum suo gubernatū imperio (planetarum enim gubernaculis iam olim Astronomorum vetustissimi, Elementa eorumque mixturas uniuersas subesse potentissime demonstrarunt) cogniturus. Primo diem dominicum, quem nos Astronomi, Solis esse do cuerunt, in capite sequenti tabellæ require. Similiter in prima sinistra partis linea, horam decimam, ea quæ 22 ab ortu Solis est, relege. A qua si recta processeris donec lineam diei dominicæ contingeris, illico in cō tactu, qui & angulus communis uocatur, characterem Solis ostendes. Proinde nati Cæsaris horam Soli attributam fuisse, in eademque cūcta hæc inferiora, Solem tum maxime rexisse, uides.

Exemplum FERDINANDI.

¶ Regem quoque Romanorum ter maximum ERDINANDVM, Sexta Fera, quam ueteres diem Veneri tribuerunt, hora autē Tertia post Solis ortum natum constat. Huius ergo horæ intellectus nomen, a quo planetarum appellata sit, illius dominatui subdita, diem Veneris prædictam per tabellæ caput iustas, ab ea inuenta, deorsum recta linea (quam facilius gratia captus, lineam diei uocabis) pergis. Mox in linea a sinistra manu primi obuia, horam diei quoque accipis. Vnde per arcem digressus diei lineam usque Veneris, scilicet Characterē Lunæ,

CAESAREVM

Lunæ, dñatricis horæ natalis, reperis. Admonuisse hoc loci huius artis studiosos, nō ab re fuerit, quod uidelicet huiusmodi dominiorum ratio, non in omnibus probetur. Via siquidem in iudiciis, eligendi planetæ alia est. Verum hanc ideo formā non nullam penitus facientes, quia ab Antiquis tantopere commendatur, indicare quoque uoluimus.

TABVLA RE GIMINIS PLANETARVM SECVNDVM HORAS TEMPORALES.

HORAE PLANETA rum Diei.

Numerus horarum.	Sabbatum siue dies Saturni.	Dominica siue prima feria, quæ dicitur dies Solis.	Secunda feria siue dies Lunæ.	Tertia feria siue dies Martis.	Quarta feria siue dies Mercurij.	Quinta feria siue dies Iouis.	Sexta feria siue dies Venetis.
Prima	Saturnus	○	○	○	○	○	○
Secunda	○	○	Saturnus	○	○	○	○
Tertia	○	○	○	○	Saturnus	○	○
Quarta	○	○	○	○	○	Saturnus	○
Quinta	○	Saturnus	○	○	○	○	○
Sexta	○	○	○	Saturnus	○	○	○
Septima	○	○	○	○	○	Saturnus	○
Octaua	Saturnus	○	○	○	○	○	○
Nona	○	○	Saturnus	○	○	○	○
Decima	○	○	○	○	Saturnus	○	○
Vndecima	○	○	○	○	○	Saturnus	○
Duodec.	○	Saturnus	○	○	○	○	○

HORAE PLANETA rum Noctis.

Prima	○	○	○	Saturnus	○	○	○
Secunda	○	○	○	○	○	Saturnus	○
Tertia	Saturnus	○	○	○	○	○	○
Quarta	○	○	Saturnus	○	○	○	○
Quinta	○	○	○	○	○	Saturnus	○
Sexta	○	○	○	○	○	○	Saturnus
Septima	○	Saturnus	○	○	○	○	○
Octaua	○	○	○	○	Saturnus	○	○
Nona	○	○	○	○	○	○	Saturnus
Decim.	Saturnus	○	○	○	○	○	○
Vndec.	○	○	Saturnus	○	○	○	○
Duodec.	○	○	○	○	○	Saturnus	○

ASTRONOMICVM ENVMERATIO PARTIVM INSTRV MENTORVM. SEQUENTIVM.

Partes instrv
mentorum q̄
uales sunt.

¶ Partes nunc instrumentorum, tres superiores planetas docen tium, in genere & una, ut dicitur fidelia, cum inter se per omnia con ueniant, persequemur, Saturni autem motum solummodo tradetur, per quem reliquorum quoque cursus scies. Primum itaque in proximè suc cedenti figura Zodiacus quidam fixus seu firmus ostenditur, in deci ma scilicet sphaera imaginandus. Post hunc rotula uolubilis cum indice, cui inscripta littera M, uoluitur hæc in centro mundi, cuius limbo numeri insunt, lineis quibuscum confuso ordine assignatis, ab 1 in 100 usque procedentes. Linearum quælibet unum annum notat. Iuxta indicem istius figuræ menses anni duodecim exprimentur, quorum singuli in 6 gradus sunt secti, gradus quilibet 5 dies continet, præterquam in Ianuario, Martio, Maio, Iulio, Augusto, Octobri, & Decembre. In quibus ultimis gradus 6 dierum est, in Febuario autem saltem triū. Et hoc anno Communi, in anno bisextili, alia est ratio, ubi motum ali cuius stellæ ad diem statutum habiturus, 24 Februarii diem obserua bit. Si enim dies propolitus, 24 Februarii sequitur, addendus adhuc alter est, & deinde motus quaterdus, ut si in anno bisextili, motum h cupias ad 25 Februarii, tum non ad 25 sed ad 26, inuestigabis. Alter: Motum Saturni uis ad 12 Martii, iam pro duodecimo deci mo tertium sumes, & ita per totum anni reliquum cursum ages. Hæc rota nihil amplius theoricæ confert, nisi quod per eam medius motus sine calculatione inquiri possit. Hanc sequitur rota altera, idem centrū mundi scilicet habens, indicem uel ostensorem littera P notatum. Duos insuper circulos per G H I K L M, penes oppositum augis si gnatos, gerit, quilibet eorum, more astronomico, in 360 gradus, id est, 12 Signa diuiditur. Quamquam uero K L M circulus ex deferen tiis sumitur. Circulorum amborum gradus, lineis quibuscum exili bus connectuntur, numeri horum seu zifæ infra circulum K L M, ab ostensore P oriendo, sinistorsum describuntur, per illos gradus centrum quæritur, quo cum deinde latitudo inuestigatur. In eadem ro tula adhuc signa liliorum duo a deferente occultata habentur, quæ in terfectiones deferentis & Eclipticæ indicant, caput caudæque draconis dicuntur. Scias præterea Saturnum, donec a medio (quod tunc uenit merionalis dicitur) inter caput & caudam, iuxta augis oppositum, cum Episclo suo in deferente usque ad caput mouetur, meridionalem ascen dentem nuncupari. Rursum, Episclo una cum deferente a capite dra conis ad medium siue uentrem Septentrionalem, iuxta augem promo uente, planetam septentrionalem ascendentem dici, quod significat litteræ M A & S A ibidem expressæ. Eodem modo altera medie tatis nota, ad caudam usque draconis, Septentrionalis descendens, altera uero usque ad medium, iuxta augis aduersum, meridionalis descendens appellabitur, quod repræsentant litteræ S D & M D. Ultra hæc Tertia rota cum inscriptione DEFERENS SATVRNI, quæ episculum gestat, superest, in qua Episclicus duo offeruntur, quorum infe rior 360 gradus, id est, 12 Signa complectitur. Principium illius Cruce + signatur est, notatque augem episclicæ mediæ. Alius est episc lus, cui index cum Y est, extremitas huius annos habet, minutis line olis interfectis, numeris ab 1 usque in 100 circa ordinem adiectis. Deinde uersus centrum Mens, dictum (ut sic loquar) perferibuntur. Postremo omnium, modica & centro uicina circumferentia stella qua dam notata cernitur, ueram episclicæ Saturnini circulationem exhibens. Fila insuper tria, unum è centro mundi A, alterum è centro Aequan tis E, Tertium è centro episclicæ F, ad huius theoricæ consumptionem pertinentia, prominent. At qui nunc mihi uideor satis superque instrum menti partes declarasse, admones inierim, ut similia de Ioue & Martæ intelligatur, qualia de Saturno prodita sunt. Interesse tamen hoc unū, quod uera circulo Martis, in extremitate episclicæ, cum stella pariter, ut Saturni signata, depingatur.

Regula gene
alis de motu
mini plane
ari inueni
ndo in anno
bisextili dili
genter notan
da, cui etia
sus est non
in medio
notu inueni
ndo, uerum
tiam in Ar
gumento.

SEQVITVR VSVS INSTRV MENTI.

strotæ in
tis.

¶ Vtutis hoc instrumento motumque Saturni inuestigaturus, prin cipio annum ad quem libet nosse proponat. Ille autem annus, cum fir ante uel post Christum consideretur. Quoniam si posterior est natiuita re dominica, radix erit ad tot centenarios, quot propolitus numerus in se continet, querenda, semper enim in centenos annos radices in præfenti tabula ponuntur. Si uero prior Christo nato est annus, tum ra

CAESAREVM

dex inquirenda est ad proximum centenarium sequentem post illum annum, ueluti ex sequentibus discēs. Radice itaque ex tabulis adiunctis accepta, totidem signa, gradus & minuta in Zodiaco requirenda sunt ad quorum reperiendum finem index infimi orbis, cui littera est M po natur. Ab inde in limbo annum præpositum, annum puta completum & elapsum ultra centesimum numera, per quem filum è centro A herē rem trahere, cui inuariato sic indicē M una cum fiducia linea substitue. Rota hoc modo firma permanente, filum ex A centro per diem men sis quoque due (horæ siquidem in motibus adeo tardis, & instrumento rum huiusmodi angustis obseruari nequeunt) rursum ostendorem, M subius idem filum reponere, & ita prior uel maior tabularum uerē ordinata erit, cuius index in Zodiaco medium Saturni motum, qui à principio arietis secundum ordinem signorum accipi debet, ostendit. Et quamuis motus ille medius nihil omnino per se huius instrumenti usum adiuuat, nihilominus tamen, orbis ille hoc pacto sequuturo ului præparandus seu accomodandus erat.

VSVS SECVNDAE ROTVLAE.

¶ Jam ergo ad secundam tabulam perge, & ostensorem eius, ubi Sa turni auxilium inuenis, augi saturniæ in Zodiaco per 4 Enunciaturū anea quæ sita, superpone. Quam sic immotam pariter custodies, do nec ueram motum habueris. Ibi uero considera, quistiam gradum cir culi G H I indicem M contingat, eundem gradum in circulo K. L. M quoque uideto, ubi centrum Saturni medium terminatur, ueluti si in dex litteram G tangat, tum a linea G transeat usque ad K & E. Post hæc filum centrū E extendere per punctum illud seu gradum centrū, sub quod filum denuo deferentem, unā cum Episclicæ centro statue, sicque de ferentem firmum tene. Episclicum deinceps ordina, quod ita fiat, si sum mas ex secunda tabula, sub titulo argumenti, è regione centenarii inter clusi in annis propolitis, Signa gradus & minuta, quæ numerā in episc clo inferiori uel minori a cruce + secundum signorum successum, si ni illius numeri ad moue indicem Y inferioris episclicæ. Consequenter in lyombo superioris episclicæ tempus propolitus quære, cui reposito fi lum è centro F impone, indicem uero cum sua fiducia linea subiunge, quo facto diem statutum unā cum hora in Calendario superioris episc cli iuxta rationem examina, examinato iterum filum applica, intra quod ostensorem Y reducto, Vtrumque sic episclicum firmum seruans, filum æquantis ex E protrahere per centrum episclicæ, inferioris episc cli cum cruce sub idem loca, & ita uniuersam theoricam ad præfens institutum cum rotis absolutam habes. Jam ergo contemplari pores quam altus planeta in episclo subsistat, quantum episclicus à mundi centro in deferenti euariet, quem planeta episclicæ locum occupet & huiusmodi.

Secunda ro
tæ usus.

VERVM LOCVM SATVR NI INVENIRE.

¶ Ad hæc si motum Saturni uerum (cui rei gratia instrumentum præfens factum maxime est) scire cupis, filum ex centro mundi pro tendere per medium paræ stellæ in uera episclicæ circulatione sitæ, quod filum in Zodiaco uerum Saturni locum ad præfatum diem inu dicat.

Veri loci in
quilitio.

CENTRVM SATVRNI VERVM QVO PACTO SIT INVENIENDVM.

¶ Centrum uerum & æquatū filum è centro A per centrum epi clici tractum ostendit in circulo G H I, eo autem opus est ad lati tudinem Saturni inueniendam, Signa uero, gradus & minuta nu meranda erunt ab indice, P, inchoantibus secundum signorum successum.

Centri Aequa
ti supputatio.

ASTRONOMICVM

Quomodo in-
ueniantur &
medium & ue-
rum Argumē-
menta,
Planetarum
passiones quæ
sint.

Orientalis &
 Velox cursu,
 Auct' lumine
 Auctus nume=
 ro.

Combustus.

Planetae cum
 ☉ iuncti appa-
 rent in auge e-
 picicli media.

Planete directi
retrogradi &
Stationarii qñ
do dicuntur.

Exemplū CA
ROLI impe-
ratoris.

Verus h̄ locus
in Zodiaco tē-
pore natiuita-
tis Imperato-
ris.

Argumentum uerum habebis dicendo filum à centro mundi per centrum epicycli, ubi aduerſes locum à filo inferioris epicycli tactum, lic enim uera epicycli aux eſt. Si nunc à puncto augis ueræ numeres ſigna, gradus & ſc, ſecundum ordinem, uſq; ad indicem V. coſurgit Argumentum uerum Saturni, quod pariter opus eſt ad latitudinem Saturni indagandum. Quæ reliqua fil Saturni accidentia & paſſiones, nunc docebimus : Quando Saturnus in ſummitate ſui eccentrici, hoc eſt in auge eccentrici conſiſtit, tunc ſe ipſo minor apparet, tarduſq; curſu eſt. Verum 90 gradus ab auge augentis ſue deferentis utrobq; diſtans, ueram quantitatem ſui exhibet. Ex aduerſo autem augis deferentis maximus uidetur, & uelox curſu dicitur. Saturnus etiam uocatur orientalis autuſq; lumine, quando Sol ab eo recedit ad oppoſitionem uſq;. Idem occidentalès dimittuntq; lumine, quando ad coniunctio eius cū Sole rurfus contingit. Auctum numero eundem appellamus, quando uerus eius motus à principio arietis remotior eſt quam medius motus. Cõtra diminutum numero, ubi ueris motus eius medius minor eſt. Ve lox uel auctus curſu dici meret, ubi linea ueris mori, uelocior, quã linea medius motus, mouetur. Diminutus & tardus curſu contraria ratione. Quando à Sole non ultra 9 gradus elongatur, combuſtus dicitur. In Saturno quoq; aſcenſus & deſcenſus latitudinis obſeruandi funt, quod ſe infra tractabitur. Sciendum eſt, Saturnum, locum, Martem, in medijs coniunctionibus cum Sole perpetuo iuxta eandem ætate, epicycli, id eſt, in auge media epicycli repetiri, quæntumq; tandem eo tempore epicyclus in deferente locum teneat. Similiter in oppoſitionib; medijs, nunquam non in oppoſito augis epicycli Planeta inuenitur, unde facile intellectus eſt, planetam aliquem ex illis tribus, ſemper in epicyclo ab auge media diſtare, atq; medium motum ſolus, à medio iſtus planetæ motu. Interdum errâtes directi, quodq; retrogradi, & Stationariiappel lantur, quod ita accipito, quod il filum ex centro mundi tendas, ita ut à latere epicyclum attingat, ille ipſe punctus contactus, qui eſt ſecundū ſignorum ordinem, ſatio prima dicitur, in qua planeta aliquis exiſtes, ſtationarius nominatur, ſicut eductio, punctus contactus, contra ſue ceſſum ſignorum, ſecunda ſatio, & planeta in eodem ſubſiſtens, ſatio ternaſimiliter uocatur. Inter hæ ſtationes, qui uerſatur planeta, ſi ſuperiorem epicycli partem ambit (quoniam ordinatim ſecundum ſigna mouetur) directus dicitur. Hactenus igitur quicquid de Saturno dictum eſt, idem de Ioue & Marte Intelligenda ſunt. ¶ Hæc omnia quo clariſſe accipiantur, viſum eſt ſubiicere demonſtrationem quandam ex emplarem, ueluti imaginem, unde quæ ſupra ſunt recte dicta, iam certius, & tanquam oculis expoliata, cognoscantur.

¶ Maifestat Caſareæ ortum, auius à Chriſto ſeſquimilleſimus, dies
23 Februarii, Hora 15, m 44 pomeridiana ſibi uendicant, Cum uero
tempus hoc duplici æquatur ſit ratione, Prima propter diuerſitatem
meridianorum, Secunda propter diurni inæqualitatem, conſurgunt
merus 23 diurni 16 horarum 20 minutorum, quo cum numero
motus requirendi iam ſunt, Principio itaq, quia 1500 poſt Chriſtum
numeratur, quæſiti diurni, ſub titulo (radix medietatis ſæculi Saturni) 1400
anni, 1500 em nondum elapſi integre ſunt, Ibi aut reperitur radix in
12 38 38 1/2 in eandem in zodiaco numerabis, termino iſtiſus offenſo
rem M inferioris rotule admoæ. Deinde in eadem rotula require
annum 99 (quia tot anni ultra 1400 peracti ſunt) per ſilum duci ſi-
lum A, cui immoto ſic perma-enti, indicem M ſupponne, 23 poſtea
diem Februarii uide in Calendario, iuxta M monſtratore (16 ho-
ræ & 20 M omittuntur, 3 anguſtia quippe inſtrumentum non ita ex-
acte diſſecantur) dei ergo ſilum A, adiunge, ſilique extenſo indicem
M ruſum cum ſiducie linea applica, quo facto, recte ſatis operati eſſe
Quando per indicem M medius Saturni motus in Zodiaco, gradus
uide licet 25 39 2 offendiſſet, Indicem deinde P ſecundi orbis, 13,
gradui 9 minut. ſupponne, quod eſt aſ Saturni, ſicut ex 4 Enundatio-
to doctus eſ. Et ſic utramque rotam rectificaeris, Vides igitur quo-
modo index M circulum G H I ante G ad ſignæ 5 grad. 12 min.
30 (quod eſt centrum b medium) conſingat, Eundem ſignorum, gra-
dium & minutorum finem, in linea k L M require, per quæ ſilum eſt
centro E ducatur, deſerensq, cum centro Epiculi ſub illud ſtatuator,
Inferior quoque epiculus cum cruce a ſua, ſic ut crux à centro epi-
culi uerſus circumferentiam Zodiaci uergat, & idem epiculus pariter,
ſimul & deſerens, ita ut debent, ordinati erunt.

¶ Post hæc Radix argumenti in tabula argumenti uidetur, penes
 numerum 1400, ubi signum 0 gradus, 5 minutus, 50 reperies, totidem
 signis, gradibus, & minutis superioris epicycli indiciem adiunge, annos
 post hæc reliquos qui sunt 99 ultra 1400 exactos, in superiori epicyclo
 inspicere, per quos filum F centro epicycli tendere, cui tenso Y ostensorem
 subde. Præterea filum F 23 dici 6 horis 20 minutis (dicis instrumēti
 altitudinem non satis positis hæc distince admittere, applica, cui in
 uariato indiciem Y cum fidei linea iterum submite, qui in limbo in
 inferioris epicycli signa 9 gradus, 15 minutus, 40, quod est argumentum
 medium Saturni, refert. Epicyclis autem firmatis fic, theorica omnis
 cum omnibus pariter totis abolutissima fuerit, ¶ Verum Saturni
 ni cursum discis, Filum e tenso A per medium stellæ dirigendo, ubi
 in Zodiaco 17 gradus 40 minutus, & ostenduntur, quæ sunt id quod
 cupis,

Centrum Saturni

CAESAREVM

TABVLA
MEDII
MOTVS.

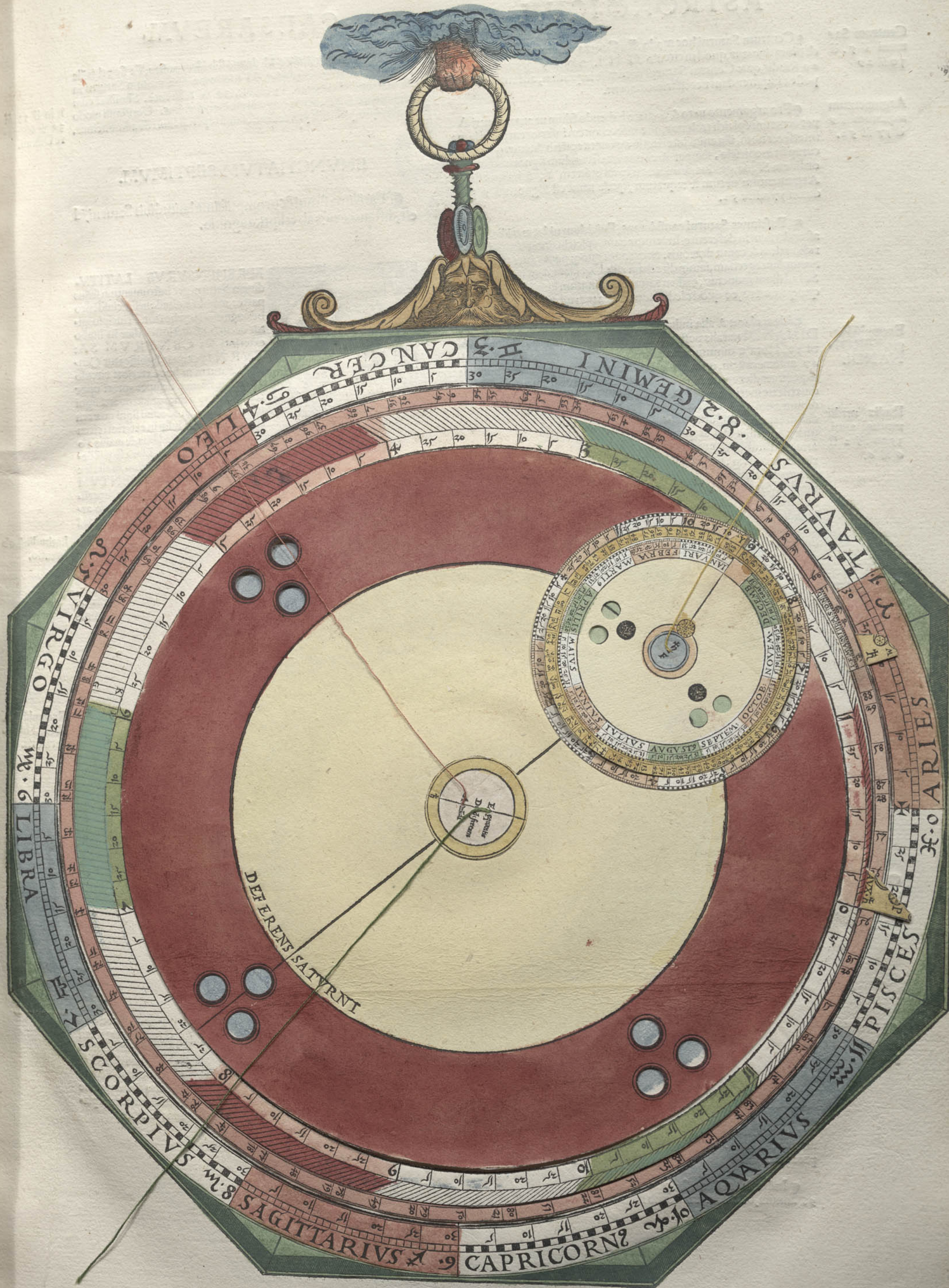
SATVRNI.

Centenarii annorum ante & post Christi aduentum.	Radices post Christi flum.				Radices ante Christi flum.				Centenarii annorum ante & post Christi aduentum.	Radices post Christi flum.				Radices ante Christi flum.			
	Annus	S.	G.	M.	Annus	S.	G.	M.		Annus	S.	G.	M.	Annus	S.	G.	M.
100	Chriſti	II	4	5	II	4	5	100	Chriſti	S.	6	24	12	S.	6	11	26
200	II	14	5	II	14	5	200	II	14	5	20	17	200	II	14	5	
300	III	24	29	III	24	29	300	III	24	29	30	37	300	III	24	29	
400	IV	17	58	IV	17	58	400	IV	17	58	10	3	400	IV	17	58	
500	V	11	26	V	11	26	500	V	11	26	16	45	500	V	11	26	
600	VI	4	24	VI	4	24	600	VI	4	24	21	54	600	VI	4	24	
700	VII	23	23	VII	23	23	700	VII	23	23	26	48	700	VII	23	23	
800	VIII	21	50	VIII	21	50	800	VIII	21	50	6	12	800	VIII	21	50	
900	IX	15	18	IX	15	18	900	IX	15	18	12	52	900	IX	15	18	
1000	X	8	46	X	8	46	1000	X	8	46	17	24	1000	X	8	46	
1100	XI	2	14	XI	2	14	1100	XI	2	14	23	56	1100	XI	2	14	
1200	XII	35	42	XII	35	42	1200	XII	35	42	28	10	1200	XII	35	42	
1300	I	23	10	I	23	10	1300	I	23	10	35	0	1300	I	23	10	
1400	II	12	38	II	12	38	1400	II	12	38	11	32	1400	II	12	38	
1500	III	6	7	III	6	7	1500	III	6	7	12	4	1500	III	6	7	
1600	IV	29	25	IV	29	25	1600	IV	29	25	18	36	1600	IV	29	25	
1700	V	23	3	V	23	3	1700	V	23	3	23	5	1700	V	23	3	
1800	VI	16	31	VI	16	31	1800	VI	16	31	29	19	1800	VI	16	31	
1900	VII	9	59	VII	9	59	1900	VII	9	59	18	11	1900	VII	9	59	
2000	VIII	3	27	VIII	3	27	2000	VIII	3	27	24	43	2000	VIII	3	27	
2100	IX	26	15	IX	26	15	2100	IX	26	15	1	15	2100	IX	26	15	
2200	X	20	23	X	20	23	2200	X	20	23	7	47	2200	X	20	23	
2300	XI	13	51	XI	13	51	2300	XI	13	51	14	19	2300	XI	13	51	
2400	XII	7	19	XII	7	19	2400	XII	7	19	20	51	2400	XII	7	19	
2500	I	25	47	I	25	47	2500	I	25	47	23	3	2500	I	25	47	
2600	II	24	36	II	24	36	2600	II	24	36	28	35	2600	II	24	36	
2700	III	17	43	III	17	43	2700	III	17	43	10	26	2700	III	17	43	
2800	IV	11	12	IV	11	12	2800	IV	11	12	16	58	2800	IV	11	12	
2900	V	4	40	V	4	40	2900	V	4	40	23	30	2900	V	4	40	
3000	VI	28	8	VI	28	8	3000	VI	28	8	2	0	3000	VI	28	8	
3100	VII	11	36	VII	11	36	3100	VII	11	36	6	34	3100	VII	11	36	
3200	VIII	15	4	VIII	15	4	3200	VIII	15	4	31	2	30	3200	VIII	15	4
3300	IX	8	32	IX	8	32	3300	IX	8	32	1	16	3300	IX	8	32	
3400	X	2	0	X	2	0	3400	X	1	16	0	16	3400	X	1	16	
3500	XI	25	18	XI	25	18	3500	XI	8	31	5	9	3500	XI	8	31	
3600	XII	18	36	XII	18	36	3600	XII	1	16	7	0	3600	XII	1	16	
3700	I	12	24	I	12	24	3700	I	10	23	3	25	3700	I	10	23	
3800	II	5	14	II	5	14	3800	II	6	0	19	8	3700	II	6	0	
3900	III	29	20	III	29	20	3900	III	1	17	0	19	3900	III	1	17	
4000	IV	22	49	IV	22	49	4000	IV	8	14	11	5	4000	IV	8	14	
4100	V	16	17	V	16	17	4100	V	12	22	7	9	4100	V	12	22	
4200	VI	9	45	VI	9	45	4200	VI	10	29	21	19	4200	VI	10	29	
4300	VII	3	13	VII	3	13	4300	VII	6	6	39	7	11	4300	VII	6	6
4400	X	26	41	X	26	41	4400	X	13	55	5	4	4400	X	13	55	
4500	I	10	9	I	10	9	4500	I	8	21	11	4	4500	I	8	21	
4600	II	31	39	II	31	39	4600	II	3	28	42	9	4600	II	3	28	
4700	III	7	6	III	7	6	4700	III	11	5	41	2	19	4700	III	11	5
4800	IV	0	34	IV	0	34	4800	IV	6	12	59	7	5	4800	IV	6	12
4900	V	24	2	V	24	2	4900	V	1	20	15	11	28	4900	V	1	20
5000	VI	17	30	VI	17	30	5000	VI	8	27	31	4	20	5000	VI	8	27
5100	VII	10	15	VII	10	15	5100	VII	4	4	47	9	13	5100	VII	4	4
5200	VIII	4	16	VIII	4	16	5200	VIII	8	21	11	4	27	5200	VIII	8	21
5300	IX	27	54	IX	27	54	5300	IX	6	19	10	6	34	5300	IX	6	19
5400	X	21	22	X	21	22	5400	X	1	26	35	0	21	5400	X	1	26
5500	XI	14	50	XI	14	50	5500	XI	9	3	51	4	14	5500	XI	9	3
5600	XII	8	18	XII	8	18	5600	XII	4	11	7	9	16	5600	XII	4	11
5700	I	1	46	I	1	46	5700	I	11	18	23	1	0	5700	I	11	18
5800	II	35	34	II	35	34	5800	II	18	25	31	2	5	5800	II	18	25
5900	III	18	42	III	18	42	5900	III	2	2	36	11	15	5900	III	2	2
6000	IV	11	10	IV	11	10	6000	IV	0	10	11	4	8	6000	IV	0	10
6100	V	5	39	V	5	39	6100	V	4	17	27	9	0	6100	V	4	17
6200	VI	29	7	VI	29	7	6200	VI	11	24	43	1	20	6200	VI	11	24
6300	VII	22	35	VII	22	35	6300	VII	7	1	16	9	14	6300	VII	7	1
6400	VIII	16	5	VIII	16	5	6400	VIII	2	9	15	0	9	6400	VIII	2	9
6500	IX	19	33	IX	19	33	6500	IX	4	15	0	5	17	6500	IX	4	15
6600	X	12	59	X	12	59	6600	X	2	8	37	8	24	6600	X	2	8
6700	XI	26	27	XI	26	27	6700	XI	0	1	3	17	31	6700	XI	0	1
6800	XII	19	55	XII	19	55	6800	XII	7	8	19	6	10	6800	XII	7	8
6900	I	13	23	I	13	23	6900	I	2	15	35	0	9	6900	I	2	15
7000	II	6	51	II	6	51	7000	II	9	22	51	3	37	7000	II	9	22

TABVLA
MEDI
ARGVMENTI.

SATVRNI

Centenarii annorum ante & post Christi aduentum.	Annus Christi	S.	M.	N.	Radices post Christi stum.	Radice ante Christi stum.
100	6	24	12	61	24	12
200	8	20	28	64	20	28
300	9	8	44	4	9	4
400	4	16	0	16	4	16
500	11	23	16	67	11	23
600	7	20	11	67	7	20
700	2	7	48	1	2	48
800	10	12	10	4	10	12
900	11	29	36	8	11	29
1000	7	0	51	11	7	0
1100	2	14	8	61	2	14
1200	9	10	40	1	9	10
1300	4	23	40	1	4	23
1400	10	12	10	4	10	12
1500	0	7	13	11	0	7
1600	2	20	28	10	2	20
1700	9	27	44	3	9	27
1800	5	5	0	8	5	0
1900	12	12	16	1	12	12
2000	7	19	13	6	7	19
2100	2	20	40	1	2	20
2200	10	4	4	10	10	4
2300	5	11	20	10	5	11
2400	0	18	36	7	0	18
2500	1	25	56	2	1	25
2600	3	3	8	0	3	3
2700	10	10	24	7	10	10
2800	5	17	40	0	5	17
2900	0	24	55	0	0	24
3000	8	2	12	5	8	2
3100	9	9	18	1	9	9
3200	10	16	44	1	10	16
3300	3	5	17	7	3	5
3400	1	1	16	0	1	1
3500	8	8	31	0	8	8
3600	1	16	7	7	1	16
3700	10	23	3	2	10	23
3800	6	0	19	7	6	0
3900	3	5	17	7	3	5
4000	8	14	11	1	8	14
4100	2	22	7	9	2	22
4200	10	29	23	1	10	29
4300	6	6	39	7	6	6
4400	1	13	55	1	1	13
4500	11	18	11	4	11	18
4600	3	28	47	1	3	28
4700	11	5	4	2	11	5
4800	6	12	59	11	6	12
4900	1	20	15	7	1	20
5000	8	27	31	4	8	27
5100	4	4	47	9	4	4
5200	11	11	5	1	11	11
5300	6	19	19	0	6	19
5400	1	26	35	6	1	26
5500	9	3	51	4	9	3
5600	4	11	7	9	4	11
5700	11	18	23	1	11	18
5800	3	27	39	1	3	27
5900	2	2	46	11	2	2
6000	9	10	11	4	9	10
6100	4	17	27	1	4	17
6200	11	24	43	1	11	24
6300	7	3	49	6	7	3
6400	2	9	15	6	2	9
6500	9	16	31	8	9	16
6600	4	23	47	8	4	23
6700	0	1	5	1	0	1
6800	7	8	19	11	7	8
6900	2	15	35	1	2	15
7000	9	22	51	1	9	22

ASTRONOMICVM

Centrum Sa-
turni 5 5. 6
10 M 29

¶ Centrum Saturni hoc modo. Ex Centro A per centrum Epici-
cli filum ducatur, quod in circulo G H I. Signa 5 grad. 10 min.
29 scindit, quæ Centrum Saturni uerum & æquatum, ad latitudinem,
postea inquirendam necessarium docent.

Argumentum
æquatum 5 9
6 17 M 52.

¶ Pro argumento uero & æquato habendo filum ut antea centri A
per centrum epicli trahatur, quo in loco autem inferiore epiclium
interfecit nota, illa enim interfectio aux uera epicli dicitur, quæ ubi-
cunque sit in epicli, semper ab ea numerata secundum signorum epicli
ordinem Signa, gradus, & minuta usque ad indicem Y. & habiturus es
Argumentum uerum & æquatum, quale nunc est Signorum 9 gra-
duum 17 minu. 52.

¶ Passiones Saturni considerans, Epiclium uidet meridionalem
ascendentem in deferente. Inuenitur enim epicli inter uentrem me-
ridionalem & caput draconis. Saturnum quoque paulo ante stationem
Secundam egressam, iamque directum esse. Occidentalem insuper, quia
Sol ad illum mouetur, eadem ratione diminutum lumine. Diminutum
quoque numero, eo quod medi motus linea ueri motus linea præcedat.

Exemplu Re-
gis FERDI-
NANDI.

¶ Idem placet & alia inductione manifestius reddere. Regis FER-
DINANDI natalis post seculumissimum tertius annus, dies Mar-
tii 10. Hora 8 minuta 47 antemeridie. Dies uero 9 Hora 20 M
47 antemeridie, quod idem est, celebratur. Quod tempus si cum
æqualitate dierum conferatur, dies erunt 9 Hora 20 M 39. Si cum
diuersitate meridianorum comparatur, Dies 9. Horæ 21. M 51 pro-
dibunt, cum qua ultima æquatione motus stellarum aggredi licet. Ka-
dicem ergo medi motus Saturni ante omnia requiro, ad annum 1500
quæ est grad. 6 M 6 II. cui indicatorem M superpone, filum ad 2.
annos in limbo rote tendo (duo enim anni elapsi supra 500) quo
rursus M duco, posthac filum per 9 diem 21 horam 56 M prope
uerum in Menfe Martio dirigo, quo denuo M indicem reponens, ro-
tam instructo seruientem habeo. Secundi orbis indicem P augi Sat-
urni, quam 4 enunciatum docuit, grad. 13. minut. 10 X impone,
sic & secundam rotam ad usum præsentem para uero. Quo peracto ui-
deo quem gradum index M in circulo G H I teneat, unde secun-
dum lineam transeo ad circumferentiam, K L M. per punctum ibi
dem inuentum trahens filum æquantis e centro E. epiclium cum
suo centro, unaque cruce in inferioris epicli filo subdens, ita epicli
inferiorem recte pariter locatum habeo. Quibus locatis, radicem Ar-
gumenti ad 1500 ex tabula accipio, quæ est Signorum 8 grad. 23
minut. 53, illa quæro in Epicli inferiori, indicatorem Y. mino-
ris scilicet epicli addo, filum insuper per secundum annum supremi epicli
di tendens tanquam iam completum, iterumque indicem Y. substituo.
Vltimo filum 9 diei 21 hor. 56 minut. applico, indicemque Y ei-
dem iungo. Et perfectissimum ad tempus natium FERDINAN-
DI Regis æquatorium conspicio. Ibinunc an Saturnus, in opposito
deferentis & epicli, an in Statione, an directus, an retrogradus sit
spectare licet.

Verus locus
est 28 6 30
M II.

¶ Fili Extensio per stellam, in zodiaco 28 grad. 30 M
II. qui est uerus Saturni locus demonstrat. Si uero per cen-
trum epicli sit extensio eiusdem fili, tum Centrum uerum
& æquatum planetæ. Signa scilicet 6 grad. 21 & 56 in circu-
lo G H I. In epicli autem maiori, augem ueram osten-
dit, a qua auge si numeretur usque ad indicem Y. Signa 8.
grad. 21 M 39 inueniuntur, quæ Argumentum uerum &
æquatum erunt. Quæ duo postrema Centrum uidelicet & ar-
gumentum æquata latitudinem Saturni postea dabunt.

Operatio an-
te Christi tem-
pora.

¶ Quod si motum planetæ alicuius ex tribus dictis ante Christi
tempora nosse cupias, obserua quot centenarios in proposito comple-
ctaris. Nam si anni ultra centenarios adiecti pauciores sint centum,
addendum eis erit, donec centenarium efficiant, nam Radices omnes
centenariis solis respondent. Vltima ergo numeri summa in tabula ra-
dicum queratur, cui ex aduerso sub inscriptione (ante Christum) Ra-
dix medi motus & argumenti per signa, gradus & minuta ponitur.
Subtrahatur deinde tempus oppositum ab illiscentum residuumque
seruetur.

Observatio
motus h rem-
pore Diluuii.

¶ Iam index M super radicem ponatur, filumque A super annorū
residuum, &c. Simili modo in argumento inueniendi agatur. Compē-
diola huius rei demonstratio sit hæc. Ut si desideres uerum Saturni
motum tempore Diluuii. Nomen Diluuii primo ex tabula temporalis
excerpendum erit, quod statim anno 3101 dies 219 secum habet, qui
numerus restatur Diluuium tanto natum Christum spatio præces-
sisse. Ad hoc tempus motū Saturni adinuenitur, Radicem medi mo-
tus ante Christum ad annum 3200 eligat, quæ ostendit grad. 9 mi-
nut. 51 M. Subducatur nunc annos 3101 cum 219 diebus à 3200.
annis, restant 98 anni 13 dies, qui numerus in 27 usque Maii diem
procedit.

¶ Index M radicem scilicet grad. 9 minut. 51 M teneat. Filum autē
98 annum, ostensore rursus sub illud ducto, amplius filum super 27.

CAESAREVM.

diem Maii ponatur, indice M denuo sub idem posito. Et sic orbis ille
Diluuii temporibus conuenit. M indice medium motum Saturni in
Zodiaco, uidelicet grad. 13 minut. 39 Y referente. Similiter cum
argumento fiat, & uerus Saturni motus habebitur. Consimili modo
in aliis quoque Christi præcedentibus, annis operandum esse admonemus.

ENVNCTIATVM SEPTIMVM.

¶ Facillima simul & promptissima latitudinis Saturni, id
est, distantie eius ab ecliptica agnitio.

PREHENSVRVS LATITV-
dinem Saturni per instrumentum seips
partes, membra, diuisioneque eiusdem pro
be cognoscat præhorror. Principio igitur
occurrunt dictiones duæ in limbo
exteriori, scilicet CENTRVM SA-
TURNI per quas significatur Cen-
trum Saturni in hoc exteriori circulo
numerari, filumque desuper aptari oportet,
a decimo namque gradu quarti signi
usque ad 10 gradum decimi signi quæ-
dam sunt signa gradusque in exteriori circu-
lo. Vbi uero centrum minusest 4 Signis & 10 gradibus, & minus 10
Signis totidem gradibus, ex interiori limbo sumi debet. Linea sequi de-
inde à B usque C. Centrum uersus scita in 6 signa furtim, in alia sex
deorsum computando, cui in scriptum uidetur ARGVMENTVM
ÆQVATVM. Latitudinem itaque Saturni intellecturus, superli-
neam B C filum in Centro A fixum dirigat, Margaritam uero ar-
gumento æquato applicet, ducaturque filum in limbo tam diu quoad
Signum gradus, & minutum Centri ueri & æquati planetæ uerè signet.
Ita unio ueram Saturni latitudinem in arcu instrumenti ostendit. In de-
xtra medietate meridionalem, in sinistra septentrionalem, latitudinem
alteram S, alteram M prope Eclipticam designat. Quod si margari-
ta lineam G tangat, latitudo meridionalis unius gradus, Si I duos,
Si L trium est. Rursus si F lineam tum latitudo Septentrionalis 1,
grad. Si H duos, si K tres complectitur. Reliquæ lineæ omnes
per 5 minuta.

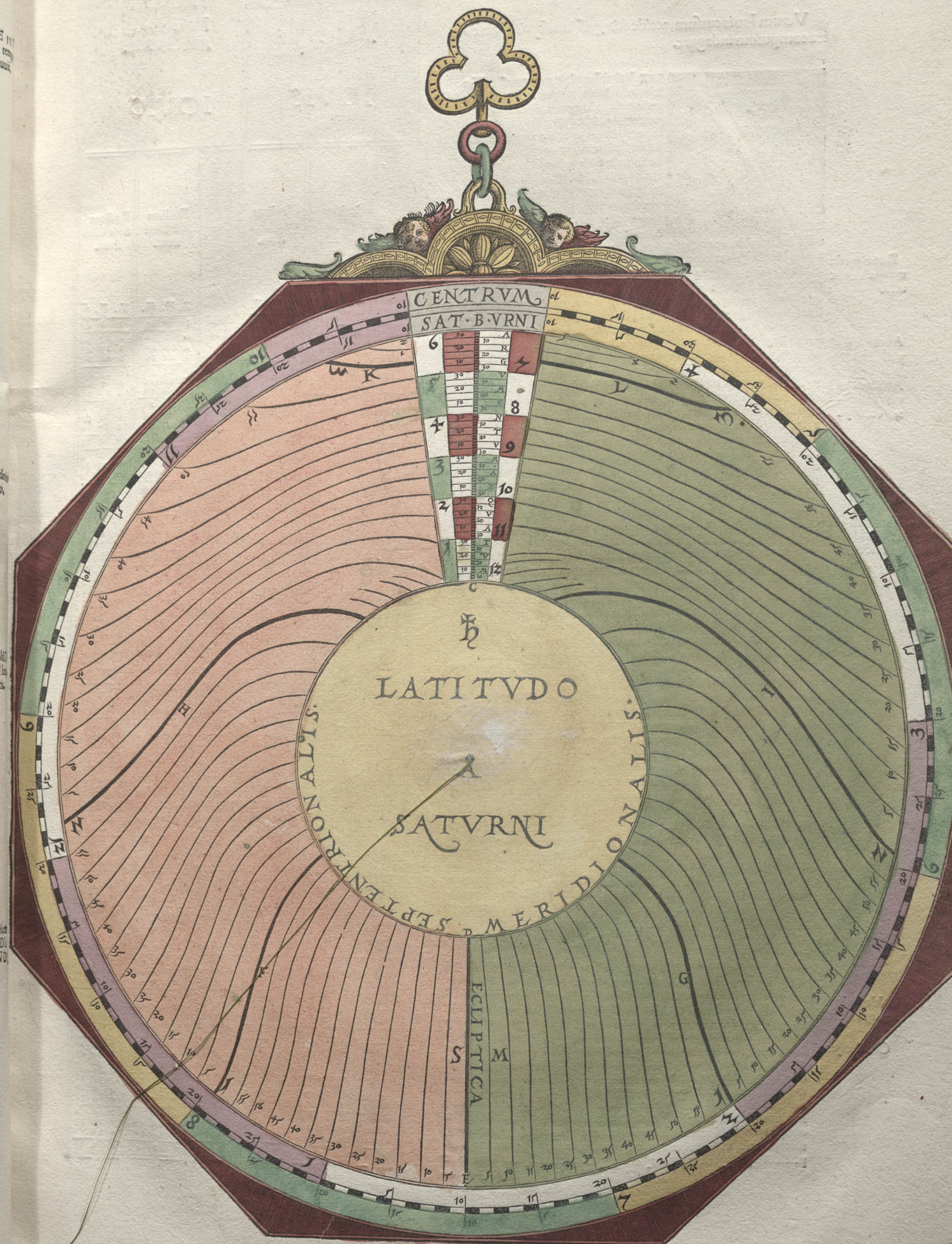
HOC SI NONDVM SATIS assequeris. Ecce tibi luci- dius exemplar.

¶ In priori Exemplo Imperatorio, Centrum Saturni uerum erat si-
gnorum 5 grad. 10 minut. 27. Argumentum uero æquaturn Signa
9 G 17 minut. 52. Nunc si iuxta iam tradita latitudinem Saturni
inuestiges, unio lineam I incidit, quæ duos gradus ab ecliptica Sat-
urni eo tempore distasse manifestat meridiem uersus, quod per M li-
teram intelligitur.

¶ Appellatur etiam meridionalis ascendens, quoniam Vnio in se-
quentibus diebus Eclipticæ, id est, lineæ D. E. incumbit, id quod in
limbo exteriori (in quo centrum ad præsens numeratur) apparet,
quando signorum ordo graduumque Centri æquati Eclipticam uersus,
non autem ab illa computatur. Quam primum uero Centrum æqua-
tum signorum 7 fuerit & 11 minut. 12 graduum tum septentriona-
lis ascendens uocabitur.

EXEMPLVM REGIS FERDINANDI.

¶ Ultra Imperatorum doctrinam regium quoque accipe. FERDI-
NANDI natiuitate, ut prædictum est, Centrum Saturni Signorum
6 grad. 21 minut. 56 fuit. Argumentum Signorum 8 grad. 21.
minut. 39, quærenti iam iuxta præcepta latitudinem Saturni gra-
dus 6 cum minutis 47 meridianis apparet. Hoc est 9 linearum à li-
nia D E uersus G. Quandoquidem uero, filum magis ac magis ecl-
ipticam uersus lineam scilicet D E mouetur, manifestum fit latitudinem
subinde minui, eoque Saturnum meridionalem descendente dici. Con-
siderato autem diligentius in deferente epicli loco, inuenitur idem in-
ter uentrem meridionalem & caput draconis, quo Circa Saturnus me-
ridionalis quoque ascendens uocatur, ita uno momēto diuersa idem pla-
neta, alterum latitudinis, alterum deferentis nomine dicitur.

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM OCTAVVM.

Verum Iouis cursum, accidentia, passionisq; eiusdem ciera computum indagare.

ZEY, latine Iuppiter, naturae est calidae & humidae, humo optimo congruo temperie, nempe sanguini, in eo enim uita positam maxime uidemus, ob quod etiam Iouem ueteres uitae socium interpretati sunt. Huius motum iam ante in Saturno abunde satis declarauimus. Saturni enim Iouis & Martis cursum nihil differre diximus, uentre tamen, capite, cauda que draconis in praesenti figura, diuersam a priori partitionem fortis, duxi consilium partium earum paucis ministrasse. Deinde motum Iouis per Caesaris, ut prius fecimus, exempla palam facere. Prima itaq; praesentis instrumenti rota cum indice M offertur, cui ab 1 usq; 100 numeri insunt, sicut & in epicyclo fit. Inter est autem illud uentre draconis ab auge differre 20 gradibus tantum, & hoc secundum signorum ordinem, qui in Saturno 50 graduum, & contra ordinem signorum, habitus est. Auges Saturni, Iouis, & Martis, per petuo Septentrionales persequuntur, propter quod epicyclus dum a capite draconis usq; ad caudam, iuxta signorum successione, mouetur, semper a superficie ecliptica septentrionem uersus apparet, a cauda uero usq; ad caput per auges oppositum tursus gradiens, meridionalis dicitur. Ex quo liquet, quod Epicyclus, donec a uentre septentrionali, qui non longe abest ab auge septentrionali, secundum signorum successione, usq; ad alium uentrem fertur, descendens, a uentre quidem superiori usq; ad caudam, Septentrionalis descendens, nuncupetur. Ita quoque ad uentrem inferiorem, meridionalis descendens, nuncupetur. Ita quoque in altera medietate ascendens uocatur, in latitudine meridionali constitutus, meridionalis ascendens, inde usq; ad uentrem aduersum, septentrionalis ascendens, dici solet. Instrumenti subsecquentis usum duplici pro more documento nunc exequar. Ortum non semel diximus Caesaris ROLVM Imperatoris Anno 1500, die 23 Februarii. Horis 15 min. 44 post meridiem, huius numero iam aequato 2 min. 56 secunda de mo. Meridiani autem ratione 39 minuta rursus addo. Post quas aequationes, summa 23 dierum, 16 horarum, 20 minutorum redundat, ad quod tempus, motum quaerere instituo, hoc pacto. Radicem medietatis motus Iouis super 1400 annum, eod quod 1500 nondum est intergre completus, ex tabula adiuncta summo, quae habet 27 gradus & minutat. 34. Tonidem libra gradibus & minutis in Zodiaco acceptis, indicem M admoceo. Deinde ultra annos 1400 ad natiuitatem usq; Caesaris adhuc 99 annos, quoniam elapsos esse apparer, obseruo, illis in limbo ipsius rotae quae sitis, filum e centro A superpono, indicem postea M subius idem duco. Fili denuo A per diem Februarii 23 etiam per horas & minuta, iuxta proportionem, extendo, sub quo denuo indicem M loco, quo peracto rotam usui respondentem habeo. Cuius ostensor medium motum Iouis horae natiuae conuenientem signa uidelicet 11 grad. 7 minut. 53 in dicat. Rotam post hac alteram aggredior, cuius indicem P augi Iouis (quae supra per aequationem inuenta est) signorum uidelicet 5 grad. 23 minut. 22 applico. Ita quoque eadem rota uerificata est. Animaduerto nunc gradum & minutum in circulo G H I, ab indice M contactum (qui in alio circulo K L M offenditur) per filum aequantis filum E traho, filoque centrum epicycli una cum auge inferioris epicycli quae cum cruce signatur, substituo, filo interim ad finem usq; operationis firmo sic retento. Rursus uero tabulam ingredior, & ab anno 1400 recta linea dextrorsum donec columna cum inscriptione RADIX ARGUMENTI IOVIS POST CHRISTVM offertur, pcedo in qua tabula signa 2 grad. 21 minut. 0, reperta, in limbo inferioris epicycli iterum requiro. Inuentis, epicycli superioris Y ostensorem applico. Residuos pariter annos 99 in limbo eiusdem epicycli numero, per quos filum F duco, unaq; indicem Y subicio. Idem filum per 23 quoque diem (horis & minutis saltem omisis) dirigo, directo sic filo, indicem Y postremo subicio, quo facto, orbis omnes instituto meo accommodati sunt. Quod si nunc filum A per stellam in Epicyclo depictam traho, mox in Zodiaco, septem gradus, 21 minut. 36, qui est uerus locus Iouis, offenduntur. Centrum aequatum, quod est, signa 5 grad. 12 minut. 15 (quo ad latitudinem infra utendum erit) filum circulo G H I, extentum per centrum epicycli indicat. Considerandus etiam hic diligenter locus, a filo per centrum epicycli ducto, tactus, ille enim aux uera epicycli dicitur, quoniam remotissimus a centro mundi est, a quo, si signa, gradus, & minuta usq; ad ostensorem Y secundum signa ordinatim numerantur, 50 grad. 53 minut. 33 quae sunt argumentum uerum, deprehenduntur. Obseruabis autem hoc argumentum latitudini post modum inueniendum necessarium. Leuato nunc deferente, oculis statim obuiat epicyclus a cauda draconis uentrem meridiana uersus perges, ideoq; meridionalis descendens uocatur. Stella epicycli, quae Iouem representat, in superiori parte epicycli apparet, quare Iupiter directus, & propemodum

Rotae medietatis motus declaratio.

Auges huius perpetuo Septentrionalis.

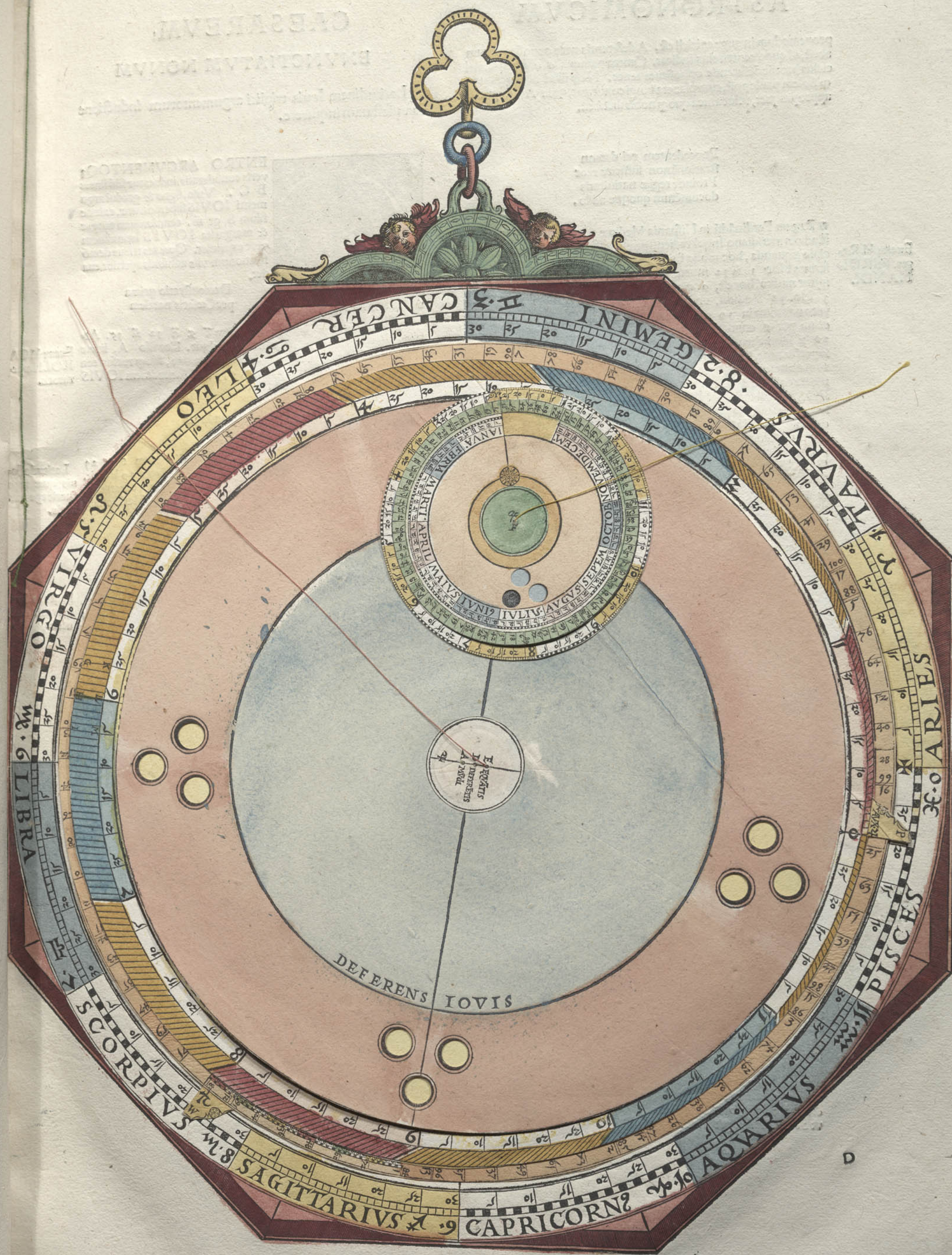
Aux huius distat a uentre 20 grad. 21 min. 56 sec.

Exemplum Caesaris ROLVM Imperatoris.

Verus locus huius tpe Caroli.

Centrum aequatum.

TABVLA MEDII MOTVS				TABVLA MEDII ARGVME			
IOVIS				IOVIS			
Centenarii annorum ante & post Christum aduentum.	Radices post Christum.	Radices ante Christum.	Centenarii annorum ante & post Christum aduentum.	Radices post Christum.	Radices ante Christum.	Centenarii annorum ante & post Christum aduentum.	Radices post Christum.
Annus	S. G. M.	S. G. M.	Annus	S. G. M.	S. G. M.	Annus	S. G. M.
100	0 0 32	0 0 32	100	3 7 45	1 7 45	100	3 7 45
200	0 0 45	0 0 45	200	4 26 47	8 18 47	200	4 26 47
300	0 0 58	0 0 58	300	11 21 19	16 14 19	300	11 21 19
400	0 1 11	0 1 11	400	18 15 10	23 10 10	400	18 15 10
500	0 1 24	0 1 24	500	25 10 11	30 10 11	500	25 10 11
600	0 1 37	0 1 37	600	32 4 12	37 4 12	600	32 4 12
700	0 1 50	0 1 50	700	39 10 21	44 10 21	700	39 10 21
800	0 2 3	0 2 3	800	46 15 34	51 15 34	800	46 15 34
900	0 2 16	0 2 16	900	53 20 47	58 20 47	900	53 20 47
1000	0 2 29	0 2 29	1000	60 25 59	65 25 59	1000	60 25 59
1100	0 2 42	0 2 42	1100	67 31 12	72 31 12	1100	67 31 12
1200	0 2 55	0 2 55	1200	74 36 25	79 36 25	1200	74 36 25
1300	0 3 8	0 3 8	1300	81 41 38	86 41 38	1300	81 41 38
1400	0 3 21	0 3 21	1400	88 46 51	93 46 51	1400	88 46 51
1500	0 3 34	0 3 34	1500	95 52 4	100 52 4	1500	95 52 4
1600	0 3 47	0 3 47	1600	102 57 17	107 57 17	1600	102 57 17
1700	0 4 0	0 4 0	1700	109 62 30	114 62 30	1700	109 62 30
1800	0 4 13	0 4 13	1800	116 67 43	121 67 43	1800	116 67 43
1900	0 4 26	0 4 26	1900	123 72 56	128 72 56	1900	123 72 56
2000	0 4 39	0 4 39	2000	130 78 9	135 78 9	2000	130 78 9
2100	0 4 52	0 4 52	2100	137 83 22	142 83 22	2100	137 83 22
2200	0 5 5	0 5 5	2200	144 88 35	149 88 35	2200	144 88 35
2300	0 5 18	0 5 18	2300	151 93 48	156 93 48	2300	151 93 48
2400	0 5 31	0 5 31	2400	158 99 1	163 99 1	2400	158 99 1
2500	0 5 44	0 5 44	2500	165 104 14	170 104 14	2500	165 104 14
2600	0 5 57	0 5 57	2600	172 109 27	177 109 27	2600	172 109 27
2700	0 6 10	0 6 10	2700	179 114 40	184 114 40	2700	179 114 40
2800	0 6 23	0 6 23	2800	186 119 53	191 119 53	2800	186 119 53
2900	0 6 36	0 6 36	2900	193 125 6	198 125 6	2900	193 125 6
3000	0 6 49	0 6 49	3000	200 130 19	205 130 19	3000	200 130 19
3100	0 7 2	0 7 2	3100	207 135 32	212 135 32	3100	207 135 32
3200	0 7 15	0 7 15	3200	214 140 45	219 140 45	3200	214 140 45
3300	0 7 28	0 7 28	3300	221 145 58	226 145 58	3300	221 145 58
3400	0 7 41	0 7 41	3400	228 151 11	233 151 11	3400	228 151 11
3500	0 7 54	0 7 54	3500	235 156 24	240 156 24	3500	235 156 24
3600	0 8 7	0 8 7	3600	242 161 37	247 161 37	3600	242 161 37
3700	0 8 20	0 8 20	3700	249 166 50	254 166 50	3700	249 166 50
3800	0 8 33	0 8 33	3800	256 172 3	261 172 3	3800	256 172 3
3900	0 8 46	0 8 46	3900	263 177 16	268 177 16	3900	263 177 16
4000	0 8 59	0 8 59	4000	270 182 29	275 182 29	4000	270 182 29
4100	0 9 12	0 9 12	4100	277 187 42	282 187 42	4100	277 187 42
4200	0 9 25	0 9 25	4200	284 192 55	289 192 55	4200	284 192 55
4300	0 9 38	0 9 38	4300	291 198 8	296 198 8	4300	291 198 8
4400	0 9 51	0 9 51	4400	298 203 21	303 203 21	4400	298 203 21
4500	0 10 4	0 10 4	4500	305 208 34	310 208 34	4500	305 208 34
4600	0 10 17	0 10 17	4600	312 213 47	317 213 47	4600	312 213 47
4700	0 10 30	0 10 30	4700	319 218 60	324 218 60	4700	319 218 60
4800	0 10 43	0 10 43	4800	326 223 73	331 223 73	4800	326 223 73
4900	0 10 56	0 10 56	4900	333 228 86	338 228 86	4900	333 228 86
5000	0 11 9	0 11 9	5000	340 233 99	345 233 99	5000	340 233 99
5100	0 11 22	0 11 22	5100	347 238 12	352 238 12	5100	347 238 12
5200	0 11 35	0 11 35	5200	354 243 25	359 243 25	5200	354 243 25
5300	0 11 48	0 11 48	5300	361 248 38	366 248 38	5300	361 248 38
5400	0 12 1	0 12 1	5400	368 253 51	373 253 51	5400	368 253 51
5500	0 12 14	0 12 14	5500	375 258 64	380 258 64	5500	375 258 64
5600	0 12 27	0 12 27	5600	382 263 77	387 263 77	5600	382 263 77
5700	0 12 40	0 12 40	5700	389 268 90	394 268 90	5700	389 268 90
5800	0 12 53	0 12 53	5800	396 273 123	401 273 123	5800	396 273 123
5900	0 13 6	0 13 6	5900	403 278 136	408 278 136	5900	403 278 136
6000	0 13 19	0 13 19	6000	410 283 149	415 283 149	6000	410 283 149
6100	0 13 32	0 13 32	6100	417 288 162	422 288 162	6100	417 288 162
6200	0 13 45	0 13 45	6200	424 293 175	429 293 175	6200	424 293 175
6300	0 13 58	0 13 58	6300	431 298 188	436 298 188	6300	431 298 188
6400	0 14 11	0 14 11	6400	438 303 201	443 303 201	6400	438 303 201
6500	0 14 24	0 14 24	6500	445 308 214	450 308 214	6500	445 308 214
6600	0 14 37	0 14 37	6600	452 313 227	457 313 227	6600	452 313 227
6700	0 14 50	0 14 50	6700	459 318 240	464 318 240	6700	459 318 240
6800	0 15 3	0 15 3	6800	466 323 253	471 323 253	6800	466 323 253
6900	0 15 16	0 15 16	6900	473 328 266	478 328 266	6900	473 328 266
7000	0 15 29	0 15 29	7000	480 333 279	485 333 279	7000	480 333 279

ASTRONOMICVM

propemodum in auge epicycli est. A deferentis uero opposito parum abest, id quod centrū eius indicat. Centro namq; δ obtinente, epicyclus precise deferentis oppositum tenet. Negl illud negligendum, qd Solem paulopost, cum planeta iungi contingat, quia Augi epicycli, appropinquet, uelut antea quoq; nobis dictū est.

Præcedentem rei demonstrationē non sufficere reor
Proinde regie natiuitatis documentum quoque addo.

Exemplū Regis FERDINANDI.

Regem Ferdinādi in Hispania Medinæ genitū cōstat. Nūc, quia Radices meridiano Ingolstadtensi præsentēs cōueniūt, hora nati primcipio æquanda, hoc modo fuit. In tabula regionū Medinæ urbi adscripta Hor. 1° m 12 inueni, motibus planetarum addenda. Tempū igitur natiū, hoc est, 9 diei Martii, 20 ho., 47 m pomeridianis, 1 Ho. 12 m adiecti, unde 21 Ho. 51 m redundarunt. Quoniam uero natiuitas in 10 diem Martii cadit, cum eodem æquationem di erum per 5 enunctiatum prius adiunctum inuestigauī, ubi 7 m 30 z subtrahenda reperi, quibus subtractis, 9 dies 21 horæ 51 m superfuerunt, tempus quod uerum & æquatū est, ad quod Iouis motum nunc inquirere licet. Primum iccirco 1500 annos in tabula adiuncta colligo, & sub titulo RADIX MEDII MOTVS IOVIS POST CHRISTVM δ 0 δ 3 m 47 reperis, indicem M superimpono, filo per residuos duos annos directo, indicē rursus subduco. Tercio filum per 9 diem, 21 horas Martii tendo, indicemq; sub filum reduco, qui medium motum Iouis δ 2 δ 10 m 12 aperit. Consequenter radicem Argumenti Iouis sub titulo POST CHRISTVM, cum annis 1500, uelut iam perfectis, inspicies δ 9 δ 15 m 31 esse cognoui. Cum reliquis aut duobus annis, & 9 diebus, 21 horis, ut supra actum saepe est, fiet. Actisq; illis, rotā natiuitati propositæ conformem omnino reddidi. Motum uerum hac uia post inueni. Filum A per stellam epicycli terendi, quod in Zodiaco gradus δ m 46 π abscidit, motum uidelicet quæsitum. Centrum æquatū, filo per centrū epicycli directo, in circulo GHI δ 8 δ 21 m 25 patuit. Obseruauī quoque locum inferioris epicycli a filo incisum, (quæ Aua uera fuit,) a quo usq; indicem Y δ 9 δ 10 numerata, pro Argumento uero ad latitudinem inquirendam, referuauī. Aspicies ad hæc epicyclum in æquante siue deferente, intra vñtrem meridionalem & draconis caput, Meridionalem ascendentem nominati. Reliqua, stationum, directionum, retrogradationumque accidentia, quia quilibet p se pmpissime accipit, nulla facio.

TERTIA
OSTENSIONIS
VIA
RHOMAE CONDITAB
EXEMPLUM
P L O
patet.

Locus Iouis
tpe conditæ
urbis.

VRBS RHOMA 753 annis condita est ante Chisti aduentum. Ad quod tempus, uerū Iouis locū desiderans, subtraho 753 ab 800, quoniam proximus centenarius est. Residuis adhuc 46 annis existentibus, Eregione 800 annorum, sub titulo, MEDII MOTVS IOVIS ANTE CHRISTVM, radicē excipio, Signum scz 0 δ 10 m 47. Iuxta quā etiam Radix Ar, Iouis habetur, δ 8 δ 21 m 36. Augem quoq; ad hoc tempus inenunctiato 4 quæsitam prius, uidelicet 22 gr. 28 m π , accipio. Ad radicē mediū motus, indicē postea M statuo, filūq; per 46 annos ducens, cum indicē rursus compono. Per 21 deinceps diem Aprilis filo tenso mediū Iouis motus scz S 11 gr. 6 m 38, a filo secatur, cui rursus index M applicatur. Hoc pacto etiam argumentum examinā, ad cuius augem P ostensorem ponens, rotas omnes uere dispositas habeo. Ibi nunc Centrum æquatū δ 6 g 15. Argumentū uerum S 1 gr 13. Et epicyclum ratione deferentis, meridionale descendente contueor. Verum locum Iouis, filo per stellam epicycli tracto gra. 14 m 30 π , qualis iam olim Lutio Tarutio mathematico ut Solinus habet proditus est, in Zodiaco contemplor.

CAESAREVM.

ENVNCTIATVM NONVM

Latitudinem Iouis triplici argumentorum inductione manifestatam inquirere.

ENTRO ARGVMENTOQ; ueris consideratis inducatur fili lineæ B C. Vnio, signo & gradui argumenti IOVIS superponatur, exinde filum S gr m. centri æquati tangat & margarita IOVIS latitudinem uere exprimet. Quæ res tribus demonstrationum uis adhibitis apertior euadet.

Demonstratio prima
per Cæsaris natalem

Cæsarea natiuitas Centrum æquatū δ 5 δ 12 m 15. Argumentum uerum S 0 gr 5 m 33 habuit. Ideo filo A, lineæ B C imposito, margaritaq; argumentum tenente, filūq; rursus centrum occupante, unio gra. 0 minut. 51, id est, latitudinem IOVIS meridionalem & ascendente referet.

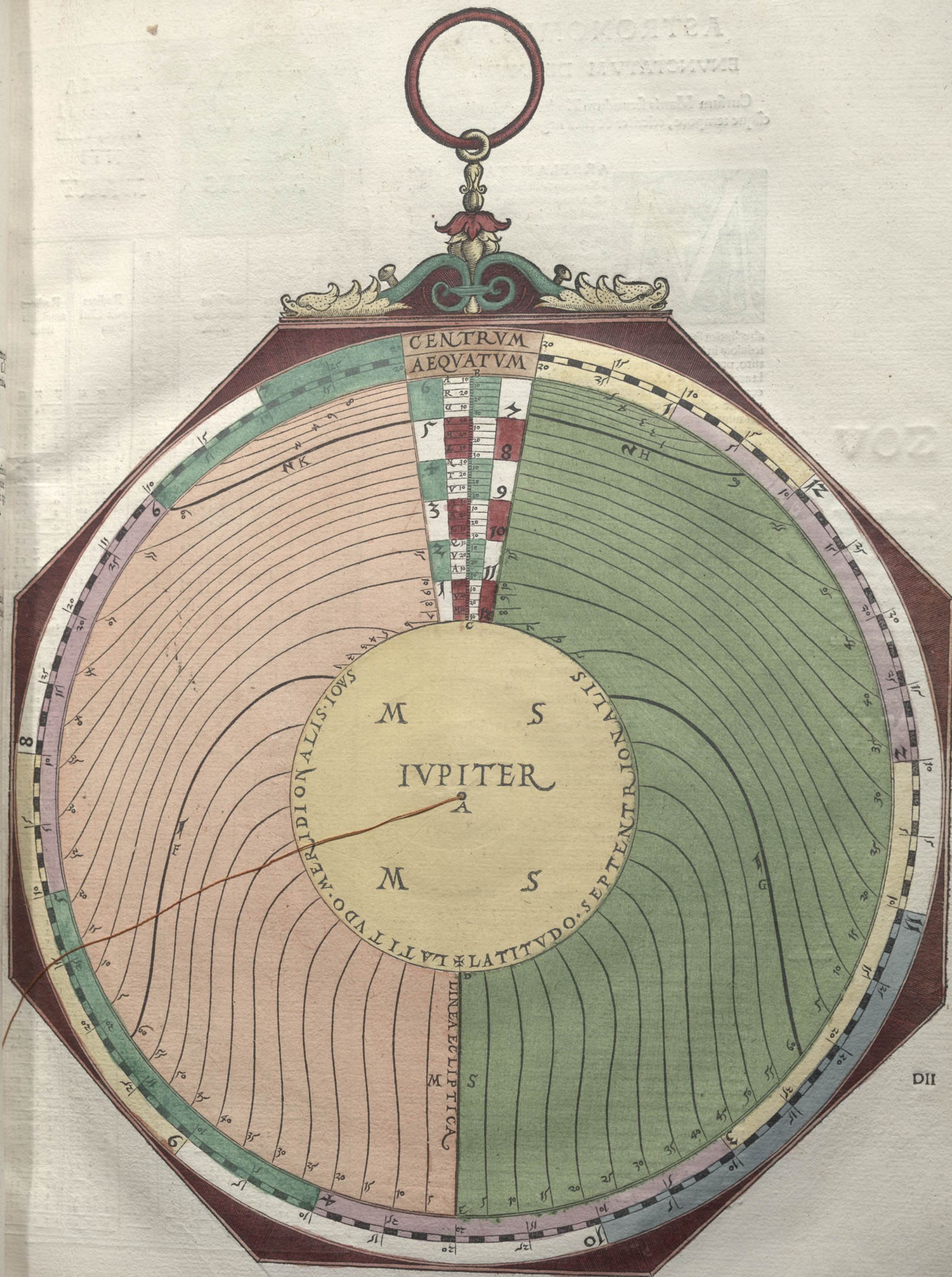
Demonstratio secunda per
ortum regium.

Regis FERDINANDI ortus, Centrum Signorum 8 gr 21 minutorum 25. Argumentum Signorum 9 graduum 10 habuit. Vbi iuxta regulam, latitudo meridionalis Iouis minus 40 centurum. Quia uero eclipticæ vicinior sit, latitudoque minuitur, Meridionalis ascendens uocatur.

Demonstratio tertia per
exemplum fundatæ
Vrbis

Rhoma condita Argumentum 1 S gra. 13. Centrum 6 Sign. Latitudo 15 gra. videbatur, unde latitudo ab ecliptica uersus meridiem gr. 17 per min. 11 descendens erit, quanq; cito ad eclipticam reuersura sit, Et uicē, hactenus mihi, sufficienter Iouis motum aperuisse uideo.

SEQVITVR INSTRVMENTVM
TRADITIONIS
PRAEMISSAE.

ASTRONOMICVM

ENVNCTATVM DECIMVM.

Cursum Martis secundum Zodiaci longitudinem, quo
cūque tempore, celeriter & citra negotium deprehendere.

ARS PLANETA TERTIVS

à Saturno, calida siccaq; temperatū
est, ideoq; bellorum dominus putatus,
quod flaua bili non ab simile quid, in
corporib' humanis efficiat. Hinc enim
est, q; cum græci *ΥΠΟΙΔΑ* id est, igni-
um vocent. Huius motum qui est scitu-
rus, Rotas singulatis pspiciat hitor.
Quas quidem non ita multum à prior-
ibus differre videbit, nisi q; in Marte
venter Draconis recte in auge deferen-
tis habetur, semperq; aquilonē versus,
ab ecliptica spectat. Venter aut meridionalis ex aduerso augis sitatur,
seduloq; in latitudine meridionali perdurat. MARTIS cursum quæsi-
turo, propositi temporis centenarius pxiē pcedens minor, ex tabu-
la accipiendus erit, & hoc, si tempus sit post Christum natum. Radi-
ces præterea medii motus & argumenti, sub titulis suis capiendi. Si ve-
ro ante Saluatoris ortum, tempus proponitur, iam centenarius ppo-
siti numeri proximus sequens seu minor, eligendus est. Habita ex
tabula radice medii motus & argumēti, eadem in Zodiaco quærat, in
indice M eadem superposito. Annos deinde centenarium superantes,
in limbo rotæ illius inspicie, per quos filum A tensum cū fuerit, index
M rursus subordinetur. Filo A, diebus & horis electi temporis adiu-
cto, index denuo substituitur. Eo facto, simulac rota pro voluntate
operaturū instituta est. In Zodiaco aut medius motus Martis cenitur.
Ostenso rem P augi Martis (quam 4 enūctatū inuenire docuit) ad-
hibens, rotam eandem rite locaueris. Ad epicyclum veniens, nota cō-
tactū lineæ indicis M & circuli G H I, eundem locum in circulo K L
M, secundum lineam sequutus obserua, per quem filum E ducatur,
epicycli centro cum cruce + augis subornato. Epicyclo sic ordinato,
quærat argumenti radice ante per tabulam accepta in limbo inferio-
ri, cui indicem Y superioris circuli superapta. In superiore quoque
circulo, annos superfluos numera, cum filoz epicycli nota, indice Y
eodem ducto. Præterea cum diebus similiter agent, epicyclus perfecte
locatus erit.

Quomodo verus Martis
locus, argumentum & cen-
trum inueniantur.

¶ Verum locum Martis in Zodiaco, filo A per stellam epicycli du-
cto videbis. Idem filum per centrum epicycli tensum, in G H I circu-
lo centrum verum dat. A sectione exterioris epicycli vsq; ad indicem
Y superioris, numerans. Argumentum verum habebit. Centro &
Argumento custoditis, infra ad latitudinem opus esse scito.

Hactenus dicta, triplici cōpendio
libet repetere, quoz primum
Imperatoris CAROLI
natiuitas, illustrabit.

Exemplū CA-
ROLI Imper-
atoris.

¶ Natiuitatis Imperatoris tempus æquatū, ut sæpe auditū est,
1500 annos, 23 dies, 16 hor. 20 mi, continet. Hoc tempus, quia
post Christum est, proximē antecedens minor centenari', qui est 1400
accipiendus erit. Illius radice medii motus, 56 6 3 21, Argumē-
tum verò 5 3 6 15 3, sub titulis accōmodis habentur. Signa ergo,
gradus & minuta medii motus in Zodiaco inuestiganda, inuestigatq;
cum indice M notanda. Quandoquidem verò à 1400 vsq; ad 1500
natiuitatis tempus, adhuc 99 anni superant, iccirco iidem in limbo
eiusdem quærendi sunt. Quæstis filum A addendum, indice sub idē
reducto. Eodem modo cum diebus & horis, rationabiliter distinctis,
agendum. Ibidem igitur filo & indice firmato, medius motus Martis
in Zodiaco ad horam ppositam, 5 2 2 1 5 6 cenitur. Aux postea
per 4 enūctatū habita cum est, quæ 6 14 5 7 8 habet, eadem in
Zodiaco requiratur, & cū P monstratore firmetur. Locus insuper
circuli G H I, ab indice M tactus, obseruetur. Transiitq; in K L M
circulum, punctus ibidem inuentus notetur, per quem filo æquantis
educto, centrum epicycli cum cruce + augis supponatur. A cruce +
post, radice argumenti ex tabula sumpta, vbi numerata fuerit, cum in-
dice Y signetur. Filum epicycli rursus per 99 annos (& hoc in limbo
superioris epicycli) ostensore Y admoto extendatur. Vltimo filum
per dies 23 hor 16 mi 20 Februarii ducatur. Cui filo, si denuo indi-
cem substituis, in limbo inferioris epicycli, medium argumētum Martis
signoz, 8 graduum, 20 minutorum 31 patet, iam filum A repete,
quod per stellam

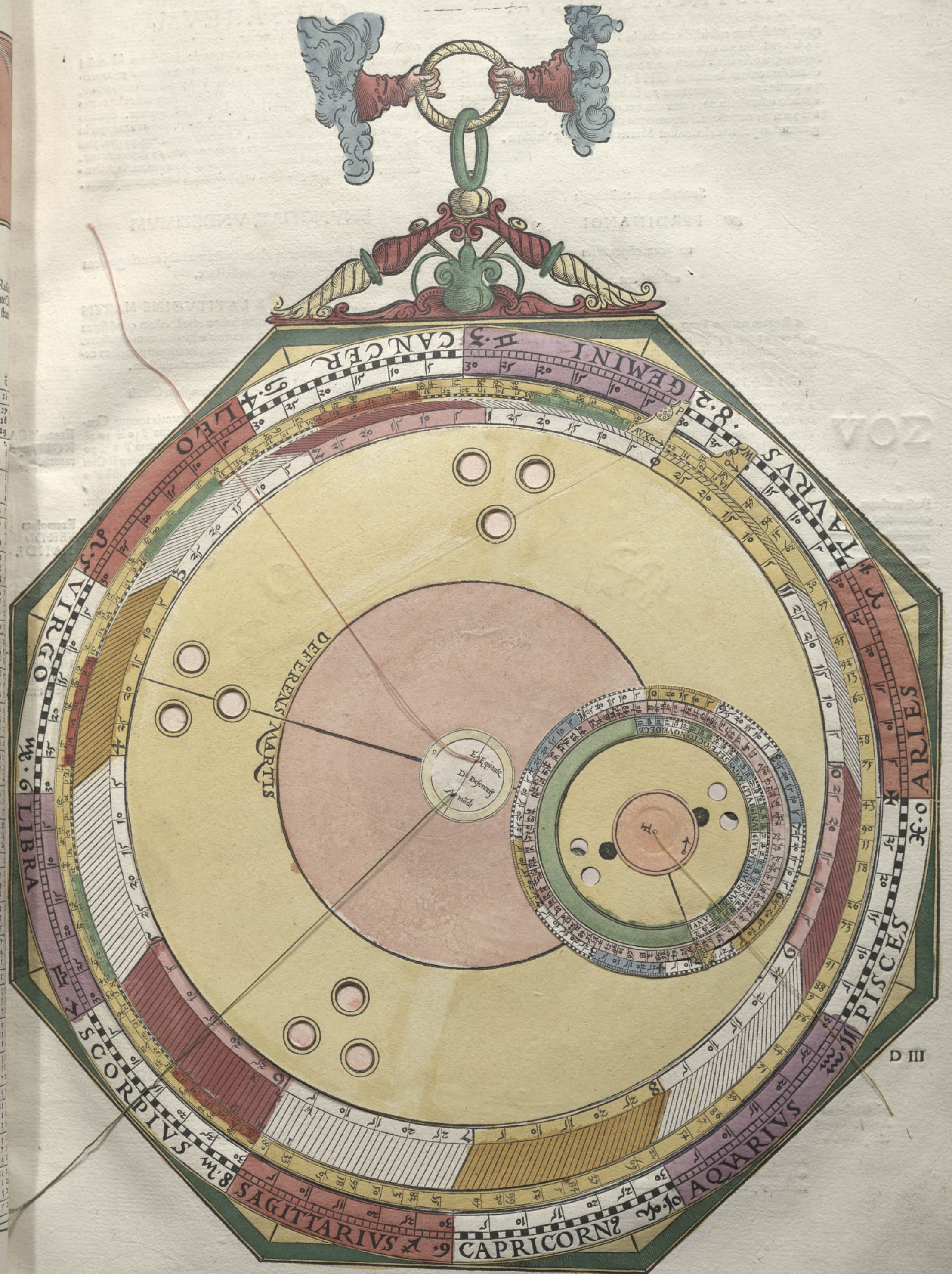
TABVLA MEDII MOTVS

MARTIS

Centenarij annorum ante & post Christi aduentum.	Radices post Christi stum.	Radices ante Christi stum.
Annus	S. G. M.	S. G. M.
Christi	1 11 24	1 11 24
100	1 12 58	11 9 49
200	1 14 33	9 8 14
300	1 16 8	7 6 39
400	1 17 41	5 5 4
500	1 19 18	3 3 29
600	1 20 53	1 1 55
700	1 22 27	11 0 20
800	1 24 2	8 28 45
900	1 25 37	6 27 10
1000	1 27 12	4 25 35
1100	1 28 47	2 24 1
1200	2 0 22	0 22 26
1300	4 1 56	10 20 51
1400	6 3 31	8 19 16
1500	8 5 6	6 17 41
1600	10 6 41	4 16 6
1700	0 8 16	2 14 32
1800	2 9 50	0 12 57
1900	4 11 25	10 11 22
2000	6 13 0	8 9 47
2100	8 14 35	6 8 12
2200	10 16 10	4 6 38
2300	0 17 44	2 5 3
2400	2 19 19	0 3 28
2500	4 20 54	10 1 53
2600	6 22 29	8 0 18
2700	8 24 4	5 28 43
2800	10 25 38	3 27 9
2900	0 27 13	1 25 34
3000	1 28 48	11 23 59
3100	3 30 23	9 22 24
3200	5 31 58	7 20 49
3300	7 33 33	5 19 15
3400	9 35 8	3 17 40
3500	11 36 42	1 16 5
3600	1 38 17	11 14 30
3700	3 39 52	9 12 55
3800	5 41 27	7 11 30
3900	7 43 2	5 9 46
4000	9 44 36	3 8 11
4100	11 46 11	1 6 36
4200	1 47 46	11 5 1
4300	3 49 21	9 1 26
4400	5 50 56	7 0 51
4500	7 52 31	5 0 17
4600	9 54 6	3 28 42
4700	11 55 40	0 27 7
4800	1 57 15	10 25 32
4900	3 58 50	8 23 57
5000	5 60 25	6 22 22
5100	7 61 59	4 20 48
5200	9 63 34	2 19 13
5300	11 65 9	0 17 38
5400	1 66 44	10 16 3
5500	3 68 19	8 14 29
5600	5 69 53	6 12 54
5700	7 71 28	4 11 29
5800	9 73 3	2 9 44
5900	11 74 38	0 8 9
6000	1 76 13	10 6 34
6100	3 77 48	8 5 0
6200	5 79 23	6 3 25
6300	7 80 57	4 1 50
6400	9 82 32	2 0 15
6500	11 84 7	11 28 40
6600	1 85 42	9 27 5
6700	3 87 16	7 25 31
6800	5 88 51	5 23 56
6900	7 90 26	3 22 21
7000	9 91 1	1 20 46

TABVLA MEDII ARGVME- NTI MART

Centenarij annorum ante & post Christi aduentum.	Radices post Christi stum.	Radices ante Christi stum.
Annus	S. G. M.	S. G. M.
Christi	7 26 16	7 26 16
100	5 26 11	5 26 11
200	3 26 11	3 26 11
300	1 26 11	1 26 11
400	11 23 11	11 23 11
500	9 22 49	9 22 49
600	7 21 49	7 21 49
700	5 20 19	5 20 19
800	3 19 19	3 19 19
900	1 18 26	1 18 26
1000	11 17 36	11 17 36
1100	9 17 36	9 17 36
1200	7 16 45	7 16 45
1300	5 15 54	5 15 54
1400	3 15 3	3 15 3
1500	1 14 11	1 14 11
1600	11 13 22	11 13 22
1700	9 12 31	9 12 31
1800	7 11 41	7 11 41
1900	5 10 50	5 10 50
2000	3 9 59	3 9 59
2100	1 9 8	1 9 8
2200	11 8 18	11 8 18
2300	9 7 27	9 7 27
2400	7 6 36	7 6 36
2500	5 5 45	5 5 45
2600	3 4 55	3 4 55
2700	1 4 4	1 4 4
2800	11 3 11	11 3 11
2900	9 2 23	9 2 23
3000	7 1 31	7 1 31
3100	5 0 44	5 0 44
3200	3 0 50	3 0 50
3300	1 0 59	1 0 59
3400	11 0 8	11 0 8
3500	9 0 18	9 0 18
3600	7 0 27	7 0 27
3700	5 0 36	5 0 36
3800	3 0 46	3 0 46
3900	1 0 55	1 0 55
4000	11 0 4	11 0 4
4100	9 0 14	9 0 14
4200	7 0 23	7 0 23
4300	5 0 32	5 0 32
4400	3 0 41	3 0 41
4500	1 0 50	1 0 50
4600	11 0 0	11 0 0
4700	9 0 9	9 0 9
4800	7 0 18	7 0 18
4900	5 0 27	5 0 27
5000	3 0 36	3 0 36
5100	1 0 45	1 0 45
5200	11 0 54	11 0 54
5300	9 1 3	9 1 3
5400	7 1 12	7 1 12
5500	5 1 21	5 1 21
5600	3 1 30	3 1 30
5700	1 1 39	1 1 39
5800	11 1 48	11 1 48
5900	9 1 57	9 1 57
6000	7 2 6	7 2 6
6100	5 2 15	5 2 15
6200	3 2 24	3 2 24
6300	1 2 33	1 2 33
6400	11 2 42	11 2 42
6500	9 2 51	9 2 51
6600	7 3 0	7 3 0
6700	5 3 9	5 3 9
6800	3 3 18	3 3 18
6900	1 3 27	1 3 27
7000	11 3 36	11 3 36

ASTRONOMICVM

quod per stellam epicycli directum, in Zodiaco verum Martis locum, 24 scz gradum 38 minutum & ostendit. Eleuato deferente, Mars septentrionalis ascendens pariter cernitur. Filum per centrum epicycli rursus tenum, in circulo GHI, Centrum verum, Signorum scz 10 graduum 16 minutum 50 indicat. A cuius iunctione, in epicyclo inferiori facta, (quæ aux vera dicitur) vsq; ad indicem Y 58 gradum 10 minutum 31 numerata, Argumentum verum sunt. Centrum & Argumentum posterius latitudini Martis inquirendæ seruiunt.

Secundum natalia regis

FERDINANDI

tempora, cõpendium

exhibebunt.

FERDINANDI Regis exemplum.

Post verbum, cõtemplor, adhuc adde illa. Deinde Augem, quæ per enūtiat: 4. constar, vtz 14 M 59. Et cum indice P vbi in Zodiaco requisita est, exprimo. No- to insuper indi: & c.

Regem natum anno 1503 scimus. Quo tempore aequato, dies 9, hor. 21 mi. 51 Martii consurgunt: Hic, quia 1500 elapsi sunt, qui centenos perfectos constituunt, radices ambæ, altera medii motus, quæ facit Signa 8 gradus 5 minuta 5, altera argumenti, quæ Signi: 1 gra. 14 minu. 12 est, sub titulis post Christū alpiciebat sunt: Radicis medii motus in Zodiaco habitæ, indicem M impono, filum p 2 annos eiusdem rotæ extendo, (duo namq; anni post 1500 integrè confecti sunt) filoque rursus M ostensore subordino. Per 9 etiã diem, 20 horas, 51 minuta Martii, filum mitto, ostensore simul subo cato, vbi tandem medium Martis motum, horæ natali consentaneū in præfens, Sig. 10 gra. 3 minu. 46 in Zodiaco contemplan. Noto insuper indicis M cum circulo GHI contiguitatem. A qua iuxta lineæ ductum, in KLM circulum vsq; promouens, per punctum illic oblatum, filum E dirigo, subius illud epicycli centro, cruceq; præfice locatis. Postea radicem in tabula ad 1500 repetam, in limbo inferioris epicycli cum indice superioris signo. Sic etiam per annos residuos 2, in superiore epicyclo filum cum indice subducto, tendo. Per dies 9, deinde 21 horas, 51 mi Martii, filum idem eiusdem epicycli subfirmato indice duco, & orbes instrumenti omnes instituto tempore cõformes, habeo. Verum cūsum Martis, qui est 24 gra 6 minutum 22 filum A in Zodiacaco per stellam epicycli recta eductum, commonstrabit. Deferentem si eleues, epicyclū ante augis oppositū paulo reperies, qd̄ oppositū, venter etiam draconis meridionalis dicitur, Mars aut̄ eo in loco reperiens, meridionalis descendens, id quod literis M D manifestum sit, vocatur.

Centrum verum, quod est Signorum 5 graduum 16 minutum 15 filum A per centrum epicycli tractū in circulo GHI innuit. Idē filum in epicyclo inferiori augem veram refert, à qua si vsq; ad indicem Y numeras, argumentum verum, quod est Sig. 1 gra. 19 mi 58 prodibunt. Centri Argumentiq; vltus ad latitudinē nem post hac requirentur.

Tertia sequitur exemplificatio, rationem cum annis ante Christū opandi sub Troiana historia præscribens

Martis locus dituræ Troiæ temporibus.

Troiam historia testatur euerfam, anno 1149 ante Seruatorē mūdo datum. Istius numeri centenariū sequentem, id est 1200 ppo nens, tabulam ingredior. Radicem medii motus, quæ habet Signū 0 gradus 22 minuta 25, radicemq; argumenti, quæ Sig. 8 grad. 6 minuut; 53 est, excerpens. Similiter augem in 9 gradu 5 minuto cõstitutū

CAESAREVM.

constitutam, ex enūtiatio 4 inuentam, capio, indicemq; M radii superpono. Hinc 1149 à 1200 subducens, & residuos 51 reperens, eos in limbo rotæ inferioris requiro. Per quos filum traductum, cum indice M subius locato, teneo. Absoluto itaq; orbiculi motu, Martis medius seculo Troiani respondens excidit apparet. Epicyclo deinde simili ratione post radicem firmato, motus quoq; verus, qui in 17 gra. 30 mi. & erat, ostenditur. Centrum verum Sig. 11 gra. 1 mi 40. Argumentū aequatum Sig. 1 gra: 16 minu. 51 demonstrant. Deferens postmodum si leuatur, epicyclus etiã Septentrionalis Ascens dens proximus augi æquantis & capiti draconis imminens reperitur.

ENVNCTIAT, VNDECIMVM

Martis elongationem ab ecliptica vtrinq; contingentem tribus exemplis propositis manifestare.

ELATITVDINE MARTIS nihil habeo aliud, quàm quod supra de Saturno & Ioue allatum est, asserere. Proinde citra ambagem prioribus exemplis declarandis insitam.

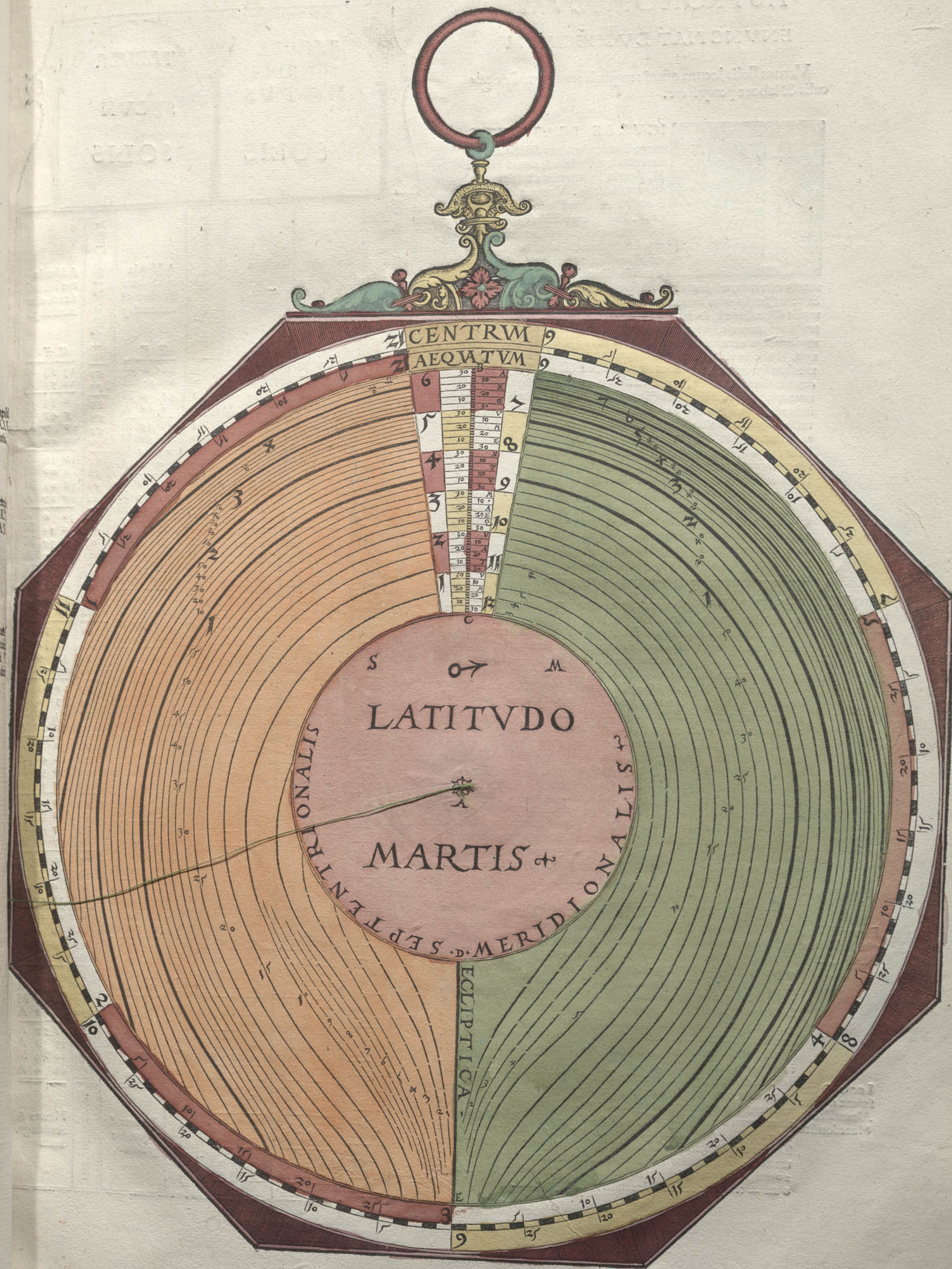
Exemplum Caroli

Natale imperatoris tempus, Centrum aequatum Martis 510 gradus 16 minutum 15, Argumentum verum 8 gradus 6 minutum 31 tenuit. Filo iam lineæ BC in limbo posito, margarita 8 Sig. 10 gra. 31 minu: tenente, iterum in limbo filum super Centrum, quod est 510 gradus 16 minutum 15 feratur, & vno latitudinem Martis 59 scz minutum septentrionalē descendente ostendit.

Exemplum regis Ferdinandi. In natalio FERDINANDI Centrum Argumentumq; præcedenti theoremate ostensa, repetantur. Filo lineæ BC immisso, vnionem argumenti, Signis scz 1 gra. 19 mi. 58 adiunge. Filū vbi Centro vero, id est Sig. 5 gra: 16 minut. 15 fuerit superpositum, margarita gradum 0 minutum 17 ab ecliptica aucto inclinans intersecat. Latitudo igitur augescens, ascendente planetam demonstrat. Exemplum

dirutæ Troiæ. Dirutæ TROIÆ, Centrum Signi: 11 gra: 1 minut: 40. Argumentum Signi. 6 gra 16 minut. 51 habuit. E quibus latitudo Martis Septentrionalis ab ecliptica gra. 3 minut: 10 colligitur. Ascendens autem, quia magis semp ac magis Aglonem adlabitur, intelligitur.

MARTIS LATITVDINE
MARTIS LATITVDINE
PRAESENS SCHEMA
REPRESENTAT

ASTRONOMICVM ENVNCTIAT DVODECIMVM

Verum Solis locum omni temporis momento sine cal-
culis & labore perquirere.

IGVRAE PRAESENTIS

Imago à præcedentibus diuersa est. In hac enim & episcopus & annos in rota M, sicut in superioribus habitum est, desiderari cernis. Vnius præterea fili è centro A emissi vltimò tantumodo exigi. Paucis ergo Solis cursum scitu ro, tempus quodcumq; libet definiatur, quod si Saluatoris aduentu posterius est, illius minor centenarius, statim hic è tabula discatur, radice eiusdem medi motus excerpta, residua annorum summa, cõpletorq; non neglecta. Si vero Christo prius fuerit tempus, centenarius proposito numero maior digendus est, & ab eo propositum demendum, relictis ex subtractione numeris, qui anni residui vocatur, referuatis, radice pariter medi motus ex tabula, quæ inscribitur ANTE CHRISTVM, nota, Radicem vbi habueris, siue ante, siue post Christum inscriptam, tabulam secundam, cui nomen est, ANNI RESIDVI vltra centenarium &c. intra, in qua residuum quærenti, ad dextram minuta & secunda, vel alterum ex iis occurrat, cum M litera vel A sub inde adiuncta, quarum M minuenda, A addenda, tot minuta & secunda radici docet. Adiectis adiucendis vel demptis demendis, radix aqua tadicitur, quæ in Zodiaco requisita, cum ostensore M signabitur. In limbo post, circuli inferioris mensuram, diem, & horam q; si potes, reperta, cum filo exprime, filog; rursus M indicem subiunge. Rota sic firmata, ostensorem P ad Solis augem, prius per 4 enctiati manifestatâ ducito, ibidem cõtracti indicis cõ circulo G H I, pun- ctumq; ex aduerso in circulo K L M, situm obseruato. Punctus siquidem ille, Solis argumentum, quod ab auge vsq; ad illum, in supe- riori rotula numeratur, solisq; locum in deferente apperit. Filum ve- ro ex centro A puncto impostum huic puncto, verum locum Solis in Zodiaco designat. Prædicta vt actum nobis est assidue, adhuc manifestiori traditione, & ea trifaria prosequemur.

Exempli CA-
ROLI Imper-
atoris.

¶ CAROLI Quinti tempus æquatū est, 1500 anni, 23 dies Fe-
bruarii, 16 horæ, 20 min. cum sint, radix medi motus super cente-
narium 1400, sub titulo post Christū videnda, quæ 59 gr 18 m 34
habet. Demptis postea 1400 ab annis propositis completis, id est,
1400, superant 99 anni, 23 dies Februarii &c. Anni deinde 99
in tabula, quæ inscribitur ANNI RESIDVI &c. repetantur, qui
bus repetitis adherere vides M o Z cum nota M, quæ subtra-
henda tonidem à radice motus medi admonet. Vnde 59 gr 18 m 34
m 33 resultant, quæ sunt radix certificata ad annum 1499. Illam
autem in zodiaco quæsitam radicem, cum indice M signabis, die mē-
sis horæ & minuto (si fieri potest) acceptis. Filū deinceps A per ea
extendatur, ostensorq; rursus sub idem ducatur, & protin' in zodiaco,
motum Solis medium, Sig. scz 11 gr 12 m 27 à filo exprimi vi-
debis. Ostensorem autē P ad augem Solis, superius quarto enuncti
ato repertam, gridelicet 1 m 11 s pones, circuliq; G H I & in-
dicis M contingentiam obseruabis, ab illa enim in circulo K L M
promouens per lineam, locum Solis in eccentrico offensis. Iam ab
auge vsq; in præsentem O locum numerans 58 gr 1 m 16 offeruntur,
quæ & Centrum & Argumentum Solis appellari possunt. Vltimo
filum A per punctum illud argumenti transiens, in zodiaco verum
locum Solis, qui est 14 gr 23 m 4, representat.

¶ Tempus FERDINANDI Regis æquatū est, 1502 anni 9 dies
Martii, horæ 21 mi 51. Radix centenarii 1500 facit 59 gr 18 m
18. In tabula residuorum annorū iuxta annos duos 28 gr 41 cum
litera M inueniuntur, quibus à radice media subtractis, superant Sig
9 gra. 18 mi. 49. Huic radicem in Zodiaco acceptæ M indicem appli-
ca. Filum per 9 diem Martii 21 hor. 51 m extende, quod medium
motum Solis, 511 gr 26 m 45 in Zodiaco, ostensore M eidem filo
substituto, demonstrat. Postremo P indicem augi Solis, quæ est gr
1 minu. 12 s admoendo, punctū argumenti, vt patuit non semel
in circumferentia K L M require, quod Sig. 8 gr 25 m 32 contingit.
Traducto autem per ea filo, locum Solis verum, grafcz 28 mi 55 &c.
id q; intenderas, habebis.

¶ Alexandri magni obitus ante Christum memoratur. Tabula tem-
porum illum annis 311 diebus 93 fuisse ante Christi tempora docet.
Centenarij numeri huius maior est 400. Radix medi motus Solis
illi centenarij conueniens sig 9 gr 5 m 21. Anni residui 88, quib
mi 38 scd 47 adici debent, vnde 89 gr 5 m 59 subsistant. Illam
Zodiaco reperta, indice M notentur, filo quoq; per 29 diem Septē,
tracto, M index rursus substituitur. Nouissime aux Solis super 6 g
20 mi 11 dirigitur, & iuxta regulam prædictam agent, Sol in 2 gr
8 mi æ tempore obitus Alexandri fuisse reperietur.

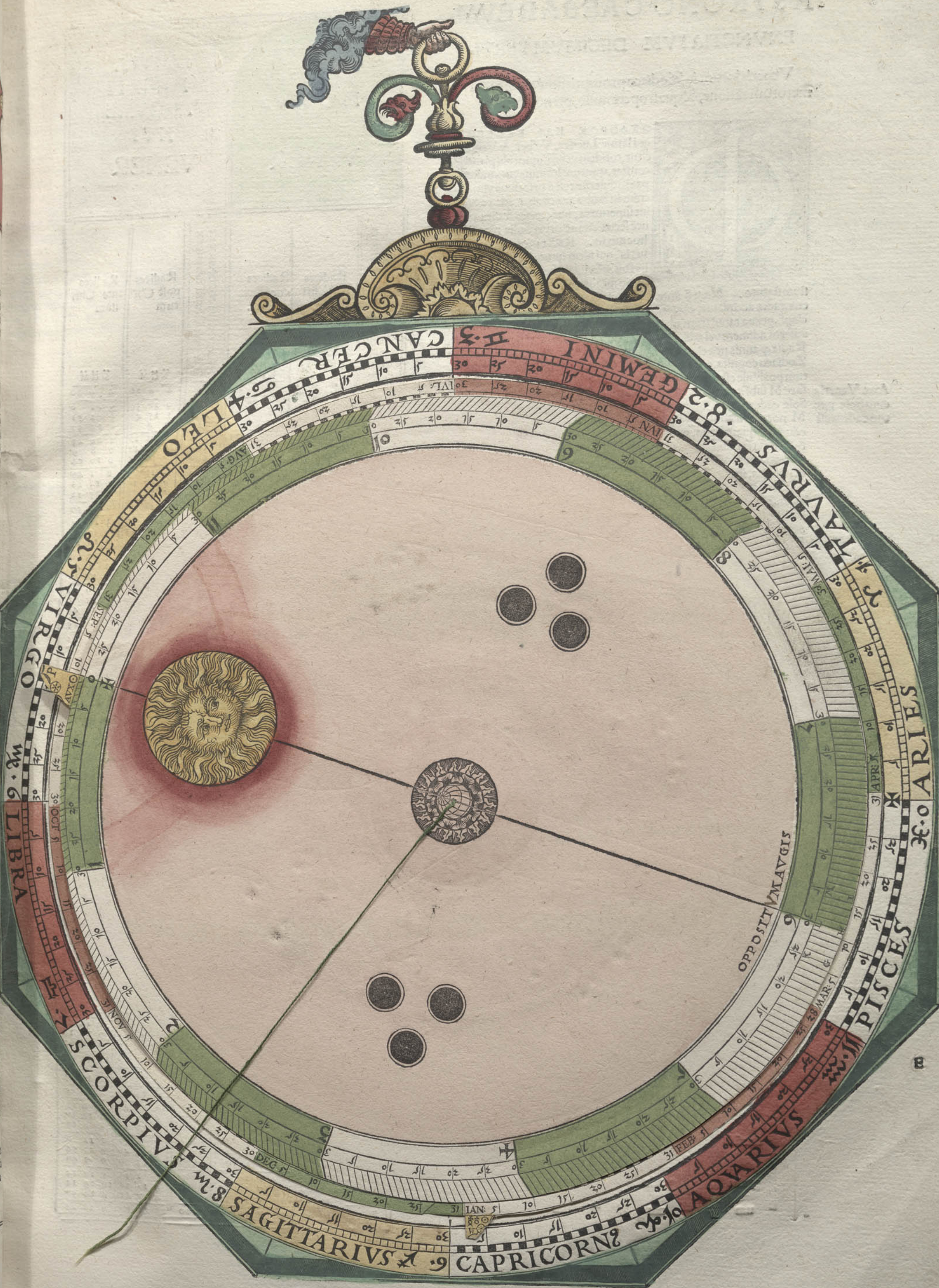
TABVLA MEDII MOTVS

SOLIS

Centenarij annorum ante & post Christi aduentum.	Radices post Chri- stum.	Radices ante Chri- stum.	Anni residui & completi	Addenda aut Subtra- da radice cõ- renarielap
Annus	S. G. M.	S. G. M.	M. Z.	M. Z.
Christi	9 8 17	9 8 17	1 14 2 M	14 2 M
100	9 9 1	9 9 1	2 28 41 M	28 41 M
200	9 9 46	9 9 46	3 43 2 M	43 2 M
300	9 10 30	9 10 30	4 1 46 A	1 46 A
400	9 11 14	9 11 14	5 12 35 M	12 35 M
500	9 11 58	9 11 58	6 26 56 M	26 56 M
600	9 12 42	9 12 42	7 41 16 M	41 16 M
700	9 13 26	9 13 26	8 3 32 A	3 32 A
800	9 14 10	9 14 10	9 10 49 M	10 49 M
900	9 14 54	9 14 54	10 25 10 M	25 10 M
1000	9 15 38	9 15 38	11 39 30 M	39 30 M
1100	9 16 22	9 16 22	12 5 17 A	5 17 A
1200	9 17 6	9 17 6	13 9 3 M	9 3 M
1300	9 17 50	9 17 50	14 23 24 M	23 24 M
1400	9 18 34	9 18 34	15 37 45 M	37 45 M
1500	9 19 19	9 19 19	16 7 3 A	7 3 A
1600	9 20 3	9 20 3	17 7 17 M	7 17 M
1700	9 20 47	9 20 47	18 21 38 M	21 38 M
1800	9 21 31	9 21 31	19 35 59 M	35 59 M
1900	9 22 15	9 22 15	20 8 49 A	8 49 A
2000	9 22 59	9 22 59	21 5 34 M	5 34 M
2100	9 23 43	9 23 43	22 19 52 M	19 52 M
2200	9 24 27	9 24 27	23 34 13 M	34 13 M
2300	9 25 11	9 25 11	24 10 35 A	10 35 A
2400	9 25 55	9 25 55	25 3 43 M	3 43 M
2500	9 26 39	9 26 39	26 18 6 M	18 6 M
2600	9 27 23	9 27 23	27 32 27 M	32 27 M
2700	9 28 7	9 28 7	28 12 21 A	12 21 A
2800	9 28 51	9 28 51	29 2 0 M	2 0 M
2900	9 29 35	9 29 35	30 16 21 M	16 21 M
3000	10 0 20	10 0 20	31 30 39 M	30 39 M
3100	10 1 4	10 1 4	32 14 6 A	14 6 A
3200	10 1 48	10 1 48	33 0 14 M	0 14 M
3300	10 2 32	10 2 32	34 14 35 M	14 35 M
3400	10 3 16	10 3 16	35 28 56 M	28 56 M
3500	10 4 0	10 4 0	36 15 52 A	15 52 A
3600	10 4 44	10 4 44	37 1 32 A	1 32 A
3700	10 5 28	10 5 28	38 12 49 M	12 49 M
3800	10 6 13	10 6 13	39 27 10 M	27 10 M
3900	10 6 57	10 6 57	40 17 38 A	17 38 A
4000	10 7 41	10 7 41	41 3 17 A	3 17 A
4100	10 8 25	10 8 25	42 11 5 M	11 5 M
4200	10 9 9	10 9 9	43 25 24 M	25 24 M
4300	10 9 53	10 9 53	44 19 24 A	19 24 A
4400	10 10 37	10 10 37	45 5 3 A	5 3 A
4500	10 11 21	10 11 21	46 9 17 M	9 17 M
4600	10 12 5	10 12 5	47 23 38 M	23 38 M
4700	10 12 49	10 12 49	48 21 9 A	21 9 A
4800	10 13 33	10 13 33	49 6 50 A	6 50 A
4900	10 14 17	10 14 17	50 7 32 M	7 32 M
5000	10 15 1	10 15 1		
5100	10 15 45	10 15 45		
5200	10 16 10	10 16 10		
5300	10 16 44	10 16 44		
5400	10 17 18	10 17 18		
5500	10 17 52	10 17 52		
5600	10 18 26	10 18 26		
5700	10 19 0	10 19 0		
5800	10 19 34	10 19 34		
5900	10 20 8	10 20 8		
6000	10 20 42	10 20 42		
6100	10 21 16	10 21 16		
6200	10 21 50	10 21 50		
6300	10 22 24	10 22 24		
6400	10 23 0	10 23 0		
6500	10 23 34	10 23 34		
6600	10 24 8	10 24 8		
6700	10 24 42	10 24 42		
6800	10 25 16	10 25 16		
6900	10 25 50	10 25 50		
7000	10 26 24	10 26 24		

TABVLA SECVN- SOLIS

Centenarij annorum ante & post Christi aduentum.	Radices post Chri- stum.	Radices ante Chri- stum.	Anni residui & completi	Addenda aut Subtra- da radice cõ- renarielap
Annus	S. G. M.	S. G. M.	M. Z.	M. Z.
Christi	9 8 17	9 8 17	1 14 2 M	14 2 M
100	9 9 1	9 9 1	2 28 41 M	28 41 M
200	9 9 46	9 9 46	3 43 2 M	43 2 M
300	9 10 30	9 10 30	4 1 46 A	1 46 A
400	9 11 14	9 11 14	5 12 35 M	12 35 M
500	9 11 58	9 11 58	6 26 56 M	26 56 M
600	9 12 42	9 12 42	7 41 16 M	41 16 M
700	9 13 26	9 13 26	8 3 32 A	3 32 A
800	9 14 10	9 14 10	9 10 49 M	10 49 M
900	9 14 54	9 14 54	10 25 10 M	25 10 M
1000	9 15 38	9 15 38	11 39 30 M	39 30 M
1100	9 16 22	9 16 22	12 5 17 A	5 17 A
1200	9 17 6	9 17 6	13 9 3 M	9 3 M
1300	9 17 50	9 17 50	14 23 24 M	23 24 M
1400	9 18 34	9 18 34	15 37 45 M	37 45 M
1500	9 19 19	9 19 19	16 7 3 A	7 3 A
1600	9 20 3	9 20 3	17 7 17 M	7 17 M
1700	9 20 47	9 20 47	18 21 38 M	21 38 M
1800	9 21 31	9 21 31	19 35 59 M	35 59 M
1900	9 22 15	9 22 15	20 8 49 A	8 49 A
2000	9 22 59	9 22 59	21 5 34 M	5 34 M
2100	9 23 43	9 23 43	22 19 52 M	19 52 M
2200	9 24 27	9 24 27	23 34 13 M	34 13 M
2300	9 25 11	9 25 11	24 10 35 A	10 35 A
2400	9 25 55	9 25 55	25 3 43 M	3 43 M
2500	9 26 39	9 26 39	26 18 6 M	18 6 M
2600	9 27 23	9 27 23	27 32 27 M	32 27 M
2700	9 28 7	9 28 7	28 12 21 A	12 21 A
2800	9 28 51	9 28 51	29 2 0 M	2 0 M
2900	9 29 35	9 29 35	30 16 21 M	16 21 M
3000	10 0 20	10 0 20	31 30 39 M	30 39 M
3100	10 1 4	10 1 4	32 14 6 A	14 6 A
3200	10 1 48	10 1 48	33 0 14 M	0 14 M
3300	10 2 32	10 2 32	34 14 35 M	14 35 M
3400	10 3 16	10 3 16	35 28 56 M	28 56 M
3500	10 4 0	10 4 0	36 15 52 A	15 52 A
3600	10 4 44	10 4 44	37 1 32 A	1 32 A
3700	10 5 28	10 5 28	38 12 49 M	12 49 M
3800	10 6 13	10 6 13	39 27 10 M	27 10 M
3900	10 6 57	10 6 57	40 17 38 A	17 38 A
4000	10 7 41	10 7 41	41 3 17 A	3 17 A
4100	10 8 25	10 8 25	42 11 5 M	11 5 M
4200	10 9 9	10 9 9	43 25 24 M	25 24 M
4300	10 9 53	10 9 53	44 19 24 A	19 24 A
4400	10 10 37	10 10 37	45 5 3 A	5 3 A
4500	10 11 21	10 11 21	46 9 17 M	9 17 M
4600	10 12 5	10 12 5	47 23 38 M	23 38 M
4700	10 12 49	10 12 49	48 21 9 A	21 9 A
4800	10 13 33	10 13 33	49 6 50 A	6 50 A
4900	10 14 17	10 14 17	50 7 32 M	7 32 M
5000	10 15 1	10 15 1		
5100	10 15 45	10 15 45		
5200	10 16 10	10 16 10		
5300	10 16 44	10 16 44		
5400	10 17 18	10 17 18		
5500	10 17 52	10 17 52		
5600	10 18 26	10 18 26		
5700	10 19 0	10 19 0		
5800	10 19 34	10 19 34		
5900	10 20 8	10 20 8		
6000	10 20 42	10 20 42		
6100	10 21 16	10 21 16		
6200	10 21 50	10 21 50		
6300	10 22 24	10 22 24		
6400	10 23 0	10 23 0		
6500	10 23 34	10 23 34		
6600	10 24 8	10 24 8		
6700	10 24 42	10 24 42		
6800	10 25 16	10 25 16		
6900	10 25 50	10 25 50		
7000	10 26 24	10 26 24		

ENVNCTIATVM DECIMVM TERTI.

A large, ornate initial letter 'P' in a dark, possibly black or dark brown, ink. The letter is set against a background of intricate, swirling floral and foliate patterns. Within the upper loop of the 'P', there is a circular inset containing a clock face with Roman numerals and a small figure, possibly a cherub or a saint, looking down at it. The overall style is characteristic of late 15th or early 16th-century manuscript illumination.

ΖΕΦΟΡΟΣ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΟΣ,
 qui latine Lucifer, Vesper, & Venus di-
 citur, totidem orbis? quot alii planetæ:
 constat, quorum infimus cum indice M
 paulo diuerſior eſt à prioribus vſu. Nō
 enim limbo annosab? ad 100, ve-
 lut superiores, imò, mēſes & dies gerit,
 nec ſecus etiā orbis Solis regulatur,
 hoc modo. Radix medii motus *Veſ-*
neris, qui idem quoci medi? motus So-
 lis fuit, eſt ſecūda tabella ſumatur, cen-
 ſentarij minori congrua, tempore poſt Chri-

humistatuto. Nam si ante Christum filii, centum maior conueni-
entis, radix accipitur, accepta referatur, centum minuta, & secunda ibidem
elapsi, primus tabularum ordinis accipitur, minuta, & secunda ibidem
elapsi, adimatur, addatur, & sic perit. M vel A exigit, oportebit
Radix, minus preceles filio homino quadrabit. Eadem ergo radix in
Zodiaco cognita, cum offensore M figetur, Dies, hora & minuta qu-
antum possibile est, postmodum in limbo M rote cum filo expressa, offe-
nsore M subfirmato stabiliuntur. Augem Veneris, que peractus est
Sole eadem est, p index vbieneris, cotinus circuli GH I & indicis
M notabitur, huc loco aduersus in circulo KLM punctum, per quod
educto æquantis filo, & episcidi centrum & crux & subdistantur,
& sic inferiorem episcidium firmaueris. Radicem Argumenti Vene-
ris tertia numerorum columna, sicut medium motum ante solitus es,
venaberis, super quod Argumentum indicem Y loca. Annos quoque
residuos in limbo superioris episcidi requies, requisitis filio intendes,
inverso indicem Y rursus fudices. Dies, horas, minuta deinde in Ka-
lendario eiusdem orbiculi filio exprimes, offensorem superpositum
accipiat. Quo facto vniuersam instrumenti machinam solidaueris.
Filium A nunc per episcidi stellam filii emittis vterum Veneris locum in
Zodiaco disces

	M 芝			M 芝			M 芝			M 芝						
	1	14	2	M	25	3	41	M	49	6	50	A				
	2	28	41	M	12	18	6	M	50	7	51	M				
	3	43	2	M	27	12	27	M	51	21	51	M				
B 4	1	46	A	B28	12	21	A	B52	12	31	A	B64	5	28	A	
	5	12	35	M	19	2	0	M	53	8	34	A	B70	17	7	A
	6	26	56	M	30	16	21	M	54	5	47	M	78	42	46	M
B 6	3	41	A	B12	14	6	A	B20	24	40	A	B80	15	35	A	
	10	49	M	33	0	14	M	57	10	19	A	81	10	54	A	
	10	25	10	M	34	14	15	M	58	4	0	M	82	7	33	A
	11	39	10	M	35	28	56	M	59	18	21	M	83	10	0	A
B12	2	27	A	B24	24	1	A	B60	5	27	A	B64	3	0	A	
	11	3	3	M	37	7	32	A	611	12	6	A	88	12	59	A
	14	23	4	M	38	12	40	M	62	2	14	M	86	8	19	A
	15	37	45	M	39	27	10	M	63	16	135	M	87	60	2	A
B16	7	3	A	B40	17	18	A	B64	2	13	A	B88	13	47	A	
	17	1	3	M	41	17	1	M	65	1	1	M	90	10	24	A
	18	21	38	M	42	1	1	M	66	1	18	M	90	10	24	A
	19	35	59	M	43	15	24	M	67	14	49	M	91	4	15	M
B20	8	49	A	B44	10	24	A	B68	20	59	A	B32	40	33	A	
	21	5	32	M	45	5	3	A	69	15	18	A	93	11	11	A
	22	12	32	M	46	1	1	M	70	17	1	A	94	11	11	A
	23	24	13	M	47	23	18	M	71	13	4	A	95	2	31	M
B24	10	35	A	B48	21	9	A	B72	11	44	A	B96	42	18	A	
	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	97	27	5	A
	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	98	13	16	A
	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	99	0	0	A
	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	100	44	4	A

Signa additiois & Inductiois à radic	Minut	&	Secūd	gradu	um
Amni refūd & elapſi vltra centurariū					
Signa additiois & Subtrahiois à radic	Minut	&	Secūd	gradu	um
Amni refūd & cōplet vltra centurariū					
Signa additiois & Subtrahiois à radic	Minut	&	Secūd	gradu	um
Amni refūd & elapſi vltra centurariū					

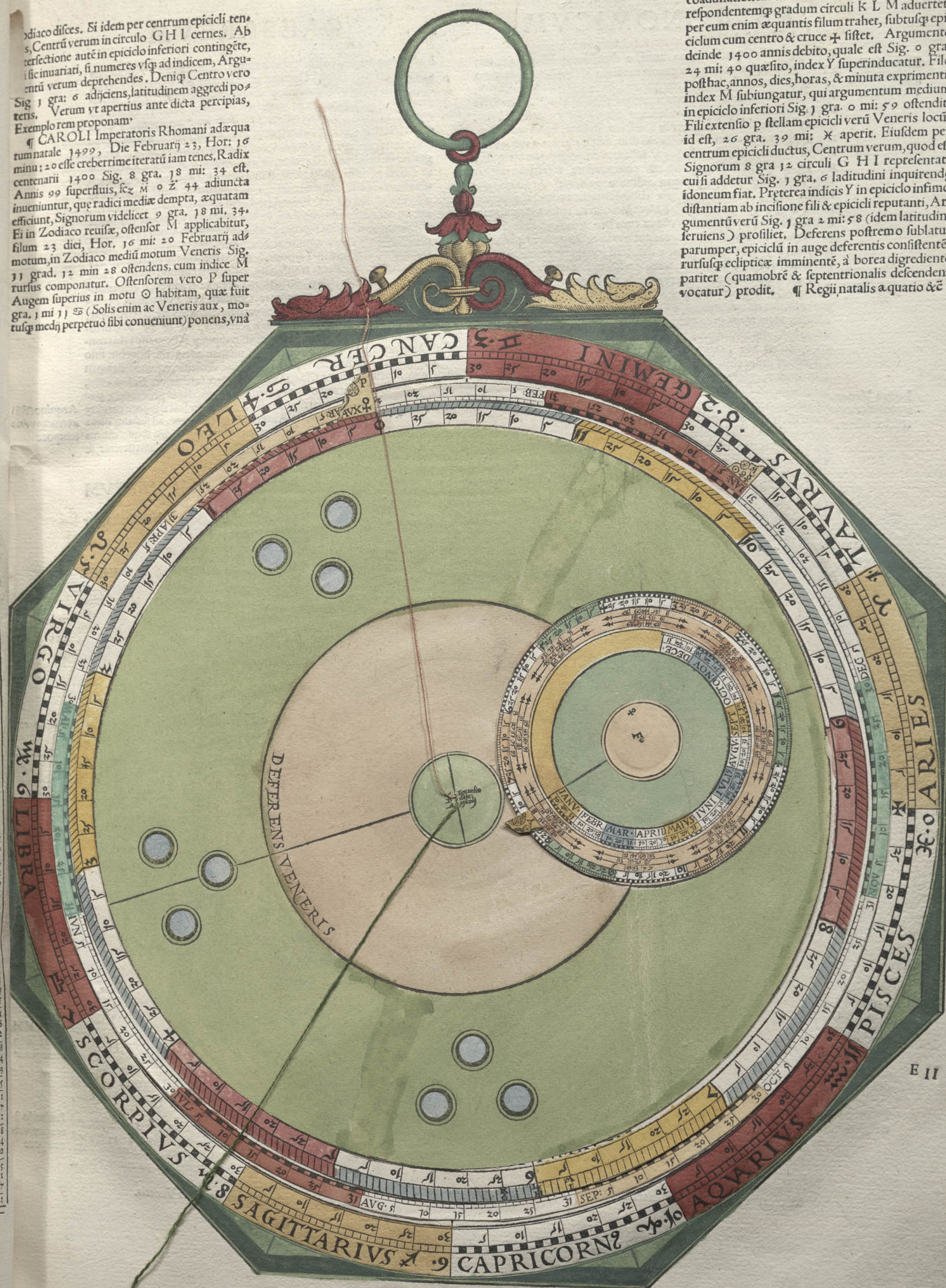
TABVLA MEDII MOTVS

TABVLA MEDII ARGVME NTI VENER

Generatari annorum ante & post Christi aduentum	Radices post Christi sum.	Radices ante Christi sum.	Generatari annorum ante & post Christi aduentum	Radices post Christi sum.	Radices ante Christi sum.
Christi Annus	S. G. M.	S. G. M.	Christi Annus	S. G. M.	S. G. M.
100	9 8 17	9 8 17	100	4 9 20	4 10
200	9 9 1	9 7 33	200	10 27 34	9 0 38
300	9 9 46	9 6 49	300	5 15 46	8 14 11
400	9 10 30	9 6 5	400	0 4 3	7 10 17
500	9 11 14	9 5 21	500	6 22 17	1 16 3
600	9 11 58	9 4 37	600	1 10 31	7 8 9
700	9 12 42	9 3 53	700	7 25 72	0 19 54
800	9 13 26	9 3 9	800	2 17 0	1 16 3
900	9 14 10	9 2 25	900	9 5 14	6 4 40
1000	9 14 54	9 1 41	1000	1 23 28	1 23 26
1100	9 15 38	9 0 57	1100	10 11 42	4 12 12
1200	9 16 22	9 0 13	1200	4 29 27	10 6 57
1300	9 17 6	8 28 28	1300	11 15 11	3 15 43
1400	9 17 50	8 28 44	1400	6 6 35	9 0 38
1500	9 18 14	8 28 0	1500	0 24 19	7 34 0
1600	9 19 14	8 27 16	1600	7 12 54	1 46 6
1700	9 20 3	8 26 12	1700	2 1 8	6 17 32
1800	9 20 47	8 25 48	1800	8 19 32	11 19 48
1900	9 21 31	8 25 4	1900	5 7 16	8 15 44
2000	9 22 15	8 24 20	2000	2 25 3	5 11 3
2100	9 23 0	8 23 36	2100	5 18 13	4 12 12
2200	9 23 44	8 22 52	2200	4 14 5	4 4 35
2300	9 24 28	8 22 8	2300	1 29 19	9 16 31
2400	9 25 11	8 21 23	2400	8 23 31	1 14 11
2500	9 25 55	8 20 39	2500	0 8 47	8 9 7
2600	9 26 39	8 19 55	2600	6 27 1	1 21 38
2700	9 27 23	8 19 11	2700	1 15 16	7 3 34
2800	9 28 8	8 18 27	2800	8 3 30	10 1 1
2900	9 28 52	8 17 43	2900	2 21 44	5 26 55
3000	9 29 36	8 16 59	3000	9 9 59	11 8 41
3100	10 0 20	8 16 15	3100	5 18 13	4 20 27
3200	10 1 4	8 15 31	3200	10 16 27	10 3 11
3300	10 1 48	8 14 47	3300	5 4 41	1 13 58
3400	10 2 32	8 14 3	3400	1 13 3	2 13 3
3500	10 3 16	8 13 19	3500	6 11 10	8 15 44
3600	10 4 0	8 12 34	3600	0 20 24	7 16 16
3700	10 4 44	8 11 50	3700	7 17 38	1 1 1
3800	10 5 28	8 11 6	3800	2 5 53	6 12 47
3900	10 6 12	8 10 22	3900	8 24 7	11 24 33
4000	10 6 57	8 9 38	4000	5 12 21	5 6 38
4100	10 7 41	8 8 54	4100	0 10 35	10 18 4
4200	10 8 25	8 8 10	4200	4 18 50	3 29 09
4300	10 9 9	8 7 26	4300	11 7 4	9 11 14
4400	10 9 53	8 6 42	4400	8 25 18	2 13 3
4500	10 10 37	8 5 58	4500	0 13 32	8 15 44
4600	10 11 21	8 5 14	4600	7 1 47	1 16 3
4700	10 12 5	8 4 30	4700	1 20 1	6 28 38
4800	10 12 49	8 3 45	4800	8 15	0 10 30
4900	10 13 33	8 3 1	4900	2 26 29	5 32 3
5000	10 14 17	8 2 17	5000	9 14 44	11 7 1
5100	10 15 1	8 1 33	5100	4 2 58	4 15 5
5200	10 15 45	8 0 49	5200	10 21 12	5 27 27
5300	10 16 30	8 0 5	5300	5 9 26	0 7 14
5400	10 17 14	7 59 21	5400	12 17 41	7 14 11
5500	10 17 58	7 29 27	5500	6 15 55	2 24
5600	10 18 42	7 29 43	5600	1 4 0	0 7 14
5700	10 19 26	7 27 9	5700	7 23 3	7 14 11
5800	10 20 10	7 26 25	5800	2 10 38	6 8
5900	10 20 54	7 25 41	5900	12 18 52	11 19 4
6000	10 21 38	7 24 57	6000	3 17 6	5 13 1
6100	10 22 22	7 24 13	6100	10 5 20	10 13 1
6200	10 23 6	7 23 28	6200	4 23 34	3 25
6300	10 23 50	7 22 44	6300	11 11 49	9 18 1
6400	10 24 34	7 22 0	6400	6 0 3	11 0
6500	10 25 19	7 21 16	6500	7 6 11	8 1
6600	10 26 3	7 20 32	6600	1 14 44	6 23
6700	10 26 47	7 19 48	6700	8 13 1	10 1
6800	10 27 31	7 18 64	6800	3 1 14	5 17 1
6900	10 28 15	7 17 30	6900	9 13 28	10 29 1
7000	10 28 59	7 16 46	7000	4 7 41	4 10 1
7100	10 29 43	7 16 1	7100	10 25 57	9 18 1

adiaco discēs. Si idem per centrum epicicli ten
centrū verum in circulo GHI cernes, Ab
refectione autē in epiciclo inferiori contingēte,
si inuariari, si numerēs vsq; ad indicem, Argu
mentū verum deprehendes. Deniq; Centro vero
Sig 1 gra: 6 adiacens, latitudinem aggredi pos
teris. Verum vt apertius ante dicta percipias,
Exemplo rerū proponam.

Exemplo proponamur
¶ CAROLI Imperatoris Rhomani aedeq̃
nummata 1409, Die Februarij 23, Hori: 16
minu: 10 esse eberbime iteratiū tētes, Radi-
centenarii 1400 Sig. 8 gra. 18 mi: 34 ft.
Annis 90 superfluis, iēz 0 24 adiuncta
inueniuntur, que radii media dempti, æquatum
efficiunt, Signorum videlicet 9 gra. 18 mi. 34 ft.
Fi in Zodiacus defuē, offensio M applicabitur,
filum 23 diei, Hori, 16 mi: 20 Februarij ad
motum, in Zodiacus mediū motum Veneris Sig.
11 grad. 12 min 28 ostendens, cum indice M
rurus componatur. Offensio vero P super
Augmen superius in motu Q habitam, quæ fuit
gra. 1 mi 11 55 (Solis enim ac Veneris aux, motu-
lum mediū perpetuo sibi conueniunt) ponens, syna

ASTRONOMICVM

Exempli Regis FERDINANDI.

Regis natalis equatio 1502 anni, 9 dies Martij, Hora 21, mi-
51 cum sit, statim ex secunda tabula medium Veneris motum anno
1500, centenario scilicet minori congruent, Sig 9 gra. 19 mi. 19 capies.
Ex prima tabula annos residuos 2, penes quos 28 2 41 inuenta
radici medi motus surripies, vnde Sig 9 gra 18 mi 50 remanebunt,
quibus si index M superagatur in Zodiaco, diebus, horis minutisq;
rite applicetur, medium Veneris motum, Sig 11 gra. 26 mi. 45 ve-
rissime communstrabit. Index P insuper cum auge, quæ est gra. 1
mi. 12 25 (vt in Sole auditum est) componetur, epicyclum pariter
cum Cruce sua ordinetur, quo ordinato radicem Argumenti e
tabula tertia, centenario 1500 competentem excipe. Radix aut
habet Sig. 7 gra 12 mi 14. Eadem indicem in epicyclo imponens,
annos, dies, horas & minuta residua cum filo & indice, vt doctus es,
preparato. Ecce nunc ostendorem qui medium Argumenti Veneris
in epicyclo Sig. 11 gra. 26 mi. 3 dat, Fili autem per stellam epicycli
eductum, verum locum Veneris in Zodiaco, hoc est, gradus 26 mi
3 X ad tempus scilicet natium regis indicat. Centrum verum & equa-
tum quod est Signorum 8 gra: 28 in circulo G H I videtur a filo A
per centrum epicycli directo, cui pro latitudine habenda Sig 1 gra: 6
adiciat, idem filum in epicyclo inferiori augem veram epicycli innuit,
a quo loco vsq; ad indicem Y computans, Argumentum verum Vene-
ris, quod est Sig 11 gra. 22 min. 40 offeretur. Et hæc duo post
Christum motus inuenire docent, Tertium sequens exemplum ante
Christum operaturu instruet. Vrbis Rhoma condita anno 753
ante salutem Orbi factam, 11 Kalendas Mayas, Si Luto Tarutio
Mathematico credimus, inter secundam & tertiam, 11 Kalendaram,
idem est, quod 21 die Aprilis. Horæ autem numerari debent ab ortu
Solis inchoantib; ita astrologica ratione horas accipiendo, 21 Aprilis
dies imperfectus adhuc supponitur. Horas autē a meridie dei repu-
tanti hora 19 mi: 30 statuetur. Quamq; vero non desint (inter quos
& Plutarchus est) qui Rhomam non 11, sed 12 Kalendas May cep-
tam extrui auriunt, id quod 20 diem Aprilis designat. Ea tamē res
nihil plus Tarutiū quo minus in motibus deuiasse non tollerabiliter
insinulari queat, saluat, vt in presentibus liquidissime cuius lecturo
constaturum est. Etenim (quod tamen fieri prorsus nequit) vsu
veniat 30 vel 40 dissensio hoc loco, nunc tamen huiusmodi motum
abfconditas, qualis Tarutio accidit, in hoc nostro instrumento cuiquam
timenda erit. Motus igitur originem Romane vrbis referentes hic
visurus, primo, vt sepe moniti est, 753 annos proponat, quos a prox-
imo maiori centenario, videlicet 800 auferat, ablati vero 64 super-
esse completos videbit. Radix medi motus Veneris, que Sig. 9 gra.
2 mi: 25 e tabula secunda, cui inscriptio ante Christum querenda
sunt, apud annos deinde residuos 8 9 17 cum M litera in prima
tabula inuenta, radici demenda, vnde Sig. 9 gra. 2 mi: 15 supera-
bunt. Hunc numerum mox cum indice M in Zodiaco notabis. In limbo
huius rote inferioris die 20 Aprilis, 19 ho. 30 mi: (quoniam horæ
& minuta a meridie vicissime diei numerentur, inter 2 & 3 horam
vicissime prime diei, post Solis ortum incidunt) requirere, per que filo
tracto & indice M sublocato, rotula rite ordinata erit, cui index M
in Zodiaco Sig. 9 gra. 2 mi. 29, medium motum Veneris scilicet exhibi-
bit. E tertia deinde tabula radix Argumenti summatur e regione
800 annis, que Sig. 11 gra. 13 mi: 26 facit. Augi post hæc per 4
Enunctiatum quesite, gra. 0 mi. 17 11 ostendorem P ad moue, Epicy-
clum pariter vna cum centro suo & cruce sub fili A loca, Y indicatore
radici affixo, annis elapsis, diebus, horis, minutisq; pro more dispositis.
Exin filum A in epicyclo Argumentum verum Sig 10 gra. 27 mi:
50. Centrum simul equatum in circulo G H I Sig 10 gra. 22 mi.
50, cui si addetur Sig 1 gra. 6, proueniet Sig 11 gra. 28 mi: 50,
ostendit. Fili eductio per stellam epicycli, locum Veneris, quem hoc
tempore possederit, in Zodiaco, 9 scilicet gra. 25 m. V indicat. Quid igit
Luciū Tarutiū fascinauit, vt Venerē auderet tempore vrbis fundatæ in
Scorpiem locare, Mercuriumq; Saturnum & Martem? Cum hoc
tantummodo in Saturno verum esse deprehendatur, qui gradus 2 mi
20 m. tenuisse tunc cognoscitur. In Marte vero minime locum habet,
qui gra. 1 mi. 15 25 occupauit. Neq; vero certius quicquam & Mer-
curio statuit, quem in Scorpiem posuit, cum hoc ex diametro pug-
net. Non enim in m. sed 11 fuisse, & hoc 3 gra. 15 mi. cernitur. Semel
autē ex theoreticis constat lineam Medii motus Solis, Veneris & Mer-
curi eandem perpetuo esse. Eorum itaq; trium motus cum sit idem,
facile est coniectari, eorundem epicycloru centra, non procul a linea,
que a Sole centrum mundi versus educitur, discere. Quod dum fit,
Venerem vltra 48 gra. siue precedat, siue sequatur, a Sole nunquam
dlongari necesse est. Mercurium vero, quoniam epicyclo tam modico
voluitur, 27 gradibus a Sole vtroq; positum, non amplius abesse.
Qua ratione fretus igitur Tarutius Solem in Tauro, Venerem &
Mercurium in Scorpiem, ausus est collocare? Et id cum Scorpius,
diametraliter Tauro opponatur, quod discrimen totius medi circuli,
id est, 180 graduum est. Qui error, quantum sit apud Solinum, qui-
libet prudens iudex estimet volo. In mentem dant quod hoc loco venit Iulij
Firmici, qui de quadra Veneris & Mercurij libro 6 c. 14 scriptum
reliquit, cum eadem tamen nullo vnquam seculo cuiquam visa sit, nec
videri possit, cum enim Venus vltra 48 gradus a Sole non recedat,
Mercurij vero vltra 27, Ponantur vero vtrinq; a Sole vtrig; planete,
ita, vt alter

Linea Medii
motus 0 9 & 7
ppetuo eadē.

Maxima Ven-
eris & a o
distantia

Error Taruti
in signis

CAESAREVM

ita, vt alter dextram, alter leuam occupet, adhuc tamen 77 gradibus
tantum diffidere cernes. Quartus aut aspectus 90 gradus desiderat,
quos dum Venus & Mercurius affluunt distando non possunt, sequi-
tur nullo quadram tempore Veneris & Mercurij, contra Firmici opinio-
nem euenire posse. At inquis, radiali aspectu fieri potest, vt Vene-
ris Mercurijq; quartus contingere valeat. Sed illud nisi 83 gradibus
fieri, sicut reuera fit, concedas, nescio quem quartum dicas. At 83
gradus sic quadranguli creent, vt 90 Sextilem. Adhuc Tarutio Sol
in Tauro ponitur, quod nihilo ferius nobis improbat. At dicit ali-
quis in causa esse, quod non ad 12 Kalendaram (sicut Plutarchus &
alii volunt) sed ad 11 Kalendas, vrbem fundatam esse constituit,
verum enimvero tantum abest, vt hoc vnus diei discrimen Tarutium
absoluat, (quod vnus tantum gradus differentiam arguit) vt etiam, si
propter 30 vel 40 annorum diuersitatem die certa excedisset, nun-
quam tamen Solem in Tauro, & multo ineptius, Venerem & Mer-
curium in Scorpiem transferens, culpabilis esse non debeat. Prole-
meus in 3 Magie sue constructionis dictione tradit ea, e quibus cui-
dentissime colligitur suo tempore, videlicet 132 post natum Serua-
torem, 22 Martij equinoctium vernale euenisse, vnde li retro eatur,
vsq; ad ortum Christi, diei noctisq; equalitas, 24 & 25 Martij fu-
isse reperitur. Ad hoc longius putant, tempus Rhomæ vrbis con-
sideranti, diem 29 aut 30 Martij noctem ad equale liquere. Edo
igitur 40 annis a vera vrbis fundacione deuiat, equinoctium
temp' in illo annorum spacio idem persistere fatebimur. Soluimur,
cum constet indies non vltra gradum 1 in Zodiaco promoueri, pa-
lam est a 29 die Martij (in quo equinoctium fuit tempore conat. Aquin-
Rhoma) vsq; ad 21 diem Aprilis non amplius iter, ad hunc quo extructio
dammodo, 22 gradibus Arietis emensum esse. Adeo seiplo datus tempore
ostendit Sol in Ariete & non in Tauro, dum Rhoma extructetur, se
fuisse.

ENUNCIATVM DECIMVM QVARTVM

Veneris digressionem, id est, latitudinem ab ecliptica, per
priens instrumentum indagare.

DE LATITVDINE VENERIS
tamen plura dici possent, deberentq;
quia tamen papi, vt patet ob oculos,
breuitas ferre nequit, breuiores esse
cogimur. Planete huius latitudinem
causantur tria. Primum, deferentis ratio
est, quodocumq; enim epicyclus huius
in capite vel cauda draconis est, dis-
tans deferentis in superficie ecliptice fer-
tur, quamprimum vero epicyclus extra
intersectiones consistit, tum & defertur
vna cum epicyclo Aquiloni inclinatur, quam ob rem & deferentis nomine
Septentrionalis ingitur manet & dicitur. Alterum aux epicycli facit,
cuius diameter subinde a superficie deferentis. Tertia latitudinis
causa est, diametri reflexio per longitudes medias transiens. Cæ-
terum nil opus fuerit prolixiori informatione, qua Veneris cursum
inuenire docearis, cum idem in omnibus planetis labor seu modus
agendi sit. Per exempla igitur rem omnem, vt Soleo, tractaturus com-
pendio sum.

Exemplum Imperatorum possedit Centrum verum Sig 8 gr. 13
cui addebatur Signū 1 gra 6. Signa vero 9 gra 19 ex additione
proderunt. Argumentum verum Signū 1 2 3 58 habuit,
quod nunc obseruabitur in linea B C duplici ziphta scriptum. Nigra
quidem a Signo 0 vsq; 6. Candida vero a 6 vsq; 12. Ziphta-
rum vergeti consimiles in limbo signorum numeros obtinent. Quoni-
am vero 1 2 3 4 & Argumentū est, in atro signorū nūtero a Cve-
sus B ascendend o sumi debet, cui filum cū vnione adiungetur, icatō
etiam Signa Centri, que sunt Sig 9 19 in eodem numerorum
colore querenda sunt, qui in limbo exteriori scribuntur. Illis si filum
supponitur, margarita 0 20 attingit, Meridionalem, que
etiam propterea, quod eclipticæ appropinquat, Ascendens vocatur.
Intelligitur autem hoc ex promotione fili in centro per 1 aut 2 6,
vbillico apparet vtrum vnio accedat eclipticæ, an eandem deferat.

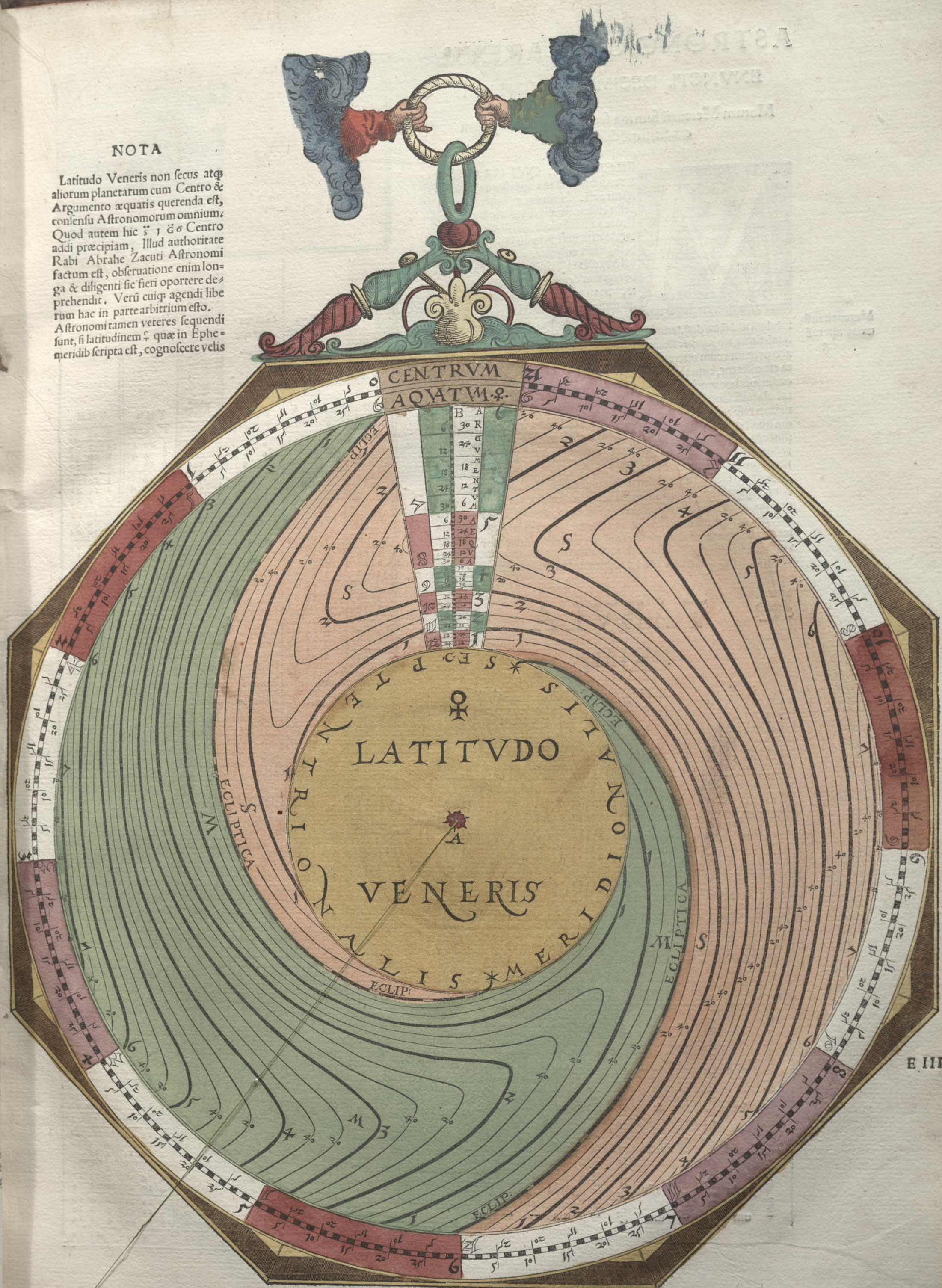
Ferdinandus Rex in Centro vero motus veneris Sig 8 gra 28
comprehendit, cui additum Sig 1 6, Centrum equatum nouissi-
me, scilicet 10 6 4 constituit. Argumentum fuit 1 1 22 58
mi. 40, id quod in linea B C, numerorū signorū albo videndum est, et
huic applicabis vnionem. Filum Signis & gradib; & Centri in circuli
ferentia interiori repertis, induces, quo facto margarita 42 21, id
est Mei. Asci latitudinem, dum sedulo magis eclipticam adpropinat,
ostendit.

Rhoma condita Centrum 10 gra 22 50 habuit, cui
additum 1 6, verum Centrum dant, quod est 11 gra 28 58
mi. 50. Argumentum erat 10 gra. 27 mi. 50, e quibus colligat
gitur Venerem eo tempore eclipticæ inclinasse per 38 minut, vnde
Meridionalis Ascendens dicta est.

Sequitur instrumentum latitudinis Veneris,

NOTA

Latitudo Veneris non secus atq;
aliorum planetarum cum Centro &
Argumento æquatis querenda est,
consensu Astronomorum omnium.
Quod autem hic 1 1 6 Centro
addi præcipiam, illud autoritate
Rabi Abrahæ Zacuti Astronomi
factum est, obseruatione enim lon-
ga & diligenti sic fieri oportere de-
prehendit. Verū cuiq; agendi libe-
rum hac in parte arbitrium esto.
Astronomi tamen veteres sequendi
sunt, si latitudinem & quæ in Ephe-
meridib; scripta est, cognoscere velis

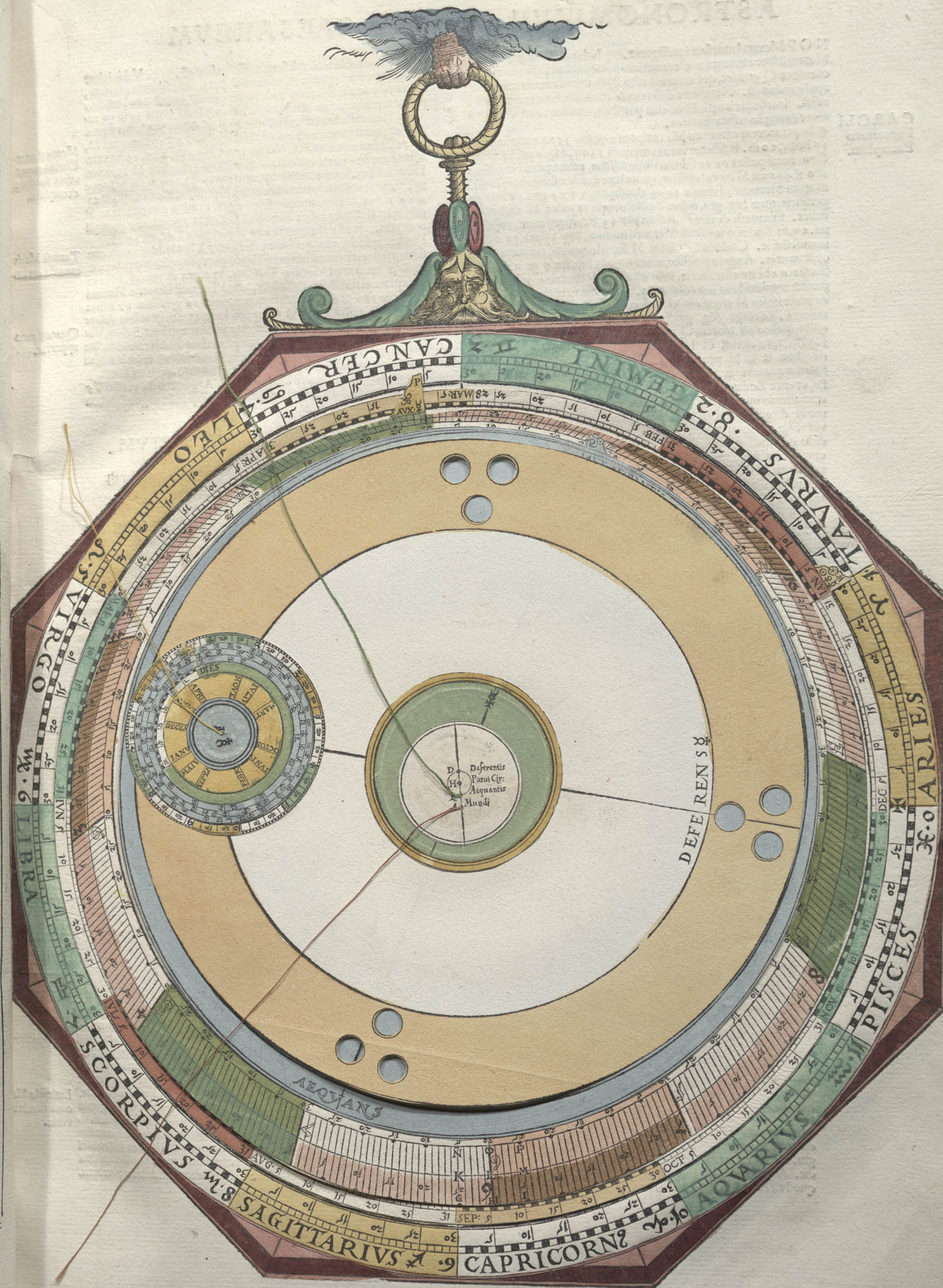
ENVNCTI. DECIMVM QVINTVM

ERCVRIVS, QVI GRAECIS
ΣΤΑΒΩΝ rādians appellatur, varius
natus est. Nam cuius plantarum ap-
pellit edime similis & virtute & actu fit.
Proterio illic fabulofo, qui praefentia in-
mitando exprimit, non disimilis. Si-
benignioris cupiam, vel coniunctione,
vel Sextili vel Trino copulatur aspectu,
benignam & ipse primum naturam indu-
it. Si cum iniquiori oppositionem vel
quadrantem efficit, confectum & ipse malig-
nus euadit. Cuius motum planè admi-
rotinus ab initio sphaeras seu orbis, quo-
rum contempletur. Ante omnia tota Zodi-
acodam M, qualis in Sole & Venere habi-
tari praeter mēses at dies anni infuit, qui
ens rādianz Medii motus Solis ē secūda
aria minori, ante Christum, centenario
refrēdo vsq; tertia centenarius ex tabula pri-
mā, prout M vel A litera hortantur,
s. ex subtrahente vel additione quod
cum indice M firmabis. Deinde pro
cum folo A signabis, indicemq; M lub-
nam absolutam putabis. Succedens huius
est P cum tribus circulis gestat, quorū
enrigenticas à Signo j vltj 12 referri
dicitur, quorū vltimū hactenus inftru-
mentiferus. Tertius minimsq; NOP
colore, contra exteriorum ordinem por-
tā à sinistra dextrorsum legat, nisi circuli
NOP à dextra

[illegible]

Signa additionis & subtractionis à radice	Minut	&	Secūd	gradu	um
Anni residui & elapsi vltra centennariū	Minut	&	Secūd	gradu	um
Signa additionis & subtractionis à radice	Minut	&	Secūd	gradu	um
Anni residui & elapsi vltra centennariū	Minut	&	Secūd	gradu	um

TABVLA MEDII MOTVS MERCVR				TABVLA MEDII ARGVME NTI MERCVR			
Centenarii annorum ant & post Christi aduentum		Radices post Christi stium.		Centenarii annorum ant & post Christi aduentum		Radices post Christi stium	
Ann ^{us}	Christi	S. G. M.	S. G. M.	Ann ^{us}	Christi	S. G. M.	S. G. M.
100	9 8 17		9 8 17	100	1 15 12		1 15 12
200	9 9 1		9 9 1	200	3 27 31		3 27 31
300	9 9 46		9 6 49	300	6 9 49		6 9 49
400	9 10 10		9 6 5	400	8 22 7		8 22 7
500	9 11 14		9 5 21	500	11 4 35		11 4 35
600	9 11 53		9 4 37	600	1 16 43		1 16 43
700	9 12 42		9 3 53	700	3 25 2		3 25 2
800	9 13 26		9 3 9	800	6 11 20		6 11 20
900	9 14 10		9 2 25	900	8 23 38		8 23 38
1000	9 15 18		9 1 41	1000	11 5 56		11 5 56
1100	9 16 22		9 0 57	1100	1 18 15		1 18 15
1200	9 17 6		8 20 28	1200	4 0 31		4 0 31
1300	9 17 50		8 28 44	1300	6 11 51		6 11 51
1400	9 18 14		8 28 0	1400	8 25 9		8 25 9
1500	9 19 13		8 27 16	1500	11 7 28		11 7 28
1600	9 20 3		8 26 12	1600	1 19 48		1 19 48
1700	9 20 47		8 25 48	1700	4 14 22		4 14 22
1800	9 21 34		8 25 4	1800	6 26 41		6 26 41
1900	9 22 15		8 24 20	1900	8 18 59		8 18 59
2000	9 23 0		8 23 16	2000	1 11 17		1 11 17
2100	9 23 43		8 22 52	2100	4 3 35		4 3 35
2200	9 24 17		8 21 8	2200	6 15 54		6 15 54
2300	9 25 11		8 21 21	2300	8 28 13		8 28 13
2400	9 25 15		8 20 19	2400	11 10 30		11 10 30
2500	9 26 39		8 19 15	2500	1 22 48		1 22 48
2600	9 27 23		8 19 11	2600	4 5 6		4 5 6
2700	9 28 8		8 18 27	2700	6 17 25		6 17 25
2800	9 28 52		8 17 41	2800	8 29 41		8 29 41
2900	9 29 16		8 16 19	2900	11 12 1		11 12 1
3000	10 0 20		8 16 15	3000	1 24 19		1 24 19
3100	10 1 4		8 15 31	3100	4 36 18		4 36 18
3200	10 1 48		8 14 47	3200	6 18 96		6 18 96
3300	10 2 12		8 14 3	3300	9 1 14		9 1 14
3400	10 3 16		8 13 15	3400	11 13 3		11 13 3
3500	10 4 0		8 12 34	3500	1 25 57		1 25 57
3600	10 4 44		8 11 50	3600	4 8 11		4 8 11
3700	10 5 28		8 11 6	3700	6 20 25		6 20 25
3800	10 6 13		8 10 22	3800	9 2 45		9 2 45
3900	10 6 57		8 9 38	3900	11 15 3		11 15 3
4000	10 7 41		8 8 54	4000	1 27 23		1 27 23
4100	10 8 25		8 8 10	4100	4 9 40		4 9 40
4200	10 9 9		8 7 26	4200	6 21 58		6 21 58
4300	10 9 53		8 6 42	4300	9 4 17		9 4 17
4400	10 10 17		8 5 58	4400	11 16 35		11 16 35
4500	10 11 21		8 5 14	4500	1 18 53		1 18 53
4600	10 12 5		8 4 30	4600	4 1 11		4 1 11
4700	10 12 43		8 3 45	4700	6 25 29		6 25 29
4800	10 13 13		8 3 1	4800	9 38 4		9 38 4

ASTRONOMICVM

NO P a dextra leuorſum intelligatur. Index aut. P ſuper augem Mercurii ſupra inuentam 4 enuntiatio ponendus eſt. Tertius orbis oſtenſore Q gaudet, qui centro medio Mercurii in circulo N O P applicandus eſt. Nouiſſime deferens & epiciclus, ſicut in alijs patet, adeſt. Intellectus itaq; inſtrumentum partibus, cuiuſdem ſum ſolito pro more exemplis tribus aperiam.

CAROLI
Imperatoris
Exemplum,

¶ Imperatorem ortum audiſti tempore æquato 1500 anno, 23 die, 16 hora, 20 m. Radicem vero centenarii 1400, ſig. 9 gr. 18 m 34. Cum annis poſtea 99 ex ſubtractione relictis, primā tabulā ingreſſus m o 244 cum M ltera reperies, quare hæc a radice ſubtrahens mediū motum Mercurii ad annos 1499 elapſos ſign. ſc 9 gra. 18 m: 34 perſpicis, quæ ſig. gra. & c in Zodiaco accepta, index M exprimere debet. Filum em A iam extenſum per 23 Februarii diem, 16 horā, m. 20, in Zodiaco medium Mercurii motum, ſig. 11 gra. 2 m. 27 manifeſtabit. Cui loco ſi indicem M ſuperlocueris, rotam perfectē ordinaueris. Augem poſt hæc, antea notam, ſig. ſc 7 gr. 0 m 25 in Zodiaco ubi inueſtigaueris, cum oſtenſore P firmabis, & ſecundam pariter rotulam loco ſuo reddideris. Tertiam firmaturus, vide qua ex parte index M circulum G H I contingat, qd fit in ſig. 4 gra. 12 m: 2. Tergo ſig. grad. & m in circumferentia N O P requirere, quibus oſtenſorem Q addens, voti compus factus es. Poſtea ab interſeptione circuli G H I & indicis M, imaginare lineā vſq; ad circulum K L M productam, ibidem & punctum ſtatue, per quod filum æquantis E epicicli centro & cruce 4 ſubornatis ducto, ſic, vt crux Zodiacum verſus vergat. Inferiore epiciclo vſq; ad finem operationis inuariatū perſiſtente. Deinceps in tertia tabula radicem mediū Argumenti Mercurii iuxta 1400 centenarium ſc 2 elapſum, ubi ſig. 11 gra: 7 m: 27 habentur, inſpice, in inferiori epiciclo quaſita hæc, cum indice Y ſuperioris ſigna. In limbo cuiuſdem epicicli 99 annos querito, per quaſitos filum F trahere, indice Y ſubſtituto. Filum inſuper ad lineam Ianuario debitam exende (Ianuarii enim integer & completus eſt) rurſumq; oſtenſorem Y ſub iunge. Poſtremo filum quoque per 23 diem, 16 horas, 20 m, quoad fieri poteſt, duc, indicemq; Y ſuppone. Quod ubi actum eſt, totius inſtrumenti labor conſumatus fuerit. Atqui nunc videri poteſt ſtellæ locus epiciclo inſitæ q ppinquus terræ ſit, quantū ab ea diſtet, & huiuſmodi accidentia pleraq;. Locum aut verum iſtius noſciturus, filum A per ſtellam educens in Zodiaco aſpicias, qui eſt 20 gr. 4 Rotis etiam innotis Centrum æquatū Argumentūq; verum, quæ ambo filum A per centrum epicicli tractum reddit, agnoſces. Centrum æquartū eſt ſig. 4 gra. 9 in circulo G H I. A filo vero augem inferioris epicicli exprimente, ſi numeretur ad radicem vſq; Y ſigna ordine ſequendo ſig. 5 gra. 15 m. 34, quæ ſunt Argumentum verum, pdi bunt. ¶ Quod ſi adhuc dubites, ecce alteram operandi viam.

Exemplum
FERDINANDI.

Tempus æquatū Regis FERDINANDI ſæpe dictum eſt, 1502 anni, dies 9 Martii, hora 21 m. 51 poſtmeridiana elapſa omnia. Anno corrente 1503 Martii 10 hora 8 m 47 antemeridiana. Ceterius proximus eſt 1500 quicum radicem mediū motus Mercurii eſt tabella ſecunda excerpte, quæ ſig. 9 gra. 19 m 18 facit. Vterius adhuc duo anni reſtant elapſi, quibus cū primam numeroꝝ columnam ingreſſus 28241 inuenies, ratione M ltera ſubtrahenda. Demptis his radicibus ſuperant ſig. 9 gra. 19 m. 47, quæ in Zodiaco requiſita cū oſtenſore M ſignabuntur. Filum deinde A per 9 diem Martii 21 horam 51 m. diducas, quod in Zodiaco ſig. 11 gr. 27 m 42, medium ſc Mercurii motū exiſtentia referet, quibus ſi index M adiūcet ſit, rota fixa pſeueret. Per 4 enuntiatio augem Mercurii ſcies, quæ in gradu 0 m. 26 m. habita, in Zodiaco nuncietur, cum indicem P exprimat. Poſthec oſtenſoris M circuliq; G H I ſectionem inueſtiga, quæ ſit in 4 ſig. 27 gra: 15 m. ab auge ſc ſeu indice P numerando, vocaturq; Centrum mediū. Signa hæc, gradus & m: in circulo N O P accipito, indicemq; Q adde, quo perfectio tres rotulas ad votum cō ſtitueris. Deferentē aut cū epiciclo firmaturus ſic ages. Lineam imaginariam ab inſcriptione indicis M & circuli G H I inter medios gradus duces in circulum vſq; K L M, ubi & punctum ſites, per quem filo A extenſo, epiciclus cū centro & cruce ſupponetur. Radicem poſtea mediū Argumenti ex tertia tabula ſummito ad annū 1500, quæ Radix eſt S 1 g 13 m 40. Signa illa, gradus & minuta & c in inferiori epiciclo numerans, cum oſtenſore Y aſſige. Filum F per annos 2 in circumferentia ſuperioris epicicli trahere, indice Y denuo ſubacto, Lineæ deinde Februarii (quoniam Februarius plenus & exactus 29 eſt) filum impone, oſtenſore Y ſub idem relato. Demum 9 diem, 21 horas, 51 minuta cū filo abſcinde, indice Y rurſus ſubloco. Vniuerſis ſic rotulis ordinatis, verum locum Mercurii filum A in Zodiaco dabit per ſtellam epicicli directum, gra 29 ſc 4. Per centrum vero epicicli fili extenſum, Centrum verū in circulo G H I, quod eſt S 4 gra. 25 minu. 10 decernit, ſicut & in infimo epiciclo augem idem oſtendit. A qua auge, ſi vſque ad oſtenſorem Y numeres Si. 0 gr. 12 m 45, quod eſt Argu. verum, intelliges. ¶ Nunc quæ ſit ante Chriſti tempora

CAESAREVM

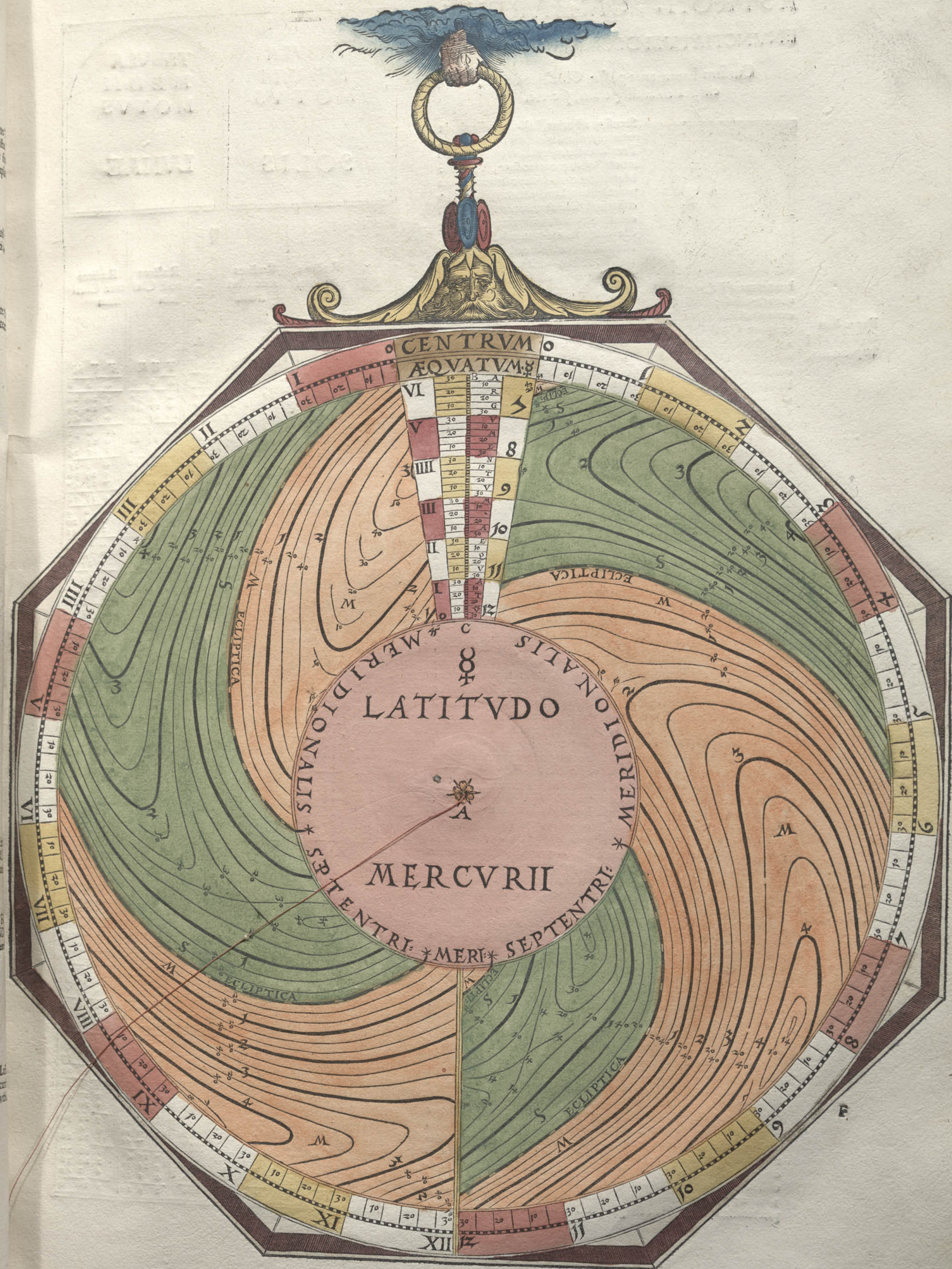
tempora motus inueniendi forma aſſerendum eſt. Verbis igitur Rhomæ fundatio eſto in exemplum adducta, ante ſalutem exortam, pti 753, remittit 46 annos cū diebus 20 Martii, horis 19 m 30 reſiduis. Radix mediū motū centenariū 800 reſpōdens ſig. habet 9 gr. 2 m. 25. Apud annos 46 in tabula prima vides 802 17 cum nota M, quare ſubtrahuntur radici. Verag; radix ſig. 9 gr. 2 m. 15 ſuperat. Quaratur hæc igitur in Zodiaco, quaſita cum oſtenſore M ſignetur. Diem inſuper, horam, minutag; quo ſcis modo, cum oſtenſore P rificabis, quando index mediū motū Mercurii in Zodiaco 30 21 notetur. Reliquos orbis ſecundum præcepta præcedentis exempli ordinabis. Radix argumenti 800 annis vicina 306 54 46 eſt. Poſthac epicicli, annos reſiduos, dies quoq; & horas debito more conſtitue, quibus rite omnibus peractis, tempore propoſito apparebit 31 15 8 (quæ tamen Lulius Tarutius, vt antea dictum eſt, falſo in Scorpionem tranſſulit) poſſeſſiſſe. Imò Tauruſi ſententia Mercurii uſa Sole 180 gradibus abſuit, cum non niſi 10 gradibus 27 minutu euariauerit, imo reuera à O nunquam longius 27 gradibus diſtare poſſit. Mediocriter Aſtronomia peritos non latet, Solem, Verū nrem & Mercurium perenniter conſtationibus medijs coniecti, gre ſit vt Mercurius nunq; remotior à Sole, & maxime ob epicicli exiguitatem, eſſe queat, quæ cauſa etiam eſt, cur tam raro appareat ſolet. Centrum verum Mercurii 306 54 23 15. Argumentum verum 306 54 43 ſunt, quæ duo ad latitudinem conſequenter cognoscendam obſeruati oportet.

ENVNCTI. DECIMVM SEXTVM

Latitudinem Mercurii conſectum & citra calculandū onus indagare.

MERCVRIVS ET IPSE TRI plicem ſuæ latitudinis cauſam præſert, quas ſi præſentia pateretur pluribus reſcenderem, verū quia impeditur, vt patet anguſtijs papiri prudens dimitto. Deferens epicicli hoc cum ſuperficie eclipſes cōmune habet. Quod quando epiciclus in nodo caudæ vel capitis conſiſtit, tum deferens ſuperficies, eadem cum eclipſice ſuperficie eſt. Epiciclo aut ab interſeptione digrediente, deferens medietas ſilico meridiæ verſus declinat vſq; ad ventrem draconis, quo in loco declinatio maxima 45 m: eſt. Ab hinc enim rurſus eclipſicam accedit, ad alium vſq; ventrem procedendo. Quam primum enim epiciclus nodum attingit, ſuperficies deferens vna cum eclipſice ſuperficie ſit, quando aut epiciclus cū deferente rurſus à nodo diſcedit, tum incipit iterum ab eclipſice in meridiæ moueri. Ita Mercurii epiciclus iugiter (quando videlicet extra nodos eſt) in latitudine meridionali, ſicut Venus in ſeptentrionali pſeuerat. Quomodo aut planeta ſecundum latitudinē moueatur in ſuo epiciclo, alijs ſuſius declarabitur, cū hæc reſpaucis abſolui in præſentia neget. Inſtrumentū hoc latitudinis Mercurii duodecim Signa Cætri bis continet, ſemel ad ſiniſtrā, ubi ſignoru numeru ſunt ei uſmodi I II III IIII V & c. ad quæ numerū artinet ſig. Argumentū ab 0 vſq; ad VI. Signa cōpleta, iſdem cōſiſ alphabeticis ſcripta. Id quod eſt natiuitate CAROLI Caſariſ clarius deprehendes. Vbi Argumentum verum ſig. 6 gra. 15 m. 34, & in linea B C inuenitur, quo poſſq; vno perductus eſt. Centrum verum in ſiniſtro limbo queretur, quod ſilico liter per numeros I II III & c. exprimitur. Quibus habitis latitudinem Mercurii die Caſariſ natali gr. 3 ſep̄. aſcendentē eſſe cognoscēs. Eodem modo cum Argumentū FERDINANDI Regis minus 6 Signis ſc 50 512 45 ſit. In ſiniſtro latere queritur Centrum, quod eſt Signorum 4 grad. 25 minutorum 10, vnde latitudinem gradu, 1 minutorum 5 meridionalē ſcilicet aſcendentem colligis. Similia planē in tertio quoque exemplo (quod de RHOMA conditum eſt) eueniunt. Hic enim pariter Argumentū verum 6 ſig. non aſſequitur. Signa enim 5 gra. 15 m. 42 Centrum habet. Quocirca ſiſ cū margarita Signa Cætri leua limbi medietate exprimere debet, Signa ſc 6 gra. 23 minu. 15. Ex quo latitudo Mercurii gra. 1 m. nu. 15 meridionalis deſcendens reperitur. Quando vero vſu venerit Argumentū verum eſſe maius 6 ſig. tum in dextra limbi medietate, Centrum verum & æquatū cum filo ſup illud poſito, inueſtigandū erit. At ſi cōtingat Argumentū verum ſig. 8 ſc iſe in ſe cōplecti. Centrum aut verum ſig. 5 gra. 19 m. 20, tum in dextra medietate limbi Centrum querendum fuerit. Illi enim filum aductū in area inſtrumentū gra. 3 adungem quoq; exprimet, latitudinem meridionalē deſcendentem indicans. Sequitur inſtru. latitudinis Mercurii

ASTRON. CAESAREVM ENVNCTIATVM DECIMVM SEPTIMVM

Cursum Lunæ ante postq; Christi tempora,
circa calculandi operam, querere.

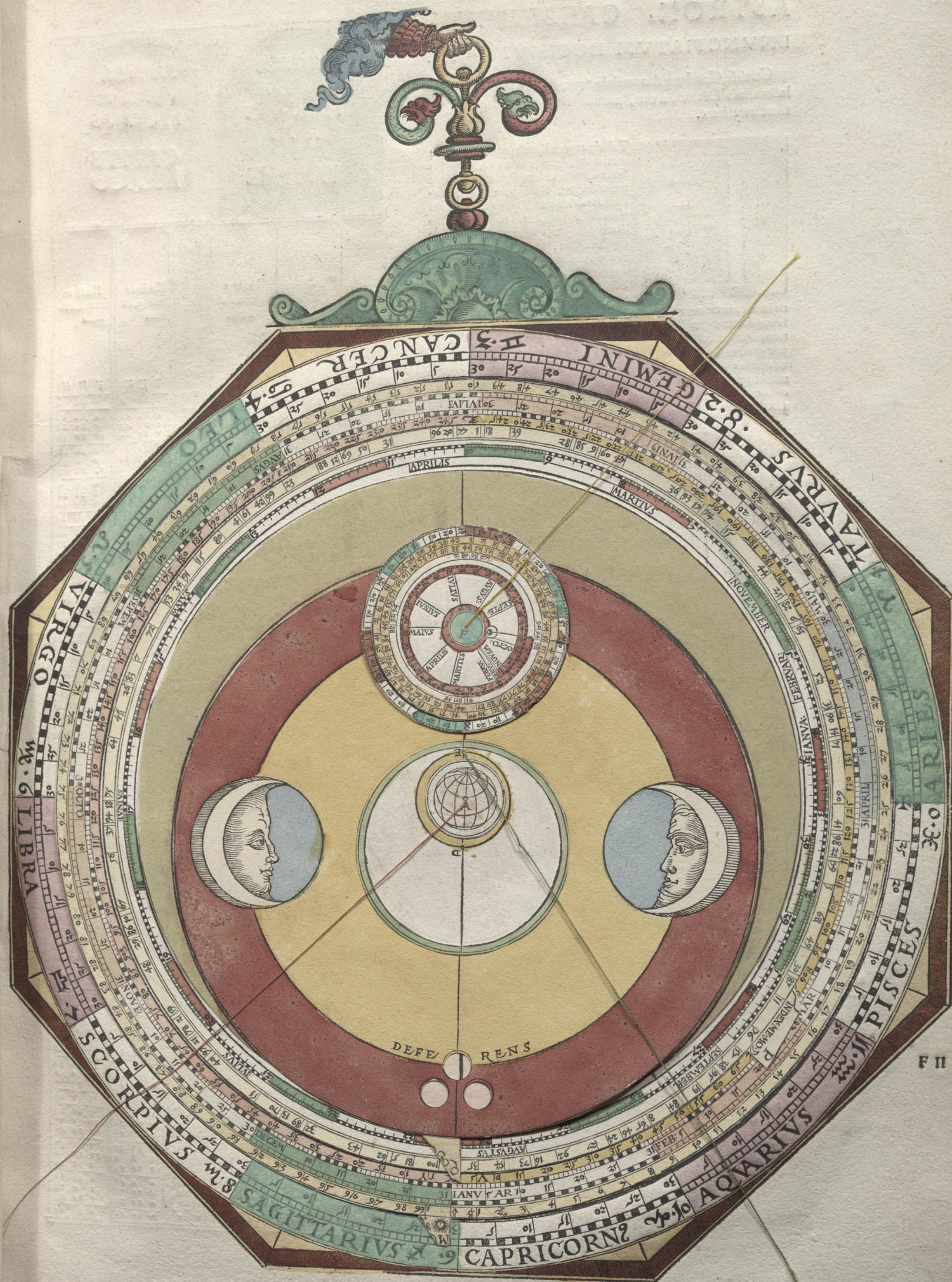
Stensum est prius, Soli cum reliquis pla-
netis, communionem esse nō modicā.
Tres superiorum vili sunt epicyclos suos
motui Solis accommodare, Venus &
Mercurius cursus sui medios cum Sole
pares habere, Luna pariter quiddam pe-
culiare cū Sole obtinere cernitur. Nisi
enim medium Solis præcias, nullo pa-
cto verum Lunæ motum habiturus es.
Proinde sphaerarum extrema, littera M
notata, Solis nomine inscribitur. Verū
ne planetarum ordo negligatur, breui-

Exemplum
CAROLI
Imperatoris.

bus res transi (quæ pluribus si fiat, præfenti columna includi ne-
queat) postulat. Posthabitis ergo præceptis, regulisq; generaliorib; ad
exemplarē docēdi normā, qua vti huculq; cōsueuimus, veniēmus. ¶ Di-
ui igitur CAROLI tempus æquatum, annos scilicet 1500, dies
23, Februarij, Horas 10 M. 20, ex antedictis esse liquet. Radix
medij motus Solis ad centenarium 1400, tanq; plenum & perfectū
ē tabula prima capietur Sig. scz 9 gr: 18 M. 24. Eadem in Zodiaci
limbo requisita, cum ostendente littera M, affigetur. Anni postea reli-
qui 99 in circulo R S requiruntur, punctumq; inuentum ē, cum
filo A dirimetur, deinde punctum, rota paulum retro ducta, rursus
filo substituetur. Orbe illo sic firmato, dsem insuper 23 mensis Fe-
bruarij in Calendario sumes, per eum locum, fili A transiit, in lim-
bo Zodiaci medium Solis motū, S. 9. 6. 7 M. 18, aperiet. Huic
filo, si denuo M indicem subduces, rota Solis perfectē sita erit. Se-
quenti mox tabella radicem medij motus Lunæ centenarij 1400 de
bitam scrutare, quam S. 3. 6. 10 M. 12 habitam, in Zodiacoq;
renumeratam, cum ostensore P secundæ rotæ exprime. In limbo
eiusdem annos 99 superantes, cum filo A nota, indice P sub illud
reduco. Tertiū diem, horam & minuta, cum filo (gradus autem qui
libet dies intra exprellis, horam representat) signa, indicemq; P rui-
sum substitue. Perfectis his, gradū in rota Solis scz VXY ab indice
monstratum aspice, gradus autem 90 M. 28 occurrent, ab X per
Y pergenti (sicut, g. littera docet) totidē gradus ab X per V tran-
seundo numera, terminum numeri cum puncto h signa, ostensoremq;
Q puncto super pone. Quibus constitutis, licet oculis surpare, quo-
modo Sol, cum suo medio motu, perpetuō medium teneat, inter Lunę
medium motum, deferentemq; augis lineam. Iam ergo deferentem
vna cum epicyclo firmaturus, filum A super indicem P, deferen-
temq; cum epicyclo sub idem duces. Eo facto, filum E per centrum
epicycli mittes, cruce vel auge eiusdem cicli subordina. Demum ex
tabula argumenti iuxta tabulam S, Argumenti medij Lunæ, an-
nis 1400 congruam, quere, Sig: 3 gr: 10 M. 12, & in inferiori
epicyclo accepta cum ostensore Y, alliga. In superioris epicycli lim-
bo 99 annos relictos inquire. Illis inuentis filum F admoue, indi-
cemq; Y subloca. Filum post hac lineæ mensis Ianuarij super impo-
ne (Ianuarij etenim completus est) et indicem Y filo eidem con-
iunge. Postremo 23 diem, 16 horas, 20 minuta, in circulo su-
peram referente, intuearis, (qualibet autem dies in 6 partes diuisa est,
quarum singulæ quatuor horas constituunt) filum per inuenta ren-
das, & Y indicatricem (quæ S. 6 gr: 11 M. 31, argumentū
scilicet Lunæ medium in epicyclo inferiori prodit) subras sillas. Ve-
rum igitur locum d cōtemplaturus, filum A per punctū interioris cir-
culi, verā circulationē exprimentis, extendes, ubi in Zodiaco G. 7 M.
7 1/2, id quod queris, cernis. ¶ Regis FERDINANDI Aes-
quationem 1502 annos, 9 dies, 21 horas, 51 minuta fuisse di-
dicimus, vnde radicem medij motus Solis, centenarij 1500 respon-
dentem, ex prima tabula sumo, S. 9 gr: 19 M. 18, huiusq; ostensō-
rem Solis M adiungo. Annos residuos, diesq; & horas & solito mo-
re dispono. Ad finem igitur medium Solis motum S. 11. 6. 26 M.
45 deprehendens, cum indice M noto, Radicem vero medij mo-
tus Lunæ, S. 1. 6. 29 M. 22 accipiens, cum P littera in Zodiaco
signo. Cum annis, diebus, horis, minutisq; iuxta præscripta agens,
ostensorem P medium motum Luna horę regis natali conuenientē,
Signa vici 4 gra: 26 M. 7, inuenire video. Secari nunc circulū
VXY ab indice P in puncto i cernis, iuxta gradum 207 M. 21,
quot gradus ab X per Y numerabis, ibiq; punctum R scribes, &
puncto ostensorem Q applicabis, iam vero filo A litteræ P super
posito, epicyclum cum centro subordina. Missis hoc, filum E per cen-
trum epicycli duc, illicq; cruce inferioris cicli (Zodiacum tamen re-
spiciat crux +) subnecte. Ex tabula modo tertia, sequētis enunctiati,
queres radicē Argumenti lunaris, quæ S. 9 gra: 28 M. 54, super
hac Y ostendentē induces. Insuper epicyclū superiōrē firmabis iuxta
modum prædictum, quo, vt decet, firmato, index Y medium Argu-
mentum d, Signa scz 9 gra: 26 M. 39, in limbo inferioris epicycli
ostendet. Nunc A filum per punctum lunulæ existentis verā epi-
cycli circulationē, tensum, in Zodiaco verū locū lunæ dabit, gra: vici
1 M. 21 1/2. ¶ Tertiū exemplū ante Christi tēpora, hoc loco volens
prætermitto, infra ubi de eclipsis tractabitur suo loco resumpturus,

Exemplū Re-
gis FERDI-
NANDI.

TABVLA MEDII MOTVS SOLIS				TABVLA MEDII MOTVS LVNAE			
Centenarij annorum ante & post Christi aduentum		Radices post Chri- stum	Radices ante Chri- stum	Centenarij annorum ante & post Christi aduentum		Radices post Chri- stum	Radices ante Chri- stum
Annus	S. G. M.	S. G. M.	S. G. M.	Annus	S. G. M.	S. G. M.	S. G. M.
100	9 8 17	9 8 17	100	4 2 8	4 2 8	4 2 8	4 2 8
200	9 9 46	9 9 46	200	2 3 57	2 3 57	2 3 57	2 3 57
300	9 10 10	9 10 10	300	0 17 45	0 17 45	0 17 45	0 17 45
400	9 11 14	9 11 14	400	0 27 34	0 27 34	0 27 34	0 27 34
500	9 11 58	9 11 58	500	0 37 23	0 37 23	0 37 23	0 37 23
600	9 12 42	9 12 42	600	0 47 12	0 47 12	0 47 12	0 47 12
700	9 13 26	9 13 26	700	0 57 01	0 57 01	0 57 01	0 57 01
800	9 14 10	9 14 10	800	1 06 50	1 06 50	1 06 50	1 06 50
900	9 14 54	9 14 54	900	1 16 39	1 16 39	1 16 39	1 16 39
1000	9 15 38	9 15 38	1000	1 26 28	1 26 28	1 26 28	1 26 28
1100	9 16 22	9 16 22	1100	1 36 17	1 36 17	1 36 17	1 36 17
1200	9 17 06	9 17 06	1200	1 46 06	1 46 06	1 46 06	1 46 06
1300	9 17 50	9 17 50	1300	1 55 55	1 55 55	1 55 55	1 55 55
1400	9 18 34	9 18 34	1400	2 05 44	2 05 44	2 05 44	2 05 44
1500	9 19 18	9 19 18	1500	2 15 33	2 15 33	2 15 33	2 15 33
1600	9 20 02	9 20 02	1600	2 25 22	2 25 22	2 25 22	2 25 22
1700	9 20 47	9 20 47	1700	2 35 11	2 35 11	2 35 11	2 35 11
1800	9 21 31	9 21 31	1800	2 45 00	2 45 00	2 45 00	2 45 00
1900	9 22 15	9 22 15	1900	2 54 49	2 54 49	2 54 49	2 54 49
2000	9 23 00	9 23 00	2000	3 04 38	3 04 38	3 04 38	3 04 38
2100	9 23 44	9 23 44	2100	3 14 27	3 14 27	3 14 27	3 14 27
2200	9 24 28	9 24 28	2200	3 24 16	3 24 16	3 24 16	3 24 16
2300	9 25 12	9 25 12	2300	3 34 05	3 34 05	3 34 05	3 34 05
2400	9 25 57	9 25 57	2400	3 43 54	3 43 54	3 43 54	3 43 54
2500	9 26 41	9 26 41	2500	3 53 43	3 53 43	3 53 43	3 53 43
2600	9 27 25	9 27 25	2600	4 03 32	4 03 32	4 03 32	4 03 32
2700	9 28 10	9 28 10	2700	4 13 21	4 13 21	4 13 21	4 13 21
2800	9 28 54	9 28 54	2800	4 23 10	4 23 10	4 23 10	4 23 10
2900	9 29 38	9 29 38	2900	4 32 59	4 32 59	4 32 59	4 32 59
3000	10 00 22	10 00 22	3000	4 42 48	4 42 48	4 42 48	4 42 48
3100	10 01 06	10 01 06	3100	4 52 37	4 52 37	4 52 37	4 52 37
3200	10 01 50	10 01 50	3200	5 02 26	5 02 26	5 02 26	5 02 26
3300	10 02 34	10 02 34	3300	5 12 15	5 12 15	5 12 15	5 12 15
3400	10 03 18	10 03 18	3400	5 22 04	5 22 04	5 22 04	5 22 04
3500	10 04 02	10 04 02	3500	5 31 53	5 31 53	5 31 53	5 31 53
3600	10 04 46	10 04 46	3600	5 41 42	5 41 42	5 41 42	5 41 42
3700	10 05 30	10 05 30	3700	5 51 31	5 51 31	5 51 31	5 51 31
3800	10 06 14	10 06 14	3800	6 01 20	6 01 20	6 01 20	6 01 20
3900	10 06 58	10 06 58	3900	6 11 09	6 11 09	6 11 09	6 11 09
4000	10 07 42	10 07 42	4000	6 20 98	6 20 98	6 20 98	6 20 98
4100	10 08 26	10 08 26	4100	6 30 87	6 30 87	6 30 87	6 30 87
4200	10 09 10	10 09 10	4200	6 40 76	6 40 76	6 40 76	6 40 76
4300	10 09 54	10 09 54	4300	6 50 65	6 50 65	6 50 65	6 50 65
4400	10 10 38	10 10 38	4400	7 00 54	7 00 54	7 00 54	7 00 54
4500	10 11 22	10 11 22	4500	7 10 43	7 10 43	7 10 43	7 10 43
4600	10 12 06	10 12 06	4600	7 20 32	7 20 32	7 20 32	7 20 32
4700	10 12 50	10 12 50	4700	7 30 21	7 30 21	7 30 21	7 30 21
4800	10 13 34	10 13 34	4800	7 40 10	7 40 10	7 40 10	7 40 10
4900	10 14 18	10 14 18	4900	7 50 00	7 50 00	7 50 00	7 50 00
5000	10 15 02	10 15 02	5000	8 00 00	8 00 00	8 00 00	8 00 00
5100	10 15 46	10 15 46	5100	8 10 00	8 10 00	8 10 00	8 10 00
5200	10 16 30	10 16 30	5200	8 20 00	8 20 00	8 20 00	8 20 00
5300	10 17 14	10 17 14	5300	8 30 00	8 30 00	8 30 00	8 30 00
5400	10 17 58	10 17 58	5400	8 40 00	8 40 00	8 40 00	8 40 00
5500	10 18 42	10 18 42	5500	8 50 00	8 50 00	8 50 00	8 50 00
5600	10 19 26	10 19 26	5600	9 00 00	9 00 00	9 00 00	9 00 00
5700	10 20 10	10 20 10	5700	9 10 00	9 10 00	9 10 00	9 10 00
5800	10 20 54	10 20 54	5800	9 20 00	9 20 00	9 20 00	9 20 00
5900	10 21 38	10 21 38	5900	9 30 00	9 30 00	9 30 00	9 30 00
6000	10 22 22	10 22 22	6000	9 40 00	9 40 00	9 40 00	9 40 00
6100	10 23 06	10 23 06	6100	9 50 00	9 50 00	9 50 00	9 50 00
6200	10 23 50	10 23 50	6200	10 00 00	10 00 00	10 00 00	10 00 00
6300	10 24 34	10 24 34	6300	10 10 00	10 10 00	10 10 00	10 10 00
6400	10 25 18	10 25 18	6400	10 20 00	10 20 00	10 20 00	10 20 00
6500	10 26 02	10 26 02	6500	10 30 00	10 30 00	10 30 00	10 30 00
6600	10 26 46	10 26 46	6600	10 40 00	10 40 00	10 40 00	10 40 00
6700	10 27 30	10 27 30	6700	10 50 00	10 50 00	10 50 00	10 50 00
6800	10 28 14	10 28 14	6800	11 00 00	11 00 00	11 00 00	11 00 00
6900	10 28 58	10 28 58	6900	11 10 00	11 10 00	11 10 00	11 10 00
7000	10 29 42	10 29 42	7000	11 20 00	11 20 00	11 20 00	11 20 00

ASTRON. CAESAREVM ENVNCTIATVM DE CIMVM OCTA.

Capitis, Caudaeq; draconis locum, similiter argumentum
latitudinis Lunae verum, latitudinemq; eiusdem, promptu
simè inquirere.

Tabula ergo adiuncta centenarios nu-
meri decem prome, minores, si numeri
summa Christi ortum sequatur, maiorè
si praecesserit. Quos penes capitis lo-
cum reperies per Signa, gradus, & mi-
nuta distinctum, quem deinceps in Zo-
diaco postq; numeraveris, cum indice
capitis affige. Deinde filo per annos
reliquos completos ducto, ostenditorem
capitis subiunge, aequè cum mense, die,
hora (minuta instrumenti angustia nò
admittit) operatus, verum locum capi-
tis index aperit, cui cauda diametraliter opponitur. Mox deinceps
filum ducatur per Lunae locum ex pronuntiato antecedenti habi-
tum, ubi intersectio fili cum circulo interiori latitudinem Lunae dabit,
per gradus & minuta expressam. Graduum singuli 5 minuta (quo
ad gradus 4 mi. 50 absoluntur, quos ultra quilibet gradus vnum
minutum tantummodo continet) referunt. Idem quoq; filum in cir-
culo, exteriori limbo vicino, Argumentum latitudinis Lunae verum
monstrat, illud quod eclipses inuestigaturo profusius vtile erit.

Exemplum GAROLI Imperatoris

In Imperatorio dogmate locus Capitis Sig. 6 gra. 9 mi. 54
ad centenarium 1400 repertus est, cui indicem Capitis impones.
Per 90 annos filo extenso rursus index capitis substituitur. Tercio
per diem 23 Februarii trahatur, ostenditorem eodem supposito, qui in
Zodiaco gra. 12 mi. 15 ostendit, verum scilicet locum capi-
tis. Enunctiarum praedictus docuit Lunam in gradu 7 mi. 7
esse, quibus filum applicans in circulo ovali (ut sic dicam, quoniam ouum
refert) gradus 2 mi. 6, latitudinem Lunae scz meridianalem cogno-
sces. In circulo autem, limbum propè, ostendit filum Argumentum
latitudinis Lunae, scz Sig. 6 gra. 24 mi. 53. Inter limbum, cir-
culumq; latitudinem Lunae representantem, cernuntur binæ littere.
M D, Lunam meridianalem descendente significantes, quoniam
magis ac magis ab eclipsica videtur discedere.

Exemplum FERDINANDI Regis

Rex Ferdinandus Caput Draconis gra. 25 mi. 45 & cen-
tenario videlicet 1500 correspondens habet, cui si adiunxeris osten-
torem capitis, filumq; rursus per annos residuos, scz duos, perq; dies
9, Horas 21 Martii, traduxeris, indicem capitis simul sub filum acto,
ostendit index tandem verum Capitis locum in Zodiaco, gradus
nempe 13 mi. 27. Praemissis ex enunctiato Luna 1 gra. 21
mi. 7 tenuisse discatur, per quae filum nunc missum, in circulo oua-
li latitudinem Lunae gra. 3 mi. 24 Septentrionalem descenden-
tem, veluti littere S D docent, admonet. Idem filum in circulo
proximo ipsi limbo Sig. 4 gra. 15 mi. 53, quod est Argumentum
latitudinis, arguit.

Hic cum nihil aliud deesse videatur ad omnes Aneq; & praesertim
ad eclipses quam Argumentum Lunae verum, (nam illud in superio-
ribus ob papiri angustias omisum est) oportum nunc est eiusdem
meminisse. Verum ergo Arg. Lunae requisitus, orbes primo omnes
Lunaris theorie, ut praedictum est, debet formes oportet, quibus
actis, si è centro A per epiceli medium filum dirigis, augem epiceli
veram in inferiori epiciclo demonstrat. Ab auge vera deinde si nume-
ras indicem Y vsq; Lunae Argumentum verum, aequatumq; per-
spicis. ¶ Natiuum Caesaris Argumentum est Luna, medium qui-
dem, quale supra visum Sig. 6 gra. 11 mi. 31. Verum 5 gra.
29 mi. 3 ¶ In Regia natiuitate Argumentum Luna medium te-
nuit Signorum 9 gra. 26 mi. 39, Verum & aequatum Sig. 9 gra.
17 mi. 53.

TABVLA MEDI ARGVME NTI LVNAE				TABVLA VERI MOTVS CAPITS DRACO			
Centenarij annorum ante & post Christi aduentum		Radices post Christi stium		Centenarij annorum ante & post Christi aduentum		Radices ante Christi stium	
Annus	S. G. M.	S. G. M.	Annus	S. G. M.	S. G. M.	S. G. M.	Annus
100	0 18 21	6 18 21	1000	0 6 11	19 31	19 31	1931
200	1 7 4	11 29 39	1100	1 18 44	20 3 46	20 3 46	2034
300	7 25 40	5 19 57	1200	4 8 11	21 17 55	21 17 55	2137
400	2 14 28	10 22 15	1300	10 24 3	22 31 12	22 31 12	2240
500	9 1 10	4 3 33	1400	16 9 54	23 45 12	23 45 12	2343
600	5 21 52	9 14 50	1500	22 51 17	24 59 12	24 59 12	2446
700	10 10 34	2 26 8	1600	28 57 8	26 13 12	26 13 12	2549
800	4 29 17	8 7 26	1700	34 53 14	27 27 12	27 27 12	2652
900	11 17 59	1 18 44	1800	40 49 20	28 41 12	28 41 12	2755
1000	6 41	7 0 2	1900	46 45 26	29 55 12	29 55 12	2858
1100	0 25 23	0 11 19	2000	52 41 32	31 9 12	31 9 12	2961
1200	7 14 5	5 22 37	2100	58 37 38	32 23 12	32 23 12	3064
1300	2 1 48	11 3 55	2200	64 33 44	33 37 12	33 37 12	3167
1400	8 21 10	4 15 11	2300	70 29 50	34 51 12	34 51 12	3270
1500	3 10 11	9 26 31	2400	76 25 56	36 5 12	36 5 12	3373
1600	9 28 54	3 7 48	2500	82 22 0	37 19 12	37 19 12	3476
1700	4 17 36	8 19 6	2600	88 18 6	38 33 12	38 33 12	3579
1800	11 6 19	2 0 24	2700	94 14 12	39 47 12	39 47 12	3682
1900	5 25 1	7 11 43	2800	100 10 18	40 61 12	40 61 12	3785
2000	0 13 43	0 23 0	2900	106 6 24	41 75 12	41 75 12	3888
2100	7 2 25	6 4 17	3000	112 2 30	42 89 12	42 89 12	3991
2200	1 11 7	11 15 35	3100	118 18 36	43 103 12	43 103 12	4094
2300	8 9 50	4 26 53	3200	124 14 42	44 117 12	44 117 12	4197
2400	2 28 12	10 8 11	3300	130 10 48	45 131 12	45 131 12	4300
2500	9 17 14	3 19 29	3400	136 6 54	46 145 12	46 145 12	4403
2600	4 5 56	9 0 46	3500	142 2 60	47 159 12	47 159 12	4506
2700	10 24 38	2 12 4	3600	148 18 6	48 173 12	48 173 12	4609
2800	5 13 21	7 23 22	3700	154 14 12	49 187 12	49 187 12	4712
2900	0 2 3	1 4 40	3800	160 10 18	50 201 12	50 201 12	4815
3000	6 10 45	6 15 18	3900	166 6 24	51 215 12	51 215 12	4918
3100	1 9 27	11 27 15	4000	172 2 30	52 229 12	52 229 12	5021
3200	7 28 9	5 8 31	4100	178 18 36	53 243 12	53 243 12	5124
3300	2 16 52	10 19 11	4200	184 14 42	54 257 12	54 257 12	5227
3400	9 5 34	4 1 9	4300	190 10 48	55 271 12	55 271 12	5330
3500	3 24 16	9 12 27	4400	196 6 54	56 285 12	56 285 12	5433
3600	10 12 58	2 23 45	4500	202 2 60	57 299 12	57 299 12	5536
3700	5 1 40	8 5 2	4600	208 18 6	58 313 12	58 313 12	5639
3800	11 20 21	1 16 20	4700	214 14 12	59 327 12	59 327 12	5742
3900	6 9 5	6 27 18	4800	220 10 18	60 341 12	60 341 12	5845
4000	0 27 47	0 8 56	4900	226 6 24	61 355 12	61 355 12	5948
4100	7 16 29	5 20 14	5000	232 2 30	62 369 12	62 369 12	6051
4200	2 5 11	11 1 31	5100	238 18 36	63 383 12	63 383 12	6154
4300	8 23 51	4 12 49	5200	244 14 42	64 397 12	64 397 12	6257
4400	3 12 33	9 24 7	5300	250 10 48	65 411 12	65 411 12	6360
4500	10 1 18	3 25 25	5400	256 6 54	66 425 12	66 425 12	6463
4600	4 20 0	8 16 43	5500	262 2 60	67 439 12	67 439 12	6566
4700	11 8 42	1 28 0	5600	268 18 6	68 453 12	68 453 12	6669
4800	5 27 24	7 9 18	5700	274 14 12	69 467 12	69 467 12	6772
4900	0 16 7	0 20 36	5800	280 10 18	70 481 12	70 481 12	6875
5000	7 4 49	6 1 54	5900	286 6 24	71 495 12	71 495 12	6978
5100	1 23 11	11 13 12	6000	292 2 30	72 509 12	72 509 12	7081
5200	8 12 11	4 24 29	6100	298 18 36	73 523 12	73 523 12	7184
5300	3 0 55	10 5 47	6200	304 14 42	74 537 12	74 537 12	7287
5400	9 19 38	3 17 5	6300	310 10 48	75 551 12	75 551 12	7390
5500	5 15 44	8 28 11	6400	316 6 54	76 565 12	76 565 12	7493
5600	4 8 20	3 39 41	6500	322 2 60	77 579 12	77 579 12	7596
5700	10 27 2	2 50 41	6600	328 18 6	78 593 12	78 593 12	7699
5800	6 23 9	6 13 14	6700	334 14 12	79 607 12	79 607 12	7802
5900	1 11 51	11 24 52	6800	340 10 18	80 621 12	80 621 12	7905
6000	8 0 33	5 6 10	6900	346 6 24	81 635 12	81 635 12	8008
6100	2 19 15	10 17 27	7000	352 2 30	82 649 12	82 649 12	8111
6200	9 7 57	3 28 45					
6300	7 26 40	9 10 3					
6400	10 15 22	3 21 21					
6500	5 4 4	8 2 19					
6600	11 23 26	1 13 17					
6700	6 11 28	6 25 14					
6800	1 0 11	0 6 12					
6900	7 18 53	5 17 10					
7000	2 7 35	10 29 8					

ASTRONOMICVM ENVNCTIATVM DECIMVM NONVM

Aspiciuntur possibilitates, vt vocant, siue euentos possibi-
les, quatenus in Zodiaco sunt, per instrumentū sublequens
omni momento discernere.

Quid aspectus
& quid per eū
intelligendum.

Aspectus nū-
merus.

Spectus certa est stellarum distantia in
Zodiaco erantū, secundum quam effe-
ctus, nunc salutes, nunc infalutares
mutuamus. Boni enim aspectus salutē
Mali perniciem rebus minantur. Aspe-
ctus numero sunt quatuor, Sextilis, Tri-
nus, Quartus & Diametralis. Tamen si
nō desint, quibus cōiunctio quoque aspe-
ctus dici mereatur, reuera tamen non
est, quia cum diffinitione pugnat, distan-
tia enim nulla dicitur.

Coniunctio, cuius Character hic est.

Coniunctio qd.

Coniunctionem quamuis, vt monuimus aspectum dicere nō liceat,
quando tamen istius tanta necessitas impendit, vt nullo aspectu minus,
imo sollicitius obseruanda sit, necesse fuit & de illa, quantum res in prae-
sentia exigit, pertractare. ¶ Coniunctio ergo est duarum aut plurium
stellarum in eodem Signo, gradu & minuto cōiunctio. Et hoc secun-
dum Zodiaci longitudinem accipiendū. Si enim in latitudine conue-
niant patitur sic, vt altera alteri in diametro sub vel super ponatur, tum
eiusmodi coniunctio per emphasim quandam obseruatu dignior alijs.
Nam citra controuersiam vehementioris efficacit talis est. Ambae
huiusmodi coniunctiones, verissime & nes dicuntur, a gemethiacis
studiosē in natiuitatibus, iudicij & directionibus quibuscumque
animaduertendae. Quidam & precipue illi qui aeris statum, orbisq;
cidentia rimantur, coniunctionibus longe inferioribus, vt solent, qua-
lis est, cum aliquis planetarum alteri vicinus in tantum fit, vt radiorū
mutuus fiat contactus, quod quidem accidit cum planeta velocior se-
gniorē assequitur, veluti, si Solem in 14 piscium statuas (quo in loco
tempore natiuitatis Caroli fuit) & autem 25 ♄ vel ☿ in 28 ♄ (qua-
lem rex Ferdinandus natus habuit), Venerem vero in 25 ♄. Huius-
iustmodi radiales coniunctiones plerumque aeris varietates causantur,
naturaeque mutationum effectus. Meo sane iudicio, coniunctiones
istiusmodi modicas omnino parere effectum anticipationes credun-
tur, praeter Solis & Lunae coitus, quae subinde notabiles sunt. Plane-
tarum radij, qui & orbis vocantur, huius sunt. Saturnus circum circa ra-
dios emittit ad gradus 9, Iupiter inde ad 9, Mars ad 8, Sol ad
15, Venus & Mercurius ad 7, Luna ad 12. Huius autē radij in limbo
instrumenti praesentis, iuxta singulos aspectus vtriusque suis notis proliat.

Carolus,
Ferdinandus,

Quousq;
planetarum
radios emi-
tunt.

h. 9 gra.
2. 9 gra.
3. 8 gra.
4. 15 gra.
5. 7 gra.
6. 7 gra.
7. 12 gra.
Quid sextilis,
& quid per eū
intelligendum.

Quomodo
Astronomiae
incubitu se-
dendū sit in-
stutio.
Quomodo
cosmographiae
operā daturus
sedere debeat.

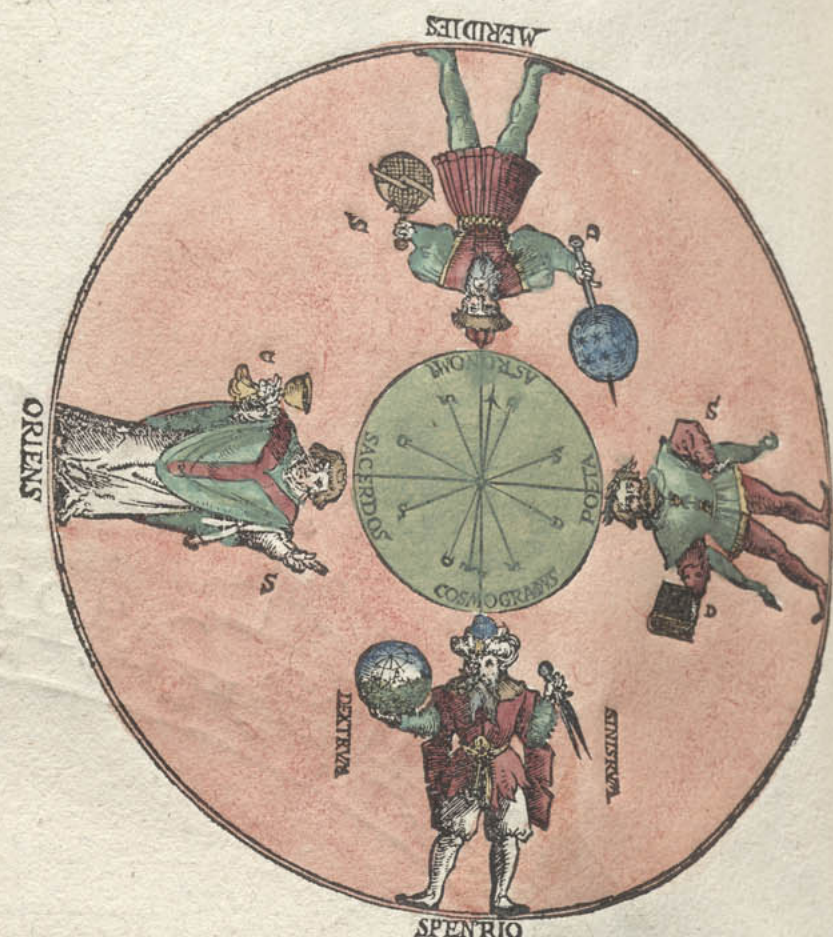
Mundi partes
siue cardines,
alter theolo-
gis, alter poe-
tis usurpatur.

Sextilis notam eiusmodi habet.

Hic aspectus bonus est, imperfectam tamen amicitiam arguit, sex
acibus in modum stellae, constans, eo quod 60 gradus, id est, sextam
circuli partem possideat, quandoque enim duo planetae per signa duo
distant, sextili aspectu iungi dicuntur. Vnus & idem planeta vtriusque
aspectus omnes, praeter coniunctionem & oppositionem, habere eodē
temporis momento potest, quod noueris simulac figura sequenti rotae
volubilis indicem cancri principio adduxeris, tum enim sextilis finit
primum gradum ♊, dexter primum ♋, sextiles vtriusque exprimit.
Hic obiter succurrit, quod te latere quoque nolum, quicunque operam stu-
dio astronomico, saltem non vanam nauare instituit, vt perpetuo meri-
diem intuearis, sic enim astronomiae studium, & rectius perdisces, &
promptius tenebis. Astronomis siquidem oriens sinister, occidens au-
tem dexter, vocatur, dum enim velociores siderum motus potissimum
inuestigat, eos neque ortus neque absolutius habere possunt, q̄ in meridie
versū, id quod palam facit proximum instrumentum, si indicem illius
ad principium cancri fixeris. Neque clam te sit Cosmographiae incubitu-
rum, vt semper septentrioni intentus esse velis. Si enim meridiem aspe-
xeris, nunq̄ satis (nisi rem ante probe & quasi memoria teneas) tibi
futurum est. In instrumentis enim Cosmographicis, altitudo poli ani-
maduertitur sedulo, qua de causa Septentrio firmiter aspicendum est,
alias enim abfor dum quiddam eueniet. Quicquid enim orientem re-
spicit in tabulis vel instrumentis Cosmographicis, illud idē verso in me-
ridiem lectori occasum innuere videbitur, & e contra, occasus tabulae ef-
fe qui debet, orientē simulabit. Eadem quoque meridiem & septentrionis
inordinatio suboritura est. Sicuti vero Astronomi cū Cosmographis
hac in re pugnant, ita theologi & poetae dissident. Id enim quod theolo-
gis dextrū est, hoc poëtis leuū appellatur, quoniam theologi res diuinas
peragentes, ortum suspiciunt, Poetae contra, in suis coeli aut plagarū
mūdi distinctionib⁹, occasum intueri solēt, ynde Aquilonē dextrū Au-
strū vero sinistrū illis esse oportet, id quod ex 3 Phalaris Lucani clarū
fit, vbi alloquitur Arabes Rhomā translatos, nō amplius sinistras vni-
bras, hoc est, meridianales mirari, hīs versibus. Ignotum vobis Ara-
bes venistis in orbem, Vmbra mirari nemorum non ite sinistras, Haec
omnia graphice representat sublequens figura.

Trinus

CAESAREVM

Trinus aspectus signum tale

Trinus contingit quatuor signorum, id est 120 gradus, distantia,
inter planetas facta, Aspectus amicitiae perfectae, beneficis, adiuuans,
consentientisq; nuncupatur, vltimum illud ideo, quod planetae huius-
modi aspectu sese contuentes, collatis viribus, mutuo sibi auxiliuntur,
Dexter idem & sinister, vt alii esse potest, quod apparet inde ad cancri
exordium locato, vbi trinus leuus, capricornum, dexter, pisces tangit,
Alter id est, sinistrae partis, aspect⁹ signorū ordine succedit, alter dextrae
lateris, Trinus, contra ordinem nititur.

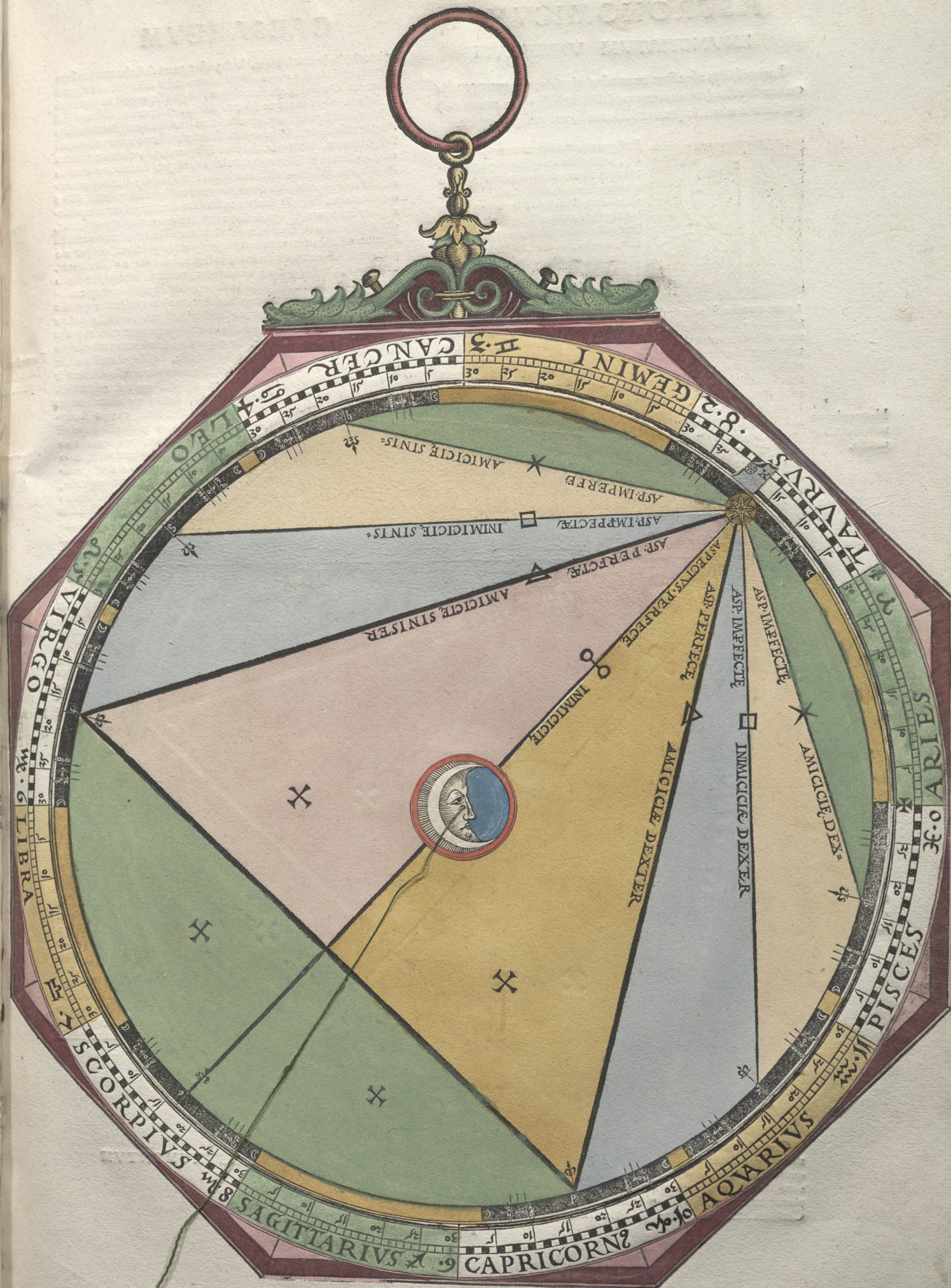
Quartus aspectus sic scribitur

Quartus siue quadratus vel graecè τετραγωνος fit quando tribus
signis planetae euariant, id est, 90 gradus, Maleficus & imperfectae
inimicitiae aspectus, vt cuius radij mutuo pugnant, discordiam quā-
dam & similitatem excident, vocatur. Vtriusque partem sicut alii occupa-
re eodem temporis puncto potest.

Oppositio signatur hoc modo

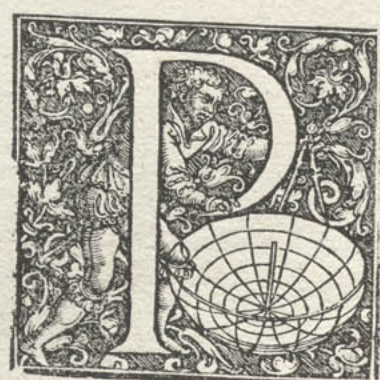
Oppositus aspectus vel diametralis radiatio fieri dicitur, quando pla-
netae ex diametro in Zodiaci parte aliqua opponuntur. Hic neque dex-
tram neque sinistram admittit, per se vnus existens, inimiciam quoque
praeferat denotat. Huiusmodi radiationem fieri contingit, si plane-
tae per 6 Signa distent, id est, 180 gradus, quod est circuli medium,
tunc enim se vicissim more vectorum oppositorum radij aduersus diuer-
berant. Instrumenti commodum quo verius intelligantur, exemplo vti
prestat. ¶ Tempore Caesaris Caroli, qui fuerint aspectus, sic dices, In
dice X Solis gradum signa, qui est 14 ♄, locum post Lunae in Zo-
diaco requirere, scilicet 7 6 7 m ♊ ibiq; continuo sextilem aspectū
cernes. Si enim ē cetero filij protrahas per 7 6 7 m ♊, manifeste
lud in area nigriuscula inter literā b & d incidet. Aspectus autem
ille radialis tantū est, quia Sol radios Lunae saltem tangit, suis quoque ra-
dijs dū contrahat. Consequenter Saturni loco suo inlere, qui est 17
6 40 m ♄, Quatenus igitur Saturnus terminū inter lūsi cadit,
hoc est, inter h & characterem h, merito Sextilem facere cum Sole di-
citur. Iupiter tempore natiuitatis Caesaris 7 6 21 m ♋ tenuit,
quae si in Zodiaco repetas apparebit nō cōiunctus cū Sole, sed combu-
stus quia 7 6 tantūmodo a Sole elongatur. Mars in 24 6 38
m ♋ cōstitutus, nullū cū ☿ aspectū habet, quia sextilis Solis aspe-
ctus terminum radiorum ☿ nō assequitur. Venus 26 gra. 39 m ♋
cum possideat, & longius ablit q̄ vt radijs suis corpus Solare contin-
gat, nihilo secius tamen a radijs Solaribus tepitur. Mercurius proxi-
mē Solem accedit, propterea eum ☿ cōiungi si dicas, nō erraueris.
Hoc igitur modo Solis cum planetis reliquis aspectus sufficien-
ter cōteplatus es. Nunc indicem super gradū h dirige scilicet 17 gra.
40 m ♄, cōsiderans simul cui planetarū aliorū aspectu quoque par-
ticipet, Sole excepto, qui iam examinatus est, cum ceteris vero plane-
tis idem est agendi modus.

¶ In Regia natiuitate similiter indicem gradū Solis 28 m 55 ♋
adiunge, Secundo quemlibet planetarum suū in locū statue, quē tempo-
re natiuitatis incoluit, vt lunam in primū gradū 20 m ♊ h, in 28
gra: 36 m ♊, 21 in 5 gra: 46 m ♊, 24 gra: 6 m ♊, 24
in 26 gra: 3 m ♊, 28 gra: 56 m ♊, 24 gra: 6 m ♊, Quibus ita dige-
stis Lunae nullus aspectus cum Sole, nō quartus, 24 ♋, radialis ta-
men, ☿ itē nullus, Veneris & ☿ cōiunctiones legitimae cernuntur.
Ita Solē vbi videris eodē pacto cū hō, 26 ♋ & reliquis agēdū scias.
Hec nimirū demonstratio iteratio ab eodē huius instrumenti vltimo tempo-
re, proinde omittis plurib⁹ ad alia aspectū cōsiderationē pergamus.

ASTRONOMICVM ENVNCTIATVM VICESIMVM

Lunæ solius aspectus cum planetis alijs, tam retrogradis quam directis (motu diurno & distantia illorum prænotis) per instrumentum sequens ad horam & minutum prælagire.

Er figuram præcedentem noſte datum eſt, vtrum die quopiam planeta fuerat cum Luna coitus, nec ne, aspectu aliquo, vbi enim oſtenſorem loco lunæ imponens, planetas reliquos ſecundum loca ſua in Zodiaco diſpoſueras, qui nā lineis aspectuum, planetæ appropinquarint, videras. Planetarū iam ſi aliquis in tantum approximet lineæ, vti in 24 horis aſſequi poſſe eādem putetur, tum iſtus planetæ locum verum præſenti & ſequenti diebus conuenientem, locumque Luna querito. Motibus deinde ambobus quaſitis, vnum ab altero, minor ſcē à maiore, ſubtrahe, niſi planeta retrogradus ſit, tunc enim motus diei ſequentis à motu diei præcedentis demendus erit. Ideo q̄ in retrogradis motus diei ſequentis ſedulo minor eſt, cum ſubinde deſcendat, id quod in Luna ſecus eſt. Cuius motus ſequentis perpetuo maior eſt præcedere. Qualis qualis tandem ſit, ſemper (vterbo dicam) minorem maiori ſubtripe, quo facto remanet motus planetæ diurnus. Hic non præmittatur moneo, planetarum cuiuſvis in aliud ſignum tranſitus. Locus enim planetæ ab integro ſubtrahendus tunc eſt ſi gno, diſtantiæ vſq̄ ad finem ſigni inde reducans, addenda motui, quem in ſequenti abſoluit planeta. Luna poſtea à planetæ diſtantiā ſumetur, quæ habebitur, loco Luna à loco planetæ dempto, illa autem diſtantiā in limbo ſequentis instrumenti inueſtigabitur, & cum puncto occulto ſignabitur. Si planeta directus ſit (Luna enim ſemper ob velocitatem directam manet) ſubtrahetur motus eius diurnus à motu Luna diurno, reſiduumq̄ in linea F G, iuxta gradus & minuta, quere tur. Linea vero à centro limborum pergens in 9 partes, id eſt, à 9 gra: vſq̄ in 18 diſſecta eſt, graduum ſinguli ruſus in 20 partes ſub diuiduntur, quarum qualibet 3 minuta continet. Reſiduum ergo habitum, cum margarita ſuperinducta exprimitur. Filum poſt hac in punctum diſtantiæ antea occulto puncto obſeruare, diſtendatur, & margarita oſtendet protinus, in instrumenti area, horam & minutum aspectus, quæ ambo iuſta proportionis ratione à quouis diſci poſſunt. ¶ Sed res per exemplarem viam lucidior euadet, à quouis diſci poſſunt, perſonæ Caroli proximè louem non longe abeſſe ab aspectu ſextili ſi niſtro Luna diſcedens, cum indice X ſuper locum Luna aptauimus. Proinde ad ſequentem diem, ſcē 24 Februarii, locum Luna per instrumentum accepimus. Locus Luna in 11 gra: 48 m̄ 10 s̄, ſolis in 7 gra: 26 m̄ 10 s̄, reſertus eſt. Cum itaq̄ die natiuitatis propoſita, Luna 27 gra: 9 m̄ 10 s̄, 24 autem 7 gra: 12 m̄ 10 s̄, tenuerit, motus diurnus Luna 14 gra: 39 m̄ 20 s̄, 24 vero gra: 0 m̄ 14 fuerunt. Iam ergo motum 24 à Luna motu, ſcē minorem à maiore ſubtrahe, reſtant 14 gra: 25 m̄: quod reſiduum in linea F G cum filo & margarita expreſſum, accipe. Poſthac diſtantiā inſpice, id eſt, ſpacium illud, quod Luna peragrandum reſtat, donec ad ſolis locum perueniat, quod per ſubtractionem fiet. Nam facta illa, 30 gra: & totidē m̄, reſilient, quib⁹ in limbo acceptis, ſilū ſuperiniſciatur, quo facto, margarita ſimul horas 16, m̄ 10, in instrumenti area prodet. Totidem horas & minuta poſt meridiem, diei natalis conſtituti, computato. In illis enim Luna ſextilem cū ſolis aspectum obitura eſt. Hucusq̄ nobis actum eſt de directo tantū, nunc de retrogrado planeta. Lunam & Mercurium contemplant, ad natalem Cæſaris diem apparet Luna iam diſcedere à quarto Mercurii, quoniam eadem die (diem intelligendo à meridiē præcedentis ſcē 22 Februarii vſq̄ ad meridiem natiuitatis) aspectus contigerat vicelimo ſecundo diei, Luna motus compar eſt 13 gra: 4 m̄, 27 m̄ motus 23 gra: 9 m̄: 10 s̄. Diei autem natalis motus conueniens Luna quidem 27 gra: 0 m̄: 10 s̄, Mercurii vero 20 gra: 30 m̄: 10 s̄ eſt. Nūc quia retrogradari cernitur, motus eius minui ſolet. Motus Luna diurnus 15 gr. 5 m̄, Motus retrogradus gra. 0 m̄. 39. Motu antea planetæ directi demptum à Luna, iam eundem, propter retrogreſſum, addes, proueniens numerum 15 gra. 44 m̄. ſcē ad lineam F G cum filo & margarita examina, diſtantiā poſt hac Luna & 28 gra. 12 m̄. in limbo cū filo exprime, quo extenſo, margaritam horam & minutum præteriti aspectus, Horas ſcē 12 m̄. 30 oſtendit.

Motus planetæ diurni inuentio.

Exemplum CAROLI Imperatoris de planeta directo.

Exemplum CAROLI de planeta retrogrado.

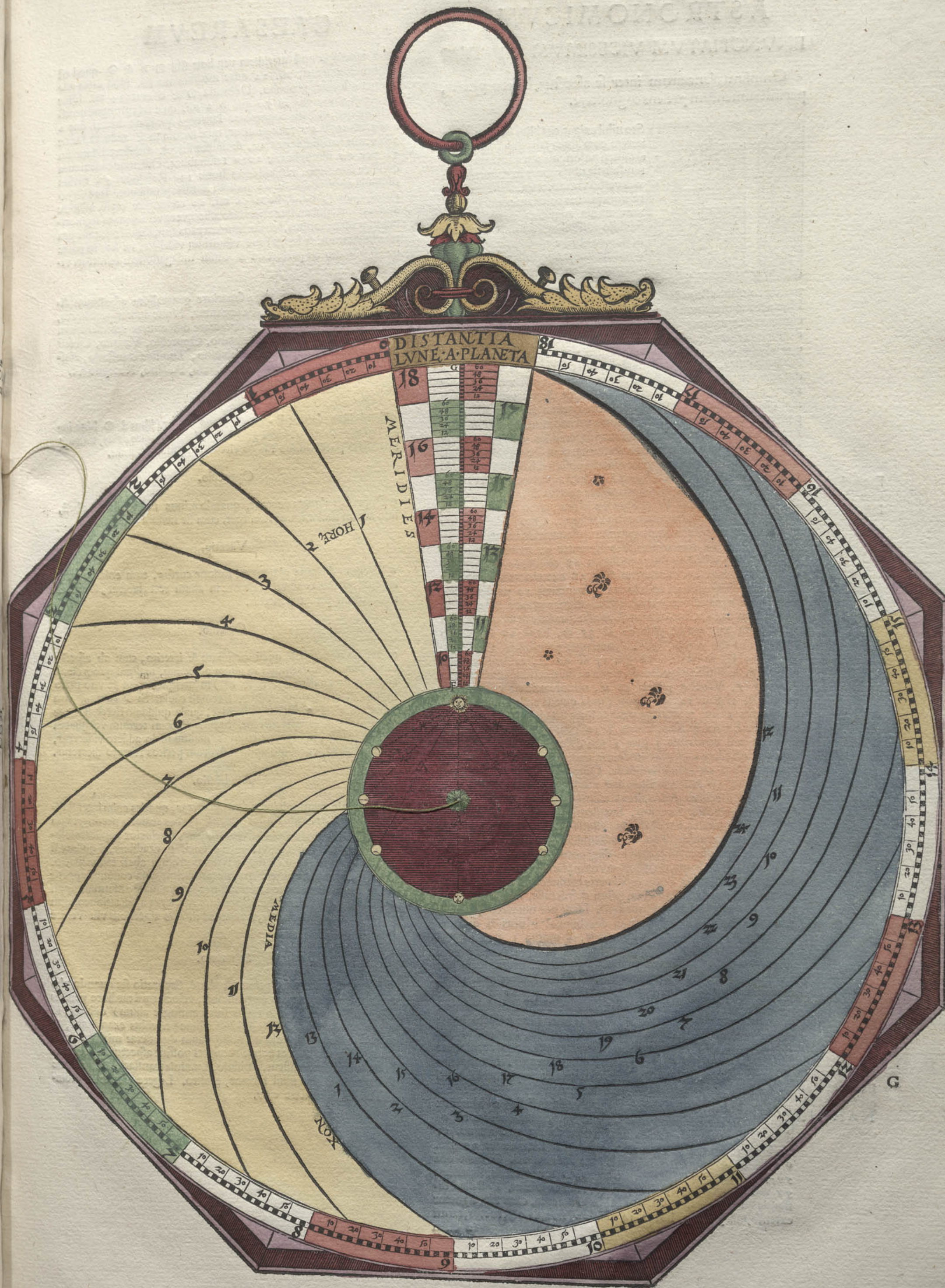
Documentum inſigne, ac omni aſtronomiæ negotio perquam vtile.

Compūti non ſemel pleriq̄ permoleſtum eſſe, quod authores Ephemeridum, nullibi horas & minuta ſimul aspectibus adnotent, præterquam in Solis & Lunæ conuentionibus oppoſitionibusq̄, in quadris vero, ſextilibus aut triangularibus minime, ſicut etiam in aliorum planetarum aspectibus, in vniuerſum nulli minuta cū horis aſſignēt. Cœleſtes etenim huius figuræ pro actis ſaltem mutationibus ſtructuri, primo

CAESAREVM

primo ſtatim limine hærent. Vtiq̄ ad vñquem definita temporū momenta deſyderantes, neq̄ ſatis per ſemet ad italia diſtinguenda ingenij habentes. Quocirca cōmune aliquod dogma ſeu regulā, in genere cōprehēſam, de huius omnibus ſubdere, & hæc eandē per exēpla præmiſſa illi horā & minutū nouiſſe qui optat. Principio die quo euentū cuiuſq̄ ſcit, proponat. Illius mox diei ſicut & ſequentis (duorum ſcē planetarum, quorum aspectus requiritur) inueſtiget. Motibus ambobus habitis, minorem maiori ſubtrahat, quo facto, motus ambobus nict. Planeta poſtea velocius, motum à tardiore ſubtrahenti, diſtantiā remanebit. Vtrūq̄ planetæ exiſtentibus directis, ſubtrahenti, diſtantiā altero vero directo, & altero retrograde, motus coniungantur, quicquid autem vel ſubtractio vel additio remiſerit, illud omne in ſecūda per multiplicationem reſoluat, incipienti à gradibus, qui per 60 primum in minuta, mox à minutis in ſecunda per alia 60 ſcendent. Secūda iſta omnia per 24 diuiduntur, quotiente ſeruato, cui diuſio ri nomē eſto. Poſtea diſtantiā ſimiliter in ſecūda reſoluetur, que reſoluta per diuſorem iam habitum ſecabitur, quo peracto, horas quoties dabit. Reſiduum deniq̄ per 60 multiplicabitur. Ruſuſq̄ eadem multiplicata, per diuſorem iam dictum examinantur, minutaq̄ temporis in quotiente prodibunt. Ita ergo horas & minuta vtrūq̄ aspectus cōtingentis cuiuſlibet exaſſime cernis. ¶ Regulam hanc Cæſaræa inductione maniſteſtiorē dabo, & primo per ſextilem Luna & ſolis, in quo motum Luna diurnum 14 gra. 39 m̄, eſt, vidiſſi. Solue igitur 14 gra. in minuta per 60, addeq̄ 39 minuta, erunt 879 m̄. quæ iterum in ſecunda per 60 ſi reſoluas, 52740 ſcēda proueniunt. Huius reſeratis, ad motum quoq̄ 24 diurnum, qui eſt 14 m̄. accedes. Multiplicata 14 m̄. cum 60, procreant 840 ſecūda. Directi iam cum ſint ambo, minorem à maiori, id eſt, 840 à 52740 auferes, & reſtabunt 51900, quæ per 24 diuſa, reſtadunt 2162, diuſorem ſcē futurum. Diſtantiā nunc aggreſſus, quæ eſt 10 gra. 10 m̄. in ſecunda quoq̄ reſolues, & erunt ſecūda 36000, partiens illa in diuſorem 2162, horas in quotiente habebis ſcē 16. In reſiduo poſtquæ heſerunt, 2038 reſolues iterum in minuta, quando reſilient 121080, ea adhuc per diuſorem reſepes, & minuta 56 quoties remittet. Sic igitur horas 16 m̄. 56, poſtea ridiem numerata, aspectum ſextilem 2 & 2 præſtint. Nunc de 2 & 2 reperam⁹, quod eo libentius facim⁹, quia retrogradus ſit. Motus diurnus 15 gra. 5 m̄. in ſecunda quoq̄ reſolues, & erunt ſecūda 5640 ſecūda ſunt. Mercurius autē, ex quo retrogradus eſt, vtrūq̄ planetæ ſecūda, iuxta regulam addenda ſunt, & quibus complicatis 5640 reſultant. Quæ poſt diuſionem producant 2360, quidui ſorin poſterum erit. Diſtantiā poſtmodum reſoluat pari modo, ſcē 8 gra. 12 m̄. reſoluta illa 29520 faciunt, diuſa iam hæc, horas dant 12, & reſiduum 12002, quod in ſecunda per 60 deniq̄ reſoluet, diuſamq̄ ſi fuerit, m̄. horæ cauſabit ſcilicet 30. Hora igitur huius aspectus 12 m̄. 30 pomeridiana apparet. ¶ Sed ne proſuſus à propoſito cedam, quod hæcenus ſolui, Regis quoq̄ natalis in demonſtrationem adducam, per quem aspectus ſimiliter diſcetur. Rex Ferdinandus 10 Martii natus ante meridiem, noſcitur. Scituri ergo num eo die Luna planetas reliquos aſpiciat. Luna motum principio conſideramus, at is 20 gra. 10 m̄. ſi fuiſſe conſtat, iam ſi prioris instrumenti indicem X huic gradui & minuto appli cas, & reliquorum quemuis ſuo loco diſcribas, Martem ſerē oppo ni Luna, qui in 23 gra. 37 m̄. 30 fertur, cernes. Quoniam vero nullam aspectus contingentiam ita propinquam vides quam hanc, Luna locum ſequentis diei examinandum accipe, qui eſt gra. 2 m̄. 26 s̄, Martisq̄ locum, cuius diei ſequentis, ſcilicet 10 Februarii 24 gra. 24 m̄. 30. Motus diurnos amborum quere, proueniens Luna motus diurnus, gra. 12 m̄. 10 s̄. Motus autem diurnus Martis habet grad⁹ 0 m̄. 47. Dempto iam Luna motu à Martis motu, diſtantiā remanet, gra. vñ 3 m̄. 27. Mars, quia directus eſt, ſubtrahitur à Luna, & relinquuntur gra. 11 m̄. 20, quæ in linea F G cum filo & margarita ſignantur. Filo autem ruſus in diſtantiā, quæ facit gra. 3 m̄. 27 diſtracto, margarita ho. 7 m̄. 12 poſt meridiem 9 diei Februarii reſert, vbi Luna & Martis exacta ſuit oppoſitio, Anteq̄ autem finem facio, admonitum aſtronomiæ tyronem volo, vt quoties iudicium aliquod laturus eſt de rebus aſtronomiis, perpetuo ordine planetarum ſingulorum, capitis caudæq̄, ſicut in Ephemeridibus cernitur, curſus, ad meridiem, & præſentis & ſequentis diei, colligat. Hoc enim modo quiduis expeditur, & ad manus, vt dicitur, erit.

SEQVITVR INSTRVMENTVM

ASTRONOMICVM ENVNCTIATVM VICESIMVM PRIMVM

Omniū planetarum inter se aspectus, Lunæ præter, per instrumentum præfens cognoscere.

Exemplum
CAROL
Imperatoris

Sextilis 24 &
tempore cele
stionis Caroli
Imperatoris,

Recens fortassis quispiam ita malit, exequi doceamus. Motus 24 diurnus aspectum in 5 mi: scz resolutus, 23 300 efficit, & motus 1 gra: 12 mi: dissolutus 23 4320 constituit. Minore numero iam a maiori dempto, propter directionem ytriusq; 4200 2. superant, ea per 24 secta, diuisorem 107 remittunt. Distantiavidelicet gra: 1 mi, 1 pari processu regularur. Multiplicata enim 36000 2. dat, que parita cum diuisore, horas 23 relinquunt. Residuum deinde 53 solum pariter & diuisum, mi. 19 reddit. Hoc peracto liquet vtrum bene nec ne, cum instrumento operatus sis. Si autem vtriusq; parte, siue instrumenti opera, siue calculi opere diuersum eueniet, certus esto te errasse, ytriusq; vero concordantibus, neutiq;. Hunc cano nem nemo non huius artis studiosus vehementer amplexari debet, cū ad Ephemerides admirabilem vsum afferat.

Exemplū Re
gis FERDI
NANDI.

Sto nihil exigar, cur istius si guræ vsum iterem, cum antea satis superq; constet, attamen ne longius tibi ad priora discurrendum sit, istius quoq; instrumenti praxim verbo vno aperiam. Horam minutumq; aspectus cuiuscunq; intellectus ante omnia considera enunctiati 19 subsidio possibilitatē eius, id est, an possit statuto tibi die aspectus contingere, quod sit hoc modo. Index X locis planetarum inducitur, quando si planetarum aliquis lineas aspectuum contingit vel propē suos fines incidit, ab alio dicitur aspi, sin minus, non. Hoc acto abunde nocēs q; insitueras. Planetarum igitur bidaant cursus, vt prædiximus, id est, duorum dierum motus, præparandi sunt, e quibus verior cognitio aspectuum surgit. Certus cum iam sis de aliquo aspectu quocunq; tandem die futuro, eorum planetarum loca in Zodiaci lustra. Principio illius diei & fini competentia, id est, meridiæ præcedenti, meridiæq; sequenti congruentia, vnde non difficulter motus planetarum diurnos venaberis. Si sint directi vel retrogradi ambo, minorem a maiori demes, si alter retrogrum alter antrogrum per gat, coniunges vtrumq;. Subtractionis vel additionis residuum in linea F G repetes, inuentumq; vnionem superades. Distantiam mox planetarum requires & in limbo numeratam cum filo aequaliter tenso, exprimes, quo retento, margaritæ locum obseruabis in lineis horariis comprehensum, illic enim & horas & minuta aspectus facti vel futuri cernes. Id quod Cæsaris exemplo adhuc aperius dices. Diuus Cæsar solus semper Augustus Francofordiæ Mœni, anno domini 1519, die 28 Iunii, Rhomanum Imperium suscepit. Quo in die aspectus planetarum scire laboro, quero igitur loca planetarum vniuersa, meridiæ 27 & 28 diei debita (dico signanter 27 præcedentis & nō sequentis, nam aspectus antemeridianos 28 diei quero, q; si pomeridianos velim, iam 29 diei motum cum 28 examinare) quibus in uentis, ad instrumentum accedo iuxta enunctiati 19 præscriptum, videoq; planetarum inter se nullas irradiationes præter 24 & 2. Nunc ergo horam & minutum istius aspectus scire gestiens, motum 24 ad diem 27, qui est gra: 11 mi 35 2. Erat 28 diem, quo fuit gra: 11 mi: 40 2. signo, Veneris quoq; rursum in 27 die gra: 10 mi 34 2. in die vero 28 gra 11 mi 40 2. existentē inuenio exicipioq;. Cuiuslibet motum diurnum ex subtractione cum tenco, vt Iouis 5 5, Veneris 1 gra: 12 mi, minorem, id est 5 mi a maiiori, id est, 1 gra: 12 mi, demo, (quia directi ambo sunt) residuumq; gra: 1 mi: 7 esse reperiens, in linea simulac F G cum vnio ne signo. Demo posthac locum 2 10 gra: 34 mi: a loco 2 11 gra: 35 mi: remanent 1 gra: 1 mi: distantia dicta, quæ in limbo dinumerata, filoq; expressa cum fuerit, margarita horas 23 mi: 19 post meridiem 27 diei demonstrat. Quæ si ad nostras horas reduco, hora 9 mi: 19 ante meridiem diei 28 Iunii aspectum hunc, 24 & 24 2. fuisse inuenio. Adeo astra Cæsari benigna se præbuisse, præce requisies nemo non fatebitur. Sextilem enim & Trinumiam olim Astrologi dignitates, potestates, maiestatesq; portendere, certō cognouerunt, conuiceruntq;, id quod si nullibi aliā certē in electione Caroli Quinti verum esse certō certius intelligi potuit. Adde quod non modo sextilis 24 & 2 inter se, quorum vterq; planeta felicissimus, sed & Lunæ & Iouis sextilis, Lunæ & Veneris coniunctio, eodem creationis die concurrerint. Ita cœlum ipsum desiderasse, Cæsarem Carolū iam non perperam quis affirmauerit. Idem per numeros quoq;, si fortassis quispiam ita malit, exequi doceamus. Motus 24 diurnus aspectum in 5 mi: scz resolutus, 23 300 efficit, & motus 1 gra: 12 mi: dissolutus 23 4320 constituit. Minore numero iam a maiori dempto, propter directionem ytriusq; 4200 2. superant, ea per 24 secta, diuisorem 107 remittunt. Distantiavidelicet gra: 1 mi, 1 pari processu regularur. Multiplicata enim 36000 2. dat, que parita cum diuisore, horas 23 relinquunt. Residuum deinde 53 solum pariter & diuisum, mi. 19 reddit. Hoc peracto liquet vtrum bene nec ne, cum instrumento operatus sis. Si autem vtriusq; parte, siue instrumenti opera, siue calculi opere diuersum eueniet, certus esto te errasse, ytriusq; vero concordantibus, neutiq;. Hunc cano nem nemo non huius artis studiosus vehementer amplexari debet, cū ad Ephemerides admirabilem vsum afferat.

Exemplum aliud. Dienatali Regis Ferdinandi, scz 9 Martii ex pronunctiati 19 reperta fuit □ h & ○. Saturni motus ad 9 diem est gra. 28 mi. 35 2. Decima autem die gra. 28 mi. 37 2. Motus ○ in 9 die, 28 gra. 1 mi. 2. Decima die 29 gra. 0 mi. 2. Motum h diurnum repēis duorum mi. ○ minoris 59, quare minorem subtrahenti, ambobus scz directis, superant 57 mi. Hæc requisita, in linea F G vnio exprimat. Post illud distantia quæ est gra. 0 mi. 34 in limbo accepta, cum filo signetur extento, margaritæq; horas 14 mi. 22 notans obseruetur, tantū 2 enim

CAESAREVM

enim temporis post meridiem vendicat sibi □ h & ○, quod est 2 hora decimū dici, mi. 22 ante medium noctis. Illud idem adeo huc per calculum probabo. Distantia ○ & h erat 34 mi. Diuisaria moneo, vt scitu cognoscas. Iam ergo quoniam directi sunt 23420, totidem diuide per 24, & diuisor furget. Similiter distantiam diuisore iam noto, reduntantq; horæ 14. Residuum 52 rursum multiplicatum diuide, & 22 minuta horaria prodibunt. Ita falli nō audeas. Regulam hanc non ideo adieci, vt ea vti debeas in sequenti bus vsq; adeo motibus, & sibi inuicem proximis, sed velociorum gratia planetarum, & longissimè distantium videlicet, ne hac in parte quicq; omnino ad perfectam motuum indagacionem desiderati videretur.

¶ Enumerauimus enunctiati superiore generaliora aspectuum discrimina, & ea quæ principalia vocantur. Nunc autem speciales, & si maius, minus principales nominare differentias recedebimus. Huiusmodi autem sunt. Combustus, Oppressus, Vacatio, Obfessio, Applicatio, Separatio, Prohibitio, Luminis transitio, cūq; demq; relatio, vt sic dicam, Redditio, Pulsatio, Receptio &c.

Combustus.

¶ Combustus planeta dicitur, qui minus 15 gradibus a ○ hinc inde politus distat, tot enim gradibus Solaris continet orbis, tamq; intervallo, potentissimè radios circumquaq; suos diffundit.

Oppressus.

¶ Oppressus planeta vocatur, quando minus 12 gra. a ○ abest, hoc autem declaratione non eget, cum sit nemini non obuium.

Vacatio.

¶ Vacatū dicitur planetam, ratione cursus, tum enim vacuus est, cum ab aliquo aspectu exit, nec in alium recta labitur, sed omni irradiatione priuatus incedit.

Obfessio.

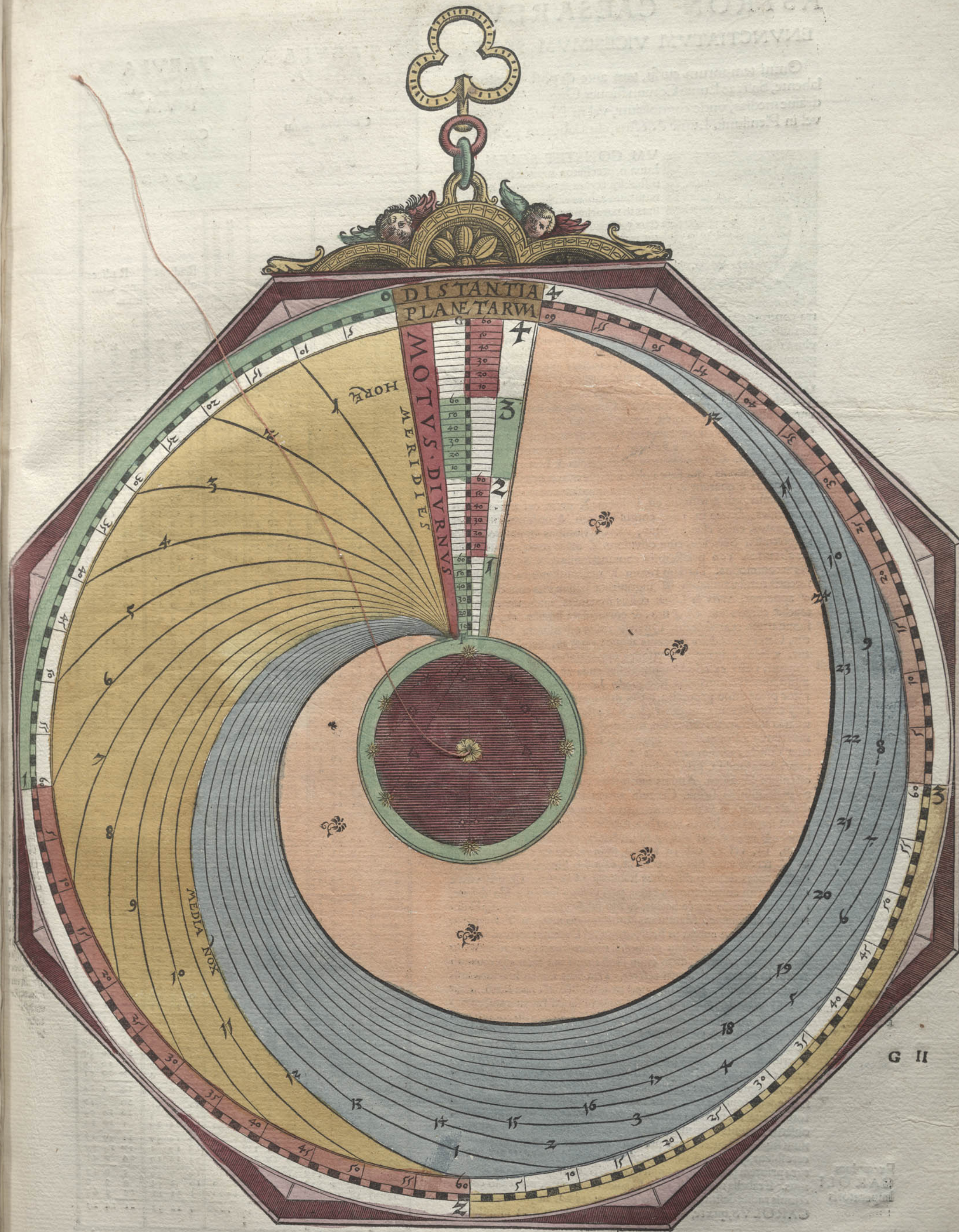
¶ Obfessio nomen est, quasi occupato & irretito, cum ab aspectu vnus planetæ malignioris in alium aspectum, maligni quoq; (mali autem planetæ dicuntur h & ○) incurrit, ita enim de vno malo in aliud deferetur, quasi inuitus. Exempli causa. Si D cum ○ eoa iuncta, a ○ abiens in □ h incidat, quale quiddam fiet, si 24 & ○ principium canci teneant. Saturnus autem tertium vel quatuor libra gradum, hoc pacto enim 24 malum malo addere viderem, ideoq; obfessio, vocabulo apud Astrologum peritos recepto diceretur.

Applicatio.

¶ Applicatio contingit inter duos planetas, quoties enim inter se distant in tantū, vt cursu citatior centro suo orbis ardioris pertingere possit, id est, tardioris orbis centro attingere, tū velocior applicat se sclo ori dicitur, vt Iupiter radios suos proicit 9 gradibus, a quibus si ○, qui oritur in motu (si modo retro non erat) abest tanto spacio, Iā radios 24 contingit, eidem applicari dicitur, quia coniungi appetit Ioui. Ptolemæus tamen non nisi per 3 graduum distantiam applicationem vocari concedit. Sciendum præterea applicationem non modo in conjunctionibus, verum sed in aliis aspectibus vfu venire solet.

Separatio.

¶ Separari contrarium prioris est planē, Separatio fit quando planetæ a conjunctionibus digrediantur, velociorq; a tardiore penitus (ita vt non amplius cum radiis suis contingat alium) discedit, id est, separatur vel desinit. Quidam adhuc præfatus examinat, & separari velociorem volunt, postq; vnum dumtaxat minuto a tardio remouetur. Plures adhuc recenseri possint aspectuum, vel passionum differentia, sicut, Pulsatio, Luminis transitio &c, ad præsentia autem, quia nihil faciunt, omitto. Legere si libet in promptu est libri Auenzæ ca. 7.

Omni temporum cursu, tam ante q̃ post Christum, labente, Solis ac Lunæ Coniunctiones, Oppositiones, Quadræue medias, vnde cognoscitur, vel in Nouilunio Solis, vel in Plenilunio Lunæ defectus, citra laborem perspicere.

tra controuersiam alterantur, diligentius hoc loco tractare placuit. Res autem illas, quia vno instrumento comprehendere non licebat, in plura distribuere coactus sum, partim, vt nihil omnino molestè cogitatus relinqueretur, partim, vt sic exactior absolutiorq; res examinatio ferret. Proinde quatuor illas consequente instrumentum subordinaui, continua ferè, veluti connexa. Hora siquidem non ad vnum Coniunctionis vel Oppositionis habita (quorum vltus in iudicijs præcipuus est, earum rectum scè, quæ mundo eueniunt) impossibile est figuram celsi veram struere, multo minus aut iudicium certius, de rebus statuere, quare non temere hoc loci curiosior esse volui. Coniunctionem idcirco Solis & Lunæ, aut Lunæ & Capitis Draconis, qui scire vult, instrumentum præsens confideret, orbibus è quatuor & Calendario quodam compositum. Orbis primus, qui & infimus est, indicem X gerit, cui annos incipios vides, ab vno in 100, confusè tamen, & ordinem citra interitales signatos, cuius vsus exigitur; coniunctionibus oppositionibusq; inquirendis. Secundus cum ostensore Z orbis pater, anni familiariter ab vno ad 100 præscriptis, coniunctionibus Z & inuestigandis accommodos. Tertium rotam Y index insignit, in cuius circumferentia rotule eiuſmodi • nigriculæ passim vna cum characteribus • apparent, Solis & Lunæ coitus signatos, quemadmodum in tegellæ effigies hæc ☉ pnes, & circunculata lunulæ ☾, quadras luminarium representant. Quartus orbis ostensorum Y amplexatur, Capita, Caudasq; draconis aliquot, quorum vtendi ratio sequitur. ¶ Solis Lunæq; coniunctiones, oppositiones seu quadras nouissimè conanti, radix ex tabula adiuncta sumenda est, radix centenario proximo minori conueniens, hoc modo Leua parte centenario requiratur prior anno propolito, quem iuxta continuò, dies, horæ, minutag; coniunctionis, in dextra scè sese offerent. Eadem vero in laeuuario instrumenti vtebisq; indice X primum super adducto, quæ inuariatus ad operationis finem vsq; perdurabit, Exsecta præriter tabella radicem pro ☉ & ☾ elige, vbi dies, horæ, minutag; vicina sumpta, prius veluti, & in lunarium limbi requisita, cum ostensore Z affige. Ambos iam orbis cum cera, alias non rite factis peramanlos, firma. Centum autem annos perpetuos rorè sic duratur possint, si præter centarium illum non aliud tempus quæspiam requirat. laminæ superficie rotule X annum propolitum, quem rentemq; inspicere, per huncq; filum teade, ostensore Y ad Ianuariū diem, 14, vel 15 vel 16 locato, inde videndum operanti, quæ nati • tertix roræ filo proxima sit, eaq; filum ducenta, quæ subducta, rotas demum dispositas habuerit ad votum, Quod si videriat interim coniunctiones binas pari vtrens spacio à filo distare, tum pro arbitrio agere licebit, & filo substitute vtamurq; libuerit, sine discrimine. Memineris tantummodo indicem Y semper in Ianuarium, non autem in Februarium vel Decembrem tradendū, post quod filum cuiusq; malueris coniunctioni, oppositioni aut quadraturæ admoue, diem enim illud futuri acti factus conuelfim in limbo Calendarii referet. Tria sunt tamen hoc loco animaduertenda digna. Primum, quod in anno bissexili non certò ☉ & ☾ aut ☉ ostendat, & hoc à 24 Februarij vsq; ad finem anni, ea autem ratione semper demandus vnus est dies, vcz à deconiunctionis oppositionisq; eo namq; dempto qualitas resiliat. Secundum, vt si ☉ cum ☾ nota, Decembre incidere, nulla sit, anni vero in Ianuariū, diem iam iuxta prædicta custodiendi esse, sin enim in latibet scè, oppositio illa prima dicitur. Tertium, coniunctionem ☉ & ☾ cum signo ☿ quæ Decembre incurrit, nouissimam anni esse currentis, propositū, quæ vero Ianuarium attingit, profus inutilem fore. Quæ res metodo exemplari familiar fiet ita. ¶ In iudiciotumq; obseruationibus Astronomi studiosè coniunctionum vel præuentionum figuras, id est, eas, quæ proximè natiuitates antequantur, persequerent solent, quocirca & nos luminarium coniunctionem Castæ genitura priorem proxime, exempli vice, perfectiori quadam via docebimus. Et tabella numerali, id est, Radices cōnente, principio cōiunctionis radicè delineatam, anno currenti 1500, in quo natus fertur CAROLVS, quare, Inuenis autē diem ☉, horam 22 minutū, 54,

TABVLA MEDIA RVM									
Coniunctionum ☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									
☉ & ☿									

quibus in Ianuario perfectis, indicem X inducis, ideo, quia nati-
uitas habetur centenaria, necdum plane exacta. Post hac cum filo
24 Februarii diem, natalem fce Cæsaris fignas, vnde cum eodem fi-
lo contra diuerſum ordinem procede conſue, donec vel 37 præſen-
tialis, occurat, ☉ autem offertur, quæ geniture huius præſen-
tialis (ſicet inſeptiori tamen altioris noſſimo vocabulo, tu ſi
maius, præcedentem dicere nil ætueris) oppoſitionalis, quoniam
natiuitatem præcedit oppoſitio iſta, vocabitur. Per quam viſum
traheris, in Diario hie Calendario 14 Februarii diem, quæ
tingit huiusmodi oppoſitio, cernes. Quam ſi Bifextilis fit annus,
non opus tamen fuerit diem demere, cum lux prætentionalis ſue
præcedens oppoſitionis 24 Februarii non excedat, imò 14 dies,
qui inuenitur, recipiendus pro eo.

Exemplū Re
gis FERDI
NANDI

Luna, Capitisq; vt dicitur, Draconis, seu Caudæ eiusdem, proposito, quouis & anno, & die, & menſe, coniunctio nem mediam inuenire, perq; illam futura ſit, nec ne, aliqua luminarium obſcuratio, eodem temporis ſpacio, citra diſſcultatem aut dubium, præſagire.

Exemplum
CAROLI
Imperatoris

Per Draconis li
neam intellige ter
minū eclipsiū,
quociens scz filius
huiusmodi
are. id est, ter
minū eclipsiū,
inquit, Solis
fieri eclipsim
demonstrat. Lu
ne uero deliqui
t, quociens filius i
figura p̄o attin
git. In aligbue
ro exemplaribus
posuimus termi
nū Solis sic om̄
Lunae sic om̄

Exemplū Re
gi FERD I.
NANDI.

infer, vbi fi caput aliquod vel cauda filum fubit, luminaris alicuius defectum certo prædicare poterit, veluti 27 Martii, Solis deliquit, nifi noctu fœder, & Lune eclîpsim 11 Aprilis, & 5 Octobris, si non interdu contingeret. ¶ Ante Christi tempora agendi ratio non est differens à priori, nifi quod annum propofitum fubtrahis à centenariio maiori, Quod refiduum, anni relidui vocatur. Radicem deinde centenarii maioris quæfitam cum offenforibus X & Z fignas. Annos vero reliquos cum Y & V indicibus exprimis, quemadmodum fuprà dictum eft.

ANQVAM PRECEDENS ENVN
diatum sufficiens, & per se sibi conser,
nihil fecit tamen aliud insuper addere
libuit, immo necessum fuit, & hoc iccirco,
quia filum prioris non adeo exacte quem
uis dim coniunctionum & oppositum
eclipsiumq; possibilitates denotar, papii vitiō, quæ, nescio quomo
do, interduccendum paulo humeribus vberius conbibit, nunc la
xari, nunc coarctari solet. In presenti adhuc precipuus omnia co
gnosci queunt. Licet vero cum spirali instrumento idem agas quod
cum inftrumento draconibus pleno, difficultas tamen non vulgaris
operationi siue vsui eiusdem incumbit. Verum quia alterum alterius
requirit officium, neg; satis perfectè vnum ex his operetur, ideo
vtrumq; ali-opposita locauimus, ita, vt paginam vertere nemo cogi
tatur, quia ratione inftrumenta fuit suum & verificationem pleriq;
amittunt. Sciendū præterea rotulas huius duas idem efficere, quod
quatuor priores inftrumenti faciunt, vix tamen præsentis est hu
iusmodi. Vbi priores inftrumenti rotas rectè ordinaueris similitas,
ordina & presentis duas eodem modo. Radicem eandem, coniun
ctionis vel oppositiōis, quia vsus est in disponenda rota X priores
quere in Ianuario Calendarii ibidem inserti, id est, spiralis, primum
de radicis habito, in limbo exteriori quod radicis horas lustra, quilibet
autem gradus horam vnam designat, vnde radicis minuta quod
colligi possunt per minuta alia filum traducitur, cui index X Y roge
inferioris substituitur. Deinceps in limbo eiusdem orbis annus re
quiritur currens, ad quem coniunctio vel oppositiō colligenda est.

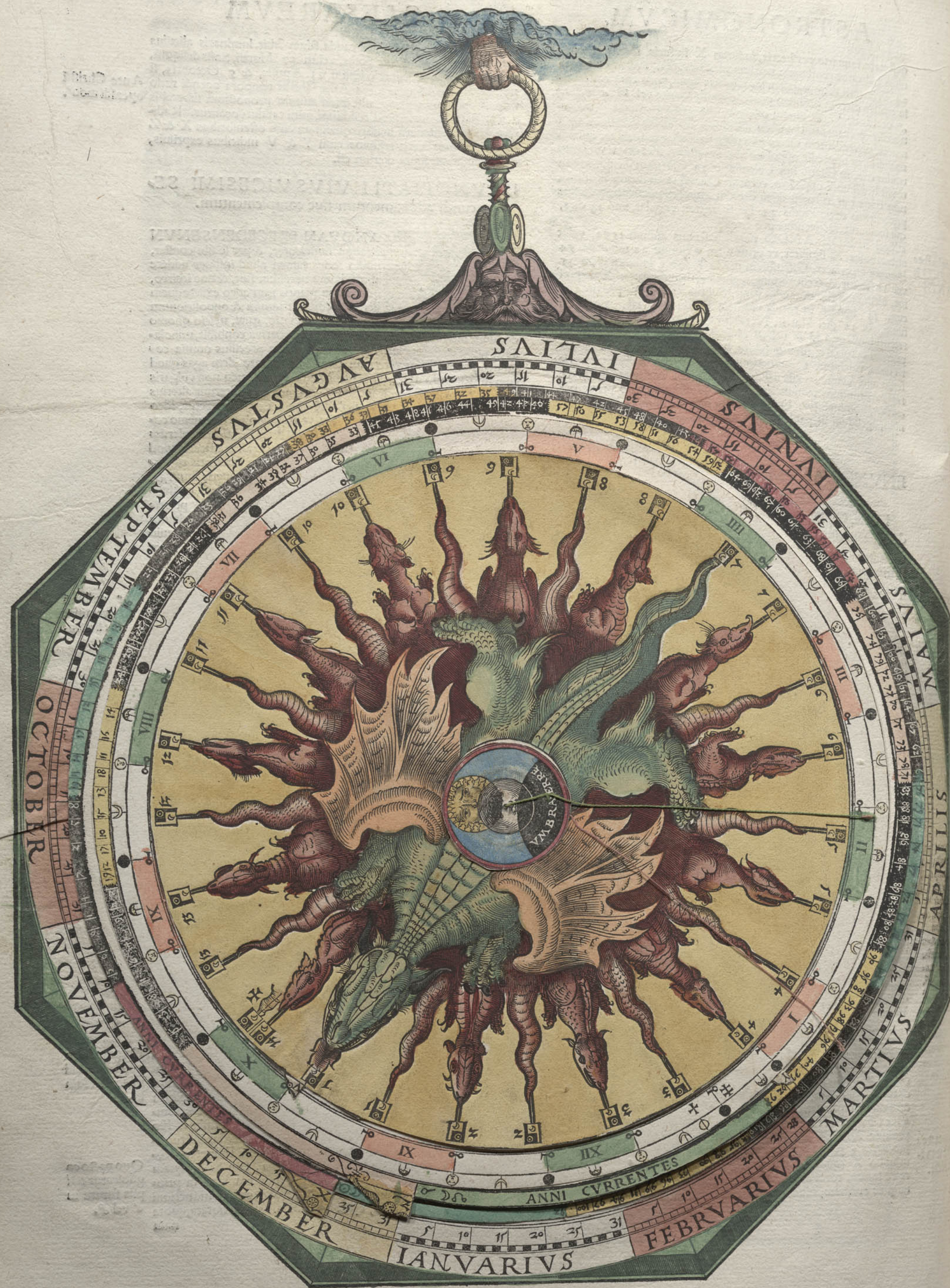
Cur quilibet
orbis geminas
habeat litteras

Vfus instrumē
ti.

quintur currens, ad quem coniunctio vel oppositio, vel eclipsi-
pion possibilibus desideratur, annus ille cum filo signatur, et
desumpta denuo offensior. *X* Y fubjungitur, inferioris scz rote, ita ut
tem rota illa vltimum filum locum forticia est. Index ille cum nota *X*
et *Y* signatur, est quod tantum prestat affat illi duo prioris orbis,
alter cum *X*, alter cum *Y* notatur. Ab hinc rotam disposi-
ne superiorem non secus ac illam, radici coniunctionis inferens
Luna scz & Capitis Draconis, et hoc in Ianuarii diebus & horis. Ro-
ta hac pariter literas gerit duas, *Z* videlicet & *V*, eadem enim
agit, quae aliae duae scorum, altera cum *Z*, & altera cum *V* signa-
tur, illarum quae Dracones funt, prioris scz influentium. Sic autem
duae filae rote disposita omnino ad vsum sunt. His ambobus filis
ordinatis instrumentum, videndum in priori quam nota cyfra coniunctio
vel oppositio, quam scire cupis, insigniatur, tum quando euenit, an
scz prima, an secunda, an tertia sic ab anni principio facta, per
eam solum dum extendis, notat in quem mensum & diem coniunctio
vel oppositio incidat. Simili numero aut cyfra in posteriori require
infrumentum in rotula *X* *Y*, vel coniunctionum (quales nigris
lineis representant facies) vel oppositionem, cuiusmodi alias Lunae
color exprimit) filo vero recta istius faciei diametro superpone, quod
ita extendum in limbo exteriori coniunctionis vel oppositionis horam
minutum denotat. Adhuc obserua quod in loco filum contingat me-
sem, in quo coniunctio vel oppositio repetita est per influentium prius,
cyfra enim tum offendit verum diem coniunctionis vel oppositionis
mediam, tam factam quam fiendam. Diem ita cognosces, A filo exten-
cto contra signorum ordinem fies diem numerum retro perge, donec
occurrant mensium nomina, non autem secundum diem ordinem,
scz enim fallis possis, precipue, si mensium nomina primo obuenient
eorum in quibus diem numerus incipit. Inter menses igitur hos,
mensum illum require, cuius *v* nem vel *z* nem prior in influentio
offendisti in suo autem spirali circulo digitum tum ad filum vsq;
per moue, iuxta quod verum diem agnosces, & hoc anni currens
existat Communis aut Civilis. Idem in Bissextili quoq; euenit, sed a prin-
cipio anni ad 24 Februarii diem dumtaxat. Post quem si fiat con-
iunctio vel oppositio perpetuo vnus dies auferendus est, veluti si filum
indicat primum Martii, pro eo 29 Februarii summatur, aut si
filum noter 2 Martii, pro secundo primus capiatur, Simili modo in
reliquis agitur. Instrumtum hoc non factum est quo horas & mi-
nuta per illud indages, sed diem tantummodo, illamq; verissime. Ho-
ras tamen & minuta cogniturus certo, proximum accedas instrum-
tum oportet. In eo enim nihil deest aliqua querenti, Praeterea si co-
gnoscere cupias, vtrum in anno eclipsis aliqua, tam Solis, quam
Lunae, fies vna, fies plures sint euenture, tum considera in pri-
ori instrumto quoties cauda vel caput aliquod coniunctioni
aut oppositioni concurret, cyfra interim diligenter notata, quora

Quomodo in
anno Bisextili
procedendum
sit,

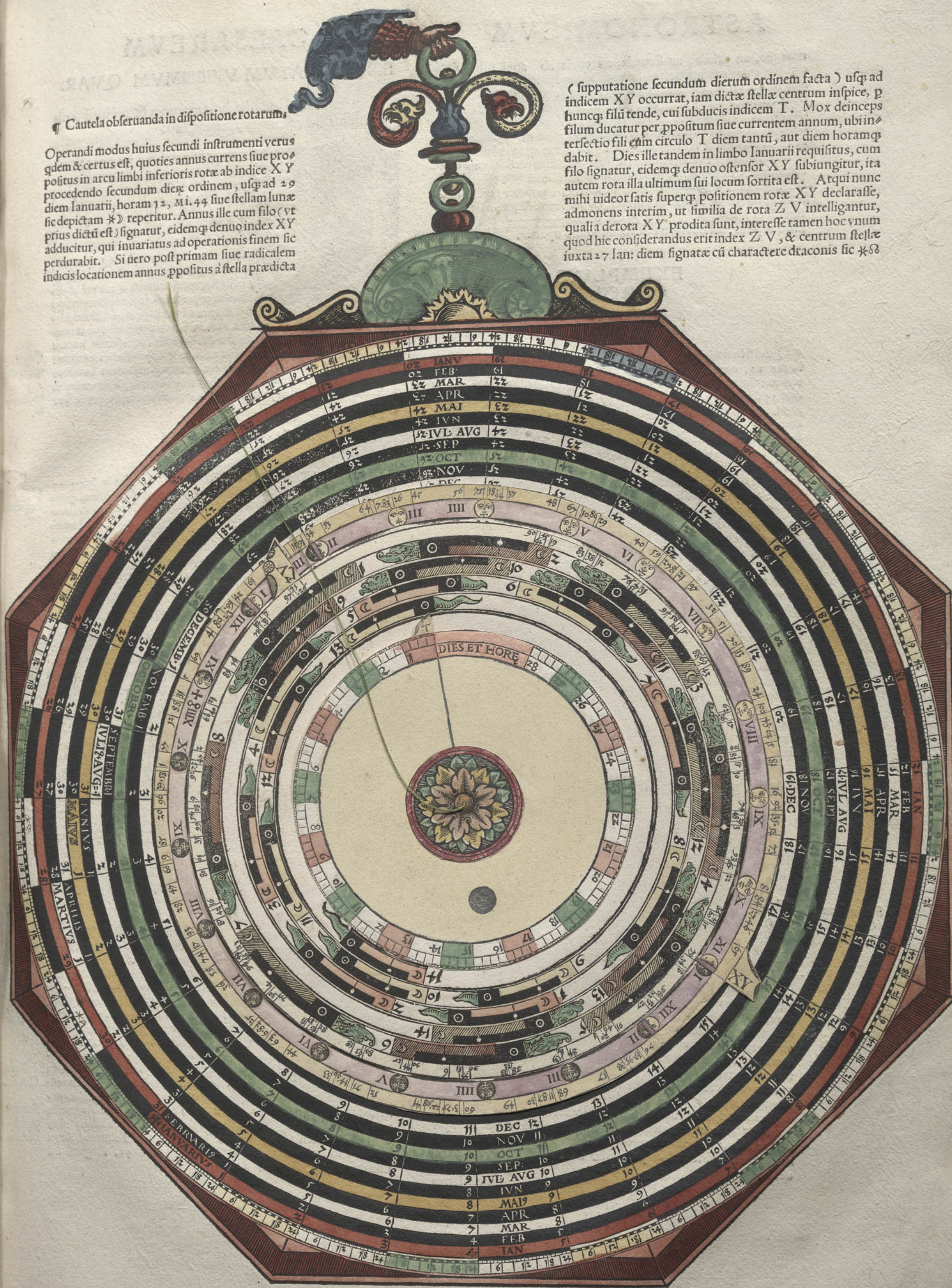
Quo pacto co-
gnoscatur eclī
plis futura in
♂ vel ♀.

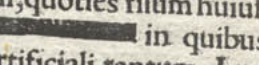
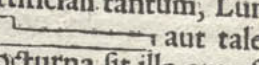
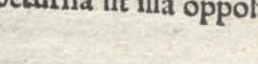
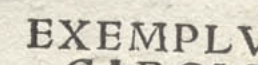
Cautela observanda in dispositione rotarum

Operandi modus huius secundi instrumenti verus
 qdem & certus est, quoties annus currentis sine pro-
 positus in arcu limbi inferioris rotæ ab indice XY
 procedendo secundum diæ ordinem, usq; ad 29
 diem Ianuarii, horam 12, M. 44 siue stellam lunæ
 sic depictam *) reperitur. Annus ille cum filo (vt
 prius dicti est) signatur, eidemq; denuo index XY
 adducitur, qui inuariatus ad operationis finem sic
 perducitur. Si vero post primam siue radicalem
 indicis locationem annus ppositus à stella prædicta

(supputatione secundum dierum ordinem facta) usq; ad
 indicem XY occurrat, iam dictæ stellæ centrum inspicie, p
 huncq; filiū tende, cui subducis indicem T. Mox deinceps
 filum ducatur per ppositum siue currentem annum, ubi in-
 terfectio fili cūm circulo T diem tantū, aut diem horamq;
 dabit. Dies ille tandem in limbo Ianuarii requisitus, cum
 filo signatur, eidemq; denuo ostensor XY subiungitur, ita
 autem rota illa ultimum sui locum sortita est. Atqui nunc
 mihi uideor satis superq; positionem rotæ XY declarasse,
 admonens interim, ut similia de rota Z V intelligantur,
 quali derota XY prodita sunt, interesse tamen hoc vnum
 quod hic considerandus erit index Z V, & centrum stellæ
 iuxta 27 Ian: diem signatæ cū caractere draconis sic **8

ASTRONOMICVM

nam sit, an prima, an secunda, an tertia ab anni principio, eandem enim coniunctionem siue oppositionem in posteriori reſum mes instrumento, per q̄ eam traduces ſilum, quod ſi incidit terminum eclipticum, ſiue in capite, ſiue in cauda illud accidat, vbiq̄ tandem recta illius cyfra inuenitur, certus es de poſſibilitate eclipſis, ſi modo id media coniunctio vel oppoſitio admittit. Quomodo vera coniunctionum vel oppoſitionum poſſibilitas agnoſci debeat, alibi eſt dictum. Vt vero terminos eclipticos rectius perſciſas, ſciendū eſt Solis fore eclipſim, quoties ſilum huiusmodi areā in quibus character reperitur in eadē, & hoc in die artificiali tantum, Lunæ vero deliquium ſit, quōties ſilum talem aut talem figuram intro ratur, ſed nocturna ſit illa oppoſitio oportet.

EXEMPLVM CAROLI Imperatoris

¶ Quod ſi in natiuitate Cæſareæ indicem X Y dirigis ſuper diē o horas 22, minuta 54, Ianuarij, tum rotam hanc ſuo loco dederis, annus enim nondum elapſus eſt. Sic oſtenſorem orbis ſuperi Z V diei 11, horis 23, minutis 14 admoue, & locata erit pro viſu totius anni. Iam ſi inſtrumentum prius inſpexeris 12 Maij diē & mediā comperies, quintam in ordine, quare ſi ſilum per quintam & inſtrumentum ſecundi ducis, oſtenditur per illud in gyro Menſis Maij diē 13, hora 20, m̄ 10. ſere. Verum Biſexti ratiōe demes hic diē vniū, & reſtabunt diē 12. Quoniam vero iuxta & hanc & inuenitur cauda, & hoc in inſtrumento prior, eclipſis, vti ſat putandum eſt. Proinde ſequens etiam inſtrumentum erit inſpiciendum, (ſilum ſuper oppoſitione & perſeueratē) vtrum terminos Lunæ eclipticos ſilum comprehendat, in cauda quinta, & certe comprehendit videtur, ideo circa diurnam illā & eſt, ea propter Lunam ſub horizonte conſiſtere neceſſarium eſt, nec fieri poteſt vti nobis appareat illa eadē de cauſa. Reſperitur præterea & quedam in Maio, & hæc 28 diē Menſis eiūſdē, coniunctio autem ſexta hæc eſt, ab anni principio, contingens ſere caput Draconis ſextam, quocirca ſilum pex ſextum inſtrumentum ſequens coniunctionem ſi educitur, idem demonſtrat diē 28 in circulo Maij, horam quoq̄ 14. Biſextū propter diē 27 accipitur. Nunc ſi videatur caput draconis ſextum quoq̄ terminus eiūſdē eclipſis ſolaris à ſilo contingit cernitur, adeo vt oporteat Solis deliquium fieri, hoc autem intelligitur ſecundum & mediā. Verum quia vera circa noctis medium euenit, veluti ſequentia docebit, idcirco penes nos conſpici nequit. At 6 Nouembris diē & vndecima, circa draconis caput duodecimum oſtenditur, quam ſi per inſtrumentum ſequens examinas, ſilum in draconis capite 12 mo terminum eclipſis Lunaris ſciendis, ea igitur & ſine dubio, quia in nocte euenit nobis, conſpicua eſt.

EXEMPLVM REGIS FERDINANDI

Exemplum
Regis FERDINANDI

¶ Rex FERDINANDVS eadē cum Cæſare radices habet natus, quapropter rota X Y in diē o, hora 22, m̄ 54 ſtatuitur, & deinde ſilum per annum educitur tertium in limbo eiūſdē rotæ, ruſuſq̄ oſtenſor ſubducitur, & orbis ille rectificatus eſt. Superiorem pariter orbem hoc modo diſpone, adducens primo radici quæ eſt diē 11, hora 23, m̄ 14. Deinceps tertio anno. Poſt hoc inſtrumentum inuenitur primum occurrit ſecunda & diē Martij 12 fieri, tertiam attingens caudam. Ideo videndum eſt, vtrum Lunæ eclipſis accidere poſſit. Iam ſi per ſecundam & reſdis ſilum in inſtrumento poſteriori, cernis quod idem incidat eclipſis Lunaris terminum nequaquā, ob id neq̄ eclipſis ſperanda eſt, hoc intelligendū eſt, quo ad mediā & quo ad verā adhuc fieri poteſt, vt terminū incidat eclipſisq̄ contingat, id quod ſequentia ſatis aperiuunt. Adhuc eodē anno diē 27 Martij & tertia caput draconis quartum contrectat, quapropter ſecundi inſtrumenti ſilum per & tertiam directum oſtendit in gyro Martij diē 27, exteriori vero in limbo horas 4. Præterea terminum ſolaris de liqui quarto in capite attingit, quamobrem certū eclipſis aſſeritur futura Solis, niſi accideret autem circa noctem mediā, ſicuti ſcies conſequenter, ob id nullam ſperaueris. Eadē ratio in reliquis eſt vni uerſis.

Enunſtiatum

CAESAREVM

ENUNCTIATVM VICESIMVM QVAR.

Cognito iam eclipſis diē, horam quoq̄ & minutū & nis vel & nis mediæ euenientis, contemplari.

ENTENARIJ RADICEM PERſpice in eadē qua prius ſoluſti, coniunctionis ſc̄z Lunæ & Solis tabula, quam mox in limbo inſtrumenti præſentis require, ab hora meridiana ſc̄z 12 oſtendens, Inuentam ſuper Q oſtenſorem loca, Annum poſt hac reſiduum & currentem in limbo rotulæ Q querens, cum P oſtenſore ſecundæ rotæ ſigna. Nūc horam & minutū & nis vel & nis mediæ cognituſus, redi ad priorem figuram, in qua diſtantiā eiūſdē à prima Ianuarij coniunctione, ob ſerua, ſi coniunctionem viſum tam eam in limbo exteriori cum numeris expreſſam veſtiga, per quam ſimulac ductum ſilum fuerit, horam & minutum in limbo referet. Pari ratione & oppoſitiones examina bis. Verum hic notabis, vt ſi viſu veniat oppoſitionem in Ianuario præcedere coniunctionem, eam in hoc inſtrumento, ſicut etiam in ſuperiori, cum & inſignitam eſſe. Documentum huius reſit hoc planius.

Exemplum CAROLI

¶ IMPERATORIS CAROLI tradix fuit diē o hora 22 m̄ 54. In limbi igitur ambitu horas 22 m̄ 54 pomeridianas quaſito, quo mox indices Q & P vtroſq̄ ducto. Anno o reſiduum ſuperante, & rotæ ſic omnes ſuis redditæ locis fuerint. At cū cunctiatum vicesimum ſecundum dederit 14 Februarij natiuitatem præuentioalem, vt ducitur, quæ ſecunda eſt & poſt primam anni coniunctionem, ſilum per ſecundam oppoſitionem ſecundi limbi tenes, & in horatum limbo, horas & m̄ o videbis, tempus, quod media coniunctionis verum eſt.

Exemplum FERDINANDI.

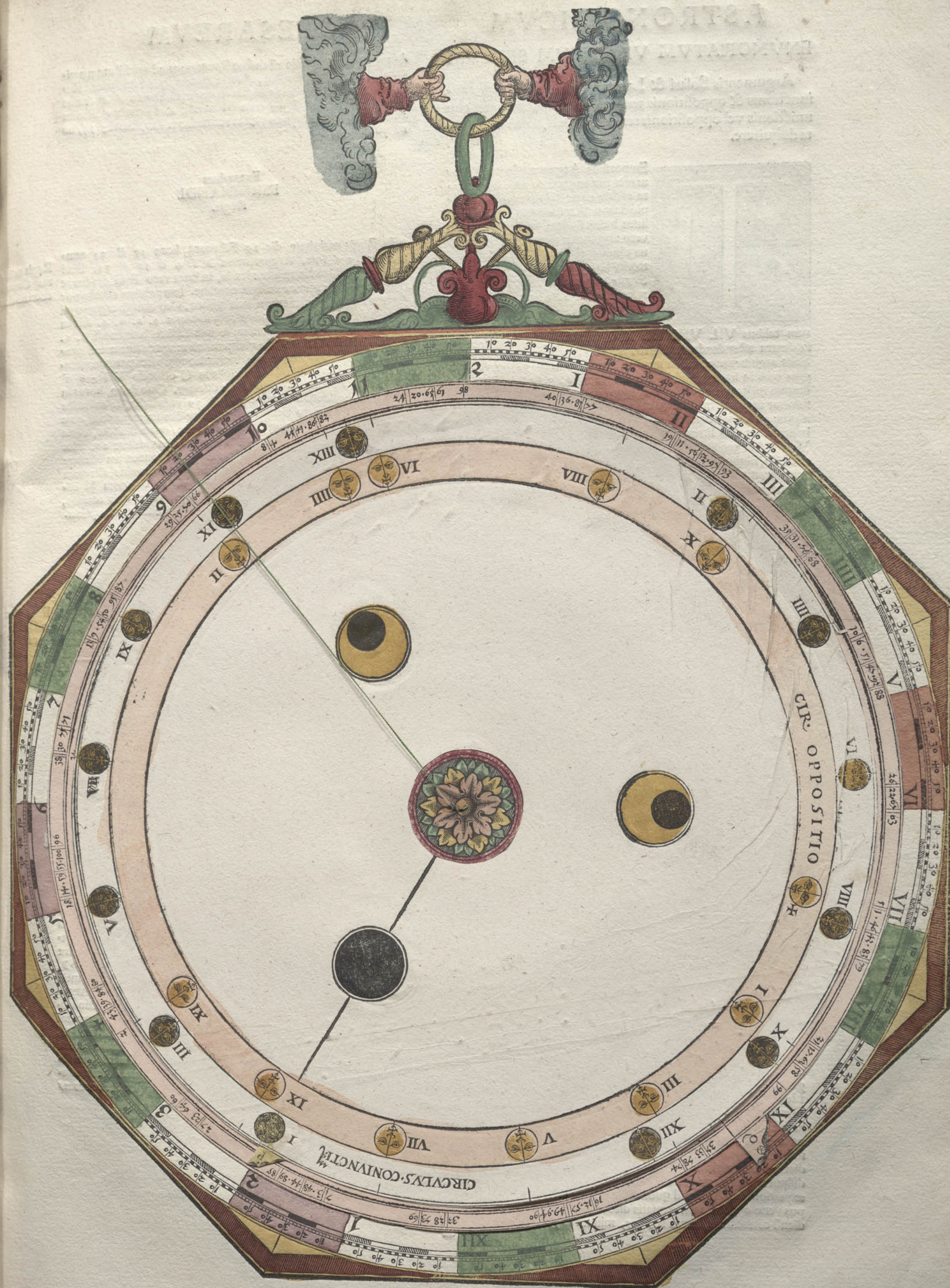
¶ FERDINANDVS ROMANORVM Rex, quando eum dem cum Cæſare centenarium poſſidet 1500 ſc̄z index Q in hora 22 m̄ 54 permanet. Verum, quia natus tertio anno currentis dicitur, P oſtenſor tertio anno in limbo Q rotæ applicandus eſt. Enunſtiatum 22 docuit natiuitatem conſunctionalem eſſe, quia proximè eam anteuerit coniunctio, 25 ſc̄z Februarij, quæ ſi ſecunda in ordine, propterea eadē in inſtrumento luſtranda eſt, ſilum per eandem ducendum, quod horam 15 m̄ 31 poſt meridiem, diē autem 25 in quo media illa coniunctio facta eſt, indicat. Non aliter acturus es in annis Chriſtum præcedentibus. Indicem enim Q ſuper radicem centenarij, P ſuper annorum reliquias inducens, ſilum deinde per coniunctionem vel oppoſitionem extendis, quod extenſum, horas & minuta in limbo ſignat.

ENUNCTIATVM VICESIMVM QVIN

Argumenta Solis & Lunæ mediā, per quæ tempus veræ alicuius coniunctionis aut oppoſitionis diſcitur, conſequi.

SUPERIUS VERRIME IN theoricā Solis tractata eſt Argumenti mediæ cognitio, ad quem locum reſeſgo, breuitati conſulens. Similiter Lunæ motus, Argumentumq̄ eius inſtrumentum proprium definiuit abundè, quæ reperenda tantum admonet, cum pluriſus anteacta perſequi, & moleſtū legenti & ſuile tradenti ſit. Sed quæ exempla noſtra ſinem perfectiore fortiantur, pauca adhuc addentur. ¶ In Cæſaris præuentione, ſic enim loquuntur, quæ ortum eius anteibat, Solis argumentum mediū eſt deprehenditur ex enunſtiato 12, & 8 ḡ 1 m̄ 58. Lunæ Argumentum & 2 ḡ 8 m̄ 18. ¶ In Regis autem coniunctione (nam & natus præceſſit) 25 diē, 15 hora, 31 m̄. Februarij. Argumentum Solare medium, habet & 8 ḡ 13 m̄ 42. Argumentum Lunare, & 4 ḡ 10 m̄ 34.

ENVNCTIATVM VICESIMVM SEXTVM

Argumentis Solari & Lunari medijs, ad mediæ conjunctionis & oppositionis tempus habitis, veræ quoq; conjunctionis vel oppositionis terminos, id est, horas & minuta disquirere.

Emptoribus Argumentisq; medijs in
uentis per enunciata ante dicta, ve
ritate eadem nunc indagaturus, Princi
pio Lunæ Argumentum medium in
linea huius figuræ, scz E F, Signū
vero argumenti tamen dextra quam le
uo obuium require, Illud autem dex
tro in latere offendens argumento &
Signis minore existente, inter nume
ros eiusmodi, 1. 2. 3. 4. 5. 6. In
sinistro autem, si argumento & Sig
nificans fuerit.

Exemplum
CAROLI
Imperatoris.

Cæſaris Cæ
ſoli præuētiō,
¶ Hæc hædenuſ præcepta illuſtrabit paradigmata conſuetæ. Cæ
ſareæ natiuitatis præuentionem fuiſſe diximus 14. Februarij, Me
die vero oppoſitionis horæ 6. pomeridianam cum niſi. o. Argu
mentum Lunæ 5. 8, 6. 1. 44, Lunaræ 5. 2. 6. 14. 47
enunciatum præcedens dedit. Lunæ itaq. argumentum, quoniam
6. 5. minus eſt, dextro in latere videndum eſt, gradus autem in linea
E. F., Filiumq. vna cum margarita huic ſuperponendum. Argu
mentum Solis nunc in parulo iuxta centrum circulo requirendum
itidem in circulo C. in gradus minutæ accipi poſſunt. Huic argu
mento rurfus ſi filium ſuperieceris, margarita ſimul in arca 13
Horas, 23. minuta adicienda prodit, adicienda eſt, quod paruus
circulus repræſentator Solariſ argumenti, proximiꝝ a centro titu
lus eſt. Baptoꝝ mediæ ꝑni adieceris, horæ redundant 10, mi
nuta 23, verag. ꝑ iam vocatur. Tempus hocce duplici ratione
inſuper ratificabitur. Prima, per 5. enunciatum, vnde æquationem
dierum mutabis hoc pacto, agens. In limbo 14. diem Februarij
diſquires, per quem filium tranſmiſiſſum, minutum vnum in circulo
æquationis abſcinderis, id quod temporis poſtea inuentum additum, tem
pus veræ oppoſitionis, æquatis diebus dictum, meridiano Ingolſta
dienſi conueniens, horas ſc. 10, minuta 23, conſtituet. Secun
da

CAESAREVM

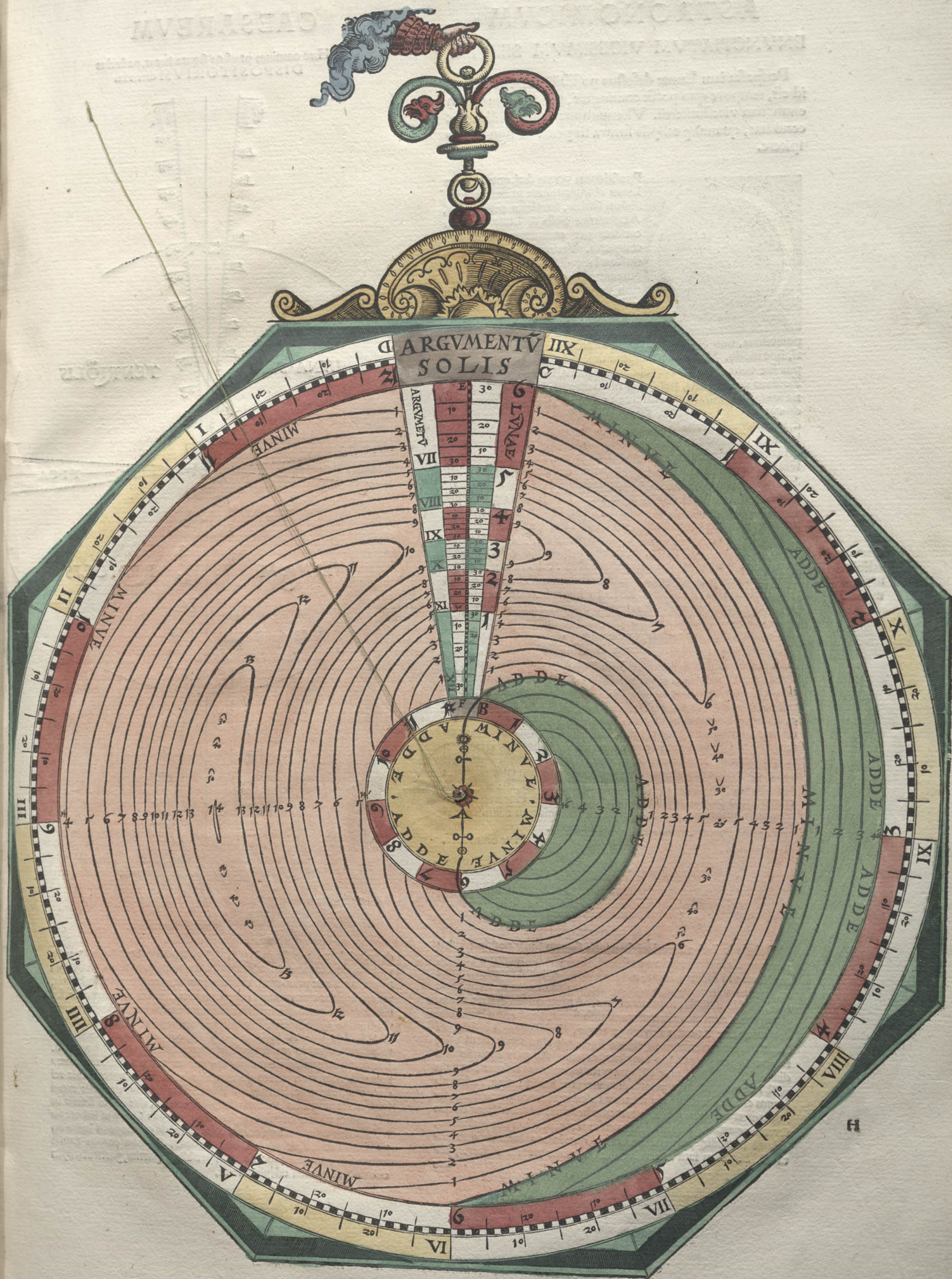
da temporis verificatio effeiusmodi, vt tempus ad meridianum nate-
gionum in tabula Gandaum, simulac reuerfusub titulo o 8 & aspe-
ctum, Horam o m̄ 39 cum M littera, conspicis. 39 diminu-
tis à tempore iam aquato vltima verificatio reſiliet, dies 17, ho-
ra 18 m̄ 44.

Exemplum
FERDINANDI.
Regis.

In Regia natiuitate, die 25 Februarij, hora 15 m 31 tem-
pus media ē fuit. Argumentum D 3 4 G 10 m 34. Illud
quæritur in finitro latere ascendendo, in linea v F gradus ar-
gumenti, cumq; vnione eodẽ exptime. Iam patrum circulum ar-
gumentis Solis significatorem non ignora, ideo cum & argumentis
D & circulis ipse pariter ambas cum numeris 1, 2, 3, 4, &c. in
scribantur, licet cyclos, quoniam & ipse Zifferis huiusmodi 1, 2,
3, 4, &c. conficit, pro alio vsurpetur op magnitudinem fecz gra-
dum, titulus tamen addidimus, subtractionis vltra paruum cir-
culum accipi debet. Argumento Solis in C orbiculo 15 sz 8 g
13 m 42 sumpto, filium per idem ducatur, Quo facto, horas in
area figure addendas, nempe 10, m 19 vnio datibz, hic enim ti-
tus addendis cent vnicius viginti, Hinc diuersa acquiruntur, que
est 3 m 40 z per enunciatum q̄ repetit, quam it addis, veterē
c tempus ad meridianum Ingolladianum, quos ille addis, veterē
3 m 50 habes. Adhuc æqualis vel magis conueniens Medi-
vbi habiturus potest Enunciatus 3 Mediana examina, illenien-
bus titulo c p & apsectum, Hora 1 m 12 cum nota M ofe-
ferrur. Diminutus igitur hora 1 & m 12, veterē omnis tempus,
die videlicet 26, hora o m 42, id quod queritas, relinquetur.

Exemplum ante Christi
tempora ab Alexandro
obcunte mutuatum.

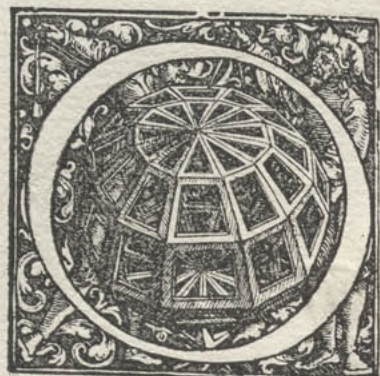
Filius rei vt exemplum quoq; afferatur ante Christum delin-
 ptum, Alexandri magni obitum deducit, ante Christum natum 310
 annos & 93 dies factum. Nunc si scire velim, vtrum o an pto
 mortem hanc Alexandri proximè anteierit, quoq; die, hora &
 minuto contingerit, annos 311 dieb; 93 ab 400 anni subtraha-
 ra, proximo vice cētenario maiore, relinquuntur igitur 88 anni 27
 dies. Huncce diem numerum li a prima Ianuarij lue numero,
 rectè in 29 Septembris coincidere videtur. Hoc autē radicem cen-
 tentiarū 400 ē radicem tabula s̄nis fecit ☉ & ♄, prædixit eni
 etiā 22, eximo. Quo exempta, dies 6, horam vnam, minuta
 40, offert. Eia iam in Ianuario requisita, indicem X expressit, &
 hoc in draconum instrumento. Reliquos insuper annos 89 (cōdo
 ginta octo enim anni elapsi iam sunt) postq; in limbo rotule X cō-
 sidero, indicemq; V superloco, vicinissimū secundum imitatus eni
 etiā tum, tum proximè præcedens 29 Septembris diem pto cer-
 nitur, diem 20 incidens, eiusdem mensis. Hæc autem pto me-
 dia dumtaxat fuisse ex enūciatio 22 constat, horam vice 6 mi-
 16 pomeridianas. Enūnciatum 22 iam sæpe dictum præcep-
 ti indicem Q horæ vni, minutis 40, veluti radice 400 anni
 postulat. Indicem præterea p anno 89 videlicet affigebam, filium
 adhuc nona p̄ni (nona enim illa p̄ni 89a in Ianuario in ordine er-
 riter) transtuleram, quod li limbo, horarū 6, minuta 16 (iam pa-
 lo ante memorata) referebat. Per 25 deinceps enūciatum huiusdie
 horæ & minuto, Argumenti Solis Lunæ competentia inuestiga-
 ram. Solis quidem Sig; 3 gra; 10 mi; 8, cuius ratio fuit aut
 Solis, que Sig; 2 gra; 6 mi; 20 habebat. Argumentum vero),
 Sig; 4 gra; 17 mi; 54, quibus ambobus præparatis, distanti-
 vere & mediæ p̄nis per hoc instrumentum apprehendi hic, Argu-
 mento Lunari minore o Signis, Argumentum Solis in paruo ar-
 culo recipiendum erat, filiumq; per idem transtulimus, quo tran-
 silo, margarita, que iuxta argumentum Lunæ iam rāficata erat,
 in arcu instrumenti horas 2 mi; 36, temporis p̄nis mediæ addi-
 da, ostendebat. Oppositio hæc igitur Ingotladiensis meridiano sub
 horam 8, minutum 52 apparuisse elicitur. Quod p̄nis tem-
 pus, li lubet, ad quælibet alium meridianum per predicta acon-
 modate poteris.

ASTRONOMICVM

ENVNCTIATVM VICESIMVM SEPTIM.

Perpecta iam Lunæ defectus possibilitate, vt sciloquar, id est, tempore quo possit contingere, per instrumentum enunctiati vicesimiteritii. Vltius nunc vtrum scilicet nec certo fiat, quantaq; eclipsis futura sit præsentia figura per-
spicere.

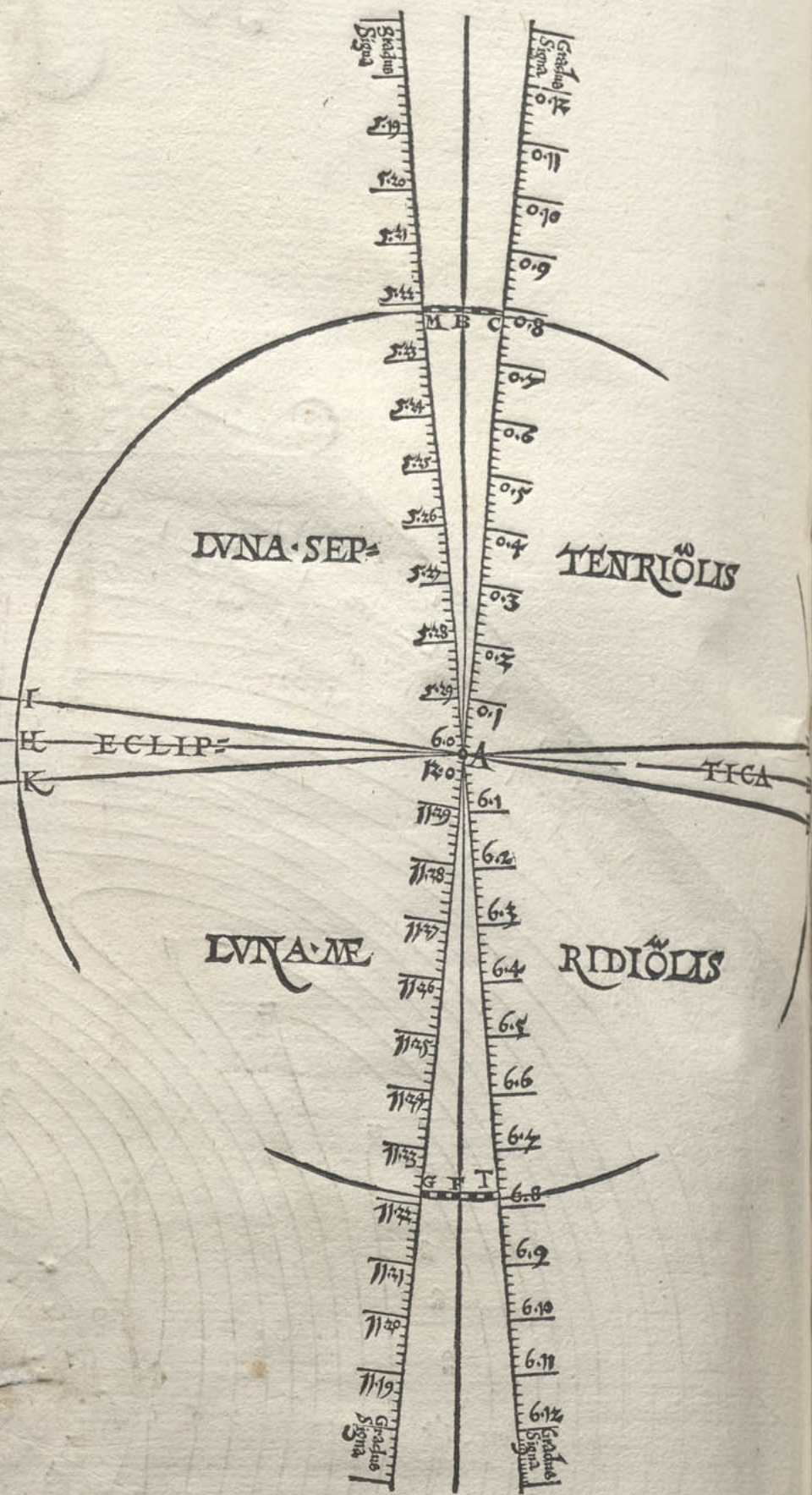
Positionem veram dei, quo futuram Lunæ obsecutionem præuideras, pos-
sibilem saltem, simulatq; perspexeris,
Argumenta Solis & Lunæ ad diem
eundem per enunctiata 12 & 25
comporta. Verum quoq; Lunæ locū,
eiusdem latitudinem, Latitudinisq; ar-
gumentum, necnon capitis draconis lo-
cum verum per enunctiata 17 & 18
congere. His enim congestis, ea quæ
ad eclipses attinent, cuncta contuleris.
Per instrumentū q; enūctū: 18 eclipsis
possibilitas, tam Solis quam Lunæ haberi potest, & melius q; in prio-
ri, hoc modo: Vbi indicem capitis draconis rite locaueris, ad tem-
pus scz veræ oppositionis vel coniunctionis, locum quoq; Lunæ in
Zodiaco contueris, per quem solum directū si inter d & a (Lu-
na iuxta caput draconis morante) vel inter g & e (Luna caude
draconis vicina) ceciderit, fateri aude Lunam in illa oppositione
defecturam. Vicissim Solis defectum conspicaberis in 6 ne quadā
hac lege. Tempora 6 nis veræ cum filo signa, quod si inter b &
e iuxta caput draconis, vel inter f & g iuxta caudam draconis
feratur, contingens est Solis deliquium in hac coniunctione. Verū
Solis obsecutiones propter aspectuum diuersitates non ita ad vn-
guem, sine calculandi opera, sicut Lunæ haberi nobis potuerunt,
eas tamen, deo volente, in posterum quoq; in instrumenti formam
reducturos nos, quo ad licebit, nō diffidimus. Possibilitate eclipsis
Lunaris agnita, lineam in plano aliquo præscribe, quam H D no-
mina, cuius medium A sit. Huic alia perpendicularis inducta B
F dicatur. Pedem nunc circini alterum in A litera fige, exten-
sus alter circulum occultum pro Arbitrio scribat, qui idem in linea B
F & punctis B F secetur. Eo facto Lunæ latitudinem conside-
ra, quæ si Septentrionalis fuerit, tum oportebit Argumentum eius
verum esse 5 Signorum & 18 graduum ad minus, vsq; in 6 Si-
gna etiam, vel Signi nullius, graduumq; 12. Iam si Argumentum
sit Signi nullius, diuidatur quarta B D in 18 partes sic, primo
in tres, deinde singulas in alias tres, postea quamlibet in duas, &
habebis 18 portiones, quarum singulæ 5 gradus continent. Pro-
ximo B litera puncto C ascribe, rectamq; lineam a centro A
per C educito. Si vero Argumentum latitudinis Signorum sit
5, tum B H quartam disce, primæ autem post B literam sec-
tioni, M literam appone, perq; M & A centrum lineam, vt an-
tea, diduc. Quod si meridionalis Lunam conspexeris, Argumen-
tum habens 6 Signorum, & insuper aliquot graduum, tum ab F
litera D versus proximum punctum elige, eundem cum T litera
signans. Argumento 11 Signorum existente, ab F versus H
cum puncto huiusmodi digredere, cui ascribe G. Hac in parte nō
mouearis quicquā, si gradus aliquando Signis non adiunctos vi-
deas, obsecruas diligenter Signis tantummodo.

Hac omniū &c.

Deinde in limbo exteriori sequentis figuræ, quæ post hac instru-
mentum Semidiametrale vocabitur, Solis Argumentum vestiga,
cui solum vbi superposueris, nota eiusdem, & limbi interioris (quæ
vmbra varietates per secunda metitur) contactum, secunda ve-
ro illa a filo abscessa, seorsum excipe. Argumentum deinde Lunæ
perquirens, cum filo pariter transmissio signa, quod solum binas tibi
corporis vicz Lunaris & vmbra terre, semidiametros aperit. Fi-
lo sic durante, circinum in centro fige, pede altero in punctū vsq;
in quo nigror area a filo tangitur, extenso, illa enim extenso semi-
diameter corporis Lunæ est, quam ita inuariatam referua. Alium
post hac circinum fini prioris diametri iam habiti insige, Pedem al-
terum eiusdem circini vsq; ad areæ fuscæ terminum protendens, se-
midiametrum quoq; vmbra terre habebis. Arcam hanc circum-
ferentia quadam candenti circuncirca includi vides, vltra quā aliam,
calami latitudine, superficiem cernis, quæ in 60 secunda distribu-
ta est. Sed cum iam antea secunda varietatē vmbra didicisti, pe-
des

CAESAREVM

Hac omnium præfens figura iterat, posterius
DISPOSITORIVM dicenda.

des circini pro tot secundorum distantia contrahi debent, & vera
vmbra semidiameter habebitur. Talem postea circinum in A pla-
ni prius ad hoc præparati, vbi firmaueris, circulumq; descriperis,
veram vmbra quantitatem cernis, vmbra inquam terre, quæ in Lu-
næ transitu, oppositionis illius tempore fit. Mox in instrumento
cui nomen dispositorio, Lunæ Argumentum in lineis, siue A C
siue A M, siue A G, siue A T sit, contemplator. Loco obli-
to pedem circini inferre, extendasq; alterum in argumenti punctum.
Eandem postea circini extensionem parato plano infer, pedeq; alte-
ro in A fixo, cum altero punctum in linea paulo antea, huic rei
deputata, exprime, literaq; M signa. Iam circinum require, exten-
sum, iuxta corporis Lunaris semidiametrum, quem vbi fixeris in
M, cumq; eodem circulum descriperis, corpus Lunæ te habere pu-
ta. Ex illis nunc demum certus esse potes, de contingenti huius op-
positionis eclipsi, deq; quantitate eiusdem. Si enim corpus Lunæ
totum sub vmbra concesserit, vniuersalis, si partim, particularis, in
omnino non, nulla eclipsis euenit.

ASTRONOMICVM

ECLEIPSIS CAROLI PLANA
formatio.

Quibus nam
opus sit ad
eclipsis præsa-
giendas.

[illegible]

QVOMODO COLOR ECLEIPSIS LV.
næ sit præfagiendus, Regula vniuerſalis.

Quantitate eclſpis perſpecta colorem eiſdem duplici ratione,
 Latitudinis ſcē & Argumenti veri præſagio. Latitudinem enim ſi-
 tue meridionalis, ſive ſeptiontionalis illa ſit, in tabula ſequenti prima
 conſidero, iuxta quam illico eclſpis colorem ad votum deprehendo. Vt in

CAESAREVM

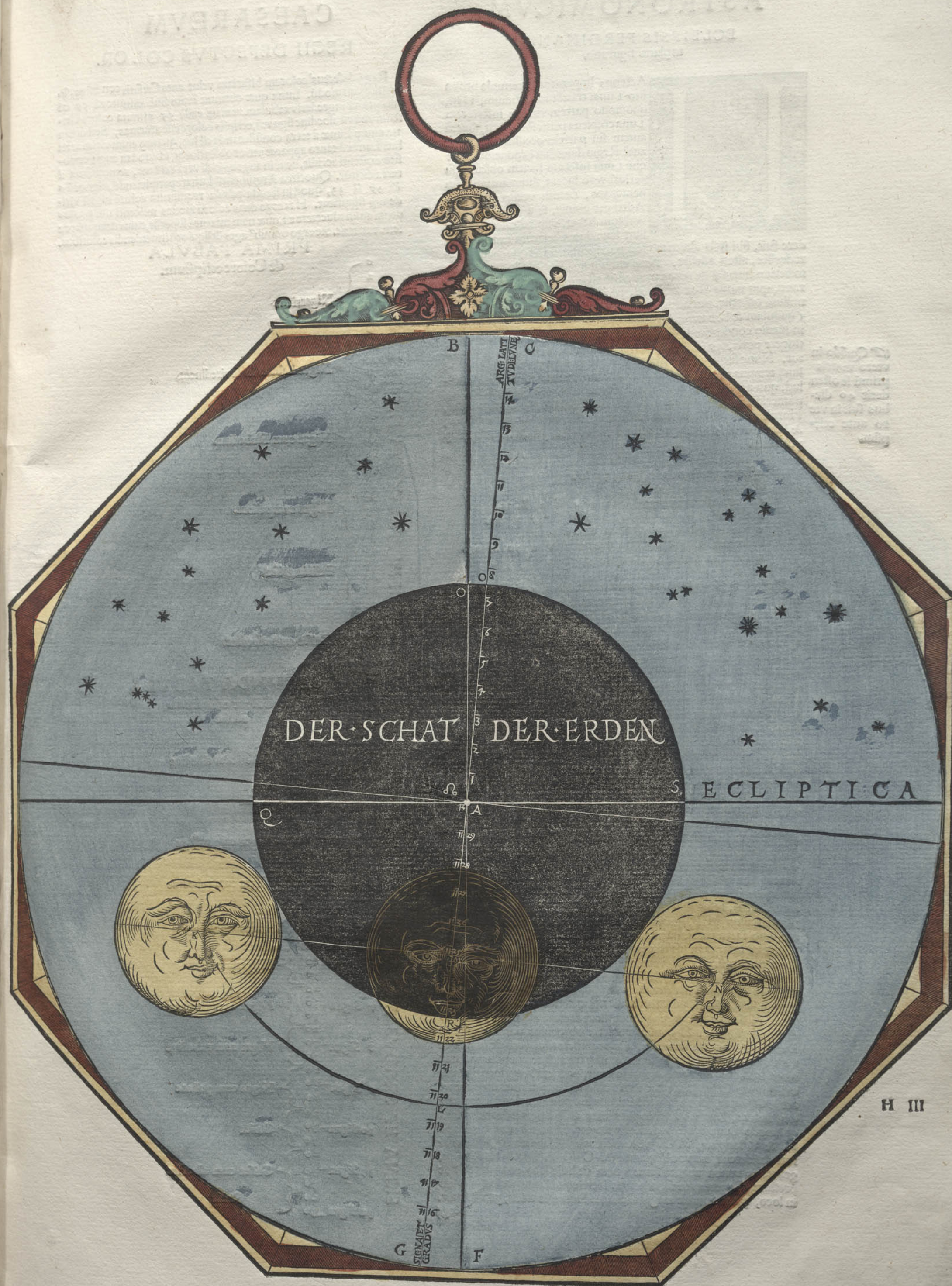
Ve in deliquio Imperatorio, latitudinem 29 minutorum in tabu-
la refumo, qui tamen numerus, quoniam tabula non inest, proxi-
mum ei 28 viderelicet, iuxtaque argorem scriptum, qui niger
cunda tabula lustrant, color distantiæ quam efficit Luna cum ter-
ra, cognoscitur. Ve in exemplo eodem Imperatorio, vbi Argumē-
tus, & minuta per secundam tabulam requirunt non integra, sed
Sig: 9 gradus 15 reperitur, 22 ergo gradus eo quod 15 sis
perant, colorem Grisum designant. Hæc exequuto restat color
mixtura, qua commode peracta, verus eclipsis color constabit.
Quam rem si absolutius desideras, colores huiusmodi pictorū mo-
re commisereto, & non ab oculis habebis.

PRIMA TABVLA
de Colore eclspium.

MINUTA LATITUDINIS LVNAE	0	{	Nigerrima.
	2		
	4		
	6		
	8	{	Nigra habens in se viridinem.
	10		
	12		
	14		
	16	{	Nigra cum Rubedine.
	18		
	20		
	22		
	24	{	Nigra cum pallore.
	26		
	28		
	30		
32	{	Pallida grisea.	
34			
36			
38			
40	{	Grisea cum albedine.	
42			
44			
46			
48	{		
50			
52			
54			
56	{		
58			
60			

SECUNDA TABULA
de Colore eclipsium.

SIGNA ET GRADVS ARGUMENTI VERI LVNAE.	0	Signa	0	Ruffa
			10	
			20	
	1	Signa	30	Grifca cum albedine
			10	
			20	
	2	Signa	30	Grifca
			10	
			20	
	3	Signa	30	Nigra cum pallore
			10	
			20	
4	Signa	30	Nigra cum rubedine	
		10		
		20		
5	Signa	30	Nigra cum viredine	
		10		
		20		
6	Signa	30	Nigerrima	
		10		
		20		
7	Signa	30	Nigra cum viredine	
		10		
		20		
8	Signa	30	Nigra cum rubedine	
		10		
		20		
9	Signa	30	Nigra cum pallore	
		10		
		20		
10	Signa	30	Grifca	
		10		
		20		
11	Signa	30	Grifca cum albedine	
		10		
		20		
12	Signa	30	Ruffa	

ASTRONOMICVM

ECLEIPSIS FERDINANDI
in plano figuratio.

Actenus Imperatoris exemplo propo-
sito Luna transitum infimum, id est,
quomodo partem vmbrae inferiorem
Luna conspicua perambulauerit, superā
autem sui partem occultauerit. Nunc
autē Regio diuersum exponemus, scē
qui Luna inferam faciem occultet, su-
periori vero luceat, summam vmbrae
peragrans, Zenith versus inclinata.
Adeo per omnia, & a vertice, vt pro-
uerbium habet, vsq; ad calcem huius
libri haec duo Caesarum exempla, via
dere fuit, sibi ipsi alternas vices porrigentia, ita, vt quodcumq; alte-
ri deesset, alteri adesset. Neq; enim quicq; hoc modo intactū seu
indictum hucusq; de rebus propositis est. Annum 1502 conside-
ranti, quo natus Rex FERDINANDVS est, deliquium Luna
nullum offertur, nocturnū, quare retro eunti conceptionis ad diem
(quoniam & hoc temporis cum natiuitate componendum est) rectē
in medio conceptionis & natiuitatis temporum, eclipsis Luna con-
tingere potis, 15 videlicet Octobris die, anni 1502 deprehendi-
tur. Nunc secundum praecepta enuntiatorum priorum, veri pleni
lunae tempus inquirenti, medietas huius defectus, id est, spatium il-
lud, quo amplissimum esse solet, die praedicto hora 12, minuto 11
pomeridianis, Ingolstadtensi meridiano conueniens euenire liquebit,
Horologio idem Medinensi collaturus, subtrahet horam 1 m 12,
& hora 10 m 59, tempus vltimo verificatum prodibit, hac in op-
positione.

Quādo in
vtero matris
primū se osten-
derit 40 die-
bus fuit in vte-
ro ante eclip-
sim.

- ¶ Luna gradum 1 minuta 32 1/2
- ¶ Sol vero oppositum tenuit.
- ¶ Argumentum verum Solis, 5 4 52 m 12,
- ¶ Argumentum Luna verum 5 5 5 15 m 33,
- ¶ Verus locus Capitis, 5 0 52 m 9,
- ¶ Argumentum latitudinis verum 5 0 5 10 m 23,
- ¶ Latitudo Luna Minutorum 55 fuit.

Planum modo velut antea paretur, vbi linea orthogonales sese
in puncto A diuidentes, pingantur. Latitudinis Argumentum
Signi nullius cum sit, punctum C ex figura quae vocatur dispositio
rium, transferatur huc, lineae A C G quae superius a B dex-
trorsum vergit, producat. Hinc Solis Argumentum in limbo se-
midiametrorum extimo quaeratur, eidemq; filum, quod in circulo
varietate vmbrae, secunda 42 amputat, ea quae seorsum referuan-
da erunt, superimponatur. Per Luna postea argumentum verum
idem ducatur filum limbo in extimo, quo perseverante immoto,
circinus ex centro A tendatur in B, & sic extensus Luna semi-
diameter dicatur. Extensione illa seposita, alter circinus in B fi-
xus, vsq; in Q protendatur, quod quidem circini intervallum, vbi
hac semidiameter esset, nisi adhuc variantē vmbrae 42 Z prius
collecta ostenderent, ea propter Q R linea in 50 Z scindi, &
42 Z versus R, a Q ordienti, circinus applicari, debent.
Ille siquidem circinus vera semidiameter vmbrae voabitur. Ea cum
circini intercapedine post hac ex centro A plani tui circulus deli-
neatus vmbrae terrae, eam quae transeuntis Luna tempore, huius
oppositionis momento sit, declarabit, Argumentum quoq; latitu-
dinis videatur in dispositio dicto sic, Circinus in A fixus, Ar-
gumentum vsq; latitudinis porrigatur, interstitium circini plano in-
feratur, ita, Pedum vnus in A lineae A C figatur, secundusq; cū
M litera notetur. Postea circinus semidiametro Lunari conueni-
ter diductus, resumatur, cuius pes, alter in M listatur, cumq; al-
tero circulus M P, qui corpus Luna repraesentat, circum scriba-
tur, quo facto pater, quemadmodum Luna ab vmbra velari soleat.
Circinus insuper in O fixus, punctum versus C signet, cum L
litera notandū. Ex M vero deinde perpendicularis surgat, vtrinq;
longiuscula. Circinus pede firmato in A vno, cum alio ad usq; L
prodeat. Distantia illa circulum vtriusq; ex parte scindentem lineam
perpendicularem in punctis K & M, describat. Circum puncta
K & N Luna quoq; magnitudo sicut factum est iuxta M pun-
ctum exprimat. Hīs enim peractis ob oculos patet, qualis sit
Luna per vmbrae traiectionis. Quot punctorum vero sit obumbratio
nosceretur diuisa M P linea σ in partes, hoc enim facto, quot
inter P & O portiones contineantur, palā erit. ¶ Hoc in plano
cui nomen Dispositio fecimus, eod quod circini operam praepa-
ret & disponat, idoneamq; defectibus luminarium plenē exequen-
dis, reddat, lineas quasdam parallelas deduximus, ideo vt videas
quomodo Luna variē vmbrae permeet. Tamen autem puncta
M & K longius, M N vero vicinus quiddam ab ecliptica sepa-
rari desiderent, ita vt obliquum cum C M A lineam constituant,
grauioris tamen negotij foret, quam vt huic loco conueniret hoc
prestare, Caeterum in sequentibus idem cumulatius perfectiusq; suo
in loco, quem simulac magis idoneum fuerimus nacti, praestabitur,
Regj

CAESAREVM

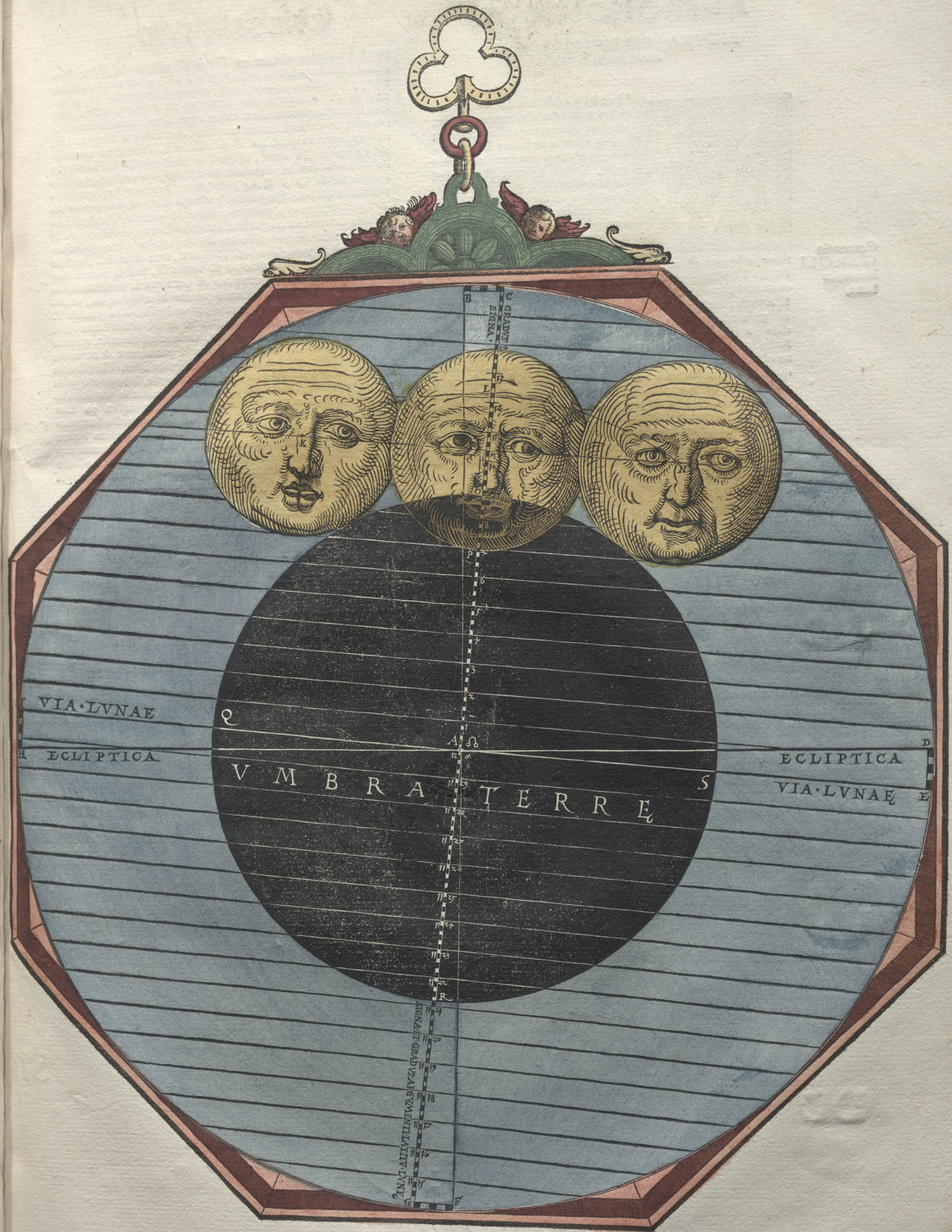
REGII DEFECTVS COLOR.

Regj defectus colorem bifariam velut ante Caesaris condices, se-
mel hunc in modū. Luna quae obtinuit latitudinē minutorū 55 cū
his primā ingrederis tabulam, iuxtaq; eadē 55 minuta colorem Gra-
seum vna cū albedine signatū, eclipsis colorem esse affirmas. Sed distan-
tia quoq; Luna a terra consideranda est hic, quanto enim vicinior tel-
luri Luna est tanto apparet atrox obscuriorq; id quod in augis oppo-
siti existenti accidit, sicut in auge epicycli vera existens, remotissima a
terra dicitur. Quocirca Argumentū Lunare perspicuū Signorū σ
& 15 m 33, quod in secunda tabula requiritur colorem ingruū viri-
demq; significat. Has ergo duas colorū species miscenti tibi prom-
ptum animā duerrere est, quae nam mixtura super sit, cuius deliquij pre-
sens extiterit. Sic ergo omnib; ages deliquiorū inueniendis coloribus,
PRIMA TABVLA
de Colore eclipsis.

MINVT LATITVDINIS LVNAE	
0	
2	Nigerrima.
4	
6	
8	
10	
12	
14	
16	Nigra habens in se viredinem.
18	
20	
22	
24	
26	Nigra cum Rubedine.
28	
30	
32	
34	
36	Nigra cum pallore.
38	
40	
42	
44	
46	Pallida grisea.
48	
50	
52	
54	
56	Grisea cum albedine.
58	
60	

SECUNDA TABVLA de Colore eclipsis.

SIGNA ET GRADVS ARGVMENTI VERI LVNAE	
0 Signa 0	Russa
1 Signa 10	
2 Signa 20	Grisea cum albedine
3 Signa 30	
4 Signa 40	Grisea
5 Signa 50	
6 Signa 60	Nigra cum pallore
7 Signa 70	
8 Signa 80	Nigra cum rubedine
9 Signa 90	
10 Signa 100	Nigra cum viredine
11 Signa 110	
12 Signa 120	Nigerrima
13 Signa 130	
14 Signa 140	Nigra cum viredine
15 Signa 150	
16 Signa 160	Nigra cum rubedine
17 Signa 170	
18 Signa 180	Nigra cum pallore
19 Signa 190	
20 Signa 200	Grisea
21 Signa 210	
22 Signa 220	Grisea cum albedine
23 Signa 230	
24 Signa 240	Russa

ASTRONOMICVM

FIGVRA ECLEIPSIS PLANA
coronationis Caroli.

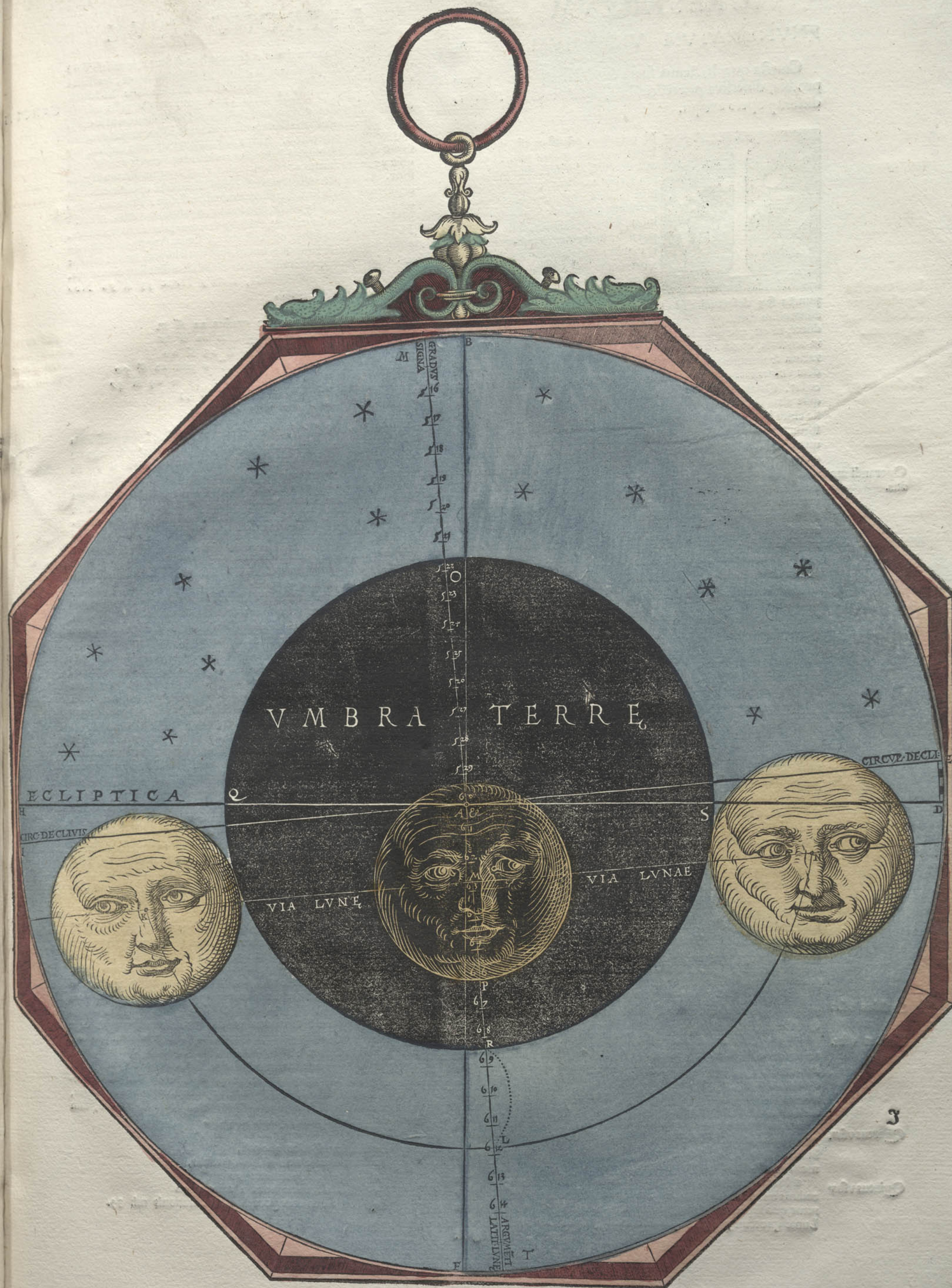
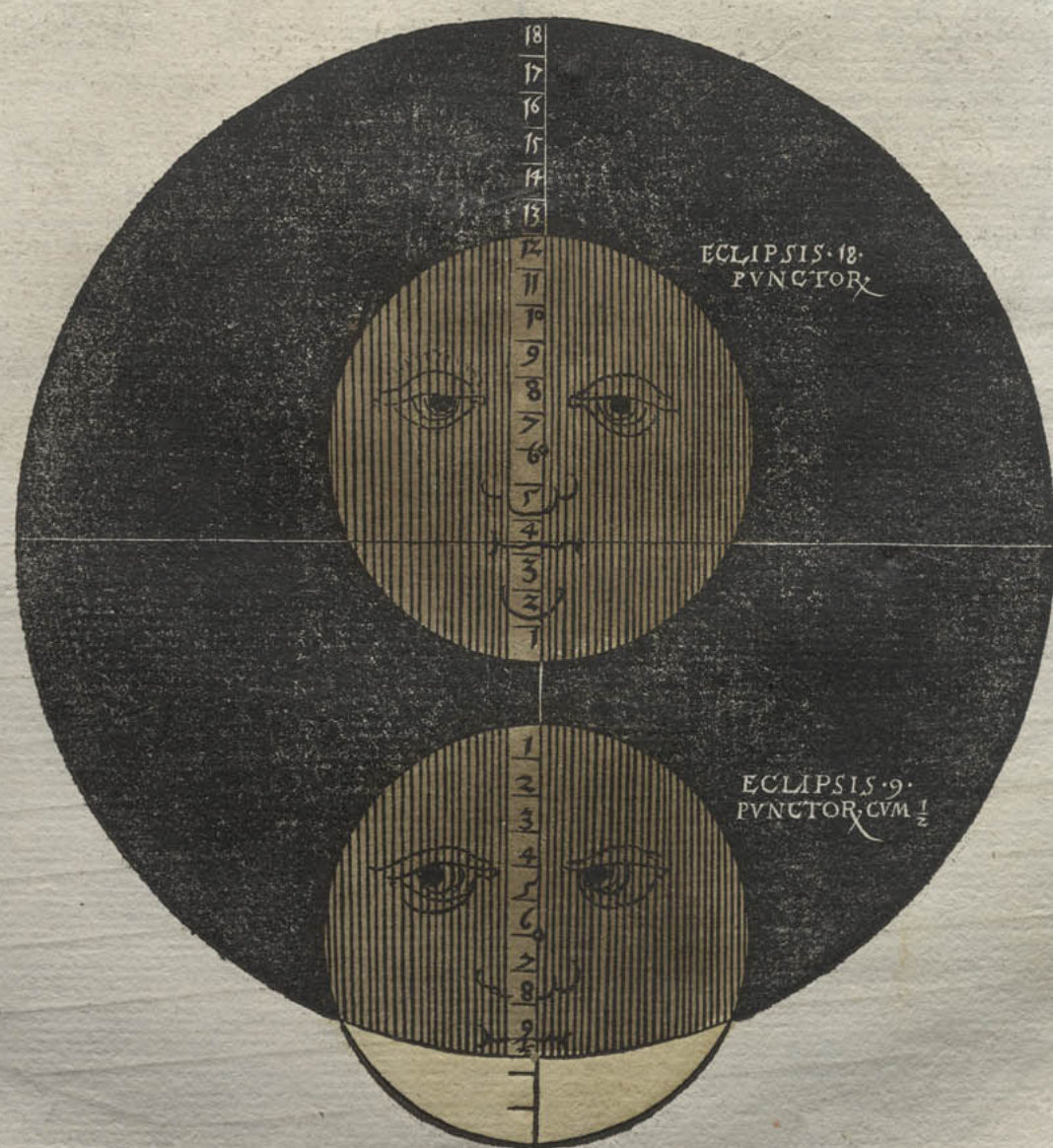
Coronatio
GAROLI
Bononiae
facta.

Ideor itaq; michi iam satis superq; uni-
uersas eclipsis rationes declarasse,
adeo, vt nullam non quilibet per se qua-
licunq; tandem sit forma statim agno-
scere, in planoq; depingere ob oculos
queat. Verum adhuc amplius nequid
summæ fidei deesse quis dicere possit,
coronidem, vt dicitur, siue appendicē
adhuc adicere aliquam volumus. An-
num coronationis (quæ Bononiæ Ita-
liæ vrbe, dubium, an potentia, an om-
nigena doctrinarum copia præcellen-
tior, celebrata est) nunq; non memorabilem CAROLI Impe-
ratoris Romanorum Quinti, annum scz 1530. Hunc per instru-
mentum lustranti mihi, apparebat 6 Octobris die defectus Lunæ
fieri posse. Relegenti igitur oppositionis momentum. Hora 12
m 31 meridiano Ingolstadienli quadrans, Bononiensi autem, ad-
ditis 10 m, (quoniam orientalis tor minus Bononiæ est Ingol-
stadio) offerebatur. Tempore oppositionis veræ diebus non æqua-
tis oblato, motus insuper eclipsi habenda necessarij quæriti sunt,
quales fuerunt. Verus locus 22 24 44 m. Verus locus 2
20 24 4 m. Argumentum Lunæ verum 5 4 15 m 19.
Argumentum 5 3 27 m 18. Planum ad hæc, seu Papi-
raceum, seu ligneum malis, præponens, orthogonales duas in cen-
tro A coeuntes, erigo. Argumentum latitudinis principiū vidēs,
5 6 & graduum aliquot, iccirco à puncto T, vt dictum est, li-
neam rectā M A T vocatā duco. In instrumēto semidiametrali, So-
lis Argumentum, quod est, 5 3 27 m 18. cum filo signanti
circulus

CAESAREVM

circulus vmbre varietatē 40 z ostendit referenda. Filum deini-
ceps Argumento Lunæ vero, signis 4 5 15 m 19 superestum
num in O, Accipienti iam distantiam M à centro instrumenti,
vera quantitas semidiametri Lunaris exhibetur. Intervallum vero
inter M & O semidiametros vmbre, quo tempore Luna transit,
dicitur, excepto quod 40 z prius habita, subtrahere oportet
ab O versus N eunti, id quod euenit in puncto L. Intercepe-
do illa circini iam in plano circulum faciat, qui vmbre quantitas
cum sit, literis O S R Q inscribatur. Post hæc Argumenti
titudinalis distantia sumpto è dispositorio dicto, in plano quoq; ab
A centro incipienti extensa, cum litera M notetur. Corporis Lu-
næ, semidiametrum quæ refert, dimensio resumpta, circulum, A P
ex M puncto disignet, illa enim circulus veram Lunæ quantita-
tem, Luna inquam sub vmbra contentæ, verè ostendit. Bandem
figit semidiametrum Lunæ ab R versus T, fini L literam ap-
ponens, extende. Ex centro vero A per idem L punctum circulus
fiat. Perpendicularis itidem è puncto M erigatur, ita, vt cir-
culus ille iam ductus ex A centro perpendicularem in punctis R
& N contrectet. Ex eisdem punctis R & N circuli Lunæ quæsi-
tatem representantes, describantur, vnde manifestum fit, quando
Luna ab N ad M, & ab M vsq; in K promoueat, & remotius
quiddam in fine quam in principio ab ecliptica distet. Hic vlti cum
veniat, vmbra latissime corpus Lunæ obtegere, dictum vero prius
sit, 12 ecliptices saltem esse puncta, idem repetere in præsentia co-
gimur. Res autem ita se habet. Quoties videtur vmbra 12 Lu-
næ sectiones excedere, metienda est, quot punctis excessor fiat, pro-
portione Lunaris dimensio seruata. Cum autem præfens figura
vmbra 6 partibus superare Lunam doceat, 18 punctorum de-
fectus fieri censendus est. Hoc autem sic intelligitur, non q Luna
tot punctis constet, sed si tot constaret, eam obnigrari ab vmbra pos-
se, quæ res in præfenti figura ob oculos ponitur.

FIGVRA EXEMPLARIS SEQVITVR

CAESAREVM ENVNCTIATVM VICESIMVM OCTA.

Cuncta quæ hæcenus fuere de obscuracionibus Lunæ prodita, diuerso à præcedentibus, succinctori tamen expeditionis opere exequi.

LN prioribus ostensum est, quomodo Lunarum defectuum puncta circuli ope inueniri queant. Illic enim umbra terræ in plano, corpusq; Lunæ super eadem exaratum, puncta oculis manifeste quotquot eclipsis circumferitur, sese exposuerunt. Hic autem in præfenti instrumento quinq; simul citra circini opus omnia, solius dumtaxat vnionis vsu adhibito, consequi facilius, promptiusq; dictu licet. Quorum primum est id, quod iam diximus, puncta scilicet defectualia id est, partes obscuracionum duodecimæ aduulsum contueri. Secundum, quamdiu Luna sic obscurata perduret, id est, per quot horas, quot minuta, seu horum alterutrum in tenebris, quod alij moram appellant, versetur. Tertium, quod horarum & minutorum spatium inter eclipsis principium finemq; eiusdem vniuersalem (si modo vniuersalis sit) siue ad medium vsq; intercedat. Quartum, in quomam gradibus & minutis, portionem hanc, quæ alias duratio dimidia vocatur (quam videlicet tempus casus, sic enim loquuntur Astronomi, & moræ dimidiæ coniunctio, constituit) peragat. Quintum est, via vel transitus, id est, linea illa, quam tractu suo per tenebras Luna efficit, eandem enim præfens quoq; instrumentum, multo consumatiorem, quam præcedens ostendit. Hoc itaq; organo fructurus, verè iam enumerata quinq; si ne dubio deprehensus qui est, agat primum omnium, vt tempus veræ oppositionis, Solis & Lunæ gradum, Solis Lunæq; Argumenta, Lunæ nouissimæ latitudinem, statim, vt sic loquar, omnia, id est, certis temporibus constituta, colligat. Hæc enim præter, in præfens nullo opus fore sibi crediderit. Quamq; meo quidem iudicio proximior adhuc via sit illa, vt per instrumentum draconibus variegatum, primo de eclipsis euentu, quæ possibilitas aliis dicitur, peticulum fiat, eodem qui præcedit die, & illo qui sequitur, pariter examinatis, veris enim vtrorumq; dierum locis, meridianis scilicet cognitis, locis inquam Solis & Lunæ, neminem fugere puto, quas intra meæ cæcis oppositio propolita sese insinuet. Hæc re ad vnguem sic animaduertita, motus deinde Luminarium diurnos meridianibus ab vtriusq; sumptos collige, per motus diurnos postea horam oppositionis veræ enunciatæ 26 auxilio, vel alia, qua doctus es ratione, venare. Hora veræ oppositionis agnita, Solis Lunæq; loca certa per Signa, gradus & minuta inquirere, Argumentumq; verum Lunæ ex eisdem vna cum latitudine Lunari, Solis itidem Argumentum verum lustrata. His collectis, nihil in vniuersum operaturo defuerit, tamen nihil Solari Lunariq; loco, hic opus sit, præter Argumenta Solis & Lunæ, Latitudinesq; eisdem consideratæ. Argumentis Lunæ & Solis habebitis, latitudinesq; eisdem, mox in superiori limbo à B versus C Signa, gradus & minuta Argumenti Solaris, si minus est 6 Signis, si vero maius, in interiori limbo à C versus B inquirere, Argumenti Solaris loco inuenito filum impone, immobileq; sic retine. Post hæc Signa gradusq; Argumenti Lunarum in lineis F G vel D E venare. Filum mox ex puncto S vna cum margarita super Argumenti Lunarum locum in linea F G vel D E rectifica, circunducens eundem, quoad margarita Solaris Argumenti filum tangat, tactum illum cum altera margarita, in filo A pendente signato, inuariatamq; margaritam A custodi.

Operandi modus.

Secundus vsus

Tertius vsus

Quartus vsus

Quintus vsus

¶ Iam, an Luna obscurata sit, & per quot puncta obumbratio fiat scire laboras, age filum A super minuta latitudinis arcus H I, & margarita in H I N O area indicat quot punctis & minutis Lunæ obscuratio fiat, Margarita si Arcam nigram illabitur, vniuersalis defectus prædici potest, sicut etiã tanto vniuersali maior, quanto profundius in sideris.

¶ Minuta in super Latitudinis dicta, in arcu I K cum filo A nota, quod dum sit, horas minutaq; dimidiæ Lunarum moræ in area I K O P margarita ostendit.

¶ Filum deinde vbi est latitudini Lunæ superpositum in arcu K L cum in area K L P Q minuta ab vnione secta, si qua horam ultra sunt elapsa, vel minuta tantum, totalem vsq; ad obscuracionem, si modo totalis fiat, apparent. Verum si non totalis sit, interim tamen ab initio medium vsq; eclipsis, eadem cum minutis, vel minuta tantum (quæ ambo, vt vocant, tempus casus sunt) ostenduntur.

¶ Margarita si incidit arcum K P T V, tunc tempus casus horæ vnus minorumq; aliquot semper videtur. Quod si margarita lineam ultra T V, versus L Q porrigitur, tunc minuta tantum modo per Ziffra signata, indicat.

¶ Motus Lunæ tempore dimidiæ durationis sic cognoscitur. Latitudinis minuta in arcu L M perquiruntur, quæ sitis filum superponitur, quo superposito margarita in area L M Q R minuta motus Lunæ quotcunq; à principio defectus vsq; ad medium eiusdem peregerit

ASTRONOMICVM

gerit (dimidia autem duratio tempus hoc dicitur) manifestissime oculis exponit. Illud iam in genere propositum omne, specialius exempla elucidabunt. ¶ Repetitur est idem hactenus, Diuum CAROLVM anno 1500 genitum esse, visus in super eclipsis, quæ res tametsi satis superq; manifestata sit, adhuc tamen enucleatius eandem repetemus. Antea demonstrata est ratio duplex, per quam & horæ & minuta oppositionis cuiuslibet haberi poterat, vna scilicet ex motu diurno, eo tamen duplici, id est, duorum dierum id præfuit. Altera per instrumentum coniunctionibus oppositionibusq; deputatum, suo in loco & enuntiato idem perducit. Præterea latitudo Lunæ inuenienda seu sit, non modo oppositionis, verum etiã omni tempore, loco Lunæ vero, capitq; draconis præhabito, doctus es. Hoc vero in loco adhuc opus est Solis & Lunæ Argumentis ad vnguem æquatis, & latitudine Lunari, quæ tria si habereas, omnia te habere scias, quibus cū si cetera absolueris eiusmodi ordine sunt obtinenda.

¶ Tempus oppositionis, Dies 5 Horæ 13 m 52 No. nembris tempore æquato.

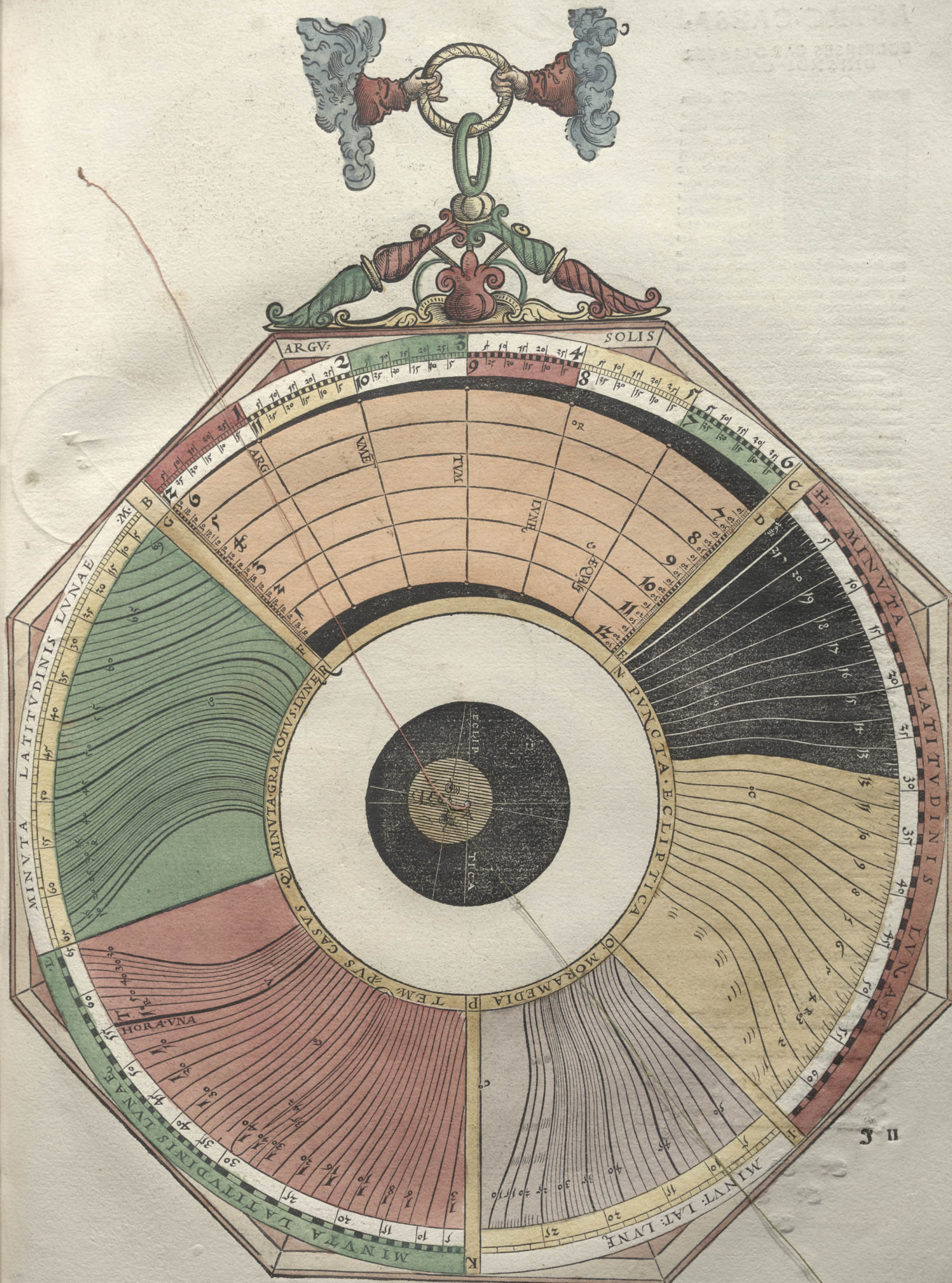
- ¶ Locus O verus, 23 gradus 22 m
- ¶ Locus D Verus, 23 gradus 22 m
- ¶ Argumentum O, 5 4 23 m 29
- ¶ Argumentum D Verum, 5 9 gra: 22 m 59
- ¶ Argumentum latitudinis D, 5 11 24 m 39
- ¶ Verus locus O, 5 1 28 m 41
- ¶ Latitudo D Minuta 29.

Argumento Solaris, Lunariq; similiter latitudine Lunæ perspectis iamq; ad manum paratis, instrumentum sequens accede, & Argumentum primo Lunæ verum, quod est, Signorum 9 22 m 59 in linea D E, suspensorio Armille contiguo, quarto, inuenito filum S, quod vicinum literæ A est, superintende, & margaritam Argumento Lunæ iam enumerato applica. Alterum deinde filum ex A puncto demissum, Argumento Solaris, 5 4 23 m 39 in arcu B C superpone, quod sic immotum sinistra retineat, dextra vero ro filum S circunducto paululum, & videbis illud in C puncto, filum A dirimere, quem in locum margarita fili A ponitur, & sic margaritam pro vsu reueris. Post hæc in arcu H I Lunari latitudinis minuta, quæ sunt 29 numeri, numeratis filum A superpone quod superpositum in area N H I O puncta 10 in quæ Luna obscuratur (¶ autem totius corporis Lunæ partes sunt) ostendit, idem vero punctus, cum C quoq; litera notus est. Tempus Lunæ tenebris inclusæ, quod moram dicitur, hoc in loco querendum non est, cum puncta 12 vnio nondum plene assequatur. Esto autem, vt quis per obliuionem moræ tempus venetur, superq; 29 minuta in arcu I K filum extendat, nullum tamen tempus moræ occurrat, margarita extra lineam tempus hocce significantem lata, cuiusmodi quidpiam hoc loci C punctus refert in linea K P scriptus, planè enim iā vascat, nec vllam moram, vt ob oculos est, indicat. ¶ Filum autem 29 minutis in arcu K L inducto, vnio horam 1 minuta 35 ostendit, id quod tempus casus (¶ quia defectus hic mora caret) dimidia etiã duratio vocatur. Quoties autem margarita arcum K P T V incidit, sciendum est perpetuo vnam horam addendam minutis, quæ hora subinde cum Ziffra 1 additur. ¶ Postremo filum quoq; in arcu L M 29 minutis infer, & margaritam 49 minuta, eadem cum C coram notata, videbis abscondere, tempus scilicet quod à principio vsq; ad medium deliquij Luna perfecerit. Iam si durationem mediam eclipsis, medio supripis, principium defectus, hora 12 m 17 relinquitur. Quod si totidem, id est, dimidiam durationem, principio defectus adieceris, finem eiusdem, qui est, 15 horæ 27 m habueris. Hoc igitur modo, omnia in defectu cognoscenda quæ sunt, consummasi, me noueris.

¶ Exemplū aliud. Eclipsis illa quæ sub tēpus, quo FERDINANDVS Rex dimidiam in vtero moram ferè transegerat, accidit anno 1502, die Octobris 15, hora 12 m 11 post meridiem, Ingolsta diensis horologio quadrans, meridianum autem Medinensium conueniens, ad horam, 10 m 23, medio scilicet euentus tempore intelligendo, hæc vi fa est. Locus hic Lunæ verus erat 1 gra: 32 m. Locus O gra: 1 mi: 32 m. Argumentum O 5 4 gra 2 mi: 12. Argumentum D verum Sig: 6 gra: 15 mi: 33. Verus locus O Sig: 0 gra: 21 mi: 19. Argumenti latitudinis D Sig: 0 gra: 10 mi: 23. Latitudo D mi: 55 Septentrionalis. Hæc vbi collegisset, principio Solis Argumentum in arcu B C, Lunæ vero in linea D B lustrata, secundum hæc enim duo, vnio ordinatus punctui R immitteretur. Nunc cum filo & margarita si, vt prius demonstratū est, agas, singula cum litera R signata sese, huiusmodi vt subscriptuntur, tam in horis quam minutis, expressa offerent.

- ¶ Puncta ecliptica 3 quasi,
- ¶ Mora media non est, quia partialis,
- ¶ Tempus casus minuta 56
- ¶ Dimidia duratio, hora 1 minuta 52
- ¶ Motus Lunæ tempore dimidiæ durationis mi: 344

Exemplū R. gis FERD. N. ANDL.

ASTRO.CAESA.

ECLIPSES CAROLI & FERDINANDI Caesarum.

HOC etiam in loco Quo modo viam Lunæ depin- gas, aliter q̄ antea docere placet. Figura- ram defectus uam simulac corpus LUNÆ nate in pla- no descripte- ris, & in eadem Lunaris Argumentum lati- tudinis, quod distantiam representat LUNÆ ab vmbra centro, (maximo videlicet eclipsis tempore) existentem, quæ & me- dium eclipsis dicitur, cum M littera desi- gnaueris, mox motum Lunæ, quem tem- pore dimidiæ durationis absoluit, ab Ar- gumento latitudinis demes, Signa gra. & 24 ex subtractione relicta, rursus in dispo- sitorio quæsito, cum puncto quodā signa- bis. Interuallum deinde puncti huius a cen- tro dispositio cum circulo acceptum, vmbra super lineam A M L in A centro inci- piens, inferes, quod ab M, quacumq; si- ue centrum verius, siue ab illo ceciderit e scribes, ex quo rectam lineam dextrorsum M N lineam parallēlam, ubi duxeris, con- tactum eiusdem cum L N circulo, X li- tera signa, illic enim centrum Lunaris cor- poris est, quod defectus incipientis momen- to fuit. Deinde motum 2, quem duratio- nis dimidiæ tempore habet, Argumento latitudinari defectus medii, iunge. Quo facto, latitudinis Argumentum fini defe- ctuali congruens surget. Illud ipsum Ar- gumentū in Dispositorio quoq; examina, eiusq; interapedinem in lineam A M L, circini officio transpone, & eandem cum d puncto nota. Inde lineam rectam M K lineam æquidistantem sinistrorsum trahē, in- tersectionem eiusdem cum circulo L K, cum V littera (centrum enim Lunæ est, quod fini defectus debetur) assigna. Iam circulos circa V & X si describis, circu- latione legitima, V vero & X litteras recta connectis linea, verissimum Lunæ per vmbra tractum efficiis. Puncta etiā illa duo c & d facilius hunc in modum consequeris, gradum quemcumq; vnum ali- quem in dispositorio elige, in quo totidem minuta, quot in Lunæ motu dimidiæ du- rationis tempore sunt, numera, secundum tot minuta pedes circini extende. Cir- cini deinde sic inuariati, pedem vnum in M fiste, alio duo vtrinq; puncta signa, quoruū alterum cum c, alterum cum d nota, è quibus duobus punctis ita præparatis, iuxta prius dicta, parallēlæ ducendæ sunt &c.

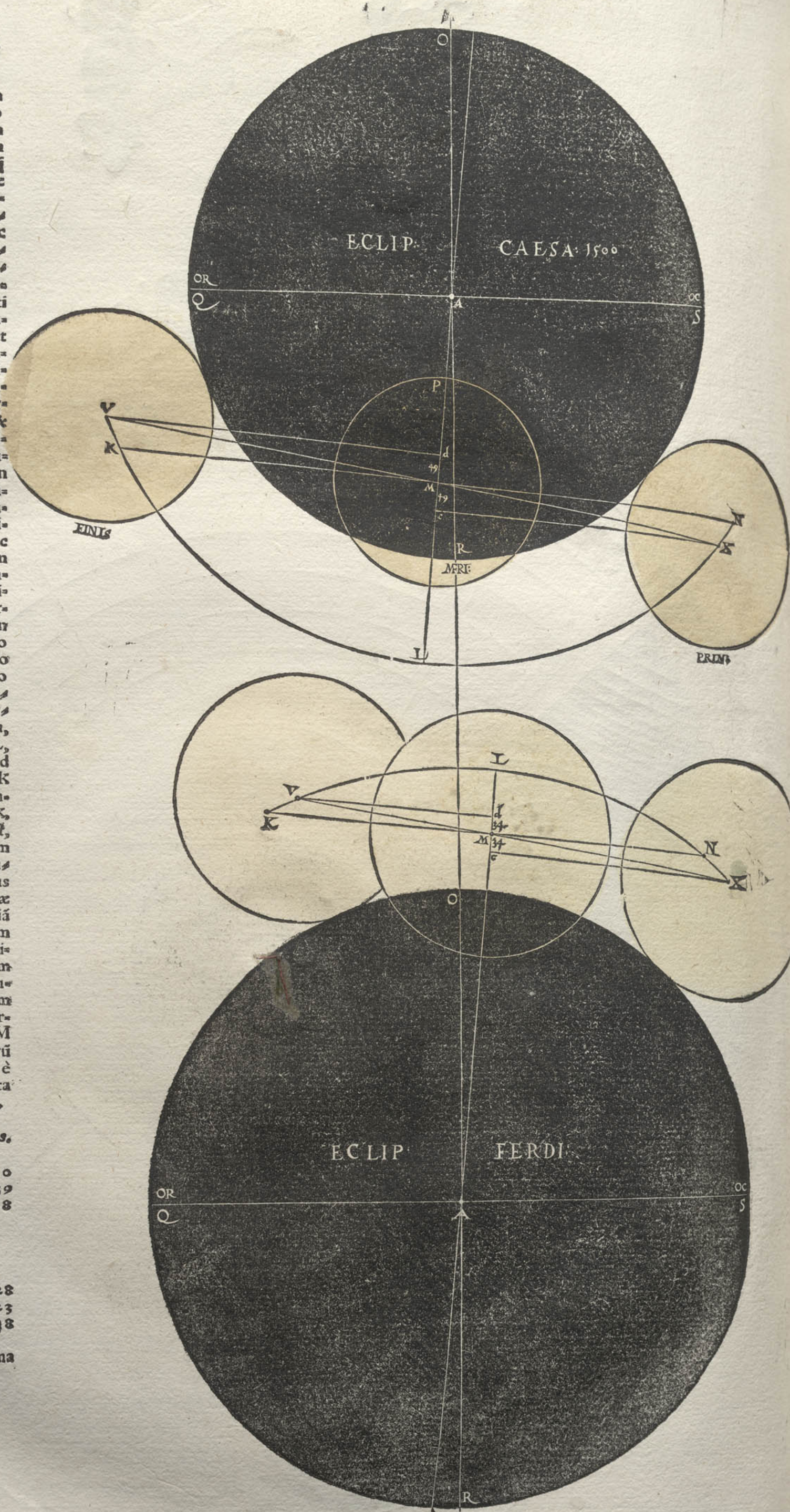
Argu: lati: 2 in Exemplo Imperatoris.

- ¶ In principi eclipsis 5 11 24 mi: 10
- ¶ In Medio eclip: 5 11 24 mi: 39
- ¶ In fine eclipsis: 5 11 25 mi: 8
- ¶ Motus Lunæ minorum 29

Argu: lati: 2 in exemplo Regis.

- ¶ In principi eclipsis 5 0 gr: 9 mi: 128
- ¶ In Medio eclip: 5 0 gr: 10 mi: 23
- ¶ In fine eclipsis 5 0 gr: 11 mi: 18
- ¶ Motus Lunæ minorum 55

Paradigma

CAESAREVM

PARADIGMA TERTIVM

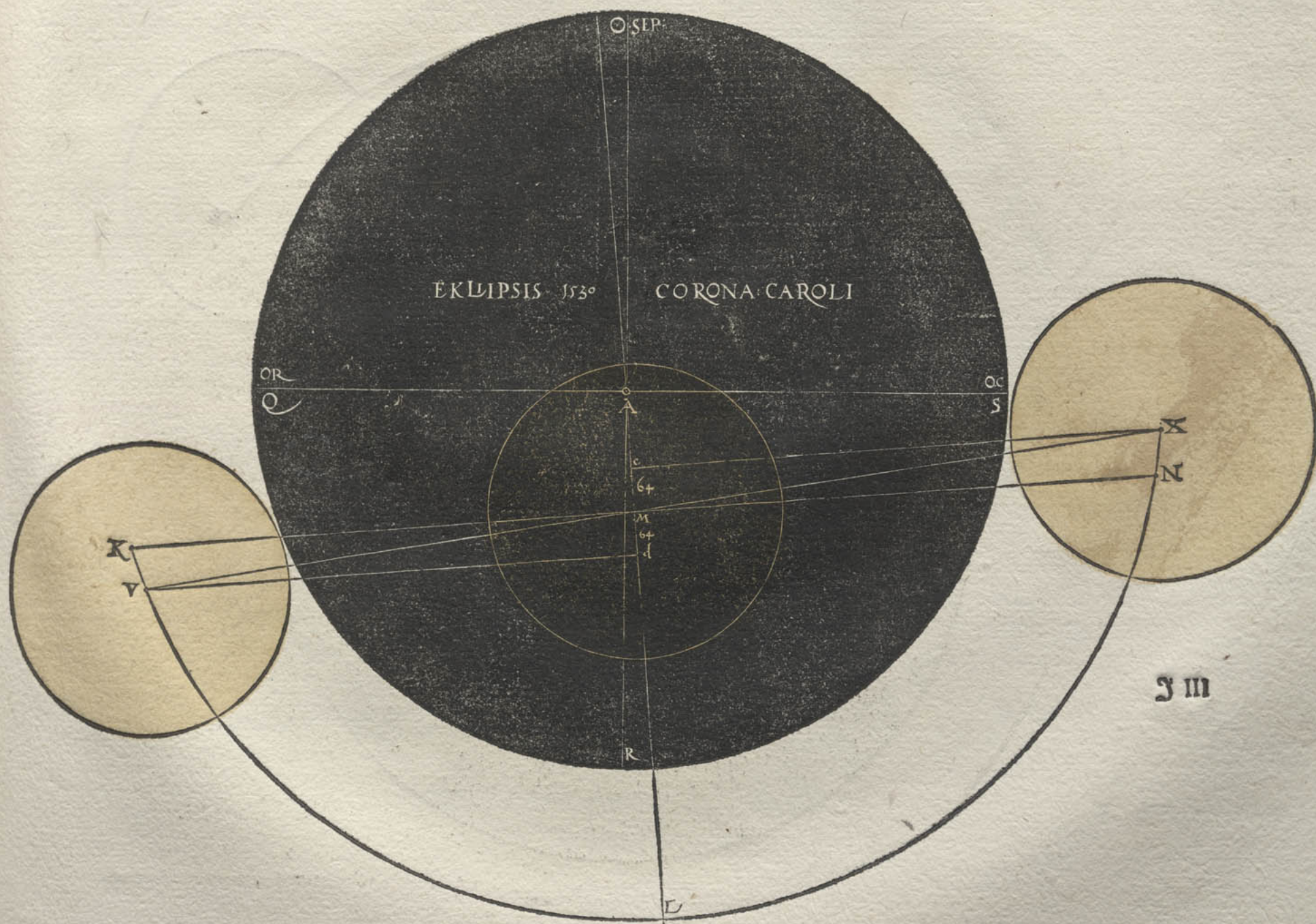

PARADIGMA TERTIVM, Lunaris deliquii esto, Anno 1530 fa- cti / quando Caesarea CAROLO Corona Bononiæ impolita, Regia veto maiestas, FERDINANDO Aquilgrani delata est, Rhomani ambo Imperii insignia, fratribus his Impera- toribus dignissima: Hoc deliquium si nuper tradita ratione tractare malis, & transitum Lunæ per tenebras, via nu- per offensa, dispicere, ceteraq; quæ in defectu considerantur, adamussim co- gnoscere velis, hæc subscripta tibi propono, qualia sunt.

- ¶ Argumentum Solis Sig: 3 gra. 27 mi: 18
- ¶ Argumentū 2 Verū Sig: 4 gra. 15 mi. 19
- ¶ Latitudo Lunæ minorum 14

Pro Solis igitur & Lunæ Argumentis, margaritam si direxeris, viamq; Lunæ recta linea, vt dictum est, iam expreseris, latitudinis Lunaris auxilio omnia hæc subiuncta reperies.

- ¶ Puncta ecliptica 16 mi. 36
- ¶ Moram mediam minorum 44
- ¶ Tempus casus Ho: 1 mi: 8
- ¶ Dimidiā durationem Ho: 1 mi: 52
- ¶ Motum Lunæ minorum 64

ASTRONOMICVM

HVIVS ECLIPSIS

HANC

SVME IMAGINEM

CAESAREVM

ENVNCTIATVM VICESIMVM NONVM.

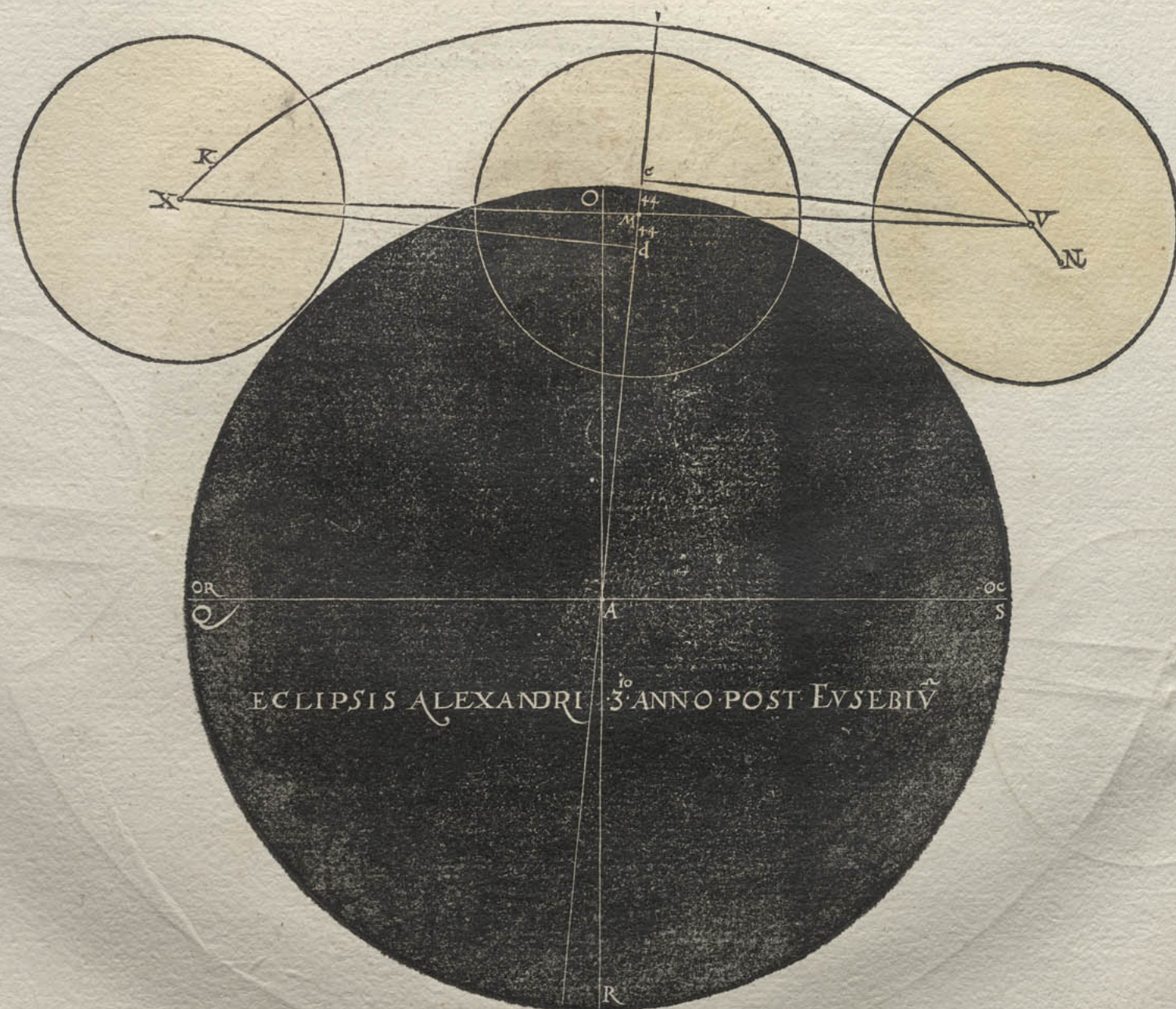
Historiarum ante & post Christi tempora lapsus, eclpsu exemplis, qualia subiunguntur perfecte emendari posse.

Vo videas penitus quidnam eclpsu cognitio, virtutis, praestantiae, utilitatisque in se complectatur, aliquot ante Christi exempla, unde certius quam ex prioribus commodum conspici quae, adiungere coactus sum. Nemo ignorat, rerum, historiarumque traditores in enumerandis tum mundi, tum urbis eo ditae annis, tantum non, ut dicitur, coelo ipso exidere. Qui quidem error quantum tenebrarum, ignorantiae, dubij, confusionisque, in omni alia historia

Insigne lunaris defectus exemplum e Plutarcho allatum.

iudicanda intelligendaque importet, doctorum esto iudicium. Inde enim fit, ut si cuiuspiam rei, memorabilis saltem, sectorem christianum commonefaciant, quae urbem conditam, aut praecellerit, aut non ita multo post, subsequuta sit, ipsis constare, nullo modo possint. Quod quidem tam grande malum, sola eclpsium cognitio emendare, & in melius vertere potest. Per eclpsos enim, omnia certos in annos reduci possunt, Christum praecedentes, non minus, quam sequentes. Historicorum autem certum semel tempus rei gestae nactus, reliqua perse, tam ante quam retro elapsa gestorum spacia, colligere valet. Quae omnia exemplis vberime patebunt. Plutarchus in vita Alexandri auctor est, mense lunio, quando Athenis mysteria inchoarentur, Lunam defecisse, anno eodem, quo Alexander Darium Persarum regem vicit. Factum id esse testatur Eusebius septimo regnantis Darij anno. Verum hic dubitatur, quo anno regnum cepit. Eusebius ait anno mundi 4871 Darium debellatum, quare si 4871 dem pseris a 5199 (tot enim annos Eusebius a condito Orbe ad Christum numerat) tum 328 relinquuntur. Vnde totidem annis Christum praecedentibus, Darius ab Alexandro vinci debuit Eusebio. Verum id secus multo esse deprehenditur. Esto autem Eusebius, vel Chronographorum alius quicumque sit, 18 integris annis, vel retrolapsus, vel 12 antequam a vero deiecit, in Darij obitu, (hoc adiecto vno, quod sub Darij mortem anni eiusdem luna defectum mense lunio passa sit) nunquam vel vno die errare ego quidem potero, sicut ex sequentibus abunde satis constaturum confido, Eusebianum vero in praesentia

ASTRONOMICVM

sentia annorum, scilicet 328 intuenti, nulla prorsum eclpsis euenire in Lunio, imo compluribus annis, neque prioribus, neque posterioribus vlti incidisse defectum in Lunio cognoscis. Verum anno quidem ante Christum 328 miipaliam fit. Eandem igitur, quam Eusebius 328 ante Christum anno contigisse asserat, constare eundem duobus annis integris a veritate renari maior annorum 400 est. Radix coniunctionis Ianuarij 328 dies 19, hor. 20, m. 15 habet. Quae ubi quis operaturus collegit, & indices X & Z disposuerit, cumque hys annos perlustraret, nullam defectus opportunitatem, praeterquam in anno praedicto 326, ubi draconis Caput, vna cum O & C 28 lunij diem monstrat, reperiet. Sed hoc, si ostensores secundum annos residuos, scilicet 75 ultra 400 instituti fuerint, vsuuenire solet. Oppositionem veram oppositionis lustranti, videntur inter mediam & veram oppositionem horarum 11 m. 25 subtrahenda. Quibus subtractis, oppositio vera in 28 lunij diem, horam 8, m. 39 incidere, iuxta caudam draconis conspicitur. Reliqua nunc ad indaganda eclpsium sunt necessaria haec.

- Argumentum Latitudinis, quod est 5 6 7 m. 20
- Luna Latitudo m. 38 z. 15
- Capitis Draconis motus 2 2 23 m. 56
- Argumentum Luna, verum 8 8 27 m. 22
- Verus locus O 1 m. 16 28
- Verus Luna locus 1 m. 16 28
- Aux O Signorum 2 gra 6 m. 20
- Argumentum Solis 5 0 25 m. 51
- Vmbra variatio Z 3 cum dimidio.

Ex his omnibus eclpsim illam colligis, quae infra depicta est. Illa tamen Ingolstadtensibus apparuit hora 8 m. 39 post meridiem, quam qui meridiano urbis Athirae Gangamelis, ubi Darius superatus est, conferre vellet, horas 3 m. 12 in tabula regionum iuxta urbis nomen reperta addat, & hoc ideo, quia ortui incumbit, tot horis & minutis supra Ingolstadtium. Tribus autem horis & 12 minutis Ingolstadtio adiectis, horis 11 m. 51, tempus quo Gangameli deliquit hoc visum est, prodibunt. Quod si iuxta enuncliatum praesentis doctrinam necessaria defectus quaelibet perquisieris, Lunaeque transitum decenter assignaueris, subornata huiusmodi omnia deprehendes, vt sunt.

Principij Eclpsis Dies 28 hor. 10 m. 26 Puncta 7 m. 15

Medij eclpsis Dies 28 hor. 11 m. 51 Tepus Calus hor. 1 m. 25

Finis Eclpsis Dies 28 hor. 12 m. 16 Motus Luna m. 44

CAESAREVM

Darius ab Alexandro debellatus secundum Alphonsum.

Frux quod in superioribus dixerim, eclpsim nullam in Lunio reperiri, nisi 12 post Eusebium anno, illud sic iudices volo. Duodecimo post bellum Persicum anno, Eusebio auctore, Christi tempora versus, Luna quidem deliquit punctorum 6 viginti minutorum, 18 lunij, hora 11 m. 32, post meridiem accidisse. Alphonsum vero eundem annum Darij superari ab Alexandro terminum in suis eris stituisse, id quod liquet, vel hoc Argumeto, quod ab Alexandri obitu ad Christum annos 311 & 93 dies elapsos asserat. Alexander autem, quoniam 5 ante mortem suam anno, sicut historiae vnanimitur assentiunt, Darium deuicit, quinque 311 connumeranti, 316 redundant. Tondem ergo annis Christo prioribus & completis, iuxta Alphonsum, Darius ab Alexandro debellatus est. Sed duodecim anni hys, sunt sequentes & Christo propinquiores, illos quem Eusebius statuit computo posteriores. Notuem autem annis ad Christum Alphonsum magis ac ego accedit. Sed quae cui nam horum potius fidas? Alphonso ne? verum hic suae computationis rationem nullibi manifestam producit. Eusebio ne? qui historias tam accurata secula connectit, vt incredibile sit eum posse tot annis, nimirum 12 falli, tribus tamen annis idem Eusebius quoque excidit, quos per incuriam omisit, vt verisimile est, ego dubio procul omni recte cognoui. Proxima enim eclpsis est non infra Eusebio, cum historiae testentur, Darium eclpsis tempore in Lunio deuictum. Quamuis autem Eusebius computator accuratissimus existeret, nihilominus tamen ab anno vero lapsus est, cum neque illo quem Darij capti annum autumat, neque in duobus sequentibus sed tertio, quem nos cognouimus, deliquitum in Lunio eueniat. Sed esto videat Eusebium his velle ab erroribus vindicare curiosius, Alphonso tamen nihil quidquam detractum per ea, quis putet, propterea quod sui computi rationem nusquam alleget. Illud, siquidem a nullo vnquam exactum iri prauidit, satis tutum ratus, si in hoc Ptolomeum sibi ducem praestitueret, eundem quoque rationes suas ab Alexandri Magni obitu numerantem. Mos enim gentibus fuit regum suorum tempora iam defunctorum obferuare, non aliter

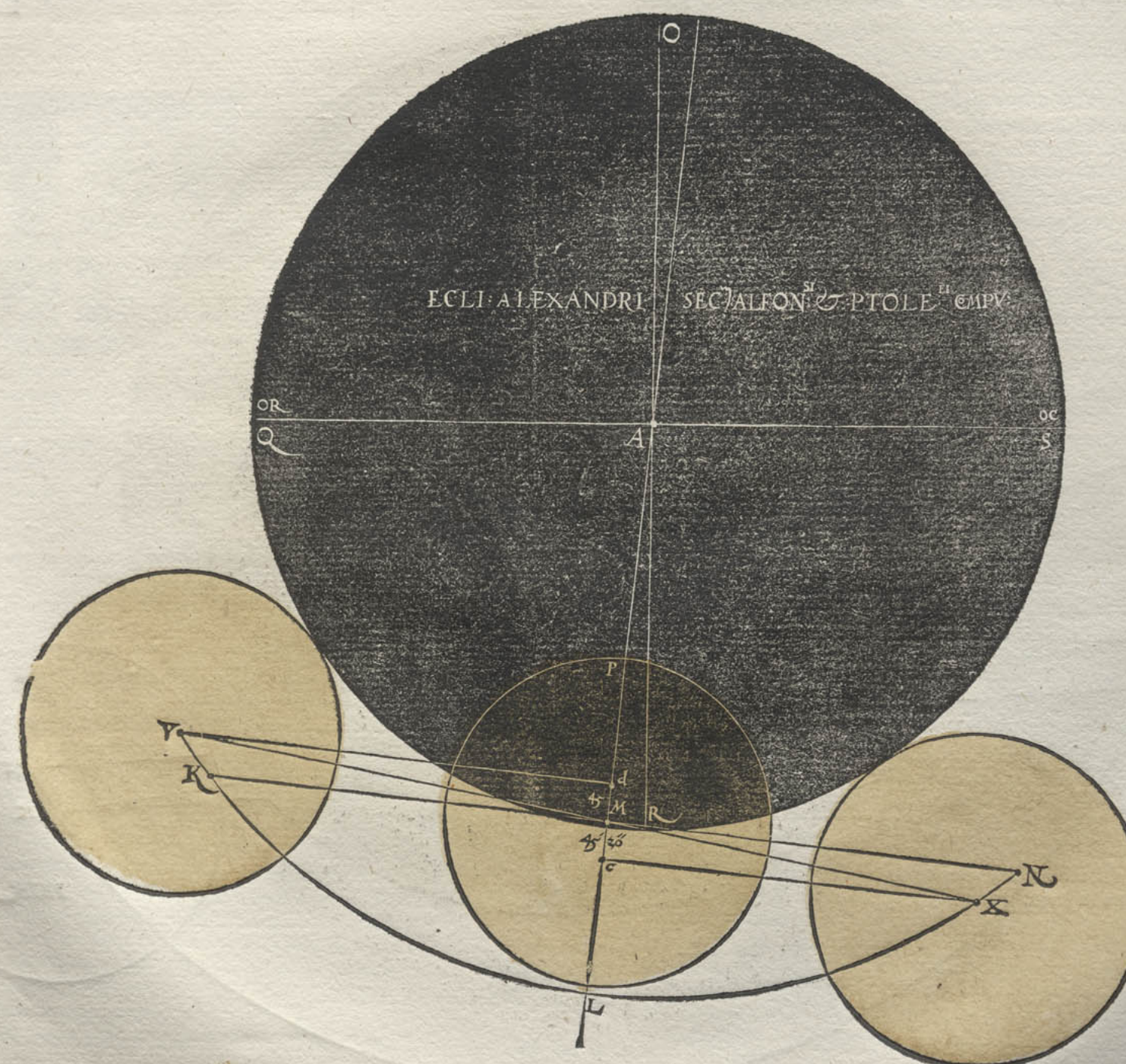
ASTRONOMICVM

aliter, quam nos a Salvatore Christo nato annos metimur. Subinde enim 463 annos post Alexandri mortem in suarum usque observationum tempora, quae post Saluatoris nostri natiuitatem 152 anno ceperant, Ptolomeus tertia magnae suae constructionis dictione numerare videtur. Vnde satis clarum est, Alphonsum pariter a morte Alexandri, quae 311 ante Christum memorata est, rationes suas vna cum Ptolomaeo deduxisse. Ptolomaeum vero si hoc in loco imitari volumus, sicut certe velle debemus, cuius circa dubium supputatio vera est, tanquam illius, qui ob certitudinem anni (quia non ita longo tempore post Alexandrum vixit) & propter obseruationis diligentiam, (in hunc enim temporis fontem siue originem cetera omnia tempora direxit) falli neutiquam poterit. Hunc inquam, si imitari volumus, quid ni Alphonsum quoque sequendus est? Sed hic quid agas tertio post Eusebium anno? in quo pariter eclpsis Luna nulla ex parte, priori sub Alphonso tempora facta, dissimilis reperitur. Eiusdem enim est magnitudinis omnino, (quemadmodum & praecedens & sequens figura ostendit) cuius illa, quae Alphonso annum incidit, nec non eodem tempore contingens est. Verum rem vt se habeat, iudicare longius desino, cum instituti praesentis non sit, historias ad plenum emendare, sed viam tantummodo aliquam ad illud conscindum, indicare, & praestruere. Olim, si Deus vitam concesserit, hystorias ex integro retractaturi, eclpsiumque rationibus verè firmaturi sumus, ubi & hanc, & alias iterabimur. Ad propositum igitur reuertamur.

Supputatio huius Eclpsis.

- Anno cur: ante Christum 317 bisextili.
- Dies 18 lunij hor: 11 m. 30 in merid: Gangamelis.
- Motus 45 m. 20 z.
- Tempus Calus hora 1 m. 23.
- Puncta eclptica 6 m. 20.
- Verus locus O 22 m. 31 II D in x.
- Argumentum O 5 0 15 m. 33.
- Argumentum Verum 5 8 2 12 m. 26.
- Argumentum lati: 5 11 22 m. 7.
- Latitudo 1 m. 41 z. 27.

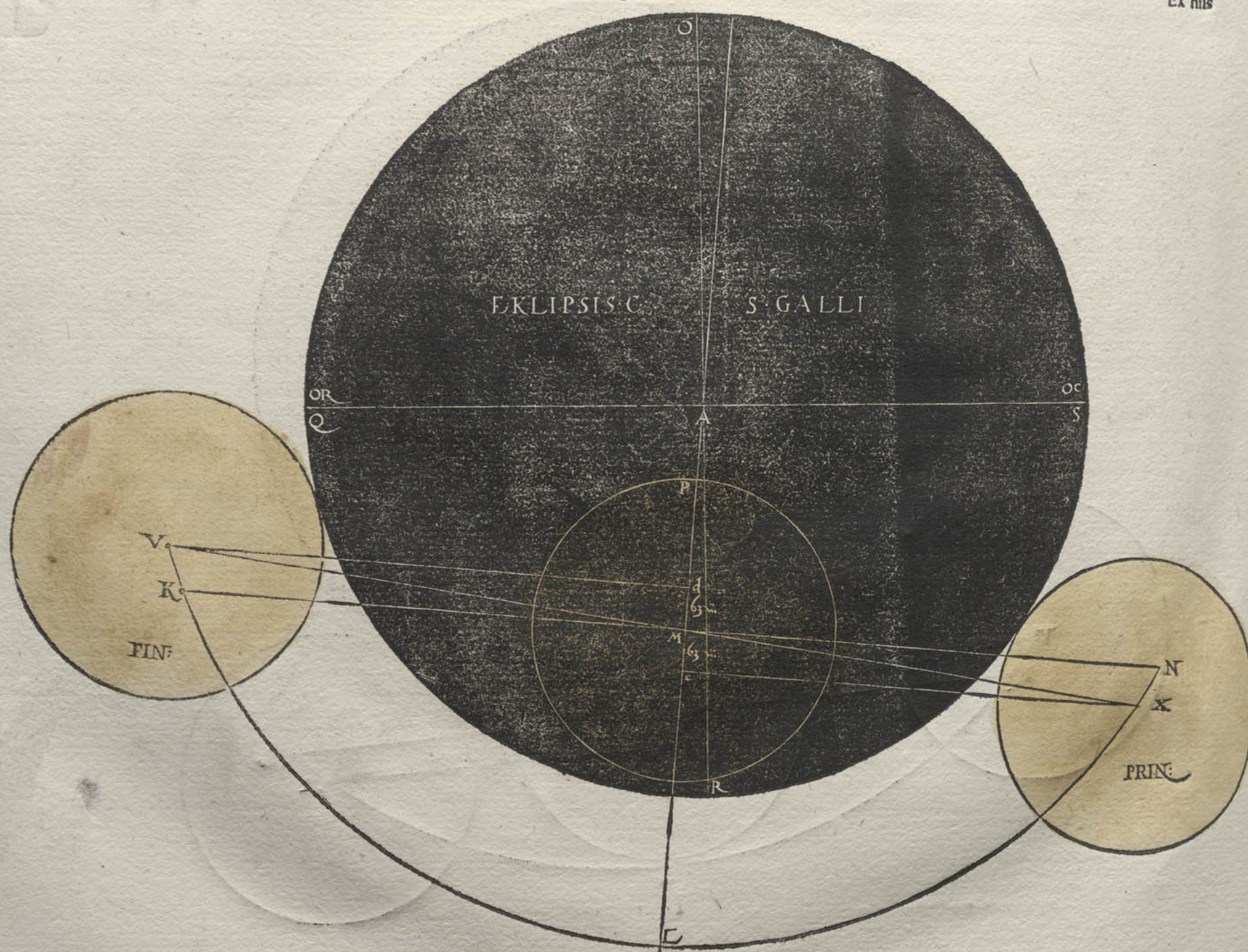
Enuncliatum

ENVNCTIATVM TRICESIMVM.

Perseus regna
re capit annis
ante Christū
375 secundum
Eusebium.

tidem Luna, Eorum autem ea nocte, quod pridie Nonas Septem
 bris requiritur Gallum praefixisse, Linius asserit, id quod nequaquam
 pridie, sed quam tercio Nonas dies dicta sequuta est (ac si dicas, ea
 nocte factam eclipsim, quae praecedit diem Luna, non ea, quae diem
 Maris antecedit) Impossibile enim est Lium tempus potuisse eclipsim
 admittere, auctori praeter hoc noltrum, esse posse. Et hoc ideo, quod
 in proximis decem & nouem annis, neq. prius neq. posterior, eclipsi
 Luna vita in hunc diem incidisse vita lit. Plinius quoque memini
 eisdem eclipsim, libri naturalis historiae secundo, capite 12 sed
 paulo diuersus, vt qui diem non absolute praefecit. Annus itaq. &
 diem istius defectus praefagitur, obscura primum, quo anno Perses
 vixit. Ille autem iuxta Eusebium, anno 5024 creati mundi
 Macedonia praefatus est, Olimpiadis 351 anno tercio, qui nume-
 rus secundum hunc 175 annorum ante Christum natum foret. At
 quando Persis Imperium decennale obtinuit, palam est istum a Lucio
 Paulo deceptum esse, anno ante Christum 1657. Verum nec illud qui
 dem sile habet. Quis iuxta eclipsim euentum, anno 722. curren-
 te Christo priore, caput Persus inuenitur. Illud quod accipies hoc
 modo, Si a Christi ortu retro numeraris 171 annos integros, ple-

no q̄ (annum autem natiuitatis connumerare oportet) & præterea,
Decembrem, Nouembrem, Octobrem menses, vñq; ad Septembri-
terium diem terrorum abiens adeeitis, tum annum verum exitum
Persei tentatur. Huiusmodi autem temporis rationatio, minime gen-
re nituntur, dum in vrbe condita, non parum, vt diu, dissentiat.
Præsens exemplum intellectui, annum principio 165, in quo Per-
seus cecidit, secundum Eulebium proponamus. Ille enim licet nec
verus, hac ratione non fugiet nos. A centenario maiore 200 subtra-
ducimus 165, & relinquuntur 35. Radicem nunc 5 & 0 de Chir-
ad annum 200, quæ est dieiurum 14 horarum 35 minutorum 25.
Radicem itidem conjunctionis Ω & ♄, quæ habet dies 7 Horas
10 mi: 50 infpicimus, Indices X & Z in instrumento draconis
super easdem radices deducimus. Similiter V & Y annuatur, do-
nec oppositio aliqua in Capite vel Cauda conueniens occurrat, promo-
uemus. Illud autem in secundo tertio vel quarto Septembris die-
bus contingere debet. Neg vero annus, ita agensibus nobis, præter
20 post hunc alius quiquam obuenit, qui horum diem aliquem præ-
cipuum habeat. Viginti nouem ergo anni ab 200 sublati, 180
restant, quibus si menses reliquos, vñq; ad tertium diem Septembris Persei
retro euntis adiciamus, verum eclipsis annorum prænotamus.
imo, si 20 aut 30 Annos, vltra citraq; examines studiosissime ætæ anno
nunquam tamen Luna defectum eundem ad diem fieri reperias. Ad Christi
diem diem designat, noctem etiam includens, Luna namq; vt dictum
est, interdiu defectum pati non dicitur. Post adicem ergo annorum
200, oppositionem mediam anni 29 quærens in Septembris, dies
duos horas 17 mi: 6 offensis. Interteram & mediam oppositi-
nem, horas 4 mi: 25 subtrahenda vides, illisq; subtractis, horas
12 mi: 41, tempus veræ oppositiōis remanere cænis. Reliqua
ad eclipsis quæ desideratur, hæc sunt.

¶ Locuſ A verus	Sig: 11 gra. 6 Mi. 38
¶ Locuſ Q verus	Sig: 11 gra. 11 Mi. 49
¶ Argumentu 〇	Sig: 3 gra. 0 Mi. 31
¶ Argumentu lati, »	Sig: 11 gra. 24 Mi. 50
¶ Aux 〇	Sig: 2 gra. 8 Mi. 30
¶ Argumentu » Medium	Sig: 6 gra. 4 Mi. 13
¶ Argumentu » Verum	Sig: 6 gra. 3 Mi. 28
¶ Latitudo	Mi. 27 Meridionalis altit.
¶ Variatio ymbræ	26

Ex hñs

Ex hiis deliquium inuestiganti, cui præceptum est, eadem qua infra
subscribitur forma se offert, quæ repræsentat.

- ¶ Puncta 12 \bar{m} 30.
 ¶ Dimidium quoq; Moram \bar{m} 16.
 ¶ Tempus calis horam 1 \bar{m} 28.
 ¶ Motum γ dimidia durationis tempore \bar{m} 63
 ¶ Dimidium durationem Hor: 1 \bar{m} 44.
 ¶ Principium eclipsis Hor: 10 \bar{m} 57 post meri:
 ¶ Medium eclipsis Hor: 12 \bar{m} 41.
 ¶ Finem eclipsis Hor: 2 \bar{m} 25 post medium noctis.

Eusebii error
de fine Mace-
donici Imperii
statuentis;

Quomodo L
mus intelligen
das de horis
et ipsi.

Tempus vere oppositiōis postremo, Macedonicum ad meridianū
(Perso scē in eodem debellato) referendum foret, nisi in Samotra-
tia idem captus esset, quapropter Samathracico meridiano notis quoque
maluit. Exregionum itaq; tabula, horam 1^a 32 repetere, ve-
re oppositiōis tempore Ingotlandiam addentibus, Hora 14^a 14^a
13^a pomeridiana, quae fuerunt medium elapsis tempus Samothracis,
prodiit. Ex his vtq; liquet, ex annis Eulubium in afferenda Peri-
cli captiuitate & Macedonicū Imperij hunc, tardiores esse. Quod
vero, Quartum vsq; esse, putandum est, non ita exacte numeratas, hoc
in loco horas à solis occasu incipienti Liuio, fed à crepusculo
vetus, sicutifere fit pence vulgum, cuius opinione mortali-
semitas est, & presertim milites, quorum obseruatio po-
tuit in cæde quam cælo, mens intenter pilo quam po-
tulo, contemplatio absolutior in arcis quam altris po-
tita est. Quia circa, quod negligentia militari co-
missum hic esse reor, nihil nos moueat pe-
nitius, fed potius horam 12^a, qualis cer-
te fuit, cum minutis 29, pro
deliquij principio de-
summas.

Metus Nicia
ob eclipsim vi
sam.

Quando belli
Nicia gestum
fit.

Taxatur Plu
tarchi interp
primo.

LV TARCHVS IN VITA
 Nicie ducis Athenienium tradit, Nici-
 am iam a Syraculanis, quos aliquan-
 tum oppugnat, quodamodo circumue-
 nit, noctu cum suis abitum definale,
 nimirum 13 aeneam caperetur die,
 vna cum Demofthene, sicut ex historia
 colligere est. Verum hic forte fortiter
 eadem nocte Lunam deficere contigisse,
 indeque vehementius adeo Niciam
 omnesque milites turbatos, cum propter
 causae ignorantiam, grande aliquod ma-
 lus. Anaxagoras enim tunc temporis pri-
 bus vna tradere, quae vulgo adhue igno-
 obscuro, quoniam tempore eueniret,
 esse quod infinitum, Eusebius in cro-
 nicis scribit anno mundi 4782, hic nua-
 carnatione 417 fuisse demonstrat, fuisse
 secundum, quod nequa se ita habere, res
 id bunc tunc, 414 fecit ante Christum
 ptembris 8, quando non ita multo post
 partem, id est, ad puncta tria umbra
 Annus Eusebii defectum nullum conti-
 nique, nec priores illo, adeo, vi alius pre-
 ceat. Meminit praeterea Plutarchus Ni-
 ciam fluuium Asinarum capri, his vix
 iuxta illi Carnium, Atheniensis *αἰσώμη*
 Maior arbitror appellari. Hoc in loco
 utarchi interpretes, dum bis in praefatione
 et textum nihil permittunt ingerens, quae
 sustineret, euerant maxime, q. *Πρῶτος*
 vter, Erat dies viciesim quartus mensis &
 mens, minime aut viciesim quartus, q.
ἡμέρη *ῥησιῶν* q., quartum quidem significat
 dixit et diem. Atheniensis enim decenos
 mensis in tres enim decurias om-
 nesque numerare soliti sunt. *ῥησιῶν* q., id
 est vel mensis appellantes, sic vltima dies
 penultima *ἀντιπρῶτη*, id est, secunda de
 id est tertia, pro antepenultima *πεντάτη*
 dicitur. Vnde constat *πεντάτη* *ῥησιῶν* q.
 quatuordecim mensis.

quam Plutarchus *πενταχμια* vocat, vicissimum septimum, non vicissimū quartum, mensis diem esse. ¶ Secundus error ubi dicitur, Latinis vero Maium appellari arbitror. Illa enim verba Plutarchi non sunt, sed Arguitur Plutarchi interpres secundo.

Arguitur Plu-
tarchi interp̃s
secundo.

quam Plutarchus ἡνερὰν vocat, vicissimum septimum, non vicissimum quartum, mensis idem esse. § Secundus error vbi dicitur, Latinis vero Maio appellari arbitror. Illa enim verba Plutarchi non sunt, sed de cōmēti omnino translatum, insitutumq; nostro, qđ concedamus, aduersissimum. Quæ autem translatorem illum causa impulerit cur Methaginionem Maio vocaret, meo iudicio est ista. Aristoteles libro sexto de historia animalium scribit, vires coire mense Elaphibolione, ferre autē verum diebus 30, post partum vero mense tertio, vere iam existente (sic enim verba sonant, ὥς τὸ τρίτον) & specū prodire. Plinius item libro naturalis historia octauo, capite 36 refert, vrologē coitus huius initio fieri, partus autem 30 die, Si itaq; eovent vbi hyemis initio, vt scribit Plinius, oportet vt mensis Ελαφιοβολιῶν sit hybernorum primus autem hyemis initium, quare si Aristoteli Plinioque audiens, omnes ordinati menses Graiorum examinas, Elaphibolion nemq; ordine non reperitur Decembri latino, qui et ipse principii hyemis est, necesse est, Hecatambeonem Aprilī, Methaginionē Maiorē coincidere necesse fuit. Verum ista mensium græcorum fex cum latini collatione, interpres vsq; est, perinde atq; nostro tempore bellum hoc gefsi foret. Nostro enim aio Sol Capricornū ingreditur (vnde de verum hyemis initium computamus) decimo Decembris die, quomobrem interpres nomum græcorum mensem Elaphibolionē Decembri, Munichiona Ianuario, Thargiliona Febuario, Scirrhio, phothiona Martio cōstitit, At qui ὁσάκις erat Aristotelis sese be- li tēpote, quod id ēst, ac præsentia estimare. Belli nāq; sue Aristotelis quod fere die fuit ætate, Sol Capricornū introiit, non in decimo, sed vltimis Decembris diebus. Ita potius pro anni exordio Ianuarius er- ge eligendus, ελαφιοβολιών, dicendus. Quod si fecisset, videtur poterat anni Attici principium in Iunium vsq; ptoferri. Præterea si confide- rasset Atheniensēs auspiciari annos in nouissulis saltem, indeq; re- fecti, (sicut & belli tempore euenti) vt interdum anni origo in Iulium vsq; progredederet, facile intellexisset Methaginionia mensem secur- dum Augusto Septembris coincidere posse. Quid quod Aristoteles illud ipsū affirmat, librum de animalium historia octauo, vbi de ceruis tractat, quos palam testatur mense Boidromione & Mema- citrione coitus celebrare. Hoc autem fit nobis in Septembris initio. Sole iam decimum quintum Virginis gradum, iuxta stellam que Leonis cauda dicitur, occupante, Sed Aristoteles autem confide- ranti, apparet circa Septembris medium fere factum esse, cum Sol pri- mum virginis gradū in Septembris initio teneret, & ideo Boidromio- nem mensem veterius quiddam, imò ex Septembre in Octobrem vsq; prorogatum esse, similis ratione methaginionia mensem in Iu- lio caput, in Septembri denum finisse. Præterea Plutarchum innuisse Methaginionis nomine Septembrem, tam clarū est, vt asser- tionē non egeat alia, nisi vt eiusdem verba trinituriter sincerius, qui enim. Tunc quando Nicias abibat pararet sue professionis causam propulsive hanc maximam, quod videlicet Autumnus incip- sibus grauar̃ iam, atq; fusinde corruptior, pestem (moribacntem enim iam sum non pauci militum) præsentaneum inueheret, si post pauca fulmiungit author idem. Siquidem cum essent relicti, se- post stragem, in loco depresso, & ante tot, & sub dio prius soli Sol & æstu deficiente. Dehinc superueniente autumnalium noctium gelu, ipsa mutatione contrarietatem valetudinem contrahebant &c. Adde quod Thucides historiæ græcæ accuratissimus scriptor, idem cum Plutarcho super hoc bello, quod Thucidide viuo geditum esse sentiat. Cuius verba, ne forte quis fucum putet, subiunxi. Cum enim de Nicia iam fugiente, & iuxta collem Lepada obessum lo- quitur, libro Peloponensiæ belli, septimo, hic finem fere, in hæve- ba excurrit. Verum cum à tot viris id loco eminenti ferrentur, fa- cilis enim supeme tale vibrabantur, nec possent perturbare, retror- se recipere, atq; quicquid, cum preteritis extiterint tonitura, patri- ter & imbres, qualis antequam in autumnū vergente fieri consue- rit. Vnde extenti sunt, & eo vehementius, quod extimar̃ in suis exiti- um ista omnia fieri &c. Quibus dictis, quid manifestum est belli tempus Autumnale, vt Plutarchus quoq; afficit, quid assueuerant, bus Satis ergo conuincunt arbitror, hoc loco, non Maium per Me- thaginionem accipi, sed Septembrem verius oportere. Quando- vbi scribitur Niciam vicissim septimo die captum esse, factum il- liconsequitur decimo tertio post eclipticidie. Atheniensis enim, vt in- fra paulum copiosius dicetur, mensium suorum dies, iuxta Luna ætates numerare soliti sunt. Præterea μετὰ τῆς μηνίς secundum Atticus fuit, unde cuius promptum intelligere, principium anni ni illius, proxima post æstium Solstitium coniunctione inadho- laj dies continebat. Autumni vero principium ingressus Solis in Li- bram penultimo Septembris die constituat. Cum ergo eclipsis ali- presens Autumni exordio vicina existeret, octauo enim Septem- bris visa est, à quo die retro adhuc 15 si numeres Methagi- nionis principium habebis, à quo adhuc 30 diebus retrogressus ελαφιοβολιών mensis, id est, primi caput, quod est 36 Iulij dies fenditur. Ea autem die Nouilunium primum, Solstitium æstiuale se- quens, fieri solitum est. Iam fin Methaginitione mense numeren- tur 27 quo Nicias fe dedidit, dies idem est 20 Septembris die prehenderet. Postremo Atticos mensium suorum numeros

k l

Quale Atheni
enses anni pri
ncipium consti
tuerint, ex Ari
stotele colligif

Per Metagiti-
onem plutar-
chi non Maius
sed September
intelligendus.

ASTRONOMICVM

Lunæ ætatib' aptasse, id est, secundū nouilunia dispositū sciendū est. Quæ quidem res probatione nō eget, Nam idem author Plutarchus Calendas, Nonas & Idus, Lunæ accommodasse græcos non semel testatur, & præcipue in vita Romuli, cum ait. Nuncigitur Rhomanorum Calendæ nulla re cum græcis conueniunt. Illum autem diem quo Rhomulus urbi fundamenta iecit trigessimū rectē diem fuisse perhibent, in eoq; Lunam ex congressu Solis defecisse &c. Ex quibus liquido constat græcos secundum Lunæ tempora dies suos numerasse. Obiter vero admonuisse volo, mendam textui subesse, ubi dicitur Lunam ex congressu Solis defecisse, legendum autem Solem ex congressu Lunæ defecisse. Hoc enim verba græca manifeste innuunt, quæ sic habent, καὶ συνόδῳ ἐκλειψήθη ἐν αὐτῇ γενέσθαι σελήνης πρὸς ἡλιον

MENSIVM GRAECORVM LATINORVMQVE COLLATIO

MESESES LATINORVM

Solititū æstiuū contigit primo Iulii die belli tempore.

Sol intrabat Leonē

KALENDAB AVGVSTI

26 d vii Calendas Augusti

27 c vi Calendas Augusti

28 f v Calendas Augusti

29 g iiii Calendas Augusti

30 A iiii Calendas Augusti

31 b pridie Calendas Augusti

2 d iiii Nonas Augusti

3 c iii Nonas Augusti

4 f pridie Nonas Augusti

5 g NONAE Augusti

6 A viii Idus Augusti

7 b vii Idus Augusti

8 c vi Idus Augusti

9 d v Idus Augusti

10 e iiii Idus Augusti

11 f iii Idus Augusti

12 g pridie Idus Augusti

13 A IDVS AVGVSTI

14 b xix Calendas Septembris

15 c xviii Calendas Septembris

16 d xvii Calendas Septembris

17 e xvi Calendas Septembris

18 f xv Calendas Septembris

19 g xiiii Calendas Septembris

20 A xiii Calendas Septembris

21 b xii Calendas Septembris

22 c xi Calendas Septembris

23 d x Calendas Septembris

24 e ix Calendas Septembris

25 f viii Calendas Septembris

26 g vii Calendas Septembris

27 A vi Calendas Septembris

28 b v Calendas Septembris

29 c iiii Calendas Septembris

30 d iii Calendas Septembris

31 e pridie Calendas Septembris

2 g iiii Nonatū Septembris

3 A iii Nonas Septembris

4 b pridie Nonas Septembris

5 c NONAE Septembris

6 d viii Idus Septembris

7 e vii Idus Septembris

8 f vi Idus Septembris

9 g v Idus Septembris

10 A iiii Idus Septembris

11 b iiii Idus Septembris

12 c pridie Idus Septembris

13 d IDVS SEPTEMBRIS

14 e xviii Calendas Octobris

15 f xvii Calendas Octobris

16 g xvi Calendas Octobris

17 A xv Calendas Octobris

18 b xiiii Calendas Octobris

19 c xiii Calendas Octobris

20 d xii Calendas Octobris

21 e xi Calendas Octobris

22 f x Calendas Octobris

23 g ix Calendas Octobris

24 A viii Calendas Octobris

25 b vii Calendas Octobris

26 c vi Calendas Octobris

27 d v Calendas Octobris

28 e iiii Calendas Octobris

29 f iii Calendas Octobris

30 g pridie Calen. Octobris

CALENDAB OCTOBRI

Sol ingressus ē Librā

Principium Autumni

CAESAREVM

quæ si interpretetur, nihil omnino aliud sonant, quam eodem die Lunam cum Sole coisse eclipsicē, vnde clarum est, non Lunam, sed Solem obelari oportuisse, quando Lunæ sphaera longe inferior Soli est. In priorē sententiā Thucydides quoq; loquitur, belli Peloponnesiaci libro secundo, ubi inquit. Eadē quoq; ætate Calendis Lunariis defecit, secundum meridiem, nonnullis interuenientibus stellis. Sol adhuc pluribus in vita Solonis Plutarchus exequitur, dicens. Qui vero deinceps sequeretur dies eam vniuersas, id est Calendas appellat &c. Similia pleriq; in locis refert. Quicquid autē hucusq; super mensibus, annis Arthici principio dictum fuit, hoc totum insequenti diatri Luce clarius oculi te docere possunt.

MESESES GRAECORVM

Hecatombeonis Principium anni atheniensis Siculae cladis tempore.

ORDO ET NOMINA Graecorum mensium

Primus E'κτομβεύων
Secundus Μεταγίτιον
Tertius Βοιδρομιών
Quartus Μαμακτιεύων
Quintus Πυκνέλιον
Sextus Αρδικτιεύων
Septimus Περσέλιον
Octauus Γαμηλιών
Nonus Ε'λαφβολιώς
Decimus Μενεχμειών
Vndecimus Σεπτεμβριών
Duodecimus Σκιρφεβριών

MESESES METAGITIONIS

2 iiii Nonatū
3 iii Nonatū
4 pridie Nonas
5 NONAE
6 vii Idus
7 vi Idus
8 v Idus
9 iiii Idus
10 iiii Idus
11 iiii Idus
12 pridie Idus
13 IDVS

MESESES ECLIPSE LUNAE FUGIENTE NICIA

14 xviii Calendas
15 xvii Calendas
16 xvi Calendas
17 xv Calendas
18 xiiii Calendas
19 xiii Calendas
20 xii Calendas
21 xi Calendas
22 x Calendas
23 ix Calendas
24 viii Calendas
25 vii Calendas
26 vi Calendas
27 v Calendas
28 iiii Calendas
29 iii Calendas
30 pridie Calendas

MESESES DIES CAPTIVITATIS NICIAE & DEMOSTHENIS

1 iiii Nonas
2 iii Nonas
3 iiii Nonas
4 pridie nonas
5 NONAE
6 viii Idus
7 vii Idus
8 vi Idus

MESESES BOIDROMIONIS

1 iiii Nonas
2 iii Nonas
3 iiii Nonas
4 pridie nonas
5 NONAE
6 viii Idus
7 vii Idus
8 vi Idus

ASTRONOMICVM

EXEMPLIFICATIONIBVS ISTIVSMODI paucis hactenus ostensum volo, quomodo eclipsium Lunarium sub sidio historiarum ab erroribus, qui in eis, annorum ratione, perperam assignata, passim offeruntur, vindicare liceat. Simili aliquando via, deo fortunante, Solis quoq; deliqua peculiari volumine proposito tractaturi, in quo opera dabitur sedula, nunquid urbis fundatae tempora verē & citra diuinationes, quibus iam olim caligamus, agnoscere queant. Solis enim eclipses ad hoc præcipue intelligendum desyderantur, neq; vero verius quicquam infallibili motuum celestium successu est. Postremum est, & quali parergum, ut eclipses quos fulsi me descripsi, oculari quoq; obseruatione contuendas doceam. Cū multi sint, qui variè variis videndi instrumentis vtantur, omnibus tamē perperam. Alii enim in pelui aqua referta, Alii speculis, Alii simplici papiro perforata, Alii aliter obseruare eclipses solent. Tā tum vero abest, vt hii veram defectus magnitudinem discernant, vt insuper hii rationibus grauissimè visum percellant. Eclipsim itaq; Solarem contuturus, vitrea non amplius quā duo fragmenta, qualibus fenestrae muniuntur spissiora, palmæ latitudinem & quantia defummat, bicoloria tamen, altero rubro, altero viridi, flauo, purpureo, coelestis existente. Colorum differentias ipsa experientia statim docebit. Exinde folium papiri candidioris tenuissima acu perforatum, binis vitris inferat, cerasq; vel bitumine conglutinet. Tempore deinde eclipsis oculis prætendat, acieq; recta per foramen in Solem delinquentem collimet. Sic enim fiet, vt Solem nihil seclus, quam si Lunam intueatur, innoxie cernat. Quæ quidem res indices comprobati potest, maxime autem tunc, ubi Solem & Venerem, aut Solem & Mercuriū coniungi corporaliter, ex superioribus animaduertit. Nam si eandem coniunctionem per vitra, suo tempore obseruabis, citra obstaculum, citraq; noxam visus, planetam sub Solis corpore, quacumq; tandem in parte lateat, manifestò conspicias.

ENVNCTIATVM TRICESIMVM PRINVM

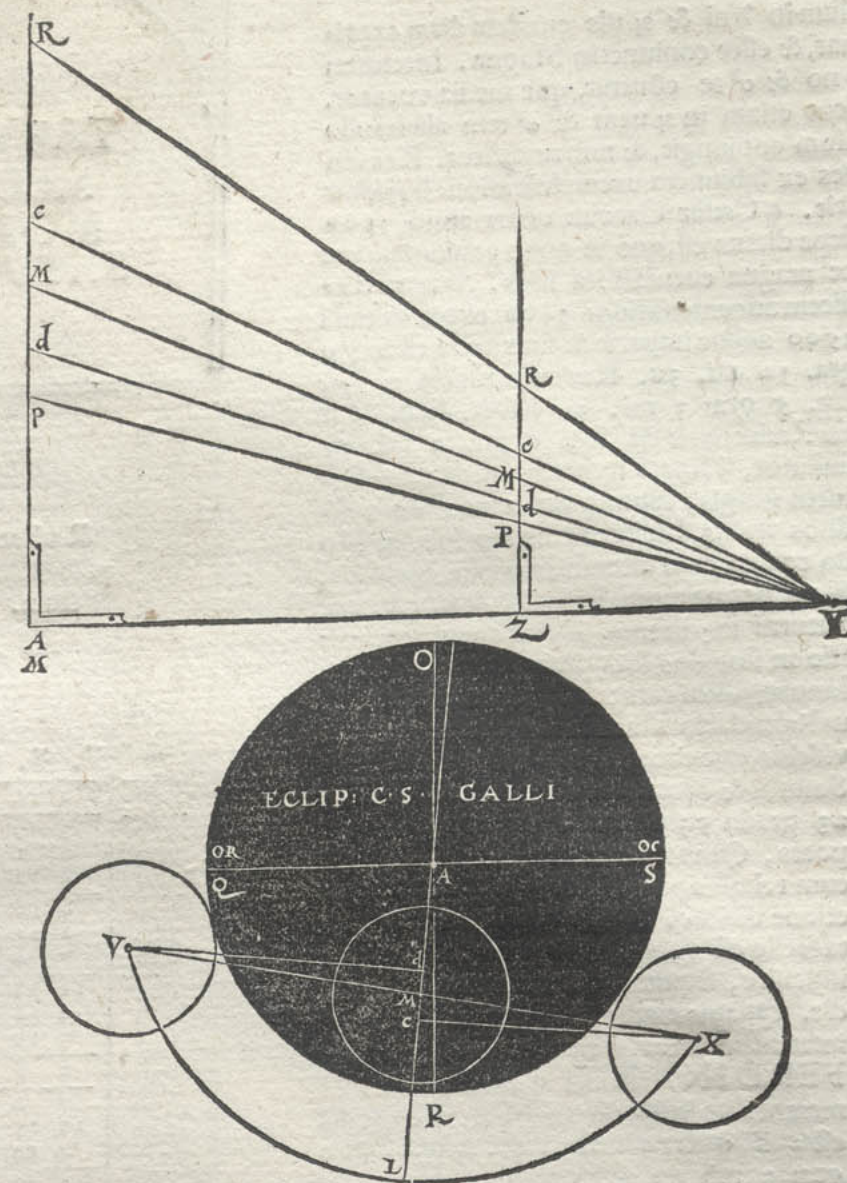
Formas eclipsium pro arbitrio, quales nunc minores, nunc maiores effigiare.

tur hac eclipsis descriptione, primo lineam rectam in plano, vt lubet prolixam tende, cuius extremorum vnum cum Y, alterum cum A & M insigni. Mox ē puncto A siue M orthogonalem, A R vocatam, erige. Circini deinde pede altero in A centro eclipsis fixo, alterū in R vel O vsq; promoue, quæ circini intercapedo, semi diametri vmbrae cū sit, eandē perpendiculari infero. A R vero nominato. Circinū rursus A litera cū sit, vmbrae defixū, in M pro duc, idēq; circini spaciū, (quia refert centrorū & vmbrae distantia) perpendicularitatem superloca. Simili modo cū c & d age. Semi diametri præterea lunarem, scilicet M P eandem in perpendiculari rem trans ferro. Quibus peractis, in linea Y A quacumq; lubet, punctum Y signa, ex eodemq; lineas in singula puncta perpendicularis A R emite. Postmodo in linea Y A punctum elige aliū Z, vnde si orthogonalem educis sursum, omnes ex Y puncto ductas lineas scindi ab eadem conspicias, quæ quidem linea quanto Y puncto vicinior est, tanto archiores figuras causatur, linea enim quæ concurrunt in Y, subinde breuiores, tum vmbrae, tum lunæ diametros metiuntur, quæ quid etiā facit vera lunaris centri ab vmbrae centro distantia. Secundum hanc ergo diuisionis proportionem, defectuales figuras, repetitis prioribus, depinge. At si figuras præsentibus maiores desideras, lineas ex Y ultra A R lineam prolonga, punctumq; Z longius ab A remoue, sic enim lineæ in Y coeuntes maiores etiam diametros in perpendiculari ostendent.

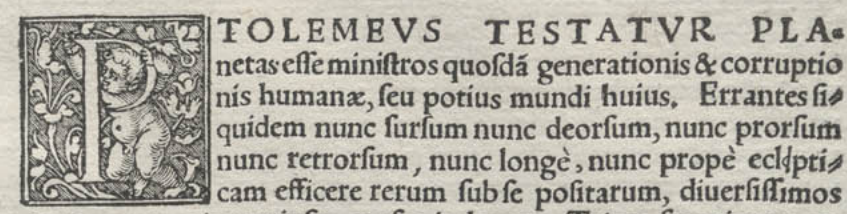
Enuncliatum

CAESAREVM

ENVNCTIATVM TRICESIMVM SECVN

Coniunctiones magnas, id est, Trium superiorum planetarum h, z, s, coitus, nullo non tempore, post vel ante Christum præfinito, facilitate mira indagare.

netas esse ministros quosdā generationis & corruptionis humanæ, seu potius mundi huius. Errantes si quidem nunc sursum nunc deorsum, nunc prorsum nunc retrorsum, nunc longe, nunc propè eclipsium cam efficere rerum sub se positarum, diuersissimos effectus, ortus in tertiusq; causas inducere. Trium superiorum errores siue cursus maxime obseruandos, docet, horū enim præcipuos in rebus effectus fieri solere, quales sunt, Regnorū, Religionū, Bellorū, Potestatum translationes mutationesq; &c. quæ rem vt omnia penitus iudicans quinquagesimo verbo non temere Astrologi obseruare admonet, dicens. Ne prætermittas centum & decem nouem coniunctiones, in his enim posita est cognitio eorum, quæ sunt in mundo & generationis & corruptionis &c. Quas coniunctiones cum tanti faciat, tantus astrorum ludex, similiter & alius omnis astrologorum catus, nos quoq; non prætermittendas in præsentiarum duximus, imo vt de illis non nihil quoq; doceremus ob id coacti sumus. Coniunctiones magnæ quadruplices sunt, Maxime, Maiores, Minores & Mediæ. Maxima est h & s, Maior h & z, Minor z & s. Media h & z, Qui iam rimabitur futuram alius anni coniunctionem magnam, principii planetarū, quorum coniunctionem quærit, ē proximè subordinata tabula, sic vt planetarum duorum vel trium quocumq; instituit, radices colligat, centenariis annorum præfinitorum competentes, hoc modo, Christum sequente annorum numero Radix centenariū proximū conueniat, anno Christum præcedente proximū maioris centenarij radix eligatur, id quod fiet, si ex non completo centenarij per adiectionem annorum plurium completus constituitur. Ibi autem custodiendum est complementum, Nam illud hoc loco residuum, vel residuos annos appellabimus. Hocvbi ritè peractum est, index M inferioris rotæ super radicem h locetur, in limbo numerus residui inuestigetur. Filo postea per illum traducto index M rursus substituitur. Similiter omnino cum reliquis agatur ostensoribus, primo radici, post annis residuis eos adducendo. Vltimo ergo filum primo Ianuarij mensis diei in Calendario scz Saturni ad moue, idēq; ad finem vsq; decembris perducto, Quod si incidat filum in rotā h ni Iouis & s eandē diei omnium Calendariorū, certum est eodem die futuram esse, aut fuisse coniunctionem trium planetarum mediam, quæ maxima dicitur, Vsu venit non nunq; vt

Coniunctioni magnarū vires.

Coniunctioni appellationes.

ASTRO. CAESA

filum in hni & 4 uis eundem diem exprimat, & effat coniunctio Magna. Interdum hno & 7 te cōuenit, que media vocatur, sicut etiam in 4 uem & 7 rem aliquando filum coniungit, & minor dicitur. Res omnes ex subiecta exemplificatione liquidior erit. ¶ Cæsar Carolus ortus anno 1500 sepe dictus est, quo in anno coniunctio nec magna euenit ita scies. Saturni Radicem ad centenarium 1400 elige (quonia 1500 adhuc imperfecti sunt) que est Sig. 9 gra. 12 mi. 38. Radicem itidem 2. que Sig. 5 gra. 3 mi. 29 habet. Item Martis Radix, que est Sig. 6 gra. 3 mi. 31 sumatur. Hinc si indicem M Radici Saturni iungis, filumq; per annos 99 refis duos trabis, Indice rursus filo subdis. Mo do eodem cum ostensoribus aliis operatus, filum per primum Ianuarij diem educito, Saturni scz in rota. Deinde paulatim cum filo in singulos dies progrediens, primum Ianuarij diem cernes. Primum quoq; diem in Calendario Martis a filo eodem abscondi videbis, quocirca, non dubitanter dicto die Saturni & Martis coniunctionem mediā in 23 gradu 53 m & cōtingentē, affirmare potes. Quia uero 2. filo non subest, nihil cum reliquis participare in præsentī coniunctioe dicitur. Media coniunctione habita facile est veram ex enuntia: superiorib; inuenire, sequitur uero illa 10 Februarij die. Quauis media cōiunctio interdū prior interdū posterior, uera esse solet. ¶ Regis FERDINA NDI ortus anno 1503 memoratur, cuius cētenarij scz 1500 radix est 2 5 6 6 mi: 34 2. 4 uis Sig: 0 gra: 3 mi: 47. 7 autē 8 gra: 5 mi: 5. Indice iam cuiuslibet planetæ propriæ radice decenter connexo, filo per 2 superstitēs annos misso, rursusq; sub filum ostensorē cuiuslibet redacto, nulla superiorum triū coniunctio hoc anno 1503 euenisse cōspicitur. Quapropter ostensorē porrō agendi in 1503 plenum scz annum, ubi offere tur media protinus Saturni & Martis copula succedenti, id est, 1504 anno, die autem 8 Ianuarij futura. Sed uera illarū planetarū & iā præteritis uideretur, anno uerō Regis natali 1503 die Octobris 25, facta. Aper te autem ibi uidere est, quomodo media & ueram sequatur, quæ in priori exemplo præcedere uisa est. ¶ Verum ne ignoretur modus operandi ante Christi etiam tempora, Tertium dogma huiusmodi esto. Dicitur anno 24 ante Diluuium coniunctio magna Saturni & Iouis in 7 extitisse, quod uerum sit nec ne, cognoueris hac uia. Præstituens 3101 annos, (tot enim annis diluuium Christoprius fuit) Adicio illis 24 vn de 3125, uerz annus currens in quo ista & contigit, redeunt. Numerū igitur hunc cum 75, centesimum supponens maiorem scz 3200. Radicem modo Saturni, quæ habet 5 5 gra: 13 mi: 6, ueligo. Radicem pariter Iouis, quæ est Sig: 7 gra: 11 mi: 35, accipio. Exinde uero ostensorē disponens singulos, filumq; per annos 75 reliquos, cum ostensoris subiugatione trahens, fide certissima, coniunctionem mediā 8 die, Hora uero 11 pomeridiana mensis Martij, & hoc in Arietis signo, euenisse deprehendo.

Sequuntur tabulæ radicum mediorum motuum, Saturni, Iouis & Martis, ad centenarios completos ante & post Christum.

Exemplum CAROLI, Imperatoris.

Exemplum Regis FERDINANDI.

Ante Christum operandi modus,

TABVLA MEDII MOTVS SATVRN				TABVLA MEDII MOTVS IOVIS				TABVLA MEDII MOTVS MARTIS						
Centenarij annorum ante & post Christi aduentum				Centenarij annorum ante & post Christi aduentum				Centenarij annorum ante & post Christi aduentum						
Annus	S. G. M.	S. G. M.	Radices post Chris- tum.	Radices ante Chris- tum.	Annus	S. G. M.	S. G. M.	Radices post Chris- tum.	Radices ante Chris- tum.	Annus	S. G. M.	S. G. M.	Radices post Chris- tum.	Radices ante Chris- tum.
Christi					Christi					Christi				
100	2 14 5	2 14 5	100	6 0 32	6 0 32	100	6 0 32	6 0 32	100	1 11 14	1 11 14	1 11 14	1 11 14	1 11 14
200	7 7 31	9 20 17	200	11 6 45	0 24 19	200	0 24 19	0 24 19	200	3 12 58	11 9 49	11 9 49	3 12 58	11 9 49
300	4 24 29	0 3 41	300	5 12 58	7 18 6	300	7 18 6	7 18 6	300	5 14 33	9 8 14	9 8 14	5 14 33	9 8 14
400	9 17 58	7 10 13	400	9 19 11	2 11 53	400	2 11 53	2 11 53	400	7 16 8	9 8 14	9 8 14	7 16 8	9 8 14
500	2 11 26	2 16 45	500	2 25 24	9 5 40	500	9 5 40	9 5 40	500	9 17 43	5 5 4	5 5 4	9 17 43	5 5 4
600	7 4 54	9 23 16	600	8 1 37	10 23 14	600	10 23 14	10 23 14	600	11 19 18	3 3 1	3 3 1	11 19 18	3 3 1
700	11 28 22	4 29 48	700	1 7 50	10 23 14	700	10 23 14	10 23 14	700	1 20 53	1 1 55	1 1 55	1 20 53	1 1 55
800	4 21 50	0 6 10	800	6 14 3	5 17 1	800	5 17 1	5 17 1	800	5 24 37	11 0 20	11 0 20	5 24 37	11 0 20
900	9 15 18	7 12 52	900	11 20 16	0 10 48	900	0 10 48	0 10 48	900	8 28 48	8 28 48	8 28 48	8 28 48	8 28 48
1000	2 8 46	2 19 24	1000	4 26 29	7 4 35	1000	7 4 35	7 4 35	1000	7 25 37	6 37 10	6 37 10	7 25 37	6 37 10
1100	7 2 14	9 25 56	1100	10 1 42	1 28 22	1100	1 28 22	1 28 22	1100	9 27 12	4 35 35	4 35 35	9 27 12	4 35 35
1200	11 25 43	5 2 28	1200	3 8 5	8 22 9	1200	8 22 9	8 22 9	1200	11 28 47	2 24 1	2 24 1	11 28 47	2 24 1
1300	4 19 10	0 9 0	1300	8 15 8	3 15 56	1300	3 15 56	3 15 56	1300	1 0 21	0 12 16	0 12 16	1 0 21	0 12 16
1400	9 12 38	7 15 32	1400	1 12 11	10 9 43	1400	10 9 43	10 9 43	1400	4 1 56	10 20 51	10 20 51	4 1 56	10 20 51
1500	2 6 7	2 22 4	1500	6 27 10	5 3 10	1500	5 3 10	5 3 10	1500	6 13 1	8 19 16	8 19 16	6 13 1	8 19 16
1600	6 29 25	9 28 36	1600	11 27 17	6 21 4	1600	6 21 4	6 21 4	1600	8 6 1	6 17 46	6 17 46	8 6 1	6 17 46
1700	11 23 3	5 5 8	1700	5 10 6	6 21 4	1700	6 21 4	6 21 4	1700	10 6 41	4 16 6	4 16 6	10 6 41	4 16 6
1800	4 16 31	0 11 39	1800	10 16 11	1 14 51	1800	1 14 51	1 14 51	1800	0 8 16	1 14 31	1 14 31	0 8 16	1 14 31
1900	9 9 59	7 18 11	1900	3 22 16	8 8 38	1900	8 8 38	8 8 38	1900	9 50	0 22 57	0 22 57	9 50	0 22 57
2000	2 3 27	1 24 43	2000	8 28 40	3 1 25	2000	3 1 25	3 1 25	2000	4 11 15	10 11 1	10 11 1	4 11 15	10 11 1
2100	6 26 55	10 1 15	2100	3 4 3	9 26 12	2100	9 26 12	9 26 12	2100	6 11 0	8 9 47	8 9 47	6 11 0	8 9 47
2200	11 20 31	5 7 47	2200	7 11 0	4 19 59	2200	4 19 59	4 19 59	2200	8 14 35	6 8 12	6 8 12	8 14 35	6 8 12
2300	4 13 51	0 14 19	2300	0 17 16	11 13 45	2300	11 13 45	11 13 45	2300	10 16 10	4 6 38	4 6 38	10 16 10	4 6 38
2400	9 7 19	7 20 51	2400	5 21 22	6 7 32	2400	6 7 32	6 7 32	2400	0 17 44	2 5 1	2 5 1	0 17 44	2 5 1
2500	3 0 47	3 27 23	2500	10 19 45	1 1 19	2500	1 1 19	1 1 19	2500	2 19 19	0 1 28	0 1 28	2 19 19	0 1 28
2600	6 24 26	10 3 55	2600	4 5 51	7 25 6	2600	7 25 6	7 25 6	2600	4 20 54	10 1 53	10 1 53	4 20 54	10 1 53
2700	11 17 41	5 10 26	2700	9 12 1	2 18 53	2700	2 18 53	2 18 53	2700	6 22 26	8 8 18	8 8 18	6 22 26	8 8 18
2800	4 11 12	0 16 58	2800	2 18 24	9 12 40	2800	9 12 40	9 12 40	2800	8 24 3	5 28 41	5 28 41	8 24 3	5 28 41
2900	9 4 40	7 23 10	2900	7 24 37	4 6 27	2900	4 6 27	4 6 27	2900	10 35 38	7 15 9	7 15 9	10 35 38	7 15 9
3000	1 18 8	3 0 3	3000	1 0 50	11 0 14	3000	11 0 14	11 0 14	3000	0 27 15	1 25 14	1 25 14	0 27 15	1 25 14
3100	7 21 36	10 6 34	3100	6 7 3	5 24 1	3100	5 24 1	5 24 1	3100	1 18 48	13 13 39	13 13 39	1 18 48	13 13 39
3200	14 15 4	5 13 6	3200	11 13 16	0 17 48	3200	0 17 48	0 17 48	3200	5 0 21	9 12 24	9 12 24	5 0 21	9 12 24
3300	4 8 32	0 19 18	3300	4 19 26	7 11 35	3300	7 11 35	7 11 35	3300	7 1 58	7 10 49	7 10 49	7 1 58	7 10 49
3400	9 2 0	7 26 10	3400	9 25 42	2 5 22	3400	2 5 22	2 5 22	3400	9 3 33	5 19 15	5 19 15	9 3 33	5 19 15
3500	1 25 28	1 2 42	3500	3 1 55	8 29 9	3500	8 29 9	8 29 9	3500	11 5 7	1 17 40	1 17 40	11 5 7	1 17 40
3600	6 18 36	10 9 14	3600	8 8 8	3 22 56	3600	3 22 56	3 22 56	3600	1 6 42	1 16 5	1 16 5	1 6 42	1 16 5
3700	11 12 24	5 15 46	3700	1 14 21	9 16 41	3700	9 16 41	9 16 41	3700	8 17	11 14 30	11 14 30	8 17	11 14 30
3800	4 5 52	0 22 17	3800	6 20 14	5 10 10	3800	5 10 10	5 10 10	3800	5 9 52	9 12 55	9 12 55	5 9 52	9 12 55
3900	8 29 10	7 28 49	3900	13 26 47	0 4 17	3900	0 4 17	0 4 17	3900	7 11 25	7 11 25	7 11 25	7 11 25	7 11 25
4000	1 12 49	3 5 21	4000	5 2 59	6 28 4	4000	6 28 4	6 28 4	4000	9 13 21	5 46	5 46	9 13 21	5 46
4100	7 16 17	10 11 53	4100	10 9 31	1 21 51	4100	1 21 51	1 21 51	4100	11 16 36	3 8 11	3 8 11	11 16 36	3 8 11
4200	11 9 45	5 18 25	4200	3 15 46	8 15 18	4200	8 15 18	8 15 18	4200	1 16 11	7 8 59	7 8 59	1 16 11	7 8 59
4300	4 3 13	0 24 57	4300	9 21 59	3 9 25	4300	3 9 25	3 9 25	4300	3 17 44	11 5 1	11 5 1	3 17 44	11 5 1
4400	8 26 41	8 1 29	4400	1 27 52	10 3 12	4400	10 3 12	10 3 12	4400	5 19 21	9 1 6	9 1 6	5 19 21	9 1 6
4500	1 20 9	3 8 1	4500	7 4 5	4 26 59	4500	4 26 59	4 26 59	4500	7 10 56	7 1 12	7 1 12	7 10 56	7 1 12
4600	6 13 37	10 14 11	4600	0 10 18	11 10 46	4600	11 10 46	11 10 46	4600	9 13 50	5 0 17	5 0 17	9 13 50	5 0 17
4700	11 7 6	5 21 5	4700	5 16 11	6 14 33	4700	6 14 33	6 14 33	4700	11 24 5	2 28 42	2 28 42	11 24 5	2 28 42
4800	4 0 34	0 27 36	4800	10 22 44	1 8 20	4800	1 8 20	1 8 20	4800	1 15 40	0 29 7	0 29 7	1 15 40	0 29 7
4900	8 24 2	8 4 9	4900	3 28 57	8 2 7	4900	8 2 7	8 2 7	4900	1 27 15	10 25 32	10 25 32	1 27 15	10 25 32
5000	1 17 30	3 10 40	5000	0 5 10	2 25 45	5000	2 25 45	2 25 45	5000	5 28 10	8 35 57	8 35 57	5 28 10	8 35 57
5100	6 10 58	6 17 12	5100	2 11 21	9 19 41	5100	9 19 41	9 19 41	5100	8 0 25	8 22 13	8 22 13	8 0 25	8 22 13
5200	11 4 26	5 23 44	5200	7 27 16	4 13 38	5200	4 13 38	4 13 38	5200	10 1 59	4 20 48	4 20 48	10 1 59	4 20 48
5300	1 27 54	1 0 16	5300	0 23 49	11 7 15	5300	11 7 15	11 7 15	5300	0 3 34	2 19 11	2 19 11	0 3 34	2 19 11
5400	8 21 23	8 6 48	5400	6 0 2	6 1 2	5400	6 1 2	6 1 2	5400	1 5 9	0 17 38	0 17 38	1 5 9	0 17 38
5500	1 14 50	1 13 20	5500	11 6 11	0 24 43	5500	0 24 43	0 24 43	5500	4 6 44	10 16 3	10 16 3	4 6 44	10 16 3
5600	6 8 18	10 19 52	5600	4 12 28	7 18 16	5600	7 18 16	7 18 16	5600	6 8 13	8 14 19	8 14 19	6 8 13	8 14 19
5700	11 1 46	5 26 24	5700	9 18 41	2 12 23	5700	2 12 23	2 12 23	5700	8 0 11	6 13 54	6 13 54	8 0 11	6 13 54
5800	1 25 14	1 2 56	5800	2 24 54	9 6 10	5800	9 6 10	9 6 10	5800	10 11 28	4 11 19	4 11 19	10 11 28	4 11 19
5900	8 18 42	8 9 28	5900	6 1 7	3 29 57	5900	3 29 57	3 29 57	5900	0 11 1	2 9 44	2 9 44	0 11 1	2 9 44
6000	1 12 10	3 15 53	6000	1 7 10	10 25 44	6000	10 25 44	10 25 44	6000	2 14 18	0 8 9	0 8 9	2 14 18	0 8 9
6100	6 5 39	10 22 31	6100	6 13 33	5 17 31	6100	5 17 31	5 17 31	6100	4 16 11	10 6 34	10 6 34	4 16 11	10 6 34
6200	10 29 7	5 29 3	6200	12 19 46	0 11 18	6200	0 11 18	0 11 18	6200	6 17 48	8 5 0	8 5 0	6 17 48	8 5 0
6300	3 22 15	1 5 55	6300	4 25 59	5 1 5	6300	5 1 5	5 1 5	6300	8 19 21	6 5 21	6 5 21	8 19 21	6 5 21
6400	8 16 3	8 12 7	6400	6 13 33	1 27 31	6400	1 27 31	1 27 31	6400	10 23 46	2 0 15	2 0 15	10 23 46	2 0 15
6500	1 19 31	1 18 39	6500	7 8 21	8 22 18	6500	8 22 18	8 22 18	6500	0 11 1	1 0 15	1 0 15	0 11 1	1 0 15
6600	6 2 59	10 25 11	6600	8 14 30	1 16 25	6600	1 16 25	1 16 25	6600	2 14 7	11 28 40	11 28 40	2 14 7	11 28 40
6700	10 26 17	6 1 41	6700	1 20 53	10 10 12	6700	10 10 12	10 10 12	6700	4 25 42	9 27 5	9 27 5	4 25 42	9 27 5
6800	3 19 55	1 8 15	6800	6 27 5	5 3 59	6800	5 3 59	5 3 59	6800	6 17 16	7 15 31	7 15 31	6 17 16	7 15 31
6900	9 12 23	8 14 47	6900	0 3 18	11 27 46	6900	11 27 46	11 27 46	6900	0 12 16	2 12 11	2 12 11	0 12 16	2 12 11
7000	1 6 51	2 24 18	7000	5 9 31	6 21 31	7000	6 21 31	6 21 31	7000	1 3 1	1 10 46	1 10 46	1 3 1	1 10 46
7100			7100	10 15 43	2 15 30	7100	2 15 30	2 15 30	7100					

ASTRONOMICVM ENVNCTIATVM TRICESIMVM TER.

Ex hora Natiuitatis cognita, tempus Moræ infantis in vtero reperire, & consequenter conceptionis horam cognoscere.

RATIONE SIMVL ET EX-
petiua comprobatur est, foetus quidē
alios septimo, alios octauo, alios nono,
alios decimo vel circiter mense, post co-
ceptionis tēpus nasci, nec genituras ci-
tra illas cōfistere, neq; vltra porrigi. In-
tra illas enim terminos nati, simile quid
cum fructibus maturis, qui vltro labi-
tur, faciunt, minores autem septem
mensibus partus tanq; crudi & imper-
fecti, & veluti poma immatura violen-
tia quadam a stirpibus auulsa, ex vte-
ris ruunt, vnde fit, vt ante septimum mensem nunq; aut rarissime vi-
uus lucem foetus subeat. Septimo etiam mense nasci dicuntur illi
qui in Nouilunjs aut Plenilunjs aut posttridie illorum concepti
sunt. Eiusmodi igitur nascendi fines natura cum viderent inesse astro-
logi, diligentius inde putantes tempus quo foetus vtero in clu-
ditur, a feminis vsq; iactū, in partes tres distribuere voluerunt,
vocantes easdem mansiones seu moras. Sic, vt prima diceretur,
(quam 288 dies constituent) mora maior. In qua nasci infan-
tem, cum luna horizontem paulo ante subierit, adhuc ad finem
Sextæ domus heret, contingit. Secunda mansio vocata est media,
quæ 258 diebus perficitur, post totidem enim dies in hac partus
accidit, luna recte horoscopus tenente. Tertia mansio 273 dies
continet. Minor dicta. In hac oritur foetus cum luna horizon-
tem est iam a parte occidentis subitura. Quoties igitur oblata natiuita-
tis hora locus Lunæ ex iam dictis aliquis non fuerit, intellectu prom-
ptum, quod Mansio etiam diuersa a prioribus esse debeat, veluti in-
fra declarabitur. ¶ Abortiuos omnes septimoq; mense natos
hoc nostro dogmate, quo videlicet moram in vtero perquirere do-
cemus non teneri prædicimus. Sed tñ eos qui 9 aut 10 mense, vt
patet, & recte fieri solet, educuntur. Si igitur fidem habemus per-
uictis rerum celestium traditorum Hermeti, perpetuo gradus ille coe-
li qui tempore natiuitatis estimatur (estimatum voco, in qua non ad
punctum vsq; seu minutum venit) horoscopus tenuit, idem cum
eo est gradus, quem luna conceptionis momento occupat. Etecon-
tra gradus Lunæ qui natiuitatis tempore exiit, idem conceptionis
hora ascendens erat. Qua sententia non pauci Arabum fuerunt,
gloriantes se, experientia teste, sufficienter rem firmasse. Illis tamen
Ptolemæus refragari s; Centiloquii sui aphorismo videtur his
verbis. In quo signo luna est genitura: tempore, illud in conceptu
fac ascendens, & in quo signo inuenta fuit. In conceptu, illud aut
eius oppositū fac ascendens in partu, in quibus Ptolemæus nō de gradu
sed signo, loqui certū est, nō nulli tamē sunt, quibus videtur nō modo
signū, quod Luna tempore genituræ incoluit, ascendens fuisse conce-
ptus, verum sed idem signum horoscopus conceptus aut oppositū
occupasse. Hac nos qualisq; tandem sit controuersia posthabita
communem viam indagandi moram foetus in vtero materno se-
quemur. Horoscopus primo natiuitatis cuiusq; ratificatur per quē
genethiaci corporum symptomata seu accidentia scrutari solent.
Quemuis igitur sequenti figura vsurum, estimatur genituræ ascen-
dens firmaturum, aut moram nati in vtero prompte cogniturum, ad-
monitum volo, quo primum omnium ea quanta potest diligentia
horam & minutum geniti percontari studeat, id enim natiuitatis ho-
ra estimata dicitur, obsterices namq; & alij, plerūq; de hora sextæ
vel septimæ interrogati, respondere, inter sextam & septimam, solent
aut de tertia vel quarta, inter tertiam & quartam contigisse referre,
& similia. Ad questionem igitur figura celestis erigenda erit, vt si
quis inter 6 & 7 mam dicat, figura ad sextam horam & 30 m
extruatur, vti si dicatur 6 horæ propius tempus accedere, ad 6
horam & 20 m. Si vero viciniū 7 mæ Horæ responsum est, ad
horam 6 m 40 figura constituitur. At si perfectam temporis ra-
tionem audias iam in nullo sollicitus ad eandem eriges. Qua erecta
primum ascendens, deinde locum Lunæ contemplaberis, gradum &
minutum ascendens in succedentis instrumenti Zodiaco queres, in-
dicemq; Q cui inscribitur ASCENDENS, eidem inuento im-
pones. Posthac filum per lunæ locum in Zodiaco duces, & filum in
limbo exteriori rotulæ inferioris diem & horam mora ostendet.
Idem filum retine inuariatum, diemq; moræ eidem substitue supe-
rioris rotæ, & index illius rotæ R diem conceptus in Calendario
dabit, vbi stude vna cum die horam quoq; conceptionis cognoscere.
Diem moræ superioris rotulæ inter triginta dies (quia dies minoris
moræ sex 258 vsq; 288 signati sunt) his verbis DIES MO-
RAE, venaberis. Dierum quilibet quatuor partes gerit, quarum
singulæ 6 horas notant, præter q̄ in extremo rotæ mobilis & infimi,
vbi dies quilibet 24 partes continet. Quocirca opus hic est ani-
maduertione, quam horam filum orbis infimi contingat, eandem
enim seu diem seu horam in rota suprema inquire, filog; subdes.
Hors

Mora maior
dierum 288.
Mora media
dierum 258.
Mora minor
dierum 273.

Abortiu huic
regulæ eximi-
tur.

Varie opinio-
nes de moram
uenienda.

Comunis mo-
re inquirendæ
ratio.

CAESAREVM

Hora dieq; conceptionis repertis, horæ eadem vel minutis quoq; si
potes locum Lunæ respondentem lustra, id quod ex instrumen-
to Lunæ notum erit. Locus siquidem ille Lunæ, verus Horosco-
pus temporis natiui dicitur. Horoscopo habito figuram coeli alte-
ram (cui nomen figuræ coeli per conceptionem verificata erit) po-
stremo extrue. ¶ Canonis præmissi documentum tale sit. Quoniam
Imperator diuus Carolus Gandauigenitus est, Thema celeste meri-
diano illi siue polari loci eius elevationi conueniens, tempore nati-
uitatis scilicet Horis 15 m 44 pomeridianis consentaneum erige.
Ibi autem nihil omnino tempus acquari postulat. Ascendens igitur
huius est 9 6 31 m 39, cui ostensorum Q adiungens, filū per
locum Lunæ, qui est 7 m 7 39, diriges. Et illud in limbo ex-
tremate dies Moræ 272, horas 19, minuta 12 ostendet. Eos-
dem dies, Horas & 6, in superiori rota cum inuestigaueris sub fi-
lum protinus reduce, quo facto index R in Calendario rotæ infer-
næ 27 diem Maii, Horam 8 m 32 ante meridiem, anni nempe
præcedentis 1499 natiuitatem caesarem commonstrat. Illa au-
tem hora lunam possidisse 17 6 21 m 39 cernis. Id quod verū
huius genituræ ascendens est. Communis autē hic operadi modus dicitur.
Nunc, quid ego sentia beneuolus non calumniator adiungam. Multi
quidem longe consultius esse videtur, si latitudinem Lunæ consideres. Aliis insin-
mus, locumq; Lunæ ab ecliptica mutemus illum, qui tempore nati-
uitatis, vna cum Luna circulum positionis eundem efficit, non au-
tem longitudinis gradum, hoc enim pacto Luna præcisē in ascen-
dentem venit, Horizon quoq; eundem positionis circulum con-
stituit. Media itidem adamussim 273 dierum cum sit recte sicut
ante factum in 27 diem Maii, Horam 3 m 44 ante meridiem
incidit, Lunæq; in 14 6 28 m 39, reperitur, quam pro ascenden-
te agnosces. Regi FERDINANDO Natalis Medina vrbis, vt
sepe iam dictum est. In hora natali sex 8 m 47 antemeridiana
nis, Luna gradum 1 m 20 m occupauit. Ascendens ipsū gra-
dus 2 m 45 m fuit. Iam Q index ascendenti super illas filum
q; loco Lunæ adductum cum sit ipsum in limbo rotæ Q Moram
Regis, dies videlicet 280, Horas 12 m, 10 indicabit. Quā Mo-
ram vbi requisieris in rota superiori filog; substitueris ab indice R
protinus diem 2 Hor 11 m 37 lunæ, anni 1505 designati vi-
debis, quod tempus concepti Regis certum est. Huic tempore lo-
cus Lunæ respondens, qui est gradus 25 m 42 39, ascendens na-
tiuitatis omnino fuerat. Quāq; vero plerūq; astrologorum pars
hunc modum sequatur, putauerim tamen esse tutius verum Lunæ
locum, (quandoquidem mora nati conceptusq; hora per mediū
Lunæ motum indagatur) accipere, & imitari. Hoc enim modo li-
cet vel per mediam horam lapsus fiat non tamen vltra 10 m co-
tingit errare in loco Lunæ. Proinde conceptionis die habito, gra-
dum Lunæ pro ascendente ad horam estimatam suppose. Per gra-
dum autem Solis horam quære, qua scz Lunæ gradum in ascen-
dente contingit esse, ea ad minutum quæsitā Lunæ locum ad idem
momentum considera, hunc enim gradum meo iudicio pro ascen-
dente recte vsurpabis, qualis in imperatoria natiuitate gra: 11 m
44 39, in regia vero genitura, gradus 27 m 55 39 fuit.

ENVNCTIATVM TRICESIMVM QVAR.

Fortunæ, vt dicuntur, rerumq; omnium quantum ad
astrologiam attinet, partes, præsentī figura expedit nolle.

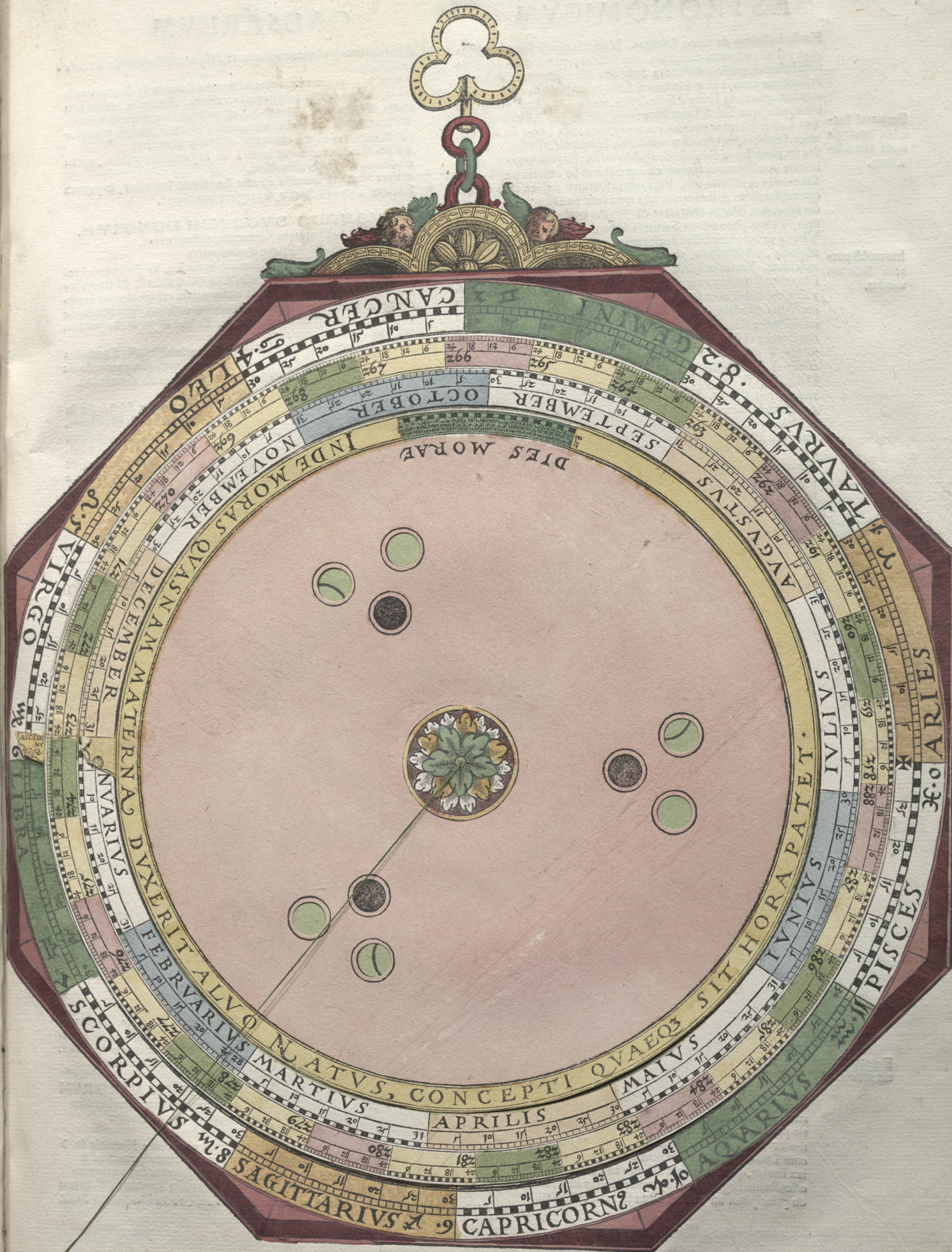
HOC IN LOCO PARS NI-
hil est aliud, q̄ duorum significatorum
rei cuiusdam in Zodiaco distantia, se-
cundum ordinem signorum numera-
ta, eiusdemq; secundaria ab horizon-
te incipienti per Zodiacum iterata di-
mensio. Significatores autem planetas
intelligo rei cuiusvis iudicandæ præ-
des. Horum si ambo qualitatibus vel
appellationibus conueniunt, vti Ca-
lido, Frigido & c., aut Masculinitate,
diurnitate & c., iam præstantior do-

minium vel pars defertur, quæ ab illo, non ab inferiore, mutanda
est. Hii si in significatione impares sint, vt altero diurno altero no-
cturno, iam pars a diurno per diem, a nocturno per noctem sumis-
tur, quāq; Abumafar neget partem eligendam nisi ex duobus si-
mul rem aliquam significantibus. Prudentiores astrologorum fan-
tismonia quadam & veneratione maxima, ea quæ ad partes attinent
coluerunt, arbitantes ita fieri oportere, cum omnia quæ vitam no-
stram tuentur a loco seu partibus fortunæ potissimum deriuari so-
leant. Solem enim & Lunam, quoniam actiones, loca, tempora vi-
cinissima omnia teneant, non immerito naturæ parentes esse volue-
runt. Lunam enim materiam præparare, Solem formam inducere.
Hanc noctem, illum diem gubernare, Alteram corpus, alterum ani-
mum vegetare & c. rationibus firmissimis asseruerunt. Obseruatum
amplius antiquis Soli ascendentem deberi eadem ratione, quando
ascendens vel horoscopus non secus atq; Sol vitam humanā tuatur.
Simile

Exemplum
CAROLI

Exemplum
REGIS FERDINANDI

Quid sit par-
tes fortunæ.

ASTRONOMICVM

Per partē for-
tunę intelligē-
dum ascendens
Lunę.

Inueniēdi par-
tem fortunę
modus.

Exemplum
CAROLI
Imperatoris.

Exemplū Re-
gis FERDI-
NANDI.

Futurorū par-
tū inuentio.

Simile iudicium de Luna ferentes. Nam illi quoque suum horosco-
pum vel ascendentem tanquam cum Sole non parum communio-
nem habenti, pauloque inferiora Sole oriendo prestant, assignarunt.
Ascendens vero Luna etenus a Solis horoscopo in ecliptica dire-
merunt, quatenus Luna a Sole differt, ita ut ascendens utriusque pari
intervallo, quo Sol & Luna separantur, differrent. Ascendentem au-
tem Lunę fortunę partem vocarunt, ideo quia Luna sit, corpus,
opes, formam, huiusmodique accidentia significare. Partis fortunę
seu fortunę locus secundum aspectum vni cum luminariū fecit
quomodo optimum est, quod idem in ceteris partibus dis-
cernendis consilium erit. Pars autem fortunę omnes alias excellit
quemadmodum & luminaria ipsa quę huic præstunt, reliquos plane-
tas superant. Partis character est ☿. At triplex est partium inui-
sio. Prima planetarum, Secunda domorum, Tertia rerum aliarum.
Ultima in revolutionibus annorum mundi vtiuntur, unde caritatem
annonę, vel vilitatem, abundantiam, defectum & huiusmodi, præ-
notamus. Fortunę igitur partem in præsentia habiturus organi
subordinati membra considera. Rotam primo infimam & mobilem
vides, cui index cum inscriptione ASCENDENS inest, in rotula
illa signa duodecim scribuntur, per quę duorum locorum in Zodia-
co distantia summuntur, si index gradui iungitur illi, a quo distantia
computare vis. Altera deinde est rota, mobilis, superior priore, ostē-
dit formam & characterem ☿ qui non modo fortunę, sed
etiam aliarum rerum partes representat, quomodo inscribitur IN-
DEX PARTIVM. Hic ubi super locum illum, a quo nume-
rans incipit, sistitur. Huius instrumenti usus manifestus est, ut lo-
cum partis si diurnum aliquem inquiris, principio solis gradum in
Zodiaco perspicito, cui indicem ASCENDENS applicas, ostē-
tem vero alium Lunę loco in Zodiaco adduc. Postea indices utroque
invariato simul promoue, donec ASCENDENS index gradum
Zodiaci ascendentem contingat, & index partium exemplo locum
partis fortunę indicabit. Locum partis nocturnum habere volens,
indicem rotę inferioris super locum Lunę, superioris autem super
locum solis ponat. Deinde utrumque simul, salua distantia, quoad
inferior ascendentem gradum in Zodiaco reuertat, circum agat, sic
enim superior index partis locum dat. Quamvis autem Arabes &
præcipua astrologorum pars, istum partis nocturnę modum effecerit,
Ptolemæus tamen in 88 Centiloquii sectione, & præfatum in libro
Apotelesmaticum reprobare videtur. Perpetuo enim a ☉ in ☿,
nec e contrario, tam diu quam noctu partes eligenti pergendum do-
cet. Hanc diuersitatem admonuisse obiter volo, non in hoc, ut Ara-
bum conatus improbem, sed quos nunquam non reuerer, sed ut quid
Ptolemæus hoc in loco quoque sentiat iudicet relictum.

Imperatoris natalis Ascendentem in 9 31 m habuit
Gandauiano scilicet Horizonte, dum ☉ 14 34 m ☿, ☿ vero
7 31 m ☿ obirent. Partem fortunę collecturus inde, rotulę
inferne indicem ad locum ☿ ducito (tempus enim est nocturnum)
ab hinc ostēdit ☿ superior ☉ locum demonstrat, ambobus pos-
tea æqualiter distantes promoue (quod commode facies, si cetera vtramque
connectas) quousque ascendens index gradum ☿ 31 m, qui
est horoscopus natiuitatis, reuertat. Ibi enim confestim ostēdit
partem fortunę partem ☿ scilicet 16 m 58 m ab oculis dabit, & hoc
secundum Arabes, sed Ptolemæum sequens 3 gra. 4 mi. m vi-
debis. Sed nondum videtur satis factum fortassis, nisi natiuitatem
etiam diurnam cernas.

Regem igitur Ferdinandum proponas natum sub ascendente 9
31 m Medinæ Hispaniæ Hora 8 mi. 47 ante meridiem. Quo
nomine a ☉ in ☿ cum parte fuerit eundem. Indicem proinde in se-
riorem, ascendens nempe ad ☉ gradum, qui est 28 gra. 55 mi.
☿ sistit. Superiorem vero ad ☿ locum scilicet gra. 1 mi. 20 m.
Quo facto rotas utraque manu leuatas circumduc, donec ascenden-
tis index horoscopus Regis, qui est gra. 2 mi. 45 m continē-
gat. Et fortunę partis partē ostēdit gra. scilicet 6 mi. 35 m indicabit.
Paulo ante diximus triplicem esse partium inuentionem, quarum singu-
las nunc ostēdet tempus est. Quoniam autem fortuna pars,
quę & Lunę dici potest, omnes alias dignitate superat, frequentio-
ri reliquis omnibus in usu sit, merito hic quoque primum locum si-
bi vendicat, ut tanquam argumentum cum ceteris partibus agen-
di se præbeat. Quoniam vero futurorum pars, quę 44 solis dici-
tur, prima statim omni in negotio se offert (nam si lous partem in-
uestiges, solis pars siue futurorum præscienda venit) volo hanc etiā
priorem declarare, usumque huius instrumenti per hanc apertorem
reddere. Futurorum itaque pars in die sumitur a ☿ in ☉, noctu
contra, hoc autem semel intelligas volo de omnibus in vniuersum
partibus, ut a gradu Lunę usque solis ad locum, iuxta signorum suc-
cessum pergas, totidemque insuper gradus ascendenti addas, ad ho-
rum finem futuri partem statuas. Hic sane modus eruendę par-
tis prioris contrarius est totus. In priori namque a ☉ in ☿ versus
ibat index primus solis gradui connectabatur, quod præfens
cum Luna facit & veluti noctu numeratur in præfenti a ☉ con-
tra lunam, quod in priori a Luna in ☉ fieri soluit. Reliquum
ostēdit negotium & operandi munus idem cum prædictis, si mo-
do principium an sol an Luna sit bene custodiat.

Aliorum

CAESAREVM

Aliorum quoque planetarum partes, vel partium loca in Zodiaco sic
inueniuntur.
☿ Pars h queritur a loco eius ad partem fortunę in die, noctu co-
tra lous accipitur in die a parte futurorum in locum ☿, nocte con-
trario, & ascendenti adicitur, hoc est enim barbare, partes proicere,
☿ Pars Martis siue audacia interdiu a Marte in gradum partis for-
tunę, capitur nocte & conuerso, additurque ascendenti.
☿ Pars Veneris sumitur in die a ☿ in partem futurorum, noctu
& contra, iungenda ascendenti.
☿ Pars Mercurii interdiu a parte futurorum sumitur, in partem
fortunę, noctu ex diuerso, & iungitur horoscopo.

QVOMODO DVODECIM DOMORVM, ecce partes in Zodiaco numerandę sunt.

Primę domus partes
Pars ascendens seu vitę sumitur in die a ☿ in Saturnum & re-
gione noctu, conferturque ascendenti, eo quod idem sit discrimen lo-
uis & Saturni, quod ascendens eiusque partis, vel quod ego spacio
distant & Iupiter & ascendens (secundum ordinem signorum nume-
rando) quo Saturnus & pars inuenta. Et hæc est generalis quędam
partium omnium ratio.

Secundę domus partes
Pars filie accipitur in die a gradu conjunctionali (si natiuitas
fuerit conjunctionalis) vel a gradu præuentionali (si natiuitas fuerit
præuentionalis) usque ad gradum ☿ & proicitur ab ascendente.

Tertię domus partes
Pars substantię in die & nocte, a domino domus substantię in
gradum & minutum domus substantię, & proicitur ab ascendente,
(dicitur ascendente).

Quartę domus partes
Pars fratrū in die a Saturno in Iouem, nocte e conuerso, & ad-
Pars benevolentię fratrū in die a ☉ in ☿, in nocte e conue-
so, q si fuerit ☿ sub radiis, accipitur in die a Sole in ☿, in nocte
e conuerso, semper intellige adiectionem ad ascendente.

Quintę domus partes
Pars patris in die a Sole in ☿, noctu e contra,
Pars mortis in die a Saturno in ☿, in nocte e conuerso,
Pars Auorū in die a domino domus Solis in ☿, in nocte e contra,
Pars parentū siue cognationis in die a ☿ in ☿, in nocte e contra
Pars hereditatis, tam die ☿ nocte a Saturno in ☿,
Pars nobilitatis nati in die a gra: ☉ in gradum exaltationis sue.

Sextę domus partes
Pars filiorum in die a ☿ in Saturni de nocte a ☿ in Iouem,
Pars scientię filii in die a nocte a ☿ in Iouem.

Septimę domus partes
Pars azemene in die a Saturno in Martem, noctu e conuerso,
Pars seruorū in die a Mercurio ad lunam, nocte a lunam ☿,
Pars egritudinis a domino suę domus ad gradum domini ascen-
dentis & adde ad gradum octauę domus.

Octauę domus partes
Pars coniugii virorum die ac nocte a Saturno in Venerem,
Pars coniugii mulierum die ac nocte a Venerem in Saturnum,
Pars contentionum in die a Marte in Iouem in Nocte e conuerso.

Nonę domus partes
Pars mortis in die ac nocte a ☿ in gra: 8 domus, & addit de se
per quod ambulauerit ☿ in suo signo, & computatur ab initio signi
in quo est Saturnus. (nocte e conuerso)

Decimę domus partes
Pars planetę interficientis in die a domino ascendens in ☿ in
Pars anni in quo timetur nato mors vel afflictio seu impedimentū
die ac nocte a ☿ in domini domus conjunctionis vel præuentionis,
Pars carceris in die a Saturno in partē fortunę, in nocte contra.

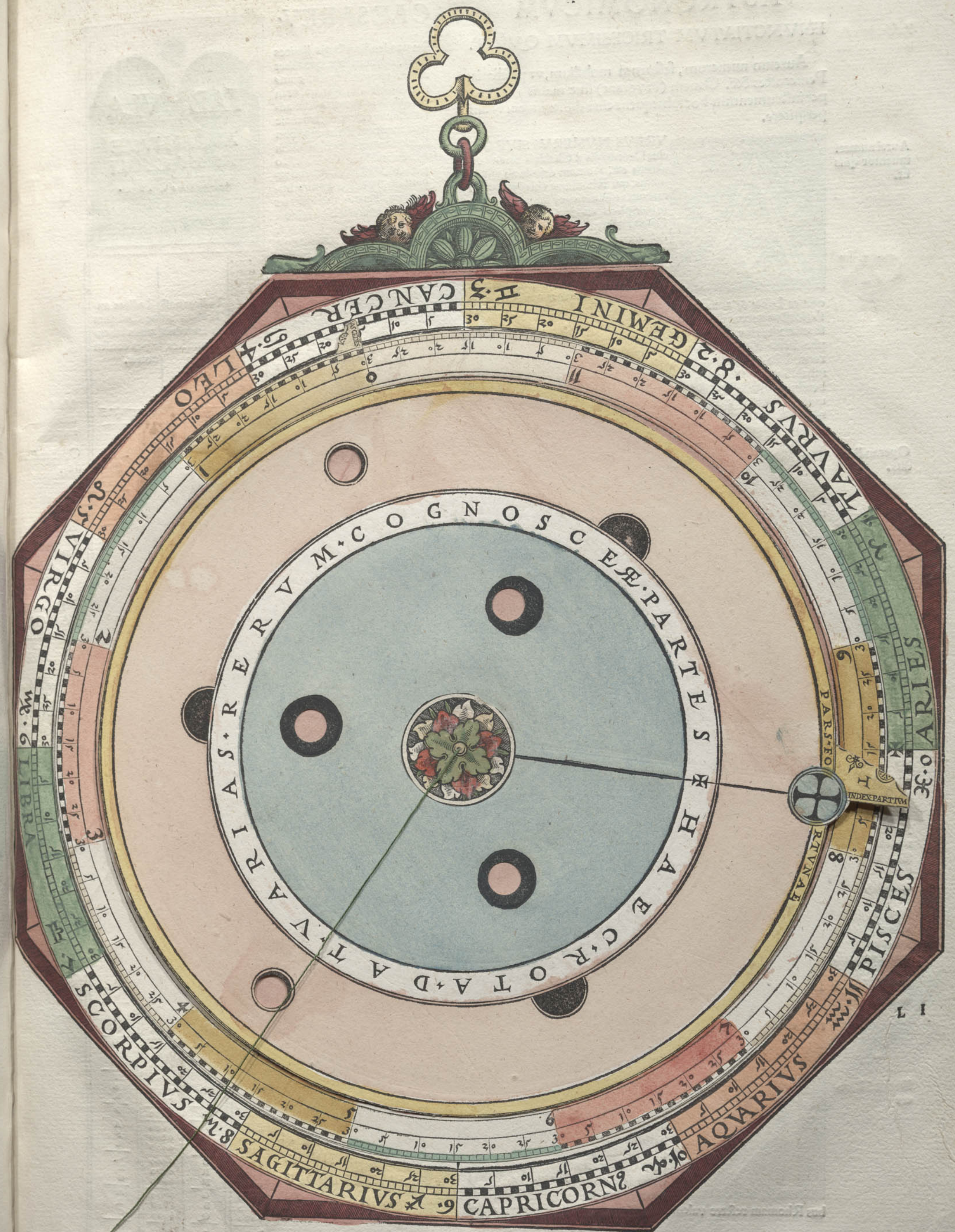
Vndecimę domus partes
Pars peregrinationis die ac nocte a domino domus ☿ in ☿ dom⁹,
Pars itineris per aqua in die a ☿ in 15 gra: ☿ in nocte e conuerso,
Pars religionis in die a Lunę in Mercurium, in nocte e contra,
Pars itineris in terra a domino ☿ domus usque ad principium ☿ dom⁹.

Duodecimę domus partes
Pars regionis vel regni, & quid operis faciet natus, die ac nocte a Sa-
Pars regis & regni, in die a Marte in Lunam, in nocte e conuerso.

Paras amicorū die ac nocte a Luna in Mercurium,
Duodecimę domus partes,
Pars inimicorū die ac nocte a domino domus 12 in gra. domus 12
Pars electionis regis accipitur hora electionis in die a ☿ in Satur-
ni, in nocte e conuerso & computatur ab ascendente reuoluitis anni,
Pars pacis exercituum die ac nocte a Luna in Mercurium.

SEQVVTVR NVNC MVLTIPLES VARIARVM rerum partes, quarum in annorum mundi revolutionibus usus esse solet nō paruos, unde rerū precia & annorū conditiones iudicantur.

Pars ordei a Lunę in Iouem
Pars Lentis a Marte in Saturni
Pars Fabarū a Saturno in ☿
Pars Milli a Saturno in ☿
Pars Ceparū a Saturno in ☿
Pars oliuarum a Mercurio in ☿
Pars vuarum a Saturno in ☿
Pars Siliginis a Luna in Iouem
Pars vini a Saturno in Venerem
Pars Croci a Mercurio in Satur-

ASTRONOMICVM ENVNCTIATVM TRICESIMVM QVINT.

Aureum numerum, festorum mobiliū, vt paschatis, Pentecostes &c. Clauem (vt vocant) siue maius radicem, per instrumentum hoc subsequens citra difficultatem vllam perspicere.

Aurei numeri inuentor quis sit.

VREVS NVMERVS SIVE CY-
clus Decennalis à Chaldis primus in-
uentus est, Romam deinde ab istem
missus, qui Rhomanis vbi cognitus est
tantum vtilitatis, cum summa facilita-
te complecti, eundem in sua Diaria seu
Calendaria transulerunt, aureis literis
describentes, vnde factum est, vt post-
eris ab omnibus aureus appellaretur nu-
merus. Continet autem in se annos
19 Solares, eo quod post tot annorum
spacium coniunctiones oppositionesq;

omnes Lunæ & solis in idem redire consueverint. Quem vero po-
sterioribus aureus ille numerus non illud quod creditur, prestare pos-
se animaduersus sit, non magis hunc aureum quam argenteum aut
plumbeum dici consueverunt, imò dignum qui planè tolleretur iudica-
runt. Esto autem huic coniunctionum oppositionumq; negotio sit
inhabiliior, non tamen iccirco statim (nam in alijs vsum non postha-
bendum sui prebet) abiciendus erat. Cycli inde qui dicitur cla-
uium totidem annos 19 complectitur, quorum ordo quottannis
mutari solet, neq; debito processu pergere. Per hunc cyclum festo-
rum mobiliū tempora, præsidio aurei numeri, annuatim futura eli-
ciuntur. ¶ Anni cuiuspiā propositi aureum numerum vel cycli cla-
uium scituro, ante omnia centenarius decreti temporis, tanquam in
regro numero imperfectior aut minor, ex tabula coram descripta ca-
piatur, & hoc tempore post Salutis ortum habito, literam alphabe-
ticam conius repertam, in succedenti rota, cui literæ ab A vsq; T
insunt, contineatur, & cum ostensore X signetur. Annos post hac
præstitutos in circulo spirali (qui annos ab 1 vsq; 100 gerit) lega-
tur, quo lecto, lineas intra binas à centro educas, limborum pergen-
ti, cycli vel aureus numerus in limbo extimo conspicietur, licet &
interiori centrorum redeunti cycli clauium manifestabitur. Quod
si ante Christi tempus idem cupias, ita ages. Millenarium vna cum
centenario propositum tuum excedente in tabella queres, ab illo pro-
positum demens, residuum in spirali reuolutione venaberis, vnde re-
cta intra lineas transgresso in externo limbo aureus numerus, in in-
terno cycli clauium, occurret. ¶ Istius rei methodum certam asce-
pe. Ortus est Imperator Diuus CAROLVS Quintus anno 1500
post Christum, 1500 sumpta ex tabula, litera A secū habere cernitur.
A litera index adiunctus, qui idem centenariū precise denotat, Au-
reum numerum ostendit 19, Cyclum festorum 38. Imperatorium
hocce exemplum obscurius paulo adhuc esse videtur, eo quod præ-
cise in centenarium incidat, quo circa adhuc altero tanquam
manifestationi agendum est. ¶ Regem FERDINANDVM natum
audiuimus anno 1503 à Christo. Centenarius minor 1500 in
tabula literam A indicat, cui index si adiungitur, in circuloq; volu-
minoso 3 annus, veluti residuum inspicitur, & aureus numerus 3
in limbo extimo, cycli clauium 34 in intimo apparebunt. Cycli fer-
uetur, paulo post festis mobilibus inquirendis idoneus. ¶ Tertium
exemplum. Rhomano Imperio cum IULIVS Cæsar præficeret, an-
nus ante Salutem 45 agebatur. Huic tempori aureum numerum
cyclumq; clauium competentem dum cupio, primum è tabula quæ
inscribitur ante Christum, numeri propositi maiorem centenarium
scz 100 eximo, propè centenarium 100 E literam videns, eam
cum indice mobilis orbiculi signo. Hinc à 45 anno directè ascen-
denti in limbo primo 3, id est, aureus numerus, in secundo 34, qui
est cycli clauium offertur, quæ duo eo tempore, licet horum alteri
vsum non fuerit, esse tamen poterant. Si nunc aureum numerum ad
annum 100 in quo Christus orbi natus est quæres, vnitæque tunc
pro cyclo decennali habita est, proueniet.

Operandi mo-
dus.

Exemplum
CAROLI
Imperatoris.

Exemplum
Re-
gis FERDI-
NANDI.

Aureus nume-
rus IULI Cæ-
saris tempore
Christum ante-
cedentis.

ENVNCTIATVM TRICESIMVM SEXT.

Cycli Inditionis Rhomanæ omnibus annis competi-
tem dicto citius inuenire.

ΥΚΛΟΣ ΓΕΝΕΡΑΛΕ ΒΟΧΑ,
bulum est spacij quod in orbem redeat,
Cycli ille Inditionis quindicim an-
nos includit, qui tria lustra constituit,
adhuc Rhomanis non minus quam
olim frequenti in vsum habita, vt passim &
in cancellijs, vt vocant, seu melius scri-
barum contubernijs, & notariarum in-
strumentis siue codicillis videre est. Origo
cycli huius eiusmodi. Romanis vni-
uerso fere orbi dominantibus, & ob id
egre tributa annua à singulis genti-
bus Rhomanæ referre valentibus, tria temporum discrimina, quæ
scz

CAESAREV.

scz pendendis tributis limites
forè, deputati sunt, quodlibet
autem temporis spacij & an-
nos complexum fuit, ita, vt in
primi lustris sine auri vrbè ad-
ferretur ab omnibus, pro maie-
state nimirum Rhomani popu-
li, splendoreq; imperij ascerdis
significandisq;. Secundo lustro
peracto, id est, anno decimo ar-
gentum, stipendijs militum im-
pensum. Tertius autè lustris ter-
min, es & ferrum, pro armog-
reparatione exegit. Iccirco &
illud apud gentes Rhomanog-
edictum percrebuit de Inditio-
nis anno omnibus codicillis, li-
bellisque inferendo, (vt videlicet
manifestior vberiorq; Inditio-
nis memoria nationibus redde-
retur) quo sine inditionis nume-
ro, irrita seu fide omni priuata
instrumenta singula, non secus
atq; nostra sine sigillis inuoluta
sunt, haberetur. Sub finem cu-
iuslibet quinquennij comporta-
to simul à gentibus Rhomanæ
censu, Rhomani cum omni ge-
na sacrorū pompa orbè lustrat-
re soliti sunt. Habitus cycli
quottannis addo 3 propositio
annorum numero (tertia enim
inditione iuxta Dionisium Ab-
batem Christum natus est) sum-
mam collectam per 15 par-
tite, sic enim in residuo cycli
apparebit. Illud adhuc clario-
re manductione intelligas si vo-
lo. ¶ CAROLVS Cæ-
sar anno 1500 est ortus, qui-
bus addantur 3, prouenit
1503, quæ distributa per 15,
quotientem 100 reddunt, il-
lum abiciens 3, quæ restantia
pro cyclo vero Inditionis pone,
¶ Regi FERDINANDO
natalem esse annum 1503 no-
uimus, cui 3 adiecta cum fue-
rint, diuisaq; reliqua per 15, In-
ditio 6 (posthabitis in quo-
tiente 100) prodibit, ¶ Item
cyclum huic 1539 debiti ha-
bitus addo 3, pdeunt 1542,
quæ per 15 diuident inuenio
in quo 102, quæ omitto, vt
antea dixi, quoniam nihil aliud
quam tot Inditiones à nativita-
te domini effluxisse, nempe
quindecies centenos duos an-
nos admonent, 12 autem re-
sidua huic anno inditionem cō-
petere indico. Notandum est
semper esse 15 cyclum vbi ex
diuisione nihil redundat. Prin-
cipium Inditionis cuiusvis diē
Septembris primū habet, pro-
pterea quod id tempus Rhoma-
ni aptissimum tributis & per-
soluendis, & rhomanæ conge-
rendis existimant, ideo quod
labores & opere colendæ tellu-
ris vbiq; gentium hoc tempore
sint remissiores paucioresq;
mense scz iam omniū peracta.

SEQUITVR TABV-
LA RADICVM CYCLI
DECEMNOVALIS SI-
VE AVREI NVME-
RIANTE ET POST
CHRISTVM.

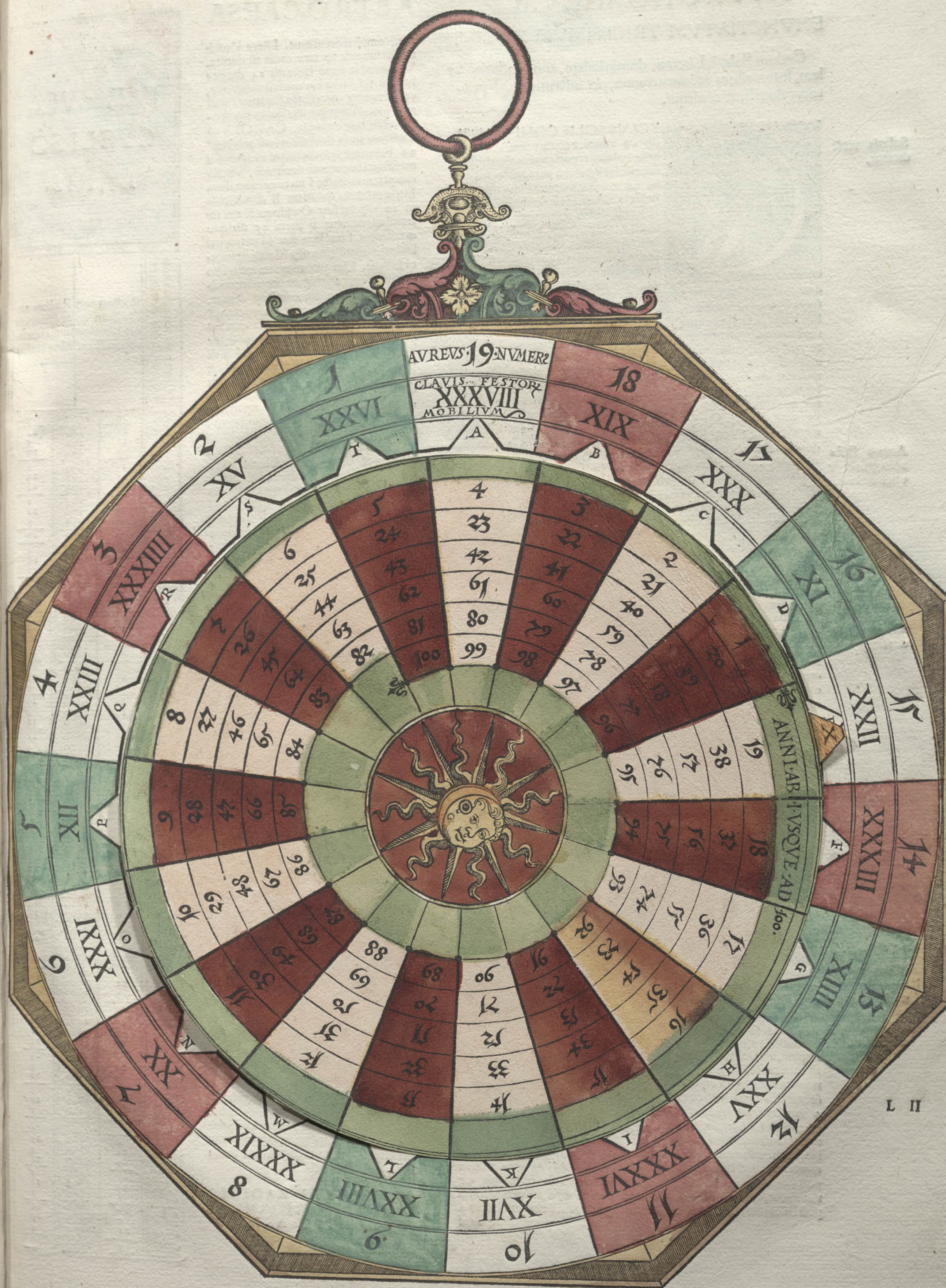

Centenarij annorum ante & post Christi aduentum.	Radices post Christum an- nis labentibus respondentes.	Radices an- te Christum annis laben- tibus consen- taneæ.
100	O	T
200	I	E
300	D	K
400	S	P
500	N	A
600	H	F
700	C	L
800	R	Q
900	M	B
1000	G	M
1100	B	R
1200	Q	C
1300	L	H
1400	F	N
1500	A	S
1600	P	D
1700	K	I
1800	E	O
1900	T	T
2000	O	E
2100	I	K
2200	D	P
2300	S	A
2400	N	F
2500	H	L
2600	C	Q
2700	R	B
2800	M	M
2900	G	R
3000	B	C
3100	Q	H
3200	L	N
3300	F	S
3400	A	D
3500	P	I
3600	K	O
3700	E	T
3800	T	K
3900	O	P
4000	I	A
4100	D	F
4200	S	L
4300	N	Q
4400	H	B
4500	C	M
4600	R	R
4700	M	C
4800	G	H
4900	B	N
5000	Q	S
5100	L	D
5200	F	I
5300	A	O
5400	P	T
5500	K	K
5600	E	P
5700	T	A
5800	O	F
5900	I	L
6000	D	Q
6100	S	B
6200	N	M
6300	H	R
6400	C	C
6500	R	H
6600	M	N
6700	G	S
6800	B	D
6900	Q	I
7000	L	O

Operandi
modus.

Exemplum
CAROLI
Imperatoris.

Exemplum
Re-
gis FERDI-
NANDI.

Cyclum Solarē, Literam dominicalem, annunq; Bisextilem, Interuallum & concurrentes, per instrumentum præsens velocissimè consequi.

Annus Bisc
xtilis quis sit &
vnde dicatur.

Operandi mo
dus.

Exemplum
CAROLI
Imperatoris.

Exemplū Re-
gis FERDI-
NANDI.

Rhomæ cōdi-
tæ cyclus Solā-
ris, litera dom-
nicalis, inter-
uallum & c quæ
existerunt.

YCLVS SOLIS COMPREHEN
dit 28 annos, s.olaris vocat^r, nō ideo,
quia s. o tāto tēporis intervallo cursum
suū pficiat signiferū peragrādū, sed qd
in 28 annis varietates p̄uierſae qd
in litera Solari, id est, dominicali, anno
Bisextili, diebusq; concurrentibus cūc
niunt ad sua principia pristinumq; sta-
tum reuertuntur. Aeque annorū cur-
riculo Bisextilis vna cum communi an-
no nullas non ferias seu dies hebdoma-

omnes literæ Calendarij dominicales fiunt, ex biflexilibus duobus in
tegra septimana conflatur. Annus autem Solaris diebus 365 con-
stat Iulio Cæsari primum obferuatus. Huius principium cum à meri-
die summas, sequentis anni principium vesperti post meridiem captu-
rum est eisdem die quo prius cepit, Secundus annus media nocte
aufpicatur eisdem die, aliquod amplius iam promouens. Tercius
non eundem magis diem sed auroram sequentem exordio suo vencia-
bit, sicut & quarto anno eisdem die merides rursus principium dabi-
tur, quamobis dies integra intercalatur quarto quouis anno, id quod
fit 6 Kalendas Martij, iterumque annus incipit in eisdem die
meridie velite antea. Intercalatio ista nullibi commodius fieri potest
quam in Febuario, eo quod mensis ille omnium breuissimus sit, quam
obrem Sexto Kalendas Martias, qui est 24 Febuarii dies hoc con-
ficeri assoler. Scribitur autem sexto Kalendas bis, literæ F bis repe-
ritur, quam ob causam annus intercalaris etiam Biflexilis vocatur,
quasi bis sex Kalendas Martias habens. Illi vero dies pro vno nu-
merari solent. Tanta autem intercalationis humilium necessitas in-
cumbit, vt nisi fieret, dies natiuitatis Dominicæ alijs in spacio 728
annorum in diem Ioannis Baptiste recifurus, reliqua vero fæta per-
diditum annum curuaturata sint. Quamquam singulis quatuor an-
nis intercalatio iteretur, nihilominus rament, quia annus non ad vi-
guem adeo 365 dierum & 6 horarum est, ephemeris vix Calenda-
rium, sicut videlicet licet, adhuc inemendatum nobis durat, velutin fe-
quentibus dicitur velle. E cyclo Solaris, literam dominicalem, an-
nos & Cômunes & Bifextos, Diesq; cõcurrentes veniamur. ¶ Per fi-
guram sequentem indagare qui cupiet ea, primum è propinqua hic ta-
bula propofiti numeri centenarium minorem anno post Christum ac-
cepto eliget. Numerus huic centenario collateralis Solaris cyclus vo-
cabitur, eundem in instrumentum limbo extremo seço ampliori videlicet cū
indice X exprime. Annum post hac in circulo spirali propofitum re-
quire, ab inuenito limbum vsq; extremum recta traicito, in quo nume-
rum cyclo Solaris in interiori litera dominicale reperies. Si litera
dominicalis vna dumtaxat offenditur, annum dices communem, si du-
plex, annus biflexilis nuncupabitur. Prior autem fer superior litera-
rum dominicalis erit à anni principio in 24 Febuarii diem, Secun-
da vel inferior à 24 die Febuarii in finem anni vsq;. Quæmodo-
cum anno nati Redemptoris nostri reperiuntur 9 prope radicem
(qui numerus fit Dionisij abbati cognomine exiguo, fidem habemus)
eo tempore Cyclus Solaris exitit. D C literæ dominicales, quartū
D vsq; ad Matthiæ festum dominicas docuit, C ad anni exitum.
¶ CAROLI Imperatoris nati Centenarius est 1500, quo in ta-
bula perspecto 25 iuxta Cyclus sex Solaris exhibet, quem numerū
25 in limbo exteriori querenti E D literæ dominicales offendunt,
indicantes CAROLVM esse annum Biflexili genitum. ¶ Regē
FERDINANDVM anno currenti 1505 natum nouimus, 15
centenarius dat 25, vt antea, in tabula, quem in limbo quaesitis, index
X signet, in circulo spirali 3 reliquis anni inuentis, ab his dire-
ctè ad limbum exteriorē promouendo, ibidem 28 cyclus videlicet
Solaris, in proximo litera dominicalis A inuenitur, ¶ Quo pa-
tèr & ante Christum fit agendum vno exemplo docebitis. Tempus
igitur Romæ conditæ 753 anni completi ante Seruatorē fuisse fe-
runtur. Centenarius inde maior 800 acceptus, & in tabula exami-
natus 21 collateralia dabit, quibus in limbo quaesitis, index X sub-
locabitur, 753 deinde ab 800 subtrahæ 47 relinquunt anni cur-
rentem, in quo vrbis extruxit ædem. In circulo igitur gyro 47 requi-
sit, supra cyclo Solarē 12, literamq; Dominicalem G huic
numero congruum offendit. Biflexilem annum alia quoq; ratione
& expeditissima potes scire, si. Si propofitum annorum numerum per
4 diuidas & nihil relictum, annus propofitus Biflexilis est, sed hoc in
annis post Christum numeratis. Ante vero hoc pacto agis. Propofiti-
rum à centenario maiore demas, dempti summa deinde per 4 fecas
bis, veluti in hoc priori vrbis fundata exemplo patet, in quo Rhoma
tertio anni post Bifextum condita videbatur, cum enim 753 annos
post fundationem fex ad Christum elapsos ab 800 subtrahas, 47
remanent, quibus diuisis per 4 supersunt 3, quæ annum tertium
post Bifextilem fuisse indicant. Retro ergo à Christo computati, 754

anni completi occurrunt. Litere Domi-

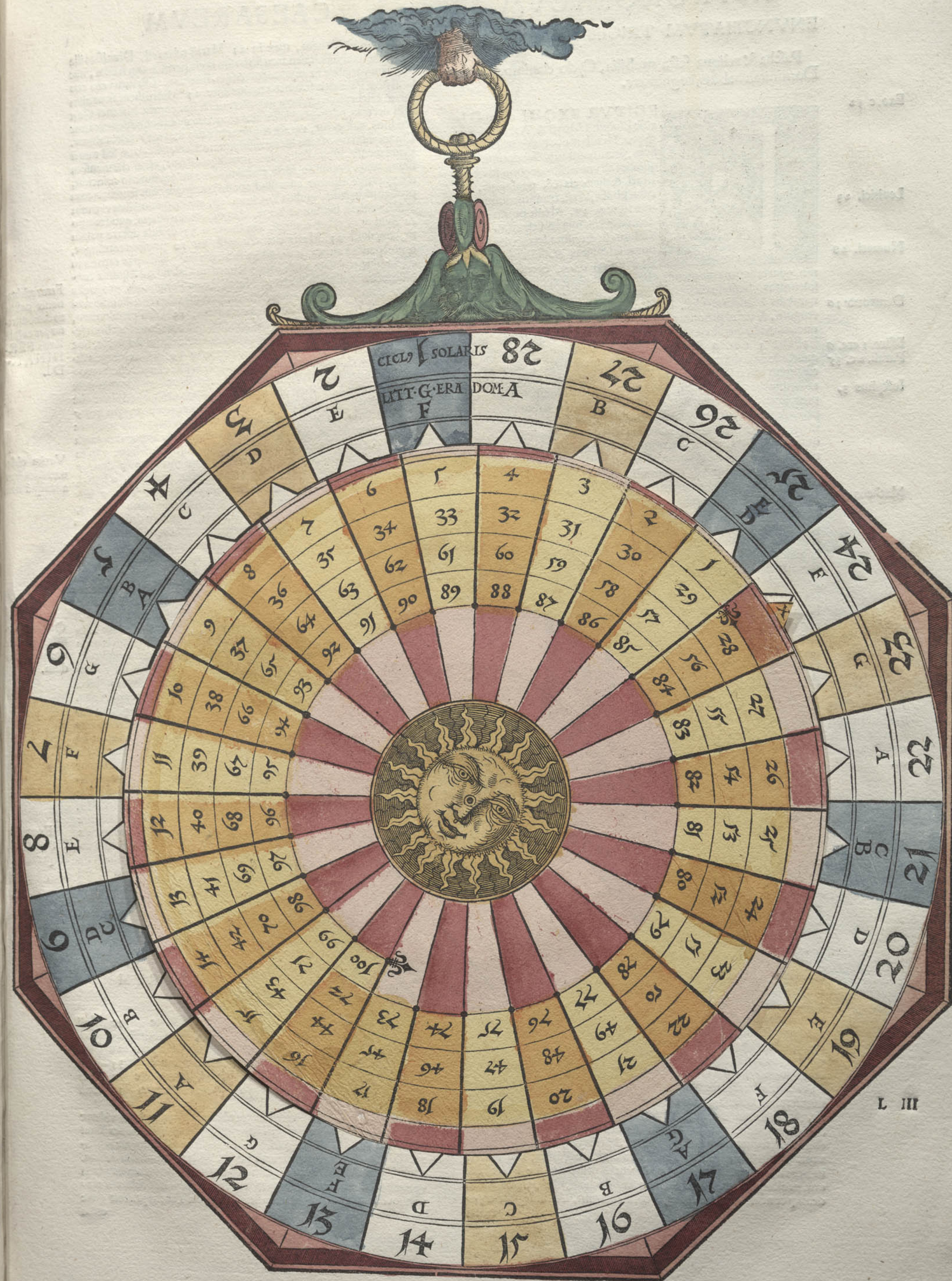
anni completi occurrunt. Litterę Dominicis subinde variatę causę est duplex. Vna quod in anno Bisextili 24 dies Feb. haberi, 7 littera bis confestim iteretur, vnde contingit necessarię, frequentes litteras vniuersi integro diei spacio transvolui, veluti hoc exemplo. CAROLVM Cæsarem anno Bisextili ortum accepit? 24 Februarii, quod litterę incipiunt diuificari suis mutari dominicę, Viceq. in quo quarto enim die 7 littera apparet, diem Lunę referens, quoniam E dominicalis in 24 vltis diei fuit. Quadoquid aut intercalaris nomine F littera 25 diei quoq. tribuitur, f. hoc locis de Martis appellabitur, tamen q. hucusq. Martis signaturę g. gesserit. Quam autē annus ita totus vnde nunc super aggregato procedat, non illepidē a germanis an Schaliar dictitur, Schalten enim Germani pprie vocat, qd. latini circulo quęras, manus pmouere vel protrudere, vt vt hic dicit, pagere vocat, f. scribere, Schalte enim & furchibę idem d. scribentis notatiōis est. Altera causā efficiētis finis anni principij, 7 littera signaturę vt utrumq. Sequela liquidē litterarū A vniuersi diuati facit vt dominicalis non variari non possit, sicut in anno Bisextili apparet, vt. Anno Domini 1502 dominicalis litterę B habita est, oportuit ergo litterā A diem Saturni possidere, est autē A littera diei 3 Decembris. Cū itaq. nouissima Decembris Sabati dies sit, necessario primis sequenti anni (in quo nā) est rex FERDINANDVS qui semper ab A incipit dominicę diuisiōe cōiunctur, ideoq. A littera quā in anno FERDINANDI dominicalis esse debebat, mutata est. Cū itā plerq. d. dominica diuenerimus, non videbatur abs re esse, si adhuc manifestiora de ead. festiuatate dominica in sequētib. fui videret, frequēter exhibuitur in prefentia tractatim? Christiana itaq. ecclesia, quod Lunę Sabati, dominicę diu nominatū, a Saturni in 7 solis die digesta non temere, cū enim Solis die Chrifti & nā? filij & mortis vtriusq. nos eodē die vtriusq. triumphans refecturi q. miretur? non potius hūc die quā Sabati? in quo nihil tale nobis eueniret coler quid cū ludis festiuatē non participare mus? q. vix omnis nostra religio abhorre merito debet. A littera autē dies Solis prima Sabbati vel feriā prima, antiquus dies Solis, ficut & nobis der Sonnenstag appellatur, veluti ludis rursus fene die Sabbati, quā veteres die Lunę, nos der Montag dicimus. Retat nūq. vti dicimus de interuallobreuius. q. Interuallū spaciū est, dieq. illud quod inter natuatiuē f. stū & dominicā Esto mihi vel Quinquagesimā intercedit, reliqui vtero dies 2 natuatiue vtp ad proximā dominicā CONCURRENTES nominantur. Cū autē per litteras dominicales hacten? interuallū & festā mobilia inueniri solita sint, aliud hoc loco inquirēdi modū pręscribit, it. vt le vltro & line negotio quęrētis offerat. Cōcurrentes tantimodo per regulā inuenire docebo. Regula. Litteram dominicę intuerę, quā si A est, cōcurrentē o. effecit, Si B tū cōcurrentes est, & vt patet hoc verū.

A 0. B 1. C 2. D 3. E 4.
F 5. G 6.

Hoc adiecto de anno Bisextili, cuius li-
tera dominicalis prior sedulo accipi debe-
secunda neglecta. Quod ad festa mobi-
lia & interuallum attinet, in sequenti enu-
merato transfigetur, vbi de paschate verba
sunt.

SEQVVTVR RADICES
CENTENARIORVM
CYCLI SOLARIS.

TAB. VLA. CYCLISO LARIS.		Radices post Christum ante labentibus annis respondentes.		Radices post Christum ante labentibus annis concordantes.	
Centenarii annorum ante & post Christi aduentum.	Annus	Christi	Christi	Christi	Christi
100	25	1	100	1	100
200	21	1	200	1	200
300	17	1	300	1	300
400	13	1	400	1	400
500	9	1	500	1	500
600	5	1	600	1	600
700	1	1	700	1	700
800	25	1	800	1	800
900	21	1	900	1	900
1000	17	1	1000	1	1000
1100	13	1	1100	1	1100
1200	9	1	1200	1	1200
1300	5	1	1300	1	1300
1400	1	1	1400	1	1400
1500	25	1	1500	1	1500
1600	21	1	1600	1	1600
1700	17	1	1700	1	1700
1800	13	1	1800	1	1800
1900	9	1	1900	1	1900
2000	5	1	2000	1	2000
2100	1	1	2100	1	2100
2200	25	1	2200	1	2200
2300	21	1	2300	1	2300
2400	17	1	2400	1	2400
2500	13	1	2500	1	2500
2600	9	1	2600	1	2600
2700	5	1	2700	1	2700
2800	1	1	2800	1	2800
2900	25	1	2900	1	2900
3000	21	1	3000	1	3000
3100	17	1	3100	1	3100
3200	13	1	3200	1	3200
3300	9	1	3300	1	3300
3400	5	1	3400	1	3400
3500	1	1	3500	1	3500
3600	25	1	3600	1	3600
3700	21	1	3700	1	3700
3800	17	1	3800	1	3800
3900	13	1	3900	1	3900
4000	9	1	4000	1	4000
4100	5	1	4100	1	4100
4200	1	1	4200	1	4200
4300	25	1	4300	1	4300
4400	21	1	4400	1	4400
4500	17	1	4500	1	4500
4600	13	1	4600	1	4600
4700	9	1	4700	1	4700
4800	5	1	4800	1	4800
4900	1	1	4900	1	4900
5000	25	1	5000	1	5000
5100	21	1	5100	1	5100
5200	17	1	5200	1	5200
5300	13	1	5300	1	5300
5400	9	1	5400	1	5400
5500	5	1	5500	1	5500
5600	1	1	5600	1	5600
5700	25	1	5700	1	5700
5800	21	1	5800	1	5800
5900	17	1	5900	1	5900
6000	13	1	6000	1	6000
6100	9	1	6100	1	6100
6200	5	1	6200	1	6200
6300	1	1	6300	1	6300
6400	25	1	6400	1	6400
6500	21	1	6500	1	6500
6600	17	1	6600	1	6600
6700	13	1	6700	1	6700
6800	9	1	6800	1	6800
6900	5	1	6900	1	6900
7000	1	1	7000	1	7000

ASTRONOMICVM
ENVNCTIATVM TRICESIMVM OCTA.

Pascha & reliqua festa mobilia, Cyclo clauium, literaq;
Dominicali habitis, cognoscere.

Exo. c. 12

Leuitici. 23

Numeri. 28

Deuteron. 16

Esdr. 1 cre.

Parali. 2 c. 35

Iosephus 3.

Matheus 5

Primum Chri-
stianorum con-
cilium vbi &
quado habitu
sit.

LEGITVR EXODI c. 12 DI-
xiste Domini Moysi & Aaroni in Ae-
gypto, Mensis iste vobis principium me-
sum, primus erit in mensibus anni. Lo-
quimini ad vniuersum coetum filiorum
Israel, & dicitis eis &c. paulopost. Est
enim pascha, id est, transitus domini. Le-
uitici quoq; 23. Mense primo quarta
decima die mensis ad vespertum pascha
domini est, & quintadecima die mensis
huius solennitas azimorum domini est.
Et Numeri c. 28. Mense autem pri-
mo, quartadecima die mensis, pascha domini erit, & quintadecima die
solennitas. Septem diebus vescitur azymis, quatum dies prima, ve-
nerabilis & sancta erit &c. Deutro. 16. Obserua mensem nouarum
frugum, & veni primum temporis, vt facias Pascha domino deo tuo,
quonia in isto mense eduxit te dominus deus tuus de Aegypto nocte &c.
Et Esdr. 1 cap. 6. Fecerunt autem filij transmigrationis Pascha
quartadecima die mensis primi. In Paralipomenon 2 cap. 35. Fe-
cit autem Iosias in Hierusalem Pascha domino, quod imolatu est quar-
tadecima die mensis primi. Iosephus quoq; clarissimus hystoriae scrip-
tor, libro 3 Antiquitatum iudaicarum cap. 12 in hunc modum scri-
ptum reliquit. Mense autem Xantico, qui apud nos Nisan appellatur,
id est, anni principium quartadecima Luna soli opposita in Ariete,
quo mense liberati sumus a seruitute Aegyptiorum, sacrificium quod
nunc egredientes ex Aegypto fecerunt imolare nos annis singulis,
quod Pascha dicitur &c. Quintadecima succedit festiuitas azymorum
quae septem diebus celebratur, in qua azymis vescuntur. Hec Iosephus,
Euangelista Matheus testatur 5. Christum non venisse qui legem solu-
ueret, sed adimpleret, iccirco appropinquante passionis tempore le-
gitimum pascha, quod lex 14. die primi mensis ac vespere, quado azy-
morum dies initium sumit, celebrandum non neglexit, immo oppor-
tunissime verissimeq; cum suis celebravit. Testatur hoc Euangelij
sacro sancti assertores, Matheus 6 & 20 cap. vbi ait. Prima die
azimorum &c. accesserunt discipuli ad HIESVM dicentes. Vbi
vis paremus tibi comedere pascha &c. Vespere autem facto discum
bebat cum discipulis suis. Marcus item, Lucas & Ioannes paschatis
tempus satis aperte ostendunt. Sed quorsum haec inquis? Eo, bone
lector, quo intelligas paschale festum & Iudeis & primitiue post hac ali-
quandiu ecclesiae in 14 primi mensis cultum fuisse, quod nobis ne-
quaquam sit ea quam subdam ratione. Eusebius namq; ecclesiasticae hy-
storiae compilator libro 5 cap. 23 tradit disceptationem fuerissi-
mam inter episcopos asiatcos ortam, eos qui prima Synodum in Ca-
sarea Palaestina constituerunt, Primam inquam post illam cuius acta
apostolica meminerunt, vtrum scz Pascha 14 mensis primi, iuxta le-
gem Moysi celebrari debeat. Ibi Theophilum Caesarea Praesulem, im-
perante sic Victore Rhomano Pontifice, constanter conclusisse, non
amplius cum Sabataris Iudeis 14 primi mensis die, sed potius domi-
nica paschatis festum Christianis honorandum esse. Vnde Theo-
philus idem Concilij Casariensis praeses, quoniam id ab omnibus pa-
riter approbatum erat, palam omnibus ecclesijs scriptum promulgauit
Constitutum scz esse, vt intra 12 Kalendas Aprilis, & 11 Kalendas
Maij, Pascha celebretur, neq; cuiquam transgrediendi hos terminos vel
citra vel ultra facultatem concedi, & bene profecto, quoniam tunc tem-
poris 11 Kalend: Aprilis, id est 21 die Martij continebat equino-
ctium, post quod, si 14 Luna accidat, Paschalis festiuitas vsq; in 20
vel 21 diem Aprilis transferri potest, hoc modo. Si enim oppositio
id est, 14 Luna in 13 aut 12 Kalen: Aprilis incidat, tunc alterius
decimae quartae tempus expectandum est, quod non prius quam 19
aut 20 Aprilis euenire solet, qui & terminus Thephili est. De Luna
quoq; praecipuum non est posthabendum, quo iubebantur Iudei lunas
7 post 14 continua feriatum consecratione obseruare. Quocirca
cum inter 11 Kalen: Aprilis & 12 Kalen: Maij plenilunium siue
decima quarta offertur (post equinoctium saltem) tum proxima Do-
minica post oppositionem eligitur in Pascha. At si contingat Lunam
plenam dominica incidere, proxima post eam dominica accipitur,
tanquam adhuc sacrificata, ea ratione, qua Moses 7 perpetuas lucas
sanctificatas affirmavit. Hoc autem fit, ne cum Iudeis pascha idem
veneretur, qui eodem die illud adorant. Fit autem & nobis dies san-
cta, a dominica enim vsq; ad alteram non nisi septem dies numeratur,
ita vt & nos sacra die vna scz ex 7 Moisaicis Pascha honorem. Co-
muniter iam Latinos, graecos & hebreos pascha celebrandum post equi-
noctium decreuisse vides. Quod decretum sequuti patres Nicaenae
Synodi equinoctium 12 Kalen: Aprilis, Pascha vero 11 Kalen-
das, id est, sequenti die post, vsq; ad 5 Aprilis procedendo constitui-
runt. Nam si 11 Kalen: Aprilis dominica occurrat, iam Pascha
in proximam dominica, quae 5 Kalen: Aprilis 28 scz Martij die
erit, prolongabitur. Idem post hos Anthiocheni, Casarienses, Alexan-
driniq; conuentus stabilierunt, & confirmarunt. Ad ista igitur equi-
noctii

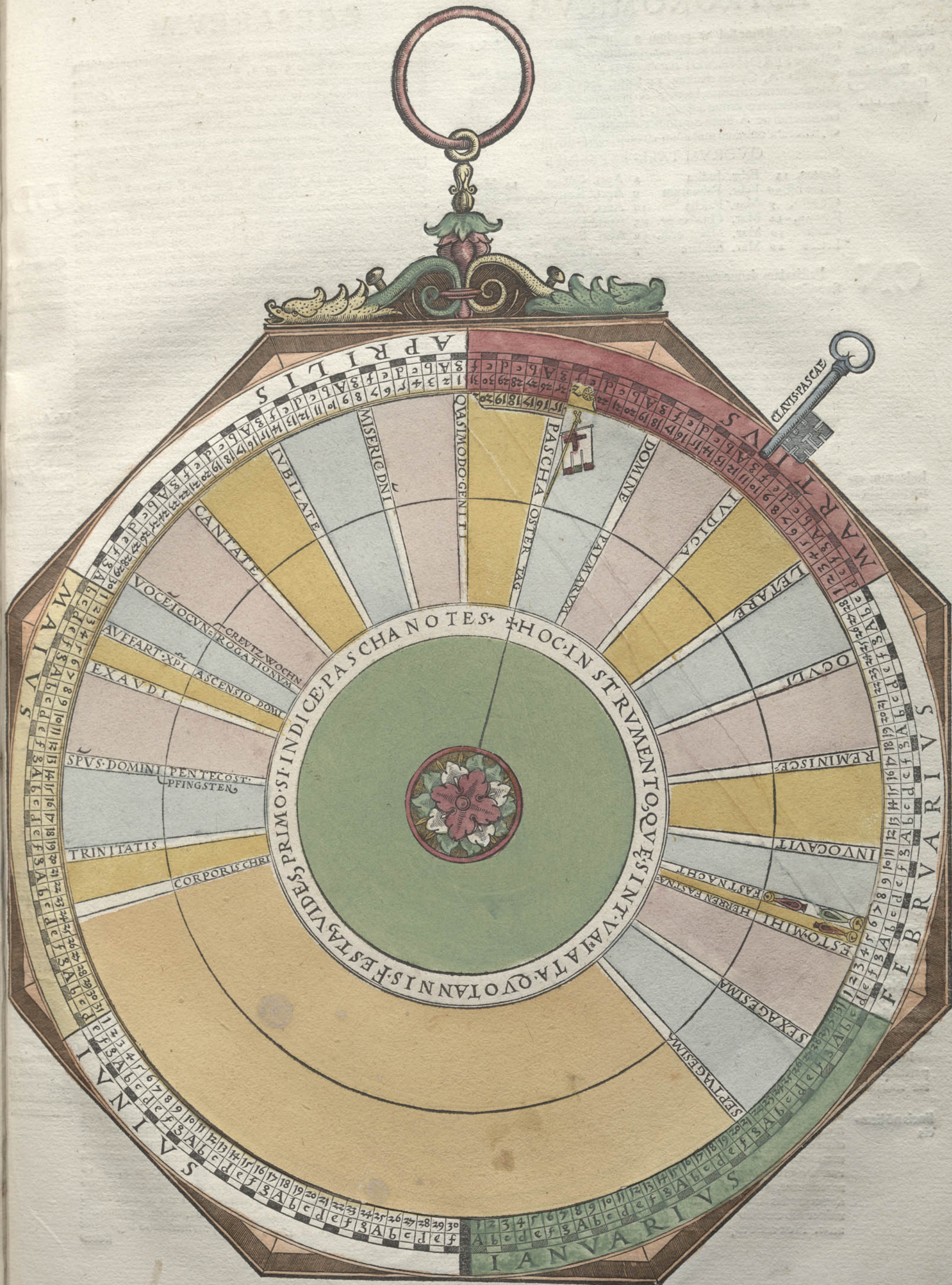
CAESAREVM

noctii supputationem, quae in 21 Martij relata est, Dionysius ille
Rhomanus abbas Kalendarij sui basim iacet, perinde atq; fixum, nec
vnquam variabile sit equinoctii tempus futurum. Ob eam vero cau-
sam, neq; Paschatis festum hactenus ante 21 Martij diem, sicut olim
soluit, celebratum est, neq; in posterum 21 Martij diem, sicut olim
cyli decreta, nisi mos ecclesiae annorum iam multitudine deprauatur.
Quoniam vero sacrae litterae nihil equinoctii meminerint, sed tantum
primum mensis, nihil scilicet tamen intelligere datur primum esse mensem
illum, cuius oppositio, id est, plenilunium cum equinoctio coincidit,
aut proximè sequitur, cum illud apostolorum iam olim sententia com-
probatum legatur, quibus sancitum est, ante equinoctium venium
Pascha colere nemini vt liceat. Aequinoctium autem, quod tempo-
re Synodi praefata contigit, a nostro iam 11 diebus distare palam
fit, cum illud 21 Martij eueniret, nostrum 10 praesens contingat,
& post paucos annos 9 die quoq; futurum sit. Causas erroris in-
fuso, absolutissime didiceris ex Natali Regis Ferdinandi, proponis
in exemplum 1503 annum. Illico enim vides sequenti die post nati-
uitatem, quod est 11 Martij, aequinoctium, 12 vero plenilunium,
& in ipso plenilunio Dominicam accidisse, qua occasione Paschatis fe-
stum, iuxta Theophilum statuti proxima dominica sequi debuerat, hoc
est, 19 Martij. Verum ex sententia ecclesiae 29 diebus integris dis-
latum, 16 Aprilis sacrum vides. Vnde oculis vsurpare licet erro-
rem Kalendarij manifestum, vtrq; pascha non secundum Moysen post
14 primi mensis, sed post plenilunium mensis secundi, quod plane ali-
num videri queat, imò quod adhuc amplius, eo tempore, quo sol 5
gradum Tauri occupat, qui immundus dicitur, celebratum tempore
regis Ferdinandi sit. Quod aequinoctium subinde anticipet in causa
est Trepidatio octavae sphaerae, & quantitas anni Solaris hunc vsq; in
diem nondum satis cognita. Hyparchus enim annum 365 dies, 25
M, 12 secunda habere prodidit. Iulius Caesar 365 dies, 6 horas,
adunquem, quod a vero longe abest. Ptolemaeus 365 dies, 5 ho-
ras 55 M, 22 Z annum facere asserit. Alfonso iam anno 365 dies,
5 horas, 49 M, 16 Z (quem si sequaris, quomodo quarto quouis
anno diem intercales non videres) inesse pronuntiat. Anticipatio au-
tem equinoctii in annis 132 propè variatur per vnum diem. Pro-
xima Kalendarij corrupti causa est, illa scz, quia coniunctiones oppo-
sitionesq; luminarium, iuxta Dionysij Cyclum supponantur, cum ta-
men haud ita longo temporis processu, certitudinem suam obtinere va-
leant. Consuetudinem ecclesiae sequutus, cyclos premisi, per quos pa-
scha nunc intelligere discis, quomodo semper quidem vti poteris, si
modo praesens ecclesiae ritus, vt nunc est, seruetur. Cyclum Clau-
is paschalis enuntiatum 35, literarum dominicalium enuntiatum
praecedens, edocuerunt, per quae duo festum paschale nunc dicitur.
Numerum ergo Clauium in limbo interiori, quem penes NVME-
RVS CLAVIUM maiusculis, vt liquet, habetur literis inspicere.
Quem visum cum indice Z rotae volubilis vexillum gerentis, signa.
In limbo deinde exteriori literam Dominicalium prius inuentam, pro-
xima, post indicem, iuxta dierum ordinem obuiam quare, & eidem in-
dicem adiungere, sic, vt litera cum ostensore non occultatur, sed linea fi-
ducie eiusdem indicis tantummodo mediam alteram inter literam do-
minicaliam praesentem & proximam antecedentem, contra dierum or-
dinem puta, sitam contingat. Illum etenim diem Christiana constituti-
o generali quadam obseruatione paschalem tueretur. Festi post hac
mobilia suis in locis ordinatim apparent. Demonstratio ocularis esto.
¶ Dignus CAROLVS semper Augustus anno 1500 currente
genitus, cuius litera dominicalis E D, Cyclus autem Clauium 38
fuit. Nunc 38, qui est numerus penultimus limbi interioris cum in-
dice notetur, quoniam vero E iam litera dominicalis esse desit in Fe-
bruario (sicut anni Bisextilis ratio exigat) index modo non in E sed
in D literam 19 diei Aprilis vicinè transferendus est. Itaque & d
literas, dies autem 38 & 19 per medium diuidat. Quo facto, pa-
schale cum reliquis festis orbiculatim suis nominibus expressis, liquet
5 ola Septuagesima ibi aduertenda fuerit, quae in anno Bisextili non
eo die, quem Septuagesima nomen attingit, colitur, sed in eo qui huc
sequitur.

HIS FESTORVM INVENTORVM
ordo est anni 1500 currentis.

Septua. 16 Febr: Iudica	5 April: Cate	17 Maij
Estomihi 1 Mar: Palmarum	12 April: Rogationu	24 Maij
Quadra 8 Mar: Pascha	19 April: Ascensio dñi	28 Maij
Remi. 15 Mar: Quasimodo	26 April: Exaudi	31 Maij
Oculi 22 Mar: Miserico, dñi	3 Maij: Pentecoste	7 Iunij
Letare 29 Mar: Iubilare	10 Maij: Trinitatis	14 Iunij

In praesentia festum paschale iuxta obseruationes ecclesiae videntur
19 Aprilis exigere, cum idem si Moysen & patrum sanctiones sequi
malimus 15 Martij celebrari, aut secundum Theophilum dogma in pro-
ximam dominicam sequenti (quae est 22 Martij) transponi debeat.
Quod idem obseruare coacti eramus, si equinoctium verum amplecti
voluissimus. Sed hic apparet pascha per 35 dies ultra debuit ter-
minum dilatum esse, impurumq; in mensem, cui Taurus praefuit (die enim

ASTRONOMICVM

Pascha in arie
te celebrandi
Exemplum
Regis FERDINANDI.

QVORVM TALIS EST SERIES

Septua. 12	Febr. Iudica	2	Apr. Carate	14	Maii
Dñica Est. 26	Febr. Palmatum	9	Apr. Rogationes	21	Maii
Quadra. 5	Mar. Pascha	16	Apr. Ascensio	25	Maii
Remini. 12	Mar. Quasim. ge.	23	Apr. Exaudi	28	Maii
Oculi. 19	Mar. Misericordi.	30	Apr. Pentecoste	4	Iunii
Letare. 26	Mar. Iubilare	7	Maii. Trinitatis	11	Iunii

Iudeorum error in celebratioe paschalis.

Quomodo paschale festum variatur ratione diuersitatis meridianorum.

Pascha iam denuo mensi secundo inferitur, ideo quod æquinoctiis secundo post Natalem FERDINANDI Regis contigerit. Tertio post & oppositio autem vera non media attendi in Paschali celebratione debet, quæ iccirco nunc 12 Martii secundum patres, secundum Theophilum & æquinoctii solidam rationem 19 Martii sanctificanda foret. Verum quia ecclesiastica consuetudo 16 Aprilis eligi Dionisium imitans, cuius æquinoctium 21 Martii dies est, fit ut similiter in 35 dies pascha ultra debitum finem producat, Soleq; in 5 Tauri gradu, impuro dicto, existente colatur. Neq; vero nos tantum hic fallimur, cum & Iudeis ipsi, quamvis egregie sapientes sibi hoc loco videantur, æquinoctii ignorantia imponat. Non enim in primo, legi obtemperantes, sed secundo mense contra Moysen & edicta sua pascha adorant. Æquinoctium etenim statuentibus 13 vel 14 Martii contigit hoc presenti 1539 anno, ut 11 Aprilis paschali solemnitati vacarent, cum aliis si exquiritur æquinoctii computationem sequentur, legi suæ conuenienter 12 potius Martii pompas illas paschales peregerint. Ita 30 integris diebus versus suum peregre gressum saluati sunt. Potest etiam alia de causa paschalis minus statim tempore per omnem orbem culti varietas accidere, præter Mosaicam traditionem & ecclesiæ. Diuersitas namq; meridianorum non vltimam paschalis variandi occasionem per regiones diuersas inducit. Telluris enim globositas efficit, ut à Sole tota terra simul & vno momento illustrari nequeat, quæ res diem causatur. Verum dimidia tantum parte dies, altera nox, & e contra, dum fit non vltima festiuitas huius venerandæ varietas contingere potest. Cuius enim terræ partium luminarium oppositio videri potest, cuius minime, vni post meridiem, alteri post noctis medium, ex quo fit, ut hic oppositionem ad diem Solis, ille ad diem Saturni nonnunquam conficiat. Cui in die Saturni apparuit, sequenti Dominica festum instat, Cui die Dominica cernitur oppositio, is mox octaua sequenti solemnitas sacra peragitur. Quæ res locum haberet, si non vniuersalis quædam ecclesiæ constitutio per orbem euulgaretur. Sed quoniam hæc & huiusmodi nemini non per se obuia esse possunt, verbo attingis satis fit.

ENVNCTIATVM TRICESIMVM NONV.

Quibus anni temporibus, diebus, horis & minutis æquinoctia contingant presentissimè conueri.

lege, æquinoctia per instrumentum cõple xus. Neq; &c.

lege, Infima & immo.

Instrumenti partium sumaria enarratio.

lineis nō liem- cis

crediderim, sed quod palam facerem in tanto temporis spacio vernale æquinoctium in Februarium vsq; retro cessurum, & quo vel sic saltem maturius Kalendarii emendandi desiderium ecclesiæ inducatur. Instrumenti partes igitur primum, postea vsum accipe. Infima & immo bilis huius figuræ rota limbo constat vno, circulis plerisq; cõserto, quarum singuli in partes 14 diuisi transuersalibus interstincti lineis sunt, Sectionum quævis 14, diem refert, qui sunt 27 & 28 Februarii, & duodecim Martii. Huius limbi extremitas alba nigraq; spacia vicissim gerit, quorum alba dies, atra noctes denotant. Iuxta lineam spacium candens transeuntem vides, M litteram subinde adiuncta, quæ meridiani nota est. Linea nigrum discans, mediam noctem significat, N littera opposita. In spacio illo obscuriori C & R litteræ reperiuntur, C occasum, R ortum innuens. Sub dicto colore duo decim gradus semper habentur, duodecim horas noctis signantes, similiter sub candido 12 horæ diei continentur, in vicem iam albe, iâ atræ. Nox enim æqualibus cum die horis participat, quoniam dies illi

CAESAREVM

illi æquinoctiali congruunt temporis. Numerus ille horarum tertio in spacio centrum versus de 3 in 3, à meridie in mediam noctem, rursumq; à media nocte in meridiem, nostro pro more scribitur. Quarta huius limbi area diem in se numerum vnâ cum nominibus suis continet, ut, an dies sit Februarii, an Martii sciatur. Interim limbi parte indices quidam occurrunt cum annis Christi singuli noti ab vno centenario in alium, quorum primus 1300, nouissimus 3000 annos, (omnes à Christo nato intelligendo) gestat. Rota post hæc omnia vobis lubilis quinq; ostendit amplexa cernitur, primus ostendit B, secundus C, tertius D, quartus E, quintus F litteris insignitur, Quilibet horum 20 annos sub se continet, ita, ut omni summa 100, qui integer centenarius est, constituat. In ventre autem istius instrumenti filum prominens est, constituit. In ventre autem istius instrumenti partibus sufficiunt. Inquisiturus quem diem anni præstitum norem centenarium anno vel annis propolitis gerentem. Huius deinde reperto, indicem alium mobilem superiorem superlucans, in cuius superficie quadrangula propositum currentem annum ultra ris indicis centenarium offendet. Sicq; rotulam hanc meridiani Ingolstadiensi quadrante, habebit. Quo facto annum propositum in area numerorum requirit, ubi super iuxta positam lineolam filum extendens, Mensem, diem horamq; æquinoctii vernalis in inferioris limbo rotæ contuebitur, ante vel post meridiem eueniens vel euenturum, Quod si exquiritur aliquem centenarium aut præcibum deligas, ad quem æquinoctium inuestiges, nullo iâ amplius est opus labore. Nā dum ex centro, dicto citius æquinoctii tempus vel elapsum vel elapsurus, vel loco alteri, locum è tabula regionum in tertio enunciato posita summe, qui si orientatior est Ingolstadio, horas & minuta eius in est, à 12 (lineam dico cum M littera notatam) versus R, per inuicem horas seu minuta filum dirige, indice superioris orbis sub idem firmato. Rursusq; filum lineæ anni currentis ultra centenarium superius induc, & continuo in limbo rotæ inferne, diem, horam & minuta temporis æquinoctii vernalis extabunt. Iam si tres tantum dies ho. 0 42 numero dierum Martii (in quo æquinoctium cõtingit) adieceris, diem, horam minutaq; Antumnalis æquinoctii, quod in Septembrem accidit, habebis. Si vero locus occidentatior Ingolstadio offeratur, horæ & minuta eius per tabulam regionum inuenta, C versus numeri ri postulantur, filo & ostensore, vtdictum est, dispositis. Multo hoc idem per exemplum manifestius euadit. Imperatoris Quinti CAESARIS O. L. I. annus 1500 natalicius scribitur. Qui numerus, quoniam per M ostensore rotæ inferioris (ubi 1500 habentur) ponis, quod in limbo decimum diem Martii, horas 6 minuta 28 post meridiem (meridiani scz Ingolstadiensis) aperit. Cum autem Gandauum, ut supra, Cæsaris natale solum sit, iam per tertium pronuntiatum ex tabula regionum Gandauum requirendum erit. Quod illic occidentatius Ingolstadio 39 minutis inuenitur, quapropter indicio B super ostensore M induces, numerabiq; 39 minuta retro occasum versus, per quæ filum tractum, mox in limbo diem 10 Martii, horam 5, minuta 49 pomeridianam, in quibus æquinoctium vernale accidit habitantibus sub meridiem Gandauensis indicabit. His diebus, horis & minutis addenti tres dies, hora 0, 42, prodibunt 13 dies, 6 horæ 31 1/2 Septembris æquinoctii autumnalis tempus. Aliam demonstrationem lucidioris intellectus gratia sit ista. Infima lucatani nomine auspiciis diui CAROLI inuenta ad Christianæ fidei sanctimoniam conuersa, distans ab Ingolstadio occidentem versus horis 6 M. 40 Ibi si seire laboras quando dici nox fiat par, hoc 1539 anno, tum ostensore B litteræ M connecte, ab ipso B occasum versus, horas 6 M. 40 numerans in limbo exteriori rotule mobilis, filumq; per ea deducens, in limbo exteriori rotæ immobilis diem Martii 10 horas 10 Minuta 12 ante meridiem tempus æquinoctii lucatani cernes. Regi FERDINANDO annus 1503 natiuus fuit, oriundo in Medina Hyspaniæ vrbe, centenarius est 1500, quare B super M interatur, occasus ratione, quia Medina Ingolstadium hora 1 M 12 superat, hora 1 M 12 versus occidentem à B in limbo mobilis rotæ querenda erunt, per quæ filum trahetur, indexq; B sub idem reducitur. At filum per lineam tribus annis proximam directum, in limbo immobilis rotule diem Martii 11, horam 10 M 43 ante meridiem ostendit. Eo ipso igitur minuto Sol principium Arietis ingredi Medinæ incolis dici poterit. Verum ne quid deesse conueniri possis, loci orientatioris intellegendi viam quoq; aperiam. Hierusalem Ingolstadio est orientatius horis 2 minutis 24, quo loco si sciturus æqualitas diei & noctis quod die & hora anni natalis supradicti regis scz Ferdinandi, qui est 1503 euenerit, tum impone B, ut nosti, litteræ M, numerando cõtra orientem à B duas horas 24 minuta, & hoc in mobilis rotæ limbo, fili per ea duc, indice B subducto. Iam si filum lineæ trium annorum inferis, tum illud in limbo fixi orbis 11 Martii, horas 2, M 19 pomeridianam, horologio Hierosolymitano cõgruentia, aperiet. Quoniam autem sola B littera hucusq; vili sumus, non abs re fuit adhuc altero dogmate rem planiorem reddere. Esto vero tale. Æquinoctii vernale ad annum Christi 1598, si nolle velis meridianum Ingolstadiensis

Exemplum æquinoctii

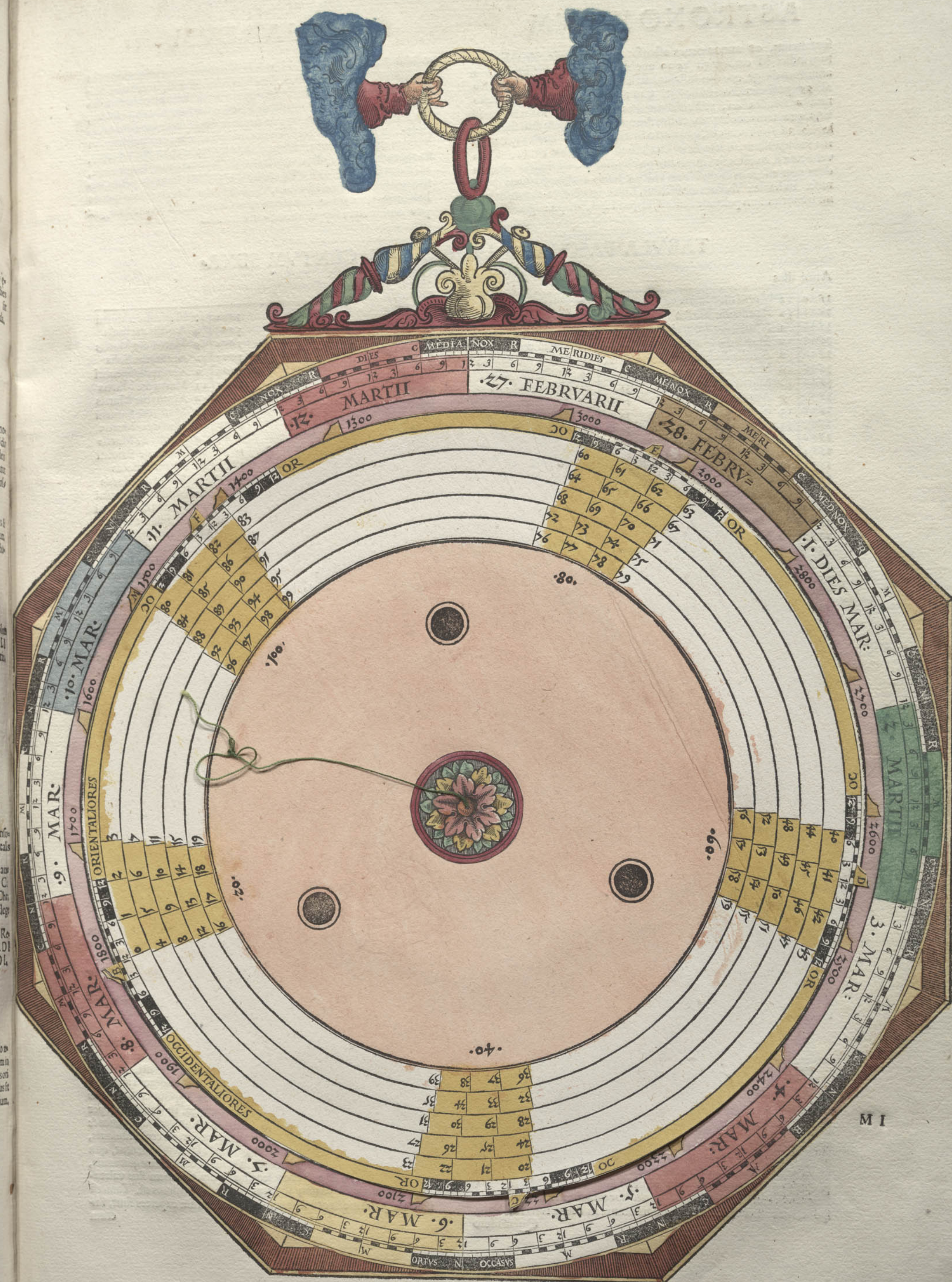
Exemplum CAROLI Imperatoris

Lucatani

domine & auspiciis diui CAROLI inuenta ad Christianæ fidei sanctimoniam conuersa, distans ab Ingolstadio occidentem versus horis 6 M. 40 Ibi si seire laboras quando dici nox fiat par, hoc 1539 anno, tum ostensore B litteræ M connecte, ab ipso B occasum versus, horas 6 M. 40 numerans in limbo exteriori rotule mobilis, filumq; per ea deducens, in limbo exteriori rotæ immobilis diem Martii 10 horas 10 Minuta 12 ante meridiem tempus æquinoctii lucatani cernes.

Regi FERDINANDO annus 1503 natiuus fuit, oriundo in Medina Hyspaniæ vrbe, centenarius est 1500, quare B super M interatur, occasus ratione, quia Medina Ingolstadium hora 1 M 12 superat, hora 1 M 12 versus occidentem à B in limbo mobilis rotæ querenda erunt, per quæ filum trahetur, indexq; B sub idem reducitur. At filum per lineam tribus annis proximam directum, in limbo immobilis rotule diem Martii 11, horam 10 M 43 ante meridiem ostendit. Eo ipso igitur minuto Sol principium Arietis ingredi Medinæ incolis dici poterit.

Quomodo æquinoctium in Regionibus orientalioribus inueniendum.

ASTRONOMICVM

Centaneum, 98 annos penes ostentorem F intuentis, ideo F litera indicat M centenarii 1500 applica, flumq; super lineam 98 annorum dirige, quod in instrumenti limbo diem Martii 10 hora 0 m 55 post meridiem indicabit. Cui si numero adjicias tres dies, hora 0 minuta 42, redundabunt dies 13 hora 1 m 37 Septembris, quo tempore æquinoctium Autumnale futurum erit. Ita si falor abunde instructus es, quo pacto sit æquinoctium duplex quotannis indagandum, itidem & pascha secundum ecclesiæ ritum. Cum vero concilij vifum sit Christianis pascha nobis cum Iudeis celebrandum non esse, non inconsumtum videtur huius rei quoq; paucis meminisse. Iudeis lex Moisaica præscribit, Luna decima quarta mensis primi honorandum paschale festum, id quod ipsi, propter ignorantiam æquinoctij

CAESAREVM

æquinoctij in 13 vel 14 Martii ab illis translati, nequitiam præstare possunt. Ad hoc æquinoctium licet nihil dubij ingrat, traditionibus tamen propriis irretiti solent. Nam si 14 Luna in secundam feriam, id est, diem Lunæ incidit, tum pascha die Martis exequi solent, & si diem Mercurij plenilunium occupat, Iouis diem in pascha recte, pium, aut si Luna 14 die Veneris occurrat, iam cum pascha in Saturni diem transeunt. Id quod nulla scriptura cõstitut aut cogit, Mercurij Venerisq; dies effugere ne scz pascale fiant perpetuo, nescio qua superstitione laborant. Sed vt oculis deprehendere quæz Iudeorum quotanne pascha sequentem subordinaui methodum, per 160 annos certa supputatione examinatam.

TABVLA PASCHATIS IYDAICI AD CENTVM SEXAGINTA annos sequuturos supputata.

Anni dies					
1540	23 Martii die Martis	1580	31 Martii die Iouis	1620	8 Aprilis die Saturni
1541	12 Aprilis die Martis	1581	21 Martii die Martis	1621	27 Martii die Martis
1542	1 Aprilis die Saturni	1582	8 Aprilis die Solis	1622	16 Martii die Saturni
1543	20 Martii die Martis	1583	28 Martii die Iouis	1623	5 Aprilis die Saturni
1544	8 Aprilis die Martis	1584	17 Martii die Martis	1624	25 Martii die Iouis
1545	28 Martii die Saturni	1585	4 Aprilis die Solis	1625	29 Martii die Martis
1546	18 Martii die Iouis	1586	24 Martii die Iouis	1626	1 Aprilis die Saturni
1547	5 Aprilis die Martis	1587	13 Aprilis die Iouis	1627	22 Martii die Iouis
1548	24 Martii die Saturni	1588	2 Aprilis die Martis	1628	8 Aprilis die Martis
1549	13 Aprilis die Saturni	1589	22 Martii die Saturni	1629	29 Martii die Solis
1550	1 Aprilis die Martis	1590	9 Aprilis die Iouis	1630	18 Martii die Iouis
1551	22 Martii die dominica	1591	30 Martii die Martis	1631	7 Aprilis die Iouis
1552	9 Aprilis die Martis	1592	18 Martii die Saturni	1632	27 Martii die Solis
1553	30 Martii die Iouis	1593	7 Aprilis die Saturni	1633	16 Martii die Saturni
1554	18 Martii die dominico	1594	26 Martii die Martis	1634	3 Aprilis die Iouis
1555	6 Aprilis die Sabati	1595	15 Martii die Saturni	1635	24 Martii die Martis
1556	26 Martii die Iouis	1596	3 Aprilis die Saturni	1636	10 Aprilis die Solis
1557	16 Martii die Martis	1597	22 Martii die Martis	1637	30 Martii die Iouis
1558	3 Aprilis die Solis	1598	11 Martii die Martis	1638	20 Martii die Martis
1559	23 Martii die Iouis	1599	31 Martii die Saturni	1639	7 Aprilis die Solis
1560	11 Aprilis die Iouis	1600	20 Martii die Iouis	1640	28 Martii die Saturni
1561	1 Aprilis die Martis	1601	7 Aprilis die Saturni	1641	16 Martii die Martis
1562	21 Martii die Saturni	1602	27 Martii die Saturni	1642	5 Aprilis die Martis
1563	8 Aprilis die Iouis	1603	17 Martii die Iouis	1643	25 Martii die Saturni
1564	28 Martii die Martis	1604	5 Aprilis die Iouis	1644	14 Martii die Iouis
1565	17 Martii die Saturni	1605	24 Martii die Solis	1645	3 Aprilis die Iouis
1566	4 Aprilis die Iouis	1606	29 Martii die Saturni	1646	21 Martii die Saturni
1567	25 Martii die Martis	1607	2 Aprilis die Iouis	1647	10 Aprilis die Saturni
1568	13 Aprilis die Martis	1608	22 Martii die Martis	1648	28 Martii die Martis
1569	2 Aprilis die Saturni	1609	9 Aprilis die Solis	1649	18 Martii die Saturni
1570	21 Martii die Martis	1610	29 Martii die Iouis	1650	6 Aprilis die Saturni
1571	10 Aprilis die Martis	1611	19 Martii die Martis	1651	27 Martii die Iouis
1572	29 Martii die Saturni	1612	5 Aprilis die Solis	1652	14 Martii die Solis
1573	19 Martii die Iouis	1613	27 Martii die Saturni	1653	2 Aprilis die Saturni
1574	6 Aprilis die Martis	1614	15 Martii die Martis	1654	23 Martii die Iouis
1575	26 Martii die Saturni	1615	4 Aprilis die Martis	1655	12 Aprilis die Iouis
1576	15 Martii die Iouis	1616	23 Martii die Saturni	1656	30 Martii die Martis
1577	4 Aprilis die Iouis	1617	10 Aprilis die Iouis	1657	19 Martii die Iouis
1578	23 Martii die Solis	1618	31 Martii die Martis	1658	8 Aprilis die Iouis
1579	11 Aprilis die Sabati	1619	20 Martii die Saturni	1659	27 Martii die Solis
				1700	23 Martii die Saturni

PRIMAE PARTIS CONCLVSIO

VIDEAS, Lector amice, me omnino tui verè colèdi natij, pro huius astronomici parte prima claudenda, theorema quoddam subieci, in quo veluti præsentij arena ob oculos cernere quæz, ad quid astrorij motus hactenus per tota hæc operis partem, fustissime traditi, conferant. Tale autem est, quod quam maximè humanitati prodesse valeat, cuius iuuandæ gratia, nihil non paratus subire perpetuo sum. Dies autem Criticos, id est, iudiciales, quorum præcipuus apud medicos vsus in curationibus existit, nondum præsentis, sed instantes inuenire seletet docet. Vnde ni fallor, liquere prædictibus fat potest, quam astronomia scientia non tantummodo voluptati, verumetiam utilitati humanæ seruire soleat. Quod theorema, licet succinctum sit, nihil tamen in eo, ad meliorem astronomia declarationem, desiderari à quoquam putauerim.

ENVNCTIATVM QVADRAGESIMUM & vltimum.

Dies Criticos, id est, iudiciales, medicis in morbis iudicandis necessarios, per instrumentum hoc subnexum, citra operam computi inuenire.

Pud omnes in confesso est, astra quædam diuinæ virtutis esse instrumenta, per quæ vniuersum illud gubernari credimus. Syderum enim opera, effectus seu inclinationes, seu influentias dicaz, diuinæ providentiæ quædam esse documenta, quis est qui neget? cum nihil non in hoc mundo iuxta astrorum dispositiones affici videamus, quamuis omnia in deum referri soleant, Quemadmo

Quemadmodum autem non securi, operis cuiuspiam structuram tribueris, sed fabro, qui hac vitur, sic astrorum effectus, quimodus eorum rundem consequuntur, non ipsis astris, sed deo, illa regenti, gubernatig; causaz, veluti primariæ, ascribere debemus. Huiusmodi astrorum cursus & motus multiplices, nobis, cum Deus Optimus Maximus patefaciat, cœlumq; ipsum librum tanq; apertum, in quo futura per stellarum & luminarium transcurfus significantur, recludat, pauca & nos super his, quæ ex eo nobis libro collecta sint, dicere instituiamus, & maximè de his, quæ ad humanâ pertinere salutem videntur, qua in parte licet medicinz vigilantibus in primis commodare quæamus, non solum tamen his, verum sed alijs quoq; rationem suæ valitudinis habituris saltem non postremam prodesse animus est. Tamen illorum gratia medicorum præcipue, qui astrorum expertes sunt, factum

ASTRONOMICVM

etiam putaverit hoc nobis aliquis, nec immerito, fatemur enim, non astrum namq; consilium secuti, certius & præsentius mederi laboranti bus poterit. Quanta enim vis sit dierum iudicialium, quos Criticos vocant, nemo doctorum ignorat. Quanta etiam necessitas observandæ Crisim medico incumbat, nã ahi, nã Ptolemæus, naturæ scientissimus aut Critis medicos cuiusvis ditione hortatur, his verbis. Super ægrotis criticis dies inspicere, ac lunc peragrationem in angulis figure 10 angulorij. Vbi enim eos angulos bene affectos inuenieris, bene erit lã guet, cõtra malè, si afflictos inuenieris. Hactenus Ptolemæus cui verba, quoniam nã nihil obscuritatis in se habet, astronomiaq; tibi vobis nã usq; adeo obuia sunt, euidentiora planioraq; reddã. Sciddi ergo primo quid vocabulum CRISIS significet, nãioræ græcè, latine iudicium, velox & vehemens in morbo motus est, ad salutem vel ad paritiam. Vehemens idcirco, quia sensus ab accidentibus contingit. Morbi enim tunc & nature pugna excitatur acerrima, nec vllum aliud morbi tempus Critico grauius existit. Crisim autem perfectã nulla esse potest, in qua non sit fenibilis materiei delinquentis expulsiõ, ex quo constat in morbis sine materia contingentibus nullam fieri crisim. Dierum ad morbos diiudicandos pertinentium quadruplex differentia est. Critici enim sunt & Indicatii, Intercedentes & Vacui. Criticus dies qui & Decretorius vel Radicalis vel Indicatorius appellatur, est tempus illud, quo natura confurgit ad humorum peccantium siue expulsiõnem siue permutationem. Indicatiui vel Indicarij dies est, qui signum dat futuræ crisis, quo die & hora, qualisq; fieri debeat, apparet enim in eo omnino iudicium aliquod futuri iudicij, per quod certi fumus de salubritate vel periculo sequens crisis. Intercedentes dies illi sunt, qui & interpolares seu prouocatori dicuntur, in quibus humor noxiu naturam prouocat ad pugnam. Ideo intercedentes dicti, quia inter criticos & indicatiuos cadunt. Crisim in eisdem euenit nonnunq; sed per accidens tantum, vt ratione virtutis vel medicinz, vel alterius cuiuspiam symptomatis. Vacui dies seu Medicinalis dicitur, in quo natura prorsus quiescit, neq; quidquam diffidit morbum & virtutem naturalem concitatur, adeo, vt per diem vacuum tuto curationem, moliri liceat. Priusq; vero praxim ipsam crisi aggrediamur, alia videntur præmissa necessaria. Primo, nullum non signum peculiarem quandam naturæ partem, quantum ad qualitates attinet quatuor, sibi vendicare. Ariet, Leo & Sagittarius, quia calidi & siccij statum bilem tinentur, Taurus, virgo & Capricornus, quia frigidi & siccij, nigrae bili respondent. Gemini Libra & aquarius calidi & humidij sanguinem imitantur. Proximum est scitu, Signo cuiuslibet planetæ dominari, vnde domini nomen retulit, vt ariet & Scorpius, pioni Mars, Taurus & libra Venus, Gemini & Virgini Mercurius, Sagittario & piscibus Iupiter, Capricorno & Aquario Saturnus, Cãcro Luna, Leonis Sol, domini sunt. Signorum præterea quodlibet hominis partem sibi peculiarem arrogat, quod idem faciunt domus cœli, id quod sequens figura innuit.

Crisis quid.

Criticus & decretorius indicatiui.

Intercedens siue ueinterpolaris

Vacui qñ medicinalis dicitur.

Caput	Prima domus	Caput
Collum	Secunda domus	Collum
Manus & brachia	Tertia domus	Ma. & br.
Pectus	Quarta domus	Pectus
Cor	Quinta domus	Cor
Intestina	Sexta domus	Intestina
Renes	Septima domus	Renes
Pudibunda	Octaua domus	Pudibunda
Femora	Nona domus	Femora
Genua	Decima domus	Genua
Suras	Vndecima domus	Suras
Pedes	Duodecima domus	Pedes

Hoc loco notandum obiter, partem illam corporis non esse ferro violandam, quouis modo, quoties Luna signum partis illius perambulat Ptolemæo teste. Membrorum diuisiones per Signa obseruentur studiose, quocunq; enim in loco figure signum fuerit, nihilominus tamen proprietatem genuinam partis significandæ, obtinet. Simile quiddam & cum planetis fieri solet, horum etenim singuli quoque naturas seu temperamenta secundum qualitates quatuor exprimunt.

Saturnus	significator & autor Melancholiz
Iupiter	significator & autor Sanguinis
Mars	significator & autor Bilis
Sol	significator & autor Bilis
Venus	significator & autor Phlegmatis
Mercurius	significator & autor Spiritus & sanguinis
Luna	significator & autor Pituitæ

Planetarum quilibet singulare quoddam Signum possidet, in quo constitutus, exaltari, & in eius opposito cadere dicitur. Vt

Saturnus	exaltatur in Libra	cadit in Ariete
Iupiter	exaltatur in Cancro	cadit in Capricorno
Mars	exaltatur in Capricorno	cadit in Cancro
Sol	exaltatur in Ariete	cadit in Libra
Venus	exal. in X, ca. in m, & exal. in m, cadit in X, & exal. in X, ca. in m.	

CAESAREVM

Ad hæc duodecim signa trifariam dici solent, Mobilia scz fixa & Communia. Luna etenim in morbi alicuius principio mobili signum aliquod tenente, contingit morbum illum cito terminari, & contra, si in signo fixo est Luna morbi ortu, produci eundem ferè videm, sicut in Comuni Luna cum sit initio affectus, plerumq; mutari, in aliumq; transire eundem.

Signa Mobilia	Aries Cancer Libra Capric.	Signa fixa	Taurus Leo Scorpius Aquari.	Gemini Virgo Sagittari. Pisces
---------------	-------------------------------------	------------	--------------------------------------	---

Neq; vero minus planetarum singuli singula humani corporis membra, morbosq; diuersos innuere solent,

7 Saturnus vesicam, lienem & aurem dextram intuetur, affectus vero Cancrum, Podagram, Elephanciasim, & melancholicos huiusmodi omnes.

2 Iupiter habet morbos omnes qui ex sanguine abundantiore adu stiores proueniunt.

7 Mars sel, pudenda, Testes, aurem sinistram & epar, Febres acutas, Erysipelata, Morpheam, Apostemata interna præcalida, significat.

0 Sol possidet cerebrum, visum, neruos, Cor, Latus dextrum, Hy pocondria dextra, omnem calidum affectum, quales sunt febres ardẽtes & tertianarum species.

2 Venus Renes & nucham obseruat, morbosq; pudendorum quoscunq; & maximè à frigore causatos indicat.

3 Mercurius Pulmones respicit & linguam, animi affectus quoslibet, Phantasmata, Somnia, mentis alienationes, & huiusmodi.

7 LVNA Matricem & muliebria colit, Menstrua, Catharros, Morbosq; frigidos & humidos, vt Apoplexiam, Paralysim, Conuulsionum species, Epilepsiam &c indicat.

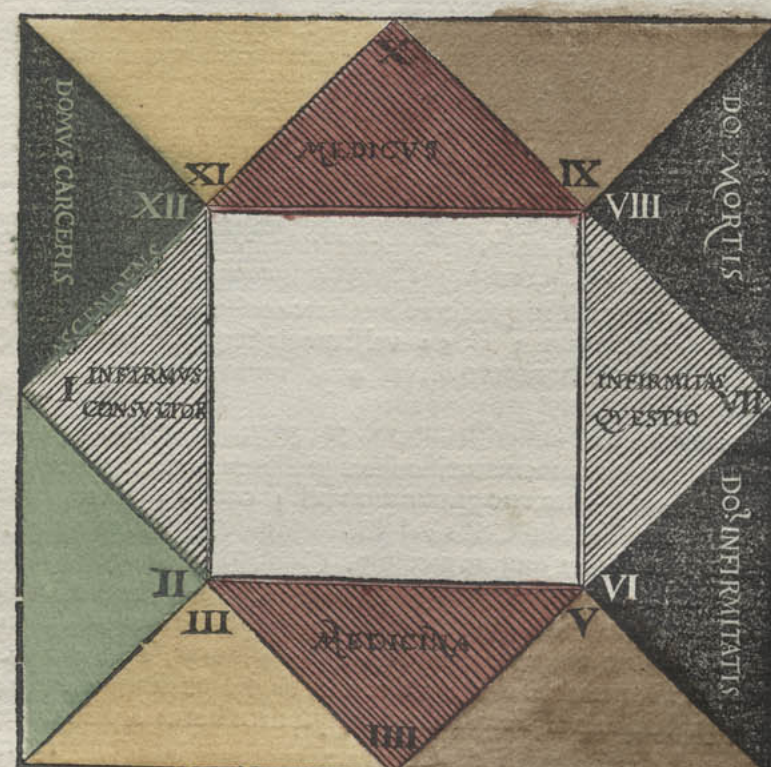
¶ Notandum est in superplanetam sub radiis vocari donec inter 15 & 12 gradum à sole reperitur, à 12 vero gradu Soli propinquan tem combustum iam dici, debilissimiq; effectus esse, tantoq; imbecillior rem, quanto proximior Soli fiat, imò impeditum vocabulo non inusitato apud Astrologos vocari. Item retrogradum planetam ab omni virtute destitutum esse scias. Luna cum fuerit in via, vt dicitur, Latet ea vel combusta, quod est à 19 gradu = vig 4 m, tum eadem virtutis propè deiectione videtur.

¶ Errantium quibus summa virtutis potestate domos vel 10 vel 11 vel 7 vel 5 tenuerit, liber saltem ab iniquiori aliorum contuitu vel commercio, vt dictum est. Iidem vero imbecilli dicuntur, quando 12 aut 8 domum occupant.

¶ Item domus 12, 6 & 8 domus, quocunq; in loco figure constat, nihilo secius damnum importat omnibus quibuscunq; tandem aspectu suo participat.

SEQVITVR FIGVRA QVÆ OCVLIS EXPONIT DO.

MVS MEDICATVRO considerandas.

M II

ASTRONOMICVM

DE DOMIBVS COELI

Vnde Crifis
aufpicanda fit,

Instituto in
strumenti pro
Crisi indaganda.

Qua ratione
Crisis contin-
git.

Quomodo
Crisis horafit
inquirenda.

¶ Dominus cœli prima dominusq; eiusdem, egrum, interrogatorem si
ue consultore perpetuo referunt, Septima vna cum domino Morbi,
Decima vna cum domino Medicum, qualis se & qua fortuna morbo
sit occupatur. Quarta & dominus eius Medicamen, quem se & vsum
affecto sit allaturum, significat. Sexta octava & duodecima, loca mor-
borum referunt. Quocirca quandocumq; planeta melior aliquem ex
quatuor angulis incoluerit, siue dominus anguli cuiusvis ex illis fortu-
nator, liber, potens, nec impeditus extiterit, tum anguli istius scilicet
us iudicium consequitur, sin minus, contra fiet.

¶ Tempus nunc ad Crises vocat. Nunc enim & quales sint & quo pa-
cto futurae præstantur, dies insuper Indicativi & Vacui & Interceden-
tes quomodo noscantur doceamus. Studiosissime ergo explicabe-
ris à laborante principis quoniam temporis momento, peius habere
fenerit, id quod vltimus morbi principium vocabitur, aliis inuasio-
nis hora dicta, tempusq; est, quo eger se laborare percipit, vtpote, soli-
tis operationibus impediri sentientibus, quod quidem in morbis acu-
tis, & his qui subito inuadunt animaduertit facile est. Atqui
cum solet 7 14 vicelimoq; primo diebus, subinde pugna quæ-
dam inter morbum & virtutem nostram oriri, dies eos voca-
runt Astrologi Criticos. Alios autem Criticos interfectos, in quibus
pariter, sed remissior pugna contingere visa est, Indicatos dixerunt.
Adhuc etiam alios ab illis Iudiciarios & Indicatos, in quibus inbeci-
le admodum naturæ & morbo certamen impendit, aduerentes, In-
tercedentes nominantur. Motum enim lunarem hac in re ficut in om-
nibus, (vt cuius occasione humores & omnia hæc infima vehementer
sine afficerent) scrutantes intimius, 16 angulos in Zodiaci luna-
res, in quibus Luna consistens naturæ suppetias contra morbum de-
bellandum ferret, deprehenderunt. Nihil vero est, quod te moueat
hoc in loco, quod Arabes non imitemur, qui partitionem hanc angu-
lorum in æquatore, non autem in Zodiaco, & id cum Ptolemæo, vt
ipsi putant, statuunt, cum re vera Ptolemæus id nunq; somniar, nec
dum fenerit. Hic mihi si fidem non habes, Pontanum alioq; relege.
Angulorum autem singuli 22½ gradus habent, veluti sequens figu-
ra distinctè aperit, in qua primo index quidam cum signo X occur-
rit, qui gradui Lunæ in affectus principio adducitur, vnde linea quæ-
dam albicans per centrum instrumenti, in quo cum alia rectos angu-
los efficit ducta limborum procedit. Binæ illæ lineæ instrumentum
in 4 partes secant, locaq; Crisium in Zodiaco monstrant. Crises il-
læ ob diffirentiam aliarum atre pinguntur, in quolibet medio duarum
Criticarum alia est Indicativa nomine. Deinde inter Criticam & In-
dicatiam semper interponi solet alia, Intercedens dicta. Ita quæli-
bet ex his quarta 4 in angulos partitur, quos si connectas 16 cer-
nes, quemlibet eorum interuallo 22½ graduum ab alio separatim,
quod interuallum, Vacui dicitur, dum à Luna peragrat. ¶ In die-
bus ergo iam dictis qui futuros nosse desiderat, indicem X loco Lunæ,
quo ad fieri exacte datur adiungat, loco inquam quem Luna
na morbi inchoati tempore coluit, sic enim facto reliquos omnes tam
Criticos quam Indicatos & Intercedentes (silo lineis singulatum ad-
moto) ob oculos in Zodiaco per gradus & minuta signatos cernet.
Natura enim hac in parte curiosior est, neq; morbum prius aggredi-
tur quam auxilii tempus præsto sit, id quod potissimum quadraturæ
& oppositiones afferre solent. Quarta enim & oppositi aspectus ideo
Crisim efficere verè solet, quod his temporibus non amplius humori
à principio peccanti Luna adit, sed aduersaria huic inueniatur, natu-
ramq; potius stimulet, oppugnatrix morbi verius. Illos autem Lunæ
aspectus non solum obseruabis quadram se & oppositionem, sed etiā
alios qui Indicatos & Intercedentes causant, semper tales intelligen-
do à morbi incipientis gradu factos, quoniam & tunc Luna quid futu-
rum de Crisi, id est, an salubris nec ne, euentura sit, ostendit, id quod
perfectius iudicabitur tum demum, si figuram cœli secundum illud tē-
pus extructam perspexeris. Si tempus post hæc Criticum, Indicati-
uum vel Intercedens scire velis, vide quo die Luna gradus illos ingres-
sura sit, qui à lineis dierum illorum ostenduntur. Sic, meridiem eius-
dem diei inspicere, quo in loco Lunam habeat, que res per organum Lu-
næ vel per Ephemerides æque fieri potest, loco Lunæ ad meridiem ac-
cepto, aduerte num gradus Criticos vel Indicatos &c. cum superet
necne, si enim excedit, tum hora Crisim vel Indicationis post meridiem
eueniet, qua propter in quot gradibus fiat excessus notandum est, pro
quolibet gradu horam 1 m 52 vel si maius simplicius, horas 2, &
pro dimidio gradu horam vnam vel 4 m minus, si ad vnguem vis,
computando, sic enim proximè aut perfectè horam inuenieris, qua na-
tura cum morbo certamen sitinutura. Si vero locus instrumenti meri-
die requisito minor inueniatur, similiter graduum numerum in horas
ante meridiem partire, vno gradui duas vel 1 cum 52 m tribuens,
& prope verum horam Crisim vel Indicationis &c. habiturus es, &
hoc secundum Lunæ motum medium. Quod si exactius adhuc desi-
deras, motum Lunæ diurnum diei proposito debitum quærito, vnde
facilimè proportionum regula horam inuenies hunc in modum. Pri-
mo loco motum diurnum, Secundo loco 24 horas, Tertio vero di-
stantiam loci Indicatiui à meridie ponas, vt, motus diurnus dat 24
horas, quid distantia? Perfecta regula, quotiens horas & minuta re-
mittit

CAESAREVM

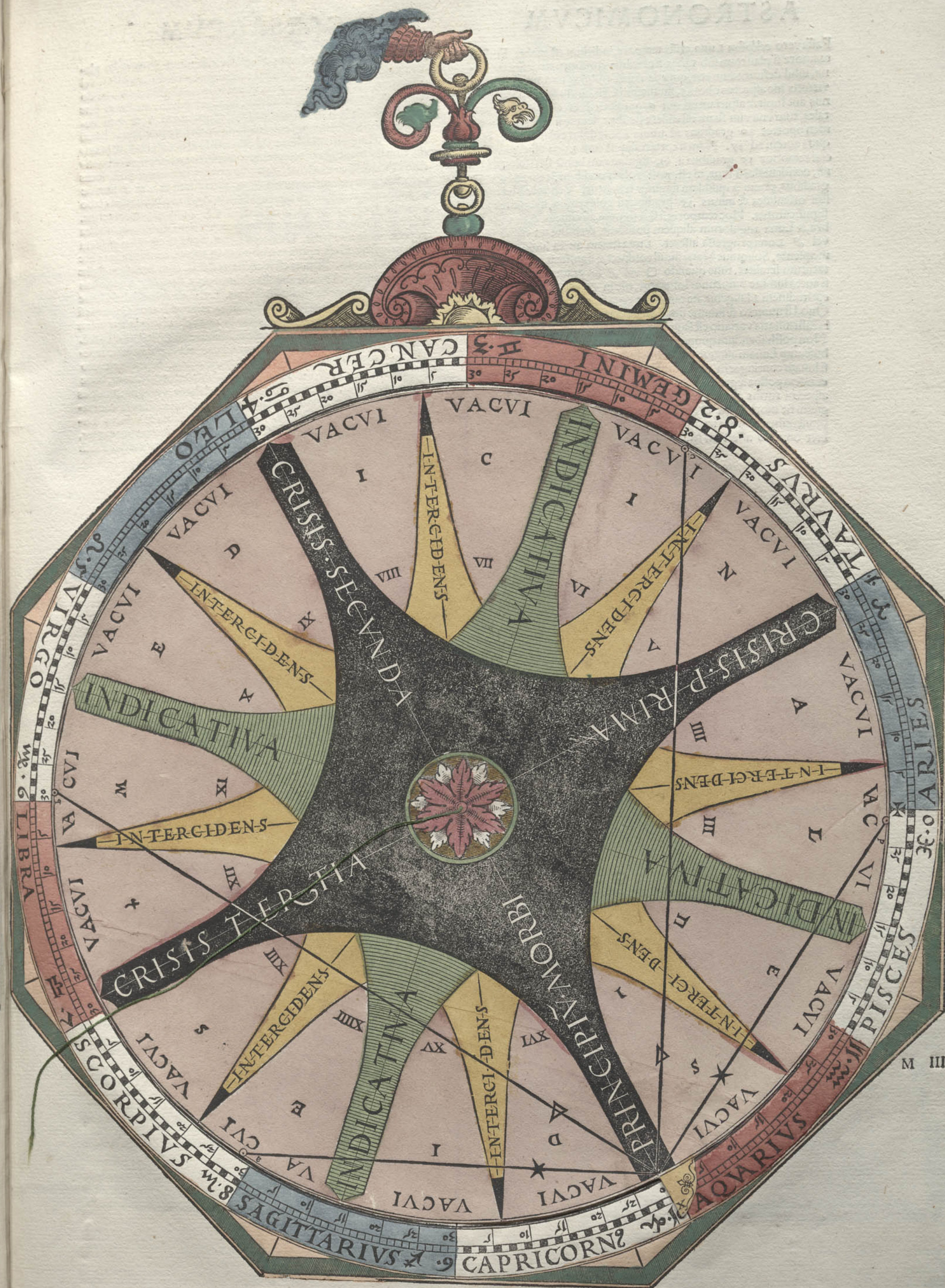
mittit. Hac obseruata cautione interim, qd si distantia sit antemeridi-
diem, quoties dematur (vt si prodeant horæ 3 antemeridiam, tam
subtrahantur à 22, & dicatur hora esse 9 antemeridiam) Pomeri-
dianus vero per se relinquatur, quotiens, quicquid creat & à meridie
nuncupatur. Quandoquidem vero Luna non æqualem indies mo-
tum peragat necesse est, dies quoq; Crisium inter se variari, nec in
dem semper diem certò incidere, frequentius tamen 7 mo, & 14
bis præsertim acutis indicent □ & ♀, quorum alter in 7 mo, alter
in 14 to die ferè contingunt. Est etiam tertia Crisim, quæ 20 die
sepius aut 21 accidit, propter quadram aliam. Diebus itaq; Crisim
cis omnibus habitis (quod de Criticis loquor, idem de aliis quoq; Indi-
catiuis & intercedentibus dictum volo) figuram cœli erige cum plane-
tis & stellis fixis, præsertim insignioribus in Zodiaco vel prope hunc
fatis, in eadem collocatis. Hoc facto locum ante omnia Lunæ contue-
re, eius accidentia singula memoria excipiens, se & aspectus, pas-
siones, secundum omnium aliorum planetarum motus, vtrum bene-
uolos, maleuolosq; sustineat. Simile iudicium de stellis fixis fac. Hæc
nam naturamq; morbo præualituram portendunt. Si impeditorem
Lunam videris, omnia contraria & infausa, naturamq; morbo fac-
cubituram iudicabis. Nisi cum indicis præsentibus morbi materia
constant, id quod salutis exemplum potius esse solet, quāq; per acci-
dens, vt si affectus sit flegmaticus, id est, Frigidus & humidus, Luna
vero radiante quadam communiceat Marti calido & sicco planete,
vel conuerso. Aut si in morbo bilioso Luna frigidus & humidus
astrum incolat, Planeta enim tunc esto per se obesse solet egritudi-
ni, sua tamen natura aduersatur adeo, vt virtuti naturali contra mor-
bum potius auxilietur. Simile quiddam de prosperioribus stellarum
tam fixis quā errantibus cæteris statuitur. Nam si harum aliqua
morbo in crasi, id est, temperatura dissonante natura sua, Crisim re-
morari videtur, quam tamen ob genuinam bonitatem non omnino
tollit. Iudicium est par in omnibus 16 figure angulis, vno ani-
maduersa, se & quod in criticis angulis pugnae vehementiores oriri
quā in alijs solent, propter euidentis distidium signorum, quod ra-
tione qualitatum &exus in quadris & oppositionibus habent. Me-
diocrem autem in Indicatiuis, & quasi nullum in intercedentibus discri-
men reperire est, quare leuissima his posterioribus, naturæ & morbi
pronoatio sentitur, nisi forsitan accedens aliquid grauioris lætæ cau-
sam inferat, quemadmodum si luna planetis vndiq; iniquioribus pres-
sa, locos delecto & infausiore circumscripta per talem intercedentem
esset, indicatiua autem figura Lunam rursus benigniorem per omnia
exhiberet, tum enim hæc dies alia fecitior esse cur non possit Re-
ipia Indicatiui & Intercedentes aspectus dici nequeunt, quia tamē vi-
cinosiores aspectus quā alia loca sunt, iccirco cum à Luna permeant
tur non infrequenter naturam insurgere egritudines aduerfum, mate-
rias earum digerendo coquendog; conficiunt. Non pretermittendū
hoc quoq; se & in die critico plerumq; egrum mori, Luna cum aliquo
planeta maligniori coniuncta vel aspectu infeliciori participante, &
maxime conuulsi in temperamento planeta cum morbo existente,
Contrarium porro si planetis & stellis fixis secundariis saltem iun-
gatur, fieri. Fit & aliquando Crisim 5 die, Luna * occupante, vñ
decimo quoq; Δ Lunari existente. Sed his quas iam enumeravi-
mus potissimum rationibus nempe accidentium vltimū. Neq;
vero repugnat illud Hippocratis, Quartus index Septimi, vbi qua-
rum & non quintum nominat Hypocrites. Cum etenim ille decen-
sibus præcepta regulari quadam methodo vellet astrorum imperio
tribus non omnino ignoranda tradere, septimum autem & 14 Cri-
ticos tanq; insigniores exprimere conaretur, per quatuor incederetur
tum iudicauit, ideo factum sanè vt quartum potius quā quintum
interfereat Criticis vellet, sicut etiam 11 potius quā 10 eadem
de causa, quāq; trinus tam in 10 quā in 11 incidat, & per con-
sequens etiam Crisim. Eodem modo 20 dixit Hippocratem putauit
ris & non 21, cum tamen non minus 21 q̃ 20 iudicia eueniant.
Porro Crises mutari solent non modo siderum ratione, vti audiui-
mus, sed aliarum quoq; rerum quæ medicis numero sex sunt, quæ di-
stichum eiusmodi comprehendit.

Materies, Virtus, Medicus, Symptoma, Minister,
Sydera, tot crises euariare solent.

¶ Sed quomodo singula fiant non est præsentis instituti docere, vbi
præter astronomica nihil promittimus. Ad propositum igitur re-
uertentes reliqua percurramus. Luna vel in morbi principio, vel in
Crisi quacumq; aspectu carens alio simpliciter neq; bonum neq; ma-
lum significat, verum in huiusmodi aliquo tempore si cuiq; planete
rum conspiciatur naturam eiusdem tam æqui quā iniqui, sequi so-
let, infirmo quidlibet ingerens. Quod si morbi principium Lunam
obteat aliquo aspectu participè, nō autem die critico post, Crisim
pediri cōtingit. Egritudinis initio si Luna quatuor angulorū aliquos
cupet, tū accedens indicii certū in significato qualicūq; fuerit collatur.

Cause vnde
tionis Crisim

Pasta

ASTRONOMICVM

Passa vero eclipsim Luna, crisis tempore, indicium est malae. Eodem tempore si planetam sub radijs Solaribus constitutum inspiciat Luna, nihil definiendum erit, quia paulopulus nihilo / imò nihil omnino virtutis hic aspectus obinet, similiter in Crisibus iudica, nisi Saturnus aut Iupiter aspiciantur, qui 6 gradibus à ☉ elongati & orientales, tunc vna vim suam ostendere possunt, sicut & si Mars, quem tamen oportet 10 gradibus ad minus à Sole distare orientalem, reliquos autem ad 15. Nam si eorum aliquis cum Luna aspectum efficiat remotior 15 gradibus à ☉, signum non boni fieri solet. Tres illi, occidentales si sunt, id est, post solem occidunt, remotiores 15 gradibus, prauum quiddam similiter testantur. Venus & Mercurius soli orientales & minus 15 gradibus à sole remoti, iniquiores sunt significatores. Hoc temporis si fiat signum ascendens Aries vel Libra, & Luna angulorum aliquem possideat, certissimam crisin in ☐ vel ☿ Luna progressa afferet. Luna itidem aucta lumine, morbo incipiente, Solis aut Marti simul conspecta, significat egrum peticturum letaliter, tunc quando ☐ vel ☿ sui gradus attingit. Sed si aucta lumine Saturnum intueatur, tunc ☐ vel ☿ conspecta post, egritudinem adaugebit, ita tamen, ut eger sit euasurus, tamen eger. Quod si numero & lumine simul aucta Saturnum intueatur Luna, nulla infirmitatis variatio est sequutura, illa ☐ am vel ☿ nem efficiens. Non posthabendum quo illud egrorum subinde grauari diebus quibus Luna aliquot infastius lumen aspiciat, & eo grauius affici, si lunam contingat in termino aspectus infirmis consistere, veluti eundem postea aegrum saluari rursus & reuelare contingit, secundo aspectui rursus accedente Luna. Luna sub initio tempus crescentis, signum sit morbum in ☐ to vel ☿ to, salutaris tantummodo radiis praesentibus finitum iri, infirmis vero accedentibus aegrum letaliter omnino affectum iri. In huiusmodi figura coeli ad morbi principium

CAESAREVM

capitulum erecta, septima domus diligenter inspicitur, in ea enim planeta malignior si locetur, aut alius radijs suis cum comprehendat, vel si dominus domus infelicior sit, quoniam medicus significator, qui do sentem deferendum, & alii deligendum, Coniunctio ☿ & ☿ in o affectus si Lunam cum Marte vel alio calido & sicco sycere, & maxime cum sue fortitudinis receptione conuenientem habeat, morbo itidem calido & sicco existente, certus sis eundem iri auctum post, secus vero, si frigiditate morbus praepolleat. Fieri potest ut 2 et 3 licet beneuoli praedicentur, aegro tamen officiant, idque si in natiuitatibus laborantium, loca morborum, id est, sextam 8 & 12 domos incolerint. Per haec autem ex natiuitate certius de morbi statu astrologum iudicium repelle nemo non videt. Deinceps Luna, Solis, & aliorum planetarum beneficia, id est, optimas eorum in angulis constitutiones breuiter absoluemus. Primus est foelicitatis status, cum beneficia stellarum fortunae ipsae cum Luna in angulis coniunguntur. Secundus, si beneficia irradiationibus à beneficiis stellis illustrantur. Tertiū si à fortunis ipsis beneficiis stellis corpore vel lumine circumsidantur ante vel retro. Quartus si autotitatis fortunae fuerint collocati Luna vel Sol vel planetae vel anguli, ut in suis finibus, domiciliis, altitudinibus, triangularitatibus &c. Quintus si in suis similitudinibus, quas Haitez vocant Chaldei, reperiuntur. Sextus si in cardinibus vel succedentibus. Septimus si ceteros anguli, id est, loci dominus quem hospitarorem dicunt, bene etiam affectus sit. Tot sunt conditiones vel status, vel constitutiones euentuum prosperiorum, totidemque praegiorum malorum contrariae dispositiones inueniuntur. Adde morbos acutos & veloces Lunae, Cronicos vero, id est, eos qui longiori tempore durant siue tardos, Solis cursum imitari, Et haec de Crisibus, diebusque crisis dicta sufficiant.

ASTRONOMICI CAESAREI PARTIS PRIMAE FINIS.

Metoroscopion planum Apiani

ASTRONOMICI CAESARII PER PETRUM APIANUM CONCINNATI PARSE CVNDA.

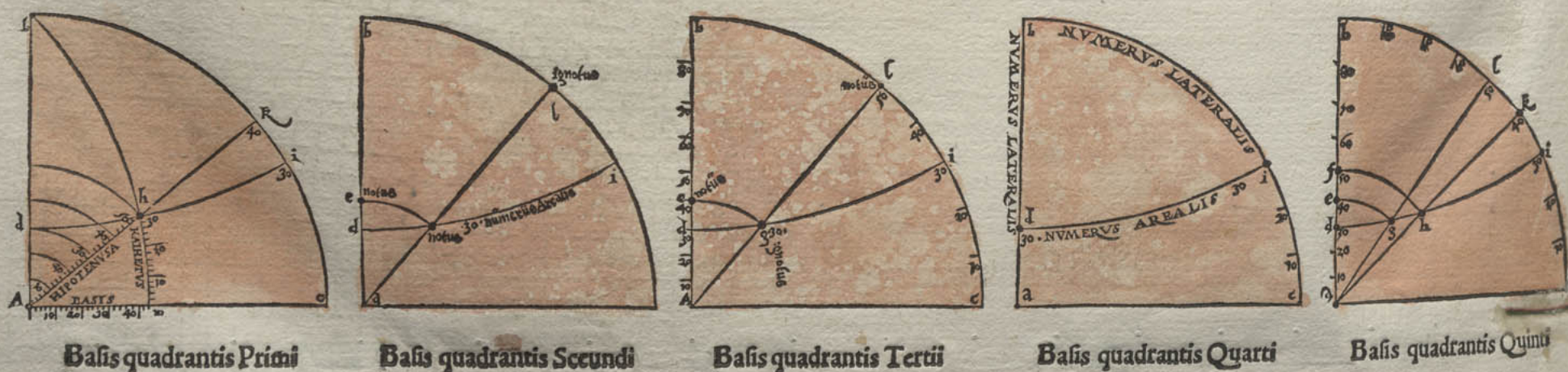

ASTRONOMICI HVIVS PARS altera totius primi mobilis commoditates seu usus completitur, quae omnia prius per instrumenti, meteoroscopia planum nuncupatum, ostendunt, post demonstrationibus geometricis firmiter approbantur, & hoc subsidio finis cordarumq; computi. Admonitum tamen lectorem pium hic volo, ne omnes meteoroscopia praesentis usus arbitretur simul tradi, cosmographicos nempe proprio in volumine est visurus ubertim, ubi etiam discet non modo per hoc & istiusmodi meteoroscopia plana, quae huius negotii deprehendi possit, verum etiam per numerale quoddam meteoroscopia insuper adhuc adiectum. Praeter haec tamen si quis desideret meteoroscopia a me reperiunt vulgatarumq; structuras, seu fabricam, illum ad planisphaerium nostrum relego, ubi praeter illud, & alia scitu digna, omnium penae astronomico tum reperiunt instrumentorum structuras, ut sic loquar, siue compositiones. Sed quamvis nemo non cordatiorum reliqua primi mobilis commoda, ex iam proximè sequenti triangulorum enuntiatio sufficienter hauerit, nihilominus tamen adhuc magis apertam rudioribus esse cupiens, observationes quasdam cometarum pro colorum phone subnexui.

ENUNTIATVM PRIMVM

Instrumenti partes summatim eiusdemq; usum omnem brevissimis colligere.

Organum

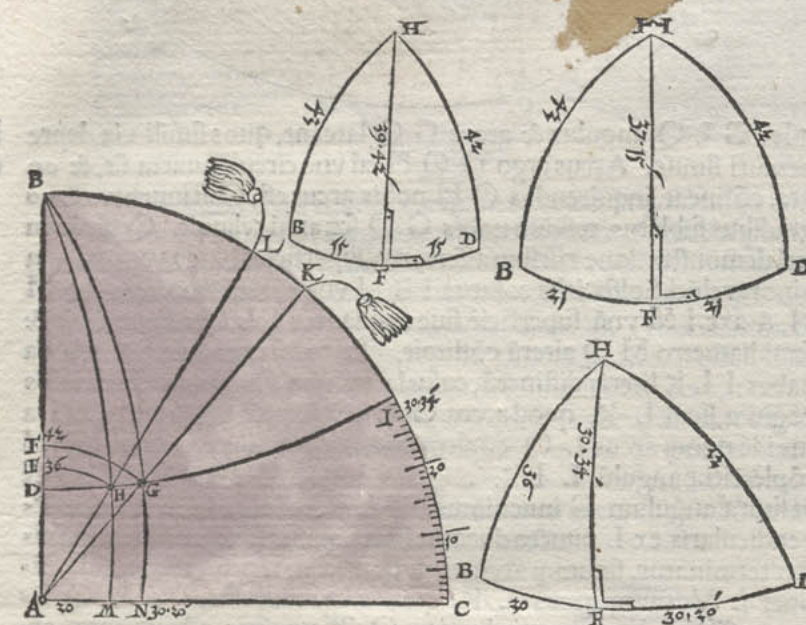
ASTRON. CAESAREVM

ORGANVM HOC CVINO- men meteoroscopia est, eo quod ea quae cumq; in sublimi considerantur, in hoc veluti ob oculos ponimus, quatuor partibus constat. Lateribus duobus, limbo & area. Per haec enim quatuor, sphaerici trianguli negotium omne, visus, commoda vniuersa ad vnguem patent, cuius equidem trigoni singula commoda quadrantis quinq; ostentur summatim, eandemq; exemplis eundemq; mis approbatur, simulac instrumentum ganum patere, quorum primus arealis, secundus lateralis dicitur. Arealis in instrumenti area, lateralis in linea A B seu limbo B C absoluitur. Duo autem ad ingressum huiusmodi desiderantur, per quae alia duo velut adhuc incognita eliciuntur. Adhaec, quia in omni trigono rectangulo sphaerico quinq; scitu necessaria se offerunt, idcirco duplici opus est ingressu, quando simpliciter hoc idem confiteri nequit. Lateralis introitus bisariam haberi potest. Primo si numerus alter lateralis in linea A B inuentus cum margarita notetur. Deinde si limbus in limbo promotus laterali numero alii superducatur, sic enim margarita numerum arcualem ostendit, qui inter lineas transuersas continetur. Numerum item fundamentalem, ut sic dicam, seu basim in linea A C per circulum ex B littera cadentem, perq; margaritam in A C vsq; porrectum indicat, ut in exemplo liquet. Numerus lateralis alter 40, alter vero 50 graduum sit, vnio 40 tenet in linea A B in puncto E. Filum autem latus aliud, gradum scilicet 50 in limbo, quod sit in puncto L, exprimat, & margaritam circulum transuersum 30 vtz graduum in puncto G dederit, quod si ex quistius tractes, gradus 20 & 30 occurrent. Cui rei demonstrationem aperitissimam tertius quadrans exhibebit. Secundus introitus di modis iste est. Gradus 50 requirantur in linea A B, cui margarita superlocetur, postea filum si tendatur per 40 aequae ac prius 30 gradus ab vnione scindi videntur, id quod in primo quadrante per litteram H insinuat. Adhaec quomodo verius cognoscatur numeri areales, qui per transuersas circulos significatur, quarto in quadrante propolui. Quin etiam noto iam altero laterali, arealis ingressus arealis dicitur, idem duplici via absoluentur. Prima, laterali numero in linea A B quaesito, margaritaq; ad eundem ducta, filop in limbo donec arealis circulus a margarita contingatur, hinc inde promotus filum in limbo numerum lateralem alterum designat, quam rem secundus quadrans habet. Secunda, lateralis numerus iam notus accipitur, per eumq; ubi filum transmissum est, quo in loco arealis numeri arcum fecit, obseruatur, illic enim vnio figurat. Postea vero si solo super lineam A B deducto numerus alter lateralis a margarita ostenditur, id quod in quadrante etiam secundo imaginari licet, si punctum e ignotum sit. Iam per numeros binos cognitos tertium ignotum inuenire didicisti. Quartum igitur ut habes pariter, quadratem primum inspic, in quo numeri omnes tam noti quam ignoti continentur, ubi etiam quartus ostenditur, qui in triangulo eodem basis dicitur. Nunc ad numerorum nomenclaturas veniendum. Quorum primus est, qui vnus vtriusq; trianguli representat, per A B lineam indicatur. Lateralium vnus super lineam A B quaerendus semper lineam A C par existens. Secundus numerus per arcum C B significari solet, nihil aliud existimandus quam angulus A trianguli H A M. Tertius arealis dicitur in arcu transuersali D I repertiendus, latus H M referens, quod trianguli H A M, quasi dicas latine perpendicularum, significat. Quartus vocatur trianguli basis, id est fundamentum & in linea A C quaeritur, haec basis noscitur sedulo per punctum H. Nam H D linea totidem, gradus quor lineam A M continet. His ita numeris adiicere potes, quintum insuper, per angulum H istius triangu li intelligendum, quem si reperire forsan malis triangulum inuertas ne cessum est, ita ut ex H M basim constituas, A M vero Kathetum, hoc enim facto angulus H in punctum A recidit. Et arcus R C quantitatem anguli A exhibet. Hoc igitur pacto, & his regulis totius primi mobilis negotium, si modo non plane communi sensu careas adamussim examinare poteris. Huic vni intentus ut triangulum superficiemq; sphaerale congruum tuo pro instituto effingas.

ASTRONOMICVM

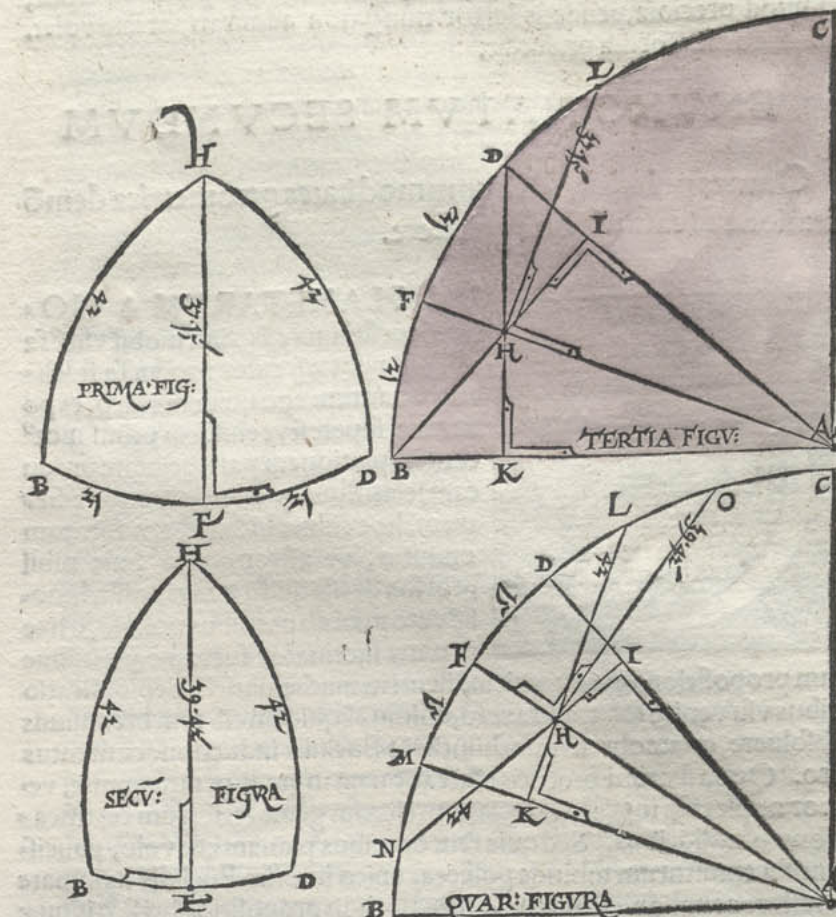
Quomodo est Consequens est, ut triangulos quoq; sphaerales non rectangulos enu- merem, eosq; in meteoroscopia hoc plano imaginandos doceam. Tri- anguli ergo huiusmodi trifariam, ut antea quoq; meminimus, figura ri possunt. Aut enim in his omnia latera sibi correspondent, aut duo dumtaxat, tertio minore aut maiore, aut omnia simul inter, se disti- dent. Conuenientibus omnibus, vnus adhuc aliud, comperta duo late- ra habent, quibus cum deinceps reliqua huius meteoroscopia com- moda inuestigare ex praedictis nosti. Medietas enim qualibet trian- guli est rectangulus. Duo si latera trianguli conueniant, tertium vero arcus aut amplius sit, idem in duo partiendum est. Et triangulus quoq; inter in alios duos triangulos rectangulos sectus est. Cum quibus iuxta praecpta agendum de cetero, duo enim latera cuiuslibet agnita sunt. Inaequalibus triangulis lateribus cunctis, competis tamen, sic age. Duo laterum breuiora in linea A B vnacum nu- meris suis quaerito, filum deinde alterum super lineam A B ducito, margaritamq; super numerum eiusdem, filii postea secundum rursus in li- nea A B extendit, & vnionem nro alteri superadde. Post haec fila sin- gula manibus singulis coprehende, eaq; in limbo ita sursum ita deorsum quouq; vniones ambo vni & eundem in area arcu incidant, congruum quouq; vnionem ambo vni & eundem in area arcu incidant, congruum tamen promoue, congruum dixi propterea, quod bases amborum coniunctae, latus trianguli maximu aequent. Tunc enim arcus area- lis, cui margaritae innituntur, communem arcum referet, cum scz qui triangulum hunc inaequalium laterum in binos alios trigonos scindit, quorum singuli diuersas bases continent. Exempli causa. Esto B H D triangulus inaequalium laterum, quorum B H 30 gradus, H D 42, B D 50 & 20 qd complectatur. Per instrumentu hoc latus commune reperitur, illud quod trigonum istum in binos re- ctangulos, 30 vtz gradus & 34 m, quale quiddam representat H F, diuidit. Minimi trianguli basis A M 20 gradus includes, maximi autem basis 30 & 20 minuta complectens dicitur. L C quantitate anguli H B F refert, trianguli minoris, K C vero quantitate maioris trianguli H D F praestat, & hoc modo trian- gulus ille laterum inaequalium in binos alios rectangulos trigonos re- latus est, quorum quilibet latera duo nota continet. Iam si quid am- plius libet inuestigare, licebit, si praedicta repetantur memoria. Quic- quid autem de triangulis rectis iam traditum est, illud totum se- quentes figura iterant clarius.

Quomodo Eisdem trigonos irretractos alia etiam ratione per quartam vi- delicet circuli partem, siue quadrantem maius appellare, in alios duos trigonos resolueri potes, ita ut omnia eorum latera consent, ut nomi- ne exempli. Primus resumatur triangulus, cuius omnia latera aequa sunt. Ponuntur autem singula 42 graduum esse. Constituo itaq; quadrantem A B C in quo statim 42 gradus pro basi propolui trigoni, qui vocabitur B F D, in B ordiens versus C, numeri- ra cum D littera signo, simulq; per D lineam rectam ex A puncto educo, quoniam vero latera inter se aequalia sunt vicissim ex D lite- ra perpendicularare super A B lineam demitto in puncto K desi- nentem. Similem ex B super A D in puncto I finientem per- pendicularem duco, sic ut ambe illae in H puncto sese diuidant. Iam igitur ex A centro per litteram H recta linea cicta, arcum quadra- tis in F tangit, & arcum B D in partes aequales secat. Post haec iterum ex H orthogonalem D versus sursum erigo, & lineam hanc quadrantis arcum H F dirimere in puncto L conspicio, adeoq; F L latus iam commune triangulorum duorum partialium, id quod an- tea H F dicebatur, esse vero gradum 17 & 15. Similiter B F & F D graduum 21 quemadmodum inter sequentes prima & ter- tia figura ostendit, continere video. Vbi duo trianguli latera con- cordant, tertium vero minus est. Exemplum cito superior figura, in illa enim duolatera 42 gradus, tertium 20 complexum fuit. Pro- pone igitur gradus 30 in quadrantis limbo, quacumq; libet ex parte initium illorum littera M finem D exprimat. Post haec e centro A duas protrahit, alteram in M, alteram in D rectas lineas, haec enim

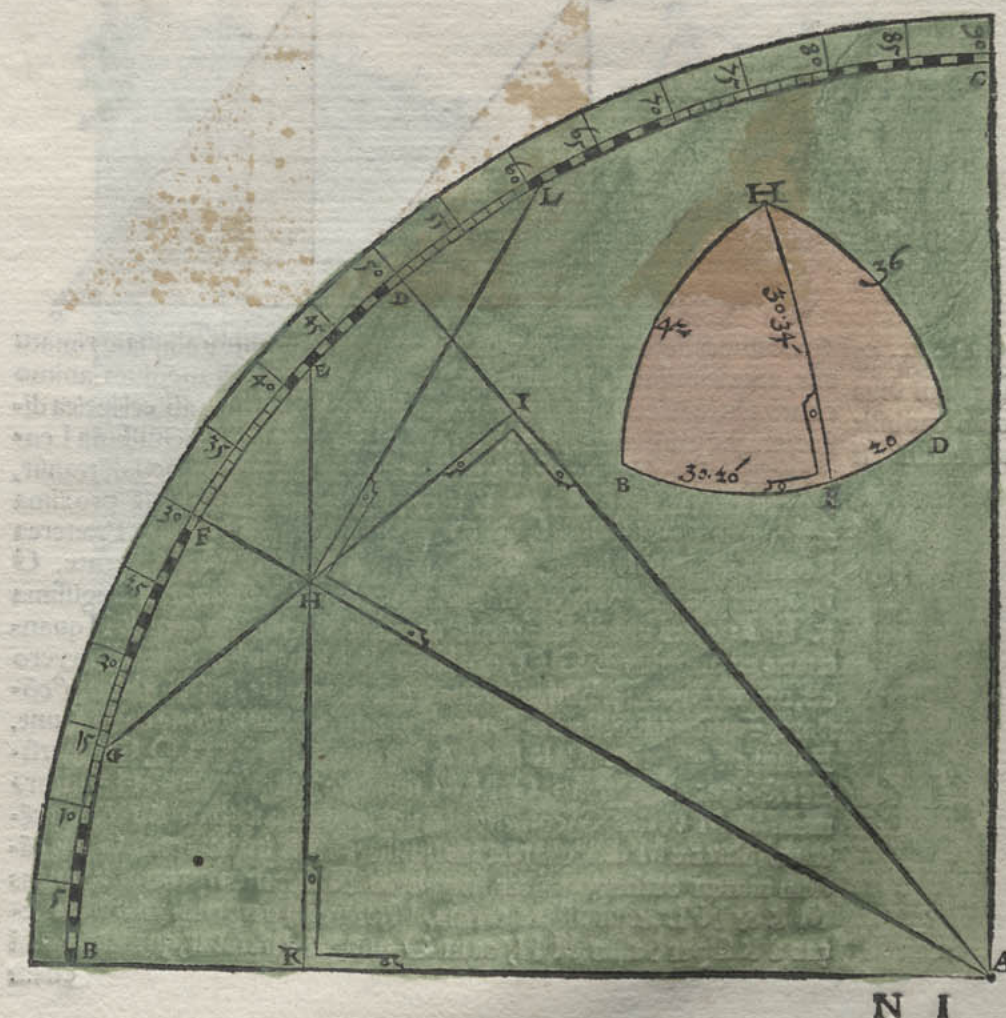
CAESAREVM

intra se 30 gradus quoq; claudunt. Deinde M D arcum dispece- in puncto F, lineamq; in idem F ex A centro produce, nec non ab M versus C 42 gradus numerata, cunq; L nota, eisdem gradus a- D contra B computatos cu N signa. Nunc perpendicularis edu- da ab N in A D punctui I coincidens cum alia perpendiculara- ri erecta ex L in A M & in littera K desinens, coeat in puncto H cum priore. Inde rursus alia orthogonalis L versus emissa, circuli in O littera contrectet, 30 gradus 42 m complectens, latus hic commune H F est, veluti secunda & quarta figura docent subiectae.

Quod si triangulus omnia latera dissimilia habeat, aut duo quidem similia, tertium tamen maius, huiusmodi exemplo rem exequere. Pri- mo tribus lateribus pugnantibus, ubi primum latus 30 gradus ha- beat, secundum, 42, tertium 50 & 20. Commune igitur la- tus reperitur H F, locumq; F in arcu B D sic agimus. In qua- drante maximum latus deligimus, quale est B D, litteras deinde A & D recta connectimus, mox e B versus C latus 42 graduum requirimus, cunq; E puncto inscribimus. Tertium dein latus 30 graduum scz a D contra B excipimus, cum G littera signamus, Perpendicularare post haec ex G in A D promouentes in puncto I terminamus, sicut etiam aliam ex E suscitantes lineam A B indu- cimus in puncto K finimus, per illarum sectionum qualis sit in H puncto rectam e centro emitimus, quae in puncto F desinens com-

Quid cu trian- gulo cui tria la- tera inequalia sunt, agatur.

ASTRONOMICVM

munis lateris loci nobis ostēdit. Itē perpendicularē ex H erigen-
tium versus C, ac circuli in L fēcere cernitur, perq̃ meritis F L
arcum fcs 30 gra. 34 minuturolatū cōmune B F balimū trianguli
minoris 20 fcs gra. F D autē balim maioris 30 gra. & 20 m cō-
tinentē pronuntiāmus. Idē operandi modus in trigono fuerit, cui
tertium latūs maius duobus conuenientibus sit, semper autē in huius
q̃ lateris arcus primū quadrantī imponendū est, eo quod basis ef-
fēssulat, non aliter hoc modū cum B D agivissēt, quod quā basis ef-
fēssulat requirit fēssulat. Huius itaq̃ paucis vniuersum primi mobilis opus
per intellectū abundē consequitur, quā tamen nō quod pauca sint,
sed quod preciosa, prudens lector nunq̃ non admirari, sat scio vult,
Iam dictorum forma praeceat.

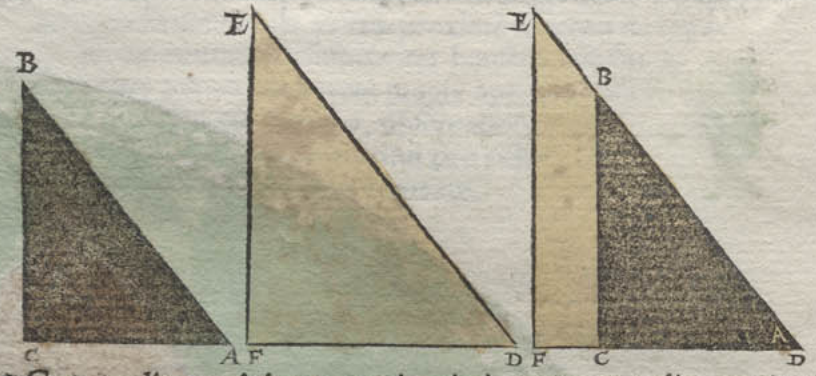
ENVNCTIATVM SECVNDVM

Omnes primi mobilis commoditates geometrica demōstratione & ea facillima agnoscere.

VM PLANETARVM A NO
bisia curfus vna cu primi mobil vlti
cillima, necvñg antea producta fide
tate, quantum ego quidem video, expo
fiti fin, fupereft vti euſdem primi mo
contemplationem pari facilitate produ
cam, clariffimæ demonstratione fir
mem, hoc enim vbi fier, fero futurum
omnino, vt aſtronomico huic nihil
profus deceſſe quiliq̃ queri poſſit. Igno
ſci vero mihi ab omnibus poſſulo, ſi hac
in parte ſuccinxit fuero, nec in nume

tam propositio nem congeriem, sicuti in mathematicis demonstrationibus vix venire solet, adduxero, attamen quidem hic et rem breuissimam absolue, quam obrem vna dumtaxat Euclidis inductione contentus ero. Quod si primi moris tractationem ingredi penitus tentem, reor ne plectris ingratus faciam, praeterim geometricarum sacrificia rationum turdioribus. Sed quia rem omnibus planam esse volo, paucissimis traditurum subinde pollicear vnicuique interam Euclidis axiomata prestare conabor, et autem α haec Euclidis propositio libri sexti, quae sic habet. Omnium duorum triangulorum quorum anguli vnius anguli alterius sunt aequales, latera α quos angulos respiciunt sunt proportionalia. Propositionem illam breuiter, triangulis binis propositis, hunc in modum elucidabo. Primum esse $A B C$, Secundum $D E F$, horum vero amborum angulorum esse omnes conuenientissimi sitis, scilicet angulus A angulo D , angulus B angulo E , angulus C angulo F per omnia respondeant. His angulis sibi affinitibus, latera quoque proportionalia vix sint, oportet. Sic enim primi trianguli latera $A B$ cum secundi trianguli latera $D E$, sicuti $A C$ cum $D F$ primi cum $D E$ secundi, rursus $B C$ prioris, cum $E F$ posterioris trianguli, hanc conueniunt. Nec non $A B$ linea habet $a d$ $B C$ lineam, sicuti latera $D E$ ad latera $E F$. Id quod adhuc magis obuium fuerit tyrone, percipiam triangulos illos ambos sibi ipsis superpositos imaginari hoc pacto,

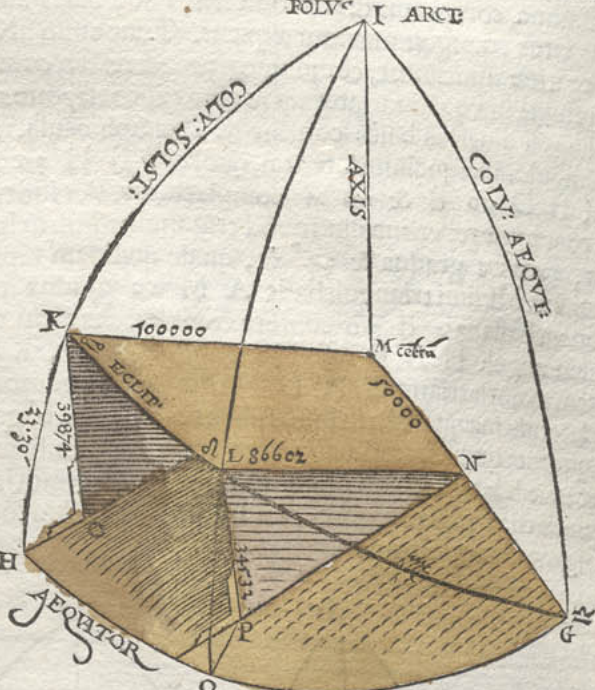
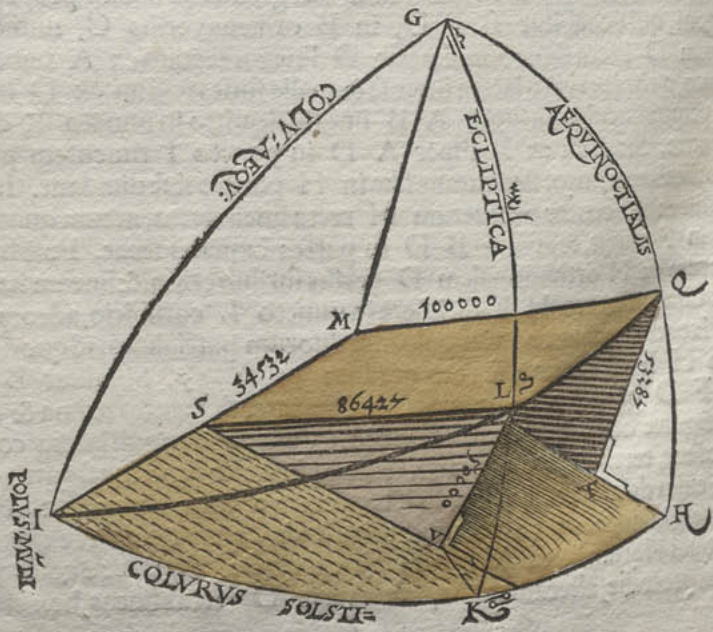

Quid agendū
huc, qui vsus
primi mobilis
intellectus est

nis principio clypeata eſt, iuxta Libre initium, vbi æquinoctialis tranſi-
tus quarta eadem alia curvæ $L\ K\ L$ confiderenda eſt, ſicut eſt proxima
æquatoris quadra lteris $G\ Q\ H$ committenda fuerit. Præterea
Leonis initium Litera, G autem principium Libre referente, G
 L arcus gra, 60 pronuntiandus eſt, & ſolis declinatio longiffima
 $K\ H$ 23 gra, videlicet 30 mi. dicenda eſt, euſdem cum $K\ H$ quan-
titatis eſt angulus $L\ G\ Q$, qui larus $L\ H$ includit. Sciendum vero
eſt, omnitrigonum non plumbis ꝓ tribus angulis, tribuſq; lterib; $G\ Q\ H$
coſtare, eſ quibus duo, ſi nota ſunt, reliqua quoq; hac ratione conſtabunt.
Palam eſt clypeice $M\ K\ L$ & æquinoctialis $M\ H\ Q$ G ſuperfi-
cies ſeſe pet diametrum $G\ N\ M$ ſeendere, angulump; ob id vniſor-
mem ab M verſus G conſtituere, vnde nunc litera K rectā in con-
centricam ſphæram M diducis, rectam ſimiliter ab L in diametrum $G\ M$, eā-
dem tangent orthogonaliſter in puncto N ſecantem prothaliſ, lineas
 $M\ K$ & $N\ L$ æquidistantes cernis. Præterea ſi perpendiculariſ demit-
tas à K ſuper balum $M\ H$, eam O puncti deferatur, quemadmodum
eridit.

CAESAREVM

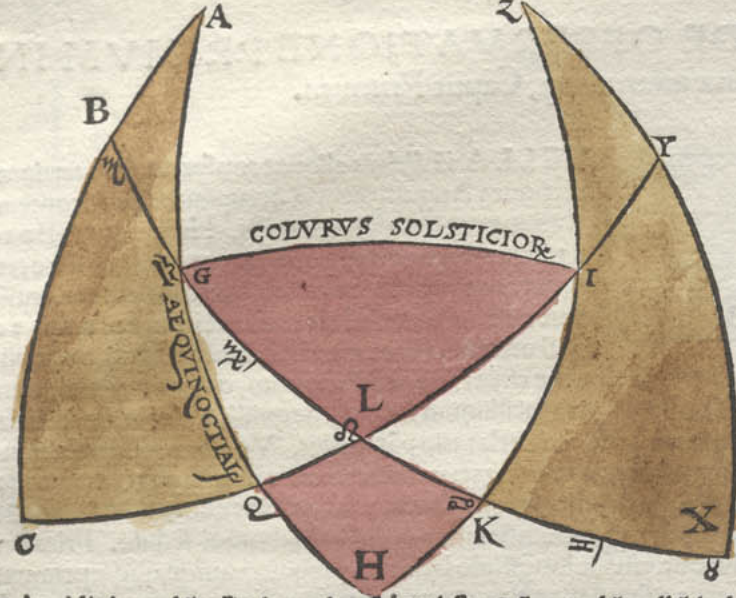
tria ex puncto L perpendicularis demissa, superficiem M H G in
 litera P incidit, ita bini trianguli, alter M K Q, alter N L P lacer-
 ribus angulis proportionabilibus efficiuntur. ¶ Nunc ergo de
 M K finis integer, productū K Q, maxime declinationis sinum,
 quid N L, qui sinus est arcus G L, creat? Hic iuxta regulā pergit,
 quoniam L P, sinum arcus L Q, quem quiescens, remittit, et
 hunc modo Regimontanae tabulae primo mobilis deferentes, supple-
 rentur sunt. Cōsequenter reliqua inter a et angulos & latera huius sphae-
 ricū trigoni, vnde vniuerſa primi mobilis cōmoda lūce accipit, inquir-
 remus. ¶ Ponamus itaq; G L & L Q arcus cognitos, quare angu-
 lum L G Q, quia ab arcu L H significatur, sciturus pergo, inquis
 N L, qui sinus est arcus G L, productū L P, quid finis M K vbi fi-
 regula imitatus quorum cōtulerō, quantitatē lineae K Q reperiō. Cu-
 ius arcū vbi K H requirēs, vēt totius anguli L G Q capacitatē co-
 gnosco. ¶ Et si ita arcus G L ignotus, angulus vero G & arcus L Q
 cogniti, G L itaq; arcū habiturus dices, sinus anguli G & arcus L Q
 productū K M, finē intēger, quid ita L P, qui sinus est L Q arcus, pro-
 fert? Pro regulae operatus modo N L sine quantitatē agnosces, cu-
 ius lineae arcū fi assummas, cū priore pro voto te absolueris,

[illegible]

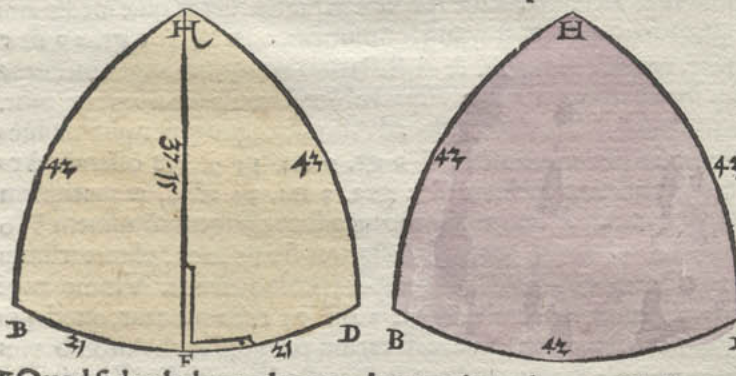
ASTRONOMICVM

¶ Trigoni prioris lateribus GL & GQ manifestis, L quatuor sinus cognitur per alia duo cognoscēs, si hac proportionē vsus fueris dicens, TQ dat Q integrū q sinum, quid V L promittit? QH enim & L arcus alii liquēt: cōplemētis eorundē apertis) in quoto L S lineę magnitudinē videbis, cuius arcus est I L , cōplemētū vero V L hoc mō quærit offerē. Vt patet in præcedēti figurā.

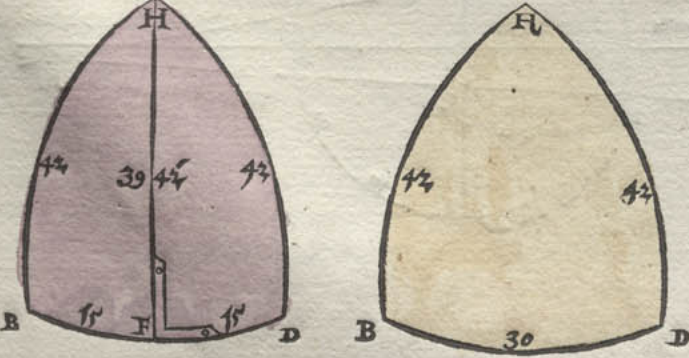
¶ Restat vti adhuc primi illius trigoni nondū ventiliatū, videlicet Q L quantus ibi angulus L sit. Illud autē duobus videre modis licebit, primo huiusmodi. Quandoquē L Q iā patet, cōplemētū quoq; suū, quod ad C vsq; se extendit, et ad iaciendū est, sicut etiā arcui L G cōplemētū suū, quod ad B vsq; prændit addidit. Di-cendū erit ita. Sinus L G arcus, finit arcus B C arcū offēndet sinus totus caufabitur? Ibi quāprīmū quorū B C arcū offēndet eum, qui propōsitum angulum G L Q includit, similiter angulum I L K angulo G L Q æqualem, tanquā contrapōsitum. Se-cundus modus offēnsionis est talis, vt si dicatur, sinus arcus L I pro-greditur sinū arcus I K (verū enim illorū præfuitur, quid sinus in-terger? Appositē ita tractant cætēra, arcus Y X occurrit, quantitas tēn anguli I L K referēs. Sic ergo bifariā idē dēmonstrāueris. Cu ius secundā dēmonstrationis rationē ite intellexis, ite triangulum L I K æque atq; G L Q trigonum imaginēris constitui, sphaicūq; illā trapeziam I Y X K , per omnia similem trapezē L K H Q , quāpter eadē vide dēmonstrādi est, Y X seu B C , quæ fuit an- tea in designatō K H arcu, quō dēmonstrāto, angulus ibi oppositus G L Q & I L K , qui duplici via æuales itā reperi tū, affequetur es.

¶ Accidit interduos triangulus spheric⁹ rectū angulū nullū habeat, verū latera tria nota. Angulos autē vt cognoscas elice trigoni fieri non potest, nisi eundē duos distribuas, ita vt quilibet rectū cōtineat, angulū, quo facto, promptū omnino singulorū angulorū spacia faciat, illa aliatā demonstrandi methodū dimittit. Trifariā ad hanc triā gulus nonrectangulus exhiberi potest, aut enim tria, aut duo latera & qualia habeat, aut tria simul inaequalia complexus, proponitur. Trifū laterum equalium triangulo, qui & æquilateralis appellatur propositio, eius vnus aliquod in duo per mediū in puncto F fecit, arcumq; ex puncto H in F vsq; producentē existima, ille enim propositum tibi trigonum in binos rectangulos dirimit, postq; quod angulos simul & la- tus illud commune demonstrandi via iam dicta perdiffes.

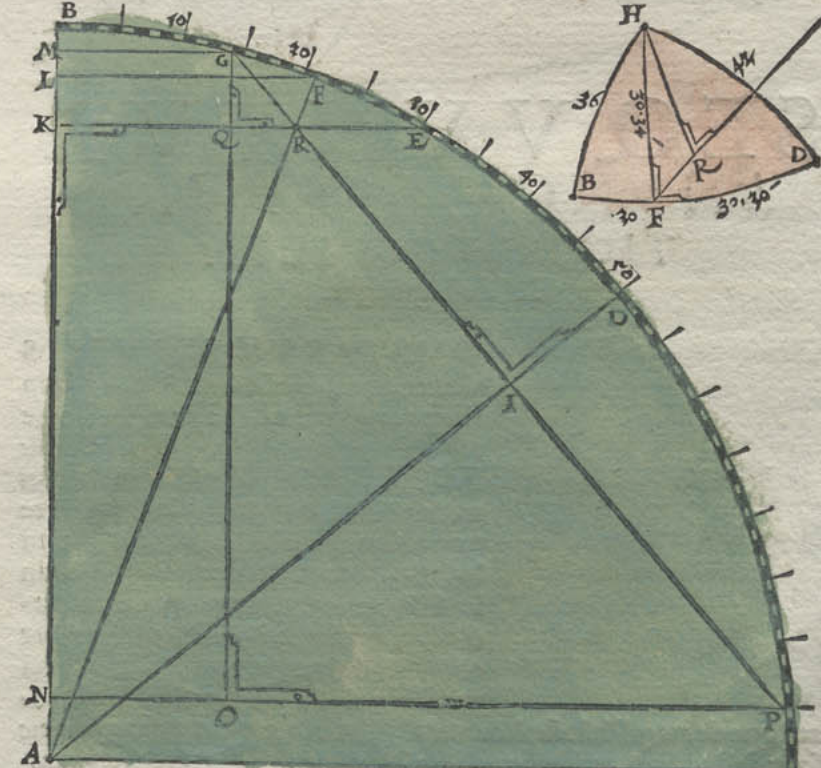

¶ Quod si duo habeat adaequata latera triangulus, qualē insequens fi-
gura praefert, tūc tertiu abob^o Aequalibus inferri similiter in duo
partire, & hoc in puncto F. Iā si H id est, angulo lateri huic ad
uerſo, arcū in F vlp proderis, diſcipulo tibi propoſiti, ab eodē in
duo triangulos reſtulos diſcipuli animaduertes, quos quide trian-
gulos, quanti fin, adducto ſape oſtendiſſimo modo deprehēdes. Sequi-
tur nūc figura triangulorū, in quib⁹ lateris H B lateri H D aſſimilis eſt
diſ. Tertio trianguli laterē, vel maiore vel minore duob⁹ alijs exiſtente

CAESAREVM

¶ At si vfu venit latera oblati triánguli omnia esse sibi diffimilia , primi est, vt trigonũ in binos partes rectángulos, quod quam facillime perá gas, alii insuper oftendi vñm excogitauit, quod est istiusmodi. Quartam circuli partẽ, id est, quadratẽ rite cũ suis semidiametris orthogonis expressam plano super aliquo deline, cuius centrũ A, semidiametrorũ extrema B C literis inscribe, Trigonũ suum maximũ limbo quadratẽ insimpe, B D literisq; signa. Arcũ triangulidieciorem loca vñ extremitate in D versus B extendendo, alteratũ C q; signa. Minĩ mĩ trigonũ latera circa B incipiens aduersus D emitte, & B E no mina. Iam ex D in centrũ A lineã rectã diduc, & arcũ G D, me dieciũ trianguli latera exhibentẽ, & D versus C in puncto P terminatẽ extendẽ. Duo mox puncta G & P alia lineã rectã connecte, Lineã aut illa semidiametru A D per punctũ I rectángulariter di uidet, G I sinus rectus arcus propoliti scẽz G D vocatur. Postea ex puncto E perpendiculari super A B diametru, euẽdĩ in puncto K scẽcatẽ, dimitte, & lineã E K sinũ minimũ lateris trianguli propoliti voca. Deinde lineã orthogonale ex puncto P, lineã A B super inice, quẽ vñ in P procedẽs, sinum arcus B P oftendit, Hoc in loco animaduerte me de lineis imaginarijs tantummodo loqui, per li neamq; nihil aliud, q̃ arcus finitũ existimare. Deinceps arcũ G D dupla, qui duplatus G P producit. Huius G P sinũ rectũ, qui est G O require, euẽdĩq; in lineã A B cõliteris N M signa. Sinus arcus B G lineã est M G, cui postq; duxeris aequalẽ N O, super lineã N P, clarũ est lineas M G & N O, sicut etiã N M & G O aequalitates esse. Cum igitur K E & N P parallelæ sint, & si per illas alia latera nempe G O transferantur, et sequitur omnino angulos Q G E & G O P vtrolq;q; partes, simul & rectos esse, quod fecundũ, et non accedat, sufficit tamẽ aqua les in præsentia esse. Nobis nunc præmissa ex Euclidẽ repetendũ, scẽz Omniũ duorũ triangulorũ quorũ anguli vñus angulis alterius sunt aequales, latera quoq; angulos respicientia esse quoq; proportionalia, Succedet hunc in modũ tractatio, vt anguli duo euales & recti, latera quoq; proportionalia cõtineant, quales sunt G O P & G Q R, triánguli præsentẽs, duo anguli quoniã recti sunt, angulorũ Q G R, amboũ cõmunis est, patet angulũ G Q R tertio quoq; G P O aequalẽ existere. Latus insuper Q R adhuc ignotum, ex regula proportionũ inuestigabimus sic. Linea G O mōstrat finitũ O P, quid G Q? quoniam regula finitũ Q R ostendit quæsitũ, quẽ fiat cũ B G addicis, ad lineã nempe K R, lineã K R quantitas de siderata est palatiffa. Deinde finitũ K Q, & finitũ K N singulatin in se duo, productũq; collige, collecti radix quadrata quæritare lineã R O ostendit. Modò facit lineã A R a 90 demis, arcus H F relinq uitur, qui ad angulos rectos sphaerales ab H in F punctũ deferunt, R F autẽ euẽdĩ sinus est, qui dicitur versus, quẽ si nouissẽ velis, A R finitũ a toto subtrahẽ, residuum ex subtractione R F restabit. Postre mo arcũ B F queremus etiã hoc pacto. Imaginariũ nobis lineam L F, sinum scẽz arcus B F protendi, A R autẽ lineã vñ in F produci, triánguli duo A R K & A F L cõsurgẽt. Vnde dicitur A R datũ R K quid A F? Regulã sequenti quæritas lineã L F in quotiente offeretur, cuius item arcus B F ab arcu B D sub latũ F D arcum relinquit. His peractis, priusioribusq; demonstra tionũ vñs vtens, nihil nõ ad votum vsq; scitu saltẽ necessarium, hic ple ne afflequitur.

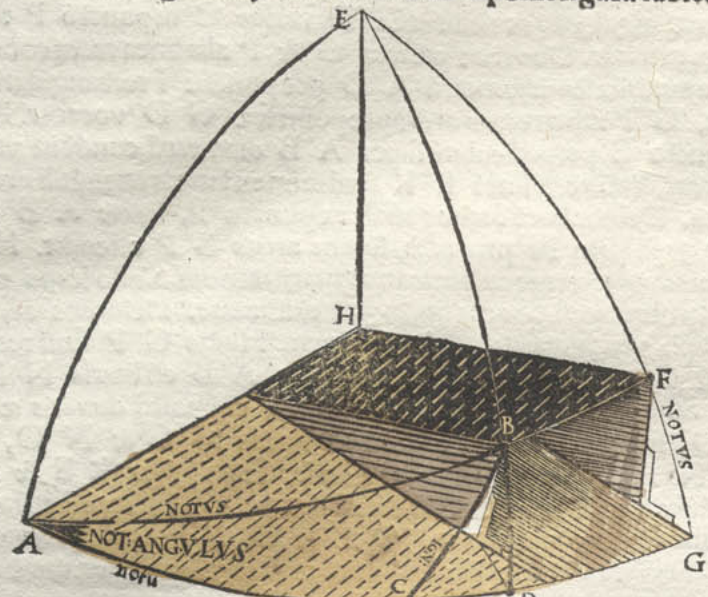

¶ Aliter eadē demonstratiōē instituit sic. Quoties triangulū nō rectā
 guli tria cōplecti in aqualia latera cōtingit, ē quibus latera duo angu-
 lus vnus cognita sunt, tertiū vero ignotū, quale in præfenti triangu-
 lo $A B C$, latus ignoratur $C B$, cōstant autē $A B$ & $A C$,
 proinde tertiū $C B$ quod habebitur sic age. Principio arcū $B D$,
 eū qui ad angulos rectos sphaerales super arcū $A C D$ in puncto
 N incidit

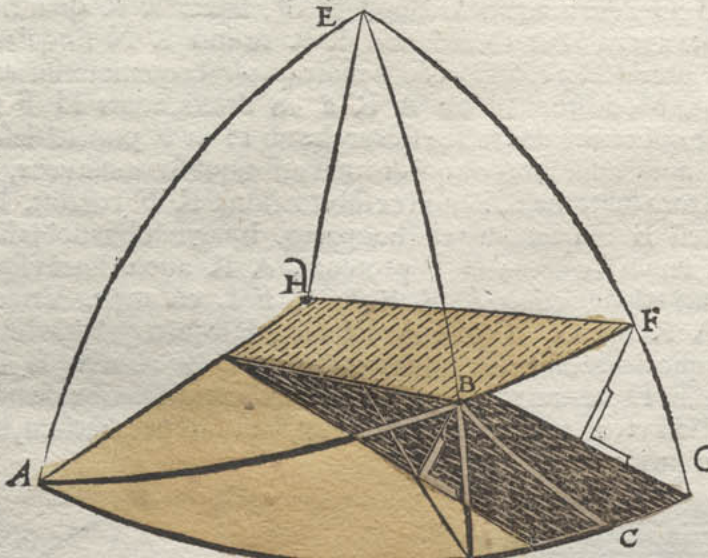
Alia demon
strandiva.

ASTRONOMICVM

D' incidit require, hoc autē adminiculo demonstrationis primæ fieri, arcu namq; L Q. equiparatur omnino, B D iam intellecto, C D quoq; arcus erit indagandus hoc modo. Demonstratio quarta ostendit latus A D trianguli A B D, quo habito, id quod ex hypothesi præcōptum est A C ab A D demes, residuum autē arcus C D erit, ita nouum triangulum B D C cōstituit, qui rectangulus in puncto D est, duobus ergo lateribus cōperts, tertium quoq; hypotenusan scēz C B ita ostendit. Si C D basim esse existimas, D B autē cathetum, hypotenusan C B eodē modo quo in quinta G L arcum inuenisti, demonstratione cognosces, veluti clarissime exponit figura subiecta.

¶ Adhuc alia via cundē triangulum condere licet, veluti si arcum A C maximum basi imponas, vt in sequenti figura apparet, hinc enim arcus B D orthogonalis inter A C cadit, quod vbi fit, prima cum demonstratione arcum B D iustra, cum quarta vero basim A D, postmodū A D subtrahat ab arcu A C, & relinquatur D C, latus quoq; cognitum. Iā rursus triangulum habes B D C, cuius latera B D & D C sciuntur, tertium vt nōscas restat, sed hoc quinta demonstratio per arcū G L docet. Hæc itaq; licet pauca sint, sufficiunt tamen ad omnes totius primū mobilis vsus intelligendos fore non diffide,

SEQVVTVR NVNC OBSERVATIONES COMETARVM

RVM quinque,

OMETARVM EXEMPLIS vsurus, oportune facturus sum si a prioribus nō discessero. Vfos ergo Cometarum quinq; temporibus CAROLI & FERDINANDI Caesarum ferē cōtinuos, pro institutione in præfens afferre non absonum mihi persuadeo. Atqui hæc nostra exemplificatio nō tam ob instrumenti vsu plenē exequendum studiōsiori amplectenda erit, quā propter cometicā, si licet ita loqui, stellæ essentia perdiscenda, & maxime caudæ obseruanda, qua de, neq; Philosophos, neq; Historicos, neq; Astrologos hunc vsq; in diē probatiora saltē attulisse cōstat, vt tacē interim cōceptationis modū, quē similiter a nemine vnq; priore ostēsum legimus traditū sit, vnde nobis liqueret quo pacto & veritatis indagatorib; celestes motus cōstitissent, quē interim negligentia, pro dolor deploranda quis non videt? Sed eodē nō arduū sit, quomodo cauda à Solis radijs generetur cognoscere, nihilominus tamē cōsultum indicare videtur, quo pacto & ipse meteoroscopii auxilio idipsum vix esse cōperim, & hoc ideo,

CAESAREVM

vt posteris quoq; si quādo post vsus postularit aliqua qua cometas huiusmodi oblectent (quoniam hactenus, vt pace omnium dixerim, nulla vel perquam exigua fuit) ratio extet. Vix hoc nomine nō omnia cometa genera inclusisse volo, quos alii radios circumcirca emittentes crinitū appellat, alii caudas in terrā vsq; demittunt, qualis anno 1472 caudā vocantes quoniam nō fecus atq; lumē lucere inditum, terre caudam defixerat. Alii alio modo caudas radiosq; proiciunt, super quib; à philosophis iā olim abundē disertum est. Quo autē modo sequētes Cometa quinq; caudas secundum Solem instituerunt, demonstrandum assumptum, idq; sufficienter ex meteoroscopio presenti, quā quidem probationis viam aliā quoq; per numeros docuisse nos palā est. Præterea hac institutione vsus, licet non vna, sed multiplici ratione idem ostendat vel demonstret, contentus tamē erit simplici inductionis exemplo, quo & cætera per se non difficulter nouerit, breuitate enim omnia comprehendere non est.

COMETARVM PRIMVS

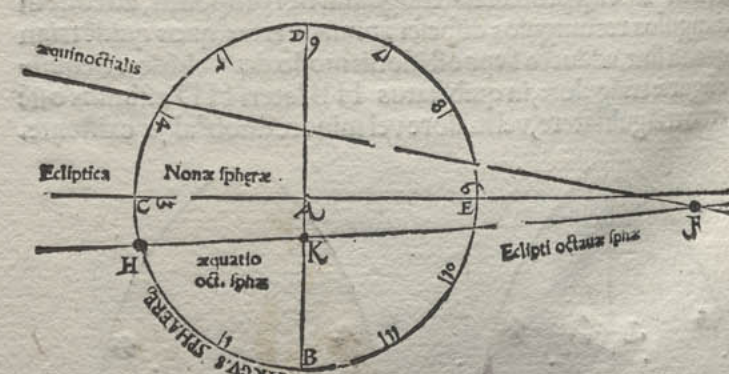
anno 1531 luxit, eo quo Augustæ comitia per Caesares Carolum & Ferdinandum celebrata sunt, à diē 6 Augusti vsq; ad 23 mensis eiusdem, cuius quo pacto obseruationem instituerim, nunc capitulis consequenter 16 aperiam.

DE OBSERVATIONE PRIMVM IN

stituta adornataq; Caput Primum.

TELLA iā diebus aliquot conspecta, imò tertium decimum Augusti diem iā occupante de eius contemplatōe cogitare sollicitus cepi. Hic autē fuit Bootis astrum cum prope circulum verticalē cōsistere cernerem, eo præsertim tempore, quo Cometa evidentiissime post Solē occultū luceret, nimirum hō. 8 mi. 20 post meridiē, illico animū ad aliud transiit. Sed obiciat aliquis forsan me citra rationē sollicitum, obseruare enim cometam Torqueti opera facillimum fuisse, bene quidē, & fateor, sicut etiam subsequens Torqueti declaratio patefaciet. Vix sic agenti mihi nequa caudā ratio inuestigare potuisset, quare eo quē enūmero modo procedi à me debuit, per quē præter illud mobilis quoq; primū vsus ostēdi potuerunt, id quod nō minus quā aliud laborauī scdulo. Primum ergo Bootis stellæ longitudo latitudoq; requirerantur, quos primū Alfonso esse testabatur 14 gra. 8 mi. 2, secundum 31 gr. 30 mi. septentrionale. Post hæc ex tabulis eiusdē Alfonso Augusti stellarum fixarum motus, qui & medius octauæ sphaeræ motus dici potest, excerpens erat, huiusmodi autē à tempore Christi vsq; in apparitionis hō, peragrasse videbatur 50 gr. 11 mi. 16 2 39. Postea accessit recessusq; cursum, qui & octauæ sphaeræ Argumentum vocatur, collegimus, qui erat 52 gr. 18 mi. 9 2 8. Quē quidē motum deinceps in meteoroscopii limbo a litera C versus B requisitum, in puncto E finiri cōperimus. Filo deinde super lineā A B tenso, margaritaq; in 9 gra. eiusdē lineæ fixa, cum H litera expressimus, 9 enim illi gra. circuli trepidatōis semidiametrum referunt. Filo rursus per punctum E ex tenso, margarita in area punctum F, ubi gr. 8 mi. 48 cernuntur, attingere inuenio. Hæc autē 8 uae sphaeræ æquatio fuerat, quæ medio eiusdē sphaeræ motui adiecta, augē cōmunem, quæ est 50 gr. 20 mi. 5 procreat, totidē enim gra. & m. stellarum errantium auges, inerrantiumq; loca à tempore Christi vsq; ad obseruationis diem variata sunt. Eadem ratione, motus à Christo ad Alfonso quoq; perquirens medium octauæ sphaeræ motum 50 gr. 9 mi. 11 2 38 ostendit. Atq; gumētum autem 8 sphaeræ 52 gra. 3 mi. 34 2 4, æquationem eiusdē, gra. 8 mi. 4, quæ medio motui adiecta, augem cōmunem 50 gra. 17 mi. 14 creat, tot enim stellarum fixarū loca, planetarumq; auges à Christo vsq; in Alfonso tempera promouerunt. Vltimo augem minorem à maiori subtrahenti gr. 2 mi. 51 relinquuntur, quod quidem residuum augium & stellarum fixarum progressus ab Alfonso vsq; ad obseruationis tempus indicat, iccirco illud longitudini Bootis additum, verum stellæ ipsius locum, Cometae tempore, gra. scēz 16 mi. 59 2 29 representat.

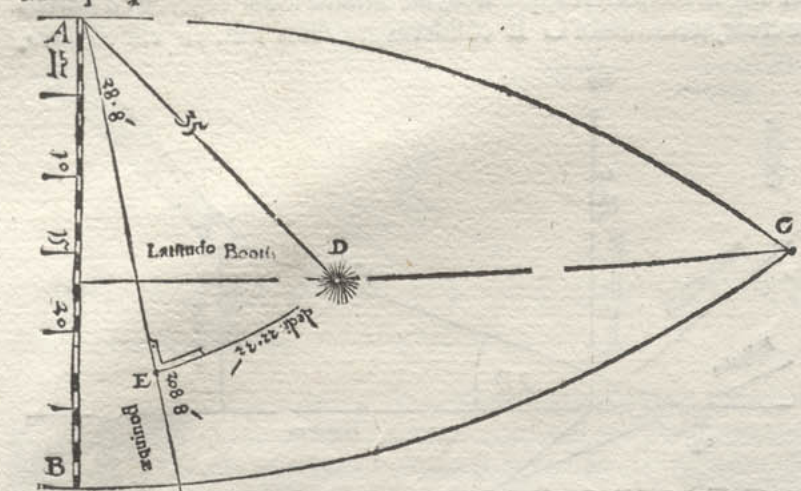

ASTRONOMICVM

BOOTIS DECLINATIO EIVSQVE ascensio recta seu cognita sit, Caput Secundum.

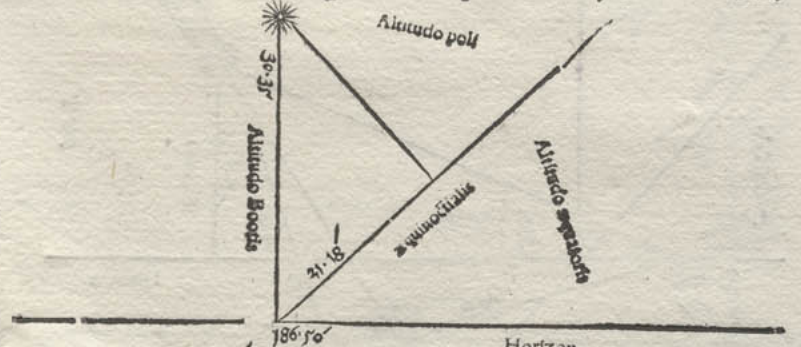
RINCIPIO ergo quantitas anguli illius, qui iuxta libere principium per eclipticam & circulum maiorem Bootem stellam transeuntem, causatur (is qui in figura sequenti per lineam A D representatur) inueſtiganda fuit, hoc modo. Stellæ Bootis longitudo in meteoroscopio ab A versus C accepta, gra. scēz 16 mi. 59 cum puncto G expressa est, à puncto G sursum B versus latitudo quoq; gra. 31 mi. 30 numerata, cū puncto F signabatur. Super F deinde filum cum margarita tenſum in puncto E limbum secare cernebatur. Arcus autem inter C & E situs, anguli propositi quantitas, quæ est gra. 64 mi. 34 ostendit. Filo iam denū vna cum margarita super lineam A B extenso, distantia Bootis à principio libræ quæ est gra. 35 offertur. Nunc solis declinationem maximam gra. 23 mi. 30 ab angulo prius inuenito dementi, relinquuntur gra. 41 mi. 3, quæ tendit in limbo à C vsq; in I. Post hæc filum per I ductum est, declinatio quæ sita in area in dicat à margarita iuxta L punctum, quæ gra. 22 mi. 22 est Basilis autem A K cōmet gra. 28 mi. 8 inter rectas, & libræ & Bootis ascensiones comprehendit, quæ ascensionis libræ adiecta, ascensionem quoq; Bootis rectam scēz 208 gra. 8 mi. producit,

ALTITVDO BOOTIS SVPRÀ HORIZONTEM IN CIRCVLO VERTICALI. Item ascensio recta occidentis & mediū cœli, quo tempore Cometa circulum verticalē attingeret, veluti deprahensā sint. Caput Tertium.

Orbis post intellectam declinationem, poli Ingoſtadiensis altitudo, vix 48 gra. mi. 40 in limbo meteoroscopii à C versus B numerata est, finiq; E litera appoſita, per eandem mox filum transmissum, declinationem Bootis in Area contingebat, quod factum est in puncto F cum margarita superadducta. Rursus iam filo lineæ A B super tenſo, margarita 30 gra. 25 mi. quo super Bootes supra horizontem extat, quando verticalē circulum siue in orientis siue in occidentis parte cōtrectat, ostendit. Basim vero inter A & G discrimen dat ascensionem rectam, tum Bootis, tum æquatoris occidui, quæ est gra. 21 mi. 18, quæ dempta ascensionis Bootis rectæ, æquatoris gra. qui horis orem contingit, Bootē verticalē occiduum contingente demonstrat, quæ sit est 186 cum minutis 50. His postremo adiecti gradus 90, ascensionem mediū cœli rectam, gradus nempe 276 mi. 50 constituunt.

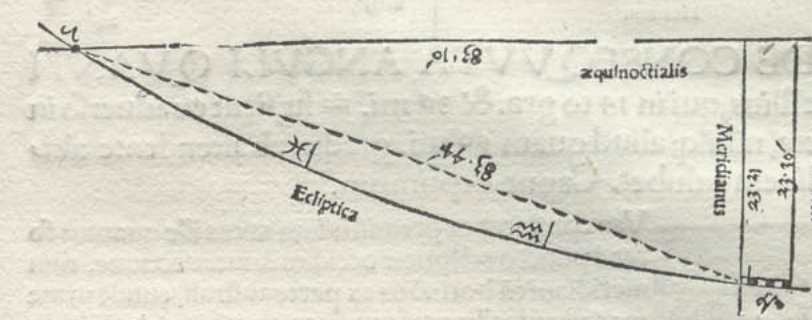
QVOMODO GRADVS MEDII COELI in Zodiaco, eiusq; tum declinatio, tum altitudo supra Horizontem, deprahensā sint. Caput Quartum.

Andoq; æquatoris gradus ille qui est ascensio recta mediū cœli scilicet 276 mi. 50, in quarta æquinoctialis quadra reperitur, cōſdem gra. & mi. à 360 subducere oportet, residuum postea, quod est gra. 83 mi. 10 in meteoroscopii basi ab A contra C eundem numerandum, literaq; G signandum, per maximamq; Solis declinationem in limbo repetam filum tendendum. Mox à G sursum ad

CAESAREVM

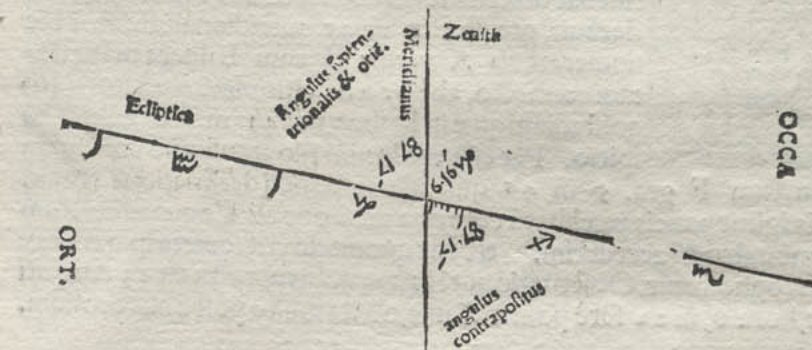
fili vsq; intersectionem, & arcus numeranti gradus 23 mi. 21 occurrunt, declinatio scēz puncti eclipticæ cœli mediū contingens. Inter sectioni huius fili scēz & arcus G B margarita adinuenienda, filumq; super lineam A B inducendum, quo facto margarita gra. 83 mi. 44 ostendit, quos gra. & mi. contra signorum ordinem ab Arietis principio summenti, textus 17 gra. & sedecim minutum offerunt, mediū cœli in Zodiaco locus. Declinationem vero, id est, 23 gra. 21 mi. subtrahens, æquinoctialis altitudini & hoc Ingoſtadienæ (signum enim Capricornus meridionale est) gra. scilicet 41 mi. 20, residuum quod est graduum 17 mi. 59 altitudinem esse meridianam, quæ est 6 gra. 16 mi. 17, cognosco.

ANGVLVS VT SIT REPERTVS, ille quem meridianus cum ecliptica constituit, in parte boreali orientis, cometa circulum verticalē obtinente, Caput Quintum.

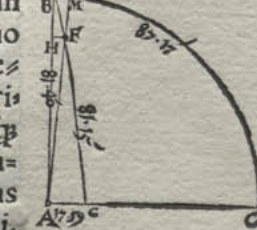
Istantia gradus mediū cœli æquatoris & eclipticæ ab Arietis principio, item declinatione mediū cœli ex prioribus agnitis, facile erat angulum quoq; qualis est propositus, inuenire. Requirit enim declinationem quæ est graduum 23 mi. 21 in basi meteoroscopii & cum G litera quæ sita notantur, indeq; sursum B versus arcum imaginanti, nec non in eodem arcu distantiam mediū cœli in æquatore ab Arietis principio gra: vide licet 83 mi. 10 numeranti, & cum F litera signanti, deinceps filum super lineam A B, & margaritam super 83 mi. 44 (quæ sunt distantia mediū cœli in Zodiaco ab Arietis principio) inducenti. Et postremo filum ab B versus C donec vnio punctum F teneat promouenti, filum in limbo anguli propositi quantitas, & hoc per arcum C E, gradus nimirum 87 mi. 17 demonstrat. Hunc angulum nihil opus erat quæſiuisse, sed illi contrapositum meridianalem scilicet occidentalem, quia tamen facilius inueniendi ratio suppeteret, hunc præſentem, iccirco eundem demonstrare potius volui, Pro eo tamen contrapositum in cæteris vsurus, ratio siquidem contrapositionum eadem est.

DE GRADV ECLIPTICÆ OCCIDV, eiusq; à vero occasu discrimine, aliis amplitudine dicto, insuper de 90 mo ab ascendente gradu, vno eodemq; operationis negotio reperiendis. Caput Sextum.

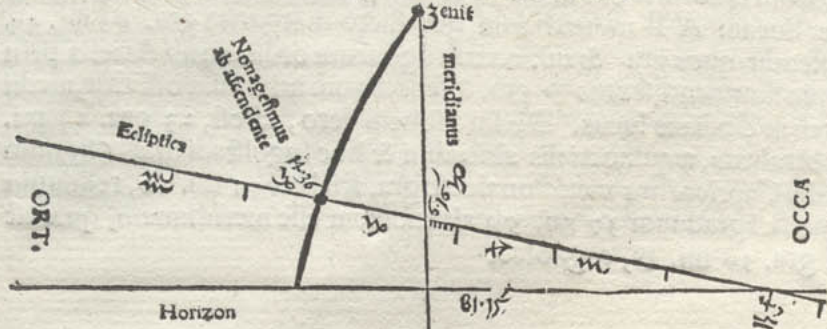

N hac inuentione opus erat iterit, veluti in superiori bus, aliqua trianguli cuiusdam efformatione A B G dicendi cuius vnū latus A G altitudo gra. mediū cœli supra horizonte gra. cōtinens 17 mi. 59 manifestum ex 4. Capite erat, angulus etiam F A G ex proximo gra. 87 mi. 17 constans. Proinde totidem in limbo meteoroscopii numerans cū puncto M notabam. Filum deinde per punctū illud tranſactū ita inuariatū retinebam, hinc ab A versus C 17 gr. 59 in cōputans, cū G signo inferebā, vnde sursum B versus arcū gra. dinumerans ad sectionē vsq; fili iuxta F literam gradus 81 mi. 15 reperi, eadem rursus à contactu meridiani, & horizonſin parte australi occasum versus repetens punctum occidentum eclipticæ in ipſo horizonte constitutum cognoui. Vnde totidē gra. à 90 dementi, occasus spatium siue amplitudo gr. 8 mi. 45 restare viſa sunt, gr. videlicet eclipticæ & m. à vero occalu meridiem versus distantia. Inde ubi margarita fili & arcus G bſegmentum ſcinderet, filum autem in lineam A B rursus porrigeretur, tum ab vnione gradus 81 minuta 40 indicari cognita sunt, quem numerum resumens à cœli medio inchoans in Zodiaci ordinem

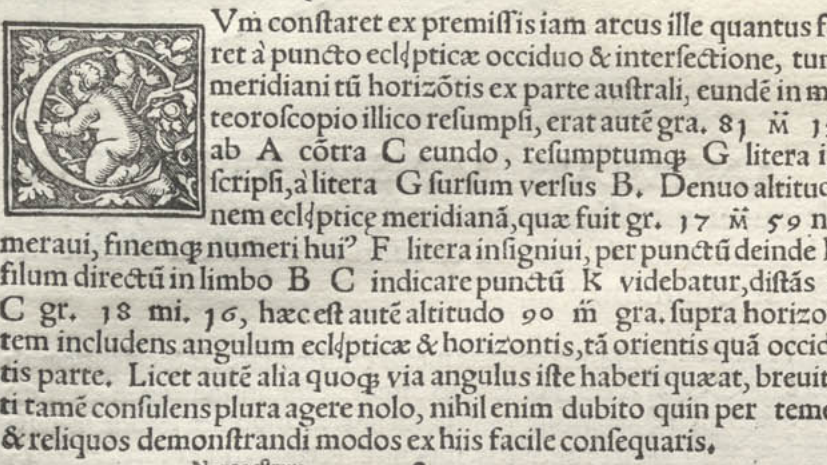

ASTRONOMICVM

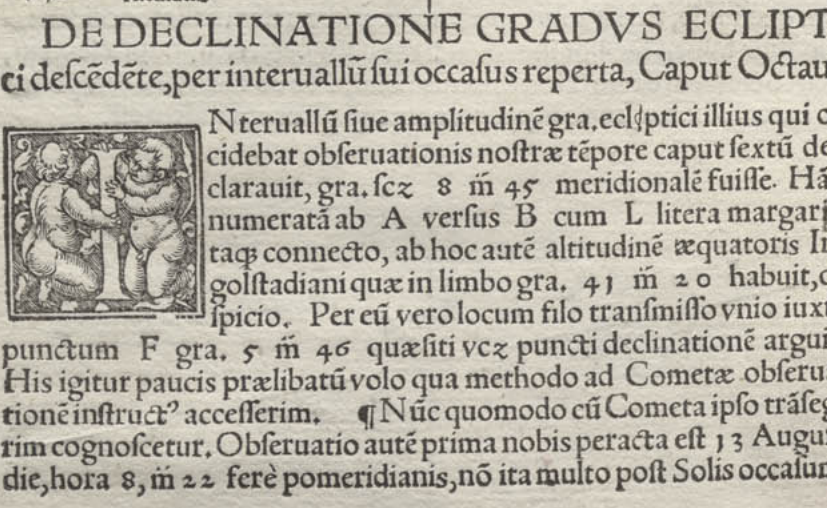
signorum contra recte in gra. 74. mi. 36. deueni. Cui summae 90. insuper gradus addiens iterum in Zodiaco ad 14 gra. 36 mi. delatus sum, locum eum quem scire institueram.

DE CONSEQUVTA ANGLI QUANTI
tate illius, qui in 14 to gra. & 36 mi. fit, sicut ex aduerso in ariete, nihilq; aliud quam 90 mi. gradus ab ascendente altitudinem exhibet. Caput Septimum.

Ubi constat ex premis illis arcus ille quantus foret a puncto ecliptice occiduo & interfectione, tum meridiani tñ horis ex parte australi, eundem in meteoroscopio illico resumptum, erat autē gra. 81. mi. 15. ab A contra C eundo, resumptumq; G linea in scriptis, a littera C sursum versus B. Denuo altitudinem ecliptice meridiana, quae fuit gr. 17. mi. 59. nūmerauit, finemq; numeri huius? F littera insigniui, per punctū deinde F filum directū in limbo B C indicare punctū K videbatur, distans a C gr. 18. mi. 16. hæc est autē altitudo 90. m. gra. supra horizon rem includens angulum ecliptice & horis, tñ orientis quā occidētis parte. Licet autē alia quoq; via angulus iste haberi queat, breuiter tamē consilium plura agere nolo, nihil enim dubito quin per temet & reliquos demonstrandi modos ex his facile consequaris.

DE DECLINATIONE GRADVS ECLIPTICAE
descendēte, per intervallū sui occasus reperta, Caput Octauū

Nteruallū siue amplitudinē gra. eclipticæ illius qui occidebat obseruationis nostræ tempore caput sextū de clarauit, gra. scz 8. m. 45. meridionale fuisse. Hæc numeratā ab A versus B cum L littera margaritæ connecto, ab hoc autē altitudinē æquatoris In-golstadii quæ in limbo gra. 41. m. 20. habuit, cōspicio. Per eū verolocum filo transmissio vno iuxta punctum F gra. 5. m. 46. quæ sit vcz puncti declinatōe arguit. His igitur paucis prælibatū volo qua methodo ad Cometæ obseruationē instructū acceperim. Nūc quomodo cū Cometā ipso trāsge rim cognosceretur. Obseruatio autē prima nobis peracta est 13 Augusti die, hora 8, in 22. ferē pomeridianis, nō ita multo post Solis occasum,

DE OBSERVATIONE NVNC CO-
metæ ipsius primi Caput Nonum.

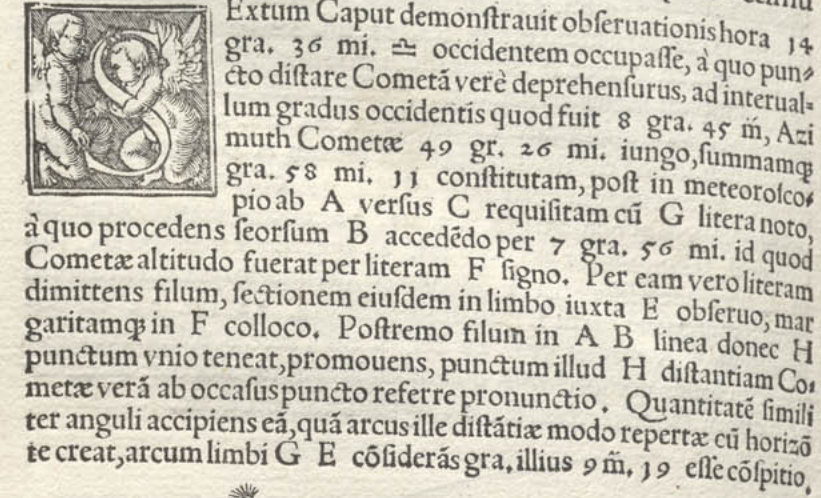
Acto itā Solis occasu cū cometā verticali circulo vide retur esse propinquior, instrumentū capiēti vocatū planimetrum, primo Bootē cōtueri cepi, virtum vcz is in verticali circulo esset, nec ne. Veig cum ille ex actū verticalē tenere appareret, regulam eundem idē Cometā versus dirigēs, eiusdē Azimuth ab occasu altitudinemq; supra horizon tē exquirere studui. Quo peractō, caudā quoq; eodē instrumento suspicēs in eius extremitate punctū quoddā imaginabar, simulac cōteplando quātum ab occasu differet septentrionalior, quātāq; ei esset supra horizon tē eleuatio. Hæc autē totū meæ obseruationis ratio erat, ex qua ea quæ sequuntur se obulerūt,

¶ Altitudo Cometæ supra horizon tē gra. 7. mi. 56.
¶ Azimuth Cometæ ab occasu versus Sept: gra. 49. mi. 26.
¶ Altitudo Extremitatis caudæ supra horizon tē gra. 20. mi. 3.
¶ Azimuth extremitatis caudæ occidentale & septentrionale ē 59.
Fateor

CAESAREVM

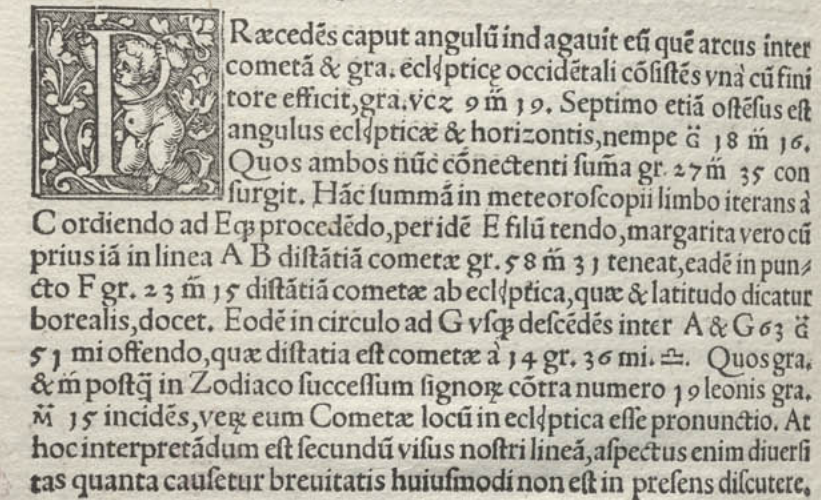
Fateor tamen interim me ante Solis ortum non cometā hunc cōfide rasse, atque hoc ideo, quod 13 iam die mensis Augusti quo primū a me obseruaretur, non amplius matutinum ante ortum visus sit, quā nissime dīcitur, idcirco prius consilium sequutus singulas obseruationes partes capitātū recensere malo.

QVOMODO DISTANTIA COME-
tæ a puncto occidētis eclipticæ, nec non angulus ab hoc arcu in horizon tē causatus principio inquisita sint. Caput Decimū

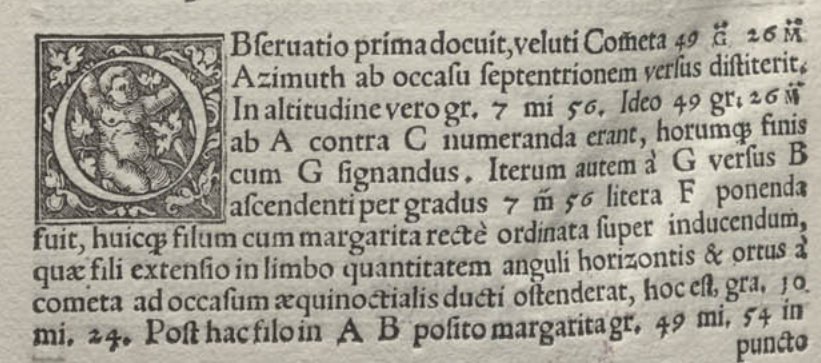
Extum Caput demonstrat obseruationis hora 14 gra. 36 mi. occidentem occupasse, a quo puncto distare Cometā verē deprehensus, ad intervallū gradus occidentis quod fuit 8 gra. 45. m. Azimuth Cometæ 49 gr. 26 mi. iungo, summamq; gra. 58 mi. 11. constitutam, post in meteoroscopio ab A versus C requisitam cū G littera noto, a quo procedens seorsum B accedēdo per 7 gra. 56 mi. id quod Cometæ altitudo fuerat per litteram F signo. Per eam vero litteram dimittens filum, sectionem eiusdem in limbo iuxta E. obseruo, margaritam in F colloco. Postremo filum in A B linea donec H punctum vno teneat, promouens, punctum illud H distantiam Cometæ verā ab occasu puncto referre pronuntio. Quantitatē similiter anguli accipiens, eā quā arcus ille distat modo reperit cū horizon tē creat, arcum limbi G E cōsideras gra. illius 9 m. 19. esse cōspicio,

DE VERO COMETAE LOCO IN ECLIP-
tica secundum longitudinem cōstituti, Similiter de latitudine eiusdem cognitis. Caput 11.

Raccedēs caput angulū indagaui eū quē arcus inter cometā & gra. eclipticæ occidentali cōstitūt vñ cū finitōre efficit, gra. vcz 9 m. 19. Septimo etiā ostēdit eū angulū eclipticæ & horizon tē, nempe ē 18 m. 16. Quos ambos nūc cōnectenti summa gr. 27 m. 35. con surgit. Hæc summā in meteoroscopio limbo iterans a Cordiendo ad E. procedo, per idē E filū tendo, margarita vero cū prius iā in linea A B distatā cometæ gr. 58 m. 11. teneat, eadē in puncto F gr. 23 m. 15. distatā cometæ ab eclipticā, quæ & latitudo dicatur borealis, docet. Eodē in circulo ad G vsq; descendēs inter A & G 3. d. 5. 1. m. ostēdo, quæ distatā est cometæ a 14 gr. 36 mi. Quos gra. & m. postq; in Zodiaco succedens signorū cōtra numero 19 Leonis gra. m. 15. incidēs, veig cum Cometā locū in eclipticā esse pronuntio. Ad hoc interpretandum est secundū visus nostri lineæ, aspectus enim diuersi tas quanta causetur breuitatis huiusmodi non est in presens discutere,

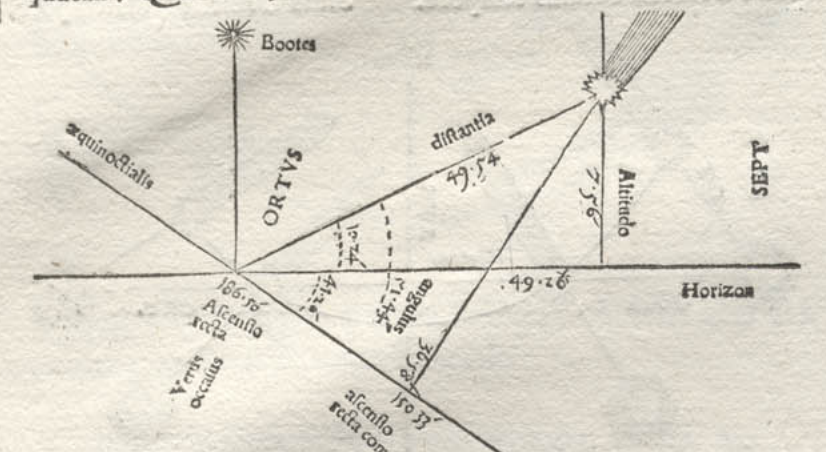
DE COMETAE DECLINATIONE
ascensionēq; recta obtentis. Caput 12

¶ Altitudo Cometæ supra horizon tē gra. 7. mi. 56.
¶ Azimuth Cometæ ab occasu versus Sept: gra. 49. mi. 26.
¶ Altitudo Extremitatis caudæ supra horizon tē gra. 20. mi. 3.
¶ Azimuth extremitatis caudæ occidentale & septentrionale ē 59.
Fateor

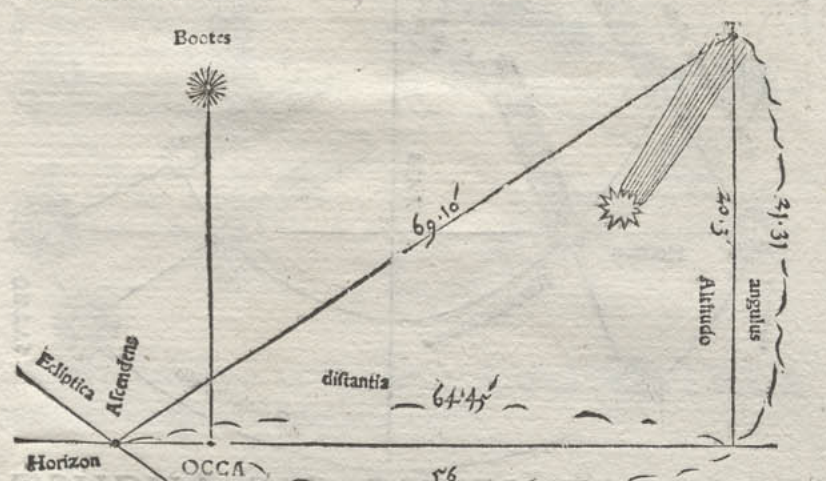
ASTRONOMICVM

puncto H. quantum scz Cometā ab occasu æquatoris elongaretur inueniat. Angulo paulo ante peracto, nunc æquatoris angulus & horizon tē in meridiano nostro In-golstadienē cōfessus, qui gradus habebat 41 mi. 20. producere gradus 51 mi. 44. videbatur, totalem scz angulum, quo cum declinatōe & ascensio Cometæ recta sic inuenta est. Quantitatē anguli integri siue totalis a C versus B in limbo quæ sita E littera scripta est, mox filo in A B lineam repositō margaritam super 49 gr. & mi. 54. illata est. Tertium filo per E tracto, margarita decl. 36 d. 58 m. iuxta F in instrumenti arcu pro dederat. Deinceps a G in A vsq; denumeranti gr. 36 mi. 17. oc currebant, intervallū puncti recte ascendētis cometæ, punctiq; equi- talis descendētis. Superius autē ostēdit eo, quomodo scz 186 d. 50 mi. præcise occasum tenebant, iccirco iam 36 gr. 17 mi. ab eis subduco, quantum residuum gr. 150 mi. 33. ascensio cometæ re- ta dicitur. Tantum ergo requireretur cognitiōis ad cometæ motum persequendum, ex quibus vñ liquebat caudam cometæ a Sole generatā & vmbra modo (qualis reuera fuit) Solem subinde asse- quutam. Quam rem, vñ sit verius cōsequutus sequenter audies.

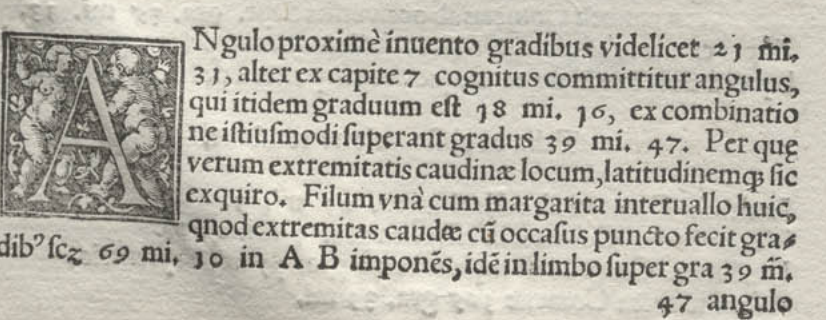

DE AZIMVTH ET ALTITVDINE
caudæ animaduertā. Caput 13.

Coniectura iam prævalente caudā a Sole vmbrae mo- do generari, committere non potui, quin illud exactius ad huc periret, proinde huiusmodi proposito agi- gressus hoc sum. In caudæ extremo punctū eligens, eius illico extantiam supra horizon tē colligi gradū vt ante 20 m. 33. similiter azimuth eiusdem, quod erat septentrionale 56 graduum. Occasus iā spaciū siue amplitudinē 14 ti gradus 36 mi. æ. bræ coniungēti gra. 64 mi. 45. orta sunt. Ea deinde graduum minorumq; summa in meteoroscopio ab A contra C quæ sita, puncto G signata est. Iam sursum a G numerans gra. 20 mi. 3. altitudinem scz cum F notabā. Postremo filum per F erectum in limbo gr. 21 m. 33. in puncto E abscidit, quæ quidem est capacitas anguli ab horizonte & circulo qui ab extrema caudā in occasum 14 ti gradus minutiq; 36 æ. dicitur, causari. Margarita post in eodem F statuta, filiq; super lineam A B promoto, vno gra. 69 mi. 10. in puncto H per lineam A F significato demonstrat, semper enim lineæ A F quantitas discenda est in linea A B, veluti ad nauicam ferē hæc enī inculcatum est.

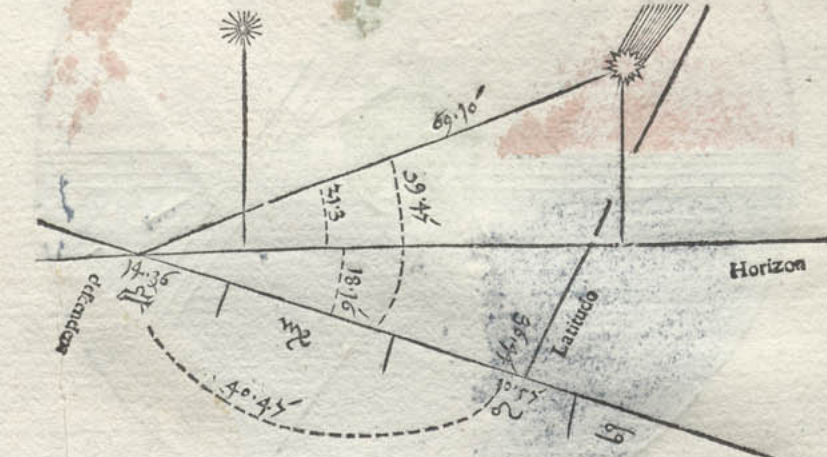
DE VERO CAUDAE EXTREMITA-
tis loco, eo quē in eclipticā possederit, deq; eiusdem ab eclipticā distantia reperta. Caput 14.

¶ Altitudo Cometæ supra horizon tē gra. 7. mi. 56.
¶ Azimuth Cometæ ab occasu versus Sept: gra. 49. mi. 26.
¶ Altitudo Extremitatis caudæ supra horizon tē gra. 20. mi. 3.
¶ Azimuth extremitatis caudæ occidentale & septentrionale ē 59.
Fateor

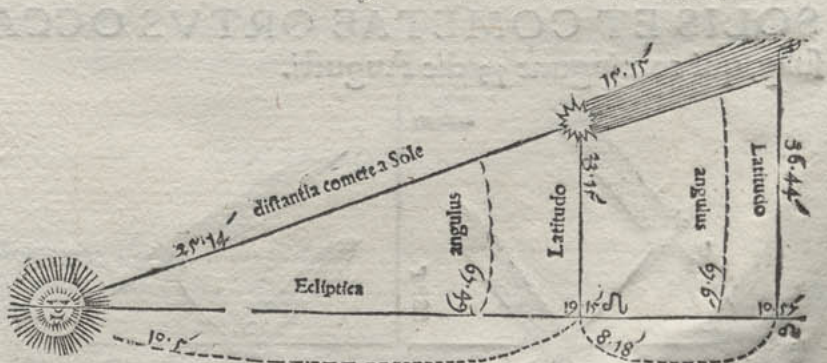
CAESAREVM

47 angulo integro seu totali protraho, & vno pūctum in area tenet, quod extremitatis sæpe dictæ latitudinem respectu eclipticæ, gra- dus nempe 36 mi. 44. cōmonstrat. G vero subius F acceptū, ab A cōputantū in G vsq; representat veram extremitatē caudæ com- putatā distantia, videlicet gr. 40 mi. 47. in eclipticā a gr. 14 m. 36 æ. totidē gr. & mi. cōtra signorū ordinē numeratū, & hoc a 14 gra. 36 m. æ. incipit, verus extremitatis locus in gr. 10 m. 57. incidit.

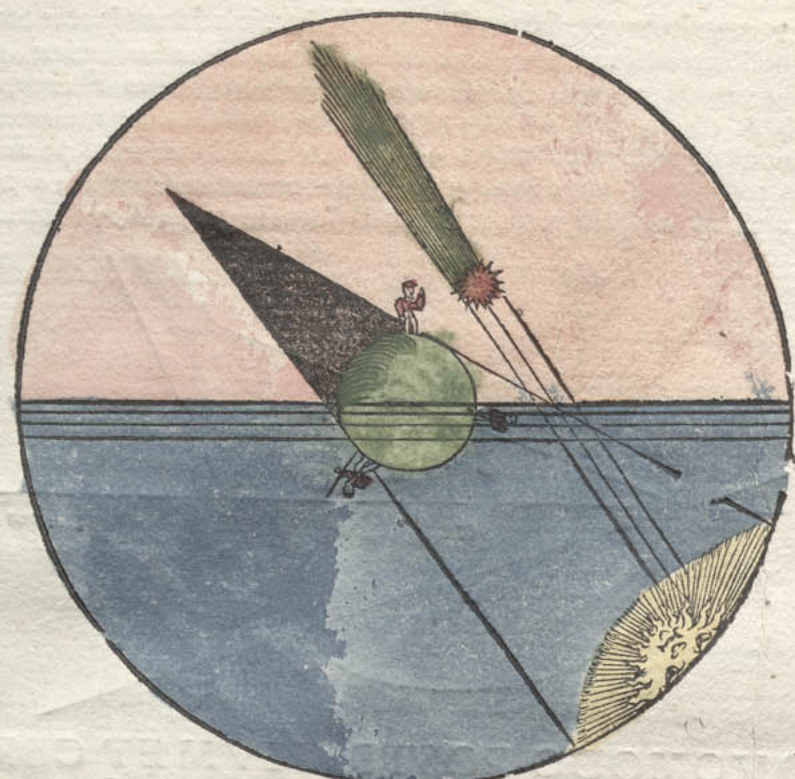
QVOMODO POSTREMVME CER-
tissimō caudæ cometæ a Sole generatā reperit sit. Caput 15.

O quo Cometā per me obseruabatur die 13 nimirū Augusti Sol 29. n. gr. vicinissimūq; minutū incoluit, hic quod Solis theoria tñ perdocuit. Verus etiā Co- metæ locus ē capite 11. cognitus esse 19 n. gr. & mi. 15. ita quod Solis & Cometæ distantiā 10 gr. & 5 mi. fuerit ad amissim. Ad hæc præcedens ca- put locū caudæ extremitatē Leonis 10 & mi. 57. te- nuisse cōmonstrauit, vnde & illud liquet, quod caudæ extremitas a ve- ro Cometæ loco non nisi 8 gr. & 18 mi. abfuerit. His constan- tibus arcū qui a Sole per cometā mediū transiret imaginabar, arcū itē aliū a Sole per Caudæ extremitatē ductū. At qui certū erat arcus am- bos a Sole tractus, alterū per corpus Cometæ, alterū per extremitatē re caudæ eundē, eodē esse, cū angulos pares cū eclipticā iuxta Solis gra- dum efficiat, ex quo sequitur rursum lineā rectā, quæ ē Sole per come- tæ educitur, vel educi cōspicitur, eadē per caudæ mediū longitudinaliter, vt sic loquar, transire oportere, quod si est, vt est, cōiungitur quoq; cau- dam a Solis lumine causari, quā quidē re penitus hac industria discul- pimus. Numerantes ab A meteoroscopii versus C gr. 10 mi. 5. di- stantia scz Cometæ a Sole, eadē cū G littera inscripsimus. Cometæ itē latitudinē extremitatis, quæ est gra. 36 mi. 44. acceptā F littera insi- gnimus. Hinc filū per F emillum prope limbū in pūcto E fecere visum est, præter pauca m. quæ proculdubio instrumenti culpa, obser- uatione nimirū iniquius peracta, induci poterant. Vt si igitur an- gulis illis sibi paribus, omnino necesse fuit arcus quoq; a Sole ductus, alterū per Cometā, alterū per caudā eiusdē sibi cōuenire, eodēq; esse. Quod si est, oportet lineā a Sole per corpus Cometæ eundē rectā, etiā per cometā caudā secūdū longitudinē rectissimē ferri debere, adeo ex hoc omni liberatus sum dubio, imo credere coactus sum, vel inuit, cau- dā a Sole oriri oportere. Post hac autē vniōne punctū I annexens, filū in linea A B promouim, quo promotō statim in H puncto mar- garita Solis & cometæ differētiā, gra. vcz 25 mi. 14. monstrauerat. Postremo vniōne super F firmatēs, in linea A B punctū M, ab A distans gra. 40 mi. 29. extremitatis caudæ Solisq; discrimendici- mus. Solis & cō. differētia sublatā ab 40 gra. & 29 mi. reliqui gra- dus 15 mi. 15. facti sunt, longitudo caudæ totius verissima,

¶ Altitudo Cometæ supra horizon tē gra. 7. mi. 56.
¶ Azimuth Cometæ ab occasu versus Sept: gra. 49. mi. 26.
¶ Altitudo Extremitatis caudæ supra horizon tē gra. 20. mi. 3.
¶ Azimuth extremitatis caudæ occidentale & septentrionale ē 59.
Fateor

ASTRONOMICVM

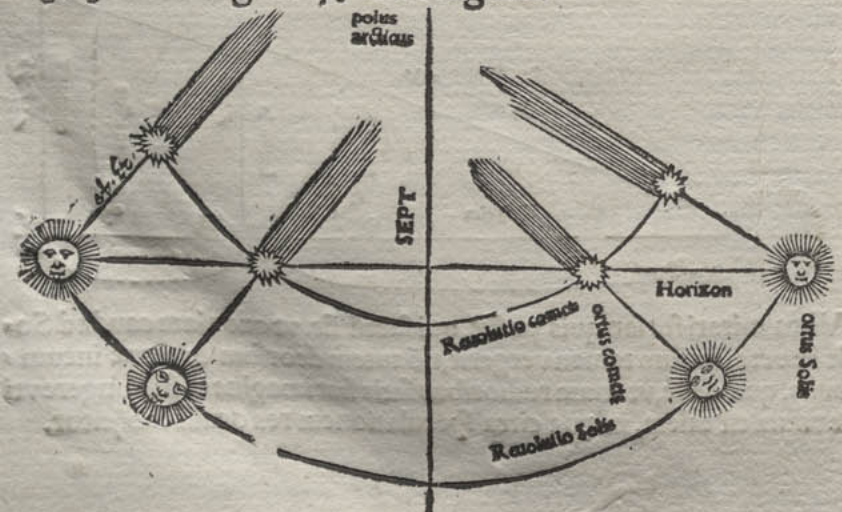
DE OCCVLATIONE ET APPARITIONE COMETAE, Caput decimum sextum.

AMETSI Cometes 13 augusti die mihi cōspectus sit primo, non defuit tamen qui eundem se vidisse sexto septimoq; affirmant, verē autem omnibus ab occidente paucis ab oriente visus est, & profecto fieri non potest, quin ita factum sit, licet non omnibus apparuerit, non enim ita multis post ortum suum diebus videri mane desit, ea de causa, quod subinde magis ac magis cōfinium in ortum festinarit. Nam die 18, vt videre in sequentibus est, orti cum ipso Sole cepit, quocirca propinquior erat iam Soli 13 die quam vt cerni potuerit, ortum parante iam Sole. Inde factum est, vt plerisq; imperitoribus aliis ab eodē cometa fuisse putaretur, quasi duo forent, vnus in oriente, alter in occidente, nescientibus tam in ortu quam in occasu apparere posse, non secus atq; stellā aliam. Id quod etiam Mattheo Palmerio Florentino imposuit in cronicis suis alterēti binos in Ianuario cometas fuisse, anno post Christū 729, aliumq; Solem anteisse, alium vero subsequutum, cum reuera non duo, sed vnus & idem fuerit, nunc ante nunc post Solem, ea qua dixi ratione, lucens. Sed ad rem, Solcum 29 Leonis gradum possederet, occidebat hora post meridiem 6 mi. 54. Cometa vero hora 9 mi. 55, si declinatio eius ascensioq; recta considerentur. Vnde liquet Solem fuisse sub horizonte horis 10 mi. 12, & Cometam horis 4 mi. 10, cuius idcirco ortus hora 2 mi. 10 post noctis medium esse debuit. Cum vero de ortu & occasu cometa loquor, non subaudias volo, mihi visum per instrumenta eo tempore quo horizontem contigerit Cometa, illud enim abundē declinatio ascensioq; recta eius semel cognita fugerunt, & si vero per instrumentum id effem conatus, conficere tamen nequa potuissē, quoties enim horizonti propinquior fieret 3 vel 4 gra. intervallo, flamma eius extingui omnino videbatur, adeo, vt aliquando iam me sub nubila condi crederet sit, donec admoneret Plinius libro naturalis historiae 2 cap. 25, Cometas in occasura celi parte nunquam esse, id est, nunquam apparere. Is enim genuinus Plinii intellectus est, ni fallor, quem eo libentius ego quoq; admitto, quoniam ita oculis esse compererim. De vsu meteoroscopii nihil amplius agā, sed post finem cometae, motum quoq; diurnum per meteoroscopium inuenire docebo, sufficiat autem hanc vnam obseruationis methodū ita fuisse, & quasi per membra tradidisse, in sequentibus enim nil preter obseruationes meras per meteoroscopium consequutas proponem. Figurā praeerea sequentes ostendunt altitudines Cometarum dumtaxat, supra horizontem existentium tempore quo Sol occumbit, sumi liter quā profundus Sol extiterit sub finitore cometa eundē scandēte.

SOLIS ET COMETA ORTVS OCCA

fulq; qui contingunt 13 die Augusti.

CAESAREVM

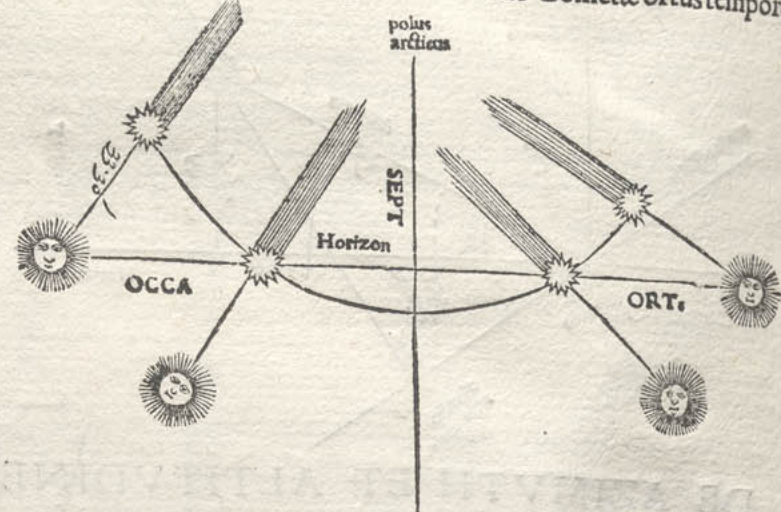
DECIMO QVARTO AVGVSTI DIE secunda Cometæ obseruatio peracta est.

- Altitudo Cometæ supra horizontem gra. 8 mi. 29
- Azimuth Cometæ ab occasu Septen. versus gr. 45 mi. 22
- Altitudo extremitatis caudæ graduū 23 mi. 18
- Azimuth extremitatis caudæ Septentrio. gra. 57 mi. 38

Hæc sequentia ex obseruatione confluent.

Latitudo Cometæ gra. 23 mi. 2. Locus Cometæ gra. 23 mi. 39 Sept. Declinatio Cometæ gra. 35 mi. 12 Sept. Ascensio recta Co. gra. 155 mi. 5 Co. Mediat celi ho. 11 an. Amplitudo, or. & occ. 60 gr. 27 in Sept. Occa. Cometæ hora 9 mi. 32 post me. Cometæ occidit cū 23 gra. m. Distantia Cometæ a Sole gra. 23 mi. 40. Ortus Cometæ hora 2 mi. 28. Loc' extremi. caudæ gra. 19 mi. 18 Sept. Latitu. extre. gr. 39 mi. 45 Sept.

Situs Cometæ occasu tempore. Situs Cometæ ortu tempore.

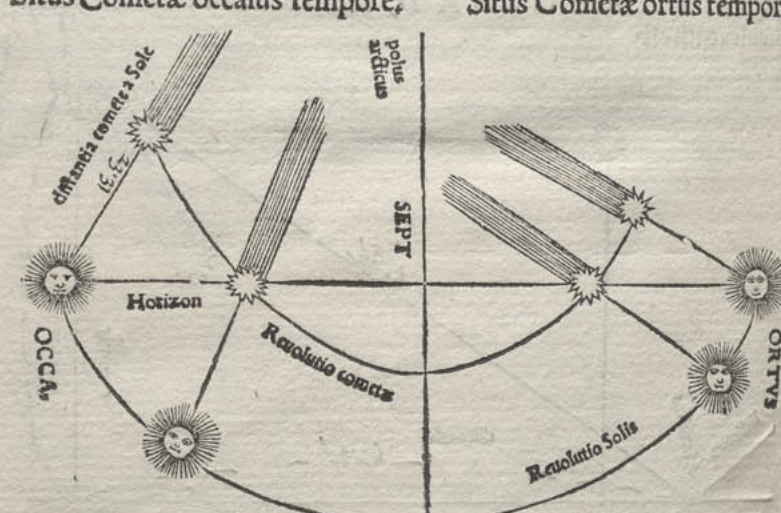
DECIMO QVINTO AVGVSTI OBSERVATIO TERTIA FACTA EST.

- Altitudo Cometæ supra horizontem gra. 9
- Azimuth Cometæ ab occasu Septen. gra. 41 mi. 22
- Altitudo extremitatis caudæ supra horizon. gra. 19 mi. 8
- Azimuth huius extremitatis gra. 50.

Hæc autem obseruatio collegita quæ sequuntur.

Latitudo Cometæ gra. 22. Locus Cometæ gra. 24 mi. 29 Sept. Declinatio Cometæ gra. 33 mi. 19 Sept. Ascensio recta Co. 159 gra. 20 mi. Latitudo extremitatis caudæ ab ecliptica gra. 34 mi. 22 Locus verus in ecliptica extremitatis caudæ 21 gra. 2 mi. Dist. a Sole gra. 23 mi. 31. Arcus diurn. Cometæ horæ 18 mi. 34 Occa. Cometæ ho. 9 mi. 44 post. Or. Cometæ hora 3 mi. 10 ante. Hoc die Com. heliac accidit, vt nō amplius ante Solis ortū cerneret.

Situs Cometæ occasu tempore. Situs Cometæ ortu tempore.

DECIMO SEXTO DIE AVGVSTI CONSIDERATIO COMETÆ QUARTA.

- Altitudo Cometæ supra hori. gra. 9 mi. 43
 - Azimuth Cometæ ab occasu Septen. gra. 35 mi. 13
- Super cauda nihil vltius agetur, sufficiunt enim priora, per quæ satis liquet a Sole caudā mutuari, quocirca in posterū de hac supledebimus.

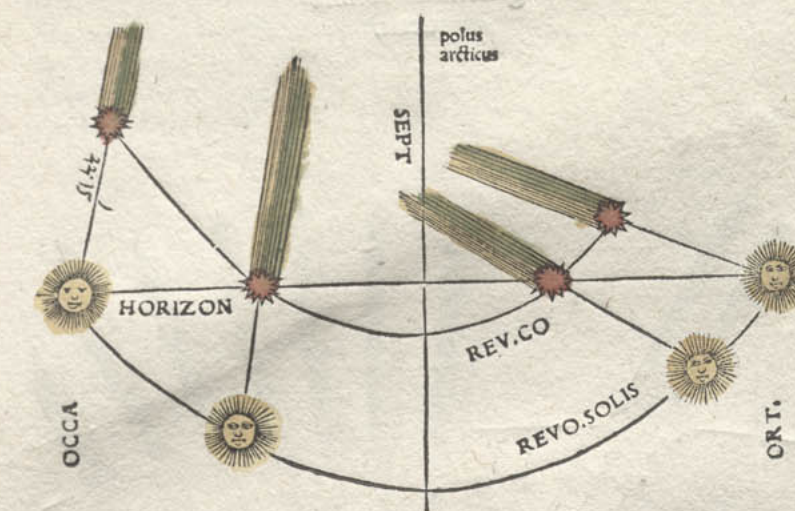
Talia ex obseruatione constant.

Latitudo Cometæ ab ecliptica gra. 22 mi. 1. Verus locus Cometæ in ecliptica gra. 4 mi. 32 Sept. Declinatio Cometæ ab æquatore 30 gra. 11 mi. Septentrio. Ascensio recta Cometæ 165 gra. 31 mi.

ASTRONOMICVM

Cometa mediat cælum hora 0 mi. 45 post meridiem; Amplitudo cometæ ab occasu versus Sept. 49 gra. 27 mi. Occasus Cometæ hora 9 mi. 32 post. Ortus Cometæ hora 3 mi. 58 ante. Distantia Cometæ a Sole gra. 22 mi. 15.

Viu a imago Cometæ occasu tempore Situs Cometæ tempore ortus

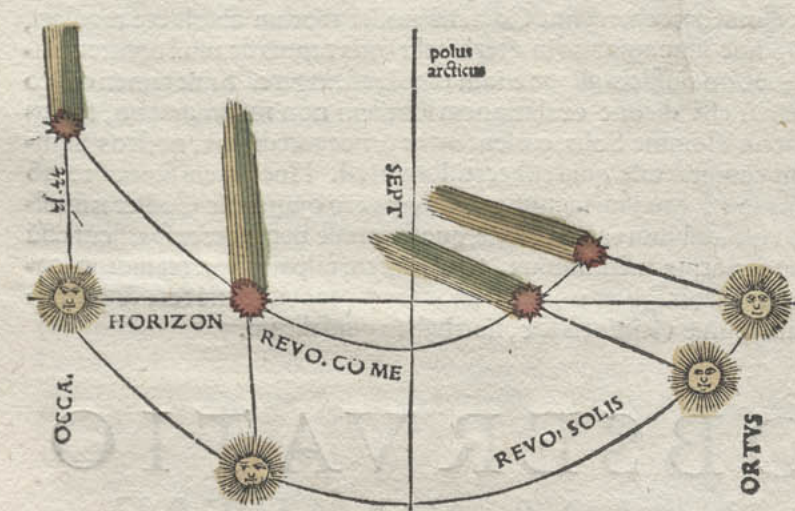
DECIMO SEPTIMO DIE AVGVSTI EXAMINATIO QUINTA COMETÆ FACTA EST.

- Altitudo Cometæ supra horizontem gra. 10 mi. 14.
- Azimuth Cometæ ab occasu Septen. gra. 30 mi. 46.

Subiuncta ex contemplatione prodeunt.

Latitudo Cometæ ab ecliptica Sept. gra. 21 mi. 25 Locus Cometæ verus in ecliptica gra. 9 mi. 14 Sept. Declinatio Cometæ ab æquatore Sept. 27 gra. 48 mi. Ascensio recta Cometæ 169 gra. 45 mi. Cometa mediat cælum hora 0 mi. 58 post meri. Amplitudo ortus & occasus Sept. versus 44 gra. 49 mi. Occasus Cometæ hora 9 mi. 24 Ortus Cometæ hora 4 mi. 31 post medium noctis. Distantia Cometæ a Sole gra. 22 mi. 12.

Imago Cometæ occasu tempore. Situs Cometæ ortu tempore.

DECIMO OCTAVO AVGVSTI EXAMINATIO COMETÆ SEPTIMA PERACTA EST.

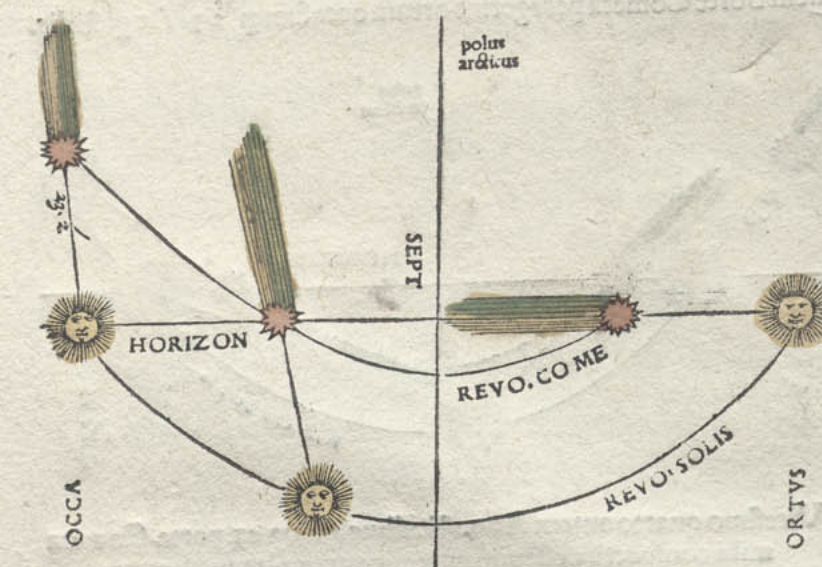
- Altitudo Cometæ supra hori. 10 gra. 39 mi.
- Azimuth Cometæ ab occasu Septen. gra. 24 mi. 42.

Hæc subnexa ex obseruatione eliciuntur.

Latitudo Cometæ Septen. 20 gra. 12 mi. Verus locus Cometæ in ecliptica gra. 15 mi. 30 Sept. Declinatio Cometæ Septen. gra. 24 mi. 14 Ascensio recta cometæ 175 gra. 7 mi. Mediat cælum hora 11 mi. 16 post meri. Zenith ortus & occasus ab occasu Septen. 38 gra. 20 mi. Cometa occidit hora 9 mi. 19 post meri. Cometa oritur præse cum Sole hora 5 mi. 22 Distantia cometæ a Sole gra. 23 mi. 2

Vicesimo

CAESAREVM

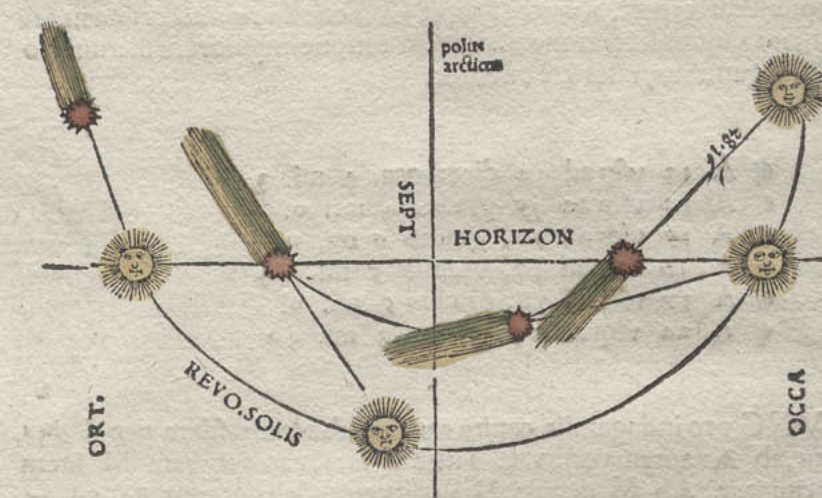
VICESIMO SECVNDODIE AVGVSTI facta est obseruatio Septima, diebus enim Augusti 19, 20 & 21 cometa non luxit ab aëris obfcuritate, proinde non obseruari potuit.

- Altitudo cometæ supra horizontem gra. 11 mi. 25
- Azimuth cometæ Septen. gra. 7 mi. 34 M

Subsequentia hæc ex obseruatione colliguntur.

Latitudo cometæ ab ecliptica 16 gra. 32 mi. Sept. Locus cometæ verus in ecliptica gra. 1 mi. 23 Sept. Declinatio cometæ ab æquatore 13 gra. 31 mi. Ascensio recta gra. 188 mi. 53 Mediat cælum hora 1 mi. 55 post meridiem Amplitudo ortus & occasus graduum 20 mi. 42 Distantia cometæ a Sole 28 gra. 16 mi. Occidit cometa hora 8 mi. 59 Oritur cometa hora 6 mi. 52

Status cometæ in parte occidentis. Status cometæ in parte orientis

VICESIMO TERTIO AVGVSTICO, META OBSERVATIONIS OCTAVO & VLTIMO.

- Altitudo Cometæ supra horizontem gra. 11 mi. 26
- Azimuth Cometæ Septentrionalis ab occasu gra. 3 mi. 50

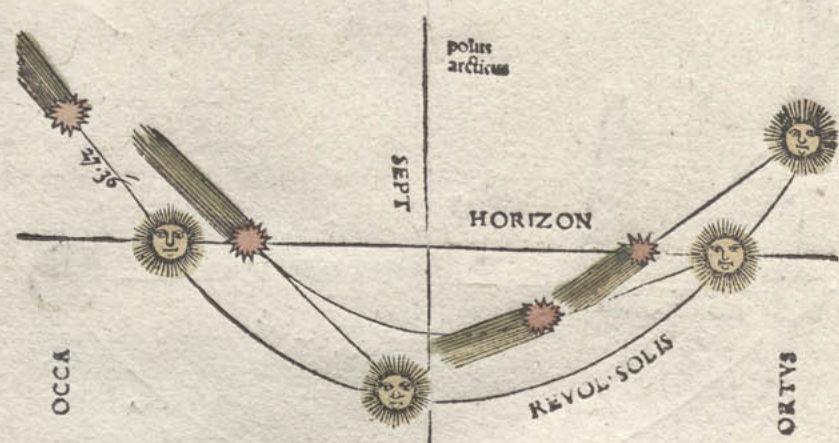
Talia ex obseruatione confluent.

Latitudo Cometæ ab ecliptica gra. 14 mi. 31 Sept. Locus verus cometæ in ecliptica secundū longitudinē 2 gra. 51 mi. Declinatio Cometæ graduum 11 mi. 26 Septentrionalis. Ascensio recta Cometæ 190 graduum 39 minutorum. Mediat cælum hora 2 mi. 0 post meri. Amplitudo ortus & occasus gra. 17 mi. 26 Occidit Cometa hora 8 mi. 53 post me. Oritur hora 7 mi. 4 post medium noctis Distantia Cometæ a Sole graduum 27 mi. 36.

Quem

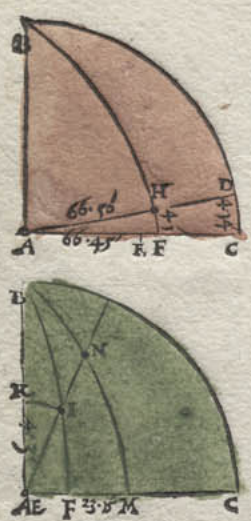
ASTRONOMICVM

Quem Sol & Cometa peregerint ortum occasumq; 23 Augusti die.

Vicesimo quarto autem Augusti adhuc aliqua ex parte Cometa mihi conspectus est, non autem contemplatus diligentia priori, quomodo videlicet cauda Solem sequuta sit, cuius occasione hanc contemplatio nis viam aggressus sum.

Quomodo mut' diurnus Cometae sit inuestigandus.

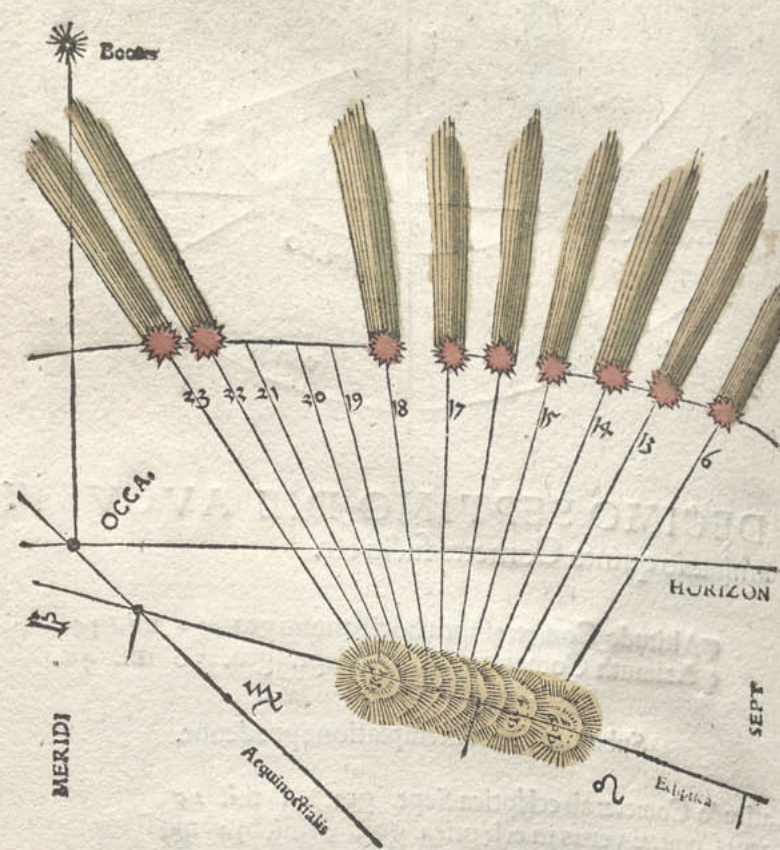
DVO adhuc restant per meteoroscopium querenda pro Cometae visu, motus nempe ipsius Cometae diurnus, id est, quantum indies promouetur, & quam incedendo semitam descripsit, id est, qua in parte eclipticam transcenderet, quae duo loca, qui caput & caudam draconis appellare voluerit, non errauerit. In motu diurno cognoscendo locum Cometae quem in ecliptica sub observationis tempus tredecimum videlicet diem Augusti tenuit, latitudinem quoque eiusdem, similiter etiam loca quae in 13 die inchoat pro exemplo desumemus. Die igitur 13 verus locus Cometae erat 19 gradus 15 mi. N. Latitudo eiusdem gra. 23 mi. 15 Septentrionalis. Die autem 14, locus Cometae verus fuit gradus 23 mi. 30 N. Latitudo gradus 23 mi. 2. Differentia iam longitudinis est gra. 4 mi. 14, quam quidem differentiam in meteoroscopio limbo a C versus B requirens cum litera D signet, complementum post hac latitudinis minoris, grad. scilicet 66 mi. 58 ab A versus B numerans cum litera G inscribat, filiumque cum margarita eidem adiungat. Filio rursus super D litteram acto, margarita numero in H arte puncto prodit H F numerum pro catheto supponendum. Quo supposito, gradus ab F in A numerentur, ab illius latitudinis complementum subtrahatur, quateritatem E F relinquet. Postea rursus quantitate E F ab A versus C computans, cum litera F, sicut in secundo patet quadrante, inscribat, unde versus B ascendens numeri H F quantitatem vocans cum litera I notet, Super I margaritam figens, filium in A B lineam promoueat, eo enim promotio, gra. 4 mi. 3 in K puncto ab vnione secari cernet, motum scilicet Cometae diurnum a prima in secundam usque observationem. Eadem ratione singulorum dierum motus indagantibus, tales sese offerunt.

- ¶ A 13 vsq; ad 14 diem gra. 4 mi. 3
- ¶ A 14 vsq; ad 15 gradus 4 mi. 0.
- ¶ A 15 vsq; ad 16, gradus 6 mi. 0.
- ¶ A 16 vsq; ad 17, gradus 5 mi. 24.
- ¶ A 17 vsq; ad 18, gradus 5 mi. 0.
- ¶ A 22 vsq; ad 23 gradus 3 mi. 40

NVNC pro indagandis capite caudaeque draconis, filium per I duatur, ab A autem versus C latitudo maior accepta cum M littera exprimitur. Ab M deinde B versus ascendens gradus 84 mi. 45 inuenta, in punctoq; N, finita vero Cometae loco, qui est 19 gra. 15 mi. Leonis adiacentur, quae adiecta caput draconis arguunt, 14 videlicet in gradum, caudam vero 14 & Ventrero vero 14 Leonis. Eodem modo caput & cauda per quemlibet motum diurnum reperitur, quo licet in negotio nonnunquam differentiae paucillum occurrat, pro nihilo tamen ducendum penitus est. Istiusmodi operationis mentio se offeret vberior in Cosmographia nostra, ubi de locorum distantis, longitudinum, latitudinumque gradibus inueniendis tractatio absoluitur. Quilibet vero vel mediocriter peritus imaginari locum Solis sub horizonte deprehendat facile, quomodo cauda Solis licet creata sit. A principio enim in Boream inclinat, narivisa quae est, postea in meridiem flectebatur, ob velocitatem nimirum motus, quo superabat Cometa Solem, quod animaduersum est precipue diebus 17. 18. 22. & 23, sicuti figura subordinata ostendit clarissime.

CAESAREVM

FIGVRA PRAESENS QVALIS COMETA INDIES SVpra HORIZONTEM apparuerit, primo die sexto Augusti, Secundo, decimotertio, Postea decimo quarto, decimo quinto, decimo sexto &c. donec disparere coepit, quemque diem motum ferere peregerit, usque caudam principio in Septentrionem, ultimo vero in meridiem a Sole generatam reclinauerit.

At, dicit forsitan hic aliquis perperam Cometae motum diurnum, reuolutionis circulum, caput caudaeque eiusdem assignari, tanquam illius, qui regulatur non obtinuerit incellum, cumque iam olim philosophis & Astrologis perfectum sit, proditumque cometas nihil esse aliud quam terrestres halitus siue exhalationes calidas & siccas, pingues & glutinosas, virtute astrorum supremam usque ad acri regionem eleuatas, ibidemque succensas, orbes vero nequaquam Cometas habere, quare regulari etiam carere motu. Illud equidem negare non ausim, cum tamen simillimum deprehensi sint Cometae nostri motum absolute regulari, neque hac illuc ausu ritu in aetere volantis raptus sit, nihil obstitit sane motum eiusdem aliqua etiam regula attingere. Sunt tamen qui cometam esse dicunt exalationem subtilem non inflammatam, sed luculentem a lumine Solis, cui sententiae & nos accedimus, nostros siquidem cometas tale quid esse certissimum est. Hoc autem supposito, non difficile est, caudam imaginari. Neque vero omnes hic Cometas intelligi volo, dubium enim non est, quosdam esse per se accensos, sicut etiam in superioribus meminimus. Quid autem talem ingeneret motum cometarum praeter sphaerarum superiorum raptus violentiores, & potissimum Lunae vicinioris se, non habeo quid dicam.

OBSERVATIO PRIMA COMETAEC SECVNDI.

ECVNDVS Cometa Anno 1532 fulsit in regione orientali, cepit autem videri 25 Septembris, in diem usque 20 Nouembris, septies per me & studio, summe obseruatus. PRIMO autem omnium secundo Octobris die in Dreleno misitae oppido (cuius loci altitudo est 51 gra.) hora Solis ortum praecedente quinta, In qua contemplatione Azimuth altitudog huiusmodi reperta sunt.

- ¶ Altitudo Cometae supra horizontem 13 gra. 10 mi.
- ¶ Azimuth eiusdem ab ortu versus meridiem 24 gra. 30 mi.
- ¶ Altitudo cordis Leonini gra. 34.
- ¶ Azimuth eiusdem gra. 19 mi. 22.

Hic

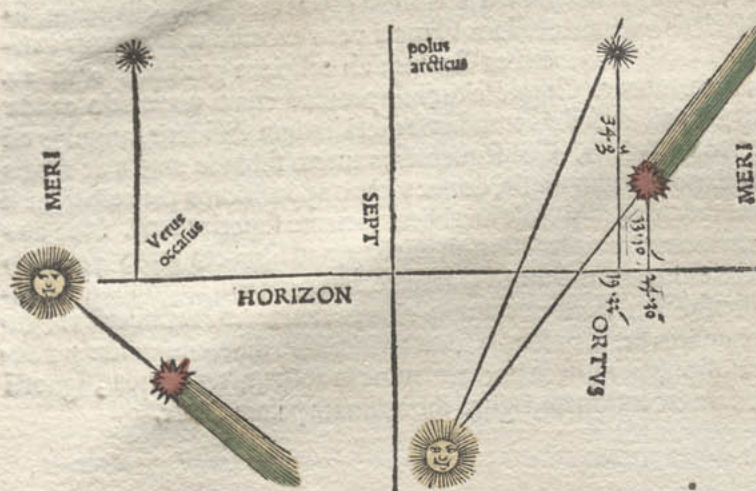
ASTRONOMICVM

Hiis conquisitis operatum mihi consequenter est, hac qua solui hactenus ratione, non fecus ac in priori Cometa factum est eaq; mihi cognita.

- Declinatio cordis Leonini 14 gra. 12 mi.
- Ascensio recta eiusdem 144 gra. 54 mi.
- Ascendens eclipticae observationis hora gra. 1 mi. 28 mi.
- Declinatio Cometae gra. 4 mi. 25 mi.
- Ascensio recta eiusdem 154 gra. 47 mi.
- Latitudo Cometae graduum 13 mi. 44 mi.
- Locus verus Cometae in ecliptica gra. 8 mi. 24 mi.

Ex his omnibus manifestum erat cometam in occidente caeli ora Solem praeruendo cecidisse, & ea de causa vesperti non luxisse, cum interim non aliter caudam suam gereret atque prior iam dictus.

Situs Cometae occasus tempore Situs Cometae ortus tempore.

OBSERVATIO SECVNDA

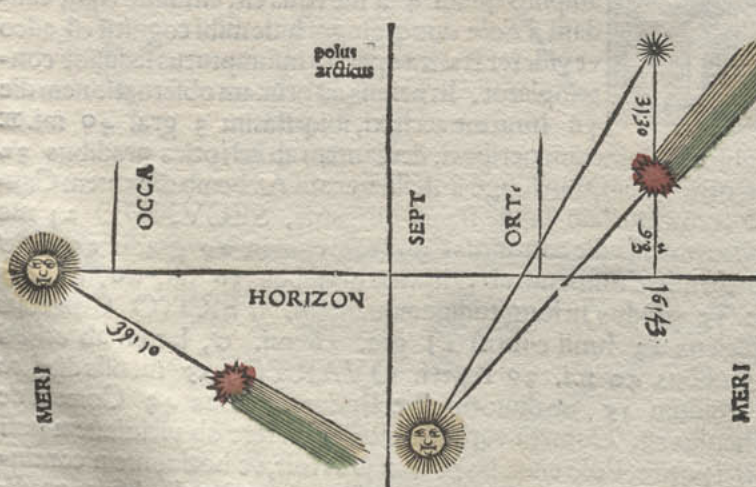
SECVNDO consideratus est Cometa die Septembris 3 eodem in loco, Cauda vero eius Solem sequi iam competere extremum eius inspectum est. E qua inspectione sequentia se obtulerunt.

- ¶ Altitudo cordis Leonini gra. 33 mi. 30
- ¶ Altitudo Cometae gra. 9
- ¶ Azimuth eiusdem ab ortu meridiem versus gra. 16. mi. 434
- ¶ Altitudo extremitatis caudae gra. 20 mi. 42
- ¶ Azimuth eiusdem extremitatis gra. 27 mi. 6 mi.

E quibus etiam subnexa eliciuntur vna cum situ Cometae, quem habuit oriendo & occidendo, & hoc per figuram.

Verus Cometae locus gra. 11 mi. 25 mi.
Declinatio eiusdem gra. 3 mi. 53 mi.
Ascensio eius recta gra. 158 mi. 27.
Latitudo Cometae ab ecliptica gra. 10 mi. 12 mi.
Distantia Cometae a Sole gra. 39 mi. 10.
Locus Solis hora observationis 19 gra. 27 mi. 2.
Verus extremitatis caudae locus in ecliptica 26 gra. 24 mi. 51.
Latitudo extremitatis eiusdem gra. 13 mi. 8 mi.

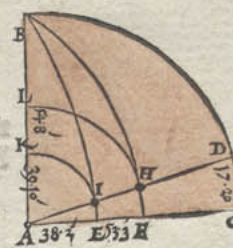
Occasus Cometae Ortus Cometae

Ex his igitur licebat nunc contueri vere verum cauda Solem, uti umbra assequeretur, constabat autem omnino sic esse, ea ratione. Distantia Cometae quae erat graduum 38 mi. 2 a Sole, resumpta in meteoroscopio sex ab A versus C in puncto E finiebatur, ab E sursum Cometae latitudo similiter numerabatur gra. 10 mi. 12, numerataq;

CAESAREVM

numerataq; I littera apponebatur. Filum vero hic vna cum margarita super I firmatum gradus 17 mi. 20 in limbo iuxta punctum D monstrabat, id quod quantitas anguli contenti eclipticam inter & arcum a Sole per Cometae corpus ductum erat. Hic iterum filo in A B lineam tracto margarita in puncto K 39 gra. 10 mi. distantiam scilicet Cometae a Sole arguebat. Post hac rursus ab A in C meteoroscopii gradus 53 mi. 3 distantiam videlicet caudae extremitatis a Sole requirenti F littera apponebatur. Ab illa ascendens usque in H gradus 13 mi. 8 Latitudo scilicet extremitatis numerabatur. In H igitur filum cum vnione positum idem in puncto D ipsi limbi gradus, ut antea 17 mi. 20 indicabat, adeo clarum erat, quoniam anguli aequales essent, oportere quoque caudam illam a Sole progredi. Postremo igitur filum ducenti supra A B idem in puncto L 54 gra. 8 mi. distantia nempe Solis & caudae extremitatis indicati visibilis est, ex quo etiam coniectari facile fuit, caudam 14 gra. 58 mi. in longitudine obtinuisse, cuius adhuc manifestior intellectus ex figura summetur proxima.

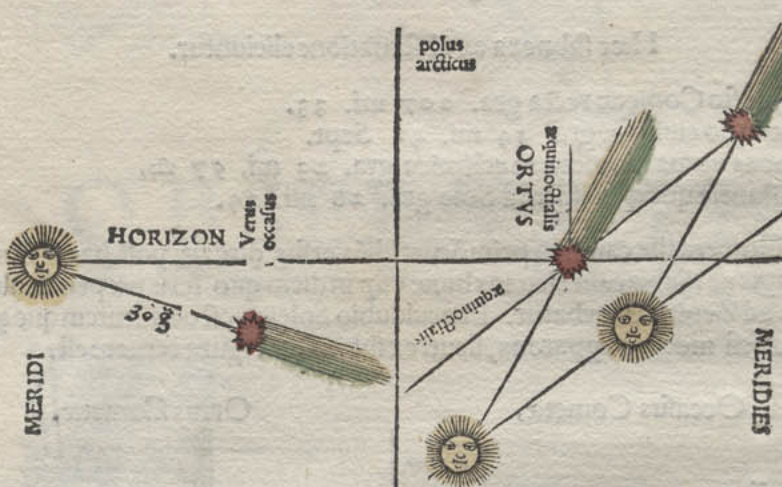

TERTIA OBSERVATIO.

TERTIA Cometae inspectio 14 Octobris die facta est, quo quidem die mihi Lyptriae esse contigit, quamobrem itinerarii solius horologii, quod compassum vocant, visu Cometam in aequinoctiali ipsissimo suboriri animaduertimus, in librae principio constitutum, eadem enim obseruatio, nis hora librae initium accedens, cuius ortu patiter & occasum tabella subsequens oculis exa ponit.

Occasus.

Ortus

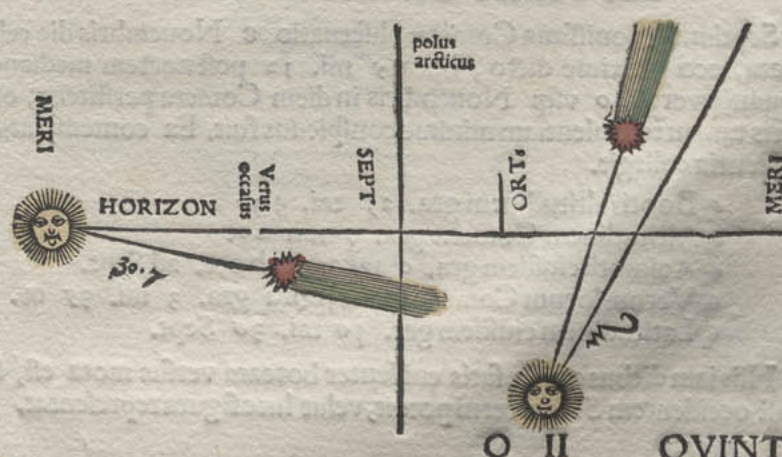

QVARTA OBSERVATIO.

QVARTO Cometa visus est die Octobris 19, vbi eam quintum librae gradum mi. 46 tenere in longitudine deprehendimus, ab ecliptica vero Septentrioni inclinante gra. 4 mi. 51. Quomodo autem Solem anteuerteret eleuatus sit, 30 gradibus ab eodem elongatus, Praeterea quomodo prior Sole occubuerit, nec post occasum eius conspectus sit, imago sequens aperit.

Occasus Cometae

Ortus Cometae

O II QVINTA

ASTRONOMICVM QVINTA OBSERVATIO

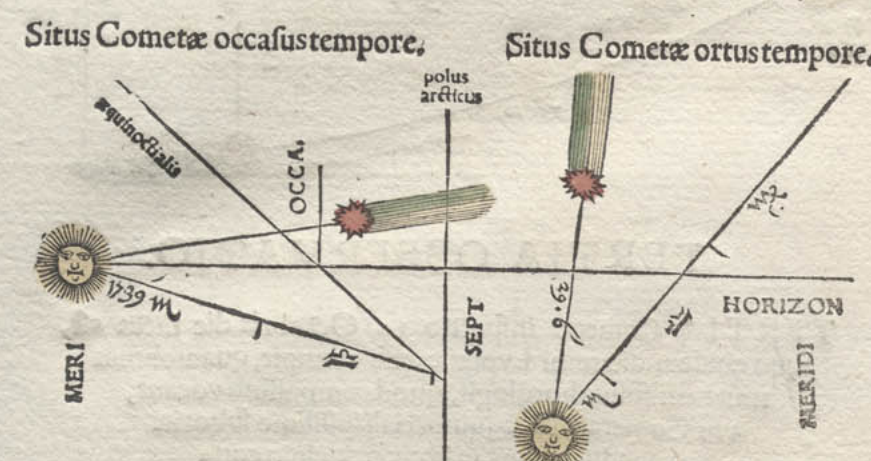
QVINTO Cometam contemplatus sum die Octobris 31 hora 5 mi. 15 post noctis medium iterum in Dreſeno miſſiſ oppido, hæc autem ſequentia inuenta ſunt.

- ¶ Altitudo Bootis ſtella gra. 20.
- ¶ Altitudo Cometæ gra. 8.
- ¶ Azimuth Cometæ gra. 3 mi. 43 Septen.

Ex quibus talia conſurgunt.

Diſtantiæ Cometæ à Sole gra. 29 mi. 6.
Aſcenſio recta Cometæ 204 gra. 47 mi.
Locus ipſius verus in ecliptica gra. 23 mi. 30.
Latitudo eiſdem ab ecliptica gra. 13 mi. 15 Septen.
Locus Solis obſervationis hora gra. 17 mi. 39 m.

Et die proximæ ante illum caput Cometæ poſt Solem occidere: parumq; videri veſperi, quale quid ferè ſubnexa tabella oſtendit.

SEXTA OBSERVATIO.

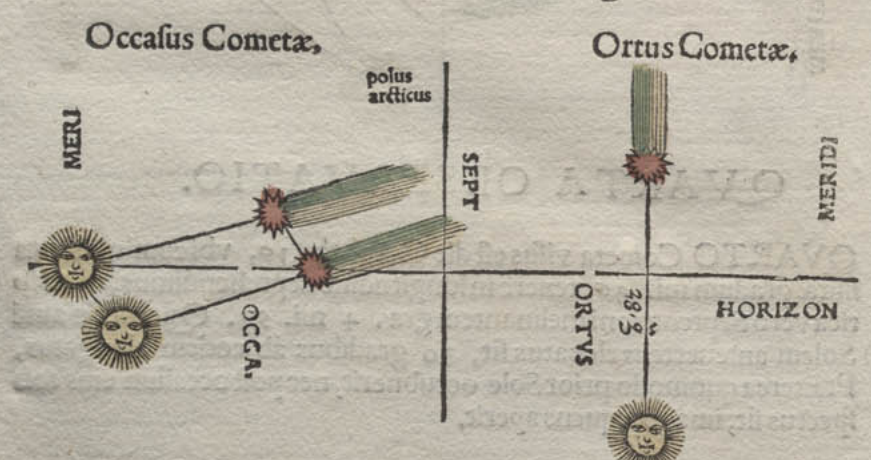
SEXTO Cometam luſtrantes 1 Nouembriſ prioriq; in lo- co hæc ſubſcripta comperimus.

- ¶ Bootis altitudinem gra. 26.
- ¶ Altitudinẽ Cometæ gra. 12 mi. 40.
- ¶ Azimuth eiſdem gra. 8 mi. 50 meri.

Hæc ſubnexa ex obſervatione eliciuntur.

Aſcenſio Cometæ recta gra. 207 mi. 33.
Latitudo eiſdem gra. 14 mi. 42 Sept.
Locus verus Cometæ in ecliptica gra. 23 mi. 57.
Diſtantiæ quoq; eiſdem à Sole gra. 28 mi. 34.

Cometæ ille caudam primò meridiẽ verſus direxit, poſt hæc indiẽs magis ac magis eam eleuans hunc vſq; in diẽm quo ferè perpendicularis ad Zenith erigebatur. Proculdubio Solem poſt occidentem quoq; tamenſi modicè apparens, ſicuti ex ſubiuicta figura cernereceſt.

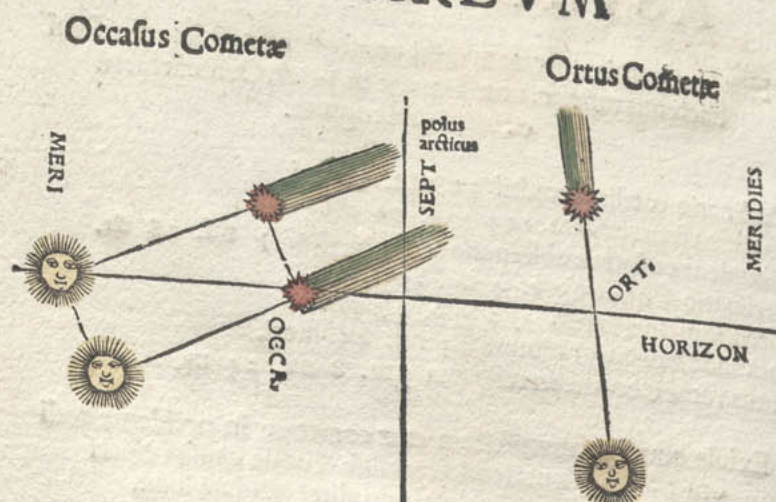
SEPTIMA OBSERVATIO.

Septima & nouiſſima Cometæ obſeruatio 8 Nouembriſ die celeſtata, loco proximè dicto, hora 5 mi. 12 poſt noctem mediam. Quamq; vero 20 vſq; Nouembriſ in diẽm Cometæ perſiſtente, ob aeris tamen turbulentiã minime conſpicuus fuit. Ea contemplatio ſequentiã collegit.

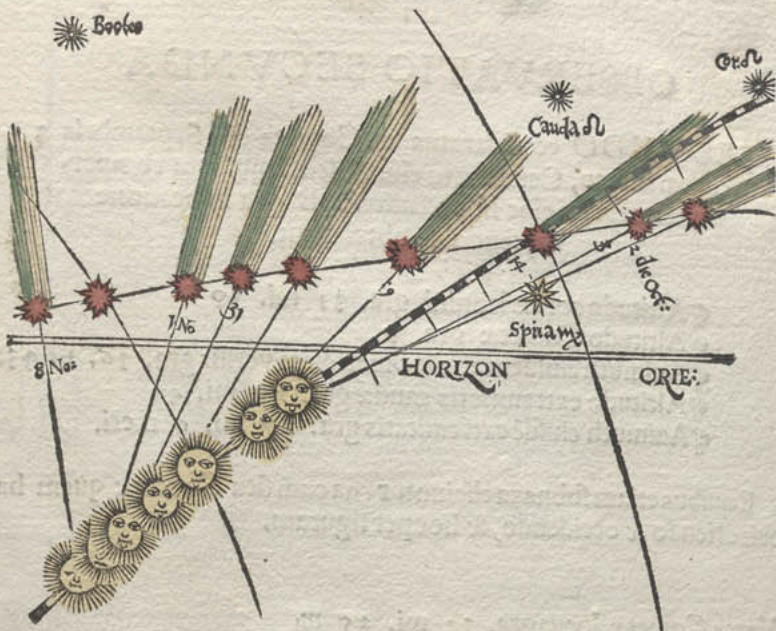
- ¶ Bootis altitudinem gra. 25 mi. 40.
- ¶ Altitudinẽ Cometæ gra. 7 mi. 20.
- ¶ Azimuth eiſdem gra. 0 mi. 30 ab occ. ad Sept.
- ¶ Verum locum Cometæ in Ecliptica gra. 3 mi. 35 m.
- ¶ Latitudinem eiſdem gra. 19 mi. 30 Sept.

Hiisiam diebus cauda ſatis euidenter boream verſus mora eſt, & poſt occidentem Solem cerni potuit, velut hæc figura repræſentat.

CAESAREVM

MOTVS ille ſi penitus conſideratur, oſtendit quomodo & ille Cometæ pronus & via directã inceſſerit, eclipticamq; in Libræ principio ſecuerit, quam quidem ſectionem caput merito appellauerim, ſicuti Arietis initium caudam, Cancrĩ vero exordium, Draconis ventrem. Declinaſſe præterea Cometæ ab ecliptica gradibus 9 m. 24 deprehenditur. Cognoscitur inſuper illud etiam quomodo cauda eo rectos efficiens. Conſequentibus autem ſubinde diſſiderit, angulos cõ meridiano ſe acclinauerit, donec vltimo apparitionis die rectiſſimè lineam meridiẽ, idq; Sole meridiẽ faciente ſuperiacuerit. Hoc autem in loco mirari pleròq; non miror, quod Cometæ anno 1533 ap- parens contrarium huic ex diametro nactus ſit, qui imprimis meridia- no incubuerit. Poſtremo autem cum eodem rectos tranſuerſos angu- los cauſatus ſit. Præſentis Cometæ inceſſum diurnum caudæq; à So- le emiſſionem, nunc in boream, nunc in aſtrum tendentem, ſignorũ diurnam emenſionem, figura ſubordinatã palam oſtendit.

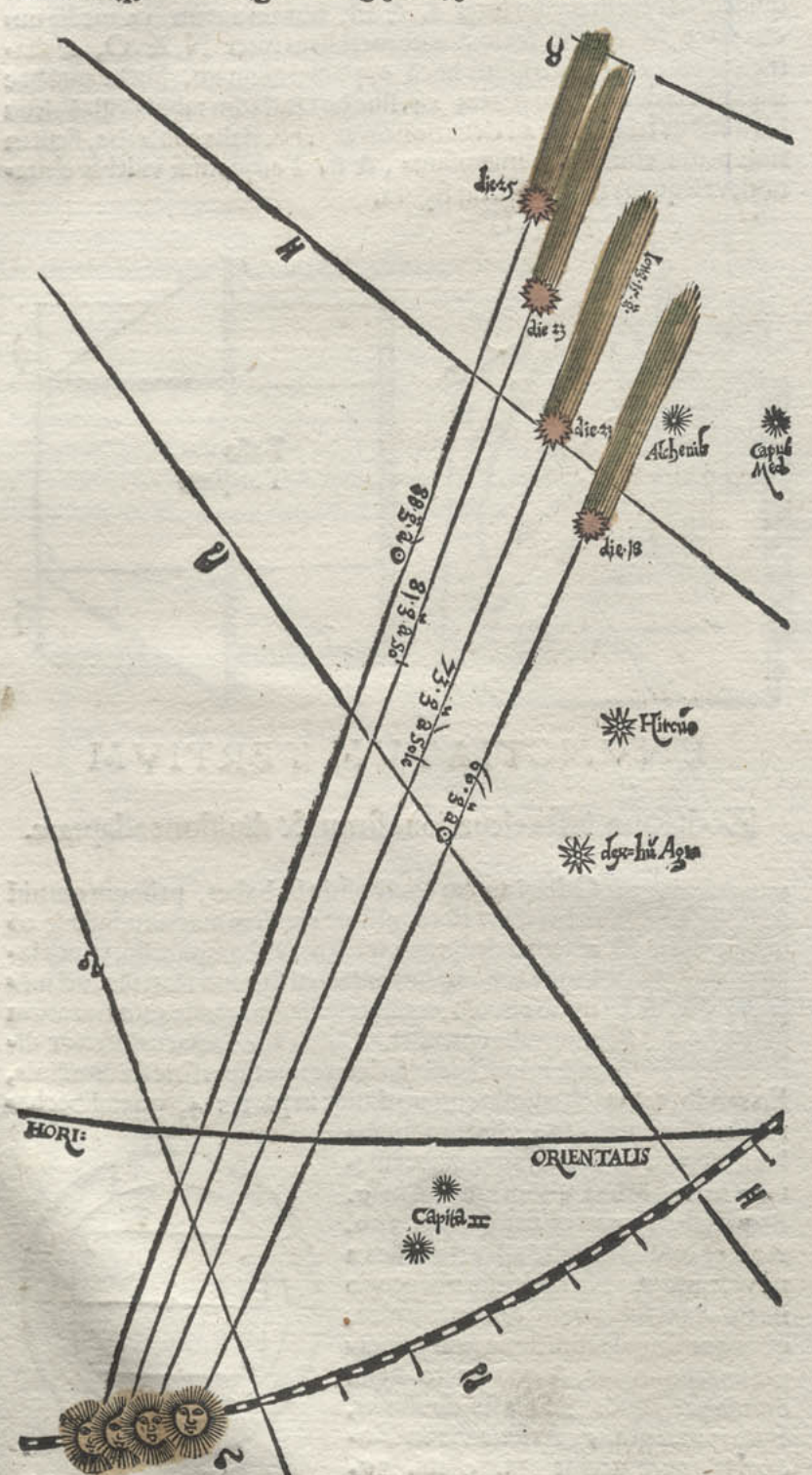
OBSERVATIO COMETAE TERTII

TERTIVS Cometarum anno 1533 apparuit men- ſe Iunio, qui licet multis diebus luxerit, non tamen amplius quam 4 à me viſus eſt, citiſſimè enim cau- dam à Sole quoq; gingni huic mihi cognitũ eſt, adeo vt videret fruſtra operam inſumpturus ſedulior con- templator. In primis ad primam obſeruationem die 18 Iunii me accinxi, ibiq; ſtatim 3 gra. 40 mi. x inhabitare Cometam perſpexi, deuiantem ab ecliptica gradibus 32 ſeptentrionalem, non longe à ſtella vocata Alchenib diſtante Cau- dam vero ad ſtellam candẽ fixam dirigente. SECVNDO 21 mo eiſdem menſis die contuitus Cometam eum in 29 gradu 20 m. & deprehendi, elongatũ ab ecliptica gradibus 30 mi. 20, caudæq; eiũ 15 gradus in longitudine æquantem. TERTIO Cometam inſpiciens 23 Iunii eum in 23 gra. 30 mi. x, latum ab eclipti- ca gradibus 40 mi. 30 reperi. QVARTO, 25 menſis die inco- ſere gradum 15 & dimotus ab ecliptica gradibus 43 Cometæ de- prehendi. Cometæ vero ille nunq; occidere ob vicinitatem poli præhenſus eſt. Cometæ vero ille nunq; occidere ob vicinitatem conti- nentiæ potuit, Polo enim ita propinquus fuit, vt horizontem contin- gere nequirit. In prima ſiquidem obſeruatione à polo abſuit, gradi- bus 38. In ſecunda gradibus 35. In tertia gradibus 33 mi. 50. In quarta gradibus 33 mi. 20, circa noctis medium conſpicuus ſe- dulò vſq; ad Solem orientem, regionem cœli candẽ perpetuò inha- bitans intra Boream & ſubſolanum ſitus. Sole iſi oritur, ferè me- ridianum iã eleuatus tenebat. Cometæ ſemita longiſſimè ab ecliptica

ASTRONOMICVM

circa Arietis principium, ferebatur, illic enim 60 gradibus integre ab ecliptica diſtiterit, qui locus venter Draconis erat, Cancrĩ autem ini- tium caput, & Capricorni cauda draconis eſſe debuit. Sed ſcio Come- tam hunc non parum inter Aſtologos philoſophoq; pariturum diſſi- tratur ſimul hoc loco ſatis noui, qui vno ore affirmauerimus hæcenus Lunæ ſphæram, ſecum ignis orbem vnaq; ſupremam aeris ſedem, & id ſecundum ſignorum ordinem, quod eſt ab oc- caſu in ortum, voluere. Cum Cometam præſentem minime ita mor- tum appareat, quem tamen magis quam aliorum quemq; ſic moveri oportuiſſet, remotiorem ſc̃z à terra quam alius, longiſſimè enim à So- le abſuit. Nam ſi prope terram fuiſſet remotioſq; à Sole, ſicri nonq; potuiſſet quin vmbra terræ incideret, & proinde occultus manſiſſet. Quin & illud in queſtionem venit, recte nec ne Ptolemæus centefimo centioqui ſui aphoriſmo Cometæ vndecim ſignis à Sole diſtare defi- niat. Præſens enim Cometæ prima obſeruationis methodo de præ- henſus à Sole elongari eſt gradibus 66, ſecunda gradibus 73, tertia gra. 81, quarta 88. Quæ quidẽ diſtantiã rectiſſima fuit, eſto quis exigat numerari oportere eam à vero Cometæ loco in ecliptica, neq; ſic tamen Ptolemæum ſaluauerit. Verus namq; locus Cometæ à Sole in ecliptica inuentus, primo gr. fuit 61 mi. 26, ſecundo gr. 68 m. 30, tertio gra. 78 mi. 23, quarto gra. 86 mi. 48. Sol autẽ primo re- perit eſt in gr. 5 mi. 6, ſecundo in 8 gr. 6, tertio in 9 gr. 53 mi. 6, quarto in 11 gra. 48 mi. 6. Ex iſtiſmodi motu certe nõ difficile fuerit iudicare, igneam & ſupremam aeris ſphæram non vtiq; ab impetu Lunariſ ſphære rapi, alioquin enim Cometam ab occaſu in ortum ferti par erat. Ex eo autem quod motus eiũ ferè regularis fuerit, mirari deſino quodam exitiſſe qui putauerit, Cometam eſſe ſtellarũ huiusmodi, quæ nunc à Sole accederet, nunc ab eodem di- ſcederet, iuxtaq; Solem exiſtens non videretur. Mercurius veluti, Quamq; hæc opinio nulla ſit, & Cometis omnibus cõtraria, maximeq; hũs quinq; quanto enim magis hii à Sole diſſiti fuerunt, tanto minus viſi ſunt, adeoq; elongatiorẽ multo minus, imò ſemoti, aliquando 30, aliquando 60, aliquando 80 gradibus à Sole vel aliquid amplius nonnunq; ſicut in figuris vbiq; patet, proſuſ euenerunt.

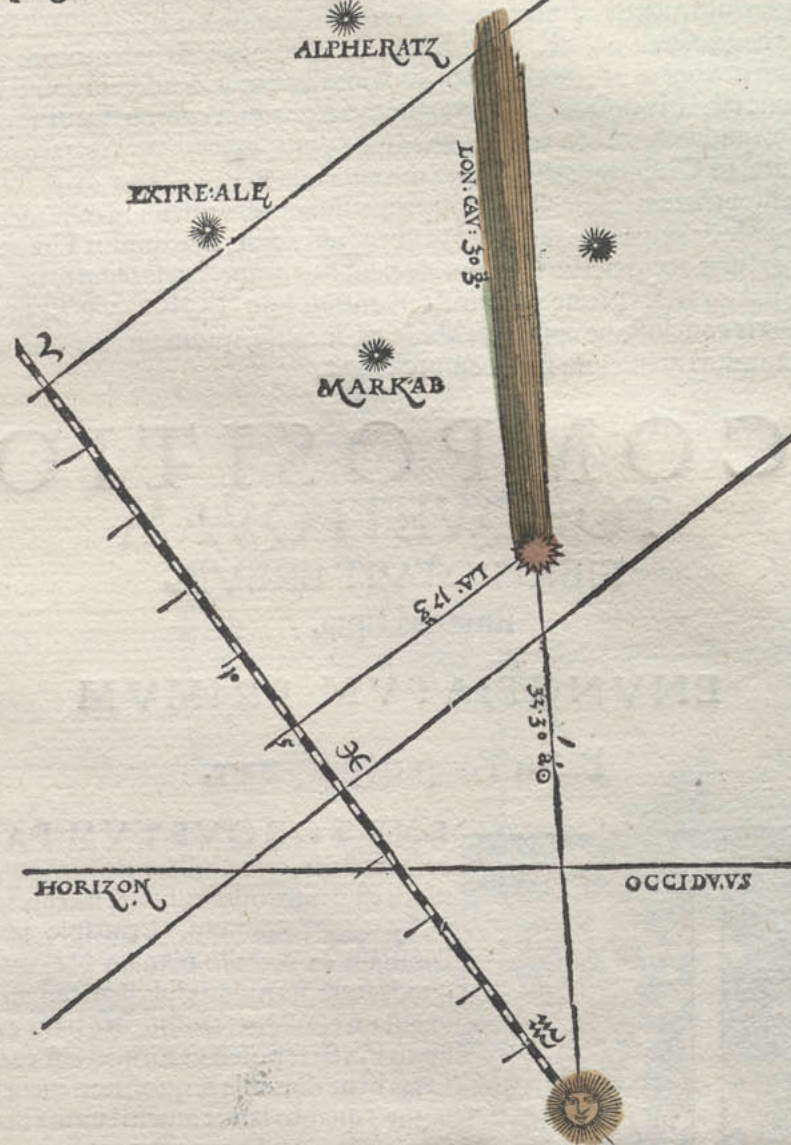
Ignem & ſu- premam aeris ſphæram non rapi à Luna.

CAESAREVM OBSERVATIO COMETAE QVARTI.

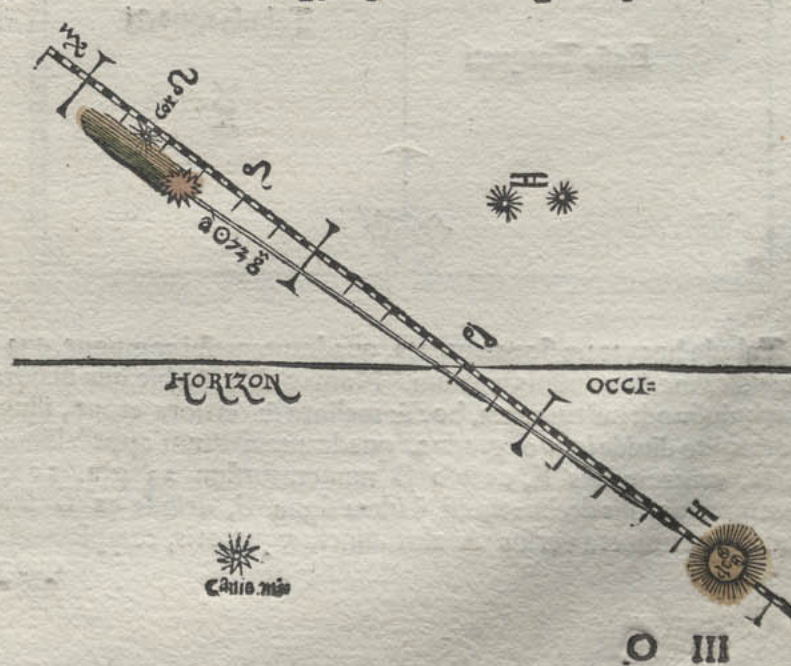
ARTVS in ordine Cometæ anno 1538 menſe Ianuario conſpectus eſt, à 17 vſq; in 21 menſis eiſdem poſt occaſum, verſus Ze- nith caudam erigens rectiſſimè. Locus in ecliptica ipſius erat verus, gra. 5 x. Latitudo Sept. gra. 17, in ipſo pegali collo cõ putata. Cauda 30 gradus propè in longitudine complexa eſt, an- guſtiori tamen latitudine. Mane nemini viſus eſt ante Solem aſcendẽ- tem, à quo diſtabat gra. 32 mi. 30, quam rem præſens imago deſ- pingit.

OBSERVATIO COMETAE QVINTI

LTIMVS Cometarum & Quintus numero luxit anno 1539 à Sexto die menſis Maii vſq; in 17 men- ſis eiſdem quãdò & mihi conſpectus eſt hora noctis de- cima ſupra horizontem extans, gradibus 19, prope circuli verticalẽ, niſi quod quinq; aut 6 paulominus gradibus aſtralior eſſet, in gra. 17 x. ſitus, ab eclip- tica 3 gra. meridiẽ verſus, Sole in 5 x exiſtente. Di- crimẽ Solis & Cometæ 72 gr. apparet, id quoq; aſſertioni ptolemæicę pluſq; incõueniẽs. Cometæ ille per quã exilis & ſubobſcurus fuit, caudã pmitteſ breuiorẽ arciorẽq; vt quodamõ ex figura liquet ſubiuncta.

ASTRONOMICVM PARTIS SECVNDAE TOTIVS QVE ASTRONOMICI CONCLVSIO.

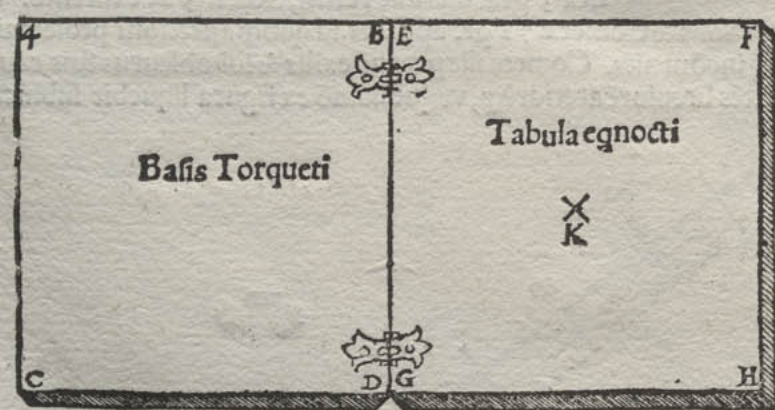
HACTENVS errantium inerrantiumq; stellarum motus quo ad locum sufficienter exposuimus. Verum si quis adhuc hereret dicens, se quidem, vt dicta sint, omnia intelligere, teneatq; omnes omnium iuxta precepta motuum supputationes, attamen adhuc dubitate vtrum sic necne re ipsa sint, imò vt oculis idem instrumentū superadiectum est, in quo oculari fide omnia constāt, instrumentū inquit nomine TORQVETVM, cuius structura primo, deinde vbi subnectitur. Per hoc enim quilibet per semet & sine quoquam instituentis adminiculo stellas quasq; tam erroneas quam fixas cognoscere potest. Illud siquidem omnium instrumentorum & vsum praebeat expromptissimum, absolutissimumq; & minimo comparabile est. Nunc quid amplius commodi primum complectatur mobile, quidue demonstrationis, vltra haec per Cometas & Torquetum allata, in Cosmographia nostra mox edenda fufius discetur, in qua terra superficiem (nam illa mobili primo similitudine quadam respondet) abunde descripturus sum, quo in libro, nisi fallor, quicquid in Cosmographis occurrit questionum elucidabitur omne, exemplisq; & figuris palam fiet. Nunc vero instrumentum hoc TORQVETVM pro operis conclusionē apponere libuit, ea de causa, quoniam ferè totum voluminis artificium in se comprehendit.

COMPOSITIO TORQVETI QVAM FIERI POTVIT BREVIS sine descripta.

ENVNCTIATVM PRIMVM

Basim Torqueti praeprare.

BE NE TORQVETVM FABRICARE svis, quod instrumentum omnium est, & iucundissimum, & intellectu vsurpatq; facilitum. Principio tibi laminam ex metallo planam propone quadratam, non nimis subtilem tamen, vt iustam conferuet crassitiem (nam ex ligno vix fieri potest vt torquetum conficias bene durable & quod non incuruetur) quanto latior autem lamina ista fuerit, tanto melior erit, & omni vsui conuenientior, sit autem ea exactè quadrata, nullo penitus latere exuperans. Angulos quatuor iisce quatuor lateribus descripto A B C D, totam autem hanc laminam Basim Torqueti appellabimus. Deinde adhuc laminam consimilem adaptato, quae itidem non sectatur facile, eius angulos consignato literis E F G H, illamq; tabulam aequatoris dicemus, siquidem ad iustam illius altitudinem eleuari ipsam quoq; oportet. Lamina haec cum latere B G lateris ipsius Basis B D adfigetur vinculis firmis, ita, vt tabula aequatoris versus basim deflecti & inclinari possit, atq; vicissim ab ea eleuari. Centrum illius dicetur K.

Tabula hac vtraq; sic praeprata, quadrantem tibi compone, qualem vides modo ne nimis paruum. Nam vt aliàs, ita hic, quo maiora sunt huiusmodi instrumenta, hoc & meliora & certiora erunt, illum more solito diuide in 90. gradus, quadrantem totum appellabimus A B, centrum eius E, ex ipso B numerasursum 23. gra. 30. m, quae maxima solis declinatio est, ibidem signa F, deinde ex B sursum adhuc numeras versus A altitudinem aequatoris, complementū quoq;

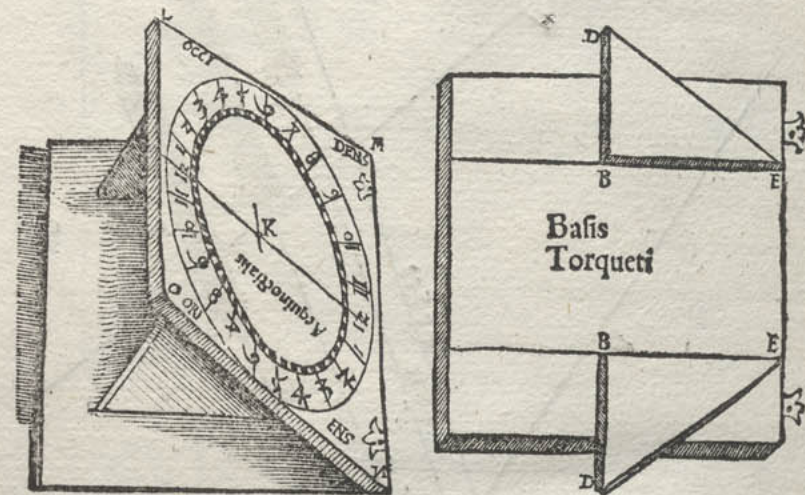
CAESAREVM

quoq; elevationis polaris, & ibi scribe C. Postea lineam erige orthogonalem ex ipso B, ea aequidistanti siue parallela erit semidiametro A E, illam quoq; duc in eam sublimitatē quā vides ipse. Et vbi deinceps regulam posueris super centrum E cum vna parte, cum altera autem super C, duxerisq; sic lineam ex centro, illa sanè contingerit perpendicularē istam in puncto D, & habebis ita triangulum B E D, Basim autē erit E B, dixerisq; triangulus aequatoris. Similiter etiam duclineam ex E puncto per F, eaq; tanget orthogonalem in puncto G, conficietur triangulum E B G, & dixeris deinceps triangulus maximae declinationis Solis. Omnia autem quae haecenus descripsimus, vna haec tibi ob oculos subiicit figura.

ENVNCTIATVM SECVNDVM

Tabulam alteram quae aequatoris dicitur, & conficere & eleuare.

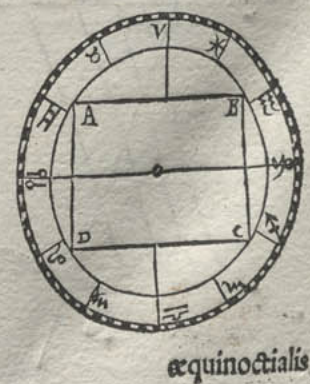
AM porrò rursus tabulam tibi propone aequatoris, eamq; ex altera etiam parte configura literis quatuor, ita vt supra F, L, super E ponas M, super G, N & super H scribas O, Centrum illius sit K, vt prius. Supremam hanc tabulae partem diuide per centrū duabus diametris in partes aequales quatuor, & circulum quem poteris maximum describe ex centro, deinde modicè adducto circino, aliam adhuc circumferentiam deduc paulo angustiorē ex eodem centro, ita vt in horum duorum circulorum interuallum numerum horarum describere possis. Adhuc paulo angustius adduc circinū, & tertium etiam sic deduc circulum, in cuius & proximi maioris interstitio depingas horarum quartalia, vel gradus, quorum quilibet 4. minuta temporis representat, & meridianā quidem horam in medio inter L & O, horam autem 12. medietate inter M & N, sextam ante meridiem inter N & O, & diem alteram ex opposito ipsius horae 6. pomeridianam. Facta autē hac aequatoris diuisione in partes 24. siue horas, statim tabula ista eleuabis duobus triangulis ad elevationem aequinoctialis confectis, sicut in fine primi enuncliatu inuenimus, & sic Torquetum videbis eleuatū, vt sequens tibi monstrat figura.

ENVNCTIATVM TERTIVM

Zodiacum iusta eleuatione simul & diuisione adaptare.

Odiaci autem compositio sic habet, primum omnium orbis duos tibi constitue eiusdem magnitudinis & copetentis densitatis, ita debet esse amplitudo, vt nec latiores nec ampliores tamen sint interiori illo, vel minori circulo aequinoctialis, qui gradus aut horarum quartalia continet. Orbis siue zodiacus inferior diuidendus erit tibi in latere siue superficie ipsius in duas, totam circumferentiam diuide in partes 4, quamlibet partem rursus partire in 3, harum siueque las iterum in 3. Dehinc quamlibet illarum in 2, & has quoq; tandem in 5, siq; habebis partes seu gradus 360. At haec omnia occulte operare & sic vna ne videantur. Nunc deniq; tibi propone tabulam subiectam, & contemplare quoniam singulorum signorum principia sis repositurus, & quo pacto signa omnia per quinque gradus sis diuisurus. Puta quum gra. 5. Arietis vis in Zodiaco signare, accipe gra. 4. mi. 35.

ASTRONOMICVM

aequinoctialis, hoc est in circulo occulto, Deinde si cupis adnotare 10. gra. Arietis, accipe 9. gra. 11. mi. aequatoris &c. secundum exigentiam tabulae ascensionum rectarum quae sequitur. Haud secus ac iam percepimus adiumento tabulae alia signa Zodiaci inscribes. Postea quodlibet spaciū diuide in 5. partes aequales, & habebis quodlibet signum diuisum in 30. gra. Series quoq; signorum eo modo inscribi debet, quem subiicit figura te docent.

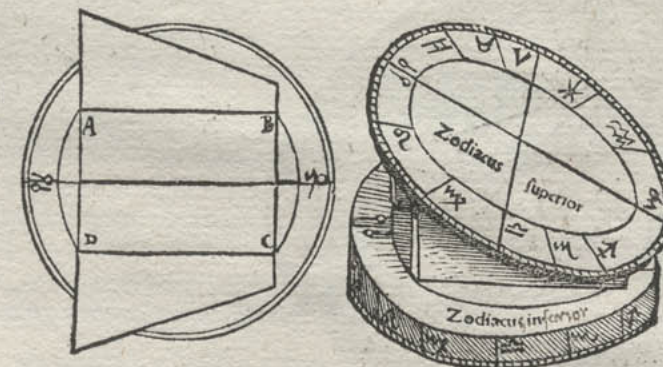
Tabula ascensionum rectarum signorum Septentrionalium.

♈	♉	♊	♋	♌	♍	♎	♏
G. gr. m.	G. gr. m.	G. gr. m.	G. gr. m.	G. gr. m.	G. gr. m.	G. gr. m.	G. gr. m.
54 31	55 42	56 53	58 04	59 15	60 26	61 37	62 48
10 9	11 10	12 21	13 32	14 43	15 54	17 05	18 16
19 27	20 38	21 49	23 00	24 11	25 22	26 33	27 44
28 55	30 06	31 17	32 28	33 39	34 50	36 01	37 12
38 23	39 34	40 45	41 56	43 07	44 18	45 29	46 40
47 51	49 02	50 13	51 24	52 35	53 46	54 57	56 08
57 19	58 30	59 41	60 52	62 03	63 14	64 25	65 36
66 47	67 58	69 09	70 20	71 31	72 42	73 53	75 04
76 15	77 26	78 37	79 48	80 59	82 10	83 21	84 32
85 43	86 54	88 05	89 16	90 27	91 38	92 49	93 60

Tabula ascensionum rectarum signorum Meridionalium.

♈	♉	♊	♋	♌	♍	♎	♏
G. gr. m.	G. gr. m.	G. gr. m.	G. gr. m.	G. gr. m.	G. gr. m.	G. gr. m.	G. gr. m.
54 31	55 42	56 53	58 04	59 15	60 26	61 37	62 48
10 9	11 10	12 21	13 32	14 43	15 54	17 05	18 16
19 27	20 38	21 49	23 00	24 11	25 22	26 33	27 44
28 55	30 06	31 17	32 28	33 39	34 50	36 01	37 12
38 23	39 34	40 45	41 56	43 07	44 18	45 29	46 40
47 51	49 02	50 13	51 24	52 35	53 46	54 57	56 08
57 19	58 30	59 41	60 52	62 03	63 14	64 25	65 36
66 47	67 58	69 09	70 20	71 31	72 42	73 53	75 04
76 15	77 26	78 37	79 48	80 59	82 10	83 21	84 32
85 43	86 54	88 05	89 16	90 27	91 38	92 49	93 60

Superior verò Zodiaci rotula in superiori parte siue superficie Zodiacum tantum habeat aequaliter diuisum, infra quoq; dixeris Zodiacum superiorē esse quod vltimum sit omnium facillima diuisio, quā circumferentiam primo, in 12. partes aequales (cas signa dicimus) singulas illas rursus in partes seu gra. 30. diuidimus aequaliter. His ita constitutis, vt vtrūq; hunc Zodiacum compone, superioriorem inferiori supraponens in hunc modum. Triangulos tibi duos confice, maxime declinationis Solis capacitatem comprehendentes, iuxta enuncliatum 1. eos cum basi, hoc est linea A B impone Zodiaco inferiori, hoc vno prius obseruato, vt principis diametrum ducas a principio per centrum vsq; ad principium 12. illi diametro deinde aequidistantes alias duas duc ex vtraq; parte, quae vbiq; circulum zodiaci interiorē contingant, ibi obliquas trahē lineas duas, & habebis quadratum altera parte longius, configuratum quatuor literis A B C D, tuncq; bene poteris triangulos illos duos erigere. Zodiacum nūc tandem superioriorem triangulis illis superimponere, ita vt superior, di recte consistat super inferiori rotulae: & sic de 12. intelliges, modo vt summam hic occupet altitudinem triangulorum, sicut ex figuris satis apparet. Zodiacus porrò, quia ex duobus tantum rotulis compositus est, clauo quodam, quem Arabes Alchitor vocant, tabulae aequinoctialis adfigendus est, ita tamen, vt clauus iste rotundus per ipsum centrum aequinoctialis & centrum zodiaci inferioris transeat, & zodiacus in eo sic circumuolui commodè possit.

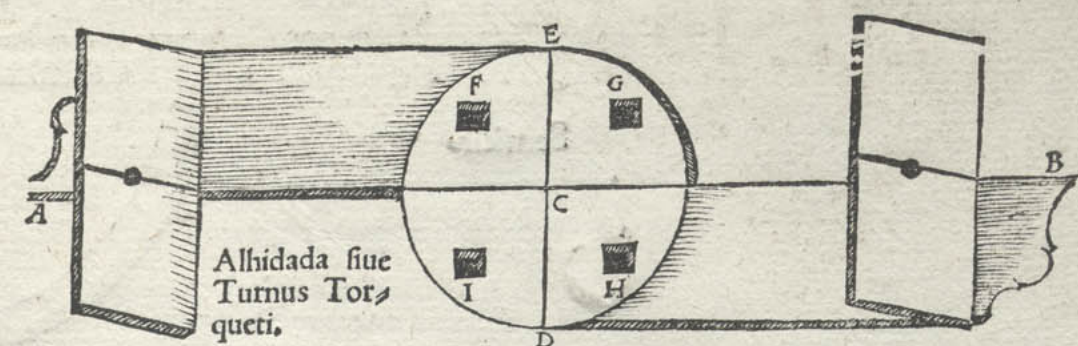

ENVNCTIATVM QVARTVM

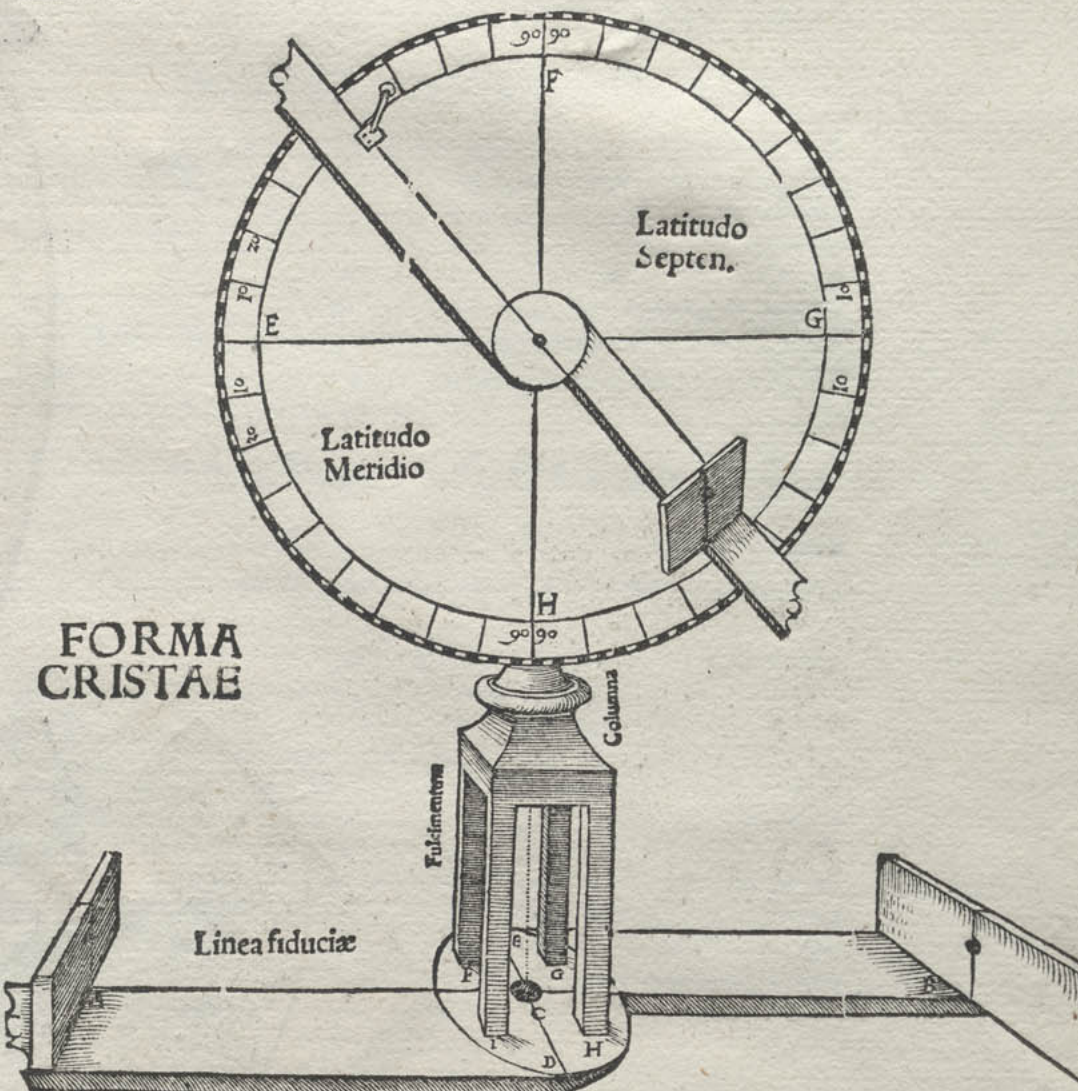
Alhiadam vnā cum Crista praeprare.

Regulam siue Alhidada praepraturus, lineā rectā fac super ligno aut lamina, eaq; voca A B, in cuius medio pone C, & ex centro C circuli paruulum conforma, iuxta eam latitudinem ad quam habere cupis regulam, illum porrò cum obliquo diametro diuide B C D, quae tamē ad angulos rectos interfecerit cum linea A C B, Deinde duc aequidistantem A C ex puncto A C B lineam fiduciae habere regulam, similiter & ex D, lineam illam longitudine, vt ex vtraq; parte zodiacum excedat, vt rimetiam tabulam pone cum foramine paruū, ita tamen, vt cum linea fiduciae recte conueniant. Mox foramina 4. fac in circulo paruū ex centro C descripto, vt crista ibi consistere possit, quae literis F G H I sunt notata

CAESAREVM

Cristam porrò sic conficies, primum omnium columnulam fac parnam cum quatuor fulcimentis, quae in supradicta regulae foramina F G H I orthogonaliter imponentur, superius autem super ipsam columnulam fulcimentoz, rotulam fac paruam, eā in quatuor partes aequales diuide, hoc est, in quatuor quadrantes, eo modo, vt diameter F H demissa vsq; ad regulam, directē in C centrum paruū circuli cōcideret, alterāq; diameter E G, per centrum cristae transiens aequidistantes esse debeant in vna superficie, sed vt E G transeat per medium cristae, noris etiam eam ipsam E G eclipticā esse. Debet igitur numeri gradum in crista a linea E G fufsum deorsumq; describi, vsq; in 90, & quicquid supra lineam E G est, latitudo septentrionalis dicitur: sub ea autem, latitudo stellae vel planetarū meridionalis.

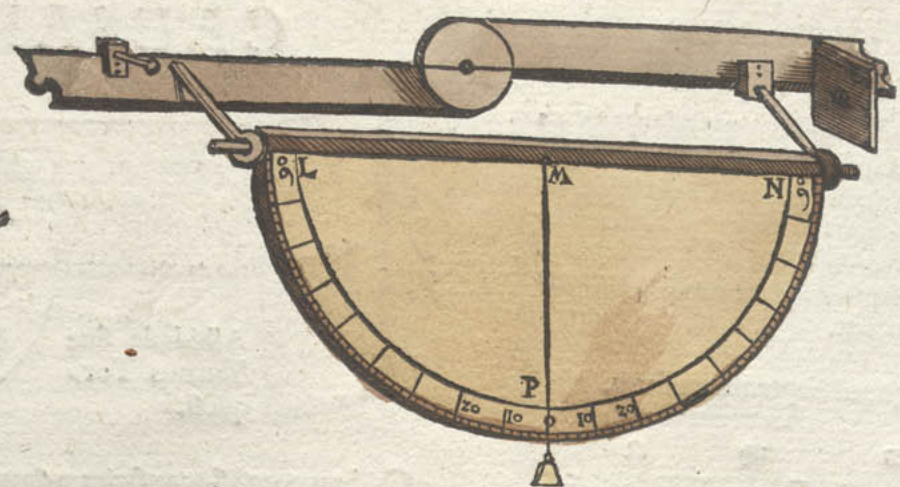
Ad extremum regulam alteram paulo subtiliorem confice, neq; tā firmam, vt illam priorem, sed per omnia ad eundē modum vt in Astro labio formari solet. Consultum tamen hic equidem iudicari te non duas pinnulas hoc loco facere perforatas, sed vnam tantum cum foramine vnico, instar granuli lenticulae vnus ducto, ex altera autem parte filum tenue erige, in eius summitate nodum fac paulo lenticula maiorem. Namq; hoc probonon temere sed saepe expertus, obseruationes stellarum recte admodum fieri per eiusmodi nodulos, pinnaculum autem cum foramine paruulo ad oculum verti semper debet, nunquam verò nodulus.

Postremo iam regulae cristae adnecti semicirculum oportet, illumq; pendere ex fulcimentis seu baculis paruīs duobus in satis magna distantia, Cuius rei rationem experieris infra, quando zodiacum Torqueti huc illuc promouebis. Porro semicirculus facit pendeat, vt diameter quoq; L M N aequidistanter pendeat lineae fiduciae ipsius regulae, siue id altius siue demissius fuerit parum refert, modo circumferentia semicirculi in suos gradus 180. diuidatur, numeriq; a littera P vtriusq; versus diametrum L M N describantur vsq; in 90, atq; ex centro M filum pendeat cum massa plumbi exigua, sicut hic patet ex subiecta figura.

Semicirculus

culus Pendens

Et hæc quidem de compositione Torqueti dicta sufficiant, nunc adgrediamur qua nam via proxime
vsum illius tradamus, pari tum facilitate tum breuitate, qua hæcenus compositionem docuimus.

**HAEC EST FORMA VIVAQUE TOR-
QVETHIMO SVIS, ET NVMERIS, ET CIRCV-
lis, & lineamentis, & proportionibus veris perfectissimè exhibitæ.**

ASTRONOMICVM VSVS TORQVETI ENVNCTIATVM PRIMVM.

Signum & gradum Solis ad Singulos dies indagare.

GRADVM SOLIS ET SIGNVM si indagare cupis, principio fac cogites delectat ne dies an augeatur, id ubi cognitum habes. Torquetum pone super aliquam superficiem planam horizonti æquidistantem, & in nullam partem deflexam. Deinde compasum pone super basim, ita, vt latus compassi æquidistat lineæ C B vel etiam A B, nam ea vtriusque meridiana est. Mox Torquetum simul cum horologio illo viato rio huc illuc promoue, tñtisper dñ mag-
netem videris rectè cõsistere, & latus basim A C versus meridiem ver-
gere, siq; noris Torquetum bene & ad omnem vsum esse aptissimè cõ-
positum. Deinde si forte adcreuit tum dies versus Solem verte latus
illud zodiaci, quod V & E, continet. Sin autem decreuerit, altera
partem quæ M & reliqua signa descendencia habet. Post hæc alte-
ra manu regulam circumverte inferiorem siue turnum hinc inde, alte-
ra zodiacum totum donec solis radios per foramina duarum pinnula-
rum exceperis in regula inferiori. Deinceps vide ad alicuius signi, quæ
gradum linea fiduciæ ipsius Alhidadae ceciderit, & is tibi erit gra. in
quo sol est illa die. Eundem quoq; gra. statim quare in zodiaco infe-
riori, & circumlustra apud quam horam, quæq; minuta illum reperias
& hoc tibi tempus etiam horæ certæ atq; minutorum erit.

ENVNCTIATVM SECVNDVM

Cognito iam Solis gradu, horam diurnam ex radiis sola-
ribus cognoscere.

QUOD si etiam perspecto solis gra, horam in-
terdiu scire desideras, age lineam fiduciæ
pone super gra. illum solis, totumq; zodia-
cum vnâ cum regula huc illuc circumverte
tantisper dum radius Solaris foramina pin-
nularum penetrat, & sic gra. Solis zodiaci in-
ferioris, tibi horam & minuta monstrabit
in æquatoris circulo.

ENVNCTIATVM TERTIVM

Quacumq; hora diei signum & gradum lune inuestigare.

PRINCIPIO fac horam quæras per primum illud vel
enunciata, & sic zodiacum tene (inuenta hora)
immutum, regulam autem inferiorem simul cum cri-
sta verte versus centrum corporis J, quæ si minor
fuerit, quam vt centrum rectè dignoscas, illud imagi-
nare saltim, quumq; sic lunam iuxta superficiem cri-
stæ conspicias, regulam ad summam superiorem, eius pin-
nadium perforatum verte ad oculum tuum, diligenter obseruans,
quomodo lunam per pinnulam & nodulum istum deprehendas, id ubi
rectè feceris, iam tibi linea fiduciæ regulæ inferioris gra. J monstra-
bit in zodiaco, & linea fiduciæ superioris regulæ distantiam ab Eclyp-
tica, vel meridiem versus vel ad septentrionem.

ENVNCTIATVM QVARTVM

Horam tam diurnam q̃ nocturnam ex lunarib. radiis
deprehendere.

INEAM fiduciæ regulæ inferis super gradum Lunæ colloca in
Ecliptica, & ubi visum tuum per pinnacia superiora, vel di-
rectè iuxta cristam perduxeris vsq; ad Lunam, tunc gradus Solis in zo-
diaco inferiori horam quæsitam tibi monstrabit in æquatore.

ENVNCTIATVM QVINTVM.

Ex stella aliqua cognita horam noctis certam inuenire.

VM iam ex capite primo primi Cometæ cognitū ha-
bes & perspectum, quomodo colligas gra. longitudi-
& latitud. alicuius stellæ quam prius nosti, tunc regu-
lam inferiorem in superiori zodiaco pone super gra.
longitudinis stellæ, & regulam superiorem in cristâ
colloca super gra. latitudinis simul, tamen hoc obser-
uans, an stella sit in latitudine septentrionali vel meridionali. Deinde
zodiacū

CAESAREVM

zodiacum totum reuolue (regulâ tamen sic manentib. immotis) huc
illuc, tantisper dum stellam istam per superiorem regulam perspicere
quæras, vel ipso nodulo stili contingere, ita statim gradus solis zodiaci
inferioris monstrabit tibi in æquatore horam noctis quæsitam.

ENVNCTIATVM SEXTVM.

Stella fixa præcognita, reliquarum omnium, tam erran-
tium q̃ fixarum vera, secundum longitudinē & latitudinē
loca deprehendere.

EX PRIORI propositione quare horam per stellam ali-
quam fixam, ea inuenta, iam zodiacum habes ad il-
lud momentum compositum, quem hoc modo serua
immutum. & cristam huc illuc verte, regulam quoq;
ipsius attolle & deprime tantisper, dum stellam, cuius
gradum scire cupis ad pinnacia perdixeris, & sic li-
nea fiduciæ regulæ inferioris gradum tibi monstra-
bit longitudinis stellæ, superior autē gradum latitudinis. Simulq; hic
disces meridionalisue sit an septentrionalis.

ENVNCTIATVM SEPTIMVM.

Idem abiq; stellis præcognitis, efficere.

VNE si stellarum tibi etiam ignotarum gradus longi-
tudinis aut latitudinis certos nosse desideras, esto
quod prius cognita habebas vera minuta horarū, idq;
per horologium rectissimum, ad eam horam & minu-
ta promoue gradum in quo Sol est illo die, vel etiam
ea ipsa hora, & habebis zodiacum sic rectè ordinatū,
deinde regulam superiorem verte ad quæcumq; vo-
les stellam, & lineæ fiduciæ ambæ monstrabunt tibi superius & inferi⁹
gradus tum longitudinis tum latitudinis.

ENVNCTIATVM OCTAVVM.

In cognitionem stellæ cuiusvis vel fixæ vel erroneæ citra
præceptoris operâ solo Astronomici præsentis auxilio per-
uenire.

IFORTE vnâ tantū stellam fixam cognoscis, & vtrāq;
regulam ad gradus longitudinis & latitudinis illius re-
ponis. Zodiacum quoq; deinceps rectificas, siq; stel-
lam aut planetam sine magistro aliquo cupis agnosce-
re, age, gradus ipsius tum longitudinis tum latitudi-
nis ex Astronomico hoc nostro fac conquiras, vel ex
tabulis Alphonsi, aut aliunde, & sic zodiaco rectè cõ-
stituto, regulam inferiorem promoue super gradum longitudinis plane-
tæ vel stellæ fixæ, superiorem autē in cristâ pone super gradum latitudi-
nis & mox per pinnadium superioris regulæ intueri nodulum, qui
tibi stellam contegit in coelo antea optatam, tantum nunc etiam vere
inuentam.

ENVNCTIATVM NONVM

Ascendentem Zodiaci gradum cuius momento debitum,
præsens per instrumentum oculisimè deprehendere.

ODIACO iam vnâ cum cristâ debite locato, veluti prio-
ra docuerunt enunciata, punctum N in cristæ re-
gula signatum versus signiferum (ea qua maximè ho-
rizontem supra videtur eleuari parte signifer dirigere.
Cristam vero vnâ cum regula huc illuc, donec filum
perpendiculari gradum semicirculi sui altissimum occu-
per, age. Dehinc Zodiaci gradum, quæ fiduciæ linea
exprimit, qualis est, vtrinq; ab Horizonte situs 90 gelimi obserua, cui
si 90 alia adiciis gradus exortius vel ascendens restit, si autem 90
demis, id si retro contra signorum ordinē in Zodiaco numeras, occi-
duus siue descendens redundat.

ENVNCTIATVM DECIMVM

Expedita facilitate longitudinem regionis inuenire.

ECORVM est quod hic adgrediamur docere
Lector, & hoc enunciatio inuestigare. Quod si
forte aliquot annis coelum nunquam videris: igno-
res etiam (quod fit non raro) ubi nam gentium, terra-
rum, locorumq; fies, neq; id inquirere possis, tua ta-
men adhuc fretus arte & industria, quam vel ex pro-
uerbio, Omnis terra alit, cupias ex te ipso id resciscere.
En modum tibi quo in Torqueti huiusmodi inuenias facillime,
Principiū

ASTRONO.CAESAREVM

Principio itaq bene institutum te esse oportet in supputando motu lunari ad quilibet horas. Quandoq; ergo siue interdiu siue noctu (modo Lunam videas) regionis inquirere longitudinem cupis, horā aliquā tibi certam proponē, & zodiacum rectifica in die per Solem, noctu per planetam aut stellam aliquam fixam, quo sic apte composito, regulam superiorem simul cum crista versus lunam conuertere & inuenies verum gradum iuxta lineam fiduciae regulae inferioris. Verum in longitudinis gradu considerando aspectuum diuersitas, nō nihil erroris ingerere potest, quā ratione etiā in loci longitudine aberrare cōtingit. Proinde peccatum hoc, vt euitetur, 90 mus ab ascendente gradus, per enuntiatum precedens inquirendus est ante omnia, quo habito, regula ad lunam dirigenda, directa regula, si gradus lunae idē cum 90 ab ascendente est, certus es lunam omni aspectus diuersitate, quo ad longitudinem carere. Ita etiam per gradum lunae loci quoq; tui seu oppidi longitudinem cognoscere potes, si horam primo, vt nosti, requiris, horā insuper gradum competentem, meridianog; ingolstadtienſi conuenientem ex lunae theoria mutuaris. Motum tamē minus horae ex motu Lunae diurno hic accipias oportet. Nam simul fac differentiam loci ex theoria reperti, & loci ē Torqueto sumpti, habueris, eam per horarium motum diuidis. Quod quidem productum meridiani Ingolstadtienſis & loci alterius propositi differentiam refert. Quod si locus Lunae per Torquetum inuentus maior est, locum propositum occidentaliorem Ingolstadtio esse designat, quamobrē ab Ingolstadtio demendus est. Minor Torqueti gradus eo quē theoria ostendit, locum propositum Ingolstadtio orientaliorem innuit, quare addenda ista longitudinis differentia est, vt vera loci longitudo oblata pdeat.

ENUNCIATVM VNDECIMVM

Ortum Solis & occasum, quantitatem quoq; diei & noctis inquirere.

RTVM Solis agnoscere volens, regulam fiduciae in feriore pone super gradum Solis in supremo zodiaco, & regulam cristae superiorem super lineam E. G. Dein zodiacum simul cum gr: Solis deuolue ad orientem (modo videas vt torquetum semper ex compassi regula, priusquam vt velis recte sit constitutum) & tantisper cum huc illuc vertedum filum cum massa plumbi in semicirculo super punctum P (quinnulus est gradus) dependeat. Deinde vide quam horam gradus Solis Zodiaci inferioris demonstrat in aequatore, ea erit hora ortus simul & tempus seminocturnum. Complementum eius ad 12 occasum Solis simul & tempus semidiurnum, quod idem est, relinquit. Duplicato tempus semidiurnum, & habebis totius diei longitudinem, similiter tempus seminocturnum duplicatum, praebet tibi longitudinem noctis.

ENUNCIATVM XII. ET VLTIMVM

Horam occasus aut ortus stellae, & arcum illius diurnum & nocturnum inuenire.

Egulam cum sua linea fiduciae pone in zodiaco super gradum longitudinis stellae siue planetae (quamuis latitudine stellae hic parum indiges) eumq; gradū verte versus orientem tam diu, donec filum cum plumbo cadat super mediam lineam semicirculi, & sic gradus solis ubicumq; constituit tibi monstrat horam & eius minutum, quo stella ista exoritur. Atq; cum te tempore seminocturno operare sicut superiore enuntiato edoctus es,

F I N I S.

IN HOC LIBRO CONTINENTUR
VARIAE REGULAE AD
INVENIENDUM LONGITUDINEM
CIVITATIS TORQUETO
PER GRADUM SOLIS
IN ZODIACO
ET PER GRADUM
LUNAE IN SUPREMO
ZODIACO
ET PER GRADUM
PLANETAE IN
ZODIACO
ET PER GRADUM
STELLAE IN
ZODIACO
ET PER GRADUM
STELLAE IN
ZODIACO

IN INSIGNIA PETRI APIANI CARMEN DIALOGICON CHRI STOPHORI STATMIONIS M. D.

Cur Apianus habet primum noua symbola Petrus,
Antea non illi munera facta domo?
Ille sui generis primum decus extitit, vnde
Nominis aeterni talia dona tulit.
Dic rogo cur Aquilam monstrat quia gessit vt illa,
Hic quoq; perpetuo cominus ire loui.
Ardua cur nubes inter volat illa? quod ille
Scurretur celsi sidera summa poli.
Cur nubes septem tantum? (michi namq; videntur
Non plures:) septem bis licet esse putes.
Est bene, sunt septem, fieri non possit Apelli
Hoc aliter, nubes exprimat ille modo.
Haec totidem caeli referunt errantia vasti
Sidera, per uigili mente tuenda viro.
Cur capitis summum, pedis ima vertitur sub auro
Irradiant, reliquo corpore nigrat auis?
Ingenium quouis quod habet preciosus auro
Et mentem doctas fingere quaeq; manus.
Que duo si nusquam praesenti discere libro
Simodo cui libeat, fatq; superq; licet.
Aurea quid clypeo superaddita quare corona
Vult sibi? Dicteum est regia stella decus.
Haec etenim velut ornato stat gloria caelo,
Sic caeli docto vult decus esse viro.
Conueniunt certe studiis insignia summis
Summa: nec a genio sunt ea dona leui.
Autor honoris quis? deus est. Deus ille quis oro?
Quintus Rhomano Carolus Orbe potens.
Vnum mens recte praesagii: sed mihi dicas,
Cur nam terreno des homini esse deos?
Quid vetat assimiles rerum vel dicere coisdem,
Cum praeter loca nil separet hosce duos.
Hic regit altra potens, hic terrae cuncta gubernat,
Illum sceptrum canunt, sceptrum loquuntur cum,
Ambo nonne vides Aquilae velut altis arma
Et caelo & mundo clara subinde vehant?
Hinc adeo vere similes dicuntur vtriq;
Iuppiter ille poli, Iuppiter ille soli.

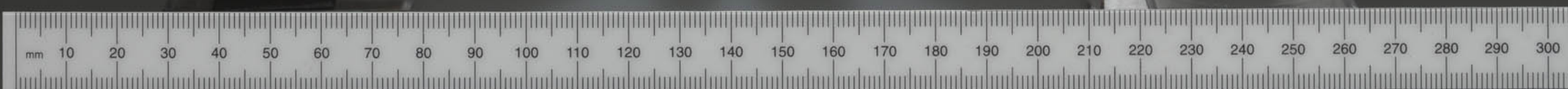
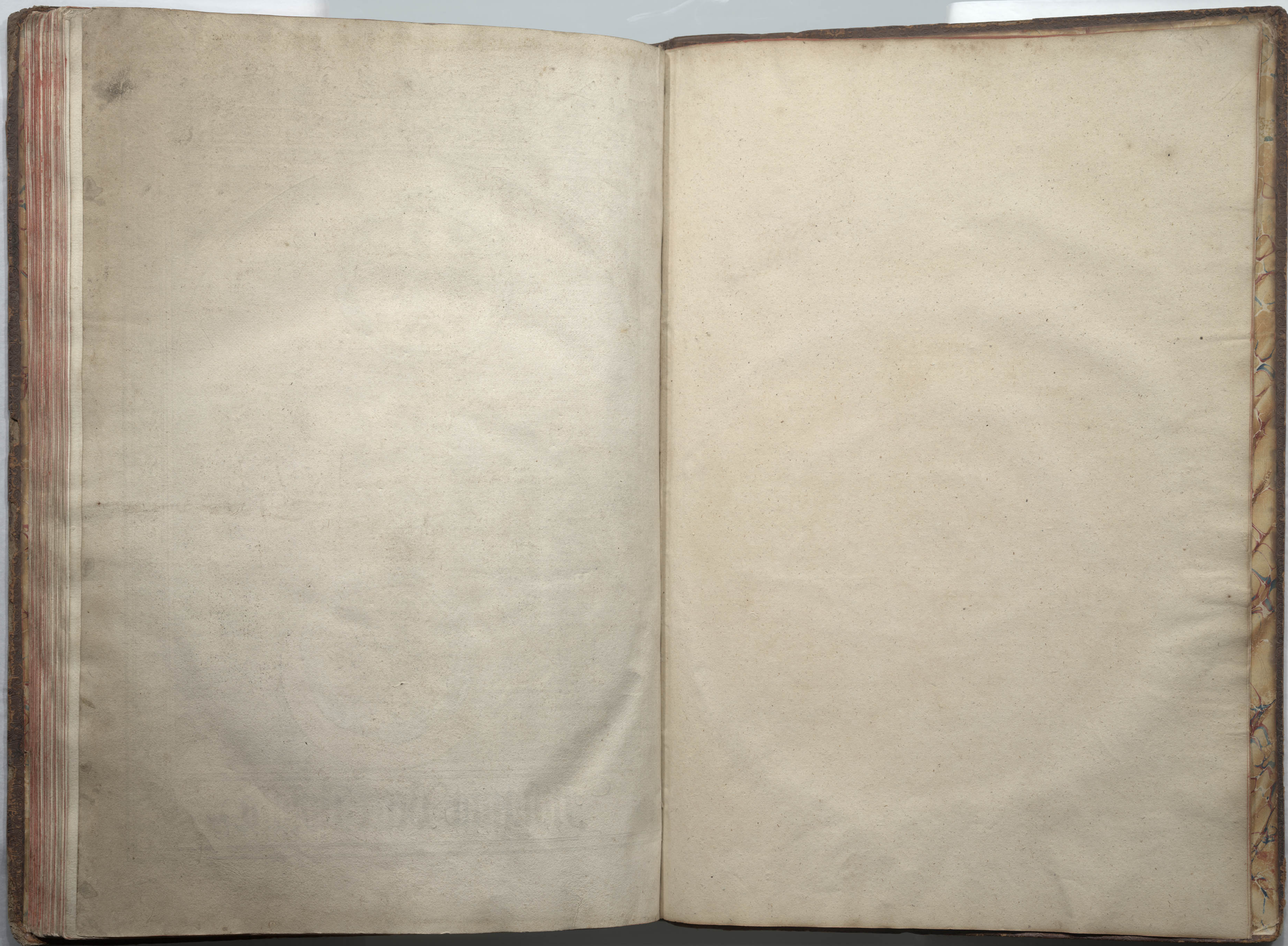
De Aquila P. Apiani a diuo Caesare Carolo Quinto pro insigni
gentilicio eidem collata M. Symonis Minerui
decastichon.

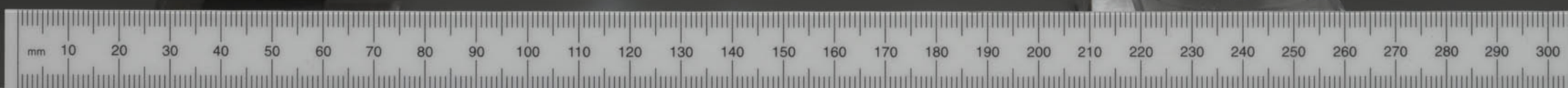
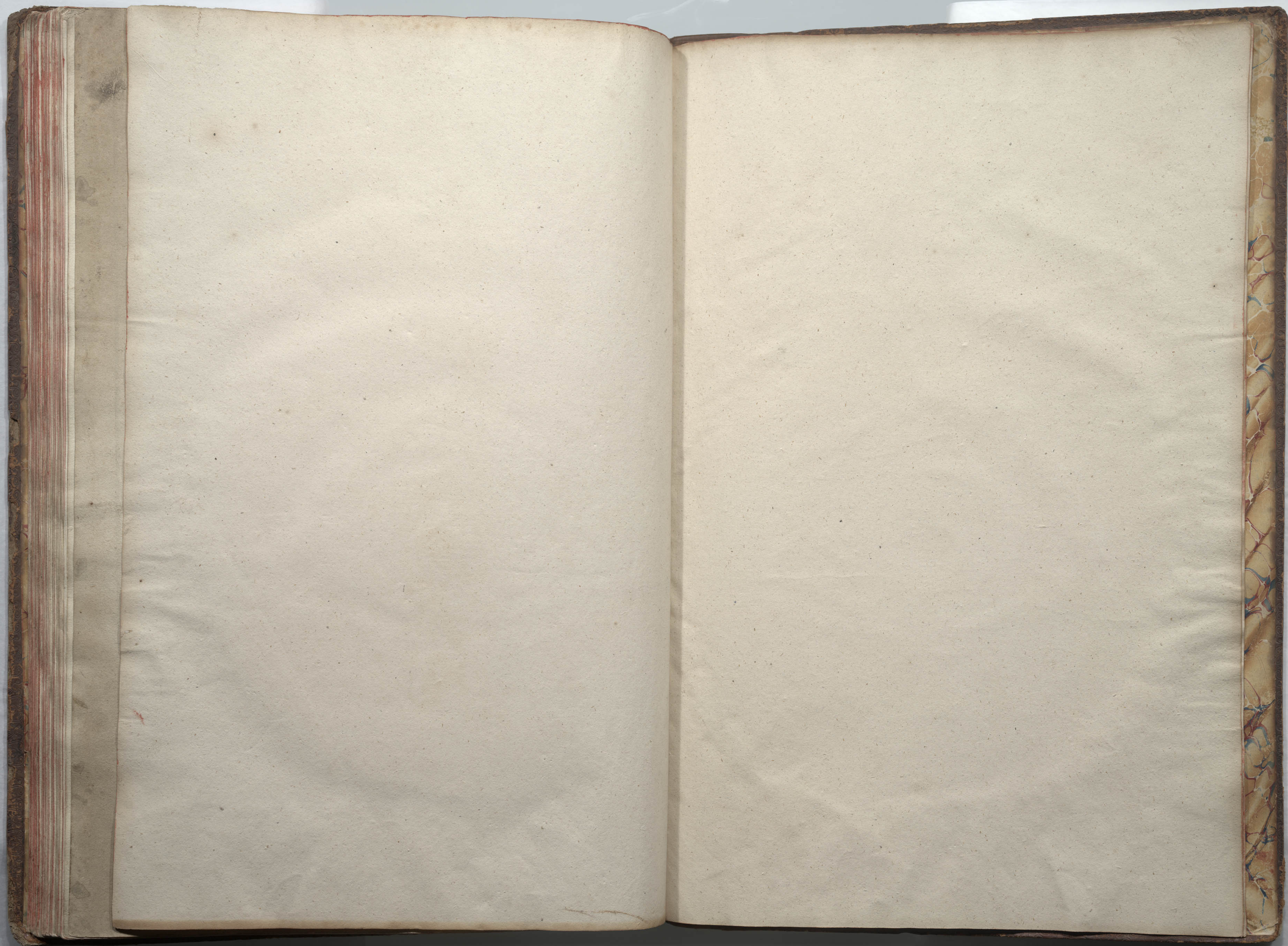
Cur Apianae Iouiales gentis imago est?
Ab Ioue q; cum Aquila multa Apianus habet,
Fulminis illa instat cursum sub nubila condit.
Ille celer penetrat nubila & astra polos.
Aduersis Solem radiis haec cernit, at ille
In Sole & caelo lumina fixa tenet.
Fert volucrum primas super astra ministra tonantis,
Astricolum nulli Petre secundus eras,
Quam bene conueniunt data Caesare symbola rebus,
Caesaris i genio numen inesse nega.

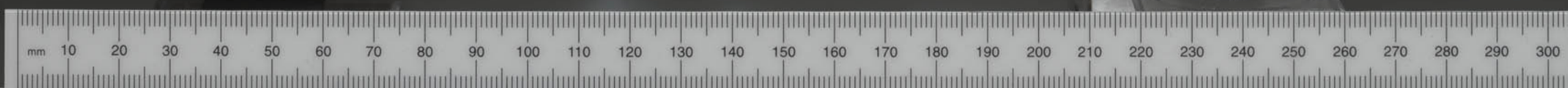
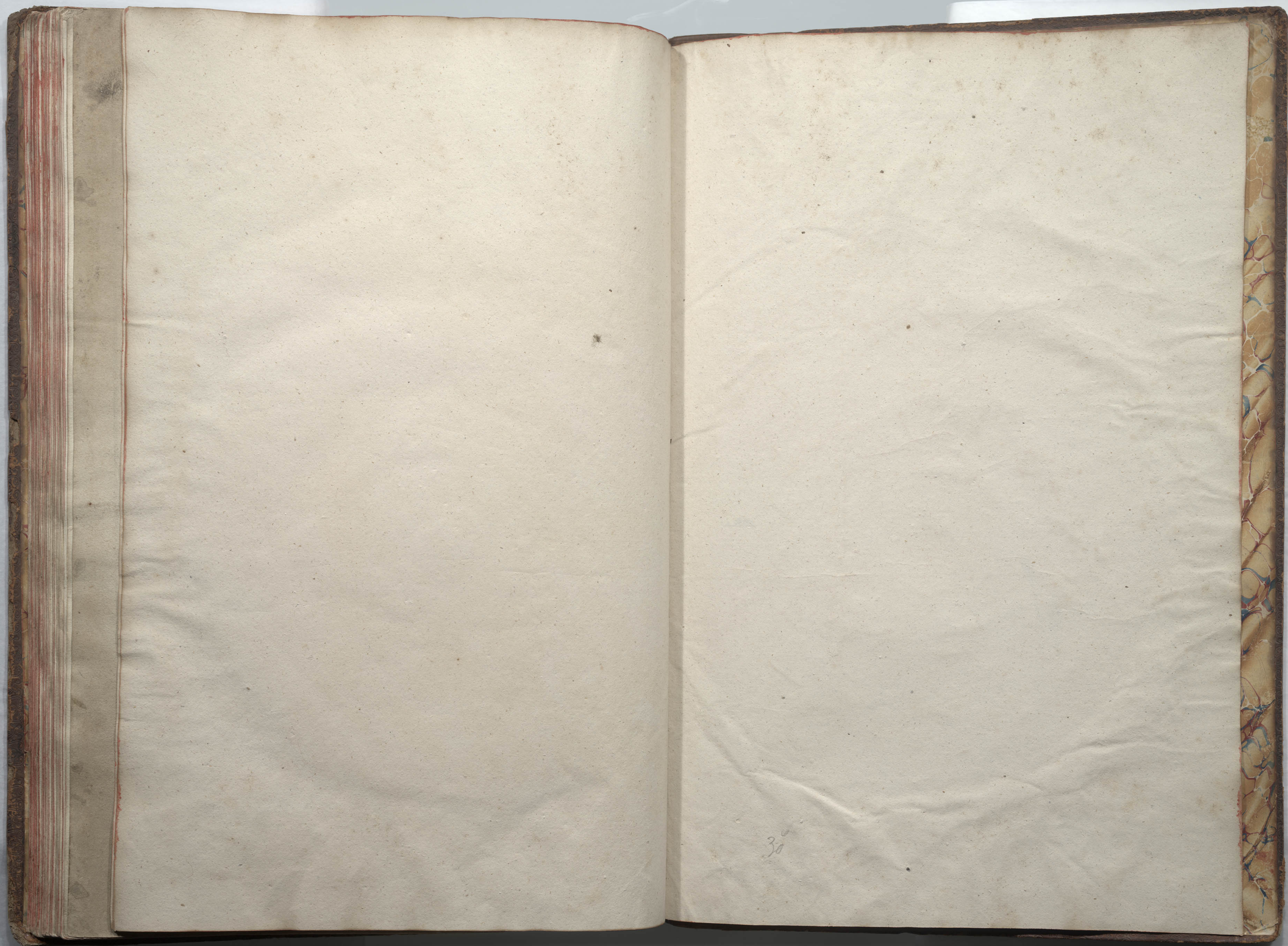
IN INSIGNIA P. APIANI, MATHEMATICI Ingolstadtienſis, Marcus Tarius.

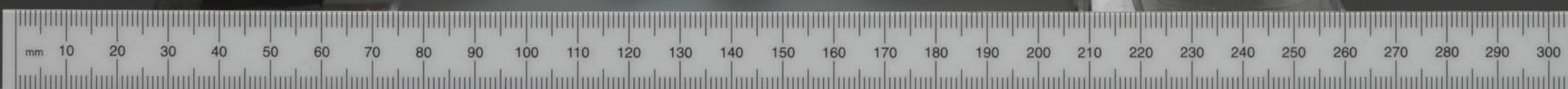
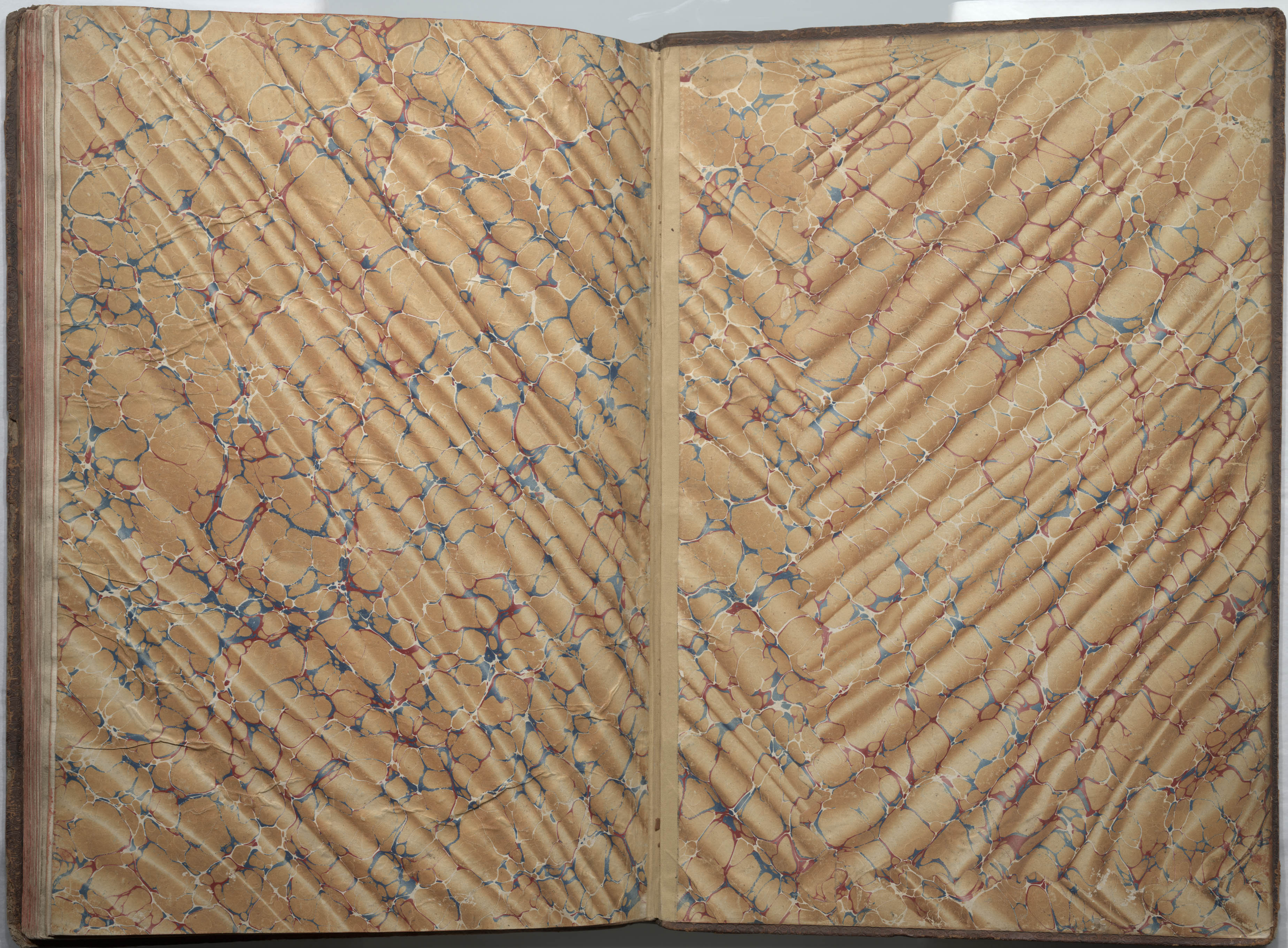
Iuppiter ortus erat, Graecaeq; abductus in Idam
Proliuori dederat Patris ab aure fugam.
Dumq; ferit clypeos, atq; aera sonantia Gallus,
Tutus inaudito quo fleat ore Puer.
Ecce pii sonitu Beneuizi excita canoro
Aduolat, Atq; Ioui mella ministrat Apis.
Postquam igitur Patrem regno excussisset auito,
Talia rex victor Iuppiter orsus ait.
Lactis Amalthaeae ac Beneuici munere mellis
Coelis potens factus, praemium vtriq; dabo.
Altera sydus eris, spectator syderis alter
Gaudet Astra animo supposituisse suo.
Tantus apud Latias mutato nomine gentes,
Qui Beneuizus erat, post Apianus erit.
Vtq; mens sublime volans in nubibus Ales,
Solare aduerso respicit ore iubar.
Tali Apianus idem speculabitur Aetheris vultu,
Coelitesq; suo numine pandet opes.
Hinc diuina sua, ferat hinc insignia ab arte,
Extensamq; Aquilam, Nubiagotq; sinus.
Errones septem septena volumina Nubis,
Mecq; Aquila auctorem denotet ipsa Iouem.
Lapsaq; Rhomanus post plurima saecula Caesar
Iusserit haec Quintus Carolus esse rata.

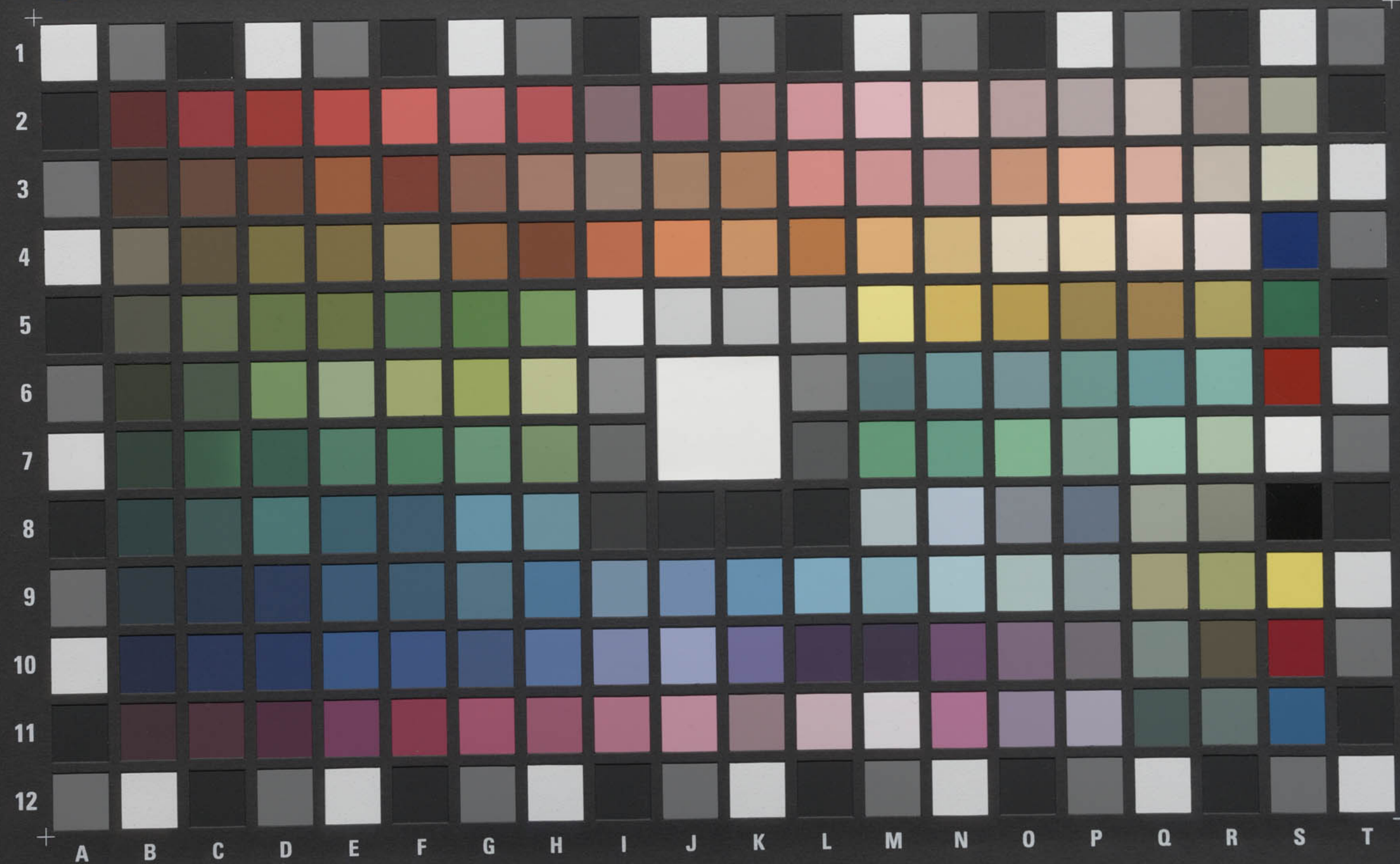
LAPLANTE
ASTRONOMICA

Archv B

b 7

GretagMacbeth™

ColorChecker® DC

1 cm
0.5 inch

